Sölvesborgs kommun

KALLELSE

Datum
2026-06-02

Kommunstyrelsen

Sekreterare
Monica Andersson, 0456-81 61 27
monica.andersson@solvesborg.se

Till Kommunstyrelsens ledamöter och ersättare

Kommunstyrelsen

Tid: 2026-06-02, klockan 15:00

Plats: Sölvesborg, Stadshuset, Lageråssalen

Justeringsperson:

	Ärenden		Sida
1	Redogörelse från arbete- och välfärdsnämndernas verksamheter 2026	2026/11	5
2	Ekonomisk månadsrapport april 2026 - Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige	2026/7	6 - 17
3	Uppföljning 1 av Intern kontrollplan - Kommunstyrelsen	2025/494	18 - 26
4	Ekonomisk månadsrapport april 2026 - Sölvesborgs kommun	2026/7	27 - 37
5	Svar på remiss av betänkandet Belägg för broms? – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20)	2026/137	38 - 387
6	Svar på remiss från Brottsförebyggande Rådets hemställan på utökade möjligheter till personuppgiftbehandling och sekretess	2026/176	388 - 417
7	Uppdrag till samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden att projektera för annan användning av Skanslyckan för genomförandet av Omsorgens hus på Rönnevägen (f d Falkalyckan)	2024/153	418 - 453
8	Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal	2026/227	454 - 461
9	Riktlinje för kriskommunikation	2026/228	462 - 474
10	Riktlinje för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker	2026/257	475 - 500
11	Beslut om de helägda kommunala bolagens verksamhet 2025 varit förenlig med de kommunala ändamålen	2026/256	501 - 508
12	Reviderad attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026	2026/281	509 - 515
13	Planeringsförutsättningar och ramfördelning – Budget 2027	2026/299	516 - 525
14	Förlängning av avfallsplanen	2026/215	526 - 530

15	Antagande av handlingsplan för bostadsförsörjning 2026-2030	2026/111	531 - 589
16	Revidering av FFS 6.3, lokala hälsoskyddsföreskrifter för Sölvesborgs kommun	2025/146	590 - 597
17	Taxa för försäljning av mark inom nya verksamhetsområdet Hörby 3:111	2026/231	598 - 604
18	Dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun	2026/245	605 - 615
19	Revidering av informationsäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun	2026/255	616 - 627
20	Integritetspolicy för publicering av personuppgifter på kommunens webbplats	2026/246	628 - 636
21	Antagande av detaljplan för del av Sölve 24:10	2026/240	637 - 797
22	Omcertifiering av Vård- och omsorgcollege Blekinge	2026/252	798 - 806
23	Äskande av medlemsbidrag 2026 - Räddningstjänsten Blekinge	2026/191	807 - 835
24	Äskande av medlemsbidrag 2027 - Räddningstjänsten Blekinge	2026/278	836 - 845
25	Äskande om uppräkning av verksamhetsbidrag 2027; Techtank AB	2026/264	846 - 852
26	Svar på motion om att Införa gratis skollunch på loven	2026/52	853 - 866
27	Anmälan av delegationsbeslut	2026/1	867 - 869
28	Meddelande	2026/2	870 - 873

Birgit Birgersson Brorsson
Ordförande

Monica Andersson
Sekreterare

Ordinarie ledamöter

Birgit Birgersson-Brorsson S, ordförande
Kith Mårtensson M
Mats Gunnarsson SD
Robert Manea KD
Roine Olsson S
Hans Björk SD
Jörgen Martinsson M
Staffan Augustsson SD
Ulf Svensson C
Peter Thyrén SD
Bengt-Åke Karlsson M
Jimmy Rask SD
Willy Söderdahl V

Ersättare

Viveka Olofsson S
Arne Bogren M
Andrea Axelsson SD
Jan-Åke Persson S
Deborah Lind KD
Linda Björk SD
Niklas Joelsson M
Marco Lindekvist SD
Janina Andersson S
Paul Andersson KD
Stefan Welander SoL
Harald Olsson SD
Rebecca Wald V

Övriga

Martin Åsman, kommunchef
Anna Falkenstam, ekonomichef
Anders Wanstadius förvaltningschef samhällsbyggnads-, fritid och kultur
Marika Nilsson, kommunjurist
Monica Andersson, kommunsekreterare

KF § 151 Dnr 2022/259

Inkallelseordning i nämnder och styrelser 2023 till 2026

BESLUT

Vid ordinarie ledamots frånvaro ska ersättare kallas in till tjänstgöring från det parti för vilket ledamoten valts.

Om ingen av dessa ersättare kan tjänstgör ska ersättare från annat parti kallas varvid respektive parti bestämmer att följande turordning ska gälla mellan andra partiers ersättare.

För Arbetarpartiet Socialdemokraterna: S, C, M, SoL, V, KD, SD

För Centerpartiet: C, S, M, SoL, V, KD, SD

För Kristdemokraterna: KD, SD, SoL, C, S, V, M

För Moderaterna: M, SoL, C, S, KD, SD, V

För Sverigedemokraterna: SD, KD, SoL, M, C, S, V

För Sölvesborg och Lister partiet: SoL, M, C, KD, S, SD, V

För Vänsterpartiet: V, S, C, SoL, M

Det angivna tillvägagångssättet ska tillämpas, såvida det inte i lag eller författning föreskrivs något annat beträffande ersättarens inkallande till tjänstgöring.

_____

Ärendet i korthet

I kommunallagen, 6 kap 16 §, föreskrivs att ”Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska fullmäktige bestämma i vilken ordning de ska tjänstgöra.”

_____

Kommunstyrelsen

KS § Dnr 2026/11

Redogörelse från arbete- och välfärdsnämndernas verksamheter 2026

FÖRSLAG TILL BESLUT

Informationen läggs till handlingarna.

Information

Förvaltningschef Lena Wilson-Ericsson redogör från arbete- och välfärdsnämndens verksamheter samt arbetet med kris och beredskap.

KS § Dnr 2026/7

Ekonomisk månadsrapport april 2026 - Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen godkänner bedömd prognos för 2026 efter april månad.

Ärendet i korthet

Efter april månad bedöms Kommunstyrelsens utfall på helårsbasis vara en positiv avvikelse om ca + 1 200 tkr. I ärendet föreslås Kommunstyrelsen godkänna bedömd prognos för 2026 efter mars månad.

Bakgrund

Enligt gällande Reglemente för ekonomistyrning och effektivitet ska Kommunstyrelsen löpande följa upp ekonomin i den egna verksamheten och i kommunen i stort.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-10.

PDF månadsuppföljning efter april 2026.

Ekonomisk uppföljning för Kommunstyrelsen efter april månad 2026.

Ekonomisk uppföljning för kommunfullmäktige efter april månad 2026.

KSAU § 97/2026.

KSAU § 97 Dnr 2026/7

Ekonomisk månadsrapport april 2026 - Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen godkänner bedömd prognos för 2026 efter april månad.

Ärendet i korthet

Efter april månad bedöms Kommunstyrelsens utfall på helårsbasis vara en positiv avvikelse om ca + 1 200 tkr. I ärendet föreslås Kommunstyrelsen godkänna bedömd prognos för 2026 efter mars månad.

Bakgrund

Enligt gällande Reglemente för ekonomistyrning och effektivitet ska Kommunstyrelsen löpande följa upp ekonomin i den egna verksamheten och i kommunen i stort.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-10.

PDF månadsuppföljning efter april 2026.

Ekonomisk uppföljning för Kommunstyrelsen efter april månad 2026.

Ekonomisk uppföljning för kommunfullmäktige efter april månad 2026.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 61 91
lars.ericsson@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Ekonomisk månadsrapport 2026 - Kommunstyrelsen efter april månad.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner bedömd prognos för 2026 efter april månad.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut påverkar inte barn och unga i nämnvärd omfattning.

Ärendet i korthet

Efter april månad bedöms Kommunstyrelsens utfall på helårsbasis vara en positiv avvikelse om ca + 1 200 tkr. I ärendet föreslås Kommunstyrelsen godkänna bedömd prognos för 2026 efter mars månad.

Bakgrund

Enligt gällande Reglemente för ekonomistyrning och effektivitet ska Kommunstyrelsen löpande följa upp ekonomin i den egna verksamheten och i kommunen i stort.

Bedömning

Efter fyra av tolv månader gångna av 2026 finns ingen anledning till åtgärder av korrigerande slag, se bilagan ”Månadsuppföljning KLF totalt 2026 efter april månad".

Lars Ericsson
Förvaltningschef KLF

Bilagor

Ekonomisk uppföljning för Kommunstyrelsen efter april månad 2026

Beslut sänds till:

Kommunchefen
Förvaltningschefen KLF
Ekonomichefen

Månadsuppföljning 2026

April

Vht		Årsbudget 2026	Budget jan-april	Utfall jan-april	Justering/ periodisering	Utfall efter justering	Avvikelse jan-april	Återstår av årsbudgeten hänsyn tagen till justering	Årsprognos avvikelse
1010	**Summa Kommunchef**	**-4 687,5**	**-1 563,2**	**-633,4**	**0,0**	**-633,4**	**929,8**	**-4 054,1**	**80,0**
1010	**Kommunchef**	**-4 687,5**	**-1 563,2**	**-633,4**	**0,0**	**-633,4**	**929,8**	**-4 054,1**	**80,0**
143	Kommunchef	-3 229,5	-1 078,3	-826,2		-826,2	252,1	-2 403,3	80,0
267	Alkoholtillsyn	-285,0	-94,8	-81,4		-81,4	13,4	-203,6	0,0
275	Krissamordning	-173,0	-58,3	-53,6		-53,6	4,7	-119,4	0,0
315	Killebom	-1 000,0	-331,8	327,8		327,8	659,6	-1 327,8	0,0
1010	**Kommunledningskontor**	**-13 971,6**	**-4 658,4**	**-4 474,3**	**0,0**	**-4 474,3**	**184,1**	**-9 497,3**	**100,0**
102	Kommunstyrelse	-4 792,2	-1 598,3	-1 428,6		-1 428,6	169,7	-3 363,6	0,0
107	Övriga nämnder	-23,3	-7,6	0,0		0,0	7,6	-23,3	0,0
141	Kommunkansliet	-7 578,5	-2 526,2	-2 578,1		-2 578,1	-51,9	-5 000,4	0,0
144	Arkiv och utredningar	-1 501,9	-500,2	-403,6		-403,6	96,6	-1 098,3	100,0
146	Kommunala Projekt	0,0	0,0	-6,5		-6,5	-6,5	6,5	0,0
149	Kopieringscentral	-75,7	-26,1	-57,5		-57,5	-31,4	-18,2	0,0
1012	**Kommunikation och medborgarservice**	**-8 810,3**	**-2 980,1**	**-2 809,6**	**0,0**	**-2 817,4**	**162,7**	**-6 118,9**	**-280,0**
147	Kommunikation o medborgarservice	-8 936,3	-2 980,1	-2 817,4		-2 817,4	162,7	-6 118,9	-280,0
182	Leasingbilar	126,0	42,1	7,8		7,8	-34,3	118,2	0,0
1013	**Näringslivskontoret**	**-5 204,6**	**-1 736,9**	**-1 558,3**	**0,0**	**-1 558,3**	**178,6**	**-3 646,3**	**0,0**
221	Näringslivsbefr. åtgärder	-3 794,6	-1 265,9	-1 082,6		-1 082,6	183,3	-2 712,0	0,0
224	Hemsändningsbidrag	-25,0	-8,4	0,0		0,0	8,4	-25,0	0,0
225	Näringslivsprojekt	-725,0	-241,8	-244,4		-244,4	-2,6	-480,6	0,0
231	Turistverksamhet	-660,0	-220,8	-231,3		-231,3	-10,5	-428,7	0,0
1014	**Trygghet, säkerhet och folkhälsa**	**-6 315,4**	**-2 105,9**	**-1 733,0**	**0,0**	**-1 733,0**	**372,9**	**-4 582,4**	**400,0**
148	Trygghet, säkerhet och folkhälsa	-6 315,4	-2 105,9	-1 733,0		-1 733,0	372,9	-4 582,4	400,0
1016	**Ekonomikontor**	**-14 262,5**	**-4 757,0**	**-4 605,2**	**0,0**	**-4 605,2**	**151,8**	**-9 657,3**	**0,0**
134	Medlemsavgifter	-502,0	-167,4	-168,0		-168,0	-0,6	-334,0	0,0
139	Övrig gem. verksamhet	-1 052,1	-351,0	-304,2		-304,2	46,8	-747,9	0,0
151	Ekonomikontor	-11 082,8	-3 696,4	-3 633,1		-3 633,1	63,3	-7 449,7	0,0
152	Upphandling	-1 625,6	-542,2	-499,9		-499,9	42,3	-1 125,7	0,0
1017	**HR**	**-20 916,7**	**-6 972,1**	**-5 802,8**	**0,0**	**-5 802,8**	**1 169,3**	**-15 113,9**	**400,0**
160	Lön	-10 183,8	-3 394,5	-2 932,5		-2 932,5	462,0	-7 251,3	0,0
161	Personalkontor	-6 088,2	-2 031,1	-1 841,8		-1 841,8	189,3	-4 246,4	400,0
162	Kompetensutveckling	-370,0	-123,4	-71,8		-71,8	51,6	-298,2	0,0
163	Företagshälsovård	-905,0	-301,8	-45,4		-45,4	256,4	-859,6	0,0
165	Fackliga företrädare	-2 599,7	-864,7	-784,3		-784,3	80,4	-1 815,4	0,0
167	Personal soc.verksamh.	-770,0	-256,6	-127,0		-127,0	129,6	-643,0	0,0
1021	**IT**	**-26 797,4**	**-8 873,9**	**-9 247,5**	**0,0**	**-9 247,5**	**373,6**	**-17 549,9**	**500,0**
921	IT Strategi och digitalisering	-3 040,7	-1 003,3	-864,3		-864,3	139,0	-2 176,4	0,0
921	IT Service	-23 756,7	-7 870,6	-8 383,2		-8 383,2	-512,6	-15 373,5	500,0
	Totaler	**-100 966,0**	**-33 647,5**	**-30 864,1**	**0,0**	**-30 871,9**	**3 522,8**	**-70 220,1**	**1 200,0**

Vht		Årsbudget 2026	Budget jan-april	Utfall jan-april	Justering/ periodisering	Utfall efter justering	Avvikelse jan-april	Återstår av årsbudgeten hänsyn tagen till justering	Årsprognos avvikelse
1001	**Kommunfullmäktige**	**4215,3**	**-1 405,10**	**0**	**0,0**	**-1 034,5**	**370,6**	**-3 180,8**	**0,0**
101	Kommunfullmäktige	-1 427,3	-475,8	-450		-450,0	25,8	-977,3	0,0
111	Kommunalt partistöd	-1 607,0	-535,7	-535,9		-535,9	-0,2	-1 071,1	0,0
131	Allmänna val	-1 181,0	-393,7	-48,6		-48,6	345,1	-1 132,4	0,0

Projekt	Investeringsbudget	Budget 2026	Utfall jan-april	Avvikelse mot riktpunkt	Återstår av årsbudgeten hänsyn tagen till justering
31300	AD-identitetshantering	0,0	0,0	0,0	0,0
31451	Utemiljö landsbygdspr	-200,0	0,0	66,7	-200,0
31453	Säkerhetshöjande utr/Säke	-500,0	0,0	166,7	-500,0
31454	Förnyelse teknik mötesrum	-100,0	-14,5	18,8	-85,5
31455	Ny extern webbplats	-500,0	0,0	166,7	-500,0
31456	Stratys modul info säkerh	-250,0	0,0	83,3	-250,0
31457	Utveckling verksamhetssys	-300,0	0,0	100,0	-300,0
32409	Tillgänglighetsåtg centru	-100,0	0,0	33,3	-100,0
39207	Livscykelhantering WIFI	-1 000,0	-112,5	220,8	-887,5
	Totaler	**2 950,0**	**127,0**	**856,3**	**-2 823,0**

Kommunstyrelsen

Ekonomisk månadsrapport per april 2026, Kommunstyrelsen

Sölvesborgs kommun

Innehållsförteckning

Driftredovisning 3

Utfall per sista april 3

Helårsprognos per sista april 3

Åtgärder för att nå en ekonomi i balans vid årets slut 3

Investeringsredovisning 4

Driftredovisning

Driftredovisning

	Årsbudget	Budgetavvikelse perioden	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Intäkter	12 080	370	12 080	0	0
Personalkostnader	-71 266	1 156	-70 546	720	320
Övriga kostnader	-65 187	1 502	-64 707	480	-320
Summa	**-124 373**	**3 028**	**-123 173**	**1 200**	**0**

Driftredovisning per område

	Årsbudget	Budgetavvikelse perioden	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Kommunstyrelsen inkl förbunden	-28 095	-324	-28 015	80	80
Kommunledning	-20 287	1 316	-19 787	500	0
Ekonomiavdelning	-14 263	152	-14 263	0	0
HR-avdelning	-20 917	1 169	-20 517	400	200
Näringslivsavdelning	-5 205	179	-5 205	0	0
Kommunikation och medborgarservice	-8 810	163	-9 090	-280	-280
IT-Avdelning	-26 797	374	-26 297	500	0
Summa	**-124 373**	**3 028**	**-123 173**	**1 200**	**0**

Utfall per sista april

Utfall jämfört med budget

Periodutfallet för årets första fyra månader är positivt: ca + 3,1 Mkr. Detta beror på att vissa anslag inte har en jämn nettokostnadsfördelning över året utan faller ut oregelbundet.

Helårsprognos per sista april

Större budgetavvikelser

Helårsprognosen är ett utfall om ca + 1 200 tkr. Bakom detta ligger vissa bedömda negativa utfall (t ex Kommunikation- och Medborgarservice med ca - 280 tkr) och vissa bedömda positiva helårsutfall (t ex HR-enheten med ca + 200 tkr).

Åtgärder för att nå en ekonomi i balans vid årets slut

Investeringsredovisning

Investeringsredovisning per projekt

	Årsbudget	Utfall perioden	Återstår	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
AD-identitetshantering	0	-5	5	0	0	0
Utemiljö landsbygdsprojekt	-200	0	-200	-200	0	0
Säkerhetshöjande utrustning	-500	0	-500	-500	0	0
Stratsys modul Informationssäkert	-250	0	-250	-250	0	0
Stadshuset förnyelse av teknik mötesrum	-100	-15	-86	-100	0	0
Utveckling verksamhetssystem	-300	0	-300	-300	0	0
Tillgänglighetsåtgärder i centrum	-100	0	-100	-100	0	0
Livscykelhantering WIFI	-1 000	0	-1 000	-300	700	700
Ny extern webbplats	-500	-113	-388	-500	0	0
Summa	**-2 950**	**-132**	**-2 818**	**-2 250**	**700**	**700**

Helårsprognos per sista april

Kommunfullmäktige

Ekonomisk månadsrapport per april 2026, Kommunfullmäktige

Sölvesborgs kommun

Innehållsförteckning

Driftredovisning 3

Utfall per sista april 3

Helårsprognos per sista april 3

Åtgärder för att nå en ekonomi i balans vid negativ avvikelse 3

Driftredovisning

Driftredovisning

	Årsbudget	Budgetavvikelse perioden	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Intäkter	0	0	0	0	0
Personalkostnader	-4 987	402	-4 937	50	50
Övriga kostnader	-3 376	229	-3 526	-150	-150
Summa	**-8 363**	**631**	**-8 463**	**-100**	**-100**

Driftredovisning per område

	Årsbudget	Budgetavvikelse perioden	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Kommunfullmäktige	-1 427	26	-1 427	0	0
Kommunalt partistöd	-1 607	0	-1 607	0	0
Revision	-1 567	281	-1 567	0	0
Överförmyndaren	-2 580	-21	-2 680	-100	-100
Allmänna val	-1 181	345	-1 181	0	0
Summa	**-8 362**	**631**	**-8 462**	**-100**	**-100**

Utfall per sista april

Utfall jämfört med budget

Periodutfallet för årets första fyra månader uppvisar en positiv avvikelse om ca + 630 tkr. Detta beror på att kostnaderna för de allmänna valen först kommer i större utsträckning i höst. Kostnaden för revisionen är inte heller den jämnt fördelad över året utan belastar mer årets senare delar.

Helårsprognos per sista april

Större budgetavvikelser

Helårsprognosen är att utfallet uppvisar en smärre negativ avvikelse om ca - 100 tkr.

Åtgärder för att nå en ekonomi i balans vid negativ avvikelse

Föreligger ej behov av åtgärder i detta skede.

KS § Dnr 2025/494

Uppföljning 1 av Intern kontrollplan - Kommunstyrelsen

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar att lägga uppföljningen till handlingarna.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta att lägga uppföljningen till handlingarna.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har beslutat om Internkontrollplan för år 2026, I detta beslut anges bl a:

”Planering, frekvens och redovisning

Intern kontroll är en del av nämnds, styrelses, kommunala förbunds eller bolags arbete för att säkerställa att risker i verksamheten identifieras, minimeras samt att avvikelser och brister kontinuerligt åtgärdas (vidare likställs kommunala förbund och bolag med nämnd/styrelse). Detta för att verksamheten inte ska riskera bryta mot lag, förordning, författning eller reglementen i övrigt. I uppdraget utifrån den interna kontrollen ingår att kontinuerligt kartlägga och identifiera risker i styrningen av verksamheten. Identifierade risker utgår från nämnds/styrelses uppdrag vilka är beslutade i kommunfullmäktige i form av mål och reglemente. Varje nämnd/styrelse behöver därför avgöra med vilken frekvens den interna kontrollen ska bedrivas för att vara tillräcklig.

Bruttorisklistan är framtagen av nämnd/styrelse och utgör utifrån genomförd risk- och väsentlighetsanalys grund för prioritering och beslut om interna kontrollområden för kommande verksamhetsår.

1. *Bruttorisklista föredras för nämnd/styrelse i november månad*
2. *Risk- och väsentlighetsanalys föredras för nämnd/styrelse i februari månad.*
3. *Beslut om interkontrollområden beslutas av nämnd/styrelse i februari månad.*

4. *Uppföljning av det interna kontrollarbetet sker regelbundet utifrån den interna kontrollplanen samt i särskilt ärende för nämnd/styrelse i samband med delårsbokslut.*
5. *Redovisning av resultatet av den interna kontrollen redovisas nämnd/styrelse i samband med årsbokslut".*

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-10.

Uppföljning 1 av Kommunstyrelsens internkontrollplan 2026 (per 2026-04-30).

KSAU 98/2026.

_____

KSAU § 98 Dnr 2025/494

Uppföljning 1 av Intern kontrollplan - Kommunstyrelsen

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att lägga uppföljningen till handlingarna.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta att lägga uppföljningen till handlingarna.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har beslutat om Internkontrollplan för år 2026, I detta beslut anges bl a:

”Planering, frekvens och redovisning

Intern kontroll är en del av nämnds, styrelses, kommunala förbunds eller bolags arbete för att säkerställa att risker i verksamheten identifieras, minimeras samt att avvikelser och brister kontinuerligt åtgärdas (vidare likställs kommunala förbund och bolag med nämnd/styrelse). Detta för att verksamheten inte ska riskera bryta mot lag, förordning, författning eller reglementen i övrigt. I uppdraget utifrån den interna kontrollen ingår att kontinuerligt kartlägga och identifiera risker i styrningen av verksamheten. Identifierade risker utgår från nämnds/styrelses uppdrag vilka är beslutade i kommunfullmäktige i form av mål och reglemente. Varje nämnd/styrelse behöver därför avgöra med vilken frekvens den interna kontrollen ska bedrivas för att vara tillräcklig.

Bruttorisklistan är framtagen av nämnd/styrelse och utgör utifrån genomförd risk- och väsentlighetsanalys grund för prioritering och beslut om interna kontrollområden för kommande verksamhetsår.

1. *Bruttorisklista föredras för nämnd/styrelse i november månad*
2. *Risk- och väsentlighetsanalys föredras för nämnd/styrelse i februari månad.*
3. *Beslut om interkontrollområden beslutas av nämnd/styrelse i februari månad.*

4. *Uppföljning av det interna kontrollarbetet sker regelbundet utifrån den interna kontrollplanen samt i särskilt ärende för nämnd/styrelse i samband med delårsbokslut.*
5. *Redovisning av resultatet av den interna kontrollen redovisas nämnd/styrelse i samband med årsbokslut".*

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-10.

Uppföljning 1 av Kommunstyrelsens internkontrollplan 2026 (per 2026-04-30).

_____

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 61 91
lars.ericsson@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Uppföljning 1 av Kommunstyrelsens Internkontrollplan 2026.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lägga uppföljningen till handlingarna.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut påverkar barn och unga specifikt i mycket liten grad, om än någon.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta att lägga uppföljningen till handlingarna.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har beslutat om Internkontrollplan för år 2026, I detta beslut anges bl a:

”Planering, frekvens och redovisning

Intern kontroll är en del av nämnds, styrelses, kommunala förbunds eller bolags arbete för att säkerställa att risker i verksamheten identifieras, minimeras samt att avvikelser och brister kontinuerligt åtgärdas (vidare likställs kommunala förbund och bolag med nämnd/styrelse). Detta för att verksamheten inte ska riskera bryta mot lag, förordning, författning eller reglementen i övrigt. I uppdraget utifrån den interna kontrollen ingår att kontinuerligt kartlägga och identifiera risker i styrningen av verksamheten. Identifierade risker utgår från nämnds/styrelses uppdrag vilka är beslutade i kommunfullmäktige i form av mål och reglemente. Varje nämnd/styrelse behöver därför avgöra med vilken frekvens den interna kontrollen ska bedrivas för att vara tillräcklig.

Bruttorisklistan är framtagen av nämnd/styrelse och utgör utifrån genomförd risk- och väsentlighetsanalys grund för prioritering och beslut om interna kontrollområden för kommande verksamhetsår.

1. *Bruttorisklista föredras för nämnd/styrelse i november månad*
2. *Risk- och väsentlighetsanalys föredras för nämnd/styrelse i februari månad.*
3. *Beslut om interkontrollområden beslutas av nämnd/styrelse i februari månad.*
4. *Uppföljning av det interna kontrollarbetet sker regelbundet utifrån den interna kontrollplanen samt i särskilt ärende för nämnd/styrelse i samband med delårsbokslut.*
5. *Redovisning av resultatet av den interna kontrollen redovisas nämnd/styrelse i samband med årsbokslut".*

Bedömning

Per 2026-04-30 har uppföljning 1 för år 2026 av Interkontrollplanen genomförts och nedtecknats enligt bilaga 1.

Lars Ericsson
Förvaltningschef KLF

Bilagor

1. Uppföljning 1 av Kommunstyrelsens internkontrollplan 2026 (per 2026-04-30).

Beslut sänds till:

Kommunchefen
Förvaltningschefen KLF
Ekonomichefen
HR-chefen

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 62 24
martin.asman@solvesborg.se

Mottagare

Uppföljning 1 av intern kontroll 2026, Kommunstyrelsen 2026-04-30

Kommunledningsförvaltningen har under 2026 påbörjat den interna kontrollen utifrån beslutad interna kontrollplan. Syftet är att vidta åtgärder utifrån analysen av de eventuella avvikelser som framkommer i kontrollen av risk- och konsekvensbedömda områden. I samband med årsbokslutet redovisas Kommunstyrelsens samlade slutsatser utifrån den interna kontrollen för 2026.

Risk för att cybersäkerhetsarbetet är otillräckligt och att dataskyddet (skydd av personuppgifter) inte följs fullt ut (Kommunledningskontoret)
Arbetet med att förbättra kommunens, och koncernens, informationssäkerhet pågår. Den nya cybersäkerhetslagen trädde i kraft 2026-01-15 med kraftigt utökade krav på de verksamhetsutövare som träffas av lagstiftningen, däribland alla kommuner och, i många fall, även kommunalförbund och kommunala bolag.

För vår del har redan under 2025 en särskildarbetsgrupp bildats under ledning av förvaltningschefen för KLF med deltagande av IT-strateg, digitaliseringsutvecklare, IT-chefen, dataskyddssakkunnig samt ledningsstöd som systematiskt arbetar fram styrdokument; organisation med olika roller; genomför workshops och utbildningar för förvaltningschefer, bolagschefer och kommunalförbundschefer och övriga berörda; arrangerat en utbildning för det politiskt ansvariga organet – Kommunstyrelsen; upphandlat ett IT-stöd för Ledningssystemet för cybersäkerhetsarbetet; för att nämna något av allt som gjorts.

Ambitionen är att arbeta koncernövergripande där de båda helägda bolagen deltar och där Miljöförbundet Blekinge Väst och Räddningstjänstförbundet Västra Blekinge deltar efter behov.

Risk att rekryteringsbehovet av personal inte kan tillgodoses (HR-avdelningen)
HR-avdelningen arbetar under året fram en ny/reviderad kompetensförsörjningsplan som ska vara ett underlag för prioriteringar i arbetet med kompetensförsörjningen.

Under perioden 1 januari–30 april 2026 publicerades 58 platsannonser, varav 5 avsåg chefstjänster. Totalt inkom 3 132 ansökningar, där cirka 72 procent var från kvinnor.
Under perioden avslutades 39 rekryteringar. Av dessa avbröts 8 rekryteringsprocesser, varav 2 annonserades på nytt. Majoriteten av annonserna är från Arbete- och välfärd och Vård- och omsorgsförvaltningen och där söker vi främst undersköterskor, stödassistenter, stödpedagoger och socionomer. Därefter har vi behovet av lärare, främst högstadielärare. Dock brukar lärarannonserna främst komma först i april och framåt eftersom man avvaktar bemanningsarbetet.

Under första kvartalet 2026 förnyades avtalet med Refapp för digital referenstagning, vilket stärker kvalitet, enhetlighet och spårbarhet i referensprocessen. Digital referenstagning via Refapp underlättar rekrytering av semestervikarier, vilket utgör ett omfattande rekryteringsarbete under kvartal 1 och 2. Parallellt pågår avrop av digitala rekryteringsannonser via Adda i syfte att säkerställa strukturerad och kostnadseffektiv annonsering i sociala medier.

Risk att det saknas avtal för adekvata varor och tjänster (Ekonomikontoret)
Avseende stödprocessen ”Tillhandahålla varor och tjänster” har nedanstående risker identifierats och bedömts höga i bruttorisklistan, varav den sistnämnda fördes till kommunstyrelsens Intern kontrollplan 2026.

- Risk att inköp som görs utanför avtal
- Risk att kommunens inköpsregler inte följs
- Risk att det saknas avtal för adekvata varor och tjänst

Följande riskreducerande åtgärder har vidtagits under senare delen av 2025 och årets första månader 2026:

- En inköpsorganisation har skapats med kompetenser inom inköp och upphandling.
- Inköpsorganisationen tillhör organisatoriskt ekonomikontoret för att säkerställa det ekonomiska perspektivet.
- Inköpspolicy för kommunkoncernen har arbetats fram och beslutats.
- Inköpssamordnare har utsetts inom kommunens förvaltningar.
- Beställare har utsetts av kommunens förvaltningar.
- Avtalsinventering har påbörjats.

Vidare planeras följande aktiviteter under 2026:

- Fortsatt avtalsinventering
- Fastställande av upphandlingsplan för 2027
- Utbildningar av inköpssamordnare

- Utbildningar av beställare

Lars Ericsson
Förvaltningschef

KS § Dnr 2026/7

Ekonomisk månadsrapport april 2026 - Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen godkänner bedömd prognos för 2026 efter april månad.

Kommunstyrelsen uppmanar nämnder som prognostiserar underskott att återkomma med åtgärdsplan för ekonomi i balans i samband med uppföljning efter maj månad.

Ärendet i korthet

Efter årets första fyra månader prognostiserar Sölvesborgs kommun ett resultat om 12,1 miljoner kronor, vilket är 1,4 miljoner kronor högre än budgeterat resultat. Av investeringsbudgeten om 66,5 miljoner kronor prognostiseras 55,9 miljoner kronor förbrukas.

Bakgrund

Enligt beslut av kommunstyrelsen ska respektive nämnd upprätta en förenklad ekonomisk rapport per sista februari, mars, april och oktober. Utifrån nämndernas rapporter, senaste skatteunderlagsprognos från Sveriges kommuner och regioner (april 2026) samt andra kända faktorer har kommunledningsförvaltningen upprättat en ekonomisk rapport, innehållande helårsprognos för Sölvesborgs kommun. Efter första kvartalet kvarstår osäkerhetsfaktorer avseende såväl intäkts- som kostnadssidan vilka påverkas av externa och interna faktorer.

Beslutsunderlag

Ekonomichef Anna Falkenstams tjänsteskrivelse 2026-05-11.

Ekonomisk månadsrapport per april, Sölvesborgs kommun.

KSAU § 99/2026.

KSAU § 99 Dnr 2026/7

Ekonomisk månadsrapport april 2026 - Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen godkänner bedömd prognos för 2026 efter april månad.

Kommunstyrelsen uppmanar nämnder som prognostiserar underskott att återkomma med åtgärdsplan för ekonomi i balans i samband med uppföljning efter maj månad.

Ärendet i korthet

Efter årets första fyra månader prognostiserar Sölvesborgs kommun ett resultat om 12,1 miljoner kronor, vilket är 1,4 miljoner kronor högre än budgeterat resultat. Av investeringsbudgeten om 66,5 miljoner kronor prognostiseras 55,9 miljoner kronor förbrukas.

Bakgrund

Enligt beslut av kommunstyrelsen ska respektive nämnd upprätta en förenklad ekonomisk rapport per sista februari, mars, april och oktober. Utifrån nämndernas rapporter, senaste skatteunderlagsprognos från Sveriges kommuner och regioner (april 2026) samt andra kända faktorer har kommunledningsförvaltningen upprättat en ekonomisk rapport, innehållande helårsprognos för Sölvesborgs kommun. Efter första kvartalet kvarstår osäkerhetsfaktorer avseende såväl intäkts- som kostnadssidan vilka påverkas av externa och interna faktorer.

Beslutsunderlag

Ekonomichef Anna Falkenstams tjänsteskrivelse 2026-05-11.

Ekonomisk månadsrapport per april, Sölvesborgs kommun.

SFKN:s rapport.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Anna Falkenstam,
anna.falkenstam@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Ekonomisk månadsrapport april 2026, Sölvesborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner bedömd prognos för 2026.

Kommunstyrelsen uppmanar nämnder som prognostiserar underskott att återkomma med åtgärdsplan för ekonomi i balans i samband med uppföljning efter maj månad.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut avser ekonomisk redovisning.

Ärendet i korthet

Efter årets första fyra månader prognostiserar Sölvesborgs kommun ett resultat om 12,1 miljoner kronor, vilket är 1,4 miljoner kronor högre än budgeterat resultat. Av investeringsbudgeten om 66,5 miljoner kronor prognostiseras 55,9 miljoner kronor förbrukas.

Bakgrund

Enligt beslut av kommunstyrelsen ska respektive nämnd upprätta en förenklad ekonomisk rapport per sista februari, mars, april och oktober. Utifrån nämndernas rapporter, senaste skatteunderlagsprognos från Sveriges kommuner och regioner (april 2026) samt andra kända faktorer har kommunledningsförvaltningen upprättat en ekonomisk rapport, innehållande helårsprognos för Sölvesborgs kommun. Efter första kvartalet kvarstår osäkerhetsfaktorer avseende såväl intäkts- som kostnadssidan vilka påverkas av externa och interna faktorer.

Bedömning

Årets resultat prognostiseras till 12,1 miljoner kronor, vilket innebär en positiv budgetavvikelse om 1,4 miljoner kronor, en försämring jämfört med

prognos efter mars månad. Prognosen för finansposterna avviker negativt med totalt 3,6 miljoner kronor. I enlighet med ny prognos från Sveriges kommuner och regioner avviker skatter och generella statsbidrag med -10,3 miljoner kronor. Samtidigt avviker avskrivningar och räntekostnader positivt i förhållande till budget med drygt sju miljoner kronor.

Nämnderna tillsammans prognostiserar ett resultat i paritet med budget. Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämndens prognostiserade underskott om 7,7 miljoner kronor uppvägs av ett samlat överskott inom flertalet övriga nämnder, främst inom utbildningsnämnden.

I samband med tidigare uppföljningar under året uppmanades nämnder som prognostiserar underskott att återkomma med åtgärdsplan för ekonomi i balans till kommunstyrelsen. Inkomna åtgärdsplaner biläggs ärendet.

Av investeringsbudgeten om 66,5 miljoner kronor prognostiseras 55,9 miljoner kronor genomföras.

Anna Falkenstam
Ekonomichef

Bilagor

Ekonomisk månadsrapport per april, Sölvesborgs kommun

Beslut sänds till:

Kommunchef
Förvaltningschefer
Ekonomichef

Sölvesborgs kommun

Ekonomisk månadsrapport per april 2026, Sölvesborgs kommun

Sölvesborgs kommun

Innehållsförteckning

Ekonomisk månadsrapport per april månad 2026 för Sölvesborgs kommun....3

Inledning....3

Årets resultat....3

Nämnderna....4

Finansen....6

Investeringar....6

Ekonomisk månadsrapport per april månad 2026 för Sölvesborgs kommun

Inledning

Enligt beslut av kommunstyrelsen ska respektive nämnd upprätta en förenklad ekonomisk rapport per siste februari, mars, april, maj, oktober och november. Utifrån nämndernas rapporter, senaste skatteunderlagsprognos från Sveriges kommuner och regioner (april), pensionskostnadsprognos från KPA (mars) samt andra kända faktorer upprättar kommunledningsförvaltningen en ekonomisk rapport, med en helårsprognos för Sölvesborgs kommun. Vid negativ avvikelse ska åtgärdsplan upprättas för att nå en ekonomi i balans.

Årets resultat

Resultaträkning

Resultaträkning, mkr	Årsbudget	Budgetavvikelse perioden	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Verksamhetens intäkter	444,5	19,4	485,1	40,7	33,6
Verksamhetens kostnader	-1 735,2	-2,3	-1 770,5	-35,3	-34,7
Avskrivningar	-53,6	2,2	-51,5	2,1	2,1
Verksamhetens nettokostnader	**-1 344,3**	**19,3**	**-1 336,9**	**7,4**	**1,0**
Skatter och bidrag	1 354,1	-2,6	1 343,8	-10,3	1,6
Verksamhetens resultat	**9,8**	**16,8**	**6,9**	**-2,9**	**2,6**
Finansiella intäkter	9,0	-3,0	8,4	-0,6	0,0
Finansiella kostnader	-8,2	1,9	-3,2	5,0	0,0
Årets resultat	**10,7**	**15,6**	**12,1**	**1,4**	**2,6**

Årets resultat

Årets resultat prognostiseras till +12,1 miljoner kronor för 2026. I förhållande till budget är det en positiv avvikelse med 1,4 miljoner. Det är en försämring med 1,2 mkr sedan föregående uppföljning. Den huvudsakliga förklaringen är nya förutsättningar för vissa av finansförvaltningens poster, främst avseende skatteintäkter och finansiella kostnader. Dessutom förbättrar Samhällsbyggnad, fritids- och kulturnämnden sin prognos från mars med +2 mkr.

Nämnderna

Driftredovisning nämnderna, mkr

Driftredovisning nämnderna, mkr	Årsbudget	Budgetavvikelse perioden	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Kommunfullmäktige, Valnämnd, revision, Överförmyndare	-8,4	0,6	-8,5	-0,1	0,0
Kommunstyrelsen, Miljöförbundet och Räddningstjänsten Västra Blekinge	-124,4	3,0	-123,2	1,2	0,1
Byggnadsnämnd	-0,8	0,0	-0,7	0,1	0,1
Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden	-122,2	-2,9	-129,9	-7,7	-9,7
Barn- och utbildningsnämnd	-511,8	4,4	-505,8	6,0	6,0
Vård- och Omsorgsnämnden	-321,5	3,9	-321,4	0,1	0,3
Arbete- och välfärdsnämnden	-257,1	4,7	-256,5	0,6	1,0
Summa nämnderna	**-1 346,1**	**13,8**	**-1 346,0**	**0,1**	**-2,3**
Exploatering	-0,9	1,9	4,0	4,9	4,9
Finansen	1 357,7	-0,1	1 354,1	-3,6	0
Summa total	**10,7**	**15,6**	**12,1**	**1,4**	**2,6**

Prognos nämnderna, mkr

Prognos nämnderna, mkr	Prognos 2602	Prognos 2603	Prognos 2604	Prognos 2605	Prognos 2606
Kommunfullmäktige, Valnämnd, revision, Överförmyndare	0,0	0,0	-0,1		
Kommunstyrelsen, Miljöförbundet och Räddningstjänsten Västra Blekinge	0,0	0,1	1,2		
Byggnadsnämnd	0,0	0,1	0,1		
Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden	-6,7	-9,7	-7,7		
Barn- och utbildningsnämnd	6,0	6,0	6,0		
Vård och Omsorgsnämnden	0,2	0,3	0,1		
Arbete och välfärdsnämnden	0,1	1,0	0,6		
Summa nämnderna	**-0,4**	**-2,3**	**0,1**		
Exploatering	0,0	4,9	4,9		
Finansen	0,0	0,0	-3,6		
Summa total	**-0,4**	**2,6**	**1,4**		

Nämnderna

Kommunfullmäktige, Valnämnden, Revision och Överförmyndaren

Utfall och prognos i paritet med budget.

Kommunstyrelsen inklusive förbunden visar en prognostiserad positiv avvikelse om 1,2 mkr. De stora positiva avvikelserna hänförs till IT, HR och kommunledningskontoret och avser minskade personalkostnader för vakanta tjänster.

Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden visar en prognostiserad negativ avvikelse om -7,7 mkr. De stora negativa avvikelserna är hos fastighetsavdelningen, gata/parkavdelningen och gemensam Service. Anledningen till fastighetsavdelningens

underskott är kostnader för moduler på Strandvallen om -3,1 mkr, ej budgeterade personalkostnader inom vaktmästeri och bidragsanställda om -1 mkr. Vidare finns större avvikelser för uppvärmningskostnader och ett flertal hyresintäkter. Gata/parkavdelningen har negativ avvikelse för vinterväghållning om -2,6 mkr. Fritid och kulturavdelningen påvisar ett underskott om -0,6 mkr för avsaknad av budget för Bokeslätts ridanläggning.

Barn- och utbildningsnämnden visar en årsprognos om +6 mkr. De stora positiva avvikelserna ligger på minskade interkommunala kostnader och ökade intäkter inom gymnasieskolan, grundskolan samt anpassad grundskola om +10 mkr. De minskade interkommunala kostnaderna på gymnasieskolan och grundskolan beror på att kommunens elever väljer att gå på Sölvesborgs skolor. Eftersom fler elever väljer Sölvesborgs skolor ger detta ökade personalkostnader inom samma verksamheter om -7 mkr. Det prognostiseras även en positiv avvikelse avseende statsbidrag samt barnomsorgsavgifter om +3 mkr.

Vård- och omsorgsnämnden visar en årsprognos i paritet med budget. Inom hemtjänstverksamheten har kostnaderna för återställande av paviljonger belastat verksamheten med 0,8 mkr. De stora positiva avvikelserna inom nämnden finns på ordinärt boende som till största delen beror god och effektiv insatsplanering och schemaplanering om +3,8 mkr. HSL verksamheten visar ett prognostiserat överskott om 1,7 mkr för ökade statsbidrag. Prognostiserade negativa avvikelser om -4,0 mkr finns på personalkostnader inom särskilt boende.

Arbete- och välfärdsnämnden visar en årsprognos om ca 0,6 mkr. Positiva avvikelser återfinns för ökade statsbidrag, minskade personalkostnader för vakanta tjänster, placeringar för institutionsvård barn/ungdom +0,8 mkr samt köpt extern verksamhet +1,3 mkr. Prognostiserade negativa avvikelser ligger främst på utbetalt försörjningsstöd -1,1 mkr, placeringar för institutionsvård vuxna -1,3 mkr samt personalkostnader på bostäder med särskild service LSS -1,2 mkr. Ett överskott återfinns inom integration om +0,8 mkr då etableringsersättningen för flyktingar överstiger dess kostnader.

Exploateringsverksamheten Under året uppgår exploateringsintäkterna till 4,9 mkr efter april med motsvarande positiv prognos för 2026.

Nämndernas åtgärder för ekonomi i balans

Åtgärder för att nå en ekonomi i balans från Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden biläggs ärendet.

Finansen

Driftredovisning finansen, mkr

Driftredovisning finansen, mkr	Årsbudget	Budgetavvikelse perioden	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Skatteintäkter och generella statsbidrag	1 354,1	-2,6	1 343,8	-10,3	1,6
Pensionskostnader	-15,1	-0,2	-15,1	0,0	0,0
Övriga finansiella poster	5,9	2,0	5,8	-0,1	-3,7
Ofördelade poster	-2,5	0,2	-2,1	0,4	0,0
Kapitalkostnader	14,4	1,7	16,4	2,1	2,1
Finansiella intäkter	9,0	-3,0	8,4	-0,6	0,0
Finansiella kostnader	-8,2	1,9	-3,2	5,0	0,0
Summa	**1 357,7**	**-0,1**	**1 354,1**	**-3,6**	**0**

Finansen

Prognosen för finansen visar en avvikelse om -3,6 mkr.
Prognosen för **skatteintäkterna** avviker negativt om 10,3 mkr i enlighet med prognos från SKR i april. Vidare påvisar **KPA:s** prognos gällande pensionerna ligger i paritet med budget.
Övriga finansiella poster prognostiseras avvika med -0,1 mkr. Antagande avseende intäkter från Räddningsförbundet och Region Blekinge är att dessa ej beräknas inflyta enligt budget, vilket uppvägs av statliga bidrag och antagande om utdelning. Även prognosen för den sänkta arbetsgivaravgiften för unga mellan 18-23 år bedöms ge ett överskott om 1,7 mkr.
Ofördelade medel bedöms lämna ett överskott på 0,4 mkr från lönepotten.
Kapitalkostnader förväntas ge ett överskott om cirka 2 miljoner med anledning av bedömd genomförandegrad av investeringarna för året. Med anledning av detta revideras kraftigt antaganden om räntekostnader för året.

Investeringar

Investeringsredovisning, tkr

Investeringsredovisning nämnderna, tkr	Årsbudget	Utfall perioden	Återstår	Prognos årsutfall	Prognos årsavvikelse	Fg månad prognos årsavvikelse
Kommunstyrelsen, Miljöförbundet och Räddningstjänsten Västra Blekinge	-2 950	-132	-2 818	-2 250	700	700
Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden	-56 925	-27 108	-29 817	-47 630	9 295	10 723
Barn- och utbildningsnämnd	-2 600	-133	-2 467	-2 500	100	100
Vård- och omsorgsnämnden	-2 890	-662	-2 228	-2 410	480	480
Arbete- och välfärdsnämnden	-1 120	-230	-890	-1 120	0	0
Summa	**-66 485**	**-28 265**	**-38 220**	**-55 910**	**10 575**	**12 003**

Investeringar

Den fastställda investeringsbudgeten för 2026 uppgår till 66,5 mkr. Av denna bedöms 55,9 mkr genomföras, en genomförandegrad om 84 %. Under maj månad tar kommunfullmäktige ställning till överföring av investeringsmedel från 2025 till 2026 om preliminärt 77 mkr. Under förutsättning att beslut fattas om överföring uppgår därefter budget till 144 mkr.

KS § Dnr 2026/137

Svar på remiss av betänkandet Belägg för broms? – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20)

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen antar ekonomichefens förslag på remissvar som sitt eget, att lämna vidare till Regeringskansliet, Finansdepartementet.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen antar ekonomichefens förslag på remissvar som sitt eget, att lämna vidare till Regeringskansliet, Finansdepartementet. Remissvar kompletteras till KS 2026-06-02.

Bakgrund

Regeringen beslutade i augusti 2025 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera hur statliga åtgärder som motverkar ökande skattesatser och statliga åtgärder som stimulerar skattesänkningar i kommuner och regioner kan utformas, samt lämna förslag på sådana åtgärder. Förändringarna föreslås träda i kraft 1 juni 2027. Finansdepartementet har remitterat betänkandet ”Belägg för broms” – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20) till bland annat Sölvesborgs kommun.

Beslutsunderlag

Ekonomichef Anna Falkenstams tjänsteskrivelse 2026-04-21.

Remissvar kompletteras till KS 2026-06-02.

KSAU § 100/2026.

KSAU § 100 Dnr 2026/137

Svar på remiss av betänkandet Belägg för broms? – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20)

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar ekonomichefens förslag på remissvar som sitt eget, att lämna vidare till Regeringskansliets, Finansdepartementet.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen antar ekonomichefens förslag på remissvar som sitt eget, att lämna vidare till Regeringskansliet, Finansdepartementet. Remissvar kompletteras till KS 2026-06-02.

Bakgrund

Regeringen beslutade i augusti 2025 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera hur statliga åtgärder som motverkar ökande skattesatser och statliga åtgärder som stimulerar skattesänkningar i kommuner och regioner kan utformas, samt lämna förslag på sådana åtgärder. Förändringarna föreslås träda i kraft 1 juni 2027. Finansdepartementet har remitterat betänkandet ”Belägg för broms” – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20) till bland annat Sölvesborgs kommun.

Beslutsunderlag

Ekonomichef Anna Falkenstams tjänsteskrivelse 2026-04-21.

Remissvar kompletteras till KS 2026-06-02.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Anna Falkenstam,
anna.falkenstam@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Svar på remiss - Betänkandet Belägg för broms? – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar ekonomichefens förslag på remissvar som sitt eget, att lämna vidare till Regeringskansliets, Finansdepartementet.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Beslutet innebär ett svar på en remiss från finansdepartementet och berör ej barn, varken direkt eller indirekt.

Ärendet i korthet

Remissvar kompletteras

Bakgrund

Regeringen beslutade i augusti 2025 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera hur statliga åtgärder som motverkar ökande skattesatser och statliga åtgärder som stimulerar skattesänkningar i kommuner och regioner kan utformas, samt lämna förslag på sådana åtgärder. Förändringarna föreslås träda i kraft 1 juni 2027. Finansdepartementet har remitterat betänkandet ”Belägg för broms” – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20) till bland annat Sölvesborgs kommun.

Bedömning

Utredningen presenterar fyra förslag till åtgärdsområden:

1. Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten till lägre skattesatser

– Skattebroms och skattesänkningspremie.

– Jobbskatteavdraget (skattereduktionen för arbetsinkomster för personer som inte har fyllt 66 år) och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättningar ska inte påverkas av för ändringar av kommunala skattesatser.

2. Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten

   – Krav på att eftersträva hög effektivitet och att ha en plan för nivån på skattesatsen. Uppföljning och utvärdering av det ska finnas i förvaltningsberättelsen, och revisorerna ska granska effektivitet i verksamheterna.

   – Krav på att motivera en höjd skattesats i budgeten.

   – Ett standardiserat mått för justerad skattesats tas fram.

3. Allmänna förutsättningar för så låga kommunalskattenivåer som möjligt

   – Regionsektorns skatteökningar motiverar att vårdens kostnader och finansiering undersöks närmare.

   – Förutsättningarna för effektivisering och planering ökar med större förutsägbarhet i fråga om intäkter från statsbidrag.

   – Konsekvent tillämpning av finansieringsprincipen och av kravet på konsekvensanalyser minskar kostnadstryck och behov av skattehöjningar.

   – Tydlighet i fråga om vilka krav som ställs ökar möjligheten att prioritera kärnuppdraget.

4. Åtgärder för att minska risk för skattehöjningar vid framtida lågkonjunktur

   – Automatiskt konjunkturstabiliserande statsbidrag vid tillfälliga nedgångar i skatteunderlaget.

   – Konjunkturstabiliserande statsbidrag kan kombineras med tillfälligt skattestopp vid större ekonomisk obalans för att minska risken för att kommuner och regioner höjer skattesatserna.

Förvaltningens samlade synpunkter:

Förvaltningen ställer sig inte bakom åtgärdsförslag om skattebroms och skattesänkningspremie. Inkomstskatten utgör kommunens viktigaste finansieringskälla. Den kommunala beskattningsrätten är därmed det verktyg kommunen förfogar över för att påverka intäkterna så att de möter verksamheternas behov utifrån demografiska förändringar och investeringsbehov på lokal nivå. En skattehöjning är ett beslut som kräver stor eftertanke och är inte ett lättvindigt beslut. Införs en skattebroms blir

det mer komplicerat att bedöma de ekonomiska effekterna av en förändring av skattesats. Vidare kan effekter av förändringar i omvärlden leda till behov av snabba kostnadsförändringar.

Förvaltningen ställer sig bakom de föreslagna åtgärderna som avser främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten. Bedömningen är att åtgärderna främjar transparens i budgetbeslut och verkar för långsiktighet i planeringen.

Förvaltningen ställer sig bakom bedömningarna avseende allmänna förutsättningar för så låga kommunalskattenivåer som möjligt. Eftersom regionsektorn i större utsträckning än kommunerna ökat sina skatter motiverar det att vårdens kostnader och finansiering undersöks närmare. Konsekvent tillämpning av finansieringsprincipen kan leda till minskat kostnadstryck och behov av skattehöjningar tillsammans med större förutsägbarhet avseende statsbidrag och en tydlighet i fråga om vilka krav som ställs för att öka möjligheten att prioritera kärnuppdraget.

Slutligen ställer sig förvaltningen bakom föreslagna åtgärder för att minska risk för skattehöjningar vid framtida lågkonjunktur genom konjunkturstabiliserande statsbidrag vid temporära nedgångar i skatteunderlaget, eventuellt i kombination med temporära skattestopp vid större ekonomisk obalans.

Anna Falkenstam
Ekonomichef

Bilagor

Klicka här för att ange text.

Beslut sänds till:

regeringskansliet@atta45.se
Regeringskansliets webbplats Svar på remiss (SBPM 2021:1

Kommunstyrelsen

Handläggare
Anna Falkenstam, 0456-81 66 52
anna.falkenstam@solvesborg.se

Yttrande över betänkandet Belägg för broms? – Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20)

Sammanfattning

Sölvesborgs kommun avstyrker utredningens förslag om skattebroms och skattesänkningspremie. Kommunen bedömer att förslagen innebär en alltför långtgående inskränkning av den kommunala självstyrelsen och den kommunala beskattningsrätten. Kommunen ställer sig bakom övriga förslag i utredningen. Det gäller de åtgärder som syftar till att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer, en mer konsekvent tillämpning av finansieringsprincipen samt fortsatt utredning av åtgärder som kan minska behovet av skattehöjningar vid framtida lågkonjunkturer.

Kommunens ställningstaganden

Sölvesborgs kommun avstyrker utredningens förslag om skattebroms och skattesänkningspremie. Den kommunala inkomstskatten utgör kommunens viktigaste finansieringskälla och beskattningsrätten är det verktyg kommunen förfogar över för att anpassa intäkterna till verksamheternas behov utifrån demografiska förändringar och investeringsbehov på lokal nivå. Beslut om skatteförändringar föregås av omfattande ekonomiska och politiska avvägningar och fattas inte lättvindigt. Beskattningsrätten är därmed väsentlig för att kommunernas självständighet inom ramen för det kommunala självstyret värnas.

En begränsning av beskattningsrätten innebär ett betydande ingrepp i det grundlagsskyddade kommunala självstyret. En sådan inskränkning bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Beskattningsrätten får dessutom anses ha ett särskilt grundlagsskydd mot bakgrund av riksdagens begränsade möjligheter att delegera normgivning i skattefrågor. Mot denna bakgrund är det svårt att se att förslagen om skattebroms och skattesänkningspremie uppfyller kraven på proportionalitet. Kommunen noterar även att Konstitutionsutskottet vid tidigare behandling av frågor som rör den kommunala beskattningsrätten framhållit att sådana ingrepp bör undvikas om de inte är absolut nödvändiga.

En skattebroms skulle dessutom försvåra bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av förändrade skattesatser. Förändringar i omvärlden kan

samtidigt medföra behov av snabba ekonomiska anpassningar. Det är därför av stor vikt att kommunernas beskattningsrätt förblir intakt och att kommunernas oberoende värnas.

Sölvesborgs kommun ställer sig samtidigt bakom de föreslagna åtgärder som syftar till att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet kring beslut om kommunalskatt. Kommunen delar bedömningen att åtgärderna kan bidra till ökad transparens i budgetprocessen och stärkt långsiktighet i planeringen.

Kommunen ställer sig även bakom utredningens bedömningar om vikten av en mer konsekvent tillämpning av finansieringsprincipen för att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara kommunalskattenivåer. Effekten kan bidra till minskat kostnadstryck och minskat behov av skattehöjningar, tillsammans med större förutsägbarhet avseende statsbidrag och tydligare förutsättningar för att prioritera kärnuppdraget.

Slutligen ställer sig kommunen positiv till fortsatt utredning av åtgärder som kan minska behovet av skattehöjningar vid framtida lågkonjunkturer, exempelvis konjunkturstabiliserande statsbidrag vid tillfälliga nedgångar i skatteunderlaget, eventuellt i kombination med temporära skattestopp vid betydande ekonomiska obalanser.

Anna Falkenstam
Ekonomichef

Belägg för broms?

Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser

Betänkande av Utredningen om incitament för lägre skattesatser i kommunsektorn

Stockholm 2026

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2026:20

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Multiply Solutions
Omslagsbild: Utredningen
Tryck och remisshantering: Multiply Solutions, Stockholm 2026

ISBN 978-91-525-1501-3 (tryck)
ISBN 978-91-525-1502-0 (pdf)
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Erik Slottner

Regeringen beslutade den 28 augusti 2025 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera hur statliga åtgärder som motverkar ökande skattesatser och statliga åtgärder som stimulerar skattesänkningar i kommuner och regioner kan utformas, samt lämna förslag på sådana åtgärder.

Till särskild utredare förordnades den 28 augusti 2025 f.d. chefsekonomen Annika Wallenskog.

Till huvudsekreterare i utredningen förordnades den 28 augusti 2025 departementssekreteraren Karl Kjäll. Samma dag förordnades byråchefen Christina Fredin som sekreterare.

Som experter att biträda utredningen utsågs 12 september 2025 kanslirådet Maria Antonsson, departementssekreteraren Lars Karlander, departementssekreteraren Pernilla Svanäng och departementssekreteraren Karolina Bjärnhall.

Annika Wallenskog svarar som särskild utredare ensam för innehållet i betänkandet. Utredningens experter har getts tillfälle att kommentera texter och lämna synpunkter på förslagen.

Härmed överlämnar utredningen sitt betänkande *Belägg för broms? Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser* (SOU 2026:20).

Uppdraget är med detta slutfört.

Stockholm mars 2026

Annika Wallenskog

Karl Kjäll
Christina Fredin

Innehåll

Sammanfattning **13**

1 Författningsförslag **21**

1.1 Förslag till lag om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt 21

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. 23

1.3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) 26

1.4 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725) 31

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning 34

2 Utredningens uppdrag och tillvägagångssätt **35**

2.1 Utredningens uppdrag 35

2.2 Utredningens tillvägagångssätt 35

2.3 Löpande redovisning 37

2.4 Betänkandets disposition 37

3 Den kommunala beskattningen **39**

3.1 Kommunal inkomstskatt finansierar stora delar av kommunal verksamhet 40

3.1.1 Kommunal verksamhet – obligatorisk och frivillig ... 40
3.1.2 Den kommunala inkomstbeskattningen ... 41
3.1.3 Finansiering av kommunala verksamheter ... 42

3.2 Skattesatsernas utveckling över tid ... 44
3.2.1 Justerade skattesatser till följd av skatteväxlingar och skillnader i ansvarsfördelningen i olika län ... 44
3.2.2 Skillnader i skattesatser ... 46
3.2.3 Utvecklingen sedan 1970-talet ... 48
3.2.4 Kommunernas skattesatser under 2000-talet ... 50
3.2.5 Regionernas skattesatser ... 53

3.3 Internationell jämförelse av skatter på arbete ... 54

3.4 Konsekvenser av hög inkomstskatt ... 56
3.4.1 Skatter påverkar individers beteende ... 56
3.4.2 Hög inkomstskatt påverkar arbetskraft och arbetsutbud ... 57
3.4.3 Hög skatt påverkar konsumtionsutrymmet ... 60
3.4.4 Inkomstskatter är nödvändiga trots negativa effekter ... 60

3.5 Diskussion och slutsatser ... 61

4 Kostnader och intäkter i kommunsektorn ... 63

4.1 Faktorer som påverkar kostnader och intäkter i kommuner och regioner ... 64
4.1.1 Sänkta kostnader leder inte alltid till sänkta skattesatser ... 65
4.1.2 Skillnader i kostnadsstruktur ... 65
4.1.3 Skillnader i intäktsstruktur ... 72
4.1.4 Kostnader, skatt och ambition i regionerna ... 77

4.2 Faktorer som ökar kostnadstrycket i kommunsektorn ... 81
4.2.1 Demografisk utveckling och stora investeringsbehov skapar kostnadstryck för kommuner och regioner ... 82
4.2.2 Andra faktorer som ger ökade kostnader för kommunsektorn ... 83

4.2.3 Statens agerande kan påverka kommunala kostnader ... 88

4.3 Diskussion och slutsatser ... 94

5 Incitament att höja eller sänka skattesatser ... 97

5.1 Ekonomiska incitament att sänka skattesatser ... 98
5.1.1 Beskattning ger olika effekt i olika kommuner ... 99
5.1.2 Interaktioner – någon annan betalar ... 101
5.1.3 Jobbskatteavdraget subventionerar höjningar av kommunala skattesatser ... 101
5.1.4 Ekonomiska incitament är inte avgörande för kommunernas val av skattesats ... 103
5.1.5 Andra interaktioner ... 109

5.2 Andra incitament som påverkar beslut om skattesats ... 113
5.2.1 Olika fokus på att justera skattesatser ... 113
5.2.2 Skattesatser utvecklas långsamt och beror på historiska beslut om organisering och ambition ... 120
5.2.3 Små kommuner och regioner kan vara mer sårbara för särintressen vilket kan resultera i högre skattesatser ... 124

5.3 Diskussion och slutsatser ... 125

6 Rättsliga förutsättningar för att begränsa den kommunala beskattningsrätten ... 129

6.1 Utgångspunkter för frågan om begränsningar av beskattningsrätten ... 130

6.2 Beskattningsrätten: Kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter ... 131

6.3 Beskattningsrätten är en del av den kommunala självstyrelsen ... 132

6.4 Får grundlagsreglerade principer begränsas? ... 134

6.5 Statliga åtgärder som begränsar kommunerna ska beslutas av riksdagen genom lag ... 135

6.6 Proportionalitetsprincipen 137
6.6.1 Proportionalitetsbedömningar vid inskränkningar i självstyrelsen 137
6.6.2 Principen bör tillämpas även vid begränsningar av beskattningsrätten 137
6.6.3 Vad ingår i en proportionalitetsbedömning enligt 14 kap. 3 § RF? 139
6.6.4 Riksdagen gör proportionalitetsbedömningen ... 143
6.6.5 En rekommendation och inte en skyldighet att välja den minst ingripande åtgärden 143

6.7 Europeiska konventionen om kommunal självstyrelse 144

6.8 Förutsättningar för statliga begränsningar av beskattningsrätten utifrån regeringsformen 145

6.9 Bedömningar av förutsättningarna för inskränkningar i självstyrelsen och beskattningsrätten i tidigare ärenden .. 146
6.9.1 Ärenden före den nuvarande regeringsformen ... 147
6.9.2 Ärenden om kommunal beskattning och självstyrelse enligt nuvarande regeringsformen .. 148
6.9.3 Några exempel på lagstiftningsärenden efter att bestämmelsen om proportionalitetsbedömningar trädde i kraft 2011 158
6.9.4 Utjämningskommittén 2022 163

6.10 Överväganden och bedömningar 164

7 Åtgärder för att ge incitament till sänkta kommunalskatter 173

7.1 Åtgärder för att ge starkare incitament till lägre skattesatser 174

7.2 Skattetak 176

7.3 Skattestopp och skattebroms 180
7.3.1 Skattebroms och skattestopp har tillämpats under 1990-talet 183

7.4 Skattesänkningspremie 187

7.5 Åtgärder för att minska behovet av ökade inkomster från kommunalskatten 188

7.6 Åtgärder för ökad transparens vid val av skattesats 190

7.7 Modeller för att sänka kommunalskatter 191

7.8 Skatterestriktioner i Danmark och Norge 194
7.8.1 Danskt system för att hålla nere skattesatser och utgifter 195
7.8.2 Norskt skattetak och utgiftsrestriktioner 201
7.8.3 Vad kan man dra för slutsatser utifrån systemen i Norge och Danmark? 205

7.9 Diskussion och slutsatser 207

8 Förslag 213

8.1 Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten till lägre kommunala skattesatser 214
8.1.1 Skattebroms och skattesänkningsbidrag 215
8.1.2 Jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning ska inte påverkas av valet av kommunala skattesatser 238

8.2 Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten 242
8.2.1 Krav på effektivitet i kommunal verksamhet och plan för skattenivån 242
8.2.2 Skyldighet för kommuner och regioner att motivera en höjning av skattesatsen 255
8.2.3 Ett standardiserat mått för justerad skattesats 258

8.3 Allmänna förutsättningar för så låga kommunalskattenivåer som möjligt 259
8.3.1 Särskilt om regionernas skattesatsnivåer – kostnadsutveckling och finansiering av vården behöver undersökas 259
8.3.2 Insatser i fråga om kommunsektorns intäkter 264
8.3.3 Undvik överföring av kostnader från staten till kommunsektorn 268

8.4 Åtgärder för att minska risk för skattehöjningar vid framtida lågkonjunktur 273
8.4.1 Ett system med konjunkturstabiliserande statsbidrag vid tillfälliga nedgångar i skatteunderlaget bör utredas 274
8.4.2 Tillfälligt skattestopp kan användas som verktyg vid en lågkonjunktur när en statlig garantimodell införs 277

9 Konsekvenser 279

9.1 Förslagens övergripande konsekvenser 282
9.1.1 Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten till lägre kommunala skattesatser .. 282
9.1.2 Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten 288

9.2 Konsekvenser för staten 290
9.2.1 Kostnader och intäkter till följd av förslag om starkare ekonomiska incitament för lägre skattesatser 292
9.2.2 Förslag som leder till ökade kostnader för kommunal och administration 300
9.2.3 Kostnader för uppdrag till RKA om mått för justerad skattesats 301
9.2.4 Finansiering 301

9.3 Konsekvenser för kommuner och regioner och för den kommunala självstyrelsen 302
9.3.1 Skattebromsförslaget 302
9.3.2 Förslaget om skattesänkningsbidrag 303
9.3.3 Ändring av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning 303
9.3.4 Krav på att eftersträva hög effektivitet och att ha en plan för skattesatsnivån 303
9.3.5 Åtgärder för ökad transparens i fråga om höjning av skattesatser 304

9.4 Konsekvenser för enskilda 305
9.4.1 Åtgärder för att stärka ekonomiska incitament... 305
9.4.2 Effekt av åtgärder i form av lägre skattesatser kan även påverkar kommunens och regionens medarbetare..... 306
9.4.3 Åtgärder för ökad transparens..... 306

9.5 Samhällsekonomisk bedömning..... 306
9.5.1 Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag 307
9.5.2 Ändring av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning..... 307
9.5.3 Incitament genom krav på att eftersträva hög effektivitet..... 308
9.5.4 Åtgärder för ökad transparens i fråga om höjning av skattesatser..... 308
9.5.5 Effekt av åtgärder i form av lägre skattesatser..... 309

10 Författningskommentar 311

10.1 Förslaget till lag om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt 311

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m..... 316

10.3 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)..... 318

10.4 Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)..... 319

10.5 Förslaget till lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning 322

Referenser 325

Bilaga

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2025:79 329

Sammanfattning

Utredningen har enligt direktiven (se bilaga 1) haft i uppdrag att analysera hur statliga åtgärder som motverkar höjning av skattesatser i kommuner och regioner och som stimulerar sänkningar av sådana skattesatser kan utformas och användas i olika situationer, samt att lämna förslag på hur sådana åtgärder kan utformas. I uppdraget har ingått att analysera det rättsliga utrymmet för att genomföra åtgärder som begränsar den kommunala beskattningsrätten.

Höga skatter på arbete kan vara problematiskt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv

De kommunala inkomstskatterna utgör den huvudsakliga finansieringskällan för kommunsektorn som helhet och är en viktig del av det kommunala självstyret. Inkomstskatter utgör samtidigt en stor del av de samlade skatterna på arbete som är relativt höga i Sverige i ett internationellt perspektiv (se avsnitt 3.3). En utgångspunkt för utredningens uppdrag är enligt direktiven att höga och ökande kommunala inkomstskatter kan leda till negativa samhällsekonomiska konsekvenser, bl.a. genom att viljan att arbeta och investera i utbildning kan minska.

Skatterna har ökat i regionerna men varit stabila i kommunerna

Medelskattesatsen i kommunerna har varit relativt oförändrad de senaste 25 åren. Skillnaderna mellan kommunernas skattesatser är knappt 7 procentenheter.[1] Mellan den 10:e och 90:e percentilen är skillnaden i skattesats cirka 2,8 procentenheter.

[1] Jämförelser mellan olika skattesatser görs med hänsyn tagen till skillnader i uppgiftsfördelning mellan kommuner och regioner i olika län, justerad skattesats. Se faktaruta på s. 46.

Skattesatserna i regionerna har ökat under 2000-talet. Regionernas medelskattesats är cirka 1,7 procentenheter högre 2026 än vid ingången av 2000-talet.[2] Utredningen bedömer att ökningarna av skattesatserna över tid är ett resultat av flera faktorer. Kostnadsökning till följd av sjukvårdens utveckling är sannolikt en viktig förklaringsfaktor.

Svaga incitament att sänka skattesatser

I kapitel 5 diskuteras de befintliga incitamenten att höja och sänka skattesatserna i kommuner och regioner. Utredningen konstaterar att justeringar av skattesatsen sker relativt sällan i kommuner och regioner och exempelvis har en av åtta kommuner inte ändrat skattesats alls de senaste 25 åren, utöver skatteväxlingar. Skattesatssänkningar har varit mindre frekventa än skattesatshöjningar, och sänkningarna har i genomsnitt varit med lägre belopp än de höjningar som gjorts.

Utredningen bedömer att sänkningar av skattesatsen kräver ett målmedvetet arbete i en kommun eller region och att det arbetet behöver vara konsekvent över tid. Få kommuner och regioner har genomfört skattesänkningar vilket gjort att medelskattesatsen successivt ökat.

Rättsliga förutsättningarna för åtgärder som begränsar beskattningsrätten

I kapitel 6 diskuteras de rättsliga förutsättningarna för staten att införa åtgärder som innebär begränsningar av kommuners och regioners beskattningsrätt. Utredningen konstaterar att kommuner och regioner enligt regeringsformen har rätt att ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter (beskattningsrätten).

[2] Avser utveckling av skattesatser exklusive förändringar som skett till följd av skatteväxlingar.

Utredningen bedömer:

- Beskattningsrätten är ingen absolut rättighet som inte får begränsas. Begränsningar får dock inte innebära att möjligheten att ta ut skatt för obligatorisk och frivillig verksamhet upphävs helt.
- Åtgärder som innebär att beskattningsrätten begränsas måste regleras i lag.
- Begränsningar av beskattningsrätten är inte särskilt reglerade, men beskattningsrätten är en del av den kommunala självstyrelsen och därför ska proportionalitetsprincipen tillämpas.
- En begränsning bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett åtgärden, och intresset av att genomföra åtgärden bör uppväga den inskränkning i beskattningsrätten och självstyrelsen som åtgärden innebär.
- Proportionalitetsbestämmelsen är utformad som en rekommendation till riksdagen. Bedömningen är ytterst en politisk fråga för riksdagen i varje enskilt lagstiftningsärende, och riksdagen bör därför inte vara bunden av tidigare bedömningar.

Ett system med skattebroms och skattesänkningsbidrag

Det finns argument både för och emot att införa ett skattebromssystem och detta diskuteras i avsnitt 8.1.1.

Sverige har höga skatter på arbete i jämförelse med andra länder inom OECD, varav inkomstskatter är en viktig del. Höga inkomstskatter kan skapa negativa samhällsekonomiska effekter bl.a. i form av minskat arbetsutbud och investeringar i utbildning och näringsverksamhet, vilket kan tala för att det finns ett behov av att sänka inkomstskatterna. Kommande års demografiska förändringar gör också att risken för att skattesatserna höjs i kommuner och regioner ökar, samtidigt som incitamenten att sänka skattesatser bedöms vara svaga. Statistiken visar att det är få kommuner och regioner som väljer att sänka skattesatserna, sett över längre tid.

Erfarenheten och statistiken visar dock också att de flesta kommuner och regioner så långt som möjligt undviker att höja skattesatsen. Det finns alltså inte en entydig problembild när det gäller skattesatsnivåerna i kommunsektorn.

Det är svårt att dra några säkra slutsatser om vilka effekter ett skattebromssystem skulle få, särskilt på lite längre sikt. Den relativt kraftiga skattebroms som tillämpades 1997–1999 i kombination med ökade statsbidrag minskade frekvensen av skattehöjningar. Erfarenheter från den kraftiga, men även långsiktiga skattebroms som under lång tid tillämpats i Danmark visar dock att effekten kan avta över tid. Det finns också en risk med ett skattebromssystem som bör tas i beaktande, nämligen att de kommuner och regioner som av någon anledning måste höja skattesatsen behöver höja den ännu mer för att finansiera en avgift för en skattebroms.

Enligt proportionalitetsprincipen i regeringsformen ska behovet av systemet, dvs. de ändamål som motiverar åtgärden, vägas mot den inskränkning i beskattningsrätten och den kommunala självstyrelsen som det innebär. Det är ytterst en politisk bedömning.

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag om en skattebroms och en skattesänkningspremie, oavsett bedömning i sak.

Förslaget innehåller (avsnitt 8.1.1):

- En kommun eller region som sänker skattesatsen jämfört med föregående budgetår ska få ett årligt bidrag i tre år, motsvarande 25 procent av skattesänkningen år 1, 15 procent år 2 och 10 procent år 3.
- En kommun eller region som höjer skattesatsen ska betala motsvarande skattebromsavgift under tre år.
- Om kommunen eller regionen gör flera ändringar av skattesatsen under en treårsperiod ska varje ändring beräknas för sig och årligen summeras till ett samlat belopp som antingen blir ett bidrag eller en avgift.
- Om skattesatsförändringen sker till följd av en skatteväxling ska ingen skattebromsavgift eller skattesänkningsbidrag utgå.

Statliga skattereduktioner gör att staten finansierar delar av kommunalskattehöjningar

Utredningens uppdrag har varit att analysera hur åtgärder som stimulerar kommuner och regioner att sänka skattesatsen och åtgärder som skapar incitament som motverkar höjda skattesatser kan utformas. Jobbskatteavdraget (skattereduktionen för inkomst av arbete för personer under 66 år) och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning innebär att höjningar av kommunala skattesatser subventioneras av staten och vid sänkningar av skattesatsen minskas subventionen genom att storleken på skattereduktionerna är proportionella mot den kommunala inkomstskatten. De höjningar och sänkningar av skattesatserna som genomförs blir alltså mindre kännbara för skattskyldiga kommuninvånare.

Utredningen föreslår (avsnitt 8.1.2):

- Storleken på statliga skattereduktioner ska inte påverkas av förändringar av kommunernas och regionernas skattesatser. Skattereduktionerna föreslås beräknas med skattesatsen för kommunal inkomstskatt för 2026 i aktuell hemortskommun som bas, i stället för den faktiska skattesatsen för kommunal inkomstskatt.
- Förändringar av skattesatser kommer därför att få större genomslag då de till fullo kommer slå igenom för de egna kommuninvånarna.
- Statistiska Centralbyrån (SCB) får i uppdrag att informera kommuner och regioner om konsekvenserna av åtgärden på incitament för lägre skattesatser.

Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten

Utredningen föreslår även åtgärder som syftar till att främja en inriktning på effektivitet i kommunal verksamhet och till att det ska finnas genomtänkta planer för skattenivån. Det föreslås också att skälen för att höja skattesatsen ska anges i budgeten, i syfte att skapa

öppenhet och insyn när det gäller de överväganden som görs när skatten höjs.

Utredningen föreslår (avsnitt 8.2):

- I kommunallagen införs ett krav på att eftersträva hög effektivitet i kommunal verksamhet. Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning ska omfatta även det målet.
- I riktlinjerna ska det också finnas en plan för kommunens eller regionens skattesatsnivå.
- Uppföljning och utvärdering i förvaltningsberättelsen ska omfatta de nya målen och riktlinjerna, och revisorerna ska i sin granskning även pröva om verksamheterna sköts på ett effektivt sätt.
- Det införs en skyldighet för kommuner och regioner att redovisa en motivering till en höjd skattesats i budgeten.
- Regeringen ger i uppdrag till Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) att utveckla och administrera nyckeltal för justerad skattesats för kommuner och för regioner.

Allmänna förutsättningar för så låga skattesatser som möjligt

I kombination med förslaget om att införa ett krav på att kommuner och regioner ska eftersträva effektivitet i verksamheten beskriver utredningen i avsnitt 8.3 ett antal andra åtgärder som skulle bidra till att underlätta planering och effektiv resurshushållning i kommuner och regioner och på det sättet ge ökade förutsättningar för att hålla nere skattesatsnivåerna:

- Regionernas ökande skattesatser: Orsakerna till ökande skattesatser i regionsektorn och dess samband med ökande kostnader inom vården till följd av ökat utbud av bl.a. nya behandlingsmetoder behöver undersökas för att kunna åtgärdas. (Avsnitt 8.3.1)
- Fördelningen av generella statsbidrag: Tillskott till generella statsbidrag bör fördelas mellan kommuner och regioner på ett

sätt som bättre svarar mot ökning av behov snarare än dagens kostnader. (Avsnitt 8.3.1)

- Förutsägbarhet i fråga om intäkter genom statsbidrag: En effektiv ekonomisk planering i kommuner och regioner förutsätter information om förväntade intäkter, framför allt från generella statsbidragen men även de riktade. (Avsnitt 8.3.2)
- Tydlighet i fråga om statliga krav och styrning: Otydliga krav och oklarheter i fråga om styrningen från staten riskerar att leda till onödiga kostnader för kommunsektorn. (Avsnitt 8.3.3)

Ett system med konjunkturstabiliserande statsbidrag vid tillfälliga nedgångar i skatteunderlaget bör utredas

Det behöver utredas hur ett system med automatisk konjunkturstabilisering av skatteunderlaget kan utformas. Ett sådant system kan leda till mer effektiv konjunkturpolitik, lägre statliga kostnader i händelse av en ekonomisk kris samt mindre risk att skattesatser höjs till en tillfällig nivå som sedan riskerar bli permanent. Detta kan i sin tur kombineras med ett tillfälligt skattestopp om risken bedöms vara stor att många kommuner eller regioner höjer skattesatserna. (Avsnitt 8.4)

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om bidrag och avgifter när en kommun eller region ändrar nivån på skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt.

I 11 kap. kommunallagen (2017:725) finns bestämmelser om fastställande av skattesatsen.

2 § Lagen gäller inte om en ändring av en skattesats föranleds av en omfördelning av uppgifter mellan regionen och kommunerna i länet (skatteväxling).

3 § En kommun eller region som i sin budget fastställer en lägre skattesats än i den föregående budgeten har rätt till ett årligt skattesänkningsbidrag.

Kommunen eller regionen har rätt till bidrag det kalenderår som den sänkta skattesatsen gäller och de två efterföljande åren.

4 § En kommun eller region som i sin budget fastställer en högre skattesats än i den föregående budgeten ska betala en årlig skattebromsavgift.

Kommunen eller regionen ska betala avgift det kalenderår som den höjda skattesatsen gäller och de två efterföljande åren.

5 § Skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter bestäms årligen till ett belopp för varje kommun och region som har rätt till bidrag eller ska betala avgift. Det årliga beloppet beräknas enligt 6 och 7 §§.

6 § Det årliga beloppet beräknas till en andel av skillnaden mellan å ena sidan kommunens eller regionens preliminära kommunalskattemedel enligt 4 § andra stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. (skatteintäkter) beräknade utifrån den höjda respektive sänkta skattesatsen och å andra sidan skatteintäkter beräknade utifrån den skattesats som gällde före den ändringen.

Andelen är 25 procent det första året som en ändrad skattesats gäller, 15 procent det följande året och 10 procent det tredje året.

7 § Om kommunen eller regionen har ändrat skattesatsen mer än en gång under en treårsperiod, ska det för varje ändring beräknas ett belopp enligt 6 §. Därefter summeras beloppen till det årliga belopp som utgör bidraget eller avgiften.

8 § Skatteverket beslutar om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter senast den 15 april under kalenderåret.

Beslutet får överklagas till regeringen.

9 § Skattesänkningsbidrag ska betalas ut och skattebromsavgifter ska avräknas enligt 4 § fjärde stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2027.

2. Lagen tillämpas första gången för skattesatser som gäller för 2028.

3. De skattesatser som gäller för 2028 ska jämföras med skattesatserna för 2026 i stället för med skattesatserna för 2027.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

4 §[1]

Det som sägs i denna paragraf om kommuner och kommunalskattemedel tillämpas också i fråga om regioner och regioners skattemedel samt kommuners begravningsavgiftsmedel. I fråga om slutavräkning av begravningsavgiftsmedel gäller dock i stället bestämmelserna i sjätte stycket.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunalskattemedel med ett belopp som motsvarar produkten av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna i kommunen enligt Skatteverkets beslut om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) i fråga om kommunal inkomstskatt (skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och de uppräkningsfaktorer enligt tredje stycket som har fastställts senast i september året före beskattningsåret. En kommun har också rätt att under visst år (avgiftsåret) av staten uppbära fastighetsavgiftsmedel med belopp som motsvarar vad kommunen haft rätt att uppbära i sådana medel närmast föregående år med justering för skillnaden mellan de sammanlagda fastighetsavgifterna i kommunen enligt Skatteverkets beslut om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen året före avgiftsåret och motsvarande summa andra året före avgiftsåret.

Senast i september varje år ska regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, fastställa två uppräkningsfaktorer som ska svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket. Den ena ska avse förändringen mellan andra och första året före beskattningsåret. Den andra ska avse förändringen mellan året före beskattningsåret och beskattningsåret. Under år då

[1] Senaste lydelse 2019:845.

riksdagsval hålls i september, får regeringen dock ändra redan fastställda uppräkningsfaktorer. Detta ska ske senast en vecka efter att regeringen avlämnat budgetpropositionen.

Innan Skatteverket betalar ut kommunalskattemedel och fastighetsavgiftsmedel till kommunerna ska avräkning och tillägg för bidrag göras enligt 19 § lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning *och* 6 § lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade. Vidare ska avräkning göras enligt 62 kap. 10 § skatteförfarandelagen. Det belopp som framkommer ska betalas ut med en tolftedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämställs med allmän helgdag inte ska medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, ska utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalningen ska grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolftedel av kommunens fordran, ska den jämkning som föranleds av detta

Innan Skatteverket betalar ut kommunalskattemedel och fastighetsavgiftsmedel till kommunerna ska avräkning och tillägg för bidrag göras enligt 19 § lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning, 6 § lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade *och 9 § lagen (202X:000) om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt*. Vidare ska avräkning göras enligt 62 kap. 10 § skatteförfarandelagen. Det belopp som framkommer ska betalas ut med en tolftedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämställs med allmän helgdag inte ska medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, ska utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalningen ska grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetal-

ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

ningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolftedel av kommunens fordran, ska den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

En slutavräkning av kommunalskattemedlen ska ske när besluten om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen under året efter beskattningsåret har fattats. Därvid ska en kommun som inte ingår i en region behandlas som om den även utgjorde en region. Produkten av skatteunderlaget enligt besluten om slutlig skatt och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattemedlen. Om summan av dessa överstiger summan av de preliminära kommunalskattemedlen enligt andra stycket ska skillnaden betalas ut till kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. I motsatt fall ska skillnaden återbetalas av kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. Utbetalning eller återbetalning ska göras i januari andra året efter beskattningsåret.

En slutavräkning av kommunens begravningsavgiftsmedel ska ske när besluten om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen under året efter beskattningsåret har fattats. Produkten av skatteunderlaget enligt besluten om slutlig skatt och den avgiftssats för begravningsavgiften som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga begravningsavgiftsmedlen. Om dessa överstiger de preliminära begravningsavgiftsmedlen enligt andra stycket ska skillnaden betalas ut till kommunen. I motsatt fall ska skillnaden återbetalas av kommunen. Utbetalning eller återbetalning ska göras i januari andra året efter beskattningsåret.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2027.

1.3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 67 kap. 7 och 9 c §§ inkomstskattelagen (1999:1229)[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

67 kap.

7 §

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

Arbetsinkomst som beskattas i Sverige	*Skattereduktion*
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med *skattesatsen* för kommunal inkomstskatt
överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med *skattesatsen* för kommunal inkomstskatt
överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 25,1 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med *skattesatsen* för kommunal inkomstskatt

[1] Lagen omtryckt 2008:803.

överstiger 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan 3,027 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med *skattesatsen* för kommunal inkomstskatt

Föreslagen lydelse

67 kap.

7 §[2]

För dem som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för summan av arbetsinkomster beräknade enligt 6 § till följande belopp.

Arbetsinkomst som beskattas i Sverige	*Skattereduktion*
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	skillnaden mellan arbetsinkomsterna och grundavdraget, multiplicerad med *den skattesats* för kommunal inkomstskatt *som gällde för beskattningsåret 2026 i hemortskommunen*
överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med *den skattesats* för kommunal inkomstskatt *som gällde för beskattningsåret 2026 i hemortskommunen*
överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 25,1 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med

[2] Senaste lydelse 2025:1376.

	den skattesats för kommunal inkomstskatt *som gällde för 2026 i hemortskommunen*
överstiger 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan 3,027 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med *den skattesats* för kommunal inkomstskatt *som gällde för 2026 i hemortskommunen*

Nuvarande lydelse

67 kap

9 c §

Skattereduktionen uppgår till följande belopp:

Underlag beräknat enligt 9 b §	*Skattereduktion*
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	skillnaden mellan underlaget och grundavdraget, multiplicerad med *skattesatsen* för kommunal inkomstskatt
överstiger 0,91 men inte 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av underlaget mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med *skattesatsen* för kommunal inkomstskatt
överstiger 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 25,1 procent av underlaget som överstiger 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med *skattesatsen* för kommunal inkomstskatt

Skattereduktionen ska dock alltid uppgå till minst 4,5 procent av underlaget, multiplicerat med skattesatsen för kommunal inkomstskatt.

Föreslagen lydelse

67 kap.

9 c[3]

Skattereduktionen uppgår till följande belopp:

Underlag beräknat enligt 9 b §	*Skattereduktion*
överstiger inte 0,91 prisbasbelopp	skillnaden mellan underlaget och grundavdraget, multiplicerad med *den skattesats* för kommunal inkomstskatt *som gällde för 2026 i hemortskommunen*
överstiger 0,91 men inte 3,2 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 0,91 prisbasbelopp och 38,74 procent av underlaget mellan 0,91 och 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med *den skattesats* för kommunal inkomstskatt *som gällde för 2026 i hemortskommunen*
överstiger 3,24 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 25,1 procent av underlaget som överstiger 3,24 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med *den skattesats* för kommunal inkomstskatt *som gällde för 2026 i hemortskommunen.*

[3] Senaste lydelse 2025:1376.

Skattereduktionen ska dock alltid uppgå till minst 4,5 procent av underlaget, multiplicerat med skattesatsen för kommunal inkomstskatt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2028.
2. Lagen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2027.

1.4 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 och 6 §§ och 12 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap.	
1 §[1]	
Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller regionen. Om kommunen eller regionen har en sådan resultatreserv som avses i 14 §, ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av den.	Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning *och eftersträva hög effektivitet* i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet* för kommunen eller regionen. *I riktlinjerna ska det också finnas en plan för kommunens eller regionens skattesatsnivå.* Om kommunen eller regionen har en sådan resultatreserv som avses i 14 §, ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av den.
6 §	
I budgeten ska skattesatsen och anslagen anges. Av budgeten ska det vidare framgå hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut. De finansiella mål som är av be-	I budgeten ska skattesatsen och anslagen anges. *Om skattesatsen är högre än i den föregående budgeten ska en motivering redovisas.* Av budgeten ska det vidare framgå hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara

[1] Senaste lydelse 2023:642.

tydelse för en god ekonomisk hushållning ska anges.

Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Budgeten ska också innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska då alltid vara periodens första år. Planen ska innehålla sådana finansiella mål som anges i första stycket.

vid budgetårets slut. De finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet* ska anges.

Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet*.

Budgeten ska också innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska då alltid vara periodens första år. Planen ska innehålla sådana finansiella mål som anges i första stycket *och sådana som är av betydelse för kommunens eller regionens plan för skattesatsnivån*.

12 kap.

1 §

Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas eller fullmäktigeberedningarnas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i de juridiska personerna.

Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt, *effektivt* och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om att brott av förmögenhetsrättslig karaktär förövats eller

om att allmän förvaltningsdomstols avgörande åsidosatts, ska de anmäla förhållandet till berörd nämnd. Om nämnden efter en sådan anmälan inte vidtar åtgärder utan oskäligt dröjsmål, är revisorerna skyldiga att rapportera det till fullmäktige. Revisorerna får dock avstå från att anmäla misstanke om brott till fullmäktige om nämnden funnit att det inte föreligger en sådan misstanke.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2027.

2. Lagen tillämpas första gången i fråga om innehållet i de budgetar som upprättas 2027 och fastställs för budgetåret 2028 och kommunal verksamhet som bedrivs 2028.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 8 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	11 kap.
	8 §
Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen (2017:725) har uppnåtts och följts.	Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet* enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen (2017:725) har uppnåtts och följts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2028.

2 Utredningens uppdrag och tillvägagångssätt

2.1 Utredningens uppdrag

Utredningen har haft i uppdrag att analysera statliga åtgärder för att motverka att kommuner och regioner höjer kommunala skattesatser. Utredningens uppdragstid har varit september 2025 till februari 2026. Utredningens uppdrag enligt direktiven kan sammanfattas enligt följande:

- analysera hur statliga åtgärder som motverkar höjningar av skattesatser (skattebroms) och åtgärder som stimulerar sänkningar av skattesatser (skattesänkningspremie) i kommuner och regioner kan utformas.
- analysera det rättsliga utrymmet för att begränsa den kommunala beskattningsrätten.
- oavsett bedömning i sak lämna förslag på en eller flera skattebromsar och skattesänkningspremier, inklusive nödvändiga författningsförslag.

De fullständiga utredningsdirektiven finns i bilaga 1.

2.2 Utredningens tillvägagångssätt

Utredningens uppdrag har varit att analysera åtgärder inom ett relativt begränsat spektrum, samtidigt som de knyter an till större frågor som kräver djupgående kunskap inom bl.a. nationalekonomi och konstitutionell och offentlig rätt samt förståelse för den svenska förvaltningsmodellen och de generella förutsättningarna för kommuners och regioners verksamhet. Utredningen har i så stor ut-

sträckning som möjligt dragit nytta av den expertis och de kunskaper som redan finns på områdena. Det har vi gjort genom att gå igenom relevant litteratur, forskning, tidigare utredningsbetänkanden och lagstiftningsförarbeten, statliga och andra rapporter, statistik från offentliga källor, samt inte minst genom möten, intervjuer och diskussioner med ett antal sakkunniga experter och berörda aktörer. Utifrån det insamlade underlaget har vi gjort våra egna analyser och dragit slutsatser som presenteras i betänkandet.

Organisationer, aktörer och personer som bidragit till utredningens arbete

Vi i utredningen har i enlighet med direktiven hållit oss informerade om relevanta arbeten som pågår inom Regeringskansliet och i andra statliga utredningar, vi har beaktat relevant forskning och haft dialog med kommuner, regioner, statliga myndigheter, akademin, intresseorganisationer och andra aktörer och därigenom inhämtat kunskaper, erfarenheter och synpunkter på frågor om kommunal beskattning i olika perspektiv.

Utredningen har haft möten och samtal med företrädare, både förtroendevalda och tjänstemän, för följande kommuner och regioner: Arjeplogs kommun, Bräcke kommun, Dals-Eds kommun, Danderyds kommun, Essunga kommun, Gnosjö kommun, Haninge kommun, Heby kommun, Härryda kommun, Lekebergs kommun, Lidingö kommun, Ovanåkers kommun, Sorsele kommun, Stockholms kommun, Uppvidinge kommun, Vilhelmina kommun, Vimmerby kommun, Värmdö kommun, Åre kommun, Åsele kommun, Örkelljunga kommun och Österåkers kommun samt Region Jämtland Härjedalen, Region Skåne, Region Stockholm och Region Västerbotten. I flertalet andra fall har utredningen haft kontakt med ekonomichefer och ekonomidirektörer och i några kommuner och regioner har utredningen haft kontakt med kommun- och regionpolitiker och före detta politiker.

Utredningen har haft möten och samtal med följande statliga myndigheter, intresseorganisationer och andra aktörer: Skatteverket, Statistiska centralbyrån (SCB), Facken i välfärden, Kommuninvest ekonomisk förening, Skattebetalarnas förening, Småkom, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Utredningen har haft möten och samtal med följande forskare: professorn i nationalekonomi Thomas Aronsson, docenten i nationalekonomi Åsa Hansson, doktorn i nationalekonomi Jacob Lundberg, professorn i nationalekonomi Eva Mörk, professorn i offentlig rätt Henrik Wenander och professorn i nationalekonomi Magnus Wikström.

Utredningen har haft möten och samtal med kommunförbunden i Danmark (KL) och Norge (KS) angående hur de kommunalekonomiska systemen i dessa länder fungerar.

2.3 Löpande redovisning

Vi har i enlighet med direktiven löpande informerat Regeringskansliet, Finansdepartementet, bl.a. vid en muntlig delredovisning av arbetets gång den 10 december 2025.

2.4 Betänkandets disposition

Betänkandet är disponerat för att besvara frågorna utifrån en logik som tar sin utgångspunkt från en problemformulering (3–5 kap.) för att sedan presentera rättsliga förutsättningar, olika metoder som genomförts i Sverige, Norge och Danmark samt andra möjliga lösningar (kap. 6–7). I kap. 8–9 presenteras konkreta lösningsförslag och dess konsekvenser.

Kap:

1. Författningsförslag

3. Den kommunala beskattningen – i kapitlet beskrivs inkomstskattens roll i kommunsektorn, utveckling av skattesatser över tid, internationell jämförelse av skatt på arbete.

4. Kostnader och intäkter i kommunsektorn – i kapitlet beskrivs skillnader i kostnader och förutsättningar samt hur stor dess betydelse är för nivån på skattesatserna.

5. Incitament att höja eller sänka skattesatser – I kapitlet beskrivs övergripande incitament att höja och sänka skatten och hur de förändrats över tid och genom olika politiska reformer.

6. Rättsliga förutsättningar för att begränsa den kommunala beskattningsrätten – I kapitlet beskrivs de rättsliga förutsättningarna för att genomföra åtgärder som inskränker kommunens grundlagsstadgade beskattningsrätt.

7. Åtgärder för att ge incitament att sänka kommunalskatter – I kapitlet beskrivs möjliga åtgärder samt analyseras vilka som kan vara relevanta och aktuella i den svenska kontexten.

8. Förslag – I kapitlet beskrivs utredningens konkreta åtgärdsförslag samt bedömningar av ytterligare åtgärder som kan vidtas på kort eller lång sikt för att få kommuner och regioner att sänka skattesatserna.

9. Konsekvenser – I kapitlet beskrivs utredningens bedömning av förslagens konsekvenser.

10. Författningskommentar.

3 Den kommunala beskattningen

I kapitlet beskrivs kommunalskatternas betydelse för finansieringen av kommunsektorn, skattesatsernas utveckling över tid och varför det kan vara problematiskt med alltför höga inkomstskatter. Kapitlet består av tre delar:

- En beskrivning av kommunalskatter och kommunal verksamhet samt kommunalskatternas betydelse för att finansiera kommunal verksamhet.
- En beskrivning och analys av skattesatsernas nivå och utveckling över tid, och skattetrycket i Sverige jämfört med andra länder.
- En teoretisk beskrivning av konsekvenser av höga inkomstskatter.

I slutet av kapitlet diskuteras vilka slutsatser som kan dras utifrån analysen i kapitlet:

- Kommunalskatterna utgör den huvudsakliga finansieringskällan för kommunsektorn och är en viktig del av det kommunala självstyret.
- Kommunalskattesatserna ökade kontinuerligt under 1970- och 1980-talen. Sedan millennieskiftet har skattesatserna legat relativt stilla i kommunerna men regionernas skattesatser har ökat.
- Skatten på arbete är relativt hög i Sverige i ett internationellt perspektiv vilket kan vara problematiskt utifrån strävan att upprätthålla en konkurrenskraftig ekonomi.

3.1 Kommunal inkomstskatt finansierar stora delar av kommunal verksamhet

3.1.1 Kommunal verksamhet – obligatorisk och frivillig

Verksamhet som bedrivs i kommuner och regioner utgör en betydande del av den offentliga sektorn i Sverige. Den kan delas in i en obligatorisk del och en fri sektor, där den obligatoriska verksamheten består av uppgifter som kommuner eller regioner ansvarar för och är skyldiga att utföra enligt lag, medan den fria sektorn handlar om frivillig verksamhet som en kommun eller region själv väljer att bedriva inom ramen för sina allmänna befogenheter.[1]

Den obligatoriska verksamheten omfattar ett stort antal områden som staten delegerat till kommuner eller regioner att ansvara för, bl.a. skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård. På dessa områden bestämmer staten ramarna genom lagstiftning som anger de villkor och krav som ska gälla. En principiell utgångspunkt är dock att den statliga regleringen inte ska vara mer detaljerad än nödvändigt. En tanke med att delegera ansvarsområden till lokal eller regional nivå är att den närmare utformningen av verksamheterna ska bestämmas i den enskilda kommunen eller regionen utifrån de särskilda behov och förutsättningar som finns där.

Vid sidan av de obligatoriska uppgifterna får kommuner och regioner bedriva frivillig verksamhet, dvs. sådant som de inte är skyldiga att göra enligt lag men som de genom demokratiska beslut bestämmer sig för att ägna sig åt, t.ex. olika slags kultur- och fritidsverksamheter. Det kan också handla om att ha en högre ambitionsnivå än vad som krävs enligt lag när det gäller obligatorisk verksamhet. Denna s.k. fria sektor är ett uttryck för rätten att besluta om lokala och regionala angelägenheter och är på det sättet en principiellt viktig del av den kommunala självstyrelsen och den svenska demokratin.[2]

[1] Enligt 14 kap. 2 § regeringsformen, RF, sköter kommunerna på den kommunala självstyrelsens grund dels lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse, dels övriga angelägenheter som bestäms i lag.
[2] Prop. 1973:90 s. 189 f, se vidare i avsnitt 6.2 och 6.3.

3.1.2 Den kommunala inkomstbeskattningen

Kommuner och regioner har en beskattningsrätt enligt grundlag som innebär att de får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter. Beskattningsrätten är en del av den kommunala självstyrelsen, och avsikten är bl.a. att kommuner och regioner ska ha möjligheter att ta egna initiativ i fråga om vilken verksamhet de ska bedriva.[3]

Den kommunala beskattningen är i dag en beskattning av de egna kommun- eller regioninvånarnas förvärvsinkomster.[4] Grunderna för beskattningen bestäms av staten i bl.a. inkomstskattelagen, där det anges att fysiska personer är skyldiga att betala kommunal inkomstskatt i form av kommunalskatt till hemortskommunen och regionskatt till regionen.[5] I inkomstskattelagen finns också regler för hur skatten ska beräknas.[6] Det är dock kommunerna och regionerna som bestämmer vilken skattesats som ska gälla för beräkningen av de egna invånarnas kommunala inkomstskatt varje år. Skattesatsen fastställs av fullmäktige i budgeten efter förslag från styrelsen.[7]

Hur mycket inkomstskatt invånarna betalar påverkas inte bara av den kommunala skattesatsen, utan även av andra faktorer som staten reglerar, bl.a. olika avdrag och skattereduktioner som t.ex. jobbskatteavdraget.[8] De som har en inkomst över en viss nivå betalar dessutom statlig inkomstskatt.[9]

Staten ansvarar för all skatteadministration, vilket är uppgifter som sköts av Skatteverket. Skatteverket ansvarar alltså för beräkning och uttag av både statlig och kommunal skatt från skattebetalarna, och för beräkning och utbetalning av den del av den inbetalda skatten som tillkommer varje kommun och region. Sammanfattningsvis sker det genom att preliminära kommunalskattemedel för varje enskild kommun och region beräknas och betalas ut månadsvis efter vissa tillägg och avdrag för bl.a. utjämningsbidrag och -avgifter.

---

[3] 14 kap. 4 § regeringsformen (RF), prop. 1973:90 s. 189 f. Se vidare om beskattningsrätten i avsnitt 6.2 och 6.3.
[4] Det har tidigare funnits andra skattebaser för den kommunala beskattningen, se avsnitt 6.2.
[5] 1 kap. 3 och 4 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), IL.
[6] Enligt 65 kap. 3 § första stycket IL gäller för fysiska personer som är obegränsat skattskyldiga under någon del av beskattningsåret att den kommunala inkomstskatten utgörs av summan av de skattesatser för kommunalskatt och regionskatt som gäller i hemortskommunen för beskattningsåret multiplicerad med den beskattningsbara förvärvsinkomsten.
[7] 11 kap. 5 § första stycket, 6 § första stycket samt 8, 10 och 11 §§ KL.
[8] 62–67 kap. IL.
[9] Brytpunkten 2026 gäller för inkomster över 660 400 kronor per år.

När besluten om skattebetalarnas slutliga skatt har fattats året efter beskattningsåret görs en slutavräkning i förhållande till de preliminära skattemedel som betalats ut till kommunsektorn som helhet. Skillnaden mellan de preliminära och slutliga skattemedlen betalas ut till kommuner och regioner eller återbetalas till staten med belopp som beräknas per invånare.[10]

3.1.3 Finansiering av kommunala verksamheter

Beskattningsrätten medför både möjligheter och ekonomiskt ansvar

Den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten ger kommuner och regioner en handlingsfrihet när det gäller de kommunala verksamheterna. Genom möjligheten att höja eller sänka skattesatsen kan de påverka sina intäkter och därmed bestämma vilken verksamhet de ska bedriva och vilken ambitionsnivå de ska ha. Det medför emellertid också ett långtgående ansvar för den egna ekonomin och för finansieringen av verksamheterna, både den obligatoriska och den frivilliga.

De viktigaste finansieringskällorna

Grundfinansieringen av kommunsektorns verksamheter utgörs av de kommunala skatteintäkterna (i de följande även benämnt som kommunalskatt eller kommunal inkomstskatt) och intäkter från statsbidrag. Skatteintäkterna utgör ungefär två tredjedelar av de totala intäkterna i kommunsektorn som helhet, medan statsbidragen (generella och riktade) utgör cirka en fjärdedel. Därutöver finns vissa andra intäktskällor, t.ex. avgifter.[11]

Den kommunala inkomstskatten är därmed den viktigaste finansieringskällan för kommunsektorn och stora delar av välfärdsverksamheterna och utgör också en väsentlig del av den offentliga ekonomin.

[10] Bestämmelser om förfarandet vid uttag av skatter och avgifter finns i skatteförfarandelagen (2011:1244), och bestämmelser om beräkning och utbetalning av kommunalskattemedel finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.
[11] *Budgetpropositionen för 2026* (prop. 2025/26:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.5.1).

Figur 3.1 Intäkter i kommuner och regioner 2024

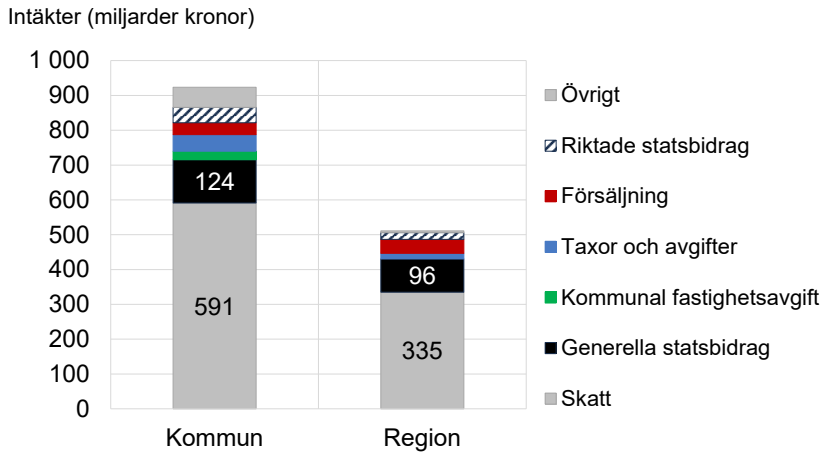

Källa: SCB/Räkenskapssammandraget.

När det gäller enskilda kommuner och regioner står skatteintäkter från de egna invånarna i olika grad för finansieringen av verksamheterna. I kommuner och regioner med svagt skatteunderlag[12] kommer en större del av intäkterna från generella statsbidrag och omfördelning av skattemedel genom inkomstutjämningssystemet, och en mindre del från egna skatteintäkter.

Eftersom den skattesats som bestäms bara styr beräkningen av inkomstskatten för invånarna i den egna kommunen eller regionen, kan en kommun eller region bara påverka skattedelen av intäkterna från skatter och bidrag, och inte de som kommer från statsbidrag eller från omfördelningar genom utjämningssystemet. Det innebär att de vars intäkter i lägre grad består av skatter från de egna invånarna, dvs. kommuner och regioner med svagt skatteunderlag och låg skattekraft[13], har mindre möjligheter att påverka sina egna intäkter. Det innebär också att kopplingen mellan å ena sidan vald ambitionsnivå och service i en kommun eller region och andra sidan hur mycket invånarna får betala blir mindre tydlig. I en kommun eller region med låg andel egen finansiering krävs en större höjning av skatten för att få samma effekt som i en kommun eller region

[12] Med skatteunderlag avses de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna i en kommun eller region.
[13] Med skattekraft avses skatteunderlaget per invånare, dvs. den beskattningsbara förvärvsinkomsten i kommunen eller regionen delat på antalet invånare.

med större andel egen finansiering, samtidigt som den med låg andel egen finansiering kan sänka skatten utan att det påverkar lika stor del av intäkterna.

Generella statsbidrag justeras bl.a. utifrån ändrade uppgifter

Staten avsätter årligen ett generellt statsbidrag till kommunsektorn, dvs. ett ekonomiskt bidrag som kommuner och regioner fritt bestämmer hur det ska användas utifrån behov och prioriteringar i den enskilda kommunen eller regionen. För 2026 är nivån på det generella statsbidraget cirka 180 miljarder kronor.[14] Bidraget fördelas genom det kommunalekonomiska utjämningssystemet.[15] Nivån på det generella statsbidraget bestäms årligen i statens budget, bl.a. utifrån faktorer som beräknas påverka kostnaderna för kommunsektorn.

Storleken på det generella statsbidraget justeras också när staten ålägger kommuner eller regioner nya uppgifter. Sedan 1993 tillämpas den s.k. kommunala finansieringsprincipen som sammanfattningsvis innebär att staten ska finansiera kostnader som följer av att den ålägger kommuner eller regioner en ny eller utökad obligatorisk uppgift. På motsvarande sätt minskas statsbidraget om staten lyfter bort eller begränsar en obligatorisk uppgift. Avsikten med finansieringsprincipen är bland annat att statliga beslut inte ska skapa ett kostnadstryck på kommunsektorn som riskerar att leda till höjda inkomstskatter. Den risken finns dock också vid demografiska förändringar som inte motsvaras av höjda statsbidrag, ändrade skatteunderlag, prisförändringar eller annat.

3.2 Skattesatsernas utveckling över tid

3.2.1 Justerade skattesatser till följd av skatteväxlingar och skillnader i ansvarsfördelningen i olika län

Vilken förvaltningsnivå, dvs. staten, kommunerna eller regionerna, som ska ha huvudmannaansvar för viss offentlig verksamhet bestäms i regel av staten genom lagstiftning. När huvudmannaansvar flyttas

[14] *Budgetpropositionen för 2026* (prop. 2025/26:1 utg.omr. 25).
[15] Systemet regleras i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning.

t.ex. från kommuner till regioner medför det ett behov av skatteväxlingar dem emellan.

Ändringar av huvudmannaansvar är inte ovanligt. Under 1990-talet flyttades flera verksamheter från regionerna (dåvarande landstingen) till kommunerna. Det gällde framför allt långvarig vård och omsorg för äldre och för personer med funktionsnedsättning som överfördes genom den s.k. ädel-reformen, men visst ansvar flyttades även genom psykiatrireformen liksom ansvaret för särskolan, naturbruksgymnasierna och LSS–verksamheterna. Alla dessa huvudmannaskapsändringar medförde skatteväxlingar som staten bestämde.

Under 2000-talet har ytterligare ansvarsförändringar genomförts, bl.a. för hemsjukvård och missbruksvård, och en ny lag om kollektivtrafik har införts. När det gäller kollektivtrafik och hemsjukvård har regionen och kommunerna inom ett län en lagstadgad möjlighet att komma överens om hur ansvaret ska fördelas och även vad det ska innebära i fråga om kostnader och skatteväxlingar. Detta gör att det inte ser likadant ut i alla län i fråga om ansvarsfördelning och uppgifter som kommuner och regioner har.

När det gäller hemsjukvård är det som huvudregel regionen som har huvudmannaansvaret. Regionen får dock efter överenskommelser överlåta ansvaret till en eller flera kommuner i länet och även komma överens om den ekonomiska ersättningen för det.[16] Sådana överlåtelser har gjorts med delvis olika innehåll och på olika skatteväxlingsnivåer. Exempelvis har hemsjukvården inte överlämnats till någon kommun i Stockholms län, utan all hemsjukvård bedrivs av regionen till skillnad från i övriga län. I Halland har regionen överlåtit ansvaret för hemsjukvården till kommunerna med en skatteväxling på nivån 17 öre, vilket betyder att kommunerna höjde och regionen sänkte skatten med 0,17 procentenheter i samband med överlåtelsen. I Västerbotten kom kommunerna och regionen överens om en överlåtelse av hemsjukvården med en skatteväxling på nivån 66 öre.

Det ser ut på liknande sätt när det gäller kollektivtrafiken. På det området gäller dock som utgångspunkt att ansvaret är gemensamt mellan regionen och kommunerna i ett län, men de har rätt att komma överens om att antingen regionen eller kommunerna ska

[16] 14 kap. 1 och 2 §§ hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

bära ansvaret.[17] I de flesta länen har man kommit överens om att regionen ska ha ansvaret för kollektivtrafiken, men skatteväxlingen till följd av det har skett på olika nivåer i olika län.

Sammantaget innebär detta att kommuner respektive regioner i olika län inte har samma uppgifter, och därför kan inte de separata skattesatserna för kommunerna och för regionerna jämföras med varandra rakt av. För att kunna jämföra skattesatser över tid och mellan olika län har utredningen beräknat skattesatser med justeringar för uppgiftsfördelningen i olika län (se faktaruta i avsnitt 3.2.1).

Faktaruta: Beräkning av justerad skattesats

I utredningen används uppgifter om justerad skattesats. Den justerade skattesatsen för en kommun eller region består av den faktiska skattesatsen plus en justeringsfaktor som beskriver skillnaden i ansvarsområden 2020–2024 samt en justering för skatteväxlingar som skett i respektive län i jämförelse med 2025.

Justeringen för skillnader i uppgifter är baserad på SKR:s beräkningar av justerad skattesats. För varje region beräknas en justeringsfaktor som baseras på skillnaden mellan faktisk och justerad skattesats för 2020–2024.

Justeringsmetoden innebär att vid jämförelse av justerade skattesatser mellan olika regioner eller kommuner i olika län under samma år innehåller skillnaden en justering för skatteväxlingar och en justering för skillnader i uppgifter.

Vid jämförelse av skatt för enskilda kommuner eller regioner mellan olika tidpunkter får justeringsfaktorn för uppgiftsskillnader liten eller ingen betydelse, men däremot kan det ha skett skatteväxlingar som har betydelse för jämförelsen och därav är det justerat för dessa.

3.2.2 Skillnader i skattesatser

År 2026 uppgår medelskattesatsen för kommuner och regioner sammantaget till 32,38 procent. Det är 2 procentenheter högre än genomsnittet år 2000. Medelskattesatsen beräknas baserat på hela

[17] 2 kap. 1 § lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Undantag gäller dock för Stockholms län där huvudregeln är att regionen ansvarar, och för Gotland där kommunen har ansvaret.

skatteunderlaget i riket, vilket innebär att stora kommuners och regioners skattesats vid en beräkning får större genomslag än små. Hur den kommunala medelskattesatsen i riket utvecklas beror alltså inte bara på hur många kommuner och regioner som höjer eller sänker skatten, utan även på storleken på de kommuner och regioner som ändrar skattesatsen.

I år, dvs. 2026, har 27 kommuner och en region sänkt skatten, och 1 kommun och en region har höjt skatten jämfört med 2025. Den totala skattesatsen för invånarna i en kommun, dvs. kommunens och regionens skattesatser sammantaget, skiljer sig med cirka 6,7 procentenheter mellan olika kommuner. Högst är den för invånare i Dorotea kommun i Region Västerbotten med 35,65 procent och lägst i Österåkers kommun i Region Stockholm med 28,93 procent.

Kommuner som sänkt skatten är ofta växande, storstadsnära kommuner som är något större än mediankommunen. Skattehöjningar görs framför allt av regioner och av de något mindre kommunerna. Det finns dock många exempel på andra typer av kommuner som höjer respektive sänker skatten.

Trots att effekten av en skattehöjning är lägre i kommuner med låg skattekraft vars verksamhet till stor del finansieras av bidrag från inkomstutjämningssystemet (läs mer i avsnitt 5.1.1) har många skattehöjningar gjorts av kommuner som är stora nettomottagare i utjämningssystemet, dvs. de som får mer bidrag från inkomst- och kostnadsutjämningssystemen än de betalar avgifter.

Det är vanligare med skattehöjningar än med skattesänkningar. Skattesänkningar görs också oftare med en lägre procentsats än skattehöjningar. De senaste 20 åren är det dock ytterst få kommuner som höjt skatten med mer än en procent vid ett och samma tillfälle. Figur 3.2 visar de skatteförändringar som gjorts sedan 1970-talet i kommuner och regioner. Under 1970 och 1980-talen genomfördes flest skattehöjningar. De senaste 10 år har höjningar av skattesatsen varit färre än föregående år.

Figur 3.2 Skatteförändringar i kommuner och regioner

Vägt genomsnitt samt antal kommuner där kommunalskatten höjts

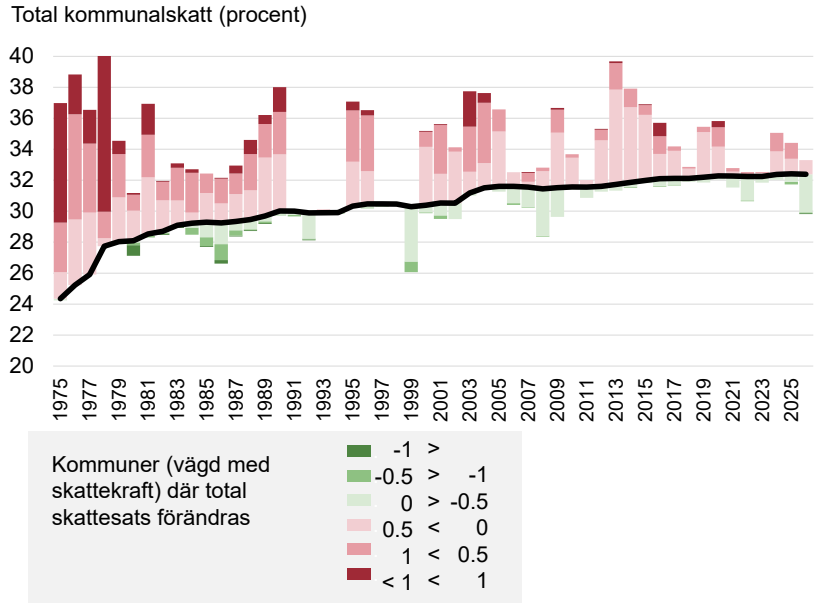

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB), egna beräkningar.

3.2.3 Utvecklingen sedan 1970-talet

Skattesatserna ökade markant under slutet av 1970-talet i både kommuner och regioner (regioner benämndes landsting till och med 2019). Detta till följd av att välfärdssamhället växte när det offentliga tog ett allt större ansvar för tjänster och service till invånarna. I figur 3.3 visas utvecklingen av kommunalskatterna totalt och uppdelat på regioner och kommuner sedan mitten av 1970-talet och fram till i dag.

Figur 3.3 Skattesats i kommuner och regioner

I procent 1975–2026

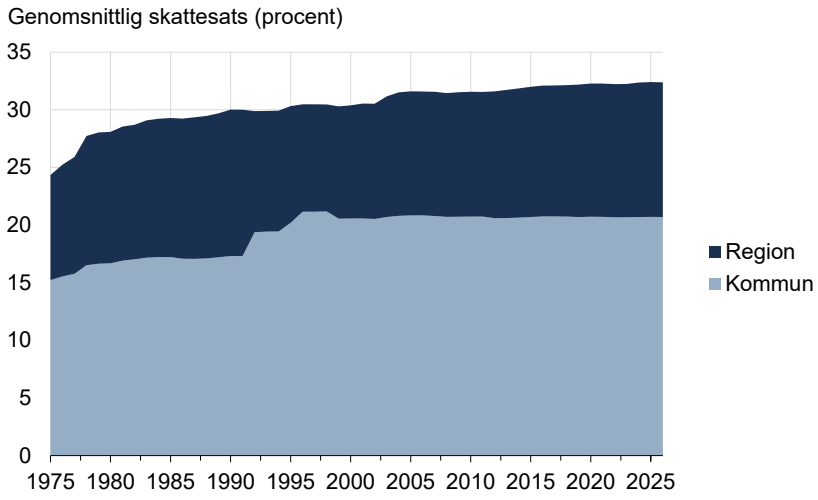

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB).

Från 1960-talet fram till 1990-talet tog regionerna successivt över ansvar för hälso- och sjukvård från staten, bl.a. folktandvård, förlossningsverksamhet, psykiatrisk vård, öppenvård och universitetssjukhus. Genom de s.k. Dagmaravtalen 1984 fick regionerna ansvaret för all hälso- och sjukvård, och sedan dess har regionernas skattesatser kontinuerligt höjts. För kommunernas del minskade dock ökningstakten av skattesatser under 1980-talet.

I början av 1990-talet genomfördes flera reformer som påverkade kommunalskatterna, bl.a. en omfattande skattereform. Kommunerna tog över hela ansvaret för lärarna i skolan, dvs. även löner och anställningsvillkor. Stora verksamheter överfördes också från regionerna till kommunerna genom ädelreformen och psykiatrireformen, vilket föranledde en skatteväxling som innebar högre skatter i kommunerna och lägre skatter i regionerna. Samtidigt vidtog staten flera åtgärder för att bromsa utvecklingen med de allt högre kommunalskatterna. Först infördes ett skattestopp 1991–1993, sedan en skattebroms som gällde 1994 och 1997–1999 (detta beskrivs närmare i avsnitt 6.9.2 och 7.3.1). Efter de stora reformerna på 1990-talet har kommunernas skattesatser, till skillnad från regionernas, legat relativt stilla.

3.2.4 Kommunernas skattesatser under 2000-talet

Medelskattesatsen i kommunerna har varit stabil under 2000-talet. Under vissa perioder har nivån varit något högre än i dag, framför allt i samband med och efter lågkonjunkturer och under perioder när statsbidragen varit relativt oförändrade nominellt sett.[18]

Figur 3.4 Utveckling av medelskattesats för kommuner

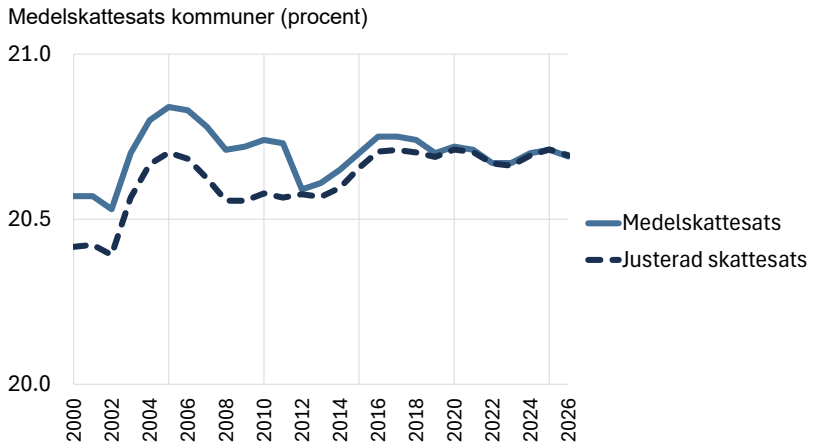

Källa: Kolada/Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), egna beräkningar av justerad skattesats enligt faktaruta i avsnitt 3.2.1.

Efter IT-kraschen i början av 2000 höjde många kommuner skatten och 2005 var medelskattesatsen för kommuner på den högsta nivån under hela 2000-talet, 20,84 procent, vilket kan jämföras med dagens 20,69 procent.[19] Medelskattesatsen sjönk därefter något för att höjas marginellt efter 2008 års finanskris. Mellan 2016 och 2019 steg medelskattesatsen återigen, vilket sammanföll med en period av hög befolkningstillväxt och en långsam ökningstakt av det generella statsbidraget. Statsbidragen höjdes därefter i samband med covid-19-pandemin, och ett antal kommuner sänkte då skatten. Under och efter åren med hög inflation på 2020-talet höjde flera kommuner återigen skattesatsen.

Sammantaget kan alltså konstateras att ett antal kommuner har höjt skattesatsen i samband med att det funnits yttre faktorer som

[18] Siffror från Statistiska Centralbyrån SCB: Skattesats i kommun efter år 2000–2026 (medelskattesatsen är då inte justerad för effekten av verksamhetsförändringar).
[19] Statistiska Centralbyrån (SCB).

påverkat deras ekonomiska förutsättningar, och att några av dessa men inte alla valt att sänka skatten när läget förbättrats. En möjlig tolkning är att vissa kommuner använt skattesatsen som en regulator för att få ekonomin att gå ihop, och därmed undvika att behöva variera verksamhetskostnaderna under konjunktursvängningar och andra påfrestningar på svensk ekonomi. Det allra vanligaste är dock att kommuner inte ändrar skattesatsen.

Skillnaden i skattesats mellan olika kommuntyper har varit relativt konstant över tid, och skillnaden mellan den högsta skattesatsen i en kommun (23,80 procent) och den lägsta (16,60 procent) är 7,20 procentenheter[20]. Stora delar av skillnaden förklaras dock av enskilda kommuner med särskilt höga och låga nivåer. Mellan den 10:e och 90:e percentilen är skillnaden i skattesats mindre än 3 procentenheter. Storstäder och förortskommuner som haft befolkningstillväxt har i regel lägre skattesatser än glesbefolkade kommuner som haft befolkningsminskningar.

När skillnader i skattesatser inom olika kommungrupper jämförs med varandra kan det noteras att skillnaderna är störst inom gruppen med pendlingskommuner nära storstad, men även i gruppen med storstäder skiljer sig skattesatserna väsentligt. Generellt sett är det också inom dessa två kommungrupper som de lägsta skattesatserna återfinns.

[20] Detta avser faktisk skattesats då ingen hänsyn tagits till skillnaderna i uppdrag. Om sådan hänsyn tas blir skillnaderna mellan de justerade skattesatserna cirka 6,7 procentenheter enligt utredningens beräkningar.

Figur 3.5 Skattesatser per kommuntyp 2026

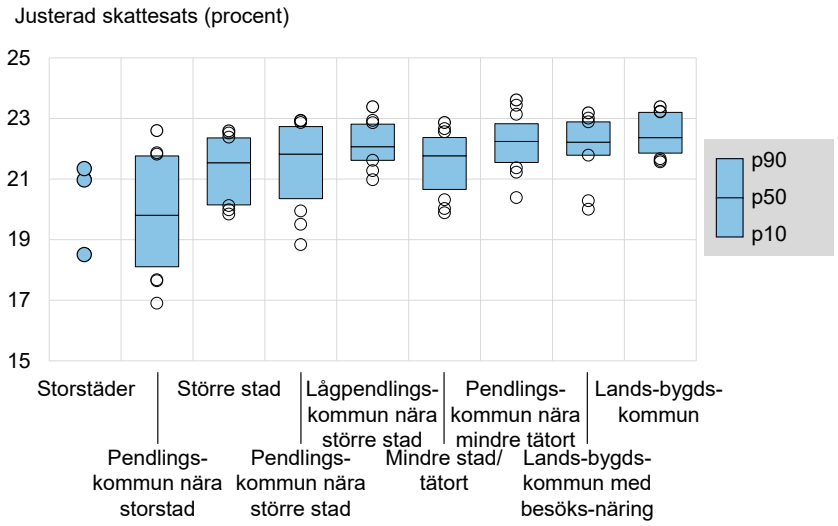

* Skattesatsen är justerad enligt egna beräkningar, enligt faktarutan

Anm.: Men justerad skattesats menas att skatten justerats med avseende på kommunernas ansvar och uppgiftsfördelning då dessa skiljer sig mellan olika kommuner och regioner. Se faktaruta i avsnitt 3.2.1

Källa: Kolada/Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och egna beräkningar.

3.2.5 Regionernas skattesatser

I figurerna visas förändringen av spridningen av skattesatser över tid samt förändringen i varje region under perioden.

Figur 3.6 Skattesatser i regioner

Justerad* skattesats, spridning mellan regioner 2000–2026

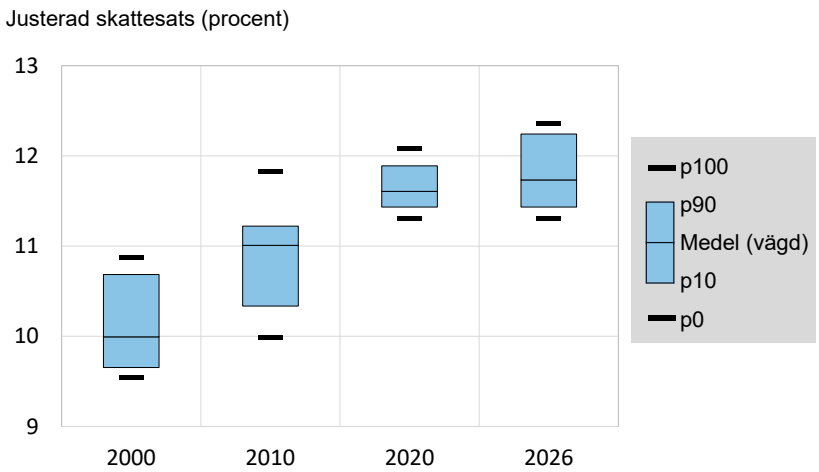

Justerad* skattesats, nivå och förändring per region 2000–2026

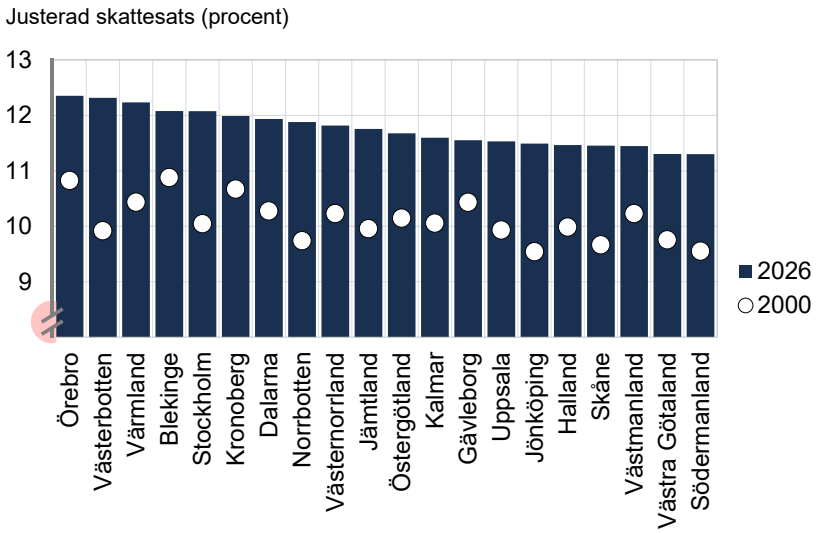

Källa: SKR (Kolada) och egna beräkningar.

*Justerad skattesats har beräknats av utredningen utifrån SKR:s beräkningar av justerad skattesats, men de är inte samstämmiga. Det är dock endast en bedömning av hur stor justering som bör göras för att spegla de olika uppgiftsfördelningarna i kommuner och regioner och nivåerna bör därför tolkas med försiktighet. Alla förändringar mellan år motsvaras dock av faktiska skatteväxlingar eller förändring av skattesatsen.

Skattesatserna har ökat markant i alla regioner sedan 2000. Det gäller även när hänsyn tas till förändringar av ansvarsfördelningen mellan kommuner och regioner inom ett län och där skatteväxling därför skett. Medelskattesatsen är cirka 1,7 procentenheter högre 2026 än den var 2000 (med hänsyn tagen till skatteväxlingar som genomförts). Medelskattesatsen, utan hänsyn till skatteväxlingar, har under 2000-talet ökat med 1,87 procentenheter, från 9,82 till 11,69 procent 2026.

Skattesatserna har under 2000-talet ökat i alla regioner men under olika perioder. År 2000 var skillnaden mellan regionerna större än de senaste åren. Runt 2020 var skillnaden mellan högsta och lägsta skattesats som minst, då flera regioner hade höjt skattesatsen inför det året. Skattesatserna var därefter relativt oförändrade under några år, sannolikt till följd av stora tillskott av statsbidrag under Covid19-pandemin, men sedan 2023 har flera regioner åter höjt skattesatserna.

Samtidigt som skattesatserna ökat löpande har regionernas ekonomiska resultat varit relativt svaga. Detta tyder på att regionerna har svårare att få ekonomin i balans än kommunerna, och till skillnad från kommunerna har ingen region lägre skatt nu än vid ingången av 2000-talet.

3.3 Internationell jämförelse av skatter på arbete

Att det inte är oproblematiskt att ta ut skatt på arbete är de flesta forskare överens om. OECD gör regelbundna jämförelser av medlemsländernas skatter på arbete. Även om det inte alltid går att jämföra skatter rakt av och det kan se olika ut beroende på vilka grupper som jämförs, ger OECD:s statistik ändå en bild av hur skattetrycket i Sverige ser ut i ett internationellt perspektiv.

Figur 3.7 Skatt på arbete i OECD

Effektiv skatt på inkomst från lön samt arbetsgivaravgifter 2024

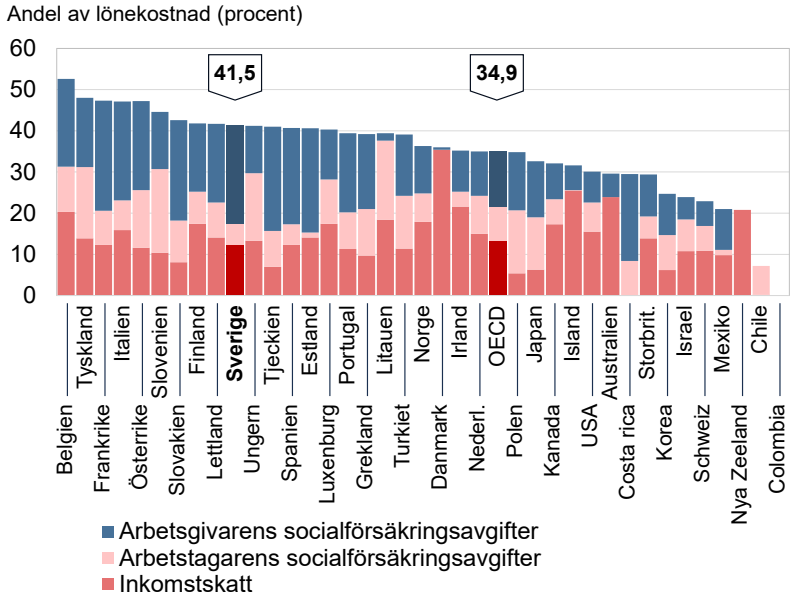

Anm.: Jämförelsen baseras på uppgifter som representerar skatter för en ensamstående löntagare utan barn som tjänar som genomsnittsinkomsten i respektive land.
Källa: OECD (2025a).

Figur 3.7 är baserad på uppgifter från 2024. Den visar en jämförelse av skatten på arbete för en ensamstående individ utan barn som tjänar motsvarande medelinkomsten i respektive land. Skatten är uppdelad på inkomstskatter och socialförsäkringsavgifter som betalas av å ena sidan arbetsgivaren och å andra sidan arbetstagaren.

I Sverige utgörs inkomstskatterna av kommunalskatten, som är den största delen, och den statliga inkomstskatten som motsvarar 20 procent av den årsinkomst som överstiger en viss brytpunkt. Brytpunkten för statlig inkomstskatt 2026 är 660 400 kronor. Socialförsäkringsavgifter som betalas av arbetsgivaren motsvarar svenska arbetsgivaravgifter, och arbetstagarens socialförsäkringsavgifter utgörs i Sverige av den allmänna pensionsavgiften. Den allmänna pensionsavgiften motsvaras av en skattereduktion av samma storlek som minskar inkomstskatten och som finansieras av staten. I praktiken motsvaras det som OECD betraktar som arbetstagarens socialförsäkringsavgifter i Sverige av inkomstskatt.

Skatterna på arbete varierar kraftigt mellan länderna i OECD, från 0 procent i Colombia till 52,6 procent i Belgien. Sverige hamnar över medel bland OECD:s medlemmar med en total skatt på arbete på 41,5 procent av lönekostnaderna.

Det är tydligt att en stor del av skatten på arbete i många länder avser socialförsäkringsavgifter som betalas av arbetsgivaren. I Sverige utgör sådana avgifter, dvs. framför allt arbetsgivaravgifterna, en större andel av skatten än i de flesta andra OECD-länder. Sverige sticker dock inte ut i jämförelsen om man enbart ser till skatt och avgifter som individen betalar, dvs. inkomstskatt och arbetstagarens socialförsäkringsavgifter.

3.4 Konsekvenser av hög inkomstskatt

Intäkter från skatter, t.ex. skatt på arbete, moms och olika punktskatter, är den huvudsakliga finansieringskällan för den offentliga sektorn. Skatter är nödvändiga för att den offentliga verksamheten ska fungera och för en ambitiös välfärd. Beskattningsrätten för kommuner och regioner ger dem möjlighet att agera självständigt inom vissa ramar. Samtidigt kan skatter ha negativa effekter, inte minst när det gäller inkomstskatter och skatt på arbete generellt. I det här avsnittet beskrivs vilka negativa konsekvenser som alltför höga inkomstskatter kan medföra.

3.4.1 Skatter påverkar individers beteende

Skatter innebär kostnader som kan påverka enskilda personers val och handlingsmönster. Om något blir dyrare pga. en skatt är det mindre sannolikt att den enskilde väljer den varan eller tjänsten, och tvärtom. Ibland kan detta vara avsikten med en skatt, vilket gäller s.k. korrigerande skatter. Genom att öka priserna på saker som skapar ogynnsamma miljö- eller folkhälsoeffekter kan individer påverkas att inte köpa sådana varor och tjänster. Därför är det viktigt att beakta vilka beteenden en enskild skatt skapar och minimera de negativa effekter som kan uppstå. Det bör alltid göras en avvägning i fråga om behovet och nyttan av att använda en viss finansieringskälla för skatteuttag och hur det kan påverka beteendet hos den beskattade.

3.4.2 Hög inkomstskatt påverkar arbetskraft och arbetsutbud

Alltför höga skatter på arbete kan få negativa konsekvenser för ett lands samhällsekonomi till följd av de beteenden som skatterna kan föranleda. Hur hög den samhällsekonomiska kostnaden blir beror på två faktorer: dels hur höga skatterna är, dels hur människor reagerar på skatterna.

Höga inkomstskatter kan leda till en minskad vilja att arbeta, i och med att arbete blir mindre lönsamt för den enskilda arbetstagaren. Den ekonomiska effekten av att arbeta mer blir lägre än alternativet att vara ledig, vilket brukar kallas substitutionseffekten: Högre inkomstskatt gör arbete mindre lönsamt i förhållande till fritid. Fritid får alltså ett högre relativt värde jämfört med arbete vilket gör att en individ styr om sin tid mot mer av ledig tid. Det kan också leda till att en individ väljer att inte arbeta överhuvudtaget. Det kan exempelvis handla om föräldrar med småbarn eller äldre personer som närmar sig pensionen som bedömer att värdet av att arbeta, dvs. den faktiska intäkt det ger efter skatt, inte är tillräckligt högt jämfört med alternativet.

Höga inkomstskatter kan också påverka människors yrkesval och vilja att utbilda sig. Utbildning innebär oftast en längre tidsperiod utan inkomster, inte sällan med studielån, och om den förväntade framtida lönen beskattas kraftigt kan det leda till en lägre motivation för att ta de ekonomiska uppoffringar som studietiden innebär.

Vid sidan av substitutionseffekten som innebär lägre incitament för att arbeta och utbilda sig finns en annan effekt av höga skatter som drar i motsatt riktning, nämligen den s.k. inkomsteffekten. Inkomsteffekten innebär att individen som får mindre kvar av lönen efter en höjd skatt, får incitament att arbeta mer för att få mer löneinkomster. En skattehöjning ökar alltså behovet av inkomster för den enskilda arbetstagaren som behöver arbeta mer för att få samma disponibla inkomst som innan skattehöjningen.

I allmänhet leder skattehöjningar i höginkomstländer till en minskning av arbetskraftsutbudet, men i vilken utsträckning det sker beror på hur olika individer uppfattar att de påverkas av nivån på skatten.

Ett exempel på hur substitutionseffekten kan slå i Sverige visas i en forskningsstudie som gjordes 2012.[21] Studien granskade införandet av det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre 2007. Denna skattereduktion infördes samtidigt som det ordinarie jobbskatteavdraget och omfattade vid införandet personer som vid beskattningsårets ingång fyllt 65 år.[22] I studien jämfördes personer som låg precis över åldersgränsen med de personer som låg precis under. Studien visade en substitutionseffekt med en elasticitet[23] på 0,22 för de som fyllt 65 år och fick ta del av det förstärkta jobbskatteavdraget. Det innebär att arbetstiden för dessa ökade med i snitt 0,22 procent när timlönen efter skatt ökade med 1 procent.

Av detta följer också att arbetstiden torde minska när skatten höjs. IFAU studerade 2022 avtrappningen av jobbskatteavdraget som infördes 2016.[24] Marginalskatten höjdes då med 3 procentenheter för dem som tjänade över cirka 50 000 kronor i månaden. Studien följde hur arbetsinkomsterna utvecklades i olika inkomstgrupper före och efter reformen. Med en grafisk metod fann forskarna att arbetsinkomsterna 2016 relativt sett minskade bland dem som fick en högre marginalskatt. Utvecklingen förstärktes 2017, för att sedan stabiliseras 2018. Forskarna bedömde att effekten bland höginkomsttagarna var överraskande tydlig med tanke på att skattehöjningen var ganska liten.

Höga skatter på arbete kan också leda till att arbetstagare väljer att arbeta i och eventuellt flytta till länder med lägre skatter. Det riskerar också att leda till mer svart arbete, vilket i sin tur innebär ett antal negativa konsekvenser för samhället.

Skatteintäkten påverkas av både skattenivå och viljan att arbeta

Substitutionseffekten påverkas av hur hög skatten är och hur hög skatt som arbetstagarna är villiga att acceptera. Den s.k. Lafferkurvan används ibland för att visa sambandet mellan skattesats och skatteintäkter.[25] Enligt teorin är sambandet mellan skattehöjningar och

[21] Laun L (2012) *Om förhöjt jobbskatteavdrag och sänkta arbetsgivaravgifter för äldre* och Laun L (2017) *The effect of age-targeted tax credits on labour force paticipation o folder workers*
[22] Samma år sänktes också arbetsgivaravgifterna för äldre.
[23] Den elasticitet som avses här mäter hur känsligt utbudet av arbete är för nivån på inkomsten efter skatt. Det mest omtalande måttet på elasticitet mäter hur känslig efterfrågan är för priset på en vara eller tjänst – det kallas då priselasticitet.
[24] Miao D m.fl. (2022) *En utvärdering av avtrappningen av jobbskatteavdraget*.
[25] Lafferkurvan har fått sitt namn efter nationalekonomen Arthur B. Laffer.

ökade skatteintäkter inte självklart eftersom det finns lägen där en höjning av skatten i stället leder till minskade intäkter. I ett extremfall där skattesatsen är noll procent är skatteintäkterna noll, men i det andra ytterlighetsfallet med en skattesats på hundra procent förväntas skatteintäkterna också vara noll, eftersom ingen är beredd att arbeta om hela inkomsten går till skatt. Från den första punkten där skattesatsen är noll ökar skatteintäkterna i takt med att skattesatsen höjs, upp till en viss nivå som är den optimala skattesatsen för att maximera den offentliga sektorns skatteintäkter. Om skatten höjs över den nivån sjunker skatteintäkterna igen.

Enligt Laffers teori går det därför att öka intäkterna antingen genom att höja skatten om den ligger under den optimala nivån eller genom att sänka skatten om den redan ligger över denna nivå. Det handlar dock om en teoretisk optimal nivå, och exakt var den punkten finns går inte att säga.

Människors acceptans för hög inkomstskatt är delvis beroende av vad man upplever sig få för nytta av skatten. I ett land med hög grad av korruption, där man uppfattar att en liten andel av skatten går till avsedda ändamål är acceptansen för att betala höga skatter lägre. Där minskar arbetstiden redan vid inkomstskatter på en relativt låg nivå. Invånare som upplever att de får mycket offentlig service och välfärd för den skatt de betalar kan däremot acceptera högre skattesatser.

I förlängningen kan alltså olika nivåer på skattesatser skapa olika beteenden som i sin tur påverkar skatteintäkterna. Detta diskuterades bl.a. när jobbskatteavdraget infördes, dvs. i hur hög grad skattereduktionerna skulle kunna vara åtminstone delvis självfinansierande tack vare dynamiska effekter. Riksrevisionen har granskat de mest väsentliga förändringarna av skattereglerna 2011–2023 och bl.a. bedömt i vilken utsträckning sänkningen av inkomstskatten kan anses självfinansierad.[26] Enligt deras beräkningar har regelförändringarna lett till att inkomstskatten har sänkts med nästan 100 miljarder kronor. Bedömningen var att förändringarna på lång sikt kan leda till högre sysselsättning och fler arbetade timmar, vilket skulle innebära att skattesänkningarna delvis finansierat sig själva, även om självfinansieringsgraden är låg.

[26] Riksrevisionen (2023) *Förändrade inkomstskatteregler 2011–2023*.

3.4.3 Hög skatt påverkar konsumtionsutrymmet

Hushållens konsumtion påverkar konjunkturen och har därigenom stor betydelse för samhällsekonomin. Konsumtionsutrymmet styrs bl.a. av den disponibla inkomsten. När den ökar förväntas konsumtionen att öka och tvärt om vid en minskning av den disponibla inkomsten. Detta mönster gäller i synnerhet för dem med lägst inkomster. Det hänger ihop med att de grupperna generellt sett har ett litet konsumtionsutrymme och därför är mer priskänsliga och prioriterar nödvändiga inköp som matvaror, kläder och hushållsartiklar. En stor del av deras disponibla inkomst går till inhemsk konsumtion och en mindre del till sparande och konsumtion utanför landets gränser.

Den disponibla inkomsten och därmed konsumtionsutrymmet påverkas av skattenivåerna. Med höga inkomstskatter minskar den disponibla inkomsten och tvärtom. Det innebär att låg inkomstskatt, särskilt för dem med lägre inkomster, och i synnerhet under lågkonjunktur, sannolikt skulle stärka konjunkturen och samhällsekonomin. Detta är också en faktor som är viktig att beakta när det gäller nivån på de kommunala skattesatserna.

3.4.4 Inkomstskatter är nödvändiga trots negativa effekter

Som framgår av redovisningen ovan medför höga inkomstskatter vissa negativa effekter. Den skattebas som kommuner och regioner har att tillgå för närvarande är just förvärvsinkomster, vilket innebär svåra avvägningar mellan behovet av finansiering och de konsekvenser som skattehöjningarna kan leda till. Efterfrågan på välfärdstjänster ökar i takt med ökat välstånd samtidigt som den demografiska försörjningskvoten ökar. Det leder till ett behov för kommuner och regioner att finansiera en ständigt expanderande verksamhet, samtidigt som skatten på arbete i Sverige, som vi beskriver i avsnitt 3.3, redan är något högre än genomsnittet i OECD, även om den under 2000-talet har sänkts, främst till följd av jobbskatteavdraget som infördes med början 2007. Frågan är om det finns alternativa skattebaser för kommunsektorn, för att minska risken för negativa konsekvenser till följd av höga inkomstskatter.

Diskussionen om framtidens finansiering av kommunsektorn har tilltagit på senare år i takt med att kommunalskatterna ökat och

samtidigt som staten genomfört flera åtgärder för att sänka skatterna på arbete. För att välfärdsverksamheterna ska kunna fungera med dagens ambitionsnivå krävs en finansieringskälla som är tillräckligt stor, jämnt fördelad över riket och som ger en viss värdesäkring över tid genom att utvecklas i någorlunda takt med kostnaderna. En skattebas bör också vara relativt okänslig för konjunktursvängningar, eftersom kommunsektorns verksamheter ska fungera oavsett konjunkturläget.

För att sänka nivån på de kommunala inkomstskatterna skulle alternativa skattebaser kunna införas. Dessa skulle kunna vara skatt på kapitalinkomster eller på fastigheter.[27] I jämförelse med sådana potentiella skattebaser är det dock bara beskattning av arbetsinkomster som räcker till för att finansiera en stor lokal och regional offentlig sektor. Andra skattebaser skulle inte vara tillräckliga för att kunna finansiera dagens utgifter. Inkomstskatt anses alltså vara den enda skattebas som i relativt hög grad uppfyller kriterierna för en lämplig finansieringskälla.[28]

Det är mot denna bakgrund för närvarande svårt att se alternativ till dagens ordning med kommunal inkomstbeskattning.

3.5 Diskussion och slutsatser

Inkomstskatterna utgör den viktigaste finansieringskällan för den kommunsektorn. Genom den kommunala beskattningsrätten kan kommuner och regioner påverka sina intäkter och därmed utforma verksamheten efter lokala behov och prioriteringar utan att vara helt beroende av statliga medel.

Kommunalskatterna ökade kontinuerligt under 1970- och 1980-talen. Sedan millennieskiftet har skattesatserna legat relativt stabilt för kommunernas del sett till den genomsnittliga skattesatsen. Det finns dock stora variationer mellan olika kommuner när det gäller skattesatsnivån.

[27] Den kommunala fastighetsavgiften anses trots sin benämning vara en skatt, men eftersom staten bestämmer både underlag och storlek på avgiften och avgifterna tas in av Skatteverket anses det vara en statlig skatt (prop. 2007/08:27 s. 70).
[28] Flera nationalekonomiska forskare, bl.a. Åsa Hansson i *Digitaliseringens Konsekvenser för skattesystemet* (Hansson Å, 2023) har lyft fram en problematik när det gäller förvärvsinkomster som skattebas i och med att en större del av arbete görs digitalt och att människor i allt högre grad flyttar mellan olika länder.

Utvecklingen ser annorlunda ut i fråga om regionerna. Deras skattesatser har stigit markant och kontinuerligt även under 2000-talet, om än i olika takt i olika regioner.

Skatten på arbete ligger över medel i Sverige i jämförelse med övriga OECD. En förklaring till de höga skatterna är förutom kommunalskatter, höga arbetsgivaravgifter.

Alltför höga inkomstskatter ger negativa effekter till följd av skatternas påverkan på enskildas beteenden. Det handlar bl.a. om att det medför lägre incitament för att arbeta och utbilda sig, vilket i sin tur kan påverka tillväxten. Om skattenivåerna blir för höga finns dessutom en risk att skattebasen urholkas, exempelvis genom minskat arbetsutbud, ökad skatteplanering eller minskad produktivitetstillväxt.

Med tanke på de negativa konsekvenser som kan följa med alltför höga inkomstskatter är det rimligt att undersöka vilka incitament som finns för att hålla skatten så låg som möjligt.

4 Kostnader och intäkter i kommunsektorn

I kapitlet beskrivs faktorer som påverkar kommunernas och regionernas kostnader och intäkter och därmed möjligheter till att hålla en låg skattenivå, samt även vad staten kan göra för att minska kostnadstrycket i kommunsektorn. Kapitlet består av tre delar:

- En analys av faktorer som påverkar skillnader i kostnadsstruktur mellan kommuner och regioner.
- En analys av större makroekonomiska rörelser som skapar ett kostnadstryck i kommunsektorn.
- En analys av hur statens agerande påverkar sektorns möjligheter att hålla låga skattesatser.

I slutet av kapitlet diskuteras vilka slutsatser som kan dras utifrån analysen i kapitlet.

- Det finns stora skillnader i kostnadsstruktur mellan kommuner och mellan regioner. Det sker inte utjämning inom alla områden och utjämningen som sker är inte fullständig.
- Det går att motivera skillnader i skattesatser på olika sätt, men det är viktigt att prioritering mellan områden sker efter en medveten avvägning i kommunen eller regionen, vilket kräver interna analyser.
- Kommunsektorns kostnader påverkas mycket av demografisk utveckling, urbanisering och stora investeringscykler.
- Statens agerande och invånarnas förväntningar påverkar kommunala kostnader och det finns utrymme att minska kostnadstrycket. Bland annat gäller detta:

  - Användningen av riktade bidrag.
  - Finansieringen av nya uppgifter.
  - Utrymmet för finansiering genom avgifter.
  - Myndigheters förväntningar och krav på kommuner och regioner.
  - Ökade förväntningar från invånare samt nya behandlingsmetoder driver kostnader i vården.
- Lägre kostnadstryck innebär inte automatiskt skattesänkningar, men det skapar ett utrymme för det och minskar sannolikt behovet av skattehöjningar.

4.1 Faktorer som påverkar kostnader och intäkter i kommuner och regioner

Den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten innebär att kommuner och regioner har stor handlingsfrihet när det gäller vilken verksamhet som ska bedrivas och hur det ska göras. Kommuner och regioner får själva bestämma nivån på kommunalskattesatsen och har ett långtgående eget ekonomiskt ansvar. Samtidigt utgörs en stor del av de kommunala verksamheterna av obligatoriska uppgifter som staten genom lag ålägger kommuner och regioner att tillhandahålla (se avsnitt 3.1.1). Även grunderna för kommunernas och regionernas organisation liksom grunderna för ekonomistyrningen är reglerad av staten genom lag, bl.a. i kommunallagen.[1]

Detta innebär att även om det obligatoriska uppdraget och de generella ramarna för kommunal verksamhet är samma för alla kommuner respektive regioner finns det förhållandevis stora skillnader i ambitionsnivåer och i fråga om hur mycket och vilken frivillig verksamhet som bedrivs, och även när det gäller vilka intäkter som kommuner och regioner får in. Därutöver finns andra förutsättningar som både kan medföra stora skillnader och likheter.

I detta avsnitt beskrivs övergripande vilka dessa skillnader och likheter och olika förutsättningar är. Det redovisas också vilka skillnader i förutsättningar som omfattas av det kommunalekonomiska

[1] 11 kap. kommunallagen (2017:725) och lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.

utjämningssystemet, och det ges en bild av hur man kan se på utjämning mellan kommuner och regioner utifrån likvärdighet och handlingsfrihet.[2]

4.1.1 Sänkta kostnader leder inte alltid till sänkta skattesatser

Kommuner och regioner ska enligt kommunallagen ha en god ekonomisk hushållning, vilket bl.a. omfattar att det ska finnas en balans mellan kostnader och intäkter. Om en kommun eller region har höga kostnader behöver de också ha höga intäkter för att kunna balansera resultatet.[3]

En höjd skattesats är ett av flera olika sätt en kommun eller region har till sitt förfogande att säkerställa en god ekonomi. Skatt är den främsta finansieringskällan för kommunsektorn och det skarpaste medlet kommuner och regioner kan använda för att finansiera förändringar i kostnadsstrukturen.

Om intäkterna ökar eller kostnaderna minskar, eller om en kommun eller region uppnår en effektivisering uppstår, allt annat lika, ett ekonomiskt utrymme. Detta kan användas till att konsolidera ekonomin eller sänka kommunalskattesatsen, men det kan också användas till att utöka verksamheten eller göra satsningar. Låga eller minskade kostnader leder därför inte automatiskt till en sänkt skattesats, även om ett lågt kostnadsläge är en förutsättning för att kunna ha en långsiktigt hållbar låg skattesats. I kapitel 5 diskuteras vad som kan ligga bakom kommuners och regioners beslut om nivå på skattesatsen.

4.1.2 Skillnader i kostnadsstruktur

Kommuner och regioner har sinsemellan stora skillnader i struktur på befolkning, geografi och näringsliv som ger upphov till olika förväntningar och krav på verksamheterna. Verksamheterna kan delas in i kostnader för obligatoriska verksamhet där det finns ett utjämningssystem som jämnar ut resurser baserat på strukturella

[2] Se även avsnitt 5.1.1.
[3] Höga intäkter i relation till kostnaderna som ger ett högt resultat kan behövas om en kommun eller region har ett högt investeringstempo om den samtidigt vill undvika en ökande skuldsättning.

kostnader, och frivillig verksamhet där det inte sker någon utjämning.

Det kommunala utjämningssystemet jämnar ut förutsättningarna mellan kommuner och mellan regioner baserat på strukturella kostnader inom verksamhetsområden som är obligatoriska.

Man kan skilja på vad som omfattas av utjämningsystemet mellan kommuner mellan regioner. Det finns vissa kostnader inom obligatoriska verksamhetsområden som ändå inte omfattas av utjämning och det finns frivilliga verksamhetsområden som inte omfattas av utjämning.

Kostnader som är föremål för utjämning

En stor del av kostnaderna inom kommunsektorn finns inom områden som är föremål för utjämning. Det finns en löpande diskussion om hur väl utjämningssystemet fungerar för att spegla de strukturella kostnadsskillnader som finns inom respektive verksamhetsområde. Kostnadsutjämningen ska baseras på faktorer som är opåverkbara för kommunen. Denna princip är inte utan undantag då det finns exempel på variabler som, åtminstone på lång sikt, baseras på kommunernas beteende.

Kostnadsutjämningen för kommuner består i dagsläget av nio modeller och i var och en av dessa beräknas en standardkostnad för varje kommun som utgör grunden för utjämning. De olika modellerna fungerar på olika sätt och fungerar olika väl, men ger en långtgående utjämning utifrån skillnader i strukturella förutsättningar som kunnat uppmätas på generell nivå.

För att jämföra vilka kostnadsskillnader som kan ha betydelse för skillnader i skattesats går det inte bara se till hur stora skillnaderna är mellan kommunernas nettokostnader eftersom en stor del av nettokostnaderna kompenseras genom kostnadsutjämningssystemet. I stället kan man studera hur mycket de faktiska kostnaderna avviker från de strukturella kostnaderna enligt utjämningssystemet, också kallat standardkostnadsavvikelser. I figur 4.1 framgår standardkostnadsavvikelser för sju av nio delmodeller av kostnadsutjämningen för kommuner. Figuren visar den potentiella effekten på skattesatsen i respektive kommun.

Figur 4.1 Skillnad i standardkostnadsavvikelser mellan kommuner för kostnader som utjämnas, år 2024

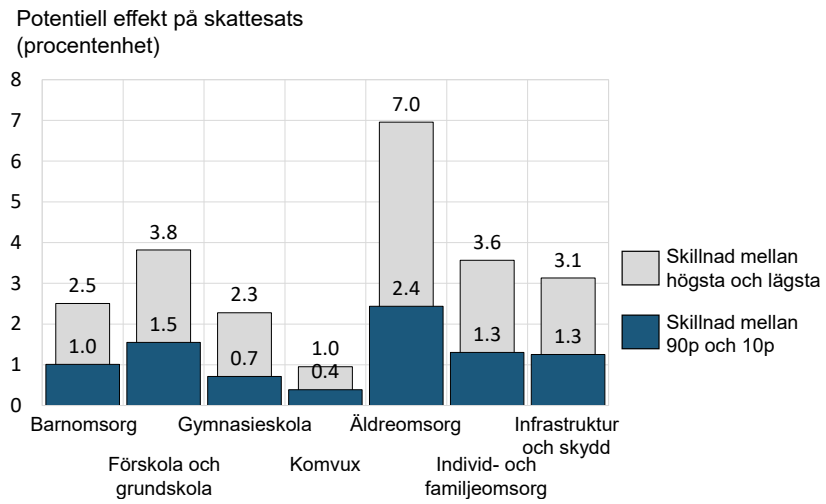

Not: Verksamhetsövergripande kostnader och kollektivtrafik är exkluderade från jämförelsen. Verksamhetsövergripande kostnader saknar tydlig jämförelsepunkt med nettokostnader och ansvaret för kollektivtrafik ser olika ut i olika län.
Källa: Kolada/SKR, egna beräkningar

I figuren kan man se att äldreomsorgen är det område som beräknas ha störst betydelse för skillnader i skattesats mellan kommunerna. Skillnaderna i kostnadsavvikelserna inom äldreomsorgen mellan den kommun som har störst positiv respektive negativ avvikelse från den beräknade standardkostnaden motsvarar sju procentenheter i kommunalskatt. Ser man endast till skillnaderna mellan den 10:e och 90:e percentilen motsvarar kostnadsskillnaderna fortfarande 2,4 procentenheter. Näst störst betydelse har skillnader i kostnader för förskola och grundskola där skillnaden i kostnadsavvikelse mellan 10:e och 90:e percentilen är 1,5 procentenheter.

Med jämna mellanrum är utjämningsystemet föremål för översyn. Den senaste översynen gjordes av Utjämningskommittén 2022 och presenterades i betänkandet *Nätt och jämnt* (SOU 2024:50). I figur 4.2 framgår en illustration av hur skattesatserna skulle påverkas om utjämningskommitténs förslag på förändringar av kostnadsutjämningssystemet och strukturbidraget genomfördes och om alla intäktsförändringar omsattes i förändrad skattenivå. Effekterna av de förändringar som föreslogs av kommittén gör att utjämningen blir

mer långtgående och skillnaderna skulle minska mellan kommunerna. I figuren framgår också hur stor del av skillnaderna som beräknas utgöras av olika uppgiftsfördelning mellan kommuner och regioner i respektive län. Skillnaderna mellan den 90:e och 10:e percentilen minskar med knappt en halv procentenhet om man justerar för hur uppgiftsfördelningen mellan kommun och region skiljer sig mellan olika län. Om utjämningskommitténs förslag skulle genomföras och effekterna skulle omsättas i förändrade skattesatser (kommuner som får ökade intäkter sänker skatten och kommuner som får minskade intäkter höjer skatten) skulle skillnaderna minska ytterligare med cirka 1,1 procentenhet och skillnaderna skulle då vara cirka 2,7 procentenheter mellan 90:e och 10:e percentilen enligt denna utrednings beräkningar.

Figur 4.2 Potentiella skatteeffekter för kommunerna av förslagen från 2022 års utjämningskommitté

Spridning av skattesats mellan hög och låg samt potentiell effekt av förslaget som presenteras i SOU 2024:50 (endast förslagen om förändrad kostnadsutjämning och strukturbidrag)

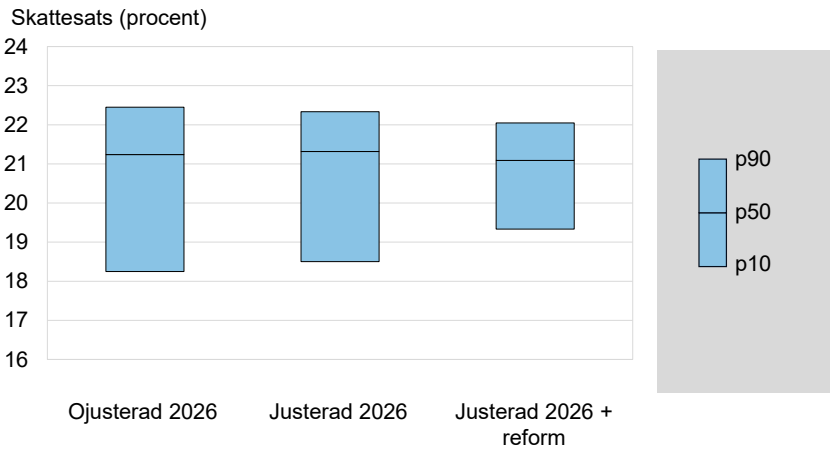

Not: Antagande för effekten av förslaget om förändrad kostnadsutjämning är att kommuner höjer och sänker skatten i linje med förändring av intäkter som beräknas ske till följd av utjämningskommitténs förslag.

Spridningsmåttet är vägt med befolkningen. Dvs. 10 procent av befolkningen bor i kommuner över p90 och 10 procent av befolkningen bor i kommuner med skatt lägre än p10. Obs ger ett annat resultat än om man bara ser till tiondelar av antalet kommuner.

Källa: Finansdepartementet, Kolada/Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), egna beräkningar.

Kostnader inom verksamhetsområden där utjämning inte sker

Det finns ett antal områden där kommuner och regioner bedriver verksamhet som är frivillig och därför inte omfattas av utjämningssystemet. Det gäller bl.a. kultur- och fritidsområdet såsom exempelvis idrottsanläggningar, kulturskola, elljusspår, fritidsgårdar eller teatrar. Det kan också röra sig om arbetsmarknadsinsatser och verksamhet för att skapa ett gott företagsklimat i kommunen.

Det finns också exempel på verksamhet som visserligen inte är obligatorisk men som på grund av obligatoriska uppgifter ändå krävs för att uppgifterna ska kunna fullgöras. Det finns t.ex. ingen lagreglerad skyldighet för en kommun att ha en simhall. Däremot är det en obligatorisk uppgift att ha simundervisning i skolan, vilket gör att det i princip är nödvändigt för alla kommuner att se till att det finns tillgång till en simhall för skolorna.

Förutsättningarna för att tillhandahålla t.ex. en simhall kan variera starkt mellan kommuner. I en glesbygdskommun med få invånare kan kostnaderna bli höga för sådana verksamheter, särskilt om det är ett fåtal personer som brukar anläggningen. En kommun med fler invånare eller som befinner sig i en mer tätbefolkad region har fler valmöjligheter. De kan få ned kostnaden per person för en anläggning genom att helt enkelt dela den på fler invånare. De kan också samarbeta med andra kommuner eller privata företag. I glesa regioner kan det också finnas förväntningar på att kommunen intar en större roll inom vissa verksamhetsområden än i mer tätbefolkade regioner. Det kan exempelvis gälla kulturverksamheter, där glesa kommuner inte har samma tillgång till statliga och privata teatrar, kulturevenemang och museer som storstads- och storstadsnära kommuner.

I figur 4.3 visas en sammanställning av nettokostnaderna för områden som inte omfattas av utjämning och vilken betydelse dessa skulle kunna ha för skillnader mellan kommuner i skattesats. Varje stapel i figuren visar skillnaden mellan 90:e percentilen och 10:e percentilen, där de 10 procent av kommunerna som har de högsta och de 10 procent kommuner som har de lägsta kostnaderna är borträknade.

Figur 4.3 Kostnadsskillnader mellan kommuner för verksamhet som inte omfattas av utjämning, genomsnitt för 2022–2024

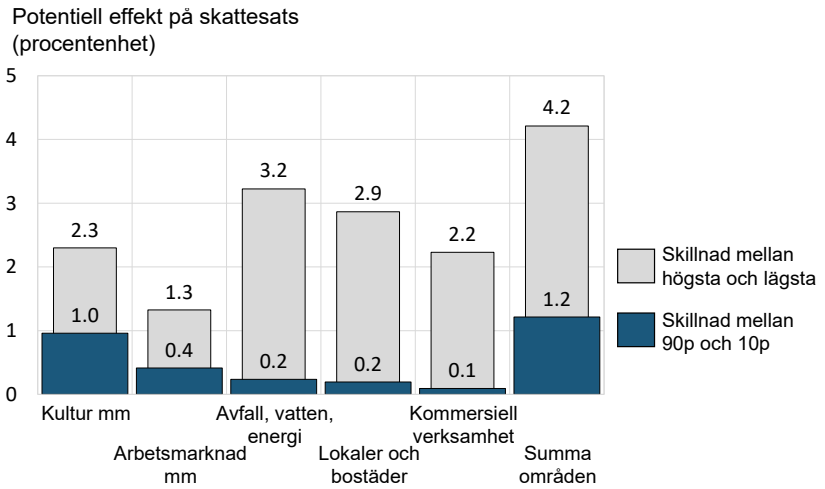

Anm.: Figuren visar skillnader i kostnader per invånare omräknade till effekt på skattesatsen (hur många procentenheter skatt respektive kostnad motsvarar). De mörka staplarna redovisar skillnaden mellan kommuner på 90e och 10e percentilen per kategori, och de ljusa staplarna redovisar skillnaden mellan kommunen med högst nettokostnader och kommunen med lägst nettokostnader. De redovisade områdena är endast en grov indelning i syfte att fungera som illustration för denna rapport.
Kultur m.m. i bilden avser både kultur och fritid.
Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)/Räkenskapssammandraget, egna beräkningar.

Figuren visar ett genomsnitt för tre år. Syftet är att få en bättre bild över kommunernas långsiktiga finansiering eftersom kostnader och intäkter kan fluktuera avsevärt mellan år. Bilder ger en översiktlig bild av den potentiella betydelsen av olika områden för skillnader i skattesatser mellan kommuner. I redovisningen framgår endast områden som inte omfattas av utjämning. Det kan också finnas delar av områden som ingår i kostnadsutjämningen, men där enskilda delar inte är medräknade och därför inte utjämnas. Sammanställningen visar nettokostnader, vilket även omfattar intäkter som finns inom verksamheterna. Verksamhetens intäkter skiljer sig från skatteintäkter och finansiella intäkter på det sätt att de är knutna till en tjänst. Det går dock inte helt att skilja ut intäkterna från kostnaderna eftersom ökade kostnader i olika omfattning kan finansieras av avgifter.

Figuren visar att det i de flesta kommuner är kultur- och fritidsområdet som är det område som har störst betydelse för skillnader

i nettokostnader. I området ingår kulturverksamhet, idrott, fritidsgårdar m.m.

Inom det som kallas avfall, vatten, energi finns de största skillnaderna om man främst tittar på skillnaden mellan högsta och lägsta nettokostnadsnivån i kommunerna. Detta beror främst på att ett fåtal kommuner har stora nettointäkter bland annat från kommunala el- och värmeverk.

I figur 4.4 visas några exempel på kommuner med höga och låga nettokostnader inom de områden som identifierats som verksamhetsområden där kommuner lägger stora kostnader men där det inte sker någon utjämning mellan kommunerna.

Figur 4.4 Kommuner med högst och lägst nettokostnader

Kostnaders potentiella påverkan på kommunal skattesats, genomsnitt 2022–2024

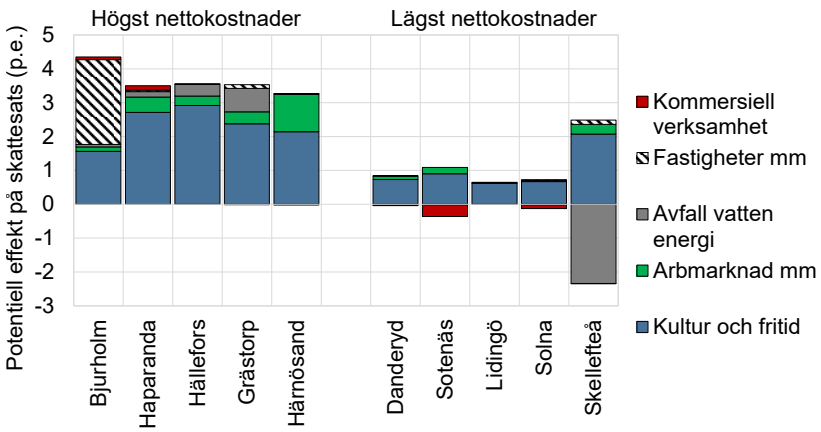

Anm.: De redovisade områdena är endast en grov indelning i syfte att fungera som illustration för denna rapport.
Källa: SCB/Räkenskapssammandraget, egna beräkningar.

Figuren kan ses som illustrerande exempel på vilka skillnader som kan finnas mellan kommuner i kostnadsstruktur. Figuren visar ett genomsnitt för tre år. Orsakerna till höga nettokostnader inom dessa områden samlat kan variera mellan kommuner. I Skellefteå finns t.ex. ett kommunalt kraftverk vilket ger stora intäkter i kommunen och låga nettokostnader. Detta kan i sin tur finansiera en högre ambition. Bland kommuner med höga kostnader sticker området kultur och fritid ut. Som konstaterats ovan kan det vara en utmaning för

vissa kommuner att ha ett visst utbud av verksamheter eller anläggningar, särskilt i fall där invånarantalet sjunker och färre ska finansiera anläggningar som kan vara svåra att skala ned.

Effektivitet, åtagande och ambitionsnivå

De frivilliga verksamheterna, dvs. möjligheten för en kommun att besluta om åtagande utöver de obligatoriska verksamheterna är en viktig del av självstyret. Gränsen mellan frivilligt åtagande, ambitionsnivå och effektivitet är inte alltid helt tydlig. Ett självpåtaget åtagande är om en kommun ägnar sig åt en verksamhet där det inte finns något statligt krav i grunden men det kan också vara att en kommun har beslutat att ha en högre ambitionsnivå än vad som krävs enligt de föreskrifter som styr verksamheten. Att kommuner och regioner är självstyrande med ett eget demokratiskt mandat i grunden gör att organisationen har möjlighet att agera utan central detaljstyrning. Kostnaden för ett självpåtaget kommunalt åtagande kan i sin tur påverkar nivå på skatten i kommunen.

Det kommunalekonomiska utjämningssystemet ger ramar som skapar normer för ambitionsnivån för de obligatoriska verksamheterna i kommuner och regioner, inte minst genom att de har möjlighet att analysera verksamheten utifrån standardkostnadsavvikelser.[4] Men kommunernas frivilliga verksamheter, olika ambitionsnivå eller intäkter från exempelvis energibolag gör att den totala nettokostnadsnivån och även skattesatsen kan påverkas. Kostnadsavvikelser som enskilt mått säger alltså inte allt om hur kostnadseffektivt en kommun bedrivs, men måttet tjänar som en bra utgångspunkt för en diskussion i kommuner och regionerna om verksamhetens produktivitet. Det säger dock inte om en hög avvikelse beror på en medvetet hög ambitionsnivå eller om det beror på låg produktivitet.

4.1.3 Skillnader i intäktsstruktur

Liksom på kostnadssidan finns sker en omfattande utjämning av kommunernas och regionernas intäkter. Detta görs för att skapa likvärdiga förutsättningar att finansiera verksamheten.

[4] Standardkostnadsavvikelse avser skillnaden mellan den förväntade kostnaden som baseras på beräkningar utjämningsystemet och den faktiska kostnaden.

Intäkter som utjämnas: skatt och statsbidrag

Kommunal inkomstskatt utgör den största delen av kommunsektorns finansiering. Samtidigt varierar skattekraften stort mellan kommunerna respektive mellan regionerna. För att de ekonomiska förutsättningarna ska vara likvärdiga behövs därmed en långtgående kommunalekonomisk utjämning. Genom inkomstutjämningssystemet, som fördelar om resurser mellan kommuner och mellan regioner för att jämna ut skillnader i skattekraft, sker den största utjämningen av resurser. Genom inkomstutjämningssystemet fördelas också de generella statsbidragen.

Inkomstutjämningen som baseras på skillnader i skattekraft är dock inte fullständig, utan utjämnar inkomster från skatter till 85 procent för kommuner som är nettobetalare i systemet och 95 procent för kommuner som är nettomottagare.[5] För regioner är motsvarande utjämningsfaktorer 85 respektive 90 procent. Systemet utgår ifrån att kommuner och regioner med hög skattekraft bör få viss relativ nytta av att invånarna har höga inkomster, eventuellt i syfte att skapa en drivkraft för framför allt kommuner att bedriva en lokalpolitik som leder till ekonomisk utveckling och att invånarnas inkomster ökar. Det innebär dock att det finns en skillnad mellan kommuner och mellan regioner som inte utjämnas. I figur 4.5 illustreras hur stor potentiell förändring i skattesats för kommuner som hade kunnat ske per kommun om utjämningen av skatteunderlaget ökade till 100 procent.

[5] För en utförligare beskrivning av utjämningssystemet, se Utjämningskommitténs betänkande SOU 2024:50, *Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn*.

Figur 4.5 Konsekvenserna av ökad inkomstutjämning för kommuner

Potentiell effekt av att öka utjämningen av skatteunderlag till 100 %

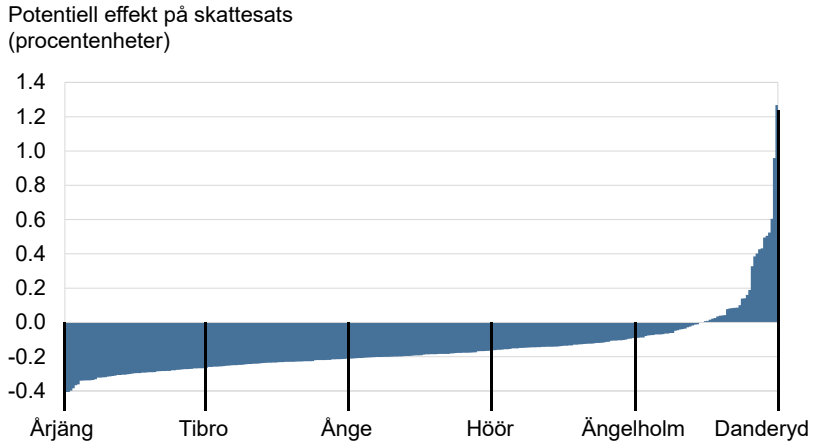

Anm.: Bilden visar hur många procentenheter kommuner skulle kunna sänka respektive höja skattesatsen med, allt annat lika, om inkomstutjämningen var total (potentiell effekt i procentenheter av skattesatsen). Effekten är relativt liten för de flesta kommuner, men i några kommuner skulle konsekvensen bli omfattande.

Källa: SCB, egna beräkningar.

I figuren framgår att det för de flesta kommunerna inte har avgörande betydelse för kommunens ekonomi att skattesatserna inte utjämnas fullt ut. Skulle utjämningen utökas till 100 procent skulle skillnaderna mellan 90:e och 10:e percentilen av kommuner potentiellt kunna minska med 0,3 procentenheter, vilket inte är av avgörande betydelse för skattestrukturen i landet.

Effekten är relativt liten för de flesta kommuner, men i några kommuner skulle konsekvensen bli stor då vissa kommuner sticker ut med särskilt gott skatteunderlag. Skulle utjämningen öka till 100 procent skulle Danderyd, som har det starkaste skatteunderlaget, behöva höja skatten med 1,3 procentenheter för att bibehålla samma nivå på intäkterna och om hela omfördelningen omsattes i skatteförändringar skulle skillnaden mellan kommunen med högst respektive lägst skattekraft minska med cirka 1,7 procentenheter.

Större intäkter som inte ingår i utjämningssystemet

Mellan 17 och 20 procent av kommunernas intäkter kommer från annat än inkomstskatt och generella statsbidrag.[6] De riktade statsbidragen redovisas oftast som verksamhetsintäkter och motsvarar cirka 5 procent av intäkterna. Två större intäktskällor för många kommuner är intäkter från finansiella tillgångar samt intäkter från den kommunala fastighetsavgiften. Ingen av dessa intäktskällor utjämnas, men kan i vissa fall ha stor betydelse för den kommunala ekonomin. I figur 4.6 visas skillnaderna mellan kommuner med avseende på vilken potentiell effekt dessa intäktskällor har på skattesatsen i kommunen. Både finansiella kostnader och intäkter redovisas, dvs. finansnettot. Eftersom kostnader och intäkter ofta hänger ihop blir det missvisande att endast redovisa intäkter.

Figur 4.6 Skillnader mellan kommuner i intäkter som inte omfattas av utjämning, genomsnitt för 2022–2024

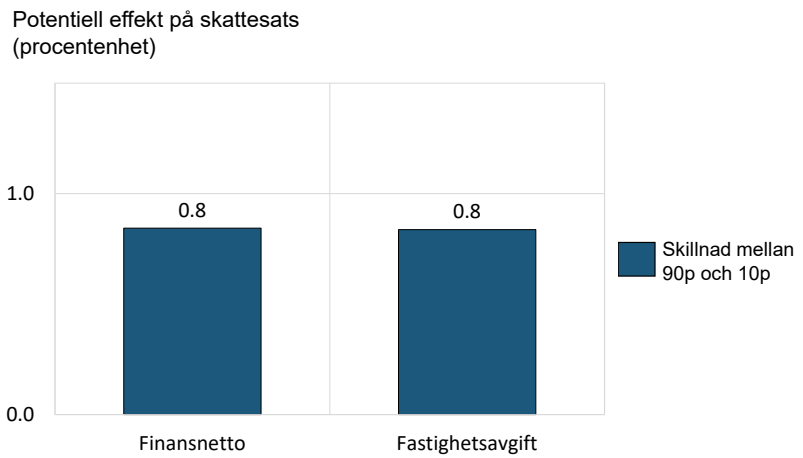

Anm.: Figuren visar skillnader i intäkter per invånare omräknade till effekt på skattesatsen i procentenheter. Staplarna redovisar skillnaden mellan kommuner på 90e och 10e percentilen per kategori.
Källa: SCB/Räkenskapssammandraget, egna beräkningar.

I figur framgår att skillnaderna mellan den 10:e och 90:e percentilen med avseende på kommuners inkomster från fastighetsavgift respektive finansnetto per invånare är cirka 0.8 procentenheter i potentiell effekt på skattesatsen. Om man jämför den kommun som hade högst

[66] Olika procentsats olika år bl.a. beroende på hur höga de riktade statsbidragen är.

intäkt med den som hade lägst intäkt som andel av skattekraften så blir skillnaderna större. Figuren ovan och tidigare liknande figurer visar ett genomsnitt för tre år. Finansnettot är kan variera kraftigt mellan åren eftersom måttet även fångar upp avyttringar av tillgångar som ger intäkter som har stor betydelse för kommunernas ekonomi. Därför visas inte kommunerna med de högsta jämfört med lägsta finansnettot i figuren ovan.

Finansnettot påverkas till stor del av historiska beslut. Många kommuner har gjort investeringar eller avyttringar som påverkat kommunernas intäkter över lång tid.

Det finns även andra intäkter för kommunerna som inte omfattas av utjämning, vilket kan göra att kommunernas skattesatser skiljer sig åt. Cirka 5 procent av kommunernas intäkter kommer från hyror och arrenden, exploatering och försäljning av mark. Kommuner kan sälja mark eller andra tillgångar och på det sättet få ökade intäkter, men marken är en ändlig resurs och kommuner som själva äger sin mark har större möjlighet att påverka framtida användning av marken.

Något som också skiljer sig mellan kommunerna är avkastning från egna bolag. Det är dock främst avkastningen från energibolag som kommunerna helt kan besluta om nivån på då de verkar på en konkurrensutsatt marknad. De kommuner som har energibolag har normalt sett därför betydligt större intäkter än kommuner som saknar detta. Det finns 150 elbolag i Sverige och många av dessa ägs av kommuner. I synnerhet under perioder med höga energipriser har avkastningen från energibolag kunnat stärka enskilda kommuners kassa med hundratals miljoner kronor.

Fastighetsavgiften infördes 2008 och betalas av ägare av bostadsfastigheter. Vid införandet fick alla kommuner samma belopp per invånare och från och med 2009 får alla kommuner 2008 års belopp plus förändringen av de totala fastighetsavgifterna i kommunen sedan 2008. Detta påverkas både av hur beståndet förändrats sedan 2008, antalet fastigheter, och av taxeringsvärdet av detta bestånd. Riksrevisionen konstaterar i en granskning av statliga stöd till kommunsektorn att fastighetsavgiften inte på ett avgörande sätt påverkar fördelningen av resurser till kommunerna, men samtidigt har den en oklar roll i finansieringen av kommunsektorn.[7] Det är främst kommuner som haft en stor expansion av småhus som gynnas av den nuvarande modellen.

[7] Riksrevisionen (2022) *Statens finansiering av kommunerna.*

Sedan införandet har skillnaderna i intäkter från fastighetsavgifter ökat löpande. Sedan Riksrevisionens rapport publicerades 2022 har skillnaderna från fastighetsavgiften fortsatt öka per invånare i kommuner mellan 10:e och 90:e percentilen. Skillnaderna hade då ökat med 56 procent sedan 2008, 2024 har den ökat till 87 procent sedan 2008.

4.1.4 Kostnader, skatt och ambition i regionerna

Majoriteten, cirka 85 procent, av regionernas bruttokostnader består av hälso- och sjukvårdskostnader. Resterande 15 procent är kostnader för främst kollektivtrafik, regional utveckling och tandvård. Kollektivtrafiken är till cirka hälften baserad på avgifter, regionernas vuxentandvård är till största delen intäktsbaserad, och delar av den regionala utvecklingen finansieras via olika EU-stöd. Det innebär att utvecklingen av hälso- och sjukvårdens kostnader har en avgörande påverkan på regionernas totala kostnadsutveckling.

Svensk vård har hög kvalitet till höga kostnader

Kostnaderna för svensk hälso- och sjukvård är relativt höga i ett internationellt perspektiv, samtidigt som sjukvårdssystemet internationellt anses ha hög effektivitet och goda resultat. I figur 4.7 visas en jämförelse av kostnaden för sjukvården bland länder i OECD samt ett mått på undvikbara dödsfall, som ibland används som mått på kvaliteten i sjukvårdssystemet. Det är inte något perfekt mått, men det ger en bra överblick över relationen mellan kvalitet och kostnader länder emellan.

Figur 4.7 Kostnader och utfall i sjukvården

Undvikbara dödsfall i relation till kostnader för sjukvård bland länder i OECD

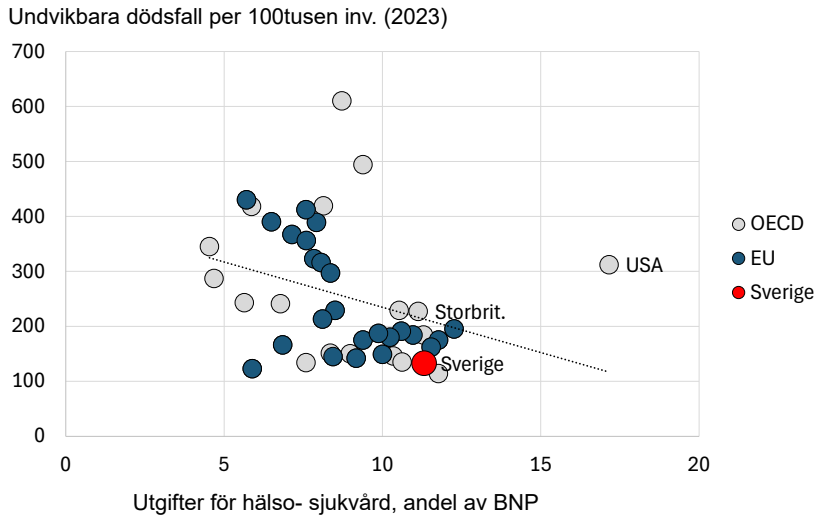

Källa: OECD (2025) *Health at a Glance.*

Kostnaderna för svensk hälso- och sjukvård 2024 motsvarade 11,3 procent av BNP, vilket är högre än snittet i OECD. 7 länder hade högre kostnad per invånare för hälso- och sjukvården än Sverige 2024.[8] Det finns dock vissa problem med jämförbarheten. I internationell statistik för hälso- och sjukvård ingår äldre- och funktionshinderomsorg. I Sverige, liksom övriga nordiska länder är denna verksamhet mer utbyggd än i många andra länder. Det gör att det är svårt att särskilja och jämföra kostnaderna med andra länder för den hälso- och sjukvård som i Sverige bedrivs i regionerna.

Samtidigt som kostnaderna för sjukvård är höga som andel av BNP är kvaliteten på vården i Sverige mycket god och på ett övergripande plan brukar sjukvårdssystemet betraktas som ett av de främsta sett till resultat i vården. Exempelvis har överlevnaden efter de stora folksjukdomarna stroke, hjärtinfarkt och cancer kraftigt förbättrats och är högre än snittet i OECD. Sverige presterar också

[8] OECD (2025) *Health at a Glance.*

bättre än OECD-genomsnittet på 9 av 10 nyckelindikatorer som mäter hälsostatus och riskfaktorer för hälsa.[9]

Andra internationella jämförelser har dock visat på kontinuerliga utmaningar med tillgänglighet och relativt låg personcentrering i relation till andra jämförbara länder.[10]

Kostnaderna ökar snabbt men långsammare än i andra länder

Regionernas utgifter för hälso- och sjukvård har enligt hälsoräkenskaperna ökat i fasta priser mellan 2011 och 2023 med i snitt 1,9 procent per år.[11] Att sjukvårdens utgifter ökat så snabbt har påverkat hela verksamhetens bruttokostnad i regionerna, som i snitt ökat med drygt 2 procent per år i fasta priser.[12] Det innebär att volymen, eller kostnaderna i fasta priser, ökat med mer än 100 miljarder kronor eller 37 procent mellan 2011 och 2023. Några specifika orsaker till den höga ökningstakten under perioden är en snabb befolkningsökning under 2010-talet, ökade kostnader med avseende på pandemin 2020–2021, och den efterföljande snabba inflationen, som i hög grad påverkade regionernas pensionskostnader. Utgiftsökningen under perioden har inte kunnat finansieras via utvecklingen av skatteunderlaget eller generella statsbidrag. Under 2000-talet har skattesatserna höjts i alla regioner och den genomsnittliga skattesatsen har ökat kontinuerligt och sammanlagt med drygt 1,7 procentenheter under 2000-talet (se avsnitt 3.2.5).

Trots den snabba kostnadsutvecklingen för hälso- och sjukvården i Sverige de senaste 10 åren har den varit långsammare än i många OECD-länder.[13] Den genomsnittliga ökningstakten i OECD har varit 2,5 gånger snabbare än ökningstakten för svensk hälso- och sjukvård, som dock var relativt väl utbyggd redan i början av 2000-talet. Endast 6 OECD-länder har haft långsammare kostnadsutveckling än Sverige sedan 2014. Kostnaderna för hälso- och sjukvård ökar med andra ord snabbt i alla västländer. Det finns också ett samband mellan BNP i ett land och andelen av BNP som läggs på

[9] OECD (2024 och 2025) *Health at a Glance* (Sverige presterar sämre på en indikator, genom att andelen självmord är högre).
[10] Vårdanalys (2023) *IHP 2023.*
[11] Deflaterat med LPIK (Landstingsprisindex: Ett mått som Sveriges Kommuner och Regioner producerar som beskriver regionernas kvalitetsjusterade pris- och löneökningar) inklusive kostnadsutveckling för läkemedel.
[12] Deflaterat på samma sätt.
[13] OECD (2025) *Health at a Glance.*

hälso- och sjukvård.[14] I diagrammet nedan visas utvecklingen av regionernas kostnader för hälso- och sjukvård i fasta priser samt som andel av BNP.

Figur 4.8 Utveckling av regionfinansierad hälso- och sjukvård

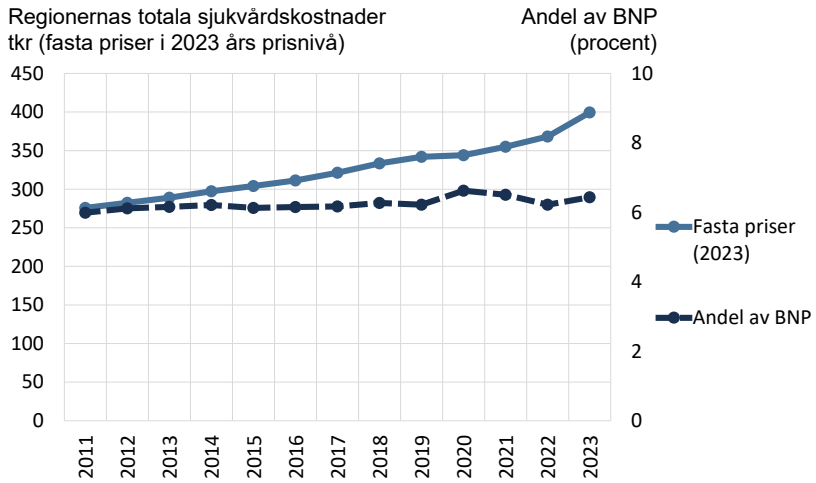

Källa: Statistiska centralbyrån SCB/Hälsoräkenskaperna.

I figur 4.8 kan man se att kostnaderna för sjukvård i regionerna har ökat de senaste 15 åren. Särskilt stor var ökningen 2020 till följd av Covid-19 pandemin och 2023 vilket till stor del beror på ökade pensionskostnader till följd av hög inflationstakt.

Som andel av BNP har kostnaderna haft en liten trendmässig ökning, med viss variation mellan år. Regionernas sjukvårdskostnader låg 2011–2012 i snitt på 6,05 procent av BNP och snittet var för 2022–2023 på 6,33 procent av BNP, vilket är en ökning med knappt en tredjedels procent under drygt tio år.

Kostnadsskillnader mellan regioners sjukvård

Liksom i alla västländer har kostnaderna för hälso- och sjukvård ökat kraftigt i alla regioner över tid, även om det finns skillnader mellan regionernas kostnadsutveckling olika år. Kostnaderna varierar

[14] IHE (2019) *Hälso- och sjukvårdsutgifterna i Sverige.*

kraftigt mellan olika regioner vilket liksom i kommunerna beror på olika demografisk sammansättning och andra strukturella faktorer. De strukturella faktorerna utjämnas till stor del genom det kommunala utjämningssystemet. Det finns även efter justering för strukturella faktorer i vissa fall stora skillnader mellan regioner i strukturjusterade kostnader inom hälso- och sjukvården. 2024 var skillnaden mellan den region som hade högst total kostnad för hälso- och sjukvård, Region Gotland, och den som hade lägst kostnad, Region Dalarna 21 procent.[15] Näst högst strukturjusterade kostnader för sjukvården hade Region Stockholm med kostnader motsvarande 7 procent över medianregionen.

Kostnadsskillnaderna mellan den 10:e och 90:e percentilen var knappt 10 procent. Det har varit ungefär lika stora skillnader mellan regionernas sjukvårdskostnader de senaste åren, däremot har det växlat vilka regioner som har haft högst och lägst kostnader.

Det finns olika orsaker till att kostnaderna för hälso- och sjukvård skiljer sig åt mellan regionerna. En orsak är produktivitetsskillnader, dvs. kostnad per vårdinsats. I en studie från SNS konstaterades att skillnader i vårdkostnader främst kan förklaras av skillnader i vårdkonsumtion och tillgänglighet och till en mindre del av skillnader i behov och enhetskostnader.[16] Region Stockholm har exempelvis höga vårdkostnader per invånare, men samtidigt relativt hög produktivitet och tillgänglighet. Men för att finansiera detta har regionen också en av de högsta regionskattesatserna.

4.2 Faktorer som ökar kostnadstrycket i kommunsektorn

Hittills har kapitlet fokuserat på skillnader i kostnads- och intäktsstruktur mellan kommuner och mellan regioner. Detta avsnitt kommer att handla om större skeenden och rörelser på makronivå som påverkar sektorn som helhet. Faktorer som påverkar många kommuner och regioner i samma riktning kan skapa ett kostnadstryck på sektorn som helhet som i sin tur kan öka trycket på skattehöjningar.

[15] Då har hälso- och sjukvårdskostnaderna rensats för strukturella skillnader.
[16] Johansson N. (2021) *Vad kan förklara regionala skillnader i svensk hälso- och sjukvård?*

4.2.1 Demografisk utveckling och stora investeringsbehov skapar kostnadstryck för kommuner och regioner

Kommunsektorns skattesatser beror förutom på interna faktorer såsom kostnader, intäkter, effektivitet och ambitionsnivå, också på faktorer som sektorn som helhet kan ha svårt att påverka. Det kan handla om exogena faktorer som driver upp kostnaderna eller begränsar möjligheten att ta ut avgifter.

För de flesta av de verksamheter som bedrivs i kommuner och regioner har den demografiska sammansättningen mycket stor betydelse för intäkts- och kostnadsnivå och därmed nivån på skattesatsen. Skälet är att en klar majoritet av kommunernas kostnader avser tillhandahållande av välfärdstjänster som är riktade mot barn, unga och gamla och att kostnaderna för hälso- och sjukvårdens ökar i takt med stigande ålder. En stor andel av befolkningen i arbetsför ålder innebär relativt sett högre skatteintäkter från inkomstbeskattning för kommunsektorn samtidigt som kostnaderna till följd av färre unga och gamla blir lägre. Ett högre kostnadstryck för sektorn som helhet riskerar leda till att fler kommuner och regioner höjer skattesatserna.

När andelen i arbetsför ålder minskar så ökar också den demografiska försörjningskvoten. Det betyder att det är relativt färre antal personer som arbetar och betalar skatt som kan finansiera en växande andel med behov, vilket leder till att kapaciteten för att möta efterfrågad välfärd minskar. Den demografiska försörjningskvoten i riket har ökat från 0,70 år 2000 till 0,77[17] år 2024, och förväntas fortsätta öka till 0,9 år 2060.[18]

Den demografiska utvecklingen innebär att kostnaderna för de individuella välfärdstjänsterna väntas öka. Enligt beräkningar i basscenariot från Långtidsutredningen 2019 behöver statsbidragen till kommunerna öka med cirka 15 miljarder kronor per år för att möta den ökande efterfrågan på välfärdstjänster som följer av den demografiska utvecklingen, med oförändrad skattesats.[19] Scenariot bygger på antaganden om en produktivitetstillväxt enligt historisk ökningstakt och oförändrad ambitionsnivå för välfärdsåtagandet.

[17] En försörjningskvot på 0,77 innebär att varje person måste försörja sig själv och 0,77 personer till.
[18] Statistiska Centralbyrån befolkningsprognos från 2025.
[19] SOU 2019:65 *Långtidsutredningen 2019.*

Staten har ett ansvar även för att sätta ramarna för kommunsektorns ekonomi genom att löpande utvärdera och bedöma på vilken nivå de generella statsbidragen ska vara. Finns det stora skillnader mellan bedömningen staten gör av kommunsektorns behov av resurser och den kommuner och regioner själva gör riskerar det leda till att ett antal regioner och kommuner höjer skattesatserna för att lösa behoven.

Efter pandemin har befolkningsutvecklingen saktat in till följd av minskat barnafödande och färre antal barn i förskole- och skolålder. De tillskott till generella statsbidraget som beräknades i Långtidsutredningen från 2019 är därmed lägre på kort sikt. Konjunkturinstitutet beräknar i sin hållbarhetsrapport från 2024 att skattekvoten (med dagens skatteregler, där kommuner och regioner själva kan besluta om skattesatsen) beräknas stiga från 41 procent 2024 till 42,5 procent som andel av BNP år 2033 för att sedan plana ut på den nivån.[20]

Det demografiska trycket är alltså av mycket stor betydelse för sektorns möjligheter att finansiera verksamheten och innebär ett tryck uppåt på skattesatserna.

4.2.2 Andra faktorer som ger ökade kostnader för kommunsektorn

Det finns också tillfälliga faktorer som påverkar kommunsektorns intäkts- och kostnadsnivå och därmed skattesats. Exempel på sådana är konjunkturläge, inflation och särskilda händelser, till exempel större naturhändelser och pandemier. Även om de flesta kommuner och regioner generellt sett inte ändrar skattesatsen så har ett antal höjt den under och efter perioder med ansträngt ekonomiskt läge om inte statsbidragen samtidigt ökat.

Nivån på kostnader och skattesats påverkas också av mer långsiktiga externa faktorer som exempelvis det internationella säkerhetsläget, digitalisering, AI, medicinteknisk utveckling och klimatförändringar, vilka innebär att kommunsektorn måste lägga större resurser på beredskap och klimatanpassning. Samtidigt kan verksamheten effektiviseras med hjälp av ny teknik och AI.

[20] Konjunkturinstitutet (2024) *Hållbarhetsrapport för de offentliga finanserna.*

Ytterligare faktorer som påverkar kommunsektorns ekonomi på lång sikt är utvecklingen av produktivitet och sysselsättning i samhället.

Urbaniseringen påverkar kostnader och skattenivån

Under ett antal år har en relativt kraftig urbanisering skett i landet. Det innebär inte bara att vissa kommuner ökat sin befolkning, medan andra minskat antalet invånare, utan det har också skett en urbanisering inom många kommuner. Vissa kommuner har t.ex. stängt förskolor, äldreboenden och skolor i utkanten av kommunen samtidigt som de har etablerat nya i kommunens centrum. Om befolkningen ökar kan kostnader för nya invånare finansieras genom ökade skatteintäkter, men om befolkningen är oförändrad eller minskar finns inte denna möjlighet.

Även kommuner där befolkningsantalet sjunker kan behöva genomföra stora investeringar, exempelvis om den kommunala verksamheten centraliseras för att effektivisera till följd av att verksamhet ute i kommundelarna inte längre går att bedriva med ett sjunkande befolkningsunderlag. I vissa fall kan det bästa alternativet innebära nya skolor eller äldreboenden på mer strategiska platser trots att befolkningen i sin helhet minskar.

Problematiken gäller också kommuner som är stora till ytan och har en infrastruktur anpassad till en större befolkning, med exempelvis flera verksamhetslokaler utspridda i kommunen, kommunala gator och vägar, långa VA-ledningar och vattenverk. När färre personer finansierar renovering och underhåll av denna infrastruktur kan vissa delar visserligen finansieras via VA-taxan, men inom andra områden ökar kostnaderna per invånare och riskerar därför att driva upp skattesatserna i dessa kommuner.

Stora investeringsbehov ökar kommunsektorns låneskuld

Stora delar av det kommunala fastighetsbeståndet byggdes från 1960-talet fram till början av 1980-talet.[21] Under 1990-talets krisår hade många kommuner och regioner (dåvarande landsting) svag ekonomi. Detta kombinerades med ett kommunalt skattestopp (se

[21] SKR (2019) *Äga eller hyra verksamhetslokaler.*

vidare i avsnitt 6.9.2 och 7.3). För att få ekonomin i balans sänkte många kommuner och regioner nivån på underhållet. När underhållsbudgeten väl sänkts finns en risk att den permanentas på den lägre nivån. Effekterna av detta har påverkat kommunsektorns behov av investeringar långt in på 2000-talet, då stora delar av fastighetsbeståndet var behäftat med eftersatt underhåll.

Under 2010-talet ökade antalet barn och unga snabbt vilket också påverkade investeringsnivån. Sedan 2010-talet har därför många skolor, förskolor och bostäder byggts till följd av fler elever och invånare. Många skolor har även renoverats till följd av eftersatt underhåll.

Den höga investeringsnivån har varit en starkt bidragande orsak till att kommunsektorn haft ett negativt finansiellt sparande alla år sedan 2010 (undantaget pandemiåren). Resultatet[22] som andel av skatter och statsbidrag, som är det som balanskravet beräknas utifrån, har däremot varit positivt under samma period, knappt 3 procent per år. Detta har lett till att kommunsektorns låneskuld ökat både nominellt och som andel av BNP. Den svenska kommunsektorns låneskuld var 2024 högst i Europa som andel av de totala offentliga skulderna.[23]

Ökningen av kommunsektorns skuld motsvaras av en minskning av statens låneskuld. Sammantaget för den offentliga sektorn har den s.k. Maastrichtskulden därför minskat som andel av BNP.

Kommuner och regioner behöver ha större ekonomiska överskott än hittills, baserat på investeringstakten, för att låneskulden inte ska öka. Risken är att kommuner och regioner höjer skattesatser för att finansiera investeringarna. Om kommunsektorns investeringsnivå ligger kvar och resultatnivån inte avsevärt förbättras kommer kommunsektorn fortsätta att ha ett negativt finansiellt sparande även kommande år. Ett underskott i kommunsektorns finansiella sparande kräver att staten eller pensionssystemet måste ha motsvarande överskott för att balansmålet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn ska nås.

Kommunsektorns andel av Maastrichtskulden 2024 var 40 procent. I Konjunkturinstitutets hållbarhetsrapport från 2025 görs antagandet att kommunsektorns andel av Maastrichtskulden kom-

[22] Den främsta skillnaden mellan resultatet och finansiellt sparande är att investeringarna inte ingår i finansiellt sparande, utan enbart avskrivningar.
[23] Eurostat. I skulden inräknas utlåning till kommunala bolag som görs via kommunerna eller kommunernas internbanker.

mer att överstiga statens andel efter 2040. I slutet av hållbarhetsrapportens beräkningsperiod år 2060 beräknas kommunsektorn stå för strax över 80 procent av den totala Maastrichtskulden.[24] I framskrivningarna hålls det finansiella sparandet i kommunsektorn konstant på –0,3 procent av BNP, vilket antas motsvara ett positivt resultat i sektorn som helhet. I hållbarhetsrapporten antas statens skuld fortsätter sjunka. Då finns inga antaganden med om ökade statliga lån för försvarssatsningar, fortsatt stöd till Ukraina och utbyggnad av ny kärnkraft.

Om målet för den offentliga sektorns skuld på 35 procent av BNP (skuldankaret) ska ligga kvar innebär kommunsektorns ökade skuldsättning en begränsning för statens möjligheter att skuldsätta sig. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 aviserat att den avser att besluta om en proposition utifrån betänkandet *Från överskottsmål till balansmål* (SOU 2024:76) och föreslå att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2027.[25] Det innebär att bedömningen av vad som är en önskvärd skuldkvot kan komma att ändras med anledning av faktorer som den demografiska utvecklingen eller en ny syn på behovet av säkerhetsmarginaler. Skuldankarets nivå ska enligt det förslaget därför prövas vid en ny översyn varannan mandatperiod.

Om staten ökar skulden kommer den totala Maastrichtskulden att öka, då många kommuner och regioner fortsatt har höga investeringsbehov i infrastruktur till följd av eftersatt underhåll och klimatförändringar. I utredningsbetänkandet en God kommunal hushållning bedömdes det inte att det fanns något behov av att reglera sektorns resultatnivå,[26] men om kommunsektorn likviditetsmässigt ska kunna finansiera en hög investeringsnivå utan att öka skulden behövs betydligt starkare ekonomiska resultat än de haft sedan 2010-talet. Om kommunsektorns resultat inte stärks av andra skäl, innebär det en press uppåt på kommunalskatterna.

[24] Konjunkturinstitutet (2025) *Hållbarhetsrapport för de offentliga finanserna.*
[25] Kommittén om översyn av nivån på målet för den offentliga sektorns finansiella sparande, SOU 2024:76 *Från överskottsmål till balansmål*.
[26] SOU 2021:75 *En god kommunal hushållning*.

Ökade förväntningar från invånare och utvecklade behandlingsmetoder ökar vårdens kostnader över tid

En annan utmaning för kommunsektorn är nya och tillkommande krav på välfärdsproduktionen som växer fram när hushållens realinkomster ökar. Enligt nationalekonomisk teori ökar invånarnas förväntningar i takt med att den materiella standarden ökar i samhället.[27] Detta är särskilt tydligt inom sjukvården där det finns ett samband mellan BNP och sjukvårdens andel av BNP.[28] Den ökade efterfrågan kan leda till en diskrepans mellan vad som kan tillhandahållas av de skattefinansierade systemen, och medborgarnas önskemål och krav på välfärdsproduktionen.

Det som främst är kostnadsdrivande i kommunerna och därmed utgör ett tryck uppåt på skattesatserna, är främst stora investeringsbehov. I övrigt beräknas kommunernas sammanlagda kostnader på lång sikt öka i stort sett i takt med pris- och löneökningar samt demografi[29]. Även om det är stora skillnader mellan olika kommuner, då främst kommuner som krymper har de största utmaningarna med att anpassa kostnaderna nedåt, torde ekonomin sammantaget vara relativt långsiktigt hållbar. Därmed finns möjlighet för kommunerna sammantaget att hålla en långsiktigt stabil skattenivå och det bör även finnas utrymme för vissa kommuner att sänka skattesatserna. Inom regionerna är situationen en annan.

Utvecklingen inom vården går snabbt. Hälso- och sjukvårdens utvecklingen driver kostnaderna uppåt. När kommuner och regioner jämförs är det tydligt att regionernas kostnader ständigt ökar i snabbare takt än befolkningen till skillnad från kommunernas kostnader, vilket främst är en följd av vårdens utveckling. Efterfrågan på hälso- och sjukvård ökar i takt med stigande välstånd och att nya terapier utvecklas. Svensk sjukvård ligger i framkant gällande medicinska resultat och förväntas göra det även i framtiden. Trots den svenska sjukvårdens utveckling har svensk hälso- och sjukvård haft

[27] Wagners lag, känd som lagen om ständigt ökande statliga utgifter, är en princip uppkallad efter den tyske ekonomen Adolph Wagner (1835–1917). Teorin säger att för alla länder ökar de offentliga utgifterna ständigt när inkomsttillväxten tilltar. Lagen förutspådde att utvecklingen av en industriell ekonomi kommer att åtföljas av en ökad andel offentliga utgifter i förhållande till bruttonationalprodukten (BNP).
[28] Se bland annat Gommel F och E Örtengren (2021) *Egenfinansiering av vården*, SACO (2021) *Välfärdens framtida finansiering – Vad är problemet?* och Strinäs M och E Värja (2025) *En sektor stadd i snabb förändring.*
[29] Under förutsättning att VA-taxan kan finansiera eftersatta behov inom VA-området.

en av de långsammaste kostnadsökningstakterna i Europa under perioden 2015 till 2022.[30]

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ges företräde till vården.[31] I och med att möjligheten att bota och behandla svåra sjukdomar ökar kan fler få bot och lindring. Det innebär att väntetiderna för vård som kan anstå riskerar att öka. I exempelvis Storbritannien, har den privata vården snabbt vuxit, som ett resultat av längre väntetider inom den offentliga vården (NHS).[32]

I dag är finansieringsansvaret för förmånsläkemedel gemensamt mellan regionerna och staten genom en överenskommelse och ett särskilt statsbidrag som är baserat på en vinst- och förlustdelningsmodell.[33] Nya och särskilt dyra läkemedel ska finansieras i särskild ordning.

4.2.3 Statens agerande kan påverka kommunala kostnader

Statens agerande kan påverka kommunsektorns kostnader och därmed möjlighet till låga skattesatser. I avsnitt 8.4 finns bedömningar om vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att förbättra förutsättningarna för lägre skattesatser.

Givet kommunsektorns omfattande uppdrag är det viktigt att statens styrning möjliggör för de kommunala verksamheterna att bedrivas så effektivt som möjligt. En förutsättning är att kommunsektorns planeringsförutsättningar är relativt förutsägbara. Inom ramen för statens styrning bör kommuner och regioner ha ett ansvar för att bedriva en effektiv verksamhet. Möjligheten att planera verksamheterna på lång sikt främjar ett effektivt resursutnyttjande och är en del i att kommuner och regioner ska kunna genomföra välavvägda effektiviseringar och ha en låg skattesats.

[30] OECD (2024) *Health at a Glance.*
[31] 3 kap. 1 § andra stycket hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).
[32] Bl.a. Nilsson F (2025) *Åk till akuten*, Artikel publicerad av svenska läkaresällskapet 19 mars 2025 och The Guardian, oktober 2024 *Private healthcare boom fuelled by NHS waiting lists.*
[33] Förmånsläkemedel är läkemedel som ingår i läkemedelssubventionen och hämtas ut med recept på apotek.

Bättre planeringsförutsättningar kan minska kostnadstryck

Produktivitetskommissionen bedömer i sitt slutbetänkande att förbättrade ekonomiska planeringsförutsättningar har potential att minska konjunkturens påverkan på kommunsektorns verksamheter, men även kommunsektorns egen påverkan på konjunkturen i form av valet av skattesats och omfattningen av verksamhet. Kommissionen framhåller att det inte är önskvärt ur ett kostnadseffektivitetsperspektiv att de kommunala verksamheterna eller skattesatserna varierar procykliskt över konjunkturcykler, bl.a. eftersom det finns transaktionskostnader förknippade med att säga upp eller nyanställa personal, ett sådant agerande kan också förstärka de konjunkturella svängningarna.[34]

Även Finanspolitiska rådet pekar på behovet av långsiktighet och transparens och menar att information om statsbidragen bör ges tidigare än i dag för att underlätta kommunsektorns planering. Dessutom menar rådet att regeringen behöver bli tydligare i sin redovisning av kommunsektorns ekonomi, bl.a. om tillskott innebär en real förbättring eller bara täcker ökade kostnader. Enligt rådet går det inte att förstå på vilka grunder regeringen har bestämt statsbidragens omfattning med nuvarande redovisning.[35]

Både Finanspolitiska rådet och Produktivitetskommissionen anför att sena budgetbesked riskerar att leda till att kommuner och regioner avstår från att genomföra nödvändiga effektiviseringar i förhoppning om att nya statsbidrag ska komma i ett senare skede. Vidare finns det en viss tröghet i att ändra skattesatsen. När en höjning av skattesatsen genomförts finns det alltså risk att den ligger kvar på den högre nivån.

En möjlig konstruktion för att undvika att de kommunala verksamheterna eller skattesatserna varierar över konjunkturcykler är att låta statsbidragen automatiskt justeras på ett sådant sätt att sektorns totala intäkter kan finansiera en oförändrad verksamhetsvolym vid en konstant genomsnittlig skattesats, oberoende av konjunkturutveckling. En automatisk stabilisator genom konjunkturvarierande statsbidrag har föreslagits av bland annat Lars Calmfors i en bilaga

[34] SOU 2025:96 *Goda möjligheter till ökat välstånd.*
[35] Finanspolitiska rådet (2024) *Svensk finanspolitik 2024.*

till Långtidsutredningen 2023 och av Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner.[36]

Många kommuner och regioner har framfört att de påverkas av sena besked och otydliga förutsättningar. När uppdateringar görs av utjämningssystemet påverkas vissa kommuner och regioner negativt jämfört med tidigare och andra positivt jämfört med tidigare. Det finns då risk att några kommuner eller regioner som påverkas negativt höjer skatten samtidigt som några av de kommuner och regioner som påverkas positivt avstår från att sänka skatten. Med mer förutsägbara planeringsförutsättningar skulle fler kommuner och regioner kunna undvika skattehöjningar och genomföra skattesänkningar i högre grad.

Många kommuner har i intervjuer fört fram till utredningen att det främst finns en oförutsägbarhet gällande de ekonomiska förutsättningarna på längre sikt. De menar att detta resulterar i att de väljer att inte sänka skatten, trots att utrymme finns. Mer långsiktig information om statsbidragens utveckling skulle minska osäkerheten och skapa förutsättningar för fler kommuner och regioner att sänka skattesatsen. Men som utredningen tidigare noterat krävs ett stort fokus på frågorna i kommuner och regioner för att skattesänkningar faktiskt ska ske.

Färre riktade statsbidrag kan öka effektiviteten

Riktade statsbidrag påverkar kommunsektorns effektivitet.[37] Det finns många egenskaper hos riktade bidrag som kan innebära problem för produktivitet och effektivitet i kommunsektorn och i användningen av statliga medel. Riktade bidrag kommer ofta in sent i planeringen av den kommunala verksamheten och ofta kan arbetet börja bedrivas först flera månader in på det år som bidraget avser. Detta beror på att budgetpropositionen, och därmed statsbidragen, beslutas av riksdagen först i december varje år. Därefter ska administrationen av statsbidraget beredas och beslutas innan kommuner

[36] SOU 2023:85 *Långtidsutredningen 2023 – Finanspolitisk konjunkturstabilisering* och SOU 2021:75 *En God Kommunal Hushållning.*
[37] Se bland annat: SOU 2025:96 *Fler möjligheter till välstånd* s.455 och Vårdanalys (2022) *I rätt riktning,* Riksrevisionen (2022) *Statens finansiering av kommunerna* och Statskontoret (2024) *Statens styrning med statsbidrag till kommuner och regioner 2023*.

kan ansöka om det och få ett beslut om utbetalning. Denna process måste återupprepas varje år om staten inte beviljar medel över fler år.

Med riktade bidrag kan staten styra prioriteringar i kommuner och regioner, men det saknas ofta processer för att göra en genomgående analys av behov och syfte med bidragen, det saknas strukturer för kvalitetssäkring i beredningsprocessen och flera rapporter visar också att det ofta saknas meningsfull uppföljning av effekterna och nyttan av de riktade bidragen.[38]

Statlig detaljstyrning kan öka fokus på sådana frågor som anses vara viktiga generellt, men breda lösningar riskerar att minska utrymmet för anpassning av verksamheten utifrån lokala behovsstrukturer. Riktade statsbidrag innebär att kommuner och regioner inte sällan bedriver verksamhet som de annars skulle prioritera bort. Kommuner och regioner behöver också lägga resurser på administration för anmälan, ansökningar, uppföljning och återrapportering, vilket mindre kommuner har sämre förutsättningar att kunna hantera. Det skapar också mer svårmätbara friktionskostnader kopplade till aktiviteter såsom uppstart och nedstängning av verksamhet som initierats på basis av mer kortsiktiga bidrag.[39]

De riktade statsbidragen leder ofta till att kostnadsnivån dras upp då verksamhet eller projekt byggs upp med hjälp av bidragen. När statsbidraget avslutas efter något eller några år måste kommunen eller regionen antingen avsluta verksamheten eller finansiera den med egna medel. Att lägga ned en verksamhet tar ofta tid och kan möta motstånd från invånarna.

Full finansiering av nya uppgifter minskar kostnadstryck på kommunsektorn

När staten beslutar om nya uppgifter för kommuner eller regioner och inte finansierar dessa fullt ut måste kommuner och regioner finansiera uppgifterna på annat sätt. Enligt Riksrevisionen tillämpas inte finansieringsprincipen i flera delar som det var tänkt.[40]

Produktivitetskommissionen förslår att en redovisning av hur förändrade statsbidrag och reformer påverkar kommuner och regioner

[38] Se bland annat Vårdanalys (2022) *I rätt riktning.*
[39] Se bland annat SOU 2024:29 *Goda möjligheter till ökat välstånd*, Statskontoret (2022) och Ds 2024:14 *Ändamålsenlig styrning av äldreomsorgen via riktade bidrag.*
[40] Riksrevisionen (2018) *Den kommunala finansieringsprincipen - tillämpas den ändamålsenligt?*

ska göras i budgetpropositionen.[41] I redovisningen ska också framgå hur statsbidragen till kommunsektorn utvecklas och har utvecklats både i realekonomiska termer samt justerat för demografiskt betingad konsumtion.

Självfinansieringsgraden från verksamhetsintäkter minskar

Det finns regler som begränsar möjligheterna för kommuner och regioner att ta ut avgifter för sina verksamheter. Under 2000-talet har regler om maxtaxor, högkostnadsskydd etc. införts. Sådana förändringar genomförs normalt sett i enlighet med finansieringsprincipen, men på sikt gör begränsningarna att kommunsektorns avgiftsfinansieringsgrad har minskat. Avgifter påverkar liksom skatter invånarnas konsumtionsutrymme, men är till skillnad från skatter inte till storleken beroende av individens inkomst och därför minskar det inte incitamenten att arbeta. Skillnaden är också att avgifter är ett sätt att hålla nere den kommunala konsumtionen därmed kan ”onödig” konsumtion minska.

Under 2000-talet har verksamhetens intäkter inte ökat i samma takt som kostnaderna trots att de riktade statsbidragen, som utgör en relativt stor andel av verksamhetens intäkter, har ökat.[42] År 2000 motsvarade kommunernas intäkter från verksamheten 22,5 procent av verksamhetens kostnader. Verksamhetens intäkter per invånare har sedan ökat med 113 procent jämfört med verksamhetens bruttokostnader per invånare som ökat med 136 procent per invånare i löpnade priser. År 2024 motsvarade egenfinansieringen i verksamheten 20,5 procent av kostnaderna.

För regionerna är denna utveckling ännu tydligare. År 2000 hade regionerna intäkter från verksamheten som motsvarade 27 procent av verksamhetens bruttokostnader per invånare. Sedan dess har regionernas verksamhetsintäkter per invånare ökat med 95 procent samtidigt som verksamhetens bruttokostnader har ökat med 182 procent per invånare i löpande priser. År 2024 hade regionernas verksamhetsintäkter minskat från 27 till 19 procent av verksamhetens bruttokostnader, trots att de riktade statsbidragen ökat i relativt god takt.

[41] SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd*, s. 460.
[42] De riktade statsbidragen redovisas ofta, men inte alltid som verksamhetsintäkter. De riktade statsbidragen har ökat över tid.

Om delar av skattebasen reduceras kompenseras det av nominellt oförändrade statsbidrag, utan politiska beslut

När nya obligatoriska uppgifter tillförs och regelförändringar genomförs, exempelvis förändrade skatteregler, som ökade grundavdrag, höjs vanligtvis det generella statsbidraget vid införandet. Nivån på statsbidraget är därefter nominellt oförändrat om inga nya beslut fattas, vilket innebär att det urholkas. Samtidigt ökar kostnaderna för de nya uppdragen i takt med pris, löner och demografi.

Vid ökade grundavdrag eller andra regelförändringar som påverkar skattebasen minskar värdet av den kommunala skattebasen och möjligheten till framtida intäktsökning samtidigt som statsbidraget som motsvarar minskningen av skattebasen är nominellt sett oförändrat om inga nya beslut fattas. Det innebär att värdet av skattebasen successivt urholkas.

Myndigheters förväntningar och krav kan bidra till högre kostnader

Statliga myndigheters agerande påverkar också kostnaderna för kommuner och regioner. Det kan handla om medfinansiering där kommuner och regioner förväntas medfinansiera eller förskottera stora infrastrukturprojekt. Myndigheter kan också ha förväntningar på att vissa funktioner ska finnas i kommuner och regioner, trots att de inte är obligatoriska. Kommunerna påverkas dessutom av när vissa myndigheter minskar sin närvaro i landet, förändringar som kan innebära att vissa kommuner måste ta ett större ansvar för de uppgifterna på lokal nivå.

Myndigheter kan även ställa krav på kommuner och regioner i form av föreskrifter och riktlinjer. Det kan gälla bemanning, gruppstorlek, antalet vårdplatser m.m. Kommuner och regioner riskerar vitesföreläggande om de inte når upp till förväntningarna i dessa riktlinjer. För att statliga myndigheter över huvud taget ska kunna ställa skarpa krav på kommuner och regioner krävs dock att det görs i föreskrifter som täcks av ett bemyndigande från regeringen i en förordning, och att regeringen i sin tur har fått ett sådant bemyndigande från riksdagen i lag.

4.3 Diskussion och slutsatser

Skillnader mellan kommuner och mellan regioner även efter utjämning

Det finns skillnader mellan kommuner och mellan regioner, inte minst med avseende på ekonomiska och demografiska förhållanden. Vissa av dessa skillnader går att utjämna för och många av faktorerna ingår i olika typer av utjämningssystem. Även efter utjämning kvarstår skillnader mellan kommuner och mellan regioner. I kapitlet anges några orsaker till sådana skillnader då det är viktigt att känna till att det finns andra faktorer som påverkar olika kommuners och regioners förutsättningar och möjligheter till låg skattesats.

Ökande kostnadstryck öppnar upp för diskussion om breda åtgärder

Det finns ett antal faktorer som skapar ett strukturellt kostnadstryck över tid. Utredningen pekar framför allt på utmaningar med demografi, urbanisering, stora investeringsbehov samt ökande möjligheter och därav förväntningar inom vården som stora samtidsfrågor som sätter press uppåt på kostnaderna inom kommunsektorn. Utmaningar som drabbar sektorn som helhet öppnar upp för en diskussion om vilka åtgärder som behöver genomföras på bred front.

Staten kan genomföra åtgärder för att minska kostnadstrycket på kommuner och regioner

Utredningen tar i kapitlet upp flera exempel på förändringar i statlig styrning som kan genomföras för att minska kostnadstrycket på kommuner och regioner. Detta kan minska risken för framtida skattehöjningar.

I kapitel 8 presenteras åtgärder som staten skulle kunna vidta för att minska kostnadstrycket på kommuner och regioner.

God ekonomi leder inte automatiskt till skattesänkningar

I kapitlet diskuteras olika faktorer som skapar ett kostnadstryck i kommuner och regioner samt skillnader i förutsättningar som påverkar kostnader och intäkter för kommuner och regioner.

En stark ekonomi är en god förutsättning för att kunna sänka skatten och minskar behovet av att höja skatten, men det leder inte automatiskt till att skatten sänks. I nästa kapitel beskrivs och analyseras drivkrafterna bakom att höja och sänka skattesatserna i kommuner och regioner.

5 Incitament att höja eller sänka skattesatser

I kapitlet analyseras incitament som spelar in i kommunernas och regionernas val av skattesats. Kapitlet består av tre delar:

- I första delen analyseras övergripande ekonomiska incitament som spelar in i valet av skattesats och hur dessa formas av interaktioner i olika statliga styrsystem.
- I andra delen beskrivs och analyseras andra faktorer som kan påverka kommunernas och regionernas ambitionsnivå i verksamheten och strategier kring val av skattesatser.

I slutet av kapitlet diskuteras vilka slutsatser som kan dras utifrån analysen i kapitlet. Dessa kan sammanfattas enligt följande:

- Staten subventionerar skattehöjningar genom skattereduktioner som är proportionella mot den kommunala inkomstskatten. Genom konstruktionen av jobbskatteavdraget och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning minskar kostnaderna för en skattesatshöjning och ger minskad effekt för skattebetalare vid en skattesatssänkning. I avsnitt 8.1 presenteras ett förslag på åtgärd för att korrigera incitamenten.
- Det finns även andra interaktioner i beskattningssystemet som teoretiskt kan ge problematiska incitament för kommuner och regioner. Framför allt handlar detta om att skattefinansierad konsumtion är gynnad relativt privat konsumtion eftersom den inte är belagd med mervärdesskatt, samt att inkomstutjämningssystemet minskar kostnaderna för hög skatt genom att jämna ut negativa förändringar av skattekraften. Utredningen bedömer dock att dessa interaktioner är alltför abstrakta för att motivera en särskild åtgärd och sannolikt har de en liten reell påverkan på

hur kommuner och regioner bestämmer nivå på sina inkomstskattesatser.

- Ekonomiska incitament har en oklar betydelse för kommuners och regioners beslut om skattesats. Incitamenten har sannolikt en betydelse, men det finns många andra faktorer som också påverkar vilket gör att det är svårt att empiriskt observera en effekt. Sannolikt har det stor betydelse hur starkt incitamentet uppfattas givet det komplexa sammanhang de verkar inom.
- Ett visst ekonomiskt utrymme som skulle kunna användas för att sänka skatten finns i vissa kommuner men incitamenten att sänka skatterna bedöms i nuläget vara relativt svaga. Förändringar av skattesatsen är relativt ovanligt. Cirka en åttondel av kommunerna har inte ändrat skattesats alls de senaste 25 åren. Skattesänkningar har varit mer sällsynta än höjningar över tid och när de är ofta storleksmässigt mindre än skattehöjningar.
- Om skattesatserna endast ökar över tid riskerar kraften i beskattningsverktyget att urholkas eftersom det reella utrymmet att öka skatten för att klara av långsiktiga kostnadsexpansioner minskar, samtidigt som det kan ha negativa effekter på sysselsättning och näringsverksamhet.
- I kapitel 8 diskuteras tänkbara åtgärder för staten att vidta för att skapa ett tryck nedåt på kommunala skattesatser.

5.1 Ekonomiska incitament att sänka skattesatser

I detta avsnitt diskuteras hur ett antal ekonomiska incitament att sänka kommunalskatter ser ut och hur det skiljer sig mellan kommuner och mellan regioner. De huvudsakliga incitamenten för att sänka skattesatser är givetvis att invånarna ska betala mindre i skatt. Incitamenten för kommuner och regioner att sänka skattesatserna ser dock olika ut beroende på skattebas. Därtill finns det interaktioner i skattesystemet som gör att hela vinsten från eller kostnaden för en skattesatsförändring inte tillfaller invånarna i kommunen eller regionen i fråga. Dessa frågor diskuteras i följande avsnitt.

5.1.1 Beskattning ger olika effekt i olika kommuner

Skillnader i kommunskatter kan till viss del förklaras av olika ambitionsnivåer i den verksamhet som bedrivs. Det är enkelt att beräkna vad en höjning med en viss procentenhet innebär för invånarna i olika skatteskikt. Detta kompliceras dock av att kommunerna och regionerna har olika skattekraft i grunden och därför skiljer sig effekten på intäkterna av en förändrad skattesats.

Kommuner och regioners skattekraft baseras på de genomsnittliga beskattningsbara inkomsterna i kommunen eller regionen och skattekraften varierar kraftigt mellan kommuner och mellan regioner. För att kompensera för detta finns inkomstutjämningen inom det kommunalekonomiska utjämningssystemet som innebär att intäkterna från skatt jämnas ut till mycket stor del. Syftet med det kommunalekonomiska utjämningssystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och regioner i Sverige, oavsett skattekraft och strukturella kostnader. Det kan åstadkommas genom att inom inkomstutjämningen skapar en acceptabel inkomstjämlikhet mellan kommunerna baserat på rikets genomsnittliga skattesats. Kommunerna finansieras till olika andelar med skatt från de egna invånarna och intäkter från statsbidrag och utjämning. Kommuner och regioner med låg skattekraft får en större del av sina intäkter från bidrag i utjämningsystemetet. De har därför också mindre möjligheter att öka sina resurser genom ökat skatteuttag.

Grunden för utjämningssystemet är att genom omfördelning och statsbidrag skapa en utgångspunkt som ger ungefär lika mycket inkomst från skatter och bidrag per capita i olika kommuner och olika regioner. Utjämningen sker inte fullt ut eftersom man ansett att det ska finnas en viss avkastning för kommuner och regioner med starkt skatteunderlag. Men skatteintäkt per capita fungerar som en god jämförelsepunkt för analysen av skillnader i skatteunderlag.

I figur 5.1 illustreras marginaleffekten av en skattehöjning på kommunernas intäkter. Figuren visar samtliga kommuner sorterat efter skattekraft och vägda med hänsyn till antalet invånare (dvs. en stor kommun tar större plats på linjen än en mindre kommun). Landets tre storstäder har markerats i figuren.

Figur 5.1 Skattekraft och effekt av skattehöjning

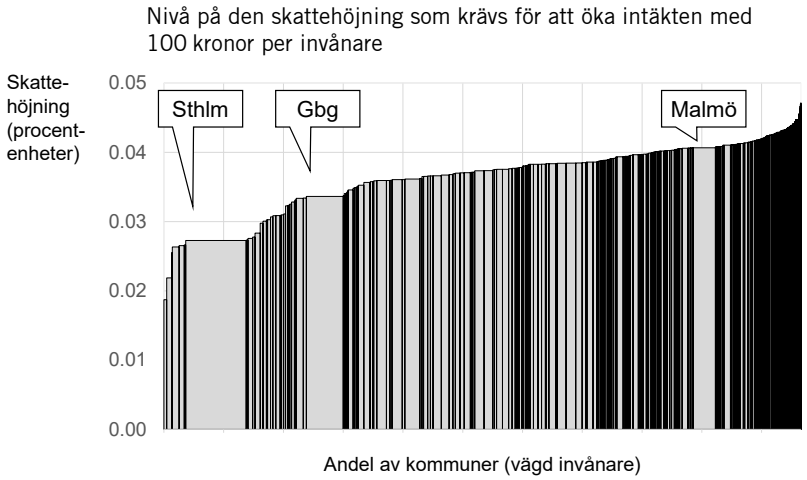

Källa: Kolada/SKR, egna beräkningar.

Figuren visar att effekten av en skattesatshöjning varierar avsevärt mellan olika kommuner utifrån att de har olika starkt skatteunderlag. Vissa kommuner får en stor andel av sina intäkter från utjämningssystemet medan andra kommuner främst har skatteintäkter från egen beskattning, vilket gör att en ändring av skattesatsen får större effekt för de samlade intäkterna.

För att jämföra ytterligheterna så behöver Årjängs kommun öka sin skattesats med 0,047 procentenheter för att öka sina skatteintäkter med 100 kronor per invånare och Danderyds kommun som har den högsta skattekraften behöver höja sin skatt med 0,018 procentenheter. Årjängs kommun behöver alltså öka skatten mer än dubbelt så mycket för att få samma intäktsökning från skatt per invånare som Danderyds kommun.

Men detta påverkar även i andra riktningen. Om Danderyds kommun vill sänka skatten så får de också en dubbelt så stor intäktsminskning per invånare som Årjängs kommun för samma sänkning av skattesatsen.

5.1.2 Interaktioner – någon annan betalar

Det finns en diskussion inom nationalekonomisk forskning om kommunalskatter, skattebaser och skattesatser. En återkommande och viktig princip för att skapa incitament till återhållsamhet är att det finns en tydlig koppling mellan intäkten och kostnaderna för ett visst beslut. I fallet med kommunalskatter påpekas ofta vikten av att lokala ambitionsökningar finansieras av kommuninvånarna själva. Många kommuner finansieras till stor del av statsbidrag och skatteintäkter från andra kommuner som har omfördelats genom utjämningssystemet, men detta blir ett incitamentsproblem först om kommunerna själva kan påverka hur mycket resurser andra står för. Det finns dock i skattesystemet några mer tydliga exempel på större eller mindre interaktioner mellan olika nivåer som kan skapa problematiska incitament för kommuner och regioner i deras val av skattesats. Utredningen vill lyfta fram jobbskatteavdragets konstruktion som det tydligaste exemplet på problematisk interaktion. Dessutom diskuteras även andra mer teoretiska interaktioner som lyfts fram i forskning och debatt om skattesystemet.

5.1.3 Jobbskatteavdraget subventionerar höjningar av kommunala skattesatser

Jobbskatteavdraget är en skattereduktion för arbetsinkomster, dvs. inkomster från i huvudsak anställning eller aktiv näringsverksamhet. En skattereduktion innebär att den slutliga skatten minskar med ett belopp som motsvarar skattereduktionens storlek. De arbetsinkomster som jobbskatteavdraget är knutet till utgör en stor del av skattebasen för kommunsektorn. Beräkningen av jobbskatteavdraget för personer som är yngre än 66 år utgår från arbetsinkomsten, prisbasbeloppet, grundavdraget och skattesatsen för kommunal inkomstskatt. Skattereduktionens storlek är helt proportionell mot skattesatsen. En högre skattesats ger en högre skattereduktion (jobbskatteavdrag). Detta har flera implikationer för de incitament som finns för kommunerna eller regionerna att höja eller sänka skattesatsen. Skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning följer samma struktur och även den är proportionell mot skattesatsen för kommunal inkomstskatt. Samtidigt finns det andra skattereduktioner som inte följer samma struktur. Exempelvis beräknas jobb-

skatteavdraget för personer som är äldre än 66 år utifrån individens inkomstnivå och prisbasbelopp och inte från skattesatsen. För att uppnå ett system som beskattar äldre personer ungefär på samma sätt som yngre personer med jobbskatteavdrag har grundavdraget förstärkts för äldre personer, vilket innebär att den totala beskattningsbara inkomsten minskas genom avdrag i stället för en skattereduktion i efterhand.

Om en kommun eller region höjer sin skattesats kommer en del av de kostnader som det medför för invånaren som skattebetalare att automatiskt kompenseras genom att jobbskatteavdraget ökar. Det beror på att skattesatsen ingår som en komponent vid beräkningen av jobbskatteavdragets belopp. Om kommunen eller regionen å andra sidan sänker skattesatsen minskar skattereduktionen, vilket gör att skattesatssänkningen inte blir lika tydlig och märkbar för kommuninvånarna. Förändringen av disponibel inkomst för invånarna i kommunen blir mindre än den hade varit utan jobbskatteavdraget.

I tabell 5.1 framgår detta samband genom några räkneexempel. Exemplen avser Stockholms kommun och Malmö kommun, två storstäder med olika skattekraft.

Tabell 5.1 Jobbskatteavdragets påverkan på marginaleffekten av en skattesatsförändring

Ökad skattekostnad för två typindivider vid en intäktsökning med 100 kr/invånare och given skattesats

		Invånare med inkomst 350 tkr		Invånare med inkomst 700 tkr	
		Hög skattekraft: Stockholm	Låg skattekraft: Malmö	Hög skattekraft: Stockholm	Låg skattekraft: Malmö
Antagen skattesats:	30%	+0,026%	+0,039%	+0,026%	+0,039%
Kommunalskatt:	112 931	84	125	179	268
Jobbskatteavdrag:	44 628	31	46	42	63
Slutlig skatt:	**68 303**	**53**	**80**	**137**	**204**

Tabellen beskriver hur stor skattesatshöjning som behöver ske i respektive kommun för att öka kommunens intäkter med 100 kronor per invånare samt hur detta påverkar skatten och jobbskatteavdraget för två typindivider beroende på om de bor i Stockholm eller Malmö.
Källa: Kolada för uppgifter om kommunal skattekraft, Egna beräkningar.

I tabellen kan man se att vid en höjd skattesats med 0,026 procent som krävs för att Stockholms kommun ska få ökade intäkter med 100 kronor/invånare kommer det kosta 84 kronor i höjd inkomstskatt för en person med en inkomst på 350 tkr per år. Samtidigt ökar jobbskatteavdraget med 31 kronor så att endast 53 kronor av skattehöjningen blir kännbar för skattebetalaren. Staten subventionerar alltså cirka 36 procent av skattekostnaden för skattebetalaren. I fallet med individen som tjänar 700 tkr per år är subventionsgraden lägre eftersom jobbskatteavdragets andel av inkomsten minskar vid högre inkomster.

Om kommunen i stället väljer att sänka skattesatsen med motsvarande storlek kommer jobbskatteavdraget att minska, vilket innebär att av en inkomstskattesänkning på 84 kronor per år är det endast 53 kronor som blir en reell minskning av skatten för kommuninvånaren på grund av att jobbskatteavdraget samtidigt minskar.

5.1.4 Ekonomiska incitament är inte avgörande för kommunernas val av skattesats

En central fråga för utredningen är vilken betydelse de ekonomiska incitamenten har för nivån på skatt och sannolikheten att kommuner och regioner använder skattesatsen som ett sätt att få ökade intäkter. I detta avsnitt diskuteras vilka lärdomar man kan dra av erfarenheterna från en lagreglerad skattebroms som tillämpades under 1990-talet, generella skillnader i ekonomiska incitament mellan kommuner och i olika perioder samt erfarenheterna från ett skattebromssystem som tillämpas för kommuner i Danmark.

I figur 5.2 nedan visas utvecklingen av intäkter per skattekrona som genomsnitt för alla kommuner. Intäkterna per skattekrona är prisjusterade med medelskattekraften per år, vilket innebär att de genomsnittliga intäkterna från en skatteförändring framstår som stabila över tid. Figuren illustrerar främst konsekvenserna av de statliga styrmedlen.

- I slutet av 1990-talet tillämpades en tillfällig skattebroms som innebar att staten drog in statsbidrag motsvarande 50 procent av intäktsökningen som följde av en l skattehöjning (skattebromsen på 1990-talet beskrivs i avsnitt 6.9.2).

- 2007 infördes jobbskatteavdraget och 2018 infördes skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning. Detta har lett till att intäkterna från en skattesatshöjning som motsvarar en procent av den beskattningsbara inkomsten ökar i och med att kommuner och regioner nu kan höja skattesatsen mer än en procent för att den kommunala inkomstskatt som den enskilda ska betala ska bli en procent, vilket beror på att en del av beloppet kompenseras via statskassan.

Figur 5.2 Marginalintäkter från skattesatshöjning med en procentenhet

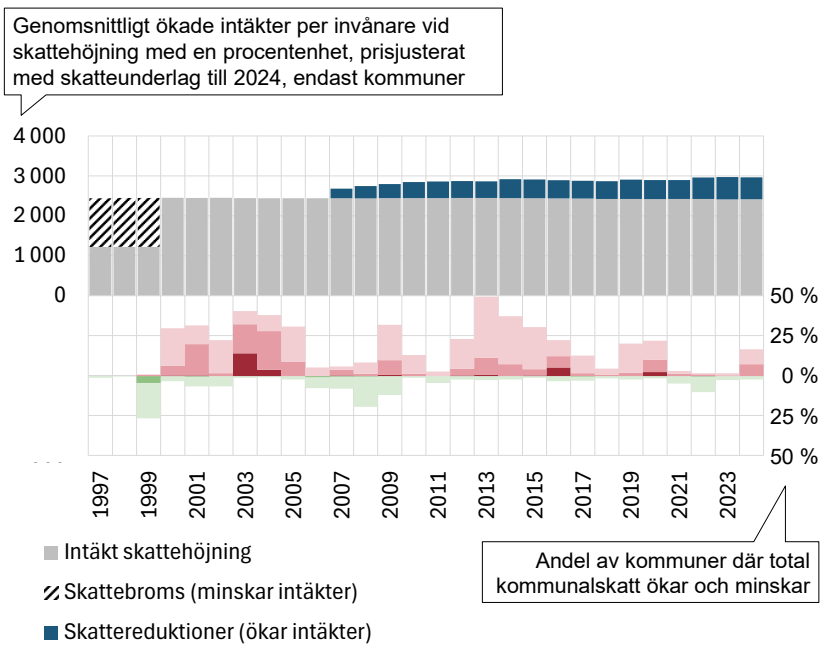

Källa: Kolada/Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Statistiska Centralbyrån (SCB) och egna beräkningar

Skattebromsen på 1990-talet hade sannolikt viss effekt

Under 1990-talet tillämpades en skattebroms i Sverige. I avsnitt 7.3.1 beskrivs statliga insatser under 1990-talet där skattebromsen var den sista fasen av tre olika varianter av statliga åtgärder för att bryta utvecklingen med ökande kommunala skattesatser. Åtgärden minskade intäkterna från en skattesatshöjning relativt kraftfullt. I figur 5.2 kan man se att skattesatserna endast höjdes i ett fåtal kommuner

under perioden. 1999 kan man se att de totala skattesatserna sänktes i relativt många kommuner vilket beror på den regionreform (dåvarande landsting) som genomfördes och som ledde till bildandet av Västra Götalands län genom sammanslagning av tre regioner (samtidigt inkluderades delar som tidigare ingått i Göteborgs kommun i det nya landstingets verksamhet). Detta ledde till sänkta totala skattesatser i många kommuner till följd av att man harmoniserade landstingsskatten till en nivå för hela det nya landstinget. Detta hade dock sannolikt lite att göra med skattebromsen.

Under perioden när skattebromsen gällde minskade antalet höjningar av skattesatser. Samtidigt som skattebromsen tillämpades tillfördes dock stora tillskott av generella statsbidrag för att minska kommunsektorns behov av ökade resurser. Samma år som skattebromsen upphörde minskade dessutom nivån på generella statsbidrag något. Det kan, i kombination med att vissa kommuner och regioner kan ha skjutit upp skattehöjningar, ha lett till att skattesatserna ökade igen de efterföljande åren.

Detta innebär att det är svårt att utifrån erfarenheterna från 1990-talets skattebroms dra slutsatser i fråga om mer långsiktiga effekter av åtgärder som syftar till att mer permanent minska de ekonomiska incitamenten att höja skattesatserna.

Svag koppling mellan intäkt från skatt och sannolikhet att höja skatten

En grundläggande ekonomisk logik ger vid handen att det ekonomiska incitamentet att höja skatten borde vara avgörande för att skatten ligger på en viss nivå och för att den ändras över tid. Därför borde värdet av en skattehöjning i form av de förväntade intäkterna för kommunen eller regionen vara av stor vikt i beslutet om nivå på skattesatsen. I figur 5.3 framgår en enkel illustration över relationen mellan värdet av en höjning av skattesatsen i form av intäktsökning per invånare med en procentenhet och nivån på justerad skattesats för kommunen. Vid en sänkning av skattesatsen med en procentenhet förlorar kommunen motsvarande intäkter per invånare.

Figur 5.3 Intäkter vid skattehöjning med 1 procentenhet

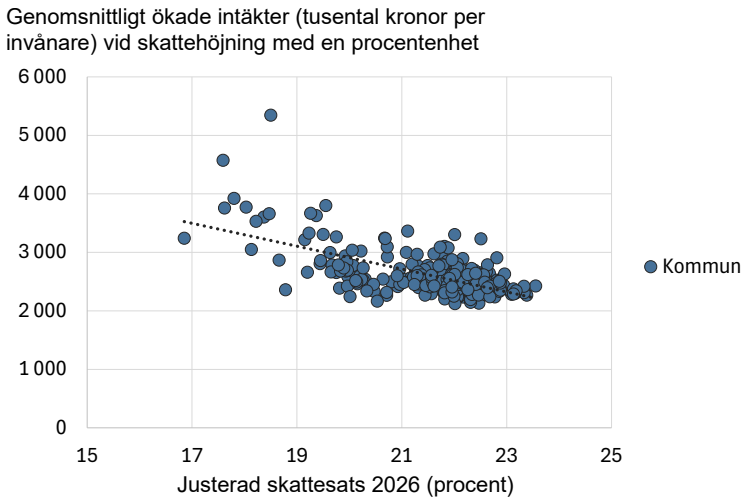

Källa: Kolada/SKR, egna beräkningar.

Figuren visar att sambandet mellan intäkterna från en skattehöjning och de faktiska skattesatserna går i motsatt riktning mot vad det strikt ekonomiska incitamentet borde innebära. De kommuner som får lägst intäktsökning vid en höjning av skattesatsen och som förlorar minst intäkter vid en sänkning har ändå högst skattesatser. Det finns dock många andra faktorer som ligger bakom beslut om skattesats än enbart de förväntade intäkterna från en skattehöjning. En del är att det kan finnas andra systematiska skillnader mellan kommunerna som samvarierar med skattekraften. Kostnads- och intäktsskillnader mellan kommuner och regioner diskuteras i avsnitt 4.1.

Utredningen har genom olika statistiska modeller försökt att mäta effekten av ekonomiska incitament på sannolikheten för kommuner att höja skattesatsen. Kommundata har analyserats på olika sätt, dels genom deskriptiv analys, dels genom hypotestestning med binära utfallsmodeller, framför allt med logistisk regression. Syftet har varit att i första hand se vilka faktorer som ökar sannolikhet att det sker en skattehöjning eller en skattesänkning.

Vi har inte kunnat observera någon effekt av de skillnader i ekonomiska incitament som finns för sannolikheten att höja eller sänka skattesatserna. Hypotesen har varit att kommuner som får en stor

intäktsökning per invånare per procentenhets höjning också skulle vara mer benägna att höja skattesatsen, och inte sänka den. Hur gynnsamt det är för kommunen att höja skattesatsen beror i sin tur på skattekraften och förekomsten av aktuella skattereduktioner. I samtliga fall pekar sambandet i stället svagt åt motsatt håll än vad man kan förvänta utifrån strukturen i incitamenten, (dvs. färre skattehöjningar har gjorts i kommuner som tjänar mest på en skattehöjning) trots att kontroller har gjorts för förändring av politisk majoritet, statsbidrag, ekonomiskt resultat, belåning och demografiska indikatorer.

En långsiktig skattebroms har implementerats i Danmark

I Danmark har man sedan 2011 tillämpat ett system som bl.a. omfattar en skattebroms. Systemet innebär förenklat att en kommun endast får behålla 25 procent av intäkterna vid en skattehöjning första året den införs, i och med att staten minskar statsbidraget till kommunen med motsvarande 75 procent. Sanktionen trappas ned över fyra år och det femte året har kommunen inte kvar någon individuell sanktion (Danmarks kommunalekonomiska styrsystem beskrivs närmare i avsnitt 7.8). I figur 5.4 framgår utvecklingen av genomsnittlig skattesats för kommuner i Sverige och Danmark samt den befolkningsvägda andelen kommuner som höjer respektive sänker skattesatsen varje år.

Figur 5.4 Utvecklingen av kommunernas skattesatser i Sverige och Danmark

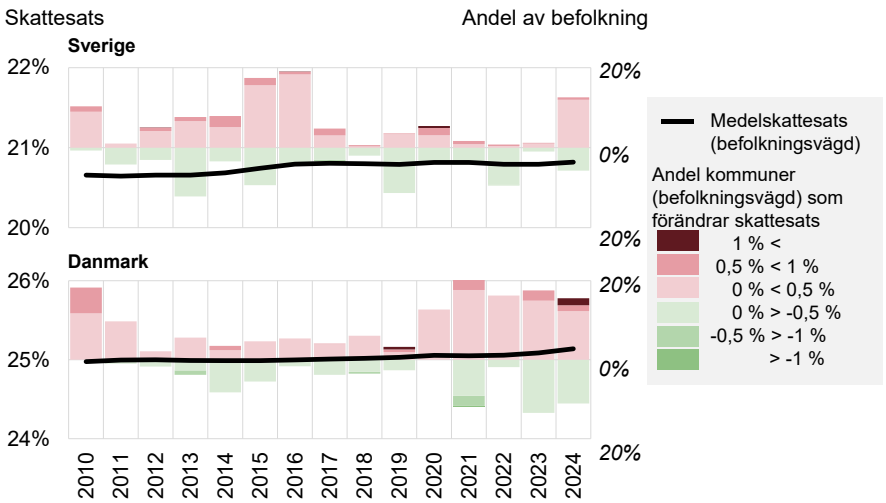

Not: Samma figur redovisas i avsnitt 7.8.
Källa: Kolada/SKR.

I figuren kan man se att den övergripande utvecklingen av skattesatser i svenska och danska kommuner ser likartad ut sedan det nya kommunalekonomiska styrsystemet som omfattar skattebroms infördes i Danmark. I Sverige är det något fler kommuner som höjer skatten i början av perioden och något färre i slutet av perioden och mönstret är det motsatta i Danmark. I avsnitt 7.8 beskrivs närmare vilka likheter och skillnader det finns mellan Sverige och Danmark i fråga om de kommunalekonomiska systemen, och vad det innebär för de slutsatser som kan dras. Utredningen konstaterar dock att skillnaderna är små när det gäller utvecklingen av kommunskattesatser i Sverige och Danmark trots att man i Danmark tillämpat en relativt kraftig skattebroms.

Sammanfattande bedömning

De empiriska exempel på skattebroms och andra ekonomiska incitament som tas upp i avsnittet ger en blandad bild. Utredningen bedömer att det är osannolikt att de ekonomiska incitamenten saknar

betydelse men effekten av skillnader i ekonomiska incitament är inte mätbar i de underlag som utredningen haft. Om en höjd skatt skulle leda till kraftigt ökade skatteutgifter för invånarna i en kommun men endast en mycket marginell ökning av intäkterna för kommunen är det på ett teoretiskt plan osannolikt att många kommuner skulle höja skatten. Samtidigt är det en abstrakt bedömning huruvida en skatteökning kan anses motiverad i en kommun utifrån en jämförelse med hur effekten skulle ha blivit i en annan kommun, och det är inte troligt att de förtroendevalda i fullmäktige gör sådana avvägningar inför att skattesatsen fastställs. Det är få av de kommunföreträdare som utredningen intervjuat som känt till hur skattereduktionerna interagerar med kommunala skattesatser och hur detta påverkar kommunens incitament och få kommunföreträdare har nog reflekterat över hur stor skillnad det är mellan olika kommuner när det gäller hur stora intäkterna blir per invånare till följd av ökad skattesats. Även om det skulle vara känt hur stora intäkter kommunen får från en skatteökning är det i nästa led en fråga om det ska anses vara en rimlig ökning eller inte. Skattesystemet är komplicerat och det är få som har en god uppfattning om hur deras utgifter för kommunalskatt hänger ihop med kommunens intäkter och de tjänster som kan erbjudas samt hur en skattehöjning påverkar deras skatt efter jobbskatteavdrag m.m.

Om staten ska genomföra åtgärder för att förstärka ekonomiska incitament till lägre skattesatser blir det sannolikt viktigt att åtgärderna uppfattas som kostsamma eller lönsamma för kommuner och regioner, dvs. att det uppfattas som att åtgärden relativt kraftigt påverkar de intäkter som kommunerna och regionerna får om de höjer eller sänkte skattesatsen. Samtidigt visar erfarenheterna från Danmark att effekten av deras relativt kraftfulla skattebroms ser ut att ha avtagit något över tid. Frekvensen av förändringar av skattesats per år har stabiliserats på en nivå som är grovt jämförbar med nivån bland svenska kommuner.

5.1.5 Andra interaktioner

Utöver interaktioner mellan kommunala skattesatser och statliga skattereduktioner förekommer det också diskussioner om interaktioner med momssystemet och med inkomstutjämningssystemet.

Momssystemet gör enligt detta synsätt offentlig konsumtion gynnsamt skattemässigt. När det gäller inkomstutjämningssystemet handlar diskussionen om att höga inkomstskatter i en kommun eller region leder till ett lägre arbetsutbud och därmed lägre skatteintäkter i kommunen eller regionen och att inkomstutjämningen innebär att kostnaden för det fördelas på kommunkollektivet och inte bara drabbar den egna kommunen eller regionen. Dessa interaktioner beskrivs i avsnitten nedan. Utredningen gör också en bedömning om dess relevans i frågan om de kommunala inkomstskatterna.[1]

Skatteplikt för mervärdesskatt

Privat konsumtion är till största delen belagd med moms som betalas till staten. Offentlig konsumtion är däremot inte momsbelagd i Sverige liksom i de flesta andra länder, i enlighet med gällande EU-lagstiftning. Detta innebär dock att offentlig konsumtion i relation till privat konsumtion är gynnad. Det är billigare att konsumera en vara eller tjänst som en kommun eller region tillhandahåller, då de upptar skatt som inte är momsbelagd, än om skattebetalaren skulle köpa varan från ett privat företag, eftersom varan då är belagd med moms. Skälet är att kommunalskatten inte är momsbelagd. Detta ger en beaktansvärd teoretisk prisskillnad då den normala momssatsen på konsumtionsvaror i Sverige är 25 procent.

Nya Zeeland sticker ut bland andra länder med att sedan länge ha ett system som momsbelägger all konsumtion såväl privat som offentlig. Landets kommuner finansieras till stor del av en kommunal fastighetsskatt och på den tillkommer 15 procents moms vilket likställer de olika konsumtionsformerna.

Skulle systemet införas i Sverige skulle statens intäkter öka till följd av ökade skatteintäkter avseende mervärdesskatt på kommunalskatten, vilka skulle kunna återföras till kommunerna genom ökade statsbidrag. De två effekterna skulle i stort sett ta ut varandra. Momspåslaget på 25 procent skulle dock innebära en skattehöjning på 25 procent för kommuninvånaren, där intäkterna från momspåslaget går till staten. Momspåslaget skulle göra att kommunalskatten skulle bli högre och därmed representera den verkliga kostnaden för in-

[1] Se bland annat Lundberg Jacob (2017) *Kommunernas momsundantag.*

vånaren. Argument finns för att införa en skattebroms av detta skäl, dvs. att kommunalskatten indirekt subventioneras av staten. En permanent skattebroms kan ge liknande effekter på incitamenten att höja och sänka skatten som att införa systemet med momsbeläggning av kommunal konsumtion och skulle kunna motverka den effekten till fullo.[2]

Inkomstutjämningssystemet

Kommunala utjämningssystemet diskuteras löpande och inte minst inkomstutjämningssystemet som är den del som står för störst omfördelning av resurser mellan kommuner och mellan regioner. Systemet har bl.a. kritiserats för att påverka incitamenten att verka för en hög sysselsättning och ekonomisk utveckling. Det kommunala utjämningssystemet omfördelar skattemedel mellan kommuner och mellan regioner. Inom inkomstutjämningen baseras fördelningen på skillnader i skattekraft, och inom kostnadsutjämningen baseras omfördelningen på skillnader i strukturella faktorer som påverkar kostnader. Inkomstutjämningen skapar därmed en långtgående utjämning av inkomstskatter mellan kommuner och mellan regioner. Eftersom beloppet en kommun får i utjämningen räknas fram som en inkomst per invånare har det stor betydelse för kommunens intäkter från systemet hur många invånare den har, oavsett om de har någon inkomst eller inte. Om skattekraften ändras utan att invånarantalet gör det i en kommun så att den får lägre skatteintäkter, sker en nästan lika stor justering av ersättningen från inkomstutjämningen.

En effekt av att kommunalskatten höjs är att det på marginalen blir mer olönsamt att arbeta, det kan leda till att person minskar sin beskattningsbara inkomst genom att exempelvis arbeta mindre tid. Denna marginaleffekt kan leda till lägre skattekraft per invånare vilket i sin tur leder till en ökad utjämning. Invändningen som påtalats är att en kommun eller region kan höja skatten men invånarna bär inte hela kostnaden för skattehöjningen eftersom kostnaden för det minskade arbetsutbudet sprids på alla kommuner och regioner genom inkomstutjämningssystemet.

Grundprincipen som man eftersträvat i utformningen av kommunala utjämningssystemet är att utjämningen ska ske utifrån fak-

[2] Lundberg Jacob (2019) *Framtidens skatter.*

torer som kommuner och regioner inte kan påverka och därav ska de inte kunna påverka det ekonomiska utfallet från utjämningssystemet för den egna kommunen eller regionen. Det går alltid att diskutera i vilken grad en kommun eller region rimligtvis kan påverka förutsättningar som ingår i utjämningen, men det finns argument för att inkomstutjämningssystemet gör att kommunerna och regionerna inte i tillräcklig grad får bära konsekvenserna som höjningar av inkomstskatter kan ha på viljan att arbeta.[3]

Risk för höga skatter då kommuner och regioner delar på samma skattebas

När beslut om skattesats fattas i en kommun eller region är det främst kommunens eller regionens behov av resurser och hur den genomsnittliga kommuninvånaren påverkas som beaktas, enligt de företrädare för olika kommuner och regioner som utredningen intervjuat. Nivån på skattesatsen jämförs också ofta med närliggande kommuner. De effekter som inkomstskatt har på sysselsättning, utbildningsnivå i riket m.m. diskuteras eller beräknas sällan.

En enskild kommun eller region tar främst hänsyn till hur skattesatsen påverkar den egna befolkningen, men tar i allmänhet inte med i beräkningen hur det påverkar regionens och statens skatteuttag. Detta kan beskrivas som en vertikal extern effekt som kan leda till att kommuner och regioner underskattar den generella kostnaden för en höjd skatt. Det innebär att det finns risk att kommuner och regioner bestämmer en högre skattesats än vad som är rationellt och önskvärt ur samhällsekonomisk synvinkel.

Då kommuner och regioner delar skattebas påverkar besluten om skattesats både den andra partens invånare och utrymme för eventuella skattesatsförändringar. Effekten skulle kunna minska om kommuner och regioner skulle samordna förändringar av skattesatserna med varandra.[4]

[3] Se t.ex. Lundberg Jacob (2019) *Framtidens skatter.*
[4] Aronsson T och M Wikström (2021) *Lokal beskattning och ekonomiska incitament.*

5.2 Andra incitament som påverkar beslut om skattesats

Utredningen har i intervjuer med kommuner och regioner, i samtal med forskare och genomgång av ekonomisk forskning sett andra typer av beteendemönster som kan ha betydelse för viljan att sänka skattesatsen. Det finns ett stort handlingsutrymme för kommuner och regioner som möjliggör lokala prioriteringar. Prioriteringarna kan innebära att en kommun eller region som har det ekonomiska utrymmet föredrar att sänka skatten, men prioriteringarna kan också innebära att fokus i stället läggs på ett starkt resultat eller på att genomföra satsningar som i sin tur påverkar kostnadssidan i budgeten.

5.2.1 Olika fokus på att justera skattesatser

Utredningen har varit i kontakt med cirka 20 kommuner och fyra regioner i utredningsarbetet. Det har varit tydligt att förhållningssättet till skattesatsen sett olika ut i olika kommuner och regioner. Generellt sett kan man konstatera att förändringstakten i medelskattesats har planat ut under 2000-talet och 2020–2026 har nivån legat relativt stabilt. I figur5.5 visas hur stor andel av kommunerna och regionerna som genomfört en eller flera skattesänkningar eller skattehöjningar 2000–2026.

Figur 5.5 Antal kommuner och regioner som ändrat skattesats 2000–2026

Kumulativ andel av kommuner och regioner som höjer eller sänker skatten (exklusive skatteväxlingar)

Kommuner

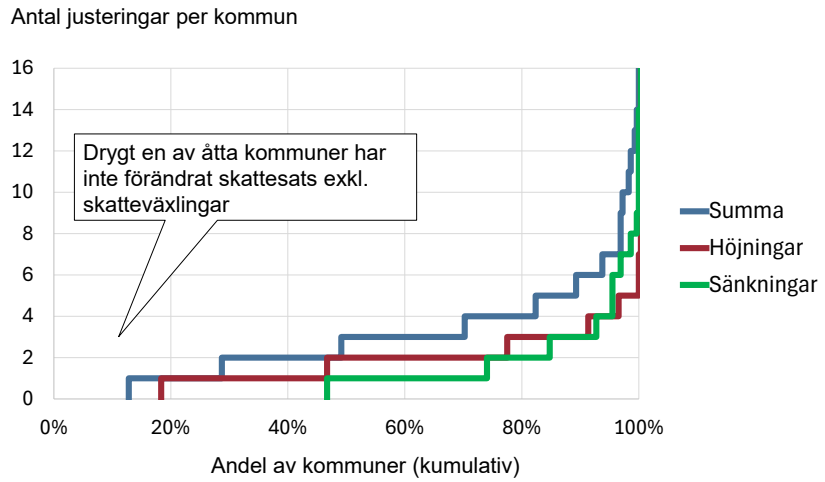

Regioner

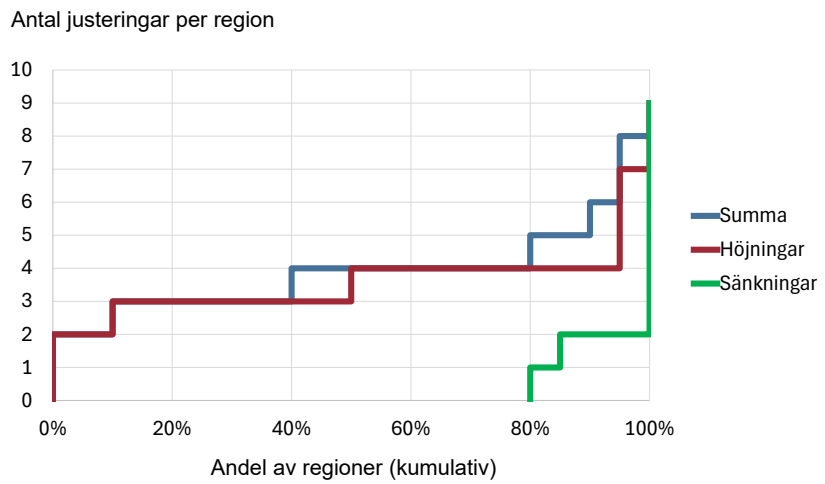

Anm.: Skatteförändringar exklusive skatteväxlingar.
Källa: Kolada/Sveriges Kommuner och regioner (SKR), egna beräkningar.

Varje punkt på respektive kurva visar hur stor andel kommuner eller regioner som genomfört minst *n* antal höjningar, sänkningar eller någon justering alls (höjning eller sänkning) av skattesatsen. Figuren visar exempelvis att till skillnad från regionerna, där merparten har höjt skatten tre gånger eller mer, har cirka en åttondel av kommunerna inte justerat skattesatsen alls under hela 2000-talet, bortsett från justeringar till följd av en skatteväxling. Knappt hälften av kommunerna har genomfört två eller färre justeringar av skattesatsen (höjning eller sänkning) de senaste 25 åren. Nio av tio kommuner har gjort fem eller färre justeringar av skattesatsen under perioden. Det är alltså för de flesta kommuner ovanligt att justera skattesatsen och det är inget som görs årligen eller på kort sikt. En tiondel av kommunerna har justerat skatten sex eller fler gånger under perioden. Dessa kommuner som är mest aktiva när det gäller justeringar brukar i regel genomföra både höjningar och sänkningar.

När det gäller regionerna är den övergripande bilden annorlunda. Alla regioner har höjt skattesatsen under perioden och hälften av dem har höjt skattesatsen fyra gånger eller mer. Bara cirka en femtedel av regionerna har någon gång genomfört en skattesänkning sedan 2000.

I figur 5.6 visas hur stor andel av kommunerna som höjt eller sänkt skattesatsen under perioden 2000–2026 och hur stora de sammanlagda förändringarna av skattesatserna varit.

Figur 5.6 Förändring skattesats i kommuner

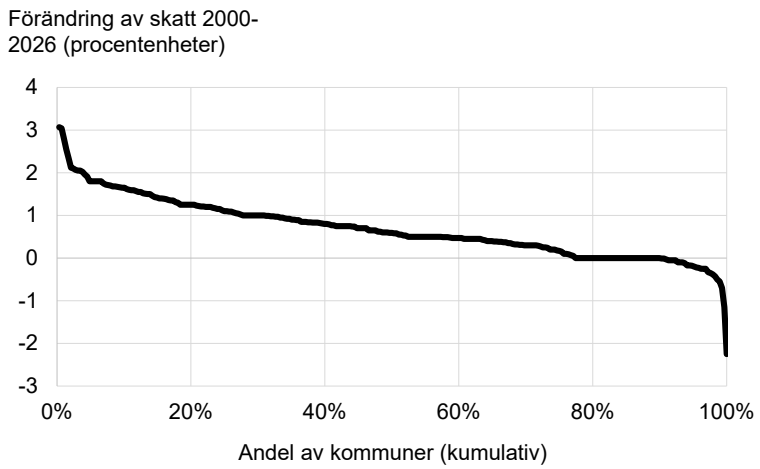

Anm.: Skatteförändringar exklusive skatteväxlingar.
Källa: Kolada/Sveriges Kommuner och regioner (SKR), egna beräkningar.

I figuren framgår att det är fler som höjt skatten än som har sänkt den. Mediankommunen har höjt skatten med cirka 50 öre under perioden. Över tid är det fler kommuner som höjt skattesatserna än som sänkt den, men ett fåtal kommuner har varit mycket aktiva skattesänkare.

Österåkers kommun sticker ut

Österåkers kommun sticker ut som en kommun som under lång tid haft en tydlig ambition om att sänka den kommunala skattesatsen. Kommunen har relativt goda strukturella ekonomiska förutsättningar. Skattekraften är hög, cirka 20:e högsta i landet vilket ger kommunen viss fördel intäktsmässigt även efter omfördelning inom utjämningssystemet. Samtidigt innebär hög skattekraft att skattesänkningar slår hårdare mot kommunens ekonomi än med skattesänkningar i kommuner som har lägre skattekraft.

Under 2000-talet har befolkningen i alla Stockholmskommuner ökat med mellan 109 och 168 procent. Sambandet mellan Stockholms-

kommunernas skattesatser och befolkningens ökningstakt är svagt negativt.[5]

Österåkers kommun har ökat invånarantalet tionde snabbast i Stockholms län. Befolkningen har mer än dubblerats under 2000-talet, liksom i många andra kommuner i Stockholm län. En växande befolkning innebär att investeringar behöver göras för framtiden, men det innebär också stora möjligheter för en kommun som vill förändra sin verksamhet. Sannolikt har befolkningstillväxten gjort det lättare att forma verksamheten efter kommunens uttalade ambition ha en låg skattesats. Skattesänkningarna har inte genomförts vid enskilda tillfällen utan varit en del i en strategi som legat fast över lång tid. Företrädare för Österåkers kommun har i en intervju med utredningen uppgett att kommunen länge har haft en tydlig och långsiktig vision för skattenivån. De har också haft relativt små förändringar i kommunledningen över tid.

Det finns andra kommuner som också sänkt skattesatsen men i lägre utsträckning. Många kommuner i Stockholmsregionen har varit relativt aktiva med justeringar, och under 2000-talet har flera av dem både höjt och sänkt skatten, vilket medfört att nettot på skattesatsen inte förändrats avsevärt sett till hela perioden.

Många av de kommuner utredningen varit i kontakt med har en hög skattesats och arbetar med att få kontroll över underskott. I dessa har skattesänkningar setts som en teoretisk möjlighet snarare än en målsättning eller prioritering för kommunen. Att inte diskutera förändringar av skattesatsen i särskilt hög grad delas även av många kommuner med relativt stark ekonomi och en väl utbyggd verksamhet. Där har hög självfinansieringsgrad, låg låneskuld, utökningar av verksamhet och kvalitet prioriterats framför en låg skattesats.

Utrymmet att höja skatten är inte oändligt

Skattesatserna har ökat kontinuerligt över tid, men bland kommuner har de genomsnittliga skattesatserna under 2000-talet legat relativt stabila. I de intervjuer som utredningen genomfört med kommunföreträdare framgår att ingen kommun ser höjda skattesatser som en lämplig lösning och många av de kommuner som

[5] Danderyd, Lidingö, Norrtälje och Täby har ökat befolkningen långsammast i länet.

i dag har höga skattesatser och vikande befolkningsunderlag arbetar hårt för att hitta alternativa lösningar på sina ekonomiska utmaningar. För de kommuner som haft vikande befolkningsmängd under lång tid finns också en vana att dra ned på verksamhet och omstrukturera på ett sätt som kan vara svårare i kommuner där befolkningsantalet vänder nedåt efter att ha haft en stabil eller positiv befolkningstillväxt.

I figur 5.7 framgår relationen mellan skattenivå 2000 (justerad) och storleken på förändringen mellan 2000 och 2025.

Figur 5.7 Kommunernas begränsade utrymme för skattehöjningar

Justerad skattesats 2000 och förändring av skattesatsen under 2000-talet

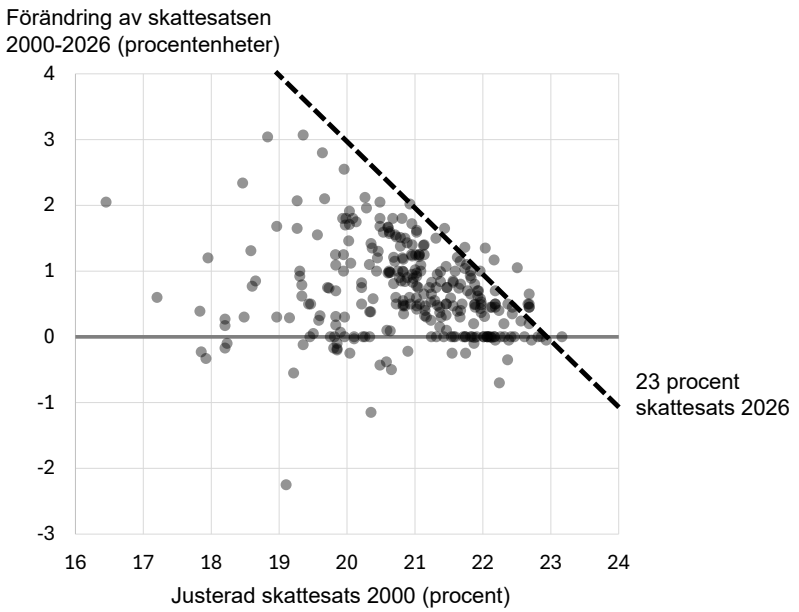

Källa: Kolada/Sveriges Kommuner och regioner (SKR), egna beräkningar.

Av figuren framgår att det finns ett avtagande samband mellan nivån på den justerade skattesatsen 2025 och de förändringar av skattesatsen som genomförts under 2000-talet. År 2000 fanns det ett antal kommuner med relativt höga skattesatser där inga höjningar har genomförts. Kommuner med höga skattesatser vid periodens början har alltså i regel höjt skatten i lägre omfattning än kommuner som hade lägre skattesats 2000.

Detta kan ge en uppfattning om sannolikheten för att skattesatser höjs under de kommande 25 åren. Sambandet gäller även storleken på en höjning under perioden. Det tycks finnas ett slags övre gräns för hur höga skattesatserna tillåts bli i kommunerna. I figuren markeras det med en linje, och det framgår att denna gräns motsvarar en nivå på 23 procent och få kommuner väljer att gå över den nivån. Det finns stor variation under 23 procent, vissa höjer skatten mycket och många andra inte alls.

Kommuner och regioner tycks inte påverkas av systemens utformning

I denna utredning diskuteras bl.a. vilka incitament dagens utjämningssystem och skattesystem har för kommunernas och regionernas beteende när det gäller skattesatsnivån. Det finns inga tydliga belägg för att systemens utformning har någon större inverkan på kommunernas och regionernas beteende i det avseendet, på det sätt som det rent teoretiskt skulle kunna antas.

I de intervjuer som utredningen genomfört med kommun- och regionrepresentanter framgår att många kommuner och regioner inte har någon djupare kunskap om hur valet av skattesatser påverkas av inkomstutjämningssystemet och skattessystemet. Eftersom få kommuner eller regioner tycks känna till jobbskatteavdragets betydelse för marginaleffekten av en skatteförändring, är det rimligt att anta att de inte heller anpassar sitt beteende därefter.

Närliggande kommuner och regioner påverkar varandra i fråga om skattesatsnivå

Kommuners och regioners planer, beslut och verksamheter påverkas naturligt av andra närliggande kommuner och regioner, vilket även gäller skattesatserna. I två tidigare studier av svenska kommuner i olika perioder beskrivs att nivån på skattesatser tenderar att ligga nära varandra i grannkommuner.[6] Det är bara nivån på skattesatsen som brukar likna grannkommunens, inte förändringar av skattesatserna, eftersom skatter är trögrörliga och inte skiftar snabbt över

[6] Lundberg Johan (2021) *Horizontal interactions in local personal income taxes* och Edmark & Ågren (2008) *Identifying strategic interactions in Swedish local income tax policies*.

enskilda år.[7] Resultaten pekar dock på att större kommuner kan påverka sina mindre grannar även när det gäller förändringar av skattesatserna på kort sikt. Dessutom finns visst stöd för att kommuner med liknande politiska majoriteter påverkar varandra i sina beslut om skattesatser.

5.2.2 Skattesatser utvecklas långsamt och beror på historiska beslut om organisering och ambition

Skattesatser är normalt trögrörliga, kommuner och regioner ändrar sällan skatten från år till år utan tillåter snarare andra ekonomiska nyckeltal att variera. Som huvudregel ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Att balansera kostnader och intäkter behövs också för att få ett gott resultat och minska behovet av skuldsättning. Kommuner och regioner eftersträvar normalt sett att kontrollera kostnaderna, och så länge inget förändras finns inget behov av att förändra skattesatsen. Ett behov av ökade skatteintäkter kan dock uppkomma om kostnaderna ökar eller intäkterna minskar på grund av externa faktorer eller på annat sätt som är svårt att kontrollera. Om kostnaderna inte kan hanteras mer kortsiktigt väljer en kommun eller region i många fall att låta obalansen slå igenom i ett lågt resultat. Höjd skattesats är något de flesta använder som en sista lösning för att lösa underskott som är mer långsiktiga. På motsvarande sätt väljer få kommuner och regioner att sänka skattesatsen om resultatet är starkt ett enskilt år.

En annan orsak till trögrörliga skattesatser är sannolikt att en skattesats är tydlig för och har en direkt påverkan på kommuninvånarna. Varje förändring av skattesatsen kan ses som en signal till invånarna som kan skapa negativa reaktioner i olika grupper. Skattesatsen är en kommunikation med invånarna om vad som pågår i kommunala verksamheten som är tydligare än andra ekonomiska nyckeltal.

Det kan å ena sida framstå som naturligt att kommunen eller regionen inte ändrar skattesatsen från år till år eftersom de flesta kostnaderna är av löpande karaktär och till stor del beror på tidigare beslut om ambition och kapacitet. Samtidigt finns det många fall där kostnaderna förändras på ett oförutsägbart sätt, men där

[7] Lundberg Johan (2021) *Horizontal interactions in local personal income taxes.*

kommunen eller regionen väljer att inte ändra skattesatsen. De flesta kommuner och regioner som utredningen varit i kontakt med ser långsiktigt på skattesatsen vilket oftast innebär att det inte sker någon förändring.

Kostnader är tröga nedåt …

Kostnader är tröga i nedåtgående riktning, men mer rörliga i uppåtgående riktning. Det är med andra ord enkelt att utöka verksamheter, service och ambitionsnivåer men svårt att dra ned på befintlig service. En kommun eller region som planerar att minska ambitionsnivån, lägga ned en verksamhet eller öka produktiviteten möter inte sällan motstånd från intressen som påverkas av förändringen. Att det är svårt att dra ned på befintliga ambitioner även i fall där det finns en politisk vilja att göra det kan beskrivas med olika typer av teorier och fenomen. Utredningen har inte kunnat göra några djupgående analyser av hur det förhåller sig i kommuner och regioner, men kan nämna några teorier som förekommit i intervjuer och i forskningen.

Höga transaktionskostnader för genomförande av förändringar. Flera kommuner och regioner som utredningen talat med har genom förändrade demografiska strukturer en organisatorisk uppbyggnad och fastighetsbestånd som behöver omstruktureras. Detta kräver stora investeringar som kan vara nödvändiga på lång sikt.

Psykologiska kostnader av att upphöra med eller sänka ambitionsnivån för en verksamhet. Detta har i litteraturen beskrivits på flera sätt, men *status quo bias* och *förlustaversion* är enligt utredningen användbara begrepp som skulle kunna vara aktuella för att beskriva även kommunala ambitioner.[8] I fallet med kommunal verksamhet handlar förlustaversion som koncept om att när en nivå på en kommunal service väl är etablerad är kostnaden för dess intressenter av att förlora den större än vinsten av att etablera den från början. Förlustaversion har studerats inom en mängd områden och är ett väletablerat begrepp och fenomen som även är användbart för att beskriva och analysera kommunala beslut.

[8] Beskrivs väl bland annat av Alesina A, F Passarelli (2015) *Loss aversion in politics*.

… men rörliga uppåt

Om resurser frigörs möter kommun- eller regionledningen däremot sällan något motstånd om de vill öka ambitionsnivån eller lägga mer resurser på en verksamhet. Det finns ofta önskemål om åtgärder som kan genomföras med ett gott syfte. Det finns därför en tendens att ett ekonomiskt utrymme som uppstår fylls av nya ambitioner som dessutom kan skapa en permanent kostnadshöjning. Detta är en viktig anledning till att ökad effektivitet i en verksamhet inte nödvändigtvis eller ens särskilt sannolikt som enskild faktor behöver leda till sänkta skattesatser.

Det bör finnas ekonomiskt utrymme att sänka skatten i ett antal kommuner

Det finns ett antal kommuner som återkommande har höga resultatnivåer och stora ekonomiska överskott. Vissa har dessutom relativt stora finansiella tillgångar. En kommun eller region som har en hög soliditet (inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser) kan sägas ha en stark finansiell ställning.

Ekonomiska överskott kan behövas för att finansiera nuvarande och framtida investeringar, och i många kommuner finns eftersatta investeringsbehov, bl.a. inom VA-området.[9] I kommuner med hög soliditet, återkommande höga resultatnivåer och där stora delar av tillgångarna består av finansiella tillgångar eller annat som ger avkastning, borde det dock i många fall finnas ett utrymme att inte varje år ha höga positiva resultat, utan i stället ”återbetala” medel till skattebetalarna i form av en lägre skattesats.[10] Det kan exempelvis gälla kommuner med stark soliditet och långsam befolkningsökning som bör ha mindre behov av att genomföra nyinvesteringar. Vissa av kommunerna kan visserligen behöva konsolidera sin verksamhet när byar tappar invånare och förskolor, skolor och äldreboenden måste flytta till huvudorten, men det är långt ifrån alla som har sådana behov.

Till skillnad från regionerna, där hälften har negativ soliditet (inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser), har 95 procent av kommunerna positiv soliditet inklusive ansvarsförbindelser.

[9] VA-investeringar bör dock finansieras av VA-taxan och inte kommunalskatten.
[10] Liknande resonemang finns i SOU 2021:75 *En god ekonomisk hushållning.*

Många kommuner har stark soliditet kombinerat med negativ eller långsam befolkningsökning. Det finns även kommuner som har mycket stark soliditet där befolkningen ökar relativt snabbt och där tillgångarna är i gott skick, och investeringsbehoven små. Befolkningstillväxten har efter pandemin saktat in och antalet barn ökar inte längre i de flesta kommuner. Det gör att behoven av att bygga nya förskolor och skolor minskat kraftigt. Även om soliditeten inklusive ansvarsförbindelser försvagades under de år som präglades av inflationen (2023 och 2024) så är den långsiktiga trenden att soliditeten stärkts både bland kommunerna och regionerna.

Figur 5.8 Spridningsdiagram: Befolkningsutveckling 2019–2024 i förhållande till soliditet inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser 2024

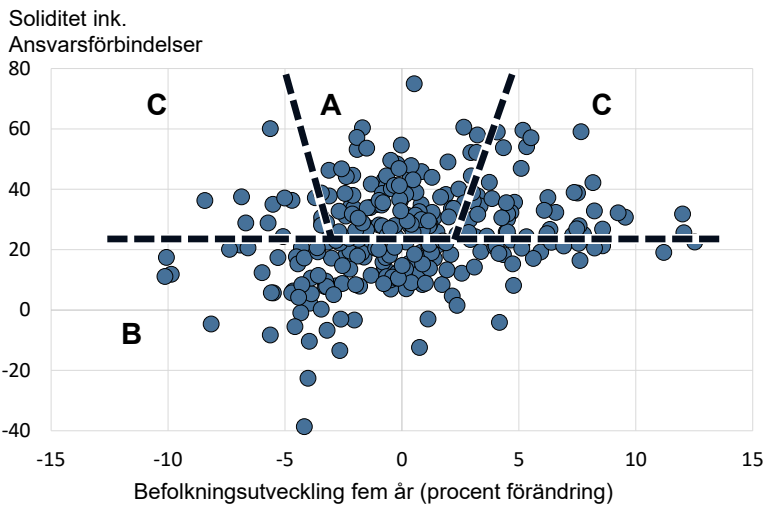

Källa: Statistiska centralbyrån.

Figur 5.8 visar kommunernas soliditet och befolkningstillväxt. Ett antal kommuner har en stark soliditet, det gäller både kommuner med befolkningstillväxt och kommuner där antalet invånare minskar. En grov indelning kan göras av kommunerna utifrån dess förhållande mellan skuldsättning och befolkningstillväxt vilket är den viktigaste faktorn som påverkar kommunernas kostnader, intäkter och vilka investeringar som kommer att krävas i framtiden.

a) Kommuner i detta fält har små befolkningsförändringar och tillräckligt hög soliditet för att överväga att sänka skattesatserna, i synnerhet om de inte har behov av stora framtida investeringar som måste finansieras av kommunalskatten.

b) Kommuner i detta fält har relativt låg soliditet vilket kan vara problematiskt, särskilt om det är i kombination med hög befolkningsförändringstakt som kan kräva omfattande investeringar.

c) Kommuner i detta fält har hög soliditet, men samtidigt hög förändringstakt i befolkningsunderlaget, antingen uppåt eller nedåt. Den låga skuldsättningen kan vara värdefull i ljuset av de nyinvesteringar (i kommuner som växer eller där befolkningen lämnar byar och flyttar till huvudorten) eller intäktsminskningar (i kommuner som krymper) som kan komma påverka i framtiden.

Utredningen bedömer att det bör finnas ett antal kommuner där det finns ett utrymme att sänka skattesatsen, sett till de resurser som finns inom kommunerna i dagsläget. Utöver detta kan det finnas uppgifter kommunerna gör som är mindre värdeskapande än andra och därför kan dras in till förmån för lägre skattesatser. Detta är dock svårt att observera via övergripande nyckeltal på kommunnivå.

5.2.3 Små kommuner och regioner kan vara mer sårbara för särintressen vilket kan resultera i högre skattesatser

I de samtal med kommuner och regioner utredningen haft har det framkommit att det i vissa kommuner finns starka intressen som påverkar handlingsutrymmet för kommunens eller regionens beslutsfattare. Det är ofta legitima intressen som att ha närhet till olika typer av service, inte minst sjukvård och skola, men det kan ibland finnas motsättningar mellan olika behov och intressen, och även mindre intressegrupper kan påverka den lokala samhällsdebatten påtagligt, inte minst i små kommuner. Det kan exempelvis handla om nedläggning av en verksamhet i en del av en glesbygdskommun eller region. Detta kan leda till svårigheter när det gäller genomförandet av effektiviseringar och t.ex. neddragningar av verksamheter. Att kommuner och regioner som krymper befolkningsmässigt återkommande kan behöva fatta beslut om huruvida de ska lägga ned och centralisera av olika verksamhetsgrenar eller inte kan vara

ett av skälen till att många mindre och krympande kommuner har högre skattesatser.

5.3 Diskussion och slutsatser

I kapitlet diskuteras vilka incitament som finns för att höja och sänka kommunala skattesatser.

Staten subventionerar skattehöjningar genom konstruktionen av jobbskatteavdraget

Utredningen har redovisat hur jobbskatteavdragets utformning minskar kostnaderna för en skattehöjning i en kommun eller region och ökar kostnaderna för en skatteminskning. Detta är problematiskt eftersom det riskerar att skattenivån blir högre än vad som egentligen är effektivt utifrån kommuninvånarnas preferenser. Jobbskatteavdraget och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning minskar också kopplingen mellan kommunernas intäkter, ambitionsnivå och kommuninvånarnas skatteutgifter. I avsnitt 8.1.2 presenteras ett förslag på hur incitamenten för lägre kommunalskatter kan stärkas. Detta genom att ändra konstruktionen av jobbskatteavdraget och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning. Utredningen bedömer att det går att komma långt i att säkerställa rimliga incitament bara i att återställa de incitament som skapas genom skattereduktionerna.

Utöver jobbskatteavdraget finns det andra interaktioner som skulle kunna ha betydelse för storleken på kommunalskatterna. Framför allt handlar det om att konsumtion från kommuner och regioner är gynnad relativt den konsumtion som görs från företag eftersom kommuner och regioners skatt inte är belagd med moms, vilket kan leda till att kommuninvånare hellre lägger en ny uppgift på kommunen än att köpa den från en privat leverantör. Vidare minskar inkomstutjämningssystemet kostnaderna för hög skatt genom att jämna ut negativa förändringar av skattekraften. Utredningen bedömer dock att dessa interaktioner är alltför abstrakta för att motivera en särskild åtgärd och det har sannolikt liten reell påverkan på hur kommuner och regioner justerar sina inkomstskattesatser.

Incitamenten att sänka skatterna bedöms vara svaga

De flesta kommuner och regioner undviker att höja skattesatsen och uttömmer andra utvägar för att komma till rätta med sin ekonomi. Men har en kommun eller region dålig ekonomi eller andra ekonomiska utmaningar framför sig kan det ligga nära till hands att överväga att höja skattesatsen, vilket ger en nivåhöjning av kommunens eller regionens inkomster över tid. Sannolikt vänjer sig snart kommuninvånarna vid den nya nivån om den inte avviker extremt från vad som gäller i andra kommuner eller regioner.

God ekonomi leder inte på samma sätt automatiskt till att en kommun eller region överväger skattesänkningar. Det finns många andra möjligheter att använda ett ekonomiskt utrymme på. Så länge kommunen eller regionen inte höjer skattesatsen är priset sannolikt lågt att ligga kvar på en nivå som teoretiskt skulle kunna vara lägre. Det finns även exempel på kommuner som undviker att sänka skattesatsen för att de riskerar att behöva höja den igen längre fram, vilket uppfattas som ett större pris att betala.

Ekonomiska incitament har en oklar betydelse för beslut om skattesats

Utredningen har gjort empiriska analyser av hur stor betydelse ekonomiska incitament har för sannolikheten att kommuner höjer skattesatsen. Det är svårt att empiriskt belägga någon koppling som indikerar att kommuner agerar i linje med de skillnader i incitament som finns för att höja och sänka skatten.

Systemet med kommunal beskattningsrätt bygger på att invånarna kan göra avvägningar mellan högre skatt och mer kommunal verksamhet relativt lägre skatt och mer pengar i plånboken. De ekonomiska incitamenten har sannolikt en viss betydelse, men kommunal ekonomi och beskattning är komplexa system och det är svårt för kommunala beslutsfattare att beräkna hur de olika systemen påverkar inkomsten vid en skatteförändring i den egna kommunen eller regionen jämfört med hur det skulle påverka inkomsten i en annan kommun eller region. På kort sikt är det troligtvis viktigt hur starka de ekonomiska incitamenten upplevs och inte bara hur starka de faktiskt är för att de ska få effekt.

När det gäller skattereduktionerna som diskuteras i avsnitt 5.1.3 finns risken att de incitament som jobbskatteavdraget innebär och

som gör det mer gynnsamt att höja skattesatsen och mindre gynnsamt att sänka skattesatsen på kort sikt inte har någon betydelse för en kommuns eller regions sannolikhet att höja skatten. Men på längre sikt kan skattehöjningar uppfattas som mindre avskräckande om tidigare skattehöjningar i lägre grad än förväntat påverkat skattebetalarna. Skattebetalarna kanske kände till att skattesatsen höjts, men noterade att effekten av skattehöjningen endast blev marginell utan att ha identifierat att det berodde på de statliga skattereduktionerna. Risken är att ett sådant system kan göra att skattehöjningar uppfattas som mindre avhållande över tid även om de tycks ha liten effekt på kort sikt.

God ekonomi leder inte automatiskt till skattesänkningar

Som vi skrivit tidigare i utredningen så har medelskattesatsen till kommuner legat relativt konstant de senaste 25 åren, men variationerna mellan kommunerna är stora. I många kommuner ligger skattesatsen kvar på samma nivå år efter år utan att det finns en diskussion om vilken nivå kommunen bör ha på lång sikt. En åttondel av kommunerna har inte förändrat skattesatsen alls på 25 år och hälften av kommunerna har ändrat endast ändrat skattesatsen en eller två gånger under perioden 2000–2025. Skattesatserna justeras oftare uppåt än nedåt, främst bland regionerna, vilket gör att medelskattesatsen för kommunsektorn ökat över tid.

Om skatterna endast ökar över tid så riskerar kraften i beskattningsverktyget att urholkas eftersom det reella utrymmet att höja skattesatsen för att klara av långsiktiga kostnadsexpansioner minskar. Samtidigt kan höjda skattesatser ha negativa effekter på både sysselsättning och näringsverksamhet. Staten kan skapa bättre förutsättningar för kommunsektorn att bibehålla en balans i inkomstbeskattningen genom att skapa incitament till att vara återhållsam med att höja skattesatsen över tid. Utredningen har identifierat ett antal metoder som kan vara aktuella att diskutera, vilka diskuteras i kapitel 7 och i kapitel 8 finns förslag till sådana metoder.

6 Rättsliga förutsättningar för att begränsa den kommunala beskattningsrätten

I detta kapitel behandlas frågan om de rättsliga förutsättningarna för staten att införa åtgärder som innebär begränsningar av kommuners och regioners beskattningsrätt. Kapitlet innehåller en genomgång av lagstiftning och förarbeten, bedömningar som gjorts i vissa tidigare lagstiftningsärenden, bl.a. om skattestopp och skattebroms, och de bedömningar som Utjämningskommittén 2022 gör i betänkandet *Nätt och jämnt* (SOU 2024:50). Kapitlet innehåller också analyser och bedömningar.

I slutet av kapitlet diskuteras vilka slutsatser som kan dras utifrån analysen i kapitlet. Dessa kan sammanfattas enligt följande:

- Kommuner och regioner har enligt regeringsformen rätt att ta ut skatt. Det betyder dock inte att det är en absolut rättighet som inte får begränsas.
- Föreskrifter om begränsningar som avser beskattningsrätten måste meddelas av riksdagen genom lag.
- Beskattningsrätten är en rätt för kommuner och regioner att ta ut skatt för skötseln av både frivilliga och obligatoriska verksamheter. En åtgärd får därför inte innebära att möjligheten att ta ut skatt för sådana angelägenheter upphävs helt.
- Beskattningsrätten är en del av den kommunala självstyrelsen. En rättslig förutsättning för att genomföra åtgärder som begränsar beskattningsrätten är därför att bestämmelsen om proportionalitetsprincipen tillämpas.

- En åtgärd bör enligt proportionalitetsprincipen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett åtgärden, och det bör göras en avvägning mellan självstyrelseintresset och intresset av att genomföra åtgärden.
- Varken i regeringsformen eller i dess förarbeten slås det fast för vilka ändamål beskattningsrätten får begränsas eller vilka intressen som ska väga tyngst. I tidigare lagstiftningsärenden har riksdagen gjort olika bedömningar.
- Proportionalitetsbedömningen är ytterst en politisk fråga för riksdagen. Riksdagen bör därför inte vara bunden av tidigare bedömningar, t.ex. att begränsningar av beskattningsrätten endast får göras för att åtgärda samhällsekonomisk obalans eller att bara tillfälliga åtgärder kan vara proportionerliga. Bedömningen får göras utifrån de omständigheter som riksdagen anser är relevanta i det enskilda fallet.

6.1 Utgångspunkter för frågan om begränsningar av beskattningsrätten

En fråga för den här utredningen handlar om vilka de rättsliga förutsättningarna är för staten att införa åtgärder som motverkar höjningar av de kommunala skattesatserna och åtgärder som stimulerar till sänkningar av skattesatserna. Det handlar om kommunernas[1] beskattningsrätt och rätt att fritt bestämma sin egen skattesats.

Kommunernas beslut om skattesatser regleras i kommunallagen (2017:725), KL. Där framgår att kommunerna varje år i sin budget ska fastställa skattesatsen för den kommunala inkomstskatten under det följande året.[2]

Det är som utgångspunkt tillåtet för staten att ändra lagar eller införa nya bestämmelser som styr kommunerna, men i regeringsformen sätts vissa ramar. När det handlar om statlig styrning av kommuner är det till att börja med alltid nödvändigt att ta hänsyn till den kommunala självstyrelsen. Kommunernas självstyrelse är en grundlagsreglerad princip som kräver noggranna avvägningar i fråga om hur långt den statliga styrningen bör gå.[3]

[1] Med kommuner avses både kommuner och regioner i det här kapitlet, om inget annat anges.
[2] 11 kap. 5–11 §§ KL.
[3] 14 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen, RF.

Vidare gäller enligt regeringsformen som huvudregel och utgångspunkt att det är riksdagen som genom lag ska ta ställning till statlig styrning av kommunerna, om än med vissa möjligheter att delegera normgivning till andra.[4]

Förutom dessa grundläggande förutsättningar som gäller vid all statlig styrning av kommunerna finns det i det här fallet ytterligare en aspekt att ta hänsyn till. Det gäller regeringsformens bestämmelse om att kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter, den s.k. beskattningsrätten.[5] Vad den bestämmelsen betyder för statens möjligheter att styra kommunerna i fråga om skattesatsnivåer och genomföra andra åtgärder som begränsar den kommunala beskattningen har diskuterats och analyserats i ett antal lagstiftningsärenden och i andra sammanhang.

Frågan om de rättsliga förutsättningarna för statliga åtgärder som syftar till att påverka de kommunala skattesatsnivåerna besvaras alltså genom att tolka regeringsformens bestämmelser om generella ramar för statlig styrning av kommunerna och den kommunala beskattningsrätten. Vidare måste betydelsen av de bedömningar som gjorts i tidigare lagstiftningsärenden analyseras.

6.2 Beskattningsrätten: Kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter

Beskattningsmakten ligger sedan lång tid tillbaka hos staten och riksdagen som utgångspunkt. Det följer bl.a. av regeringsformens bestämmelser om att riksdagen är folkets främsta företrädare, att föreskrifter som avser skatter ska meddelas av riksdagen och att det är riksdagen som beslutar om skatt till staten och hur statens medel ska användas.[6] Det är också riksdagen som beslutar om innehållet i grundlag.

Enligt 14 kap. 4 § RF får även kommunerna ta ut skatt. Det är ett principstadgande som innebär att en beskattningsrätt slagits fast för kommunerna i grundlagen. Att det är en principiell rätt betyder att det krävs ytterligare reglering för att beskattningsrätten ska kunna utövas i praktiken, och riksdagen har förbehållit sig rätten att be-

[4] 8 kap. 1 §, 2 § första stycket 3, 3 § första stycket och 10 § RF.
[5] 14 kap. 4 § RF.
[6] 1 kap. 4 § och 8 kap. 1–3 §§ RF. Se även prop. 1973:90 s. 140 och 212 f. om historiken i fråga om riksdagens beskattningsmakt och befogenheter.

stämma om den närmare regleringen av hur beskattningsrätten ska förverkligas och tillämpas, dvs. att meddela föreskrifter om grunderna för den kommunala beskattningen.[7]

Enligt bestämmelsen om beskattningsrätten får kommunerna ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter. Vad som avses med kommunala angelägenheter kan utläsas av bestämmelser i både regeringsformen och kommunallagen. Det handlar dels om angelägenheter som är obligatoriska för kommunerna att sköta, dvs. uppgifter som bestäms i lag, dels om frivillig verksamhet, dvs. lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller dess medlemmar.[8] Rätten att ta ut skatt gäller alltså för finansiering av både obligatorisk och frivillig kommunal verksamhet (se vidare avsnitt 3.1.1).

De huvudsakliga föreskrifterna om grunder för den kommunala beskattningen finns i dag framför allt i inkomstskattelagen (1999:1229), IL, och kommunallagen. Fysiska personer ska betala kommunal inkomstskatt på sina förvärvsinkomster, och varje kommun bestämmer årligen i sin budget vilken skattesats som ska gälla för beräkningen av den kommunala inkomstskatten.[9] Förvärvsinkomsterna är för närvarande kommunernas enda skattebas.[10] Beskattningsrätten har dock tidigare omfattat även andra skatter, bl.a. företagsbeskattning och hundskatt.[11]

6.3 Beskattningsrätten är en del av den kommunala självstyrelsen

Enligt förarbetena till regeringsformen är beskattningsrätten förenad med principen om kommunal självstyrelse och ses som en del av den. Kombinationen av politiskt och ekonomiskt ansvar är enligt förarbetsuttalanden en förutsättning för att avvägningar mellan olika kommu-

[7] Prop. 1973:90 s. 191 och 231, 8 kap. 1–3 §§ RF.
[8] 14 kap. 2 § RF, 1 kap. 2 § och 2 kap. 1 § KL. Enligt 2 kap. 2 § KL får kommunerna dock inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om.
[9] 1 kap. 3 §, 65 kap. 3 § IL och 11 kap. 5 och 6 §§ KL.
[10] Fastigheter utgör inte en kommunal skattebas trots att avgifterna enligt lagen (2007:1398) om kommunal fastighetsavgift egentligen är skatter och intäkterna tillfaller kommunerna. Det beror på att det bedöms vara en statlig och inte kommunal skatt eftersom riksdagen bestämmer både underlag och storlek på avgiften och avgifterna tas in av Skatteverket (prop. 2007/08:27 s. 70).
[11] Den kommunala företagsbeskattningen upphörde 1985 och hundskatten upphävdes 1995 (se närmare i avsnitt 6.9.2).

nala ändamål och åtgärder ska kunna göras.[12] För att förstå beskattningsrättens betydelse är det därför nödvändigt att klargöra vad den kommunala självstyrelsen innebär.

Den kommunala självstyrelsen har en central ställning i den svenska demokratin och utgör en av grunderna för den, vilket underströks vid tillkomsten av regeringsformen och slogs fast i den inledande bestämmelsen: Den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse.[13]

Någon tydlig definition av begreppet kommunal självstyrelse finns dock inte. Enligt grundlagsförarbetena ska uttrycket belysa principen om en självständig och inom vissa ramar fri bestämmanderätt för kommunerna. Det handlar bl.a. om människors medinflytande på angelägenheter som berör dem och om decentralisering av viktiga samhällsuppgifter så att hänsyn kan tas till skiftande lokala förhållanden. Kommunal självstyrelse handlar vidare om ansvarsfördelningen mellan de olika förvaltningsnivåerna i den offentliga sektorn. Staten och kommunerna samverkar på olika områden och i olika former för att uppnå gemensamma mål, och utifrån ett sådant helhetsperspektiv anses det enligt förarbetena varken lämpligt eller möjligt att en gång för alla dra exakta gränser för den kommunala självstyrelsesektorn. Avsikten är att arbets- och befogenhetsfördelningen mellan staten och kommunerna ska kunna ändras i takt med samhällsutvecklingen.[14]

Den kommunala självstyrelsen och det kommunala ansvarsområdet ges dock en ram genom bestämmelsen om kommunala angelägenheter. Enligt 14 kap. 2 § RF sköter kommunerna på den kommunala självstyrelsens grund dels lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse, dels övriga angelägenheter som bestäms i lag. Det betyder att kommunal självstyrelse gäller för både obligatoriska uppgifter och frivillig verksamhet.[15] I förarbetena till regeringsformen beskrivs dessa olika verksamheter. Det anförs att kommunerna har fått betydelsefulla obligatoriska samhällsuppgifter som många gånger ger dem stor handlingsfrihet, men att det är av grundläggande betydelse för kommunernas kompetens att de utöver sina särskilda åligganden har en fri sektor inom vilken de kan

[12] Prop. 1973:90 s. 189 f.
[13] 1 kap. 1 § RF, prop. 1973:90 s. 187 f. och bet. KU1973:26 s. 39.
[14] Prop. 1973:90 s. 188 f., prop. 2009/10:80 s. 210.
[15] Prop. 2009/10:80 s. 211 och 296.

ombesörja egna angelägenheter. Inom den fria sektorn finns utrymme för en kommunal initiativrätt som bildar en kärna i den kommunala självbestämmanderätten, och den kommunala initiativrätten är starkt förbunden med beskattningsrätten.[16]

Det kan alltså konstateras att den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten utgör två delar av det lokala och regionala självbestämmandet, där beskattningsrätten enligt förarbetena utgör en viktig förutsättning för att självstyrelsen ska fungera.

6.4 Får grundlagsreglerade principer begränsas?

Den kommunala beskattningsrätten är som beskrivits i föregående avsnitt en princip som är fastslagen i svensk grundlag. Det innebär att den principiella rätten för kommunerna att ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter inte kan upphävas utan grundlagsändring. Även den övergripande principen om kommunal självstyrelse är reglerad i grundlagen, och samma sak gäller där, dvs. att rätten att sköta lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse inte kan upphävas utan ändringar i regeringsformen.

Att något är reglerat i grundlag är dock inte samma sak som att det inte är tillåtet att göra några begränsningar. I regeringsformens normgivningsbestämmelser anges bl.a. att föreskrifter om kommunernas åligganden och befogenheter ska meddelas genom lag.[17] Sådana föreskrifter utgör inskränkningar i den kommunala självstyrelsen och är alltså tillåtna inom de ramar som ges.

Bestämmelsen om att kommunerna får ta ut skatt brukar visserligen beskrivas som en beskattningsrätt för kommunerna, men det innebär inte att det är en rättighet som ska likställas eller jämföras med grundlagsreglerade fri- och rättigheter för enskilda, varav vissa är absoluta och direkt tillämpbara. Tvärtom anförs det i förarbetena till regeringsformen att bestämmelsen om att kommunerna får ta ut skatt inte är avsedd att innebära att beskattningsrätten måste vara fri ens i den meningen att kommunerna helt obundet kan bestämma skatteuttagets storlek, och att beskattningsrättens närmare förverkligande kräver lagstiftning.[18]

[16] Prop. 1973:90 s. 190 f.
[17] 8 kap. 2 § första stycket 3 RF. Enligt andra bestämmelser i 8 kap. RF är det i vissa fall tillåtet att delegera normgivning.
[18] Prop. 1973:90 s. 189 f. och s. 231.

Grunderna för den kommunala beskattningen kräver alltså lagstiftning, och lagstiftning som reglerar en så allmänt hållen principiell rätt som beskattningsrätten utgör i de flesta fall någon form av begränsning. Bestämmelser om vad som får beskattas innebär t.ex. att övriga tänkbara skattebaser utesluts, och regleringar av vem som är skattskyldig betyder samtidigt att skatt inte får tas ut av någon annan. Även föreskrifter om förfarandet, t.ex. hur, när och av vem skattesatserna ska fastställas utgör gränser för beskattningsrätten. Det kan därmed konstateras att det redan när beskattningsrätten infördes i regeringsformen förutsattes att den skulle regleras och begränsas, vilket också har skett.

Åtgärder som går så långt att möjligheten att ta ut skatt försvinner helt skulle dock inte utgöra en begränsning utan ett upphävande, vilket, som konstateras i inledningen till avsnittet, skulle kräva en grundlagsändring. En reell möjlighet att ta ut skatt måste alltså finnas kvar även om staten inför begränsningar.

Beskattningsrättsbestämmelsen är dessutom formulerad som en rätt att ta ut skatt för skötseln av kommunala angelägenheter, dvs. både obligatorisk och frivillig verksamhet (se avsnitt 3.1.1 och 6.2). En av grundtankarna med självstyrelsen är att kommuner ska ha möjlighet att bedriva verksamhet på eget initiativ, och ett särskilt syfte med beskattningsrätten är att tillgodose den möjligheten.[19] Begränsningar i beskattningsrätten får därför inte innebära att kommunerna helt hindras från att ta ut skatt för såväl obligatoriska som frivilliga verksamheter.

6.5 Statliga åtgärder som begränsar kommunerna ska beslutas av riksdagen genom lag

Enligt regeringsformen ska föreskrifter som avser grunderna för kommunernas organisation och verksamhetsformer och för den kommunala beskattningen samt kommunernas befogenheter i övrigt och deras åligganden meddelas av riksdagen genom lag.[20]

Att det som utgångspunkt är riksdagen som beslutar om statlig styrning av kommunsektorn är generellt och principiellt avgörande för den kommunala självstyrelsen. Det bör ses tillsammans med första

[19] Prop. 1973:90 s. 190.
[20] 8 kap. 1 § och 2 § första stycket 3 RF.

paragrafen i regeringsformens kapitel om kommunerna: Beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar.[21] Det är alltså den folkvalda församlingen i en kommun, dvs. fullmäktige, som i första hand har det demokratiska mandatet att besluta om kommunala angelägenheter och som därmed ytterst ansvarar för besluten gentemot kommunens invånare. Åtgärder som begränsar utrymmet för fullmäktiges bestämmanderätt bör inte få beslutas av någon annan än rikets folkvalda församling, dvs. av riksdagen, som enligt regeringsformen är folkets främsta företrädare.[22]

Att det är riksdagen som bestämmer vad som ska gälla i fråga om kommunerna är dock en principiell utgångspunkt som har vissa undantag. Riksdagen har i relativt stor utsträckning möjlighet att i lag delegera normgivning som avser kommunerna till regeringen, och även att ge regeringen möjlighet att delegera normgivningsrätten vidare till en förvaltningsmyndighet.[23] På den grunden kan alltså även regeringen och myndigheterna ha rätt att föreskriva om åtgärder som begränsar kommunernas handlingsutrymme. Om ett bemyndigande ska ges eller inte är dock alltid en fråga för riksdagen. Riksdagen bedömer och beslutar i det enskilda lagstiftningsärendet om ett normgivningsbemyndigande ska ges och inom vilka ramar det i så fall ska gälla. Regeringen och myndigheterna får alltså inte besluta om nya krav och inskränkningar för kommunerna utan ett lagstadgat bemyndigande från riksdagen.[24]

Möjligheten att delegera normgivningskompetens till regeringen gäller dock inte i fråga om skatter.[25] Statliga åtgärder som begränsar kommunernas beskattningsrätt är således inom det som brukar kallas det obligatoriska lagområdet.

En förutsättning för att genomföra statliga åtgärder som inskränker kommunernas självstyrelse och begränsar beskattningsrätten är alltså att det är riksdagen som beslutar om det genom lag. Om åtgärderna inte handlar om beskattningen finns möjlighet för riksdagen att i lagen bemyndiga regeringen viss normgivningskompetens.

[21] 14 kap. 1 § RF.
[22] 1 kap. 4 § RF.
[23] 8 kap. 2 § första stycket 3, 3 § första stycket och 10 § RF.
[24] Det finns också ett visst, om än begränsat, utrymme för regeringen att enligt den s.k. restkompetensen i 8 kap. 7 § RF meddela föreskrifter som riktas mot kommunerna även utan bemyndigande från riksdagen. Det gäller dock inte i fråga om den kommunala beskattningen.
[25] 8 kap. 3 § första stycket RF.

6.6 Proportionalitetsprincipen

6.6.1 Proportionalitetsbedömningar vid inskränkningar i självstyrelsen

Enligt 14 kap. 3 § RF gäller att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Enligt förarbetena innebär bestämmelsen att inskränkningar i den kommunala självstyrelsen ska göras med tillämpning av en proportionalitetsprincip.[26]

Alla former av krav, åligganden, villkor och liknande åtgärder som riktas mot kommuner innebär inskränkningar i kommunernas rätt att själva bestämma över sina angelägenheter, dvs. i den kommunala självstyrelsen. En proportionalitetsbedömning ska alltså göras när sådana statliga åtgärder övervägs.

6.6.2 Principen bör tillämpas även vid begränsningar av beskattningsrätten

I 14 kap. 3 § RF nämns inskränkningar i den kommunala självstyrelsen, inte beskattningsrätten. Som redovisas ovan i avsnitt 6.3 är dock beskattningsrätten en del av den kommunala självstyrelsen. Åtgärder som begränsar den kommunala beskattningen innebär samtidigt begränsningar av den kommunala självstyrelsen. I 14 kap. 3 § RF görs inget undantag för begränsningar av beskattningsrätten, och det finns inte heller någon särskild reglering av förutsättningarna för sådana begränsningar. Detta talar för att 14 kap. 3 § RF ska tillämpas vid begränsningar av beskattningsrätten.

Beskattningsrätten har dock getts ett särskilt grundlagsskydd i och med att den regleras i en egen bestämmelse, som dessutom i ordningsföljd kommer efter bestämmelsen om proportionalitetsprincipen i regeringsformen, och i och med att möjligheterna för riksdagen att delegera normgivning i fråga om skatter är begränsad. Denna särskilda grundlagsreglering i fråga om beskattningsrätten skulle kunna tyda på att den inte får begränsas på samma sätt som självstyrelsen i övrigt.

Samtidigt är det tydligt att avsikten inte har varit att beskattningsrätten ska vara en absolut rättighet som inte kan eller får be-

[26] Prop. 2009/10:80 s. 296.

gränsas, vilket konstateras i avsnitt 6.4. Bestämmelsen om beskattningsrätten ger uttryck för en princip, vilket innebär att den inte kan tillämpas utan ytterligare föreskrifter. Den fungerar inte heller som en självständig principiell rättighet vid sidan av det kommunala självbestämmandet, utan bara som en del av det. Den kommunala beskattningsrätten har beskrivits som en förutsättning för den kommunala självstyrelsen, men även det motsatta måste anses gälla.[27]

Vad det särskilda grundlagsskyddet faktiskt innebär måste således enligt utredningens bedömning vara dels att kommunernas möjligheter att ta ut skatt inte kan upphävas helt utan en grundlagsändring, dels att beskattningsrätten omfattas av det obligatoriska lagområdet, dvs. att all normgivning måste beslutas av riksdagen. Det finns ingenting som tyder på att de konstitutionella möjligheterna att begränsa beskattningsrätten därutöver är mindre än för den kommunala självstyrelsen i övrigt.

Det kan också konstateras att begränsningar av den kommunala beskattningsrätten historiskt sett diskuterats utifrån principen om kommunernas självbestämmande och självstyrelse, även i regerings- och riksdagsärendena om skattestopp och skattebroms under 1980- och 90-talen.[28] När proportionalitetsprincipen senare infördes i regeringsformen diskuterades inte begränsningar av beskattningsrätten särskilt, dvs. om de skulle omfattas av bestämmelsen eller undantas. Syftet var att generellt understryka den kommunala självstyrelsens betydelse och säkerställa att självstyrelseintressena alltid prövas och beaktas när inskränkningar övervägs.[29] Mot bakgrund av att beskattningsrätten alltid setts som en väsentlig del av självstyrelsen borde det ha klargjorts tydligt i lagtext eller i vart fall i förarbeten att proportionalitetsprincipen inte ska tillämpas för sådana begränsningar om det hade varit avsikten.

Det kan också diskuteras vad det faktiskt skulle innebära om 14 kap. 3 § RF skulle tolkas som att den inte omfattar beskattningsrätten. Vilken prövning ska i så fall göras i sådana ärenden? Det skulle knappast i sig vara skäl för att dra slutsatsen att begränsningar inte är tillåtna. Det skulle snarare leda till att proportionalitetsprincipen som allmän rättsprincip ändå anses vara vägledande i sådana lagstiftningsärenden.

[27] SOU 1996:129 *Den kommunala självstyrelsen och grundlagen*, s. 193.
[28] Se avsnitt 6.9.2.
[29] Prop. 2009/10:80 s. 212 f.

Utredningens slutsats är att bestämmelsen om proportionalitetsprincipen i 14 kap. 3 § RF bör tillämpas i fråga om alla slags inskränkningar i självstyrelsen, även begränsningar av beskattningsrätten.

6.6.3 Vad ingår i en proportionalitetsbedömning enligt 14 kap. 3 § RF?

Bestämmelsen och dess syfte

I 14 kap. 3 § RF föreskrivs att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den.

Som bakgrund till bestämmelsen beskrivs i förarbetena att det inte är ovanligt att kommunal självstyrelse ställs mot andra intressen i lagstiftningsärenden, att det uppstår diskussioner om de kommunala kraven på självbestämmande och nationella krav på enhetlig reglering, och att det i sådana sammanhang är viktigt att konsekvenserna för självstyrelsen övervägs ingående. Det anförs sammanfattningsvis att en grundlagsbestämmelse om att riksdagen regelmässigt ska pröva självstyrelseintresset i lagstiftningsärenden och bedöma om skälen för en reglering motiverar ett intrång kan fungera som ett skydd för självstyrelsen. Det anges vidare att det bör undersökas om ändamålet kan uppnås på ett mindre ingripande sätt och att riksdagen bör välja den reglering som lägger minst band på självbestämmandet om det finns olika möjligheter att nå målet. Det förutsätter, anförs det, att det under lagstiftningsprocessen gjorts noggranna analyser av olika förslags påverkan på självstyrelsen. Det framhålls också att proportionalitetsprincipens huvudsakliga syfte är att åstadkomma en ordning som innebär att intresset av kommunal självstyrelse under beredningen av lagförslag regelmässigt ställs mot de intressen som ligger bakom lagförslaget.[30]

I konstitutionsutskottets betänkande över förslaget anförs att utskottet delar regeringens bedömning i fråga om värdet av en grundlagsbestämmelse som innebär att det vid all lagstiftning som kan få betydelse för den kommunala självstyrelsen ska prövas om skälen för regleringen motiverar det intrång i den kommunala självstyrelsen som den kan innebära.[31]

[30] Prop. 2009/10:80 s. 212 f.
[31] Bet. 2009/10:KU19 s. 53.

Nödvändighetsbedömning

För att uppfylla det som anges i bestämmelsen måste det i ett lagstiftningsärende till att börja med bedömas om den reglering som övervägs är en inskränkning av kommunernas självstyrelse, vilket enligt utredningens bedömning i avsnitt 6.6.2 innefattar begränsningar av beskattningsrätten. Om så är fallet måste det undersökas om regleringen är nödvändig för att uppnå det man vill åstadkomma, eller om det är möjligt att nå det aktuella ändamålet med en mindre begränsande reglering eller med helt andra åtgärder som inte inskränker självstyrelsen eller beskattningsrätten. Detta motsvarar en sådan bedömning som enligt förarbetena är avsikten med bestämmelsen.

Intresseavvägningar

Av de redovisade förarbetsuttalandena framgår att avsikten är att det utöver att undersöka om ändamålet kan uppnås med mindre ingripande åtgärder även ska göras en intresseavvägning under lagstiftningsprocessen. Det framhålls bl.a. att intresset av kommunal självstyrelse regelmässigt måste prövas och ställas mot de intressen som ligger bakom ett lagförslag, och att det ska prövas om skälen för den tänkta regleringen motiverar det eventuella intrång i den kommunala självstyrelsen som regleringen innebär. Att en sådan intresseavvägning ska göras kan inte utan vidare utläsas av paragrafen.

Andra proportionalitetsbestämmelser

Proportionalitet regleras i ett antal lagar och för att förstå hur den aktuella proportionalitetsbestämmelsen bör tolkas när det gäller intresseavvägningar kan den jämföras med några andra sådana bestämmelser.

Det kan till att börja med konstateras att formuleringarna i 14 kap. 3 § RF har likheter med 2 kap. 21 § RF som handlar om proportionalitet vid begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter. Där föreskrivs bl.a. att en begränsning aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. I 2 kap. 20–24 §§ RF regleras dock, till skillnad från 14 kap. 3 §, vissa ytter-

ligare förutsättningar för begränsningarna. Det ges en gräns för hur långt begränsningarna får sträcka sig, och de fri- och rättigheter det handlar om i bestämmelserna får bara begränsas för vissa angivna ändamål. I 2 kap. RF ställs alltså olika intressen mot varandra och det framgår att konsekvenserna av en begränsning kan hindra att den genomförs, även om den skulle vara nödvändig för att uppnå ändamålet.[32]

Ett annat exempel på en bestämmelse om proportionalitet är 5 § förvaltningslagen (2017:900) som gäller myndigheters rätt att ingripa i ett enskilt intresse. Där anges att en sådan åtgärd bara får vidtas om den kan antas leda till det avsedda resultatet, att den aldrig får vara mer långtgående än vad som behövs och att den bara får vidtas om resultatet står i rimligt förhållande till olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot.[33] Ytterligare ett exempel är 2 kap. 5 § skatteförfarandelagen (2011:1244) där det hänvisas till proportionalitetsprincipen och anges att det följer av den att beslut enligt lagen bara får fattas om skälen för beslutet uppväger det intrång eller men i övrigt som beslutet innebär för den som beslutet gäller eller för något annat motstående intresse.[34]

Det kan konstateras att exemplen på bestämmelser som reglerar en proportionalitetsprincip innehåller olika krav på de bedömningar som ska göras. I flera av exemplen anges uttryckligen att det krävs avvägningar mellan olika intressen och bedömningar av om fördelarna med en åtgärd uppväger de negativa konsekvenser som en åtgärd kan leda till. Något sådant krav anges dock inte explicit i 14 kap. 3 § RF, även om det anges i förarbetena att avsikten är att intresseavvägningar ska göras.

[32] Enligt 2 kap. 21 § RF får begränsningar av bl.a. yttrandefriheten, informationsfriheten och mötesfriheten bara göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningar får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet och inte heller sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningar får inte heller göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. I 2 kap. 23 och 24 §§ regleras för vilka ändamål vissa av friheterna får begränsas och vad som i vissa fall ska beaktas vid bedömningen av begränsningar.
[33] Bestämmelsen gäller i förvaltningsverksamhet hos förvaltningsmyndigheter och domstolar enligt 1 § andra stycket förvaltningslagen (2017:900).
[34] Ytterligare exempel finns t.ex. i 1 kap. 8 § lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank.

Den allmänna proportionalitetsprincipens tre delar

En översiktlig genomgång av proportionalitetsprincipen som en allmän rättsprincip kan ge ytterligare stöd vid tolkningen av 14 kap. 3 § RF. Inom europeisk rätt och framför allt inom EU-rätten är det nämligen en central och grundläggande rättsprincip som har utvecklats och tillämpats under lång tid. Tillämpning av proportionalitetsprincipen som en allmän rättsprincip har successivt vunnit mark även i svensk rätt genom domstolspraxis och i lagstiftningen, inte minst sedan EU-inträdet och inkorporeringen av Europakonventionen. Principen tar i första hand sikte på att skydda enskilda intressen gentemot oproportionerliga ingripanden från det allmänna, och som allmän princip riktar den sig huvudsakligen till lagstiftaren. Principen påverkar dock även hur lagar bör tolkas och tillämpas.[35]

Principen delas ofta in i tre moment som handlar om att bedöma åtgärder utifrån lämplighet, nödvändighet och proportionalitet i strikt mening. Det innebär att en ingripande åtgärd för det första förväntas vara ändamålsenlig, dvs. att den är lämplig för och ägnad att tillgodose ett visst ändamål. För det andra behöver den vara nödvändig för att uppnå ändamålet, vilket innebär att målet inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. Slutligen krävs att åtgärden medför fördelar som står i rimlig proportion till den skada den förorsakar något motstående skyddsvärt intresse, dvs. att den är proportionerlig i strikt mening.[36]

En intresseavvägning bör ingå i bedömningen enligt 14 kap. 3 § RF

Om man jämför de tre beskrivna led som ingår i den traditionella proportionalitetsprincipen med den bedömning som föreskrivs i 14 kap. 3 § RF ser man att paragrafens ordalydelse endast tycks omfatta nödvändighetsbedömningen, dvs. en bedömning av om åtgärden är nödvändig för att uppnå ändamålet, vilket i sig också förutsätter att åtgärden är lämplig och ändamålsenlig. Det finns dock inte någon begränsning när det gäller för vilka ändamål inskränkningar får göras, och inte heller något uttalat krav på att väga olika intressen mot varandra. Det föreskrivs alltså inte uttryckligen någon bedömning av proportionalitet i strikt mening i bestämmelsen.

[35] Se prop. 2016/17:180 s. 60 f. och SOU 2010:29, *En ny förvaltningslag*, s. 156 f.
[36] Reichel J och Wenander H (2025), *Europeisk förvaltningsrätt i Sverige*, s. 104 f.

Även om det inte framgår av ordalydelsen brukar det i praktiken göras intresseavvägningar när inskränkningar i den kommunala självstyrelsen övervägs. Det är också uppenbart att det är avsikten med bestämmelsen, och av dess utformning följer att kommunal självstyrelse är ett intresse som inte bör begränsas mer än nödvändigt. Den bedömning som ska göras vid inskränkningar i självstyrelsen bör dessutom ses som ett minimikrav, och det finns ingenting som hindrar att det görs ytterligare prövningar och avvägningar under en lagstiftningsprocess.

Enligt utredningen är det därför rimligt att anse att proportionalitetsbedömningen även bör innehålla intresseavvägningar, dvs. att de intressen som ligger bakom en viss åtgärd ställs mot självstyrelseintresset, och att det görs bedömningar av om nyttan som kan förväntas av en viss reglering uppväger de konsekvenser det får för självstyrelsen.

6.6.4 Riksdagen gör proportionalitetsbedömningen

Bestämmelsen om proportionalitetsprincipen handlar om inskränkningar i självstyrelsen, och sådana får bara beslutas av riksdagen (se avsnitt 6.5). Proportionalitetsbedömningen måste därför göras av riksdagen, och det understryks i förarbetena att detta är avsikten och att bedömningen ska göras i varje enskilt ärende när riksdagen tar ställning till ett lagförslag. Samtidigt betonas det att noggranna analyser och bedömningar av olika förslags konsekvenser för självstyrelsen måste göras under lagstiftningsprocessen och redovisas i underlagen så att det blir möjligt för riksdagen att göra proportionalitetsbedömningen.[37]

6.6.5 En rekommendation och inte en skyldighet att välja den minst ingripande åtgärden

Proportionalitetsbestämmelsen i 14 kap. 3 § RF är inte tvingande, utan utformad som en fakultativ regel om att åtgärder som innebär inskränkningar i självstyrelsen inte bör gå längre än nödvändigt. Det är alltså fråga om en rekommendation. Det innebär att riksdagen är fri att fatta de beslut den anser behövs, oavsett om den bedömer att

[37] Prop. 2009/10:80 s. 213.

åtgärder som inskränker självstyrelsen är proportionerliga eller inte. Det framgår av förarbetena att den innebörden är genomtänkt och medveten, och att det huvudsakliga syftet med bestämmelsen är att det under lagstiftningsprocesser ska göras noggranna konsekvensanalyser och bedömningar av hur olika förslag påverkar den kommunala självstyrelsen.[38]

6.7 Europeiska konventionen om kommunal självstyrelse

Sverige har undertecknat och ratificerat den europeiska konventionen om kommunal självstyrelse. Konventionen trädde i kraft för Sverige den 1 december 1989.[39] Enligt artikel 9 i konventionen ska kommunerna inom ramen för den nationella ekonomiska politiken ha rätt till egna tillräckliga ekonomiska resurser som de fritt får disponera över, inom gränserna för sina befogenheter. Åtminstone en del av kommunernas ekonomiska resurser ska komma från lokala skatter och avgifter vars nivåer kommunerna ska ha befogenhet att bestämma om inom lagens gränser.

Konventionen har inte inkorporerats i svensk rätt och gäller därför inte som svensk lag. Den är dock folkrättsligt bindande för Sverige, vilket bl.a. innebär en skyldighet att se till att lagstiftningen, både befintlig och ny, stämmer överens med konventionen. I samband med ratificeringen gjordes bedömningen att det inte behövdes några lagändringar eftersom svensk rätt överensstämmer med konventionen. I fråga om kommunernas ekonomiska resurser och rätt att ta ut lokala skatter anförde regeringen att de svenska kommunernas beskattningsrätt är grundlagsskyddad och i princip obegränsad, vilket är en väsentlig grund for kommunernas ekonomiska oberoende, och att det svenska systemet uppfyller artikelns krav.[40]

[38] Prop. 2009/10:80 s. 212 f.
[39] SÖ 1989:34, regeringens proposition om godkännande av den europeiska konventionen om kommunal självstyrelse (prop. 1988/89:119), bet. 1988/89:KU32.
[40] Prop. 1989/90:119 s. 8 och 11 f.

6.8 Förutsättningar för statliga begränsningar av beskattningsrätten utifrån regeringsformen

Mot bakgrund av det som redovisas i kapitlet kan de rättsliga förutsättningarna för att begränsa beskattningsrätten enligt gällande rätt beskrivas enligt följande.

Staten får begränsa kommunernas beskattningsrätt genom att riksdagen beslutar om det i lag. Det gäller dock bara i den utsträckningen att kommunerna fortfarande har möjlighet att ta ut skatt för skötseln av både obligatorisk och frivillig verksamhet. I annat fall krävs en ändring av regeringsformen. För att det inte ska strida mot självstyrelsekonventionen bör kommunerna också i någon mån ha möjlighet att påverka nivån på skatteuttaget.

Enligt utredningens bedömning ska proportionalitetsprincipen tillämpas när en statlig åtgärd som begränsar kommunernas beskattningsrätt övervägs. För att kunna göra de bedömningar som krävs enligt den principen måste det ändamål som ska uppnås med åtgärden identifieras, dvs. varför en viss åtgärd övervägs och vad man avser att åstadkomma med just den. Proportionalitetsprincipen kräver nämligen att det undersöks och görs en bedömning av om det finns andra möjligheter att uppnå samma sak, och om något av handlingsalternativen i så fall skulle utgöra en mindre inskränkning i kommunernas självstyrelse. Det är bara utifrån ett specifikt syfte med en viss åtgärd som den bedömningen kan göras.

Proportionalitetsbedömningen innebär vidare att det ska göras en intresseavvägning mellan å ena sidan beskattningsrätten och den kommunala självstyrelsen och å andra sidan det avsedda ändamålet. Det handlar om att ta ställning till vad som bör väga tyngst i det enskilda fallet, och om de negativa konsekvenserna för beskattningsrätten och självstyrelsen är rimliga i förhållande till det som uppnås med åtgärden.

Det finns inte några bestämmelser om för vilka ändamål det är befogat att begränsa beskattningsrätten eller vilka faktorer som ska tillmätas betydelse vid intresseavvägningen. Inte heller i förarbetena ges det några riktlinjer för den bedömningen. Det är riksdagen som bedömer proportionalitet och tar ställning till om en åtgärd ska genomföras. Intresseavvägningen är ytterst en politisk fråga, och det understryks i förarbetena att det är av avgörande betydelse att den slutliga bedömningen av om proportionalitetskravet är tillgodo-

sett görs av riksdagen i samband med att den tar ställning till förslaget.[41]

Konsekvenserna för den kommunala självstyrelsen ska alltid undersökas och tillmätas betydelse under en lagstiftningsprocess, och det måste även gälla när det handlar om beskattningsrätten. Med den konsekvensanalysen som underlag och utifrån de omständigheter som riksdagen anser är relevanta i det enskilda fallet är riksdagen fri att besluta om de åtgärder som den anser behövs.

6.9 Bedömningar av förutsättningarna för inskränkningar i självstyrelsen och beskattningsrätten i tidigare ärenden

Principen om kommunal självstyrelse och kommunal beskattningsrätt infördes i den nuvarande regeringsformen som trädde i kraft 1975. Principerna ansågs dock gälla enligt rättstraditionen redan tidigare. Bestämmelsen om proportionalitetsprincipen trädde i kraft 2011. Innan dess prövade riksdagen inskränkningar i självstyrelsen och beskattningsrätten utifrån allmänna principer och bedömningar som utvecklades och beskrevs i varje enskilt ärende. Vid några tillfällen tog riksdagen ställning till lagförslag som begränsade rätten för kommuner att bestämma skattesatsen, t.ex. genom införande av skattestopp och skattebroms. Det har också förekommit andra typer av begränsningar av den kommunala beskattningsrätten, t.ex. avskaffandet av kommunernas företagsbeskattning, olika reformer av skatteförfarandet och upphävandet av hundskatten.

I detta avsnitt redovisas hur inskränkningar i självstyrelsen och i beskattningsrätten har bedömts i praktiken i lagstiftningsärenden i olika perioder. Sist beskrivs de bedömningar som Utjämningskommittén 2022 gjorde i sitt betänkande utifrån några av dessa ärenden i fråga om förutsättningarna för statliga åtgärder som begränsar beskattningsrätten.

De exempel som redovisas är ett urval av ärenden som på olika sätt kan belysa hur inskränkningar i beskattningsrätten och självstyrelsen har bedömts. Exemplen är valda dels utifrån ärenden som särskilt berör beskattningsrätten och kommunala skattefrågor i allmänhet, dels ärenden som innehåller principiellt intressanta resonemang och be-

[41] Prop. 2009/10:80 s. 213.

dömningar. Tanken med urvalet är också att ge en uppfattning om hur självstyrelse- och beskattningsfrågor har behandlats under olika tidsperioder, både före och efter nuvarande regeringsform och efter att proportionalitetsprincipen infördes i grundlagen. Avsikten är inte att ge en fullständig redovisning av ärenden där inskränkningar i självstyrelsen varit aktuella.

6.9.1 Ärenden före den nuvarande regeringsformen

Den nuvarande regeringsformen trädde i kraft 1975. Innan dess var kommunal självstyrelse och beskattningsrätt inte reglerade i grundlagen, dvs. 1809 års regeringsform, men som allmänna principer hade de vuxit fram och utvecklats i praxis och lagstiftning sedan mitten av 1800-talet.[42] Principerna var således betydelsefulla i lagstiftningsärenden långt före 1975, även om de inte var konstitutionellt skyddade.

Ändrat administrativt system för inkomstskatteförfarandet

På 1940-talet samordnades processerna för uttag av statlig och kommunal inkomstskatt då staten övertog hela det administrativa ansvaret för uppbörden av kommunal inkomstskatt. I stället för att kommunerna debiterade skatten direkt från skattebetalarna, dvs. kommuninvånarna, fick kommunerna en rätt att få ut motsvarande medel från staten. Detta reglerades i de då gällande kommunallagarna som en rätt att ”uppbära allmän kommunalskatt med belopp, motsvarande vad som skulle utgå på grundval av det antal skattekronor och skatteören, som vid taxering för visst år påförs de till kommunen skattskyldiga efter den för nästföregående år bestämda utdebiteringssatsen”.[43] Någon fullständig avräkning av faktiska inbetalningar av skattemedel genomfördes inte.

Att staten skulle träda in i relationen mellan de skattskyldiga och kommunen var inte en självklarhet, och ingreppet i den kommunala självstyrelsen kommenterades kortfattat i förarbetena. Där anfördes att den nya redovisningsordningen enbart tillskapades som ett medel

[42] Enligt 1809 års regeringsform skulle kommunernas rätt att ta ut skatt bestämmas genom lag, och sådana bestämmelser fanns i äldre kommunal- och kommunalskattelagar.
[43] 72 § kommunallagen (1953:753), 76 § kommunallagen (1957:50) för Stockholm och 76 § landstingslagen (1954:319).

att uppnå ett rationellt uppbördsförfarande. Frågan berördes dock inte av riksdagen.[44]

6.9.2 Ärenden om kommunal beskattning och självstyrelse enligt nuvarande regeringsformen

Regeringsformen som trädde i kraft 1975 innehåller bestämmelser om kommunal självstyrelse och kommunal beskattningsrätt (se avsnitt 6.2 och 6.3). Från början fanns det inte någon bestämmelse om proportionalitetsbedömningar vid inskränkningar i självstyrelsen, det infördes först genom grundlagsändringar som trädde i kraft 2011 (se avsnitt 6.6). Ingrepp i de grundlagsreglerade principerna diskuterades dock även tidigare, och enligt kommittéförordningen (1998:1474) ska ett utredningsförslags konsekvenser för den kommunala självstyrelsen beaktas och redovisas i utredningsbetänkanden.

I det följande beskrivs några tidigare ärenden, främst sådana som rör beskattningsrätten. Avsikten är inte att ge en fullständig redovisning av alla uttalanden som gjorts i fråga om inskränkningar i självstyrelsen och beskattningsrätten, utan endast några exempel som är särskilt intressant för att ge en bild av hur frågorna kunde diskuteras. Fler exempel och utförligare genomgångar finns bl.a. i KU:s bet. 2000/01:KU12 och i Grundlagsutredningens betänkande SOU 2008:125 s. 534.

KU:s uttalanden 1980 om inskränkningar i självstyrelsen och begränsningar i beskattningsrätten

I två riksdagsmotioner 1980 väcktes frågan om ifall det var tillåtet att i lag införa begränsningar i kommunernas beskattningsrätt.[45] Konstitutionsutskottet (KU) underströk i sitt betänkande att grundlagen tillmäter den kommunala självstyrelsen stor vikt, och att självstyrelseintresset alltid ska tillmätas stor betydelse vid lämplighetsprövningar och intresseavvägningar i konkreta lagstiftningsärenden som gäller kommuner.[46] KU framhöll att lagstiftning inte får innebära att självstyrelsen upphävs eller att någon av de grundlagsfästa principerna för

[44] Prop. 1945:370 s. 124 och SOU 1941:5, *Betänkande med allmänna riktlinjer för åstadkommande av tidigare inbetalning av utskylder*, s. 174, 289 och 464.
[45] Motion 1980/81:1903 och 1980/81:1904.
[46] Bet. 1980/81:KU22.

självstyrelsen åsidosätts. Därutöver anfördes att inskränkningar i den kommunala självstyrelsen måste bedömas i ett större sammanhang, i första hand utifrån förslagens utformning, innebörd och verkningar. I ett konkret lagärende skulle det i sista hand ankomma på riksdagen att bedöma vad som är en godtagbar inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

KU anförde vidare att självbeskattningsrätten är ett grundläggande inslag i den kommunala självstyrelsen, och att ett ingrepp i kommunernas rätt att fritt bestämma utdebiteringens storlek skulle innebära att den kommunala friheten beskars hårt. En lagreglering skulle aldrig få innebära att beskattningsrätten upphävdes helt eller att den gjordes enbart formell. Grundlagsskyddet beskrevs dock vara av principkaraktär och hindrade inte ovillkorligt en lagreglering av typ skattetak, även om en sådan reglering måste ge utrymme för en fri sektor och viss frihet att fastställa beskattningens storlek.

Slutsatsen var att principerna om den kommunala självstyrelsen innebär att ingrepp i beskattningsrätten bör undvikas. Samtidigt uppgav utskottet att grundlagsskyddet inte hindrade statsmakterna från att fatta de övergripande beslut som i olika lägen kan vara nödvändiga, och någon grundlagsändring var därför inte påkallad.

Under de efterföljande åren avslogs ett antal riksdagsmotioner om kommunalt skattestopp med hänvisning till KU:s uttalanden i betänkandet från 1980.

Begränsningar av kommunernas skatteintäkter genomfördes under 1980-talet

I början av 1980-talet såg regeringen ett behov av att begränsa det finansiella utrymmet för kommunsektorn för att hindra en alltför snabb kommunal konsumtionsökning. I budgetpropositionen för 1982/83 föreslog regeringen därför begränsningar av kommunernas skatteunderlag. Förslagen gick huvudsakligen ut på att kommunerna inte skulle få tillgodoräkna sig hela sin skattekraft vid beräkning och utbetalning av kommunalskattemedel.[47]

Regeringens proposition föranledde följdmotioner med alternativa förslag om begränsningar av den kommunala konsumtionsökningen som av de flesta såg som något som behövde åtgärdas. KU

[47] Prop. 1981/82:100, bil. 2 s. 69–79.

yttrade sig till finansutskottet (FiU) angående regeringens förslag och förslagen i följdmotionerna. Bland förslagen fanns tre olika typer som alla i någon mening innebar begränsningar i beskattningsrätten. För det första handlade det om en grupp av förslag om begränsningar av kommunernas frihet att fastställa skattesatser, bland annat skattestopp och skattetak. För det andra fanns det förslag, bl.a. från regeringen, om att delar av skatteunderlaget skulle räknas bort från den kommunala beskattningen. Den tredje kategorin gällde förslag om att tillfälligt frysa delar av kommunernas skatteintäkter. När det gällde den första kategorin hänvisade KU till sina bedömningar och slutsatser i betänkandet från 1980, och när det gällde de två övriga menade KU att även de skulle bedömas enligt samma principer och att förslagen inte stred mot de principerna.[48]

FiU avstyrkte regeringens förslag med motiveringen att det skulle begränsa beskattningsrätten, vilket skulle vara ett principiellt mycket allvarligt steg som öppnade slussarna för längre gående ingrepp i framtiden. FiU anförde vidare att förslaget kunde leda till att vissa kommuner behövde höja utdebiteringen vilket skulle motverka bekämpandet av inflationen. I stället tillstyrkte utskottet ett av motionsförslagen om att frysa överskott av kommunala skatteintäkter, dvs. att de skulle avsättas till en skattereserveringsfond och att medel därifrån bara skulle få lyftas efter beslut av regeringen, och användningen skulle diskuteras vid överläggningar mellan regeringen och kommunförbunden. Med den lösningen skulle eventuella höjningar av kommunalskatten innebära större avsättningar till fonden.[49]

Riksdagen biföll inte FiU:s förslag utan återförvisade ärendet till utskottet efter en överenskommelse mellan flera riksdagspartier om att medel skulle dras in från kommunsektorn genom en minskning av skatteunderlagen från företag. FiU föreslog i ett nytt betänkande att riksdagen skulle besluta i enlighet med överenskommelsen och anförde att det var nödvändigt att vidta åtgärder som kunde utjämna de finansiella över- och underskotten inom den offentliga sektorn, men inte äventyra den överenskomna skattereformen genom fortsatta höjningar av den kommunala utdebiteringen. Det fördes inte något resonemang om hur åtgärden påverkade den kommunala beskattningsrätten.[50]

[48] Yttrande 1981/82:KU6y.
[49] Bet. 1981/82:FiU20 s. 100.
[50] Bet. 1981/82:FiU21 s. 27 f.

Den kommunala beskattningen av företag upphävdes 1985 utan att beskattningsrätten diskuterades

Fram till 1985 omfattade kommunernas beskattning även juridiska personer. Den skattesats som fastställdes för den kommunala inkomstskatten gällde även för företag. Samtidigt betalade företagen skatt även till staten, och systemet ansågs krångligt och oförutsägbart. Under 1970-talet diskuterades och utreddes därför hur beskattningen av juridiska personer borde utformas.

I början av 1980-talet beslutade riksdagen att staten under några år, framför allt som en finanspolitisk åtgärd, skulle dra in delar av den företagsskatt som kommunerna tog ut (se föregående avsnitt). I nästa steg bestämdes att hela företagsbeskattningen från och med 1985 skulle övergå från att vara en kommunal skatt till att enbart vara en statlig skatt. Genom reformen upphävde staten hela skattebasen som företagen utgjorde för kommunerna. Kommunerna fick ekonomisk kompensation i form av statsbidrag, men den principiella frågan om begränsningar av kommunernas beskattningsrätt och ingrepp i självstyrelsen diskuterades inte närmare i ärendet.[51]

Tillfälligt skattestopp för kommunerna 1991 och 1992 godtogs mot bakgrund av det ekonomiska läget

Mot bakgrund av den ekonomiska krisen infördes 1990 en lag om ett tillfälligt stopp för kommunernas möjligheter att höja skattesatsen. Enligt lagen fick en kommun inte höja skattesatsen för 1991 och 1992 över den nivå som gällde för 1990. Undantag gällde för skattesatsändringar till följd av omfördelning av uppgifter.[52]

I propositionen anförde regeringen att den kommunala konsumtionen hade ökat betydligt mer än vad riksdagen hade förespråkat, samtidigt som den kommunala utdebiteringen hade ökat.[53] Regeringen ansåg att det var angeläget att förhindra fortsatt ökning av kommunalskatterna bl.a. eftersom det kunde äventyra effekterna av den nya skattereformen. Av det skälet, och för att anpassa den kommunala expansionen till det samhällsekonomiska utrymmet, föreslogs ett tillfälligt kommunalt skattestopp. Samtidigt skulle statsbidrags-

[51] Prop. 1983/84:133, bet. FiU1983/84:39. Se även prop. 1978/79:95 s. 102 f.
[52] Lagen (1990:608) om tillfällig begränsning av kommuners rätt att ut skatt.
[53] Prop. 1989/90:150 bil. 1 s. 13.

reglerna ses över, liksom finansieringen av den kommunala verksamheten i stort. Även andra åtgärder skulle vidtas för att minska detaljstyrningen av kommunerna och möjliggöra bättre hushållning med resurserna. I fråga om begränsningen av beskattningsrätten anförde regeringen bl.a. att riksdagen inte helt fritt kunde disponera över kommunernas grundlagsfästa beskattningsrätt, men att uttalanden i förarbetena till regeringsformen tycktes innebära att riksdagen hade beslutat om grundlagen med klar insikt om att skattetak och andra inskränkningar i beskattningsrätten skulle vara tillåtna.[54]

Regeringen anförde också att de parlamentariska förhållandena under åren före hade gjort det svårt att genomföra ekonomiskt nödvändiga åtgärder som var politiskt impopulära, men att regeringen på grund av det ekonomiska läget haft överläggningar med andra riksdagspartier för att komma fram till verkningsfulla åtgärder som kunde genomföras.[55]

Lagrådet granskade regeringens förslag, som dock i lagrådsremissen bara avsåg ett års skattestopp, och anförde att sådana ingripanden i den kommunala skatterätten måste användas med stor urskillning och varsamhet. Ju högre grad av faktisk begränsning av en kommuns utrymme att handha sina uppgifter, desto betänkligare skulle åtgärden vara från konstitutionell synpunkt. Lagrådet menade vidare att frågan måste bedömas med hänsyn till arten och omfattningen av inskränkningarna och till den tid under vilken de ska gälla, och att det inom vissa ramar blir en politisk snarare än en rättslig fråga. Lagrådet ansåg inte att förslaget gick utöver vad som var konstitutionellt acceptabelt.[56]

KU yttrade sig till FiU och hänvisade till sina uttalanden från 1980 om att det konstitutionella utrymmet för lagstiftning om kommunalt skattetak var begränsat. Utifrån syftena med förslaget i det aktuella fallet gjorde KU emellertid bedömningen att den tillfälliga begränsningen av kommunernas rätt att bestämma sina skattesatser kunde godtas från konstitutionell synpunkt.[57] Riksdagen beslutade om skattestoppslagen i enlighet med regeringens förslag.

[54] Prop. 1989/90:150 bil. 4 avsnitt 3.4.
[55] Prop. 1989/90:150 bil. 1 s. 16.
[56] Prop. 1989/90:150 bil. 4 s. 32 f.
[57] Yttrande 1989/90:KU9y.

Förlängt skattestopp för 1993 trots att det bedömdes som en viss begränsning av självbestämmandet

I budgetpropositionen för 1992/93 föreslog regeringen att den begränsning av kommunernas rätt att höja skattesatsen som gällde för 1991 och 1992 skulle gälla även för 1993. Regeringen anförde att behovet av att sanera de offentliga finanserna innebar att statsbidragen till kommunerna måste utvecklas mycket restriktivt samtidigt som kommunalskatterna inte kunde tillåtas att öka. Grunden för de stabila finansiella ramar som statsmakterna ansvarade för skulle kunna ryckas undan genom höjningar av den kommunala utdebiteringen. Begränsningen av möjligheterna för kommunerna att höja skatteuttaget behövde därför förlängas ett år. Lagrådet hade inte någon erinran mot lagförslaget om förlängning.[58]

FiU tillstyrkte regeringens förslag mot bakgrund av det samhällsekonomiska läget och att den samhällsekonomiska balansen inte fick äventyras genom att kommunalskatterna åter skulle öka, även om skattestoppet givetvis innebar en viss tillfällig begränsning av det kommunala självbestämmandet. Ett par oppositionspartier reserverade sig i utskottet och motiverade det bl.a. utifrån den kommunala självstyrelsen.[59] Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag om en lag som förlängde skattestoppet ett år.[60]

Incitament för kommuner att inte höja skatten efter skattestoppet 1993

Inför att det tillfälliga skattestoppet 1993 skulle upphöra ville regeringen begränsa risken för höjningar av det kommunala skatteuttaget. Regeringen föreslog därför undantag från finansieringsprincipen under 1994 som en tillfällig åtgärd genom en ny lag.[61] Förslaget gick ut på att kommuner som inte höjde skattesatsen för 1994 skulle få behålla kommunalskattemedel motsvarande det ökade skatteunderlag som följde av det sänkta grundavdrag som genomfördes samma år. Det innebar alltså att kommunerna skulle få medel som enligt finansieringsprincipen annars skulle ha återförts till staten.[62]

[58] Prop. 1991/92:150 bil. 11:4.
[59] Bet. 1991/92:FiU29.
[60] Lagen (1992:672) om begränsning av kommuners rätt att ta ut skatt 1993.
[61] Ang. finansieringsprincipen, se avsnitt 3.1.3.
[62] Prop. 1992/93:150 bil. 6 s. 46 f.

I propositionen underströks i övrigt att saneringen av de offentliga finanserna inte kunde ske utan att kommunsektorn påverkades, och det var därför av stor vikt att kommunföreträdarna kände ett ansvar för helheten i den svenska ekonomi och deltog i ansträngningarna att eliminera underskottet i de offentliga finanserna. Den kommunala sektorn stod inför betydande krav på anpassning, givet att det kommunala skatteuttaget inte höjdes och att de statliga överföringarna utvecklades restriktivt. Effektivisering och rationalisering nämndes som metoder för att minska kostnaderna, liksom en viss ökning av kommunala avgifter som ett instrument för att minska efterfrågan och därmed kostnader. Det anfördes vidare att den skattefinansierade kommunala verksamheten behövde begränsas, och att staten behövde generella instrument för att reglera kommunsektorns inkomster utan omotiverade ingrepp i den enskilda kommunens självstyre. Det beskrevs som en fråga om avvägning mellan å ena sidan statens rätt att fastställa det samhällsekonomiska utrymmet och skattetrycket och å andra sidan den kommunala självstyrelsen, främst beskattningsrätten. En förändring av skatte- och bidragssystemet ansågs behövas, och ett utredningsarbete hade påbörjats.[63]

Förslaget ledde till att riksdagen beslutade lagen (1993:778) med särskilda bestämmelser om utbetalning av skattemedel år 1994.

Lagen om hundskatt upphävdes 1995 utan att kommunernas beskattningsrätt och självbestämmande diskuterades

Under senare delen av 1800-talet infördes en skyldighet för hundägare att betala skatt till kommunen, vilket senare reglerades i en lag om kommunal hundskatt.[64]

Inledningsvis bestämde staten beloppsgränser för skatteuttaget, men 1979 ändrades lagen så att kommunerna fritt fick bestämma skattens storlek. I förarbetena underströks att hundskatten i allt väsentligt var en kommunal angelägenhet, att regeln om intervall för skattens storlek begränsade kommunernas självbestämmanderätt och därför borde slopas, och att kommunerna borde få disponera influtna hundskattemedel fritt.[65]

[63] Prop. 1992/93:150 bil. 6 s. 50.
[64] Lagen (1923:116) om hundskatt, prop. 1923:200.
[65] Prop. 1979/80:151 s. 7 f., bet. 1979/80:SkU57 s. 3.

Sedan i vart fall slutet på 1960-talet fördes en debatt om hundskattens utformning, och det diskuterades även om den skulle avskaffas helt. Under våren 1995 tillkännagav riksdagen för regeringen att den skulle överväga ett avskaffande av hundskatten med inriktningen att lagen skulle upphävas.[66] I en proposition som lämnades till riksdagen i september samma år föreslog således regeringen att lagen skulle upphävas, vilket framför allt motiverades med att förhållandena när det gäller hundar hade ändrats sedan lagens tillkomst, och att skatten hade en begränsad finansiell betydelse för kommunerna. Frågan om kommunernas beskattningsrätt och självstyrelse behandlades inte i propositionen och inte heller i utskottsbetänkandet, och förslaget bedömdes vara av sådan beskaffenhet att det inte behövdes något yttrande från Lagrådet.[67] Riksdagen antog lagen som upphävde hundskatten i enlighet med regeringens och utskottets förslag.[68]

Upphävandet påverkade knappast de kommunala intäkterna i någon större utsträckning eftersom hundskatten var en mycket begränsad inkomstkälla, men beslutet innebar ändå att staten tog bort en skattebas från kommunerna. Det var således fråga om en principiell begränsning av den kommunala beskattningsrätten, och trots att det 15 år tidigare hade betonats att hundskatten var en kommunal angelägenhet som omfattades av kommunernas självbestämmande diskuterades inte de konstitutionella aspekterna alls när skatten upphävdes.

Minskning av generella statsbidrag till kommuner vid skattehöjningar 1997 och 1998 ansågs godtagbart

Regeringen föreslog 1996 en lag om att det generella statsbidraget skulle sänkas för kommuner som höjde skattesatsen för 1997 eller 1998. Statsbidraget skulle sänkas med ett belopp som motsvarade hälften av den ökning av de preliminära kommunalskattemedel som skattehöjningen medförde. Förslaget motiverades med att det skulle införas ett tak för offentliga utgifter 1997, och eftersom staten inte kunde styra kommunernas utgifter krävdes vissa restriktioner av inkomsterna i stället. Regeringen menade att kommunsektorns utgifter på det sättet, och tillsammans med det balanskrav som också skulle

[66] Bet. 1994/95:SkU28.
[67] Prop. 1995/96:18, bet. 1995/96:SkU3, rskr. 1995/96:11.
[68] Lagen (1995:1209) om upphävande av lagen (1923:116) om hundskatt.

införas, skulle kunna begränsas till en nivå som var långsiktigt samhällsekonomiskt hållbar.[69]

Lagrådet granskade lagförslaget och anförde att det kunde ses som ett alternativ till sådana skattestopp som gällt tidigare och bedömde att förslaget kunde godtas från konstitutionell synpunkt.[70]

KU yttrade sig till FiU och anförde att förslaget syftade till att motverka skattehöjningar till följd av ändringar av bidrags- och utjämningssystemet, och att det skulle bidra till att uppfylla intentionerna med ett utgiftstak och därmed till samhällsekonomisk balans på längre sikt. Det kunde enligt KU ses som ett alternativ till skattestopp som kunde godtas.[71]

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Genom en lagändring, då även namnet på lagen ändrades, förlängdes tillämpningstiden till att gälla även 1999.[72]

Sänkt statsbidrag vid försäljning av kommunala bostadsföretag 1998

Regeringen föreslog i en proposition till riksdagen 1998 att det skulle införas sanktioner mot kommuner som valde att sälja sina kommunala bostadsföretag. Sanktionerna som föreslogs var att de generella statsbidragen skulle sänkas för de kommunerna.[73]

Lagrådet beklagade i sitt yttrande att det trots 25 års tillämpning av regeringsformen fortfarande inte fanns fylligare riktlinjer för den kommunala självstyrelsens reella innebörd och konstaterade att det ytterst är riksdagen som sätter gränser för kommunernas självbestämmande. Enligt Lagrådet var regeringens förslag utan tvivel ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen, och det kunde allvarligt ifrågasättas om en sådan inskränkning borde göras. Men med regeringsformens obestämda avgränsning av självstyrelsen ansåg Lagrådet att det ytterst var en politisk fråga att bedöma om åtgärden gick längre än vad som kunde godtas från konstitutionella utgångspunkter.[74]

---

[69] Prop. 1995/96:213.
[70] Prop. 1995/96:213 bil. 2.
[71] Yttrande 1996/97:KU3y.
[72] Lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998. Ändringar, bl.a. namnet på lagen, genom SFS 1998:585, lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997–1999.
[73] Prop. 1998/99:122.
[74] Bet. 1998/99:BoU11 bil. 2.

KU yttrade sig till bostadsutskottet och anförde att det inte handlade om ett så omfattande ingrepp i den kommunala verksamheten att den kommunala självstyrelsen helt urgröptes. Det rubbade inte heller de kommunala församlingarnas formella rätt att besluta om avyttringar eller andra åtgärder. Lagförslaget innebar visserligen att den kommunala självstyrelsen inskränktes, men inskränkningar av den principen var tillåtna enligt utskottet. Med tanke på statens övergripande ansvar för bostadspolitiken och behovet av att motverka att kommunala bostadsföretag såldes ut fick det anses godtagbart att tillfälligt inskränka självbestämmandet, och KU kunde därför inte finna att lagförslaget stred mot regeringsformens bestämmelser om kommunal självstyrelse. Företrädare för oppositionspartierna i KU redovisade en avvikande mening och anförde att förslaget uppenbart stred mot principen om den kommunala självstyrelsen och att det skulle innebära en urgröpning av den kommunala initiativrätten om lagen genomfördes.[75]

Bostadsutskottet tillstyrkte i huvudsak regeringens lagförslag, och riksdagen beslutade att införa lagen (1999:608) om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier och andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m. Lagen gällde under ungefär tre år, och upphävdes den 1 april 2002.[76]

Uttalanden om beskattningsrätten från KU i motionsbetänkanden från början av 2000-talet

I utskottsbetänkanden som behandlade motioner från allmänna motionstiden anförde KU att bestämmelsen om kommunernas beskattningsrätt i regeringsformen innebär att kommunerna får besluta om storleken av den kommunala utdebiteringen för sina medlemmar, men att det i övrigt är riksdagen som reglerar skattebestämmelsernas innehåll. KU anförde vidare att bestämmelsen är ett principstadgande, och att det enligt förarbetena till regeringsformen inte garanterar att varje kommun helt obunden kan bestämma skatteuttagets storlek. Med hänvisning till sina uttalanden i början av 1980-talet (se ovan) menade KU att en lagreglering som sätter ett tak för den kommunala utdebiteringen alltid måste ge utrymme för en fri sektor för kommunerna och behålla åtminstone en viss frihet för dem när det gäller att bestämma

[75] Yttrande 1998/99:KU4y.
[76] Bet. 1998/99:BoU11, rskr. 1998/99:251.

skattens storlek. Enligt uttalanden i yttrande 1994/95:KU6y skulle dock bestämmelsen anses begränsa kommunernas rätt att ta ut skatt till att gälla skatt för sådana uppgifter som de genom lag getts kompetens respektive ålagts att sköta.[77]

6.9.3 Några exempel på lagstiftningsärenden efter att bestämmelsen om proportionalitetsbedömningar trädde i kraft 2011

Bestämmelsen om proportionalitetsbedömningar vid inskränkningar i den kommunala självstyrelsen trädde i kraft den 1 januari 2011. I regeringsformen och dess förarbeten ges ingen vägledning i fråga om vad som ska beaktas, vilka värden och intressen som kan stå mot varandra och vad som bör väga tyngst när ingrepp i självstyrelsen övervägs. Bedömningar görs därför utifrån förutsättningar och omständigheter som bedöms relevanta i varje enskilt lagstiftningsärende.

Sedan bestämmelsen trädde i kraft har det inte lagts fram något lagstiftningsförslag om åtgärder som begränsar beskattningsrätten. Däremot har åtgärder som innebär inskränkningar i självstyrelsen i övrigt föreslagits och prövats ett antal gånger. Nedan ges några exempel på sådana ärenden. Exemplen är utvalda för att återspegla dels hur bedömningar gjordes i nära anslutning till att bestämmelsen trädde i kraft, dels bedömningar under senare tid, men också proportionalitetsbedömningar inom olika rättsområdena, som t.ex. allmän kommunalrätt och speciallagstiftning på olika sakområden. Urvalet är inte avsett att ge en fullständig bild av hur proportionalitetsbedömningar görs utan ska ses just som exempel på hur det kan se ut.

Ytterligare exempel finns t.ex. i utredningsbetänkandet *Staten och den kommunala självstyrelsen* (SOU 2024:43), och i KU:s redovisning av sin genomgång och granskning av proportionalitetsbedömningar i granskningsbetänkandet från 2016.[78] KU kommer bl.a. fram till att det i det stora flertalet lagstiftningsärenden om kommuner hade gjorts en proportionalitetsprövning som redovisats i propositionen. KU betonade bl.a. vikten av att möjligheterna att vidta mindre ingripande åtgärder undersöks som ett led i proportionalitetspröv-

[77] Se bl.a. bet. 2000/01:KU12 s. 8 och bet. 2001/02:KU13 s. 19.
[78] SOU 2024:43 *Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning*, kapitel 4.2.7 och bet. 2016/17:KU10.

ningen och att de överväganden som görs i det avseendet tydligt framgår av propositionen.

Begränsad tillämpning av proportionalitetsprincipen inledningsvis efter ikraftträdandet

Under 2010 och 2011 lämnades propositioner som hade relativt stor påverkan på kommuner och regioner genom nya statliga krav, utan att proportionalitetsbedömningar gjordes, vare sig av regeringen, Lagrådet eller i riksdagen.

Krav på legitimation för lärare föreslogs t.ex. och infördes 2010–2011 utan att det diskuterades om konsekvenserna för kommunernas självstyrelse var proportionerliga. Propositionen lämnades visserligen innan proportionalitetsbestämmelsen i regeringsformen slutligt hade antagits och trätt i kraft, men i samma ärende redovisades och beaktades andra delar av de pågående grundlagsändringarna.[79]

I september 2011 föreslogs nya skyldigheter för landstingen (numera regionerna) på tandvårdsområdet, vilket ledde till ny lagstiftning. Inte heller i det ärendet redovisades någon bedömning av hur det påverkade landstingens självstyrelse eller vilka avvägningar som hade gjorts mellan självstyrelsen och andra intressen, trots att proportionalitetsbestämmelsen hade trätt i kraft i början av det året.[80]

I en proposition 2012 föreslog regeringen nya lagbestämmelser om kollektivtrafik på vatten, vilka sedan antogs av riksdagen. Regeringen underströk i propositionen att det inte handlade om en ny obligatorisk uppgift för kommunerna, men redovisade ändå en utförlig proportionalitetsbedömning enligt 14 kap. 3 § RF. Bedömningen gick sammanfattningsvis ut på att åtgärden ansågs vara en proportionerlig inskränkning i självstyrelsen, att den skapade förutsättningar för ett bättre sammanhållet system av kollektivtrafik inom respektive län och bättre förutsättningar för kommersiella satsningar. Varken Lagrådet eller trafikutskottet i riksdagen kommenterade proportionalitetsbedömningen.[81]

En ny lag om skyldighet att ge vård till papperslösa föreslogs av regeringen i en proposition 2013. Lagen innebar en ny skyldighet för landstingen (numera regionerna) att erbjuda vård till personer som

[79] Prop. 2010/11:20, bet. 2010/11:UbU5, rskr. 2010/11:171.
[80] Prop. 2011/12:7, bet. 2011/12:SoU5, rskr. 2011/12:47.
[81] Lagen (2010:1065) om kollektivtrafik, prop. 2011/12:76, bet. 2011/12:TU5.

vistas i Sverige utan tillstånd. I propositionen konstaterades att det sedan den 1 januari 2011 gällde att en inskränkning i självstyrelsen inte bör gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den, och därefter förklarade regeringen att den ansåg att behovet av att erbjuda de aktuella personerna utökad vård vägde tyngre än landstingens självstyrelseintresse. Behovet bedömdes inte kunna tillgodoses på ett för det kommunala självbestämmandet mindre ingripande sätt, och regeringen ansåg därför att förslaget utgjorde ett proportionellt ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Proportionalitetsfrågan kommenterades inte av Lagrådet, och inte heller av socialutskottet som tillstyrkte förslaget.[82]

Det tycks således som att det dröjde relativt länge innan proportionalitetsprincipen fick genomslag och började tillämpas i lagstiftningsprocesserna, i vart fall innan bedömningarna började redovisas i underlagen för besluten. Det bör dock nämnas att inskränkningar i självstyrelsen inte var en ny fråga, utan sådana avvägningar hade gjorts i många lagstiftningsärenden sedan lång tid tillbaka. Den slutsats som kan dras är således att bedömningar av inskränkningar och konsekvenser för den kommunala självstyrelsen inte alltid gjordes, eller åtminstone inte redovisades i lagstiftningsärenden under början av 2010-talet när proportionalitetsbestämmelsen hade införts. Det är svårt att se någon annan förklaring till det än att frågan inte bedömdes ha hög prioritet när åtgärder skulle genomföras.

Ny kommunallag 2017 med vissa proportionalitetsbedömningar

År 2017 föreslog regeringen en ny kommunallag. Jämfört med den tidigare kommunallagen var det framför allt språkliga och redaktionella ändringar som föreslogs, men vissa delar bedömdes innebära nya ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Det handlade bl.a. om reglering av antalet ersättare i styrelsen, krav på hur vissa dokument ska tillgängliggöras för allmänheten och krav på att ha en direktör som högsta beslutande tjänsteman.[83]

Ingreppen i självstyrelsen motiverades med att åtgärderna var nödvändiga, bl.a. utifrån ett demokratiperspektiv, intresset av information till allmänheten och ett behov av transparens i fråga om uppgiftsför-

[82] Lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd, prop. 2012/13:109 s. 54, bet. 2012/13:SoU20.
[83] Prop. 2016/17:171, kommunallagen (2017:725).

delningen i en kommun. Beträffande några förslag anförde regeringen att den minst ingripande åtgärden hade valts, och i ett par fall att inskränkningarna var mycket begränsade och uppvägdes av förslagets effekter. Även förslag som handlade om den kommunala revisionen bedömdes utgöra mindre ingrepp i självstyrelsen. Syftet var att stärka revisionens oberoende och kvalitet, och alternativa förlag skulle enligt regeringen innebära betydligt större ingrepp. Därför ansågs de föreslagna åtgärderna var nödvändiga.[84]

Lagrådet kommenterade inte inskränkningarna i självstyrelsen i sitt yttrande över förslagen. Konstitutionsutskottet ställde sig bakom regeringens förslag utan att kommentera proportionalitetsbedömningen.[85]

Olika proportionalitetsbedömningar angående krav på program för kommunal verksamhet i egen regi

Sedan den 1 juli 2024 gäller enligt kommunallagen att fullmäktige ska anta ett program med mål och riktlinjer som gäller för samtliga utförare, dvs. både privata och kommunala.[86] Bakgrunden till bestämmelsen ger en bild av hur frågan om inskränkningar i den kommunala självstyrelsen i vissa fall hanteras och bedöms i olika led, både juridiskt och politiskt.

Utredningen om en kommunallag för framtiden hade i uppdrag att analysera behovet av att vid sidan av skyldigheten för kommuner att ha ett program för den verksamhet som utförs av privata utförare även ha ett program för verksamhet i egen regi. Utredningen föreslog 2015 att ett sådant krav skulle införas. Enligt utredningen kunde förslaget ses som en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Det fanns dock behov av lagstiftningsåtgärder mot bakgrund av brister i kommunernas styrning och uppföljning och att olika verksamheter borde hanteras lika. Utredningen menade att den föreslog den minst ingripande åtgärden.[87]

Regeringen meddelade 2017 att den inte avsåg att gå vidare med förslaget och anförde att administrativa krav innebär ingrepp i kommunernas egen styrning och att sådan reglering därför bör svara mot

[84] Prop. 2016/17:171 s. 287 f.
[85] Prop. 2016/17:171 s. 722 f., bet. 2016/17:KU30, rskr. 2016/17:335.
[86] 5 kap. 3 § KL.
[87] SOU 2015:24 *En kommunallag för framtiden*, s. 223 f. och 723.

ett uttalat behov. Eftersom det redan fanns ett uppföljningsansvar var det inte motiverat att införa ett formellt krav på program.[88]

Under riksdagsbehandlingen samma år yrkade oppositionspartier i en följdmotion att det skulle tillkännages för regeringen att den skulle återkomma med ett genomförande av kravet på program för verksamhet i egen regi. KU ställde sig bakom motionsförslaget och riksdagen beslutade i enlighet med det om ett tillkännagivande.[89]

År 2023 föreslog regeringen att ett krav på program med mål och riktlinjer för verksamhet i egen regi skulle införas i syfte att åstadkomma likvärdiga villkor för verksamheterna. Lagrådet yttrade sig och avstyrkte regeringens lagförslag. Det motiverades med att det var en otillåten inskränkning i den kommunala självstyrelsen eftersom de föreslagna lagändringarna inte var nödvändiga för att uppnå syftet.[90]

Regeringen gick ändå vidare med förslaget, och i propositionen anfördes att förslaget var nödvändigt för att likvärdiga villkor ska gälla oavsett utförare. Eftersom det endast innebar en mindre utökad administrativ börda och syftet inte bedömdes kunna uppfyllas genom mindre ingripande åtgärder ansåg regeringen att åtgärden var proportionerlig i förhållande till den lilla inskränkning som det medförde i den kommunala självstyrelsen. Regeringen anförde att den kommunala självstyrelsen inte är absolut, att regeringsformen ger stöd för att riksdagen genom lag bestämmer kommunernas befogenheter och åligganden och att graden av självstyrelse ytterst avgörs av formerna för samverkan mellan staten och den kommunala sektorn. Regeringen förklarade att det huvudsakliga syftet med proportionalitetsbestämmelsen i regeringsformen är att intresset av kommunal självstyrelse ska ställas mot de intressen som ligger bakom ett lagförslag, att den prövningen ska göras under lagstiftningsprocessen och att den slutliga bedömningen av hur denna prövning faller ut ska göras av riksdagen.[91]

Under riksdagsbehandlingen yrkades i kommittémotioner från flera oppositionspartier att förslaget skulle avslås, bl.a. mot bakgrund av att det var en oproportionerlig inskränkning i den kommunala självstyrelsen. KU ställde sig dock bakom regeringens förslag som sedan antogs av riksdagen.[92]

---

[88] Prop. 2016/17:171 s. 172 f.
[89] Bet. 2016/17:KU30 s. 40 f., rskr. 2016/17:335.
[90] Prop. 2023/24:52 s. 21.
[91] Prop. 2023/24:52 s. 12 f.
[92] Bet. 2023/24:KU7, rskr. 2023/24:161.

Bedömning att krav på kommuner och regioner i en ny lag 2026 inte utgör inskränkningar i självstyrelsen

Den 15 januari 2026 trädde cybersäkerhetslagen (2025:1506) i kraft. I lagen som genomför det s.k. NIS2-direktivet föreskrivs skyldigheter för bl.a. kommuner och regioner att vidta åtgärder för att skydda sina nätverks- och informationssystem, och flera statliga myndigheter ansvarar för tillsynen över att lagen efterlevs.

Regeringen bedömer i propositionen att lagen inte har någon påverkan på den kommunala självstyrelsen. Det förklaras med att ökad säkerhet inom kommuners och regioners nätverks- och informationssystem är en grundläggande förutsättning för att offentlig service ska fungera på ett tillfredsställande sätt, och att säkerhetsläget innebär att hela den offentliga sektorn behöver anpassa sig utifrån det. Det anges vidare att det handlar om nya skyldigheter för stora delar av samhället och inte endast för kommunerna, och att det inte innebär särskilda konsekvenser för den kommunala självstyrelsen. Regeringen bedömer samtidigt att kraven i lagstiftningen leder till ökade kostnader för kommuner och regioner som kräver finansiering enligt den kommunala finansieringsprincipen, och därför lämnas statlig finansiering för de kostnaderna. Lagrådet kommenterade inte proportionalitetsbedömningen i sitt yttrande och inte heller försvarsutskottet i riksdagen gjorde det.[93]

6.9.4 Utjämningskommittén 2022

Utjämningskommittén 2022 kom i sitt betänkande fram till att staten visserligen kan inskränka den kommunala beskattningsrätten, men att utrymme för att göra det är begränsat i vissa avseenden. Enligt kommittén får staten bara begränsa den kommunala beskattningsrätten eller införa liknande åtgärder om det görs genom lag, om det behövs för att motverka samhällsekonomisk obalans, om det görs för en begränsad tid och om det föreligger mycket speciella omständigheter. Enligt kommittén krävs det dessutom att det lämnas utrymme för en fri sektor inom vilken kommunerna kan ombesörja egna angelägenheter, och att det lämnas åtminstone en viss frihet för kommunerna när det gäller att fastställa skattesatsen.[94]

[93] Prop. 2025/25:28 s. 219, 227 och 407 f., bet. 2025/26:FöU2.
[94] SOU 2024:50 *Nätt och jämnt*, s. 782 f.

Utjämningskommittén gjorde sina bedömningar och drog slutsatser framför allt utifrån uttalanden av KU och Lagrådet i de ärenden om skattetak, skattestopp och liknande åtgärder som prövades under 1980- och 90-talen och som redovisas ovan i avsnitt 6.9.2. Kommittén föreslog inte några åtgärder för att motverka höga och ökande kommunala skattesatser. I stället förordades åtgärder som skulle kunna vidtas för att minska kommunernas behov av högre skattesatser, bl.a. statligt stöd för effektivitet i den kommunala verksamheten och stöd för omstrukturerings- och effektiviseringsåtgärder.[95]

6.10 Överväganden och bedömningar

Bedömning

De rättsliga förutsättningarna för att staten ska få vidta åtgärder som innebär begränsningar av den kommunala beskattningsrätten bedöms vara

- att riksdagen beslutar om åtgärderna genom lagstiftning,
- att åtgärderna inte innebär att kommunernas möjlighet att ta ut skatt för skötsel av obligatoriska och frivilliga verksamheter upphävs helt och hållet,
- att det finns ett visst ändamål som föranleder åtgärderna,
- att det under lagstiftningsprocessen görs en bedömning av om åtgärderna är nödvändiga för att uppnå det ändamålet och om intresset av att genomföra åtgärderna överväger den inskränkning i självstyrelsen och beskattningsrätten som åtgärderna innebär.

Det är riksdagen som utifrån den konsekvensanalys som gjorts bedömer om en åtgärd är proportionerlig och som tar ställning till om åtgärden ska genomföras. Riksdagen är inte bunden av vissa särskilda kriterier eller riktlinjer i fråga om vilka ändamål som kan motivera begränsningar eller vilka intressen som ska väga tyngst vid sådana bedömningar och ställningstaganden.

[95] SOU 2024:50 *Nätt och jämnt*, s. 795 f.

Riksdagen är dessutom fri att besluta om åtgärder oavsett bedömningen av proportionaliteten.

Om dessa förutsättningar är uppfyllda finns det enligt utredningens bedömning inte något konstitutionellt hinder för att genomföra åtgärder som begränsar den kommunala beskattningsrätten, även utan att det föreligger en samhällsekonomisk obalans.

Överväganden i fråga om rättsliga förutsättningar för statliga åtgärder som begränsar beskattningsrätten

I det här avsnittet redovisas skälen för utredningens bedömningar när det gäller rättsliga förutsättningar för staten att begränsa kommunernas beskattningsrätt. Slutsatser och bedömningar görs med utgångspunkt i det som beskrivs i tidigare avsnitt i det här kapitlet. Under varje rubrik hänvisas till de avsnitt där de rättsliga bedömningarna utvecklas närmare.

Begränsningar är tillåtna men kräver lagstiftning

Kommunernas beskattningsrätt är reglerad i regeringsformen, men det är inte fråga om en absolut rättighet som inte får begränsas. Föreskrifter om grunderna för den kommunala beskattningen liksom föreskrifter om kommunernas åligganden och befogenheter i övrigt bestäms av riksdagen genom lag. En förutsättning för att genomföra statliga åtgärder som gäller kommunernas skatteuttag är därför att det är riksdagen som beslutar om åtgärderna och att det sker genom lagstiftning (se avsnitt 6.4 och 6.5).

Åtgärder får inte innebära att möjligheten att ta ut skatt i praktiken upphävs

Enligt regeringsformen får kommunerna ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter. En förutsättning för statliga åtgärder är därför att det fortsätter finnas möjligheter för kommunerna att i vart fall i någon utsträckning ta ut skatt för både obligatorisk och frivillig kommunal verksamhet, vilket också följer av det som Sverige åtagit sig

genom Självstyrelsekonventionen. Det är inte tillåtet att utan grundlagsändring genomföra åtgärder som i praktiken upphäver den möjligheten (se avsnitt 6.2, 6.4 och 6.7).

Åtgärder förutsätter att proportionalitetsprincipen tillämpas

Beskattningsrätten är en del av den kommunala självstyrelsen. En proportionalitetsbedömning ska enligt regeringsformen göras när inskränkningar i självstyrelsen övervägs. Det finns inget undantag för eller någon särskild reglering av begränsningar av beskattningsrätten. Därför är det en förutsättning för statliga åtgärder att det görs en proportionalitetsbedömning i fråga om den inskränkning som åtgärden innebär. För att den bedömningen ska kunna göras måste ändamålet med åtgärden klargöras (se avsnitt 6.3 och 6.6).

Riksdagen bedömer utifrån omständigheterna i det enskilda fallet om en åtgärd är proportionerlig och om den ska genomföras

Syftet med regeringsformens bestämmelse om proportionalitetsbedömningar vid inskränkningar i självstyrelsen är att det under lagstiftningsprocessen ska göras analyser och bedömningar av hur förslag om åtgärder påverkar självstyrelseintresset. Det är dock riksdagen som bedömer om ett förslag är proportionerligt.

Varken i lagtexten eller i förarbetena anges vilka ändamål som kan motivera en inskränkning i självstyrelsen. Det ges inte heller någon vägledning i fråga om vilka intressen som ska ges företräde framför andra eller vilka omständigheter som ska tillmätas betydelse vid den bedömningen. Det finns naturligtvis vissa allmänna grundläggande intressen i en demokrati som alltid bör väga tungt vid sådana avvägningar som det är fråga om här, men det är tydligt att riksdagen har getts mandat att ta ställning till gränserna för självstyrelsen och beskattningsrätten utifrån omständigheter som den själv anser har betydelse i det enskilda ärendet.

Proportionalitetsbestämmelsen är utformad som en rekommendation till riksdagen. Det innebär att riksdagen i slutändan är fri att besluta om de åtgärder som den anser behövs, oavsett hur proportionalitetsbedömningen utfaller. (Se avsnitt 6.6.4, 6.6.5 och 6.8)

Vilken betydelse har tidigare uttalanden och bedömningar?

Utredningen har kommit fram till att riksdagen, som är den som har befogenhet att besluta om begränsningar av beskattningsrätten, har getts stor frihet att bedöma vilka åtgärder som ska genomföras. En fråga som återstår att analysera är vilken betydelse som bör tillmätas tidigare ställningstaganden och uttalanden om begränsningar i beskattningsrätten och självstyrelsen. Utjämningskommittén 2022 utgick i sina bedömningar i stor utsträckning från slutsatser och uttalanden i tidigare ärenden, och kom därigenom fram till att beskattningsrätten endast får begränsas under vissa specifikt angivna förutsättningar. Det finns därför anledning att fördjupa sig i vad sådana uttalanden innebär och vad det har för betydelse för de rättsliga förutsättningarna i dag.

Förutsättningarna för statliga begränsningar av kommunernas beskattningsrätt har många gånger varit föremål för diskussioner, analyser och bedömningar, även som en del av den allmänna principen om kommunal självstyrelse och redan innan självstyrelsen och beskattningsrätten reglerades i regeringsformen (se avsnitt 6.9).

Vilka ärenden är relevanta att jämföra med?

Tidigare ärenden om begränsningar av beskattningsrätten som det brukar hänvisas till har i stor utsträckning handlat om den kommunala inkomstskatten och en rätt för kommunerna att bestämma skattesatsen. Enligt uttalanden i de ärendena har kommunernas rätt ansetts vara mycket stark och bara möjlig att inskränka i rena undantagsfall. Den bilden ges inte minst i de äldre lagstiftningsärenden och uttalanden från KU som Utjämningskommittén 2022 redovisar och utgår ifrån i sina överväganden och bedömningar.

Det är dock inte helt klart och tydligt vad som menas med beskattningsrätt i regeringsformen, och alltså vad det är som faktiskt skyddas av bestämmelsen. I KU:s yttrande från 1981 som handlar om förslag om att begränsa skatteunderlagen och liknande åtgärder, som redovisas ovan i avsnitt 6.9.2, framgår att KU menar att beskattningsrätten inte bara handlar om att bestämma skattesatsens storlek, medan uttalanden i andra ärenden skulle kunna uppfattas som att det är just den frågan det handlar om.[96]

[96] Yttrande 1981/82:KU6y och t.ex. bet. 2000/01:KU12.

Vi kan konstatera att ordalydelsen i 14 kap. 3 § RF inte ger tydligt stöd för tolkningen att beskattningsrätten enbart skulle handla om kommunal inkomstskatt och om en rätt att fritt bestämma skattesatsen. De uttalanden som gjordes i förarbetena när bestämmelsen infördes och som ofta citeras i lagstiftningsärenden och juridisk doktrin ger snarare en motsatt bild, nämligen att det inte handlar om en rätt att fritt bestämma skattesats för inkomstskatten. I propositionen anförs att bestämmelsen inte är ”att läsa så att den kommunala beskattningsrätten måste vara fri ens i den meningen att varje kommun helt obunden kan bestämma skatteuttagets storlek”, och ”att principens närmare förverkligande är underkastat lagstiftning”, vilket också framgår av normgivningsbestämmelserna i grundlagen.[97]

Trots det har beskattningsrättsbestämmelsen i regeringsformen, som är en uttalad principbestämmelse, ändå kommit att ses som en mer eller mindre direkt tillämpbar rätt att fritt bestämma skattesatsnivå för kommunal inkomstskatt. Detta beror sannolikt på att det många gånger är det enda reella uttrycket för en kommuns möjligheter att påverka storleken på sina inkomster, och att det av flera skäl ansetts angeläget att kommunerna har en sådan möjlighet. Det är dock inte samma sak som en konstitutionellt skyddad rättighet utan snarare en tolkning utifrån den praktiska funktion det fyller för kommunerna.

Den principiella beskattningsrätten enligt regeringsformen bör alltså inte med nödvändighet förstås som en grundlagsskyddad rätt att bestämma nivån på skattesatsen för den kommunala inkomstskatten.[98] I den här utredningen har vi därför sett att det funnits anledning att göra en bredare genomgång av uttalanden och bedömningar i lagstiftningsärenden där även andra kommunala skatter och andra typer av begränsningar av beskattningsrätten varit aktuella, och med tanke på att beskattningsrätten är en betydelsefull del av den kommunala självstyrelsen även uttalanden och bedömningar av sådana inskränkningar (avsnitt 6.9). Syftet har varit att undersöka om det går att se någon tydlig linje när det gäller de bedömningar som gjorts i fråga om statliga inskränkningar av kommunernas möjligheter att utöva sitt självbestämmande och att ha möjligheter

[97] Prop. 1973:90 s. 231.
[98] Vogel, H.H, Förvaltningsrättslig tidskrift, *Om den kommunala beskattningsrätten*, FT 1993, s. 59–110.

att finansiera sina verksamheter, vilket är det uttalade syftet med beskattningsrätten.

Stor variation i bedömningarna av när inskränkningar av olika slag anses befogade

Utifrån genomgången av ärenden om olika slags inskränkningar av beskattningsrätt och självstyrelse finns det flera skäl att ifrågasätta de slutsatser som Utjämningskommittén 2022 kommer fram till när det gäller konstitutionella förutsättningar för staten att göra begränsningar i beskattningsrätten. Det finns nämligen en stor variation när det gäller hur inskränkningar av beskattningsrätten och av självstyrelsen bedöms och hur utförligt bedömningarna redovisas. I vissa ärenden som påverkar den kommunala beskattningen i vidare bemärkelse i olika avseenden, även vid upphävande av hela skattebaser, har frågan om statens möjligheter att genomföra begränsningar inte ansetts utgöra något stort ingrepp som staten bör avstå från att genomföra. Det är inte heller ovanligt att frågan om kommunala beskattningsrätten inte ens har berörts under en sådan lagstiftningsprocess, vilket måste tolkas som att den inte ansetts betydelsefull nog att beakta i förhållande till andra intressen. Samma sak gäller för övrigt i vissa lagstiftningsärenden som inskränker den generella självstyrelsen, dvs. inte beskattningsrätten specifikt.

I många ärenden, t.ex. det nämnda ärendet från 1980-talet om olika slags begränsningar av skatteunderlagen, kan det utläsas att politiska uppfattningar har varit avgörande för bedömningen av om något utgör ett stort eller litet ingrepp i självstyrelsen respektive beskattningsrätten. Att så är fallet är inte anmärkningsvärt, utan stämmer väl överens med avsikterna bakom den nuvarande bestämmelsen om proportionalitetsprincipen.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att skyddet för beskattningsrätten och även rätt till självstyre har behandlats på olika sätt i tidigare lagstiftningsärenden, och det går knappast att se några tydliga och klara linjer i fråga om hur sådana bedömningar görs. Det kan dock noteras att i de flesta ärenden där lagstiftning om begränsningar av beskattningsrätten har föreslagits av regeringen har riksdagen bifallit förslagen, och alltså ansett att de statliga åtgärderna varit befogade och att intresset av att genomföra dem har vägt tyngre än det

kommunala självstyret.[99] Även det kan tolkas som att det i första hand handlar om politiska avvägningar.

Proportionalitetsprincipen har ersatt tidigare uttalanden och bedömningar

De lagstiftningsärenden om skattestopp och skattebroms och tidigare uttalanden från KU som Utjämningskommittén 2022 utgår från i sina slutsatser behandlades för cirka 30 år sedan. Det var innan proportionalitetsprincipen hade införts i regeringsformen, och mycket har förändrats sedan dess, både lagstiftningsmässigt och i fråga om kommunsektorns förutsättningar i stort. Det finns mycket som tyder på att den statliga styrningen av kommunerna har ökat och att det kommunala uppdraget har blivit mer omfattande och komplext jämfört med senare delen av 1900-talet, vilket borde betyda att riksdagen allt oftare bedömer att inskränkningar i självstyrelsen är befogade.

Sedan 2011 utgör proportionalitetsprincipen ramen för bedömningarna. Den får därmed anses ha ersatt de principer som tidigare uttalades i enskilda lagstiftningsärenden. Bestämmelsen om proportionalitetsprincipen i 14 kap. 3 § RF har det uttalade syftet att säkerställa att bedömningar av konsekvenserna för självstyrelsen görs under en lagstiftningsprocess, och att riksdagen ska vara fri att ta ställning i det enskilda lagstiftningsärendet om en åtgärd ska genomföras eller inte, vilket ytterst handlar om politiska avvägningar.

Den översiktliga genomgång av de proportionalitetsbedömningar som gjorts sedan bestämmelsen trädde i kraft visar på stor variation i fråga om vilken tyngd självstyrelseintresset har getts och hur högt frågan i sig har prioriterats. Enligt vad utredningen kommer fram till går det därför inte att slå fast några tydliga principer för sådana bedömningar av riksdagen.

Riksdagen är fri att besluta om de åtgärder som den anser behövs

Det finns en tydlig avsikt i regeringsformen och förarbetena till proportionalitetsbestämmelsen att riksdagen ska göra sin bedömning i varje enskilt lagstiftningsärende. Det ska således inte ske

[99] Se även liknande slutsatser i SOU 2007:93 *Den kommunala självstyrelsens grundlagsskydd*, s. 42.

utifrån på förhand givna principer. Det är uppenbart att det handlar om att bedömningen ska göras utifrån politiska ställningstaganden. Detta har flera gånger understrukits, både i förarbeten och i yttranden från Lagrådet och även innan proportionalitetsprincipen infördes.

Av dessa skäl bör riksdagen inte anses vara bunden av tidigare ställningstaganden, och det finns därför enligt utredningens bedömning inte något konstitutionellt krav på att begränsningar av beskattningsrätten, oavsett vilken typ av begränsning det handlar om, bara ska tillåtas om det behövs för att motverka samhällsekonomisk obalans, om det gäller under en begränsad tid och om det föreligger mycket speciella omständigheter.

Proportionalitetsbedömningen ska i stället göras av riksdagen i varje enskilt lagstiftningsärende. Riksdagen bedömer på det underlag som finns i ärendet och utifrån de omständigheter som riksdagen själv bedömer vara relevanta om åtgärden kan anses nödvändig för ändamålet eller om den ska genomföras ändå. Det är till syvende och sist riksdagen som folkets främsta företrädare som avgör om åtgärder som begränsar beskattningsrätten ska genomföras eller inte.

7 Åtgärder för att ge incitament till sänkta kommunalskatter

I kapitlet beskrivs vilka tänkbara åtgärder som kan vidtas av staten för att stärka incitamenten för återhållsamhet i skattesatserna i kommuner och regioner. Kapitlet består av två huvudsakliga delar:

- Beskrivning och analys av olika åtgärder som redan har provats eller som har diskuterats för att ge kommuner och regioner incitament att sänka och/eller inte höja inkomstskattesatser.
- Beskrivning av hur de kommunalekonomiska systemen i Norge och Danmark är organiserade med fokus på styrningen av skattesatserna, samt vilka lärdomar som kan dras av dem i fråga om det svenska systemet.

I slutet av kapitlet diskuteras vilka slutsatser som kan dras utifrån analysen i kapitlet. Dessa kan sammanfattas enligt följande:

- Det finns ett antal åtgärder som kan vidtas och som i olika grad är begränsande för kommunernas och regionernas frihet att själv besluta om inkomstskattesats.
- I kapitlet redovisas hur skattesänkningsbroms och skattesänkningspremie fungerar och exempel på åtgärderna prövats tidigare och vad som kan sägas om dess resultat. Utredningen har i uppdrag att lägga fram ett eller flera förslag på system med skattebroms och skattesänkningspremie. Utredningen ger inte ett entydigt svar om huruvida ett system med skattebroms och skattesänkningsbidrag bör införas, men presenterar i avsnitt 9.1.2 förslag på utformning av system samt de argument som talar för och emot att ett sådant system införs.

- Utredningen förordar fler åtgärder för att öka transparensen i fråga om kommuners och regioners val av skattesats, i syfte att främja den demokratiska förankringen av besluten om skattesats- och ambitionsnivå för kommunen eller regionen. Även sådana åtgärder innebär vissa inskränkningar i kommunernas självbestämmande, men de är begränsade och rimliga i förhållande till syftet.
- Ju större begränsning staten inför av kommunernas beskattningsfrihet desto större ansvar tar staten på sig för att säkerställa goda förutsättningar för kommunsektorns och enskilda kommuners eller regioners finansiering.

7.1 Åtgärder för att ge starkare incitament till lägre skattesatser

I utredningens uppdrag ingår att analysera hur statliga åtgärder som motverkar höjningar respektive stimulerar till sänkningar av befintliga skattesatser kan utformas och bedöma för vilka syften och i vilka situationer sådana åtgärder bör kunna användas. Utredningen har därför gått igenom och gjort en sammanställning av olika metoder för att via statlig reglering begränsa nivån och utvecklingen av kommunalskattesatser. I sammanställningen redovisas modeller som har diskuterats och i vissa fall genomförts, och även modeller som har tillämpats i våra grannländer. De fem grundmodeller som redovisas i tabell 7.1 nedan ger en bild över vilka övergripande metoder som står till buds och även för- och nackdelar som finns med att använda respektive metoder.

Tabell 7.1 Sammanfattning av metoder för sänkta kommunalskatter

		Varianter	För- och nackdelar
1.	Skattetak	• Lagstadgat tak för skattesatserna (Norge) • ”Mjukt” tak, reglering via statsbidrag	• **Fördel:** Ger samma regler för alla kommuner och regioner. • **Nackdel**: Trubbigt, får stora konsekvenser för ett fåtal kommuner och regioner. De som har en skattenivå under taket kan höja.
2.	Skattebroms eller skattestopp	• Lag som förbjuder skattesatshöjning (Sverige 1991–1993) • Lag med incitament att inte höja skatten* och lag om skattebroms via statsbidrag (Sverige 1994 och 1997–1999) • Bidragsbalansering (Danmark) • Obligatoriskt samråd med myndighet som måste godkänna höjning (Ej prövat)	• **Fördel**: Broms är mindre ingripande än tak (dock inskränker även det beskattningsrätten och självstyret) • **Nackdelar**: Kan uppfattas som orättvis mot kommuner och regioner som sänkt före införandet och till fördel för dem som höjt före. Risk att skatten höjs mer eftersom skattehöjning ger mindre intäkt (vid broms)
3.	Skattesänknings-premie	• Kan kombineras med broms • Allmän konstruktion eller frivilliga överenskommelser om minskning av kommunalskatten	• **Fördel**: Mindre ingripande. Kan även användas som incitament att sänka, dvs. inte bara undvika att höja. • **Nackdelar**: Kan uppfattas som orättvis mot kommuner som redan sänkt skatten vid införande
4.	Effektivitetsfrämjande /ambitionsjusterande åtgärder	• Lag om effektivisering och plan för skattesats (obligatoriskt)* • Organisatoriskt eller finansiellt stöd till att analysera och genomdriva förändring	• **Fördel**: Inget ingripande i självstyret om det sker på frivillig grund • **Nackdel**: Sannolikt svårt att få tydliga resultat avseende just skattesats
5.	Ökad utjämning och ökade bidrag	• Ökad utjämning eller alternativa intäktskällor • Ex bidrag, småkommunstillägg • Icke bindande, men angriper delorsaker till skillnader	• **Fördel**: Mindre eller inget ingripande, enkel att genomföra • **Nackdel**: Sannolikt svårt att få tydliga resultat avseende just skattesats, dyr lösning om syftet är att sänka skatten
6.	Ökad transparens	• Motivering till val av skattesatsnivå* • Krav på planer för skattesats- och ambitionsnivå	• **Fördel**: Mindre ingripande åtgärd • **Nackdel**: Kommer påverka genomsnittlig skattesats i begränsad omfattning

* Utredningens förslag

7.2 Skattetak

Ett system med skattetak innebär att kommuner och regioner fritt kan välja skattesats upp till ett givet tak som anges av staten. Metoden kan vara olika ingripande för kommunalt självbestämmande och beskattningsrätten. Om systemet utformas som ett generöst tak med högt satta gränser för skattesatserna, vilket ger stort utrymme för kommunerna och regionerna att bestämma sin egen nivå, blir det mindre ingripande, men styreffekten blir också mindre. Sätts skattetaket på en låg nivå blir styrningen mer ingripande. Om taket för hur höga skattesatserna får vara sätts så lågt att beskattningsrätten i reell mening upphör, skulle metoden strida mot regeringsformen, och därmed inte vara tillåten.

Figur 7.1 Illustration skattetak i förhållande till dagens skattesatser i kommunerna

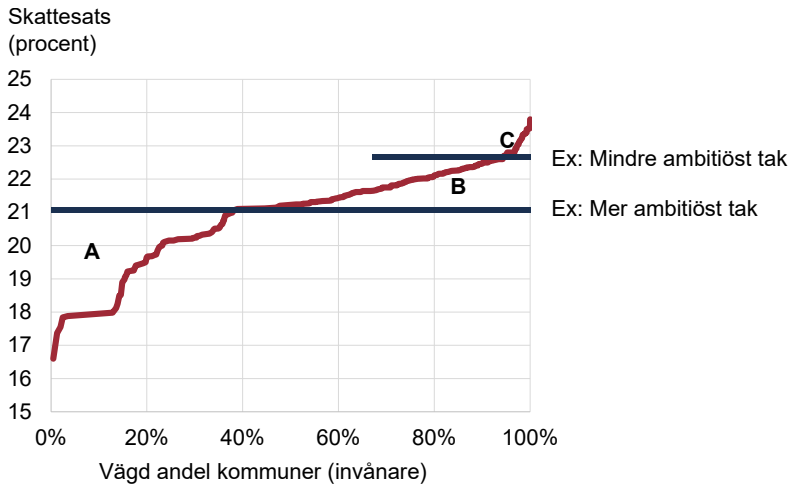

Källa: Statistiska centralbyrån, utredningens illustration.

I figur 7.1 illustreras skattetak som sätts på genomsnittsnivån för kommunernas skattesatser i dag, vilket bör betraktas som en ambitiös nivå. Kommunerna med höga skatter (B & C) skulle behöva sänka skattesatserna, i vissa fall radikalt, och de skulle under överskådlig tid vara begränsade av taket. Kommunerna med låga skatter (A) skulle fortsätta ha frihet att avvika på ett ur skattehänseende positivt sätt.

I Norge finns sedan slutet av 1970-talet ett system med ett skattetak. Taket har dock blivit starkt normerande och systemet har i praktiken inneburit en enhetlig kommunal skattesats. Ett system med enhetlig skatt är en mycket ingripande åtgärd som skulle begränsa beskattningsrätten i Sverige kraftigt. Med en enhetlig skattesats finns ingen kommunal kontroll kvar över intäkterna och storleken på åtagandet. Det går inte direkt att jämföra Norges system med modellen ovan eftersom inkomstskatter i Norge har en mindre betydelse för den kommunala ekonomin. Det finns en inkomstskatt och ett utjämningssystem som fungerar på liknande sätt som i Sverige. Det tycks dock i Norge vara mer vanligt förekommande att variera den kommunala fastighetsskatten för kommuner som vill sänka utdebiteringen från kommuninvånarna. Detta diskuteras närmare i avsnitt 7.8.

Skattetak är ett trubbigt verktyg

Skattetak är ett trubbigt verktyg för att sänka skattesatserna generellt eftersom det endast påverkar och begränsar utrymmet för de kommuner eller regioner som har de högsta skattesatserna.

Om skattetaket sätts på en ambitiös nivå som i exemplet ovan skulle många kommuner behöva sänka sina skattesatser radikalt och medelskattesatsen skulle sjunka någon procentenhet. Detta skulle sannolikt ske till priset av stora ekonomiska utmaningar i många kommuner som vid införandet har de högsta skattesatserna.

Effekterna vid införandet av ett skattetak skulle kunna mildras genom övergångsregler för de kommuner som ligger över gränserna eller genom kompenserande statsbidrag under en övergångsperiod för att verksamheten inte ska bli alltför påverkad.

Om ett skattetak skulle tillämpas skulle det sannolikt behöva motiveras utifrån andra syften än att generellt åstadkomma lägre skattesatser. De främsta skälen för att införa ett skattetak skulle vara om det finns ett upplevt behov av att:

- Sänka de högsta skatterna.
- Stävja en långsiktig utveckling mot allt högre skatter.

Sänka de högsta skatterna

Att införa ett skattetak innebär en relativt kraftig inskränkning i beskattningsrätten för de kommuner som berörs, dvs. de kommuner som har de högsta skattesatserna. Ett tak som tvingar ned skattesatsen skapar en direkt effekt på kommunerna genom att intäkterna minskar, vilket skapar behov av att minska kostnaderna på annat håll. Frågan som behöver ställas är i vems intresse detta görs. Kommuninvånarna har i princip möjlighet att själva besluta om skattenivån och ambitionerna för kommunen och om alternativet är större neddragningar av den kommunala servicen kan skattesänkningar uppfattas som oönskade.

Att sänka de högsta skatterna skulle kunna motiveras med att interaktioner i skattesystemet innebär att de negativa sysselsättningseffekter som kan uppstå vid väldigt hög skatt jämnas ut. De högsta skattesatserna blir därmed ett problem för alla kommuner (se avsnitt 3.4.2). Men att sätta en skarp gräns för beskattningsnivån är inte ett särskilt träffsäkert sätt att minska inverkan av dessa interaktioner generellt.

Det finns ett demokratiskt mandat i grunden för kommunernas val av skatt. Ett skattetak skulle dock potentiellt kunna motiveras utifrån att det kan utgöra ett skydd för de invånare i varje kommun som inte vill ha alltför höga skattesatser.

En övre gräns för att stävja en långsiktig utveckling

Ett skattetak skulle kunna fylla funktionen att stävja en utveckling mot högre skattesatser genom att sätta ett långsiktigt tak som inte får överskridas. Taket sätts på en nivå som inte är begränsande för flertalet kommuner eller regioner när det införs, men som anger den övre gräns som inte får överskridas. Det påverkar vilka beslut som måste fattas i kommunerna i fråga om deras långsiktiga ekonomiska förutsättningar. För att ett sådant system ska fungera är det viktigt att staten skapar trovärdiga utfästelser om att taket kommer att bibehållas över lång tid.

Alla invändningar om att skatten grundas i ett demokratiskt mandat som anförs i föregående stycke är fortfarande giltiga. Men om nivån på taket är trovärdigt och långsiktigt och om det sker en generell uppgång av kommunalskattesatserna så skapar taket en

ram som flertalet kommuner behöver förhålla sig till, inte bara de med de allra högsta skattesatserna. Detta gör att utvecklingen av medelskattesatsen skulle kunna hållas tillbaka utan att snabba förändringar behöver ske i många kommuner. En sådan åtgärd framstår som mer välavvägd.

Ett mjukare alternativ till ett skarpt skattetak skulle kunna vara att de kommuner och regioner som ligger över taket inte får höja skattesatsen.

Skattetak kan skapa problem för likvärdigheten i kommunernas ekonomiska förutsättningar

Ett skattetak skapar också frågor om jämlika ekonomiska förutsättningar. Om kommuner fritt får höja skattesatsen upp till ett visst tak, så kommer detta tak att innebära olika maximala intäktsnivåer för olika kommuner eftersom olika kommuner och regioner har olika skattekraft. Ett skattetak som gör att de kommuner och regioner med högst skattesats tvingas sänka dessa skulle också ställa högre krav på utjämningsystemet. Ett skäl till att enskilda kommuner eller regioner har en hög skattesats kan vara att de inte får full kompensation i utjämningsystemet för sina specifika förutsättningar. Ett tak kräver alltså att det i högre grad än i dag behöver säkerställas att utjämningsystemet skapar likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner och mellan regioner.

Skattetak måste anpassas efter olika uppgiftsfördelningar mellan kommuner och regioner

Kommuner och regioner delar skattebas, vilket innebär att de tar ut inkomstskatt från samma invånare. De verkar också inom samma system för finansiering via statsbidrag, utjämningssystem och skatt. Som huvudregel har alla kommuner och alla regioner ansvar för samma verksamhetsområden enligt den speciallagstiftning som gäller för respektive område. Uppgiftsfördelningen mellan kommuner och regioner kan dock variera något mellan olika län. Inom vissa verksamhetsområden är det tillåtet för regioner och kommuner att komma överens om en annan ansvarsfördelning för vissa uppgifter och att reglera detta med skatteväxlingar. Skattetak skulle därför

ställa krav på någon form av samordning av skattetaken mellan regionen och kommunerna i respektive län. Det skulle dock vara problematiskt att införa ett gemensamt skattetak för kommuner och regioner i samma län, då kommunerna och regionerna i sådana fall länsvis måste komma överens om utrymmet för skatteförändringar.

En lösning skulle kunna vara att sätta separata tak för kommuner och regioner som justeras baserat på uppgiftsfördelningen i respektive län, vilket förutsätter att den justerade skattesatsen är rätt beräknad.

Utredningens bedömning

Utredningen förordar inte införandet av ett skattetak av de skäl som framgår i avsnittet ovan. Skattetak kan stävja en utveckling mot mycket höga skattesatser men det är en trubbig åtgärd som innebär en stor begränsning av beskattningsrätten i relation till nyttan av åtgärden.

7.3 Skattestopp och skattebroms

I den svenska debatten har det förts fram olika förslag på skattestopp och skattebroms. Frågan behandlades bland annat i slutbetänkanden från 1976 års kommunalekonomiska utredning (KEU 76) och Utjämningskommittén 2022 som båda fått uppdraget att se över möjligheterna att införa begränsningar av kommunskatterna.[1]

Med skattestopp och skattebroms menar denna utredning statliga styrmedel som innebär att kommunerna på olika sätt hindras från att höja skattesatsen. Med skattebroms avses här att staten inför negativa ekonomiska incitament för att göra det mindre ekonomiskt fördelaktigt för kommunen eller regionen att höja skattesatsen. Med skattestopp avses att staten inför ett skarpt hinder för kommunerna och regionerna att höja skattesatsen, vilket i första hand sker genom att staten lagstiftar om att skattehöjningar inte är tillåtna. Det kan dock även uppnås genom att en skattebroms höjs till en sådan nivå att skattehöjningar inte längre blir meningsfulla.

[1] KEU 76 tog fram förslag som man kallade tillfälligt skattetak som är individuellt för varje enskild kommun, vilket denna utredning betraktar som ett skattestopp.

Syftet med skattebroms eller stopp är att påverka utvecklingen av alla kommunala skattesatser snarare än i fallet med skattetak, som beskrivs i avsnittet ovan, som sätter en yttre gräns för kommunernas befogenhet att bestämma sina skattesatser.

Skattestopp kan ifrågasättas utifrån att kommunerna får olika villkor

Skattestopp kan ifrågasättas utifrån perspektivet att kommunerna skulle få olika förutsättningar, då verktyget tar sikte på att helt undvika höjda skattesatser snarare än att bedöma dem på likvärdiga meriter. En kommun med hög skatt tillåts att ha det så länge den inte höjer skatten ytterligare, och en kommun med låg skatt skulle hindras från att höja skattesatsen till samma nivå som en annan kommun redan har. Detta gör att ett skarpt skattestopp inte bara inskränker kommunernas beskattningsrätt på ett omfattande sätt, det kan också ifrågasättas på grund av att det ger kommuner och regioner olika villkor och förutsättningar för att bedriva sin verksamhet.

Skattebroms med tidsbegränsad avgiftsskyldighet är mindre ingripande än skattestopp

En skattebroms som gör att kommuner och regioner ska betala en avgift under en begränsad tid för en höjd skattesats skulle vara mindre tveksamt än skattestopp av två huvudsakliga anledningar. För det första skulle avgiften som kommunen betalar vara av tillfällig karaktär. En kommuns förutsättningar skulle därför efter en övergångsperiod inte vara annorlunda än om den hade legat på den nivån hela tiden. För det andra dras inte hela intäktsökningen in. Det kortsiktiga värdet av skattehöjningen minskar dock, vilket går att jämställa med de variationer som redan finns i hur stor intäktsökning kommuner får från en skattehöjning.

En skattebroms skulle dock också kunna utformas med en sanktion som inte bara betalas under en begränsad tid utan som en permanent avgift. En sådan lösning skulle kunna användas för att neutralisera och väga upp de incitament som finns att höja skatter för att finansiera ökad offentlig verksamhet. Det hänger samman med de potentiella interaktioner som finns mellan kommunal inkomstskatt

å ena sidan och statlig skatt å andra sidan, det kommunala inkomstutjämningssystemet och snedvridande incitament till följd av att privat konsumtion är belagd med moms, vilket inte gäller de kommunala inkomstskatterna (se avsnitt 5.1.5).[2]

Denna utredning föreslår dock inte en permanent skattebroms med denna motivering. De snedvridande effekter på incitamenten som jobbskatteavdraget ger adresseras direkt med förslag på förändring av konstruktionen av jobbskatteavdraget så att kommuninvånare inte blir ersatta av staten för skattehöjningar som kommunen gör (se avsnitt 8.1.2).

De beskrivna incitament som momssystemet och inkomstutjämningssystemet innebär är dock abstrakta och sannolikt i stor utsträckning okända för kommuner, och det är en öppen fråga om de teoretiska incitamenten verkligen har någon betydelse i praktiken för kommunernas och regionernas val av kommunal konsumtion framför annan konsumtion, eller för invånarnas möjlighet att välja bort det senare. Utredningen ser inte att det finns påtagliga skäl för en sådan permanent skattebromslösning.

Inkomst- och utbudseffekter av att minska värdet av en skattehöjning

En skattebroms med tillfällig avgift minskar kommunens eller regionens intäktsökning från en skattehöjning kortsiktigt. Värdet av skattehöjningen minskar därmed. Teoretiskt kan två effekter av detta urskiljas:

- Kommunen och regioner kommer i högre grad vilja undvika skattehöjningen som verktyg för att uppnå sina mål.
- Kommunen och regioner skulle behöva höja skattesatsen mer för att kortsiktigt få samma intäktsökning som utan skattebromsen.

Det förstnämnda är den huvudsakliga önskvärda effekten men det kan inte uteslutas att vissa kommuner och regioner i stället ökar skattesatsen mer än de annars hade gjort. Ett exempel på denna effekt är att kommuner med låg skattekraft i snitt har högre skatte-

[2] En sådan skattebromslösning beskrivs i forskningsrapporten *Så subventionerar staten höga kommunalskatter*, Jacob Lundberg, 2019.

satser samtidigt som marginalintäkten av en skattehöjning minskar med nivån på skattekraft (diskuteras i avsnitt 5.1.1).

Båda effekterna verkar samtidigt och i olika riktning. Vilken effekt som i slutändan är den mest dominerande avgörs från fall till fall beroende på vem som fattar beslutet, vilken kunskap de har och vilka alternativa lösningar som finns att tillgå.

7.3.1 Skattebroms och skattestopp har tillämpats under 1990-talet

I Sverige präglades 1970- och 80-talen av en hög ökningstakt på kommunalskatterna. Regeringen och riksdagen vidtog då ett antal åtgärder för att begränsa ökningstakten och den kommunala expansionen. 1974–1981 ingicks tre överenskommelser om skattestopp mellan staten och de dåvarande kommunförbunden, men åtgärderna var relativt overksamma och fick inte önskad effekt.[3]

Under 1990-talet prövade staten i stället tre varianter av mer tvingande karaktär genom skattestopp och skattebroms:

- Skattestopp (1991–1993): Kommuner och landsting (nuvarande regioner) kunde inte höja skattesatsen.
- Skattebroms/incitament, variant (1994): Kommuner och landsting fick ekonomisk fördel om de sänkte eller inte höjde skattesatsen.
- Skattebroms (1997–1999): Kommuner och landsting som höjde skattesatsen förlorade halva intäktsbeloppet i indraget statsbidrag.

Skattestopp 1991–1993

I början av 1990-talet infördes ett tillfälligt skattestopp för kommuner och landsting (numera regioner) genom lagen (1990:608) om tillfällig begränsning av kommuners rätt att ta ut skatt. Skattestoppet innebar att en kommun eller ett landsting inte fick bestämma en högre skattesats för 1991 och 1992 än den som hade gällt för

[3] Pettersson-Lidom P och F Wiklund (2002) *Att hålla balansen – en ESO-rapport om kommuner och budgetdisciplin.*

1990. Skattestoppet förlängdes sedan till att gälla även för året 1993.[4] (Se avsnitt 6.9.2)

Modellen föreslogs först av 1976 års kommunalekonomiska utredning som en av två modeller för begränsning av kommuners beskattning. Modellerna föreslogs vara tillfälliga och möjliga att användas vid en framtida situation när staten av särskilda skäl behövde begränsa skatteutvecklingen. Utredningens förslag genomfördes dock inte.[5]

Skattestoppet som gällde 1991–1993 hade förväntad effekt i det avseendet att det stoppade en tidigare uppåtgående trend i genomsnittliga kommunalskattesatser.

Skattebroms/incitament att inte höja skatten 1994 och skattebroms 1997–1999

Efter åren med skattestopp 1991–1993 ville regeringen hantera risken för att kommuner och landsting (numera regioner) skulle höja skattesatsen och därför bestämdes i lagen (1993:778) med särskilda bestämmelser om utbetalning av skattemedel år 1994 att kommuner och landsting som inte höjde skattesatsen för 1994 fick behålla skattemedel som annars skulle återföras till staten genom att ett undantag gjordes från finansieringsprincipen.[6] Detta kan ses som en variant av en ekonomisk skattebroms men också som ett ekonomiskt incitament som liknar en premie, eftersom staten gav en ekonomisk fördel som gjorde det mindre ekonomiskt attraktivt att höja skattesatsen. Samtidigt innebar den ekonomiska fördelen genom undantaget ett stort tillskott som sannolikt i sig kraftigt minskade behovet av att höja skattesatserna. Undantaget för kommuner och landsting som inte höjde skatten summerade till cirka 4,2 miljarder kronor, vilket i relation till skattebasen i dag skulle motsvara runt 14 miljarder kronor. Undantaget gällde dock bara 1994, vilket kan vara en delförklaring till att skattesatserna ökade på nytt de efterföljande två åren, då det inte längre fanns några ekonomiska fördelar eller några restriktioner för att besluta om nivåer på skattesatserna.

[4] Lagen (1992:672) om begränsning av kommuners rätt att ta ut skatt för år 1993, prop. 1991/92:150, del II.
[5] SOU 1977:78 *Kommunerna: utbyggnad, utjämning, finansiering: slutbetänkande*, bilaga 4.
[6] Se vidare i avsnitt 6.9.2.

Regeringen uppfattade en risk för att fortsatta skattehöjningar skulle hindra den ekonomiska återhämtningen och nådde överenskommelser med Kommunförbundet och Landstingsförbundet om att dessa aktörer skulle verka för återhållsamhet med skattehöjningar inom respektive sektor. Samtidigt föreslogs och infördes en lag om vad som kan betraktas som en tillfällig skattebroms (se avsnitt 6.9.2).[7] Lagen innebar att det generella statsbidraget minskades med ett belopp motsvarande halva intäktsökningen som en skattehöjning gav jämfört med vad skattesatsen 1996 gav i en kommun eller ett landsting. Skattebromssystemet gällde mellan 1997 och1999.[8]

Effekter av skattebromsar

Åtgärderna som genomfördes under 1990-talet tycks ha haft effekt. Under perioderna där staten tillämpade skattestopp eller skattebroms var det få kommuner och landsting som höjde skattesatsen. I figuren nedan illustreras utvecklingen av medelskattesatsen för kommunalskatterna över tid samt antalet kommuner och landsting som höjde eller sänkte skatten respektive år.

[7] Lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998.
[8] Lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997–1999. Prop. 1997/98:150.

Figur 7.2 Skattestopp och skattebroms

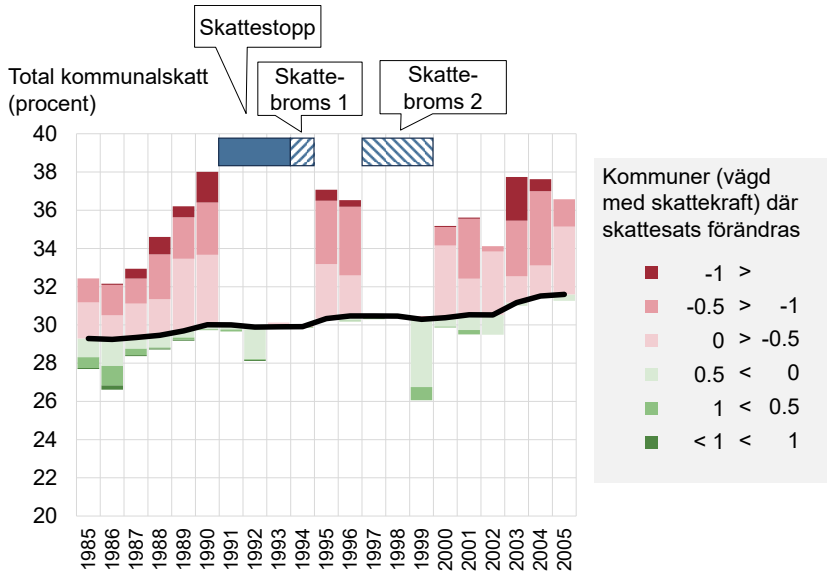

Källa: Statistiska centralbyrån, egna beräkningar.

Figur 7.2 ger vid handen att bromsande åtgärder som infördes 1994 och 1997–1999 var effektiva för att hålla tillbaka utvecklingen mot ökade kommunalskattesatser. Efter åtgärderna som genomfördes 1991–1994 syns en skarp uppgång av kommunalskattesatserna under 1995 som sedan planar ut något under 1996. Detta kan tyda på att det funnits ett tryck att höja skattesatserna som kommunerna sedan åtminstone delvis agerade på efter att åtgärderna upphävdes. Det är lätt att dra slutsatsen att ett förbud mot skattehöjningar bara leder till minskat antal skattehöjningar. Men ett skattestopp får även andra effekter än att begränsa en höjning av skattesatserna. Om det finns ett uppgående kostnadstryck skulle ett skattestopp exempelvis även kunna leda till att kommuner försöker uttömma andra typer av intäktskällor, det skulle kunna ge ett ökat effektiviseringstryck, kommuner och regioner kan dra ned på vissa uppgifter och minska sin ambitionsnivå m.m. När det gäller sänkt ambitionsnivå för befintliga uppgifter finns det även vissa uppgifter om att skattestoppet under 1990-talet lett till att underhåll och investeringar skjutits på framtiden. Olika kommuner och regioner hanterade skattestoppet på olika sätt och det finns många exempel på olika typer av

utfall. I denna utredning har vi inte haft tillräckligt med underlag för att kunna dra slutsatser om konsekvenserna i kommunsektorn i ett bredare perspektiv. Det finns heller ingen mer utförlig utvärdering av effekterna av skattestoppet isolerat från andra förändringar som skedde i början 1990-talet.

Det går dock att notera att skattestoppet och lågkonjunktur sammanföll med kraftiga minskningar av antalet vårdplatser på svenska sjukhus, att antalet elever per lärare och antalet barn per anställd inom förskolan ökade under perioden.[9] Det som försvårar en utvärdering av verksamhetseffekterna är att många olika typer av reformer och verksamhetsövergångar genomfördes under samma period.

Skattebromsen under 1997–1999 ledde till att mycket få kommuner valde att höja skattesatsen. Samtidigt gjordes under perioden stora statliga tillskott i form av ökning av generella statsbidrag till kommunsektorn. Det är därför svårt att entydigt dra några slutsatser om effekten av skattebromsen.

7.4 Skattesänkningspremie

Ett system med skattesänkningspremie innebär att staten belönar kommuner och regioner som väljer att sänka skatten genom att ge dem ett extra statsbidrag. Det kan utformas på olika sätt, t.ex. när det gäller hur stort bidrag som ska ges och hur länge kommunen ska ha rätt till det extra bidraget. Något sådant har inte prövats ännu i Sverige men det är däremot en del av det danska systemet med skattestopp och skattesänkningspremie (se avsnitt 7.8.1).

En utmaning med ekonomiska belöningssystem är att undvika oönskat och kortsiktigt agerande från de som är föremål för styrningen. För att motverka sådana tendenser har man i Danmark ett system med skattebroms och en skattesänkningspremie. För att motverka kortsiktigt agerande bör sanktionerna och premierna vara lika stora i relation till förändringen av skattesatsen. Symmetri i systemet gör att det finns låg risk att någon försöker agera kortsiktigt för att få ekonomiska fördelar. Om en kommun eller region sänker skatten för att ta del av premien så behöver den betala ungefär

[9] Se bl.a. Bergmark Å och J Fritzell (2007) *Välfärdens utveckling efter 1990-talets kris*, Olsson A (2009) *Det var värre på 90-talet*; SOU 2001:79 *Välfärdsbokslut för 90-talet*.

samma summa om de i framtiden vill höja skatten till samma nivå igen.

En fördel med ett system som innehåller både en skattesänkningspremie och en skattebroms för att motverka höjningar är att det skapar tydliga förutsättningar kombinerat med ökade incitament för att sänka skattesatser. Styrningen blir inte lika ingripande som om staten styr själva nivån på skattesatsen eftersom kommunerna tillåts fortsätta tillämpa den skatt de för närvarande har och kommunerna har möjlighet att förändra skattesatsen, men staten gör att det blir ”dyrare” att höja skatten och en sänkning ger inte samma ekonomiska bortfall.

7.5 Åtgärder för att minska behovet av ökade inkomster från kommunalskatten

I diskussionen om kommunala skattesatser uppkommer ofta andra förslag på åtgärder för att förebygga behovet av att höja kommunalskatterna. Dessa kan delas in i dels strukturella effektiviseringsåtgärder och verksamhetsöversyner som påverkar kostnaderna, dels åtgärder för att på olika sätt påverka kommunernas intäkter genom förändrade statsbidrag eller utjämning.

Åtgärder för att effektivisera kommunal verksamhet

Det har i tidigare utredningar om kommunsektorns ekonomi och i andra sammanhang framförts ett antal förslag som i olika grad kan leda till en högre effektivitet i kommunsektorn, och därmed lägre kostnader, varav vissa har genomförts. Några exempel:

- Färre och mer ändamålsenlig användning av riktade statsbidrag – Har framförts av ett stort antal statliga utredningar och i andra rapporter under lång tid. Se t.ex. följande utredningsbetänkanden och rapporter: Produktivitetskommissionen, *Fler möjligheter till ökat välstånd* (SOU 2025:96), Utjämningskommittén, *Nätt och jämnt* (SOU 2024:50), Försöksverksamhetskommittén, *Förändring genom försök* (SOU 2023:94), Kommunutredningen, *Starkare kommuner* (SOU 2020:8) och Statskontorets rapport 2022:9 *Administrativa kostnader i kommunsektorn.*

- Statsbidrag till strukturåtgärder i enskilda kommuner och regioner (föreslogs bland annat av Utjämningskommittén 2022, SOU 2024:50)
- Effektivitetsdelegationen för hälso- och sjukvård inom Kammarkollegiet 2025–2030, som inrättades av regeringen i december 2024
- Statsbidrag till kommuner som har relativt hög produktivitet i kärnverksamheterna (ex ESO 2020:3)
- Tydligare och mer effektiv kommunal revision (Långtidsutredningen SOU 2015:104)

Ökad utjämning och ökade bidrag

Kommuner och regioner höjer vanligtvis skatten för att det finns ett behov av mer resurser eller för att genomföra den verksamhet som man önskar. I Sverige finns ett långtgående utjämningssystem som ska ge likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner och mellan regioner. Utjämningen är inte fullständig, och ofta föremål för diskussion. Exempel på åtgärder som särskilt tagits upp som riktade mot kommuner med hög skattesats är småkommunstillägg, delegationen för kommunal ekonomi i balans, statsbidrag till kommuner med svag bostadsmarknad, statsbidrag till socioekonomiskt eftersatta kommuner m.m. I avsnitt 4.1 diskuteras omfattningen av utjämningen och vilken betydelse det har för olika kommuners förutsättningar.

På samma sätt finns det diskussion om hur stora kostnader statliga krav innebär för kommunerna och i vilken grad nya pålagor kompenseras genom ökade statsbidrag.

En ytterligare aspekt är i vilken takt staten behöver öka generella tillskott till sektorn för att skapa rimliga förutsättningar för kommunsektorn i helhet.

I grunden handlar frågorna om hur stora resurser som krävs för att hantera de krav och åligganden som finns för kommunerna. Frågan om resurser är sammankopplad men inte synonym med frågan om skattesats och åtagande. Detta resonemang beskrivs närmare i kapitel 4.2.

7.6 Åtgärder för ökad transparens vid val av skattesats

Det kommunala självstyret med tillhörande beskattningsrätt utgör grunden för kommunernas självbestämmande i fråga om lokala och regionala angelägenheter och innebär ett långtgående eget ansvar för den kommunala ekonomin. Beslutanderätten i kommunerna utövas av folkvalda församlingar, och systemet bygger således på att det finns ett demokratiskt mandat för de kommunala beslutsfattarna när det gäller kommunens verksamheter och ekonomi. För att detta system ska fungera som avsett är det viktigt att kommuninvånarna som väljer vilka som ska representera dem i den beslutande församlingen, dvs. fullmäktige, har tillräcklig information om skälen för de beslut som fattas, t.ex. när det gäller serviceutbud och ambitionsnivåer i verksamheterna, och om de alternativ som kan finnas.

Kommunens skattesats beslutas av fullmäktige, och nivån hänger nära samman med valet av ambitionsnivå och utbud. Samtidigt är skattesatsen sällan föremål för allmän debatt i kommunerna. En ökad transparens i fråga om de bedömningar som görs av de kommunala beslutsfattarna i dessa avseenden skulle kunna främja förutsättningarna för det demokratiska ansvarsutkrävandet. I kapitel 8.2 presenterar utredningen förslag på åtgärder som syftar till att öka tillgången till sådan information.

Obligatoriskt samråd med statlig myndighet inför en skattehöjning

En kommun eller region som planerar att höja skatten skulle kunna åläggas en skyldighet att samråda med eller informera en statlig myndighet innan en höjning genomförs. Det skulle också kunna övervägas om den statliga myndigheten skulle ges rätt att föreslå åtgärder som alternativ till höjning av skattesatsen.

Syftet med en samrådsplikt skulle vara att säkerställa att beslut om höjning av skattesatser är noggrant genomtänkta och väl motiverade. En statlig myndighet som samråder med kommuner skulle ha möjlighet att lämna synpunkter och medskick, och peka på alternativa lösningar när sådana finns, och på det sättet kunna bidra till ett bättre underlag för beslutsfattandet. Skattehöjningar som inte

skulle bedömas som nödvändiga ur ett ekonomiskt perspektiv skulle då kunna undvikas.

Det skulle dock innebära ett tidskrävande och omständligt förfarande. Det skulle också vara resurskrävande både för staten och för kommunerna, och det kan ifrågasättas om nyttan med en sådan process skulle uppväga nackdelarna.

Det skulle också vara en inskränkning i det kommunala självstyret i och med att kommunerna inte skulle tillåtas att besluta om skattesatsnivån utan att först ha samrått med den statliga myndigheten. Nivån på skattesatsen är ett av de viktigaste politiska beslut som fattas i en kommun eller region. Beslutet bygger på invånarnas val till fullmäktigeledamöter och den inriktning de har. Det skulle därför kunna upplevas som en kraftig inskränkning av det kommunala självstyret om en eller flera statliga tjänstemän skulle ha rätt att överpröva detta politiskt fattade beslut. Hur kraftig inskränkningen skulle vara beror på vilka befogenheter myndigheten skulle få.

Det kan dock konstateras att det har funnits liknande bestämmelser om statlig kontroll av vissa kommunala budgetbeslut. Fram till 1977 gällde t.ex att beslut om anslag som skulle täckas genom utdebitering under mer än fem år måste underställas länsstyrelsens prövning. Syftet var att åstadkomma kontroll över beslut som skulle innebära att en kommun skjuter kostnader framför sig på längre sikt. Bestämmelserna gav uttryck för tanken att varje generation bör bära sina egna ekonomiska bördor, dvs. något som numera ingår i de lagstadgade kraven på god ekonomisk hushållning och medelsförvaltning.[10] Underställningsskyldigheten togs bort eftersom den inte bedömdes innebära någon effektiv tillsyn.[11]

7.7 Modeller för att sänka kommunalskatter

I avsnitt 3.4.4 konstaterar utredningen att det finns ett inneboende problem med inkomstskatt som grundläggande finansiering av kommunsektorn i ett läge där skatterna ökar över tid. Den genomsnittliga skattesatsen för kommunal inkomstskatt har ökat, främst till följd av ökade skattesatser i regionerna. Hög och ökande inkomstskatt riskerar att leda till att skattebasen urholkas över tid bland

[10] 11 kap. 1 och 2 §§ kommunallagen (2017:725).
[11] Prop. 1975/76:187 s. 506.

annat genom att färre personer arbetar, att antalet arbetade timmar går ned och att människor får mindre incitament att investera i utbildning m.m.

Jobbskatteavdraget är en skattesubvention som bl.a. syftar till att sänka inkomstskatten för dem med arbetsinkomster

Staten har genomfört åtgärder för att sänka beloppen som skattskyldiga personer betalar i kommunal inkomstskatt, dvs. jobbskatteavdraget och andra skattereduktioner. Genom jobbskatteavdraget minskar staten den kommunala inkomstskatten för skattebetalarna genom en skattereduktion som finansieras via statskassan. Kommunerna får samma intäktsbelopp som de skulle ha fått utan jobbskatteavdraget men invånarna betalar lägre inkomstskatt. Att via skattereduktion i efterhand minska inkomstskatten är på ett sätt en enkel och praktisk metod för att nå syftet att sänka inkomstskatten, men har nackdelen att skattesystemet kan bli mer svåröverblickbart.

Modell för statlig-kommunal skatteväxling

Om staten skulle vilja sänka kommunala inkomstskatter utan att i grunden påverka det kommunala åtagandet eller strama åt kommunsektorns intäkter kan en skatteväxling genomföras via sänkt kommunalskatt mot ökat generellt statsbidrag. Detta skulle kunna åstadkommas genom lagstiftning med krav på kommunerna att sänka skattesatserna i kombination med utfästelser om höjda generella statsbidrag, men sannolikt skulle det även gå att göra på frivilliga grunder eftersom staten skulle finansiera hela skattesänkningen. Åtgärden skulle kunna genomföras helt inom ramarna för nuvarande system med skatt och generella bidrag som hörnpelare för kommunsektorns finansiering.

En skatteväxlingsmodell med ökade statsbidrag skulle kunna åstadkomma en sänkning av inkomstskatter på bred front med mindre risk för att skapa ett oöverskådligt och komplicerat system på ett sätt som fler skatteavdrag, skattereduktioner och olika särregler kan innebära för systemet som helhet.

Det finns dock vissa invändningar som kan göras mot en sådan lösning, som skulle innebära en ökning av kommunsektorns beroende

av statsbidrag. För det första är det principiellt tveksamt med en ordning där finansieringen av kommuners och regioners verksamheter inte i tillräckligt hög grad motsvarar det invånarna i den enskilda kommunen eller regionen betalar, dvs. om kommunsektorn blir mer beroende av statsbidrag och enskilda kommuner och regioner därmed får mindre rådighet över sin finansiering. Kommunsektorn är redan i dag till en stor del finansierad av statliga medel. Att öka sektorns beroende av bidrag innebär att kopplingen mellan en kommuns egna skattemedel och den välfärd som ges till kommuninvånarna blir mindre tydlig.

För det andra finns för kommunsektorn en tydlig skillnad mellan att finansieras genom statsbidrag eller genom skattemedel. Oavsett om nivåerna är desamma vid ett givet tillfälle bestäms utvecklingen av statsbidrag av statliga beslut medan underlaget för inkomstbeskattning utvecklas med ekonomin i stort och ger en mer förutsägbar utveckling av inkomsterna.

Växla inkomstskatt mot annan skattebas

En annan lösning som ibland anförs är att utöka kommunsektorns finansiering med en ny skattebas som gör att sektorn blir mindre beroende av inkomster från inkomstskatt. En egen skattebas gör att intäkterna i viss mån värdesäkras över tid på ett sätt som inte statsbidragen gör i dagsläget. Införandet av en ny skattebas kan i sin tur föras över mot krav på sänkningar av kommunala inkomstskatter.

Exempel på möjliga alternativa skattebaser är att kommunerna tar del av arbetsgivaravgiften eller momsen. Båda är stora skattebaser med relativt jämn fördelning mellan landets kommuner vilket gör att intäkterna inte behöver jämnas ut i samma grad som andra intäktskällor.

Frågan om nya skattebaser är komplicerad och öppnar för flera andra frågor om de incitament som skapas inom respektive skattebas. Om skattebasen kombineras med ett mandat att bestämma över nivåer på beskattning kan det riskera att den kommunala ekonomin blir mer komplicerad vilket kan försvåra ansvarsutkrävande på lokal nivå. Om en ny skattebas införs utan rätt att bestämma nivåer på beskattningen finns det ingen tydlig fördel med systemet

i relation till att införa generella bidrag som skrivs upp med ett förutsägbart index.

Sänka andra skatter på arbete än kommunala inkomstskatter

Denna utredning handlar om att ta fram förslag för att sänka kommunala inkomstskatter. En viktig problembild är att Sverige har relativt höga skatter på arbete vilket kan minska incitamenten att arbeta och att anställa personal. I avsnitt 3.3 konstateras dock att kommunala inkomstskatter bara utgör en mindre del av skatterna på arbete i Sverige. Om det handlar om förutsättningar för lägre skatter på arbete kan det finnas skäl att överväga andra skatter på arbete än kommunala inkomstskatter. Inkomstskatter har en stor fördel som kommunal skattebas med en beskattningsrätt och det är att det finns en tydlig koppling till kommuninvånarna själva. Beskattningsrätten fungerar bäst under förutsättning att det är tydligt för invånare och politiker i kommuner vad kostnaden är för att öka intäkterna till kommunkassan. I den aspekten är inkomstskatter en god kandidat som skattebas. När det gäller skatter som går till staten är en geografisk anknytning inte relevant på samma sätt.

En stor del av statens skatt på arbete är arbetsgivaravgifter. Arbetsgivaravgifterna är i olika grad avgifter där prestationen kan kopplas till hur mycket som betalats in. Samtidigt skulle det sannolikt vara möjligt att växla en del av arbetsgivaravgifterna mot andra skattebaser om staten skulle göra den prioriteringen.

7.8 Skatterestriktioner i Danmark och Norge

I föregående avsnitt har olika förslag och tänkbara åtgärder för att åstadkomma lägre kommunalskatter i Sverige presenterats.

I följande avsnitt redovisas hur de kommunalekonomiska styrsystemen ser ut i Danmark och Norge, och vilka åtgärder som vidtagits för att begränsa ökningen av kommunalskatterna över tid.

Systemen för kommunalskatter ser delvis olika ut i Sverige, Norge och Danmark. I Norge har enhetliga skattesatser länge varit praxis. I Danmark har utvecklingen gått mot mer enhetlighet och mer statlig styrning, till följd av stigande kommunalskattenivåer och ökade skillnader i olika delar av landet, dvs. liknande tendenser som i Sverige.

7.8.1 Danskt system för att hålla nere skattesatser och utgifter

Den kommunala självstyrelsen i Danmark

Kommunal självstyrelse regleras i dansk grundlag genom en bestämmelse om att kommunernas rätt att under statens tillsyn självständigt sköta sina angelägenheter ska regleras i lag.[12]

Danska kommuner har inte någon grundlagsreglerad beskattningsrätt, men i den danska lagen om kommunal inkomstskatt föreskrivs att de personer som är skyldiga att betala inkomstskatt till staten också ska betala skatt till kommunen.[13] I samma lag anges att skattesatsen fastställs av kommunfullmäktige (kommunalbestyrelsen) för varje kalenderår.[14]

Det kommunalekonomiska styrsystemet

I Danmark finns ett kommunalekonomiskt styrsystem som är inriktat på kostnadskontroll och på att förhindra generella skattehöjningar. Det infördes som en del av en större omstöpning av det ekonomiska och politiska kommunsystemet som genomfördes under de första åren på 2000-talet. Det handlade bland annat om en kommunreform där man gick från 270 till 98 kommuner, en förändring av uppgiftsfördelningen mellan staten, kommunerna och regionerna och ett nytt ekonomiskt system med fokus på kostnadskontroll och på att hålla ned medelskattesatsen.[15]

Det kommunalekonomiska systemet baseras på förhandlingar och överenskommelser mellan staten och kommunsektorn, dvs. det danska kommunförbundet Kommunernes Landsforening, KL, vilket manifesteras i ett årligt budgetavtal för kommunsektorns ekonomi. I budgetavtalet anges en totalram för kommunsektorns verksam-

[12] Danmarks Riges Grundlov § 82, kap. VII: ”Kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ordnes ved lov.”
[13] Kommuneskatteloven § 1.
[14] Kommuneskatteloven § 6.
[15] Beskrivningen av det danska systemet bygger på dessa källor:
Danska Kommunförbundets KL:s hemsida https://www.kl.dk/oekonomi-og-administration/oekonomi-og-styring/kommunal-oekonomi-a-z.
Mehtonen M (2016) *Kommunal ekonomistyrning enligt dansk modell*.
Sandberg S (2016) *Statlig styrning av kommuner och regioner: Nordiska trender 2020–2023*
Intervjuer med Anders Windinge chefsekonom och Max Nielsen chefskonsulent på danska kommunförbundet KL.

hetsutgifter och investeringar samt skatteuttag och för nivån på statsbidragen för det kommande året. För att förstärka incitamenten för de enskilda kommunerna att följa budgetavtalet infördes 2011 ett lagstadgat sanktionssystem. Det ger möjlighet till individuella och kollektiva sanktioner för kommunerna om budgetavtalet inte följs. Systemet består av tre delar, nämligen budgetsanktioner, utgiftssanktioner och skattesanktioner.

Budgetsanktioner

Budgetsanktioner innebär att staten minskar utbetalningen av statsbidrag till kommunsektorn om kommunernas sammanlagda budgetar överskrider de totala utgiftsramarna för verksamhet och investeringar som KL och staten kommit överens om i budgetavtalet.

Sanktionerna träder in om sektorn som helhet överskrider totala budgetramen och drabbar sektorn kollektivt. Det innebär att enskilda kommuner kan öka sina budgeterade utgifter utan att det leder till sanktioner, om ökningen motsvaras av budgetsänkningar i andra kommuner. Detta gäller budgeten både för investeringar och verksamhetsutgifter. Statsbidragsminskningen görs för budgetåret.

Utgiftssanktioner

Utgiftssanktioner syftar till att kommunerna ska hålla sig inom ramen för den gemensamma utgiftsramen. Det handlar alltså om hur mycket pengar kommunerna faktiskt spenderar. Utgiftssanktioner innebär att staten gör avdrag på utbetalningarna av statsbidragen om kommunsektorns utgifter sammantaget överskrider den överenskomna utgiftsramen för verksamhetsutgifter. Avdraget motsvarar det belopp som utgiftsramen överskridits med och fördelas så att 60 procent dras av från den kommun som spenderat över sin budget och 40 procent fördelas kollektivt på alla kommuner. Avdraget görs på statsbidraget det följande budgetåret.

Skattesanktioner

Skattesanktionernas grundläggande syfte är att hålla nere den kommunala skattenivån. Ändringar i de enskilda kommunernas skattesatser ska alltså inte påverka medelskattesatsen. Kommunerna får därför höja sin skattesats under förutsättning att andra kommuner sänker sina i motsvarande grad. Beräkningen görs med avseende på storleken på den förändring av skatteintäkten som följer av den ändrade skattesatsen. Det innebär att om en stor kommun sänker sin skattesats kan många små kommuner höja sina skattesatser. Skattesanktionerna följer samma logik som budget- och utgiftssanktionerna. De utlöses med andra ord om kommunernas sammanlagda skattenivå ökar. Skattesanktionen delas upp i en individuell sanktion för den kommun som höjt sin skattesats och en kollektiv sanktion för samtliga kommuner.

Under det första året betalar den kommun som höjt skatten 75 procent av sanktionen och alla kommuner delar på 25 procent. Sanktionens belopp motsvarar de ökade skatteintäkter som den skattehöjande kommunen får till följd av höjningen. Sanktionen för alla kommuner fördelas utifrån deras invånarantal. Den kommun som höjt sin skattesats får alltså under det första året bara behålla 25 procent av ökningen till följd av skattehöjningen. Sanktionen överförs sedan successivt till alla övriga kommuner, och under det femte året betalar alla kommuner sanktionen gemensamt.

Sanktionens övergångstid utgår från att det hålls kommunalval vart fjärde år. Systemet innehåller alltså ett incitament att inte höja skattesatsen eftersom kommunen går miste om huvuddelen av ökningen i skatteintäkterna under de första åren. Att sanktionen påförs andra kommuner utgör ett ytterligare tryck i budgetkoordineringsprocessen.

En kommun som sänker sin skattesats bibehåller en option för en höjning av skattesatsen senare utan individuella sanktioner. Optionen gäller upp till den ursprungliga skattesatsen.

Bidrag till kommuner som sänker skatten

I det årliga budgetavtalet kan staten och KL komma överens om en statlig budgetreserv för kommuner som sänker skattesatsen. Ur reserven betalas extra statsbidrag till kommuner som sänker sin

skattesats. Avsikten är att uppmuntra kommunerna till att sänka sina skattesatser. Bidraget räknas ut på samma sätt som skattesanktionerna men omvänt. Om reserven inte räcker för att kompensera för skattebortfallet på grund av att många kommuner sänker skattesatsen samtidigt, förlorar de kommuner som genomför de största procentförändringarna. Bidraget betalas ut till kommuner som har ansökt om att få det och som också sänker sina skattesatser. Det har varierat mellan åren om en budgetreserv har ingått i budgetavtalet eller inte.

Ventil för kommuner med ”fel” skattesats

Eftersom skattesatserna alltid jämförs med tidigare år kan en kommuns skattesats av historiska orsaker vara på fel nivå, exempelvis om ändringar har skett i kommunens demografi eller särskilda lokala förhållanden. Det kan i den årliga budgetförhandlingen avtalas om en möjlighet för ett antal kommuner att efter ansökan kunna höja sin skatt utan risk för individuell sanktion. Kommunerna kan ansöka om att få ta del av reserven och de kommuner som fått dispens kan höja sin skattesats maximalt så mycket att beloppet inte överstiger det reserven uppgår till. Ett belopp motsvarande nyttjandet av reserven dras sedan från alla kommuner baserat på invånarantal. Det har varierat mellan åren om en sådan möjlighet har ingått i budgetavtalet.

Dansk budgetgaranti och indexerade statsbidrag

År 1992 togs en statlig budgetgaranti för kommunerna i bruk i Danmark. Budgetgarantin syftar till att utjämna förutsättningarna för kommuner med hänsyn till framför allt konjunktursvängningar. Budgetgarantin gäller konjunkturkänsliga utgifter och beräknas utifrån prognoser men följs upp i efterhand. Om kostnaderna har överstigit prognosen erlägger staten mellanskillnaden.

I Danmark är statsbidragen garanterade utifrån lag- och uppgiftsändringar samt indexerade relativt pris- och löneökningar. Enligt praxis indexeras statsbidragen sedan några år tillbaka även för demografi. Nivån fastställs genom budgetförhandlingar med

KL. KL:s uppfattning är att detta ger full värdesäkring av statsbidragen till kommunsektorn.

Danska kommuner har flera intäktskällor

Till följd av stramare reglering av budget och inkomstskatteuttaget har andra intäktskällor blivit allt viktigare för de danska kommunerna.[16] Kommuner får t.ex. ta ut skatt från företag. Den skatten fördelas på kommunerna på basis av företagens verksamhetsställen och personalantal. Danska kommuner har också rätt att ta ut fastighetsskatt (grundskyld), och de får ta ut en skatteliknande serviceavgift från företag som finns i kommunen. Kommunerna kan själva bestämma storleken på den avgiften upp till en viss nivå. Kommuner tar också ut avgifter för serviceboende, dagvård, eftermiddagsverksamhet för elever och fritidsstudier.[17]

Systemet har begränsat utgiftsutvecklingen

Det danska kommunalekonomiska systemet är till stor del inte reglerat i lag utan bygger på omfattande frivillig koordinering mellan kommunerna, vilket KL ansvarar för att samordna. Kommunsektorn har sällan överträtt utgiftsramarna i det årliga budgetavtalet under den period systemet har funnits i nuvarande form. Sanktionssystemet med utgiftstak har fungerat avskräckande så som det var tänkt. En konsekvens är att styrningen med utgiftstak gjort att många kommuner fått ökad likviditet och ökade finansiella tillgångar, medel som de inte kan använda till följd av utgiftstaket. När de hårda skattesanktionerna infördes hade många kommuner årligen höjt skattesatserna, vilket betydligt färre har gjort efter införandet. Efter några år tycks dock sanktionernas återhållande incitament ha urholkats och allt fler kommuner har åter börjat höja skattesatserna.

Systemet med sanktioner har alltså bidragit till att utvecklingen av medelskattesatsen blev mer stabil, under några år.

[16] Lotz m.fl. 2013.
[17] Skat.dk (Danska Skatteverket).

Kommuner höjer skatten trots relativt starka sanktioner

I figur 7.3 visas en jämförelse mellan utvecklingen av danska och svenska kommunskattesatser efter den danska kommunreformen.

Figur 7.3 Utvecklingen av kommunernas skattesatser i Sverige och Danmark

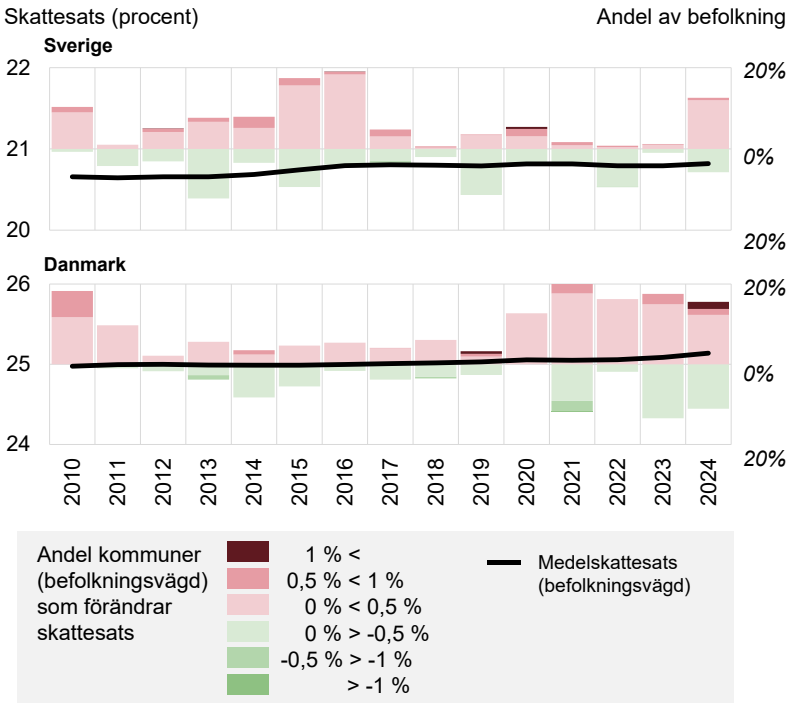

Källa: Statistiska centralbyrån (SCB), Indenrigs- og sundhedsministeriet samt egna beräkningar.

I figuren visas att man varken i Sverige eller Danmark kan se någon dramatisk utveckling av kommunernas skattesatser under perioden. Vid jämförelse mellan de genomsnittliga skattenivåerna 2010–2024 har den genomsnittliga nivån (befolkningsvägd) ökat med 0,16 procent i båda länderna. I Danmark skedde denna ökning främst i slutet av perioden och sannolikt i anslutning till den ekonomiska oron till följd av covid-19-pandemin. I Sverige skedde ökningen några år tidigare, framför allt 2015–2016.

Trots att det danska systemet omfattar en relativt sträng skattebroms i kombination med en skattepremie så sker alltså skatteför-

ändringar löpande, dock i lägre omfattning än innan skattebromsen infördes. Men medelskattesatsen utvecklas i ungefär samma takt som i svenska kommuner.

Utredningen har inte i analysen kunnat inkludera andra faktorer av betydelse för jämförelsen såsom hur statsbidragen utvecklats samt omfattningen och typen av utjämning av ekonomiska förutsättningar mellan kommunerna. Det kan dock noteras att statsbidragen till kommunerna i Danmark räknas upp årligen utifrån demografisk utveckling och pris- och löneökningar, vilket ger förutsägbarhet i deras ekonomiska förutsättningar. Vidare medför vården i Sverige högt tryck på regionernas kostnader och skattenivåer, men i Danmark finansieras vården främst av staten, och det kommunalekonomiska systemet som syftar till att strama åt utgiftsutvecklingen omfattar således inte de kostnaderna där.

7.8.2 Norskt skattetak och utgiftsrestriktioner

Kommunal självstyrelse och beskattningsrätt i Norge

Enligt norsk grundlag har invånarna i Norge rätt att styra lokala angelägenheter genom lokalt folkvalda organ. Närmare bestämmelser om organen på lokal nivå fastställs genom lag.[18] Sådan reglering finns i den norska kommunallagen.[19]

I Norge är det enligt grundlagen staten som genom Stortinget fastställer skatter och avgifter.[20] Grundlagen reglerar inte någon beskattningsrätt för de norska kommunerna. Enligt skattelagstiftningen har dock kommunerna rätt till en del av inkomstskatterna. Skattesatsen bestäms av den enskilda kommunen inom ramar som beslutas av Stortinget.[21]

[18] Grunnloven 49 § andra stycket.
[19] Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
[20] Grunnloven 75 a §.
[21] Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven).

Kommunalekonomiska styrsystemet i Norge

Norges ekonomiska ramverk för kommunsektorn liknar på flera sätt Sveriges system, men det finns flera avgörande skillnader som gör att de ekonomiska förutsättningarna ser olika ut.[22]

Figur 7.4 Tak för kommunal inkomstskatt i Norge 2000–2026

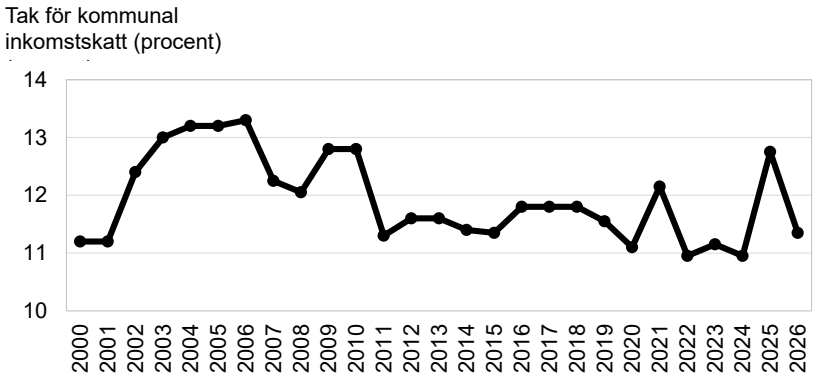

Källa: NOU 2025:10.

Norge har i grunden ett system med fri beskattningsrätt upp till ett lagstadgat tak. Stortinget fastställer årligen en nivå för den maximala inkomstskattesatsen som kommunerna ska tillämpa. Trots att det finns ett visst utrymme för kommunerna att välja olika skattesatser har taknivån blivit starkt normerande. Endast ett par kommuner avviker från den högsta tillåtna nivån med någon promille, vilket gör att Norge i praktiken har en nästan enhetlig kommunal skattesats.

Det statliga skattetaket justeras årligen utifrån principen om att skatten ska utgöra ungefär 40 procent av kommunsektorns intäkter. Detta innebär att skattetaket kan variera mellan åren (se figur 7.4).

Kommunerna ska i samband med sitt budgetbeslut anta en skattesats som ligger inom ramen för det som Stortinget beslutat om.

[22] Källor om det norska systemet:
NOU 2023: 9 *Generalistkommunesystemet Likt ansvar – ulike forutsetninger*
Norska kommunallagen, *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)* kap. 28
Regjeringen.no om ROBEK
KS.no om konslutasjonordningen
Intervju med Rune Bye Avdelningsdirektör; Kommunekonomi KS och Sigmund Engdal, ekonom KS.
Det norska Skatteverkets (Skatteetaten) hemsida.

I de nordligaste delarna av Norge, dvs. Finnmark och Nord-Troms, får ett särskilt avdrag göras innan skatten betalas. Inkomstskatten är alltså reducerad för den skattskyldige, vilket är statligt finansierat (Finnmarksfradraget). Detta påverkar dock inte kommunernas skattesatser eller skatteintäkterna i dessa län.

Staten kontrollerar kommuner med ekonomiska svårigheter genom ROBEK-listan

I Norges kommunallag finns bestämmelser som syftar till att öka budgetföljsamheten och begränsa kommunernas underskott. De kommuner som har stora ekonomiska problem kan sättas upp på en särskild lista, ROBEK-listan (Register om betinget godkjenning og kontroll), som infördes 2001.[23]

Det finns ett flertal kriterier för att ingå i ROBEK som alla indikerar att kommunen har ekonomiska svårigheter. Det kan bland annat handla om att kommunen har antagit en driftsbudget med ett underskott, har ett underskott sedan tidigare på mer än 3 procent i bokslutet som inte har återställts inom två år eller att kommunen inte är klar med sin budget inom lagstadgad tid.

Genom ROBEK-listan utövar staten via Statsförvaltaren[24] kontroll över de finansiella besluten i de kommuner som befinner sig på listan, vilket begränsar kommunernas handlingsfrihet. Kommuner på ROBEK-listan måste få sin budget, sina lån och långsiktiga hyresavtal godkända av Statsförvaltaren och de måste upprätta en politiskt antagen plan för hur de ska komma i ekonomisk balans. För närvarande finns ett 20-tal norska kommuner på listan, varav de flesta är små kommuner. När det villkor under vilket kommunen registrerades inte längre föreligger, tas kommunen bort från registret.

År 2018 publicerades en forskarrapport om orsaker till att vissa kommuner som uppförts på ROBEK-listan förbättrar sin ekonomiska situation medan andra inte gör det. Studien visade att de kommuner som har haft en minskande befolkning tenderade att bli kvar längre tid på ROBEK-listan, då de har svårare att vidta åtgärder för att förbättra sin ekonomiska situation.[25] En övergripande slutsats i

[23] Regjeringen.no / kommunal- og distriktsdepartementet.
[24] Tidigare Fylkesmannen, som är högsta tjänsteman i ett fylke (län).
[25] Haralsvik M. m,fl. (2018) *ROBEK – kort vei inn, lang vei ut: Hvorfor forblir noen lenge i registeret og hva gjøres for å komme seg ut?*

forskningsstudien är dock att ROBEK-listan ökar budgetdisciplinen både bland de listade kommunerna och bland de kommuner som riskerar att hamna på listan.

Norska kommuner får kompensation för pris- och löneökningar och demografisk utveckling

I Norge finns en konsultationsordning mellan staten och norska kommunförbundet (Kommunesektorens organisasjon, KS) där KS och statliga företrädare förhandlar för att öka samsynen kring statlig styrning av kommunsektorn. Konsultationsordningen syftar till att skapa en gemensam förståelse mellan staten och kommunsektorn om hur kommunerna kan lösa sina uppgifter utifrån de ekonomiska förutsättningar de har. Ordningen syftar också till att bidra till att minska statliga regleringar och riktade statsbidrag och i stället ge ökad lokal frihet till kommunerna, vilket enligt konsultationsordningen ger en effektivare resursanvändning och stärker den lokala demokratin.

Vid förhandlingarna ska parterna komma överens vilken storlek på uppräkningen av statsbidragen som krävs för att upprätthålla samma nivå på verksamhet med hänsyn till pris- och löneökningar samt demografi. De uppräkningar som gjorts har generellt sett varit relativt generösa och gett full värdesäkring.

Norska kommuner har fler intäktskällor

Inkomstskatten har inte samma betydelse som intäktskälla för de norska kommunerna som den har för svenska kommuner. Norska kommuner har förutom inkomstskatt rätt att ta ur fastighetsskatt och naturresursskatt och många kommuner har även möjlighet att ta ut koncessionsavgifter för vattenkraft och produktionsavgift för vindkraft och utdelning från havsbruksfonden som omfattar intäkter från fiskerättigheter i Norge. Vissa kommuner har också delägarskap i vattenkraftverk, vilket kan ge betydande intäkter.

Fastighetsskatten baseras på taxeringsvärdet. Kommunerna bestämmer själva nivån upp till ett tak (för närvarande 0,7 procent av taxeringsvärdet för näringsfastigheter och 0,4 procent för bostadsfastigheter). De flesta kommuner tar ut 0,2–0,7 procent i fastig-

hetsskatt, men vissa kommuner tar inte ut någon fastighetsskatt alls. Skillnader i skattesatser mellan olika kommuner gäller snarare fastighetsskatten än inkomstskatten, och låg eller ingen fastighetsskatt tycks vara det huvudsakliga verktyget för de kommuner som vill hålla skatten låg för invånarna.

När det gäller vattenkraften som inkomstkälla får kommuner som har vattenkraft köpa elen till självkostnadspris och sälja motsvarande den mängd som de själva konsumerar på marknaden till det spotpris som gäller.

Norge har ett kombinerat inkomst- och kostnadsutjämningssystem som kompletteras med regionalpolitiska tillägg för ett antal kommuner. I det norska utjämningssystemet finns ett avdrag från kraftkommunerna[26] som går till de kommuner som inte har vattenkraft, reduktionen dras från naturresursskatten så kraftkommunerna får behålla ungefär hälften av intäkten.

7.8.3 Vad kan man dra för slutsatser utifrån systemen i Norge och Danmark?

Det kommunala självstyret är svagare i Norge och Danmark …

Det kommunala självstyret i Norge och Danmark har inte lika starkt grundlagsskydd som i Sverige och det finns inte heller någon grundlagsskyddad beskattningsrätt där. Det finns större konstitutionellt utrymme för staten i Norge och Danmark att styra kommunerna, och även en starkare tradition av statlig styrning. Den kommunala ekonomin och kommunernas befogenheter generellt är därför mer statligt reglerad än i Sverige.

… men staten tar större ansvar för kommunernas ekonomiska förutsättningar

I Danmark och Norge kompenseras kommunerna för pris- och löneökningar och demografiska förändringar genom statsbidragen. I Sverige bestäms i stället nivån på statsbidragen genom en årlig bedömning av kommunsektorns ekonomi och det samhällsekonomiska utrymmet, och det görs ingen regelmässig uppräkning av

[26] Kommuner med vattenkraftverk.

statsbidragen från år till år. Till skillnad från i Danmark och Norge ges ingen garanti i Sverige för att statsbidragen räknas upp utifrån befolkningsförändringar och inflation.

De svenska kommunerna har en större frihet än de danska och norska att åta sig nya frivilliga uppgifter för att anpassa servicenivån till kommuninvånarnas förväntningar. Det innebär också ett större eget ansvar för den långsiktiga ekonomiska hushållningen och för att invånarnas resurser används effektivt.

Förhållandena i Norge och Danmark innebär ett större statligt ansvar, men också en hårdare reglering av kommunernas ekonomi, vilket minskar risken för att en ekonomisk obalans kan fortgå över lång tid utan statligt stöd eller intervention.

Olika system ger olika för- och nackdelar

Norge och Danmark har valt delvis olika kommunalekonomiska styrsystem, och det finns olika för- och nackdelar med styrmodellerna. I slutändan handlar frågan om skatt om hur man balanserar mellan invånarnas behov av och önskan om kommunala tjänster och behovet av resurser och risk för överutnyttjande av resurser. I både Norge och Danmark är kommunernas rätt att besluta om sin skattesats betydligt mer begränsad än i Sverige, de garanteras i stället full kompensation för pris- och löneökningar samt demografiska förändringar. Statlig styrning via riktade statsbidrag är ovanligt i Norge och Danmark, medan de årliga förhandlingarna med kommunförbunden i stället utgör en viktig del av statens styrning av kommunernas ekonomiska förutsättningar.

I Norge har kommunerna en begränsad rätt att besluta om sina skattesatser, samtidigt som det finns möjligheter att ta ut skatter och avgifter på andra sätt, där kopplingen till kommuninvånarna i olika grad är lika tydlig som i fråga om inkomstskatten. Det finns dessutom stora skillnader mellan kommuner när det gäller vilka möjligheter de har till olika intäktskällor, vilket gör att vissa kommuner har goda ekonomiska förutsättningar samtidigt som ett antal kommuner har så pass svag ekonomi att de hamnar på ROBEK-listan över kommuner med ekonomiska utmaningar.

Danska kommuner är mer statligt styrda än svenska kommuner. Skattehöjningarna har minskat i Danmark efter kommunreformen

med restriktioner för kommunalskatt och utgiftsutveckling. Men kommunerna har ändå höjt och sänkt skatten enligt ett mönster i linje med de svenska kommunerna.

I Danmark har kommunernas ekonomi stärkts genom att de är betydligt mer restriktiva med sina utgifter till följd av de statliga sanktionerna. I Norge har knappt 10 procent av kommunerna svårt att få ekonomin i balans och är uppsatta på ROBEK-listan och utöver de som finns på listan finns det många fler kommuner som har svårt att få ett resultat i balans. Förutsättningarna skiljer sig dock något mellan länderna. I Norge finns över 350 kommuner, många tappar invånare och är glest befolkade och mer än hälften av de norska kommunerna har färre än 5 000 invånare, att jämföra med Danmarks 98, relativt stora och tätbefolkade kommuner. I båda länderna har några kommuner med svag demografi fått speciallösningar för att sänka inkomstskatten för invånarna som bor där. I Danmark har det gjorts genom stöd för skattesänkning som finansierats av statsbidrag och i norra Norge har inkomstskatten för invånarna i några kommuner sänkts via det statligt finansierade Finnmarksfradraget.

7.9 Diskussion och slutsatser

I kapitel 6 konstateras att det finns ett utrymme för staten att vidta åtgärder som begränsar kommunernas beskattningsrätt, givet att åtgärderna är proportionerliga mot de behov som finns och i förhållande till självstyrelse- och beskattningsrättsintresset. I detta kapitel diskuteras frågan i utredningsdirektiven vilka åtgärder som prövats och hur statliga åtgärder kan utformas för att motverka höjningar och stimulera till sänkningar av kommunala inkomstskattesatser. En genomgång görs för vilka syften och i vilka situationer åtgärderna kan användas. De alternativ som diskuteras utgår från justeringar som kan göras av det befintliga kommunalekonomiska och juridiska systemet i Sverige. Justeringar kan kombineras med en bibehållen beskattningsrätt för kommunerna, även om själva förmågan att beskatta kringskärs i olika utsträckning enligt olika metoder. Olika metoder kan användas i olika syfte och inga av styrmedlen är utan nackdelar.

Ett system med skattebroms och premie för skattesänkning

Utredningen har i uppdrag att lägga fram ett eller flera förslag på system med skattebroms och skattesänkningspremie. Utredningens förslag presenteras i kap. 8.1. Enligt direktiven är en viktig utgångspunkt att finansieringen av välfärdens kärnverksamheter, såsom skolan, vården och omsorgen, är stark. Välfärdens verksamheter ska hålla en hög kvalitet och vara tillgänglig för medborgarna. Därför bör förslagen, både gällande skattebroms och skattesänkningspremie, analyseras med välfärdens kärnverksamheter i åtanke.

Om regeringen väljer att införa ett system med skattebroms och skattesänkningspremie bör detta ske efter noggrann avvägning av för- och nackdelar med systemet.

Skattetak

I detta kapitel diskuteras skattetak som ett styrmedel för att skapa en tydlig ram och övre gräns för kommunernas beskattningsrätt, vilket kan göras genom ett enhetligt tak för alla kommuner och ett för alla regioner. Graden av hur inskränkande det skulle vara för de kommunala verksamheterna beror på vilken nivå taket sätts på och hur det är tänkt att fungera på lång sikt.

Verktyget skulle kunna användas främst för att sätta en övre gräns för att undvika en utveckling över tid som leder till skattesatser över en viss nivå. Men skattetak som enskild åtgärd har låg potential att sänka den genomsnittliga skattesatsen i riket mer än i begränsad utsträckning. Hur väl det fungerar beror också på vilken nivå taket sätts på. Om taket sätts på en hög nivå kan det bli stora konsekvenser för ett fåtal kommuner samtidigt som beteendet hos flertalet kommuner som ligger under gränsen inte påverkas alls. Om taket sätts lågt kommer många kommuner att påverkas i relativt hög grad vilket kan få stora konsekvenser och särskilt för kommuner som ligger högt över taket. Ett system där flera olika tak sätts skulle riskera att bli krångligt, det finns heller inte något skäl till att sätta flera olika tak, under förutsättning att utjämningssystemet ger rättvisa förutsättningar.

Ökade statsbidrag eller omfördelning

Kommunernas villkor skiljer sig åt på olika sätt. Utredningen diskuterar detta i avsnitt 4.1. Kommunernas förutsättningar utjämnas till stor del men trots ambitioner om hög utjämning kvarstår vissa skillnader i förutsättningar mellan kommuner.

Det finns många tänkbara åtgärder för att stärka kommunernas ekonomi och kapacitet, och för att förbättra utjämningssystemet genom att ta hänsyn till fler faktorer. Behovet av åtgärder diskuteras löpande i den allmänna debatten, och ett flertal utredningsförslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredningen bedömer att det genom ökad utjämning eller ökade generella tillskott till statsbidragen, åtminstone på kort sikt, skulle gå att minska behovet för vissa kommuner att höja skattesatsen. Ökad utjämning kommer dock sannolikt inte leda till omfattande skattesänkningar och kan i vissa fall även leda till skattehöjningar för kommuner och regioner som får försämrade förutsättningar genom förändringar i utjämningssystemet.

Statliga effektivitetsfrämjande åtgärder

Statliga åtgärder för att främja effektiviseringar av kommunal verksamhet kräver ett aktivt deltagande från kommuner och regioner för att få genomslag. Kommuner och regioner har själva ansvaret för att verksamheten bedrivs effektivt, vilket de flesta också eftersträvar. Om det inte finns en gemensam problem- och målbild mellan staten och kommunerna att det behövs ytterligare effektiviseringar kommer det att vara svårt att genomföra strukturella åtgärder som leder till att kommuner sänker skattesatserna på frivillig väg utöver de skattesänkningar som redan genomförs i dagsläget.

Utredningen bedömer att effektiviseringsåtgärder i sig inte alltid kommer att ha någon märkbar effekt på kort sikt i form av lägre kommunala skattesatser eftersom incitamenten att sänka skatter bedöms vara relativt svaga. Kommuner och regioner kommer i många fall att prioritera andra ändamål med medel som frigjorts.

Men om staten kan skapa en vilja eller ett behov hos kommuner och regioner att sänka skattesatserna kan staten även underlätta det arbete som behöver ske genom att t.ex. erbjuda stöd eller åtgärder som underlättar effektivisering eller analysstöd i fråga om kommunens

eller regionens ambitionsnivå. I kapital 8 tar utredningen upp förslag på åtgärder som kan genomföras för att minska trycket på framtida skattehöjningar.

Åtgärder för att öka transparensen i fråga om val av skattesats

Om kommunernas och regionernas demokratiska mandat för att bestämma den egna skattesatsen ska fungera som avsett måste det finnas en medvetenhet och kunskap hos invånare och förtroendevalda om vilka alternativen är till den befintliga verksamheten när det gäller ambitionsnivå, utbud och effektivitet. Skattesatsen i sig påverkar ambitionsnivån, samtidigt är nivån på skattesatsen sällan föremål för diskussion i ett flertal kommuner och regioner.

Utredningen bedömer att åtgärder kan genomföras för att öka transparensen för kommuninvånare vad gäller valet av skattesats och presenterar sådana förslag i kapitel 8.2.

Om staten begränsar beskattningsrätten leder det till ett större statligt ansvar för kommunsektorns finansiering

Kommunalt självstyre och beskattningsrätt som knyter ambition och effektivitet direkt till kommuninvånarna har i grunden stora fördelar i relation till mer centraliserad styrning av uppgifter och finansiering. Det gör att kommunerna autonomt kan agera för att lösa situationer på lokal nivå utan att vänta på att en central auktoritet ger tillåtelse. Det ger också en möjlighet för kommuninvånarna att vara delaktiga i beslut som påverkar dem. Det finns många exempel på detta. Genom beskattningsrätten har staten kunnat delegera ansvaret för ekonomin till kommunerna, i stället för att centralt detaljreglera varje kommuns ekonomi.

Staten har dock ett övergripande ansvar för att kommunsektorn som helhet fungerar utan stora kommunala skattehöjningar. Staten gör löpande bedömningar av kommunsektorns behov av resurser för att kunna bedriva välfungerande verksamheter Utifrån dessa bedömningar och andra prioriteringar tillgodoser staten de bedömda behoven genom årliga generella statsbidrag till sektorn. Om staten skulle begränsa kommunernas beskattningsrätt skulle det således

öka det statliga ansvaret för kommunernas ekonomiska förutsättningar.

Utredningen har i de förslag som läggs fram strävat efter att ge incitament för att öka fokus på skattefrågan utan att begränsa kommunernas finansiella kapacitet. Beskattningsrätten och självstyret är en viktig del av den svenska förvaltningsmodellen. Om man vill begränsa kommunernas beskattningsrätt i grunden krävs en större analys av hur förvaltningsmodellen i framtiden ska fungera, vilka ansvarsförhållande som ska gälla och vilka ambitioner som ska finnas i sektorn och i olika delar av landet.

8 Förslag

I detta kapitel presenteras utredningens förslag. Kapitlet innehåller också avsnitt med bedömningar om andra insatser som kan behövas. Kapitlet delas in i fyra åtgärdsområden som adresserar olika typer av problem. För de åtgärdsområden som innehåller **förslag** har utredningen också utarbetat nödvändiga lagförslag. I kapitlet finns också bedömningar som syftar till att tydliggöra några av de hinder som kan påverka kommunernas och regionernas möjlighet att ha lägre skattesatser. Åtgärdsområdena kan sammanfattas enligt följande.

- **Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten till lägre skattesatser**
  - Skattebroms och skattesänkningspremie.
  - Jobbskatteavdraget (skattereduktionen för arbetsinkomster för personer som inte har fyllt 66 år) och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättningar ska inte påverkas av förändringar av kommunala skattesatser.
- **Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten**
  - Krav på att eftersträva hög effektivitet och att ha en plan för nivån på skattesatsen. Uppföljning och utvärdering av det ska finnas i förvaltningsberättelsen, och revisorerna ska granska effektivitet i verksamheterna.
  - Krav på att motivera en höjd skattesats i budgeten.
  - Ett standardiserat mått för justerad skattesats tas fram.

- **Allmänna förutsättningar för så låga kommunalskattenivåer som möjligt**
  - Regionsektorns skatteökningar motiverar att vårdens kostnader och finansiering undersöks närmare.
  - Förutsättningarna för effektivisering och planering ökar med större förutsägbarhet i fråga om intäkter från statsbidrag.
  - Konsekvent tillämpning av finansieringsprincipen och av kravet på konsekvensanalyser minskar kostnadstryck och behov av skattehöjningar.
  - Tydlighet i fråga om vilka krav som ställs ökar möjligheten att prioritera kärnuppdraget.
- **Åtgärder för att minska risk för skattehöjningar vid framtida lågkonjunktur**
  - Automatiskt konjunkturstabiliserande statsbidrag vid tillfälliga nedgångar i skatteunderlaget.
  - Konjunkturstabiliserande statsbidrag kan kombineras med tillfälligt skattestopp vid större ekonomisk obalans för att minska risken för att kommuner och regioner höjer skattesatserna.

8.1 Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten till lägre kommunala skattesatser

Utredningen konstaterar i kapitel 5 att incitamenten att sänka skattesatserna är svaga i kommuner och regioner. Vidare konstateras att åtgärder kan vidtas för att stärka incitamenten för kommunerna och regionerna att sänka och inte höja kommunalskattesatserna.

Utredningen lämnar ett förslag om ett system med skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag. Det finns både skäl som talar för och skäl som talar emot införande av ett sådant system, vilket beskrivs i avsnittet nedan.

Utredningen föreslår också ett system som neutraliserar den effekt som konstruktionen av jobbskatteavdraget (skattereduktionen för arbetsinkomster för personer som inte har fyllt 66 år) och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning (fortsättningsvis skattereduktionerna) ger. Reduktionerna innebär i praktiken att höjningar

av kommunala skattesatser subventioneras och att sänkningar av skattesatserna ger sämre inte får samma genomslag för invånarna.

Både ändringarna av skattereduktionerna och införande av ett system med skattebroms och skattesänkningsbidrag torde göra det mer attraktivt för en kommun eller region att sänka skatten och mindre attraktiv att höja den. En skattesänkning skulle ge bättre ekonomiskt utfall än en sänkning med dagens regelverk. Skillnaden är att utredningens förslag om en förändring i systemet med skattereduktioner skulle ge lägre skatt än med dagens system för invånarna vid skattesänkning, medan systemet med skattesänkningsbidrag i stället skulle ge bättre ekonomiskt utfall för kommunen eller regionen jämfört med dagens system, vid en skattesänkning. Detsamma gäller förslaget om ändringar av skattereduktionerna, dvs. att det skulle ge högre skatt för invånarna vid en skattehöjning jämfört med i dag och systemet med skattebroms skulle ge sämre ekonomiskt utfall för kommunen eller regionen än i dag.

8.1.1 Skattebroms och skattesänkningsbidrag

Behövs det ett system med ekonomiska incitament som bromsar skattehöjningar och premierar skattesänkningar?

Dagens system med kommunalt beslutade kommunalskattesatser enligt gällande rätt

Enligt gällande rätt är kommuner och regioner fria att själva bestämma hur hög eller låg skattesatsen ska vara i den egna kommunen eller regionen, utifrån de behov och förutsättningar som finns.[1] Det är en del av den principiella beskattningsrätt som är fastslagen i regeringsformen.[2]

Den skattesats som kommunen eller regionen fastställer ingår i beräkningen av den kommunala inkomstskatten för skattskyldiga fysiska personer som bor i kommunen.[3] Hur mycket inkomstskatt invånarna faktiskt ska betala påverkas dock också av ett antal andra faktorer, som t.ex. olika avdrag och skattereduktioner. Inkomstskatten beräknas av och betalas in till staten som ansvarar för all uppbörd av

[1] 11 kap. 5 och 6 §§ kommunallagen (2017:725).
[2] 14 kap. 4 § regeringsformen, se kapitel 6.
[3] Fysiska personer som är folkbokförda i kommunen i november året före beskattningsåret, 65 kap. 3 § första och andra stycket inkomstskattelagen (1999:1229).

skatt. Kommuner och regioner har därefter rätt att få kommunalskattemedel utbetalade från staten, beräknat bl.a. utifrån den skattesats som respektive kommun och region själv har bestämt.[4]

Valet av nivå på skattesats är på det sättet ett verktyg för kommuner och regioner att påverka sina intäkter och därigenom utöva sitt självbestämmande och sin initiativrätt. Det möjliggör beslut om ambitionsnivåer och prioriteringar på lokal och regional nivå, vilket också innebär att det finns en koppling mellan den skatt som invånarna betalar och det utrymme kommunen eller regionen har för olika kommunala tjänster.[5]

Varför övervägs skattebroms och skattesänkningspremie och vilka är förutsättningarna för sådana åtgärder?

Enligt direktiven till utredningen finns det en risk för kommunalskattehöjningar framöver till följd av den demografiska utvecklingens negativa påverkan på skatteunderlag och kostnadstrycket på välfärdstjänsterna. Det kan få konsekvenser för samhällsekonomin, och för att undvika negativa effekter på arbetsutbudet på nationell nivå kan det enligt direktiven behövas åtgärder för att motverka höjningar av skattesatserna. Utredningens uppdrag är därför bl.a. att analysera hur åtgärder i form av skattebroms och skattesänkningspremie kan utformas, och att lämna förslag om sådana åtgärder.

I avsnitt 7.3 och 7.4 beskrivs vad skattebroms och skattesänkningspremie är och hur sådana åtgärder kan utformas. Skattebromsåtgärder skulle innebära begränsningar av beskattningsrätten och den kommunala självstyrelsen. För att det ska vara befogat att införa någon form av begränsning av kommunernas och regionernas rätt att fritt bestämma nivån på skattesatserna måste det därför finnas ett tydligt behov som bedöms kräva åtgärder, dvs. ett problem som kan och bör hanteras med statliga insatser. Om det finns ett sådant behov krävs det också att en skattebroms bedöms vara en lämplig åtgärd för att hantera det behovet, och dessutom den lindrigaste åtgärden för att åtgärda problemet. Vidare behöver det göras en avvägning mellan å ena sidan intresset av att åtgärda problemet och å andra sidan de inskränkningar i beskattningsrätten och den kommunala självstyrelsen

[4] Beräkning och utbetalning av kommunalskattemedel regleras i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.
[5] Se vidare i avsnitt 7.7.

som det skulle innebära. Det krävs också att det även fortsättningsvis ges utrymme för att ta ut skatt för demokratiskt beslutade initiativ i fråga om angelägenheter på lokal och regional nivå.[6]

I avsnitt 3.4 beskriver utredningen de problem som brukar förknippas med höga och ökande inkomstskatter, i stor utsträckning överensstämmande med det som beskrivs i direktiven, och i avsnitt 3.3 redovisas statistik i fråga om kommunalskatter och skatter på arbete. Där framgår bl.a. att skatter på arbete är högre i Sverige än genomsnittet i OECD och att den genomsnittliga nivån på kommunalskatterna som utgör en ansenlig del av de sammanlagda skatterna på arbete ökat.

I avsnitt 3.2 redovisas, när det gäller ändringar av kommunernas skattesatsnivåer, att skattesatserna i stort sett är oförändrade sedan 2000. Under perioden 2019–2026, dvs. under en 7-årsperiod, har det i kommunerna genomförts 100 skattesänkningar och 66 skattehöjningar. I genomsnitt har alltså kommunerna under perioden ändrat skattesatsen ett av tolv år.

Även i regionerna är skatteförändringar ovanliga, även om de till skillnad från kommunerna har höjt skatten i högre grad under 2000-talet. Det finns inget exempel på någon region som under de senaste 25 åren gått emot trenden med ökande skattesatser.

Vilket intresse ligger bakom ett genomförande av åtgärden?

För att genomföra åtgärder som begränsar beskattningsrätten krävs att en avvägning mellan å ena sidan det intresse som ligger bakom avsikten att genomföra åtgärden och å andra sidan de inskränkningar som det skulle innebära för lokalt och regionalt självbestämmande över skatteuttaget.

Förändringar av skattesatsen påverkar direkt i princip bara skattebetalarna i den egna kommunen, vilket är ett av huvudsyftena med beskattningsrätten. Kommuner och regioner ska autonomt och med egna skattemedel kunna lösa lokala och regionala behov och utmaningar. I avsnitt 5.1 diskuteras möjliga interaktioner i skattesystemet som gör att någon annan bär en del av kostnaden för en skattehöjning. Detta kan innebära att skattesatserna blir högre än det finns en betal-

[6] Se kapitel 6 om de rättsliga förutsättningarna för statliga åtgärder i fråga om beskattningsrätten.

ningsvilja för i befolkningen. Exempel på en sådan interaktion finns inom reglerna för beräkning av jobbskatteavdraget som behandlas i avsnitt 8.1.2. Den förändring som föreslås där ändrar de ekonomiska incitamenten på liknande sätt som ett system med skattebroms och skattesänkningsbidrag, men med den principiella skillnaden att jobbskatteavdraget subventionerar skattehöjningar med statliga medel. Detta innebär att kommunens val av ambitionsnivå inte bara påverkar den egna skattebasen utan även staten. När det gäller skattebromsen som innebär en begränsning av den kommunala beskattningsrätten ska åtgärden i stället motiveras med att allmänintresset överstiger intresset av lokal autonomi. Detta kan exempelvis ske genom att man anser att de interaktioner i skattesystemet som beskrivits i kapitel 5 innebär att höga skatter i enskilda kommuner påverkar övriga landet i så stor omfattning att det är motiverat att begränsa möjligheten att ta ut skatt från de egna invånarna.

Incitamenten för att sänka kommunala skattesatser är svaga

Det finns en del omständigheter som talar för att det finns ett behov av statliga åtgärder. Enligt utredningens bedömningar tycks incitamenten för kommuner och regioner att sänka skattesatsen vara svaga (se kapitel 5). Förtroendevalda i kommuner och regioner vill i de flesta fall inte höja skattesatsen och undviker in i det sista att göra det. Att i stället sänka skattesatsen kräver målmedvetenhet och prioriteringar. Det kan vara svårt att motivera när det finns många andra frågor att fokusera verksamheten på. Skattesänkningar kan därför få stå tillbaka till förmån för möjligheterna att stärka soliditeten, öka verksamheternas anslag eller genomföra investeringar eller nya satsningar. Att sänka skattesatsen innebär också en större risk att behöva höja den i ett senare läge, vilket man generellt alltså vill undvika så långt det går.

Det finns således en inbyggd tröghet nedåt i nuvarande system när det gäller kommunalskattenivåerna. Skattehöjningar sker visserligen relativt sällan, men skattesänkningar sker ännu mer sällan och är mindre när de väl görs (se figur 3.2). Ett system med ekonomiska incitament för skattesänkningar skulle därför kunna minska den trögheten och påverka utvecklingen i riktning mot lägre skattenivåer.

Det finns analyser som visar skillnader i graden av effektivitet mellan kommuner och mellan regioner och att sambandet mellan höga kostnader och hög kvalitet i verksamheten är svagt. Detta indikerar att ett antal kommuner och regioner borde kunna bedriva verksamheten effektivare och ha utrymme för att minska kostnaderna med bibehållen kvalitet och därmed undvika skattehöjningar och även kunna genomföra sänkningar av skattesatsen.[7] I avsnitt 5.2.2 redovisas också att det finns ett antal kommuner med god ekonomi, hög soliditet i kombination med låg grad av befolkningsförändringar där det troligen finns ekonomiskt utrymme för att sänka skattesatserna.

Finns det ett problem som motiverar åtgärder och är ett skattebromssystem i så fall en ändamålsenlig åtgärd?

De problem som framkommer utifrån nuvarande lägesbild och hur utvecklingen av kommunalskattenivåerna har sett ut under 2000-talet handlar alltså framför allt om att regionerna höjer skatten, och att det sannolikt finns kommuner som har utrymme att genomföra skattesänkningar men som inte gör det. Utifrån den bilden är skattehöjningar inget påtagligt generellt problem, även om det finns vissa tendenser som kan motivera åtgärder.

I direktiven till utredningen ingår dock att bedöma behovet av åtgärder för att motverka skattehöjningar den kommande tiden till följd av den förväntade demografiska utvecklingen med negativa konsekvenser för kommunsektorns förutsättningar. Det är en utveckling som utredningen bedömer som både angelägen och nödvändig att uppmärksamma och hitta lösningar på, och statliga insatser i någon form är befogat att överväga. Frågan att ställa är om ett system med skattebroms och premie är en åtgärd som kan leda till en förändring av dessa förhållanden, dvs. om det är en lämplig och ändamålsenlig åtgärd i förhållande till problemet som ska lösas. (se kapitel 6 angående proportionalitetsbedömningen vid inskränkningar i beskattningsrätt och självstyrelse).

Danmark har infört skattebromssystem. För att bedöma frågan om ändamålsenlighet utgår utredningen bl.a. från de erfarenheter som finns från användningen av skattebromssystemet i Danmark (se avsnitt 7.8.1).

[7] Se bland annat Rådet för Kommunala Analyser (RKA) *Effektivitet i kommuner* 2021, 2022, 2023 och 2025, samt RKA *Effektivitet i regioner* 2021, 2022 och 2024.

Systemet med skattebroms infördes i Danmark som en del av en större strukturreform med fokus på kostnadskontroll och restriktivitet kring skattehöjningar, efter en period där de kommunala skattesatserna höjts kraftigt. Utifrån analyser av den statistik som finns från den danska modellen kan konstateras att antalet skattehöjningar minskade under ett antal år efter införandet av skattebromsen. De senaste åren har dock ett antal kommuner åter höjt skatten trots en kraftig avgift och kollektiva sanktioner för hela kommunsektorn.

Det finns visserligen stora skillnader mellan Sveriges och Danmarks kommunalekonomiska system, men slutsatserna från den danska statistiken antyder att en skattebroms kan ha en effekt, särskilt på kort sikt, men att det är mer osäkert hur stor effekten är på lite längre sikt. Erfarenheterna tyder på att behovet av en skattehöjning efter en tid trots allt väger tyngre för en kommun än den avgift som måste betalas för det. Om det finns ett starkt behov av att höja skatten kommer det sannolikt att göras oavsett om det innebär en kostnad i form av en sanktionsavgift.

En annan aspekt att ta hänsyn till vid bedömningen av ett skattebromssystems ändamålsenlighet är effekter av andra ekonomiska incitament. I avsnitt 5.1.1 beskrivs att olika kommuner och regioner behöver höja skatten olika mycket för att intäkterna ska öka med samma belopp. Skillnaden beror på att det finns stora skillnader i skattekraft mellan kommuner. Kommuner har olika hög andel egna skatteintäkter i förhållande till intäkter från statsbidrag och bidrag från det kommunala utjämningssystemet. Kommuner och regioner som har en stark skattebas och därav en hög andel egna skatteintäkter får alltså större ekonomisk effekt av en skattehöjning. Att många kommuner och regioner med lägre andel egna skatteintäkter har höjt skatten trots att det ger sämre effekt än i andra kommuner eller regioner kan antyda att skillnader i ekonomiska incitament inte har avgörande betydelse för beslut om förändrad skattesats. Även om en skattebroms med en avgift för skattehöjningar skulle införas är det inte säkert att kommuner och regioner som ser ett behov av att höja skatten, t.ex. för att sanera ekonomin eller för att slippa vidta stora besparings- eller effektiviseringsåtgärder, avstår från att göra det bara på grund av en skattebromsavgift.

Risk att skatten höjs ytterligare för att täcka avgift för skattebromsen

Om skattehöjningar är en förutsättning för att kunna fortsätta bedriva obligatorisk verksamhet med bibehållen kvalitet och alternativet att avstå från skattehöjningen inte finns, kan ett skattebromssystem som innebär att en avgift ska betalas vid skattehöjningar (se nästa avsnitt ang. den närmare utformningen av ett sådant system) leda till att skatten höjs ännu mer, dvs. för att finansiera den avgift som skattebromsen innebär. Detta gäller även t.ex. för kommuner och regioner som har en ekonomisk obalans och av det skälet har ett faktiskt behov av att höja skatten för att sanera sin ekonomi.

För att undvika en sådan effekt skulle visserligen ett system med enbart premiering av skattesänkningar kunna vara ett alternativ. Det skulle handla om att de kommuner och regioner som sänker skattesatsen får ett tillskott av statliga bidrag, men att inget avdrag görs och ingen avgift tas ut, dvs. ingen skattebroms för dem som höjer skatten. Ett sådant system skulle dock riskera att skapa incitament att höja skatten för att sedan kunna sänka den och på det sättet åtnjuta en premie.

Ett annat alternativ skulle kunna vara att införa ett premiesystem för kommuner och regioner som sänker skattesatsen och att dessa kommuner och regioner får betala tillbaka premien om skattesatsen höjs igen inom ett visst antal år. Bidragen i ett sådant system skulle kunna utformas på samma sätt som i utredningens lagförslag om skattebroms och skattesänkningsbidrag, dvs. motsvara andelar av intäktssänkningen som skattesatssänkningen medför, med 25 procent första året, 15 procent andra året och 10 procent tredje året. Införande av enbart en premie skulle behöva finansieras, exempelvis genom att minska de generella statsbidragen.

Effekterna av ett skattebromssystem är osäkra

Det är svårt att utifrån detta dra några definitiva slutsatser om vilka effekter ett skattebromssystem skulle få. Sannolikt skulle ett skattebroms- och premiesystem ha större inverkan på skattesatsbesluten än vad de beskrivna effekterna av skillnader i skattekraft har på värdet av en skatteförändring, eftersom ett skattebromssystem och vad det innebär antagligen skulle vara mer känt i kommuner och regioner än att skillnader i skattekraft har konsekvenser för värdet

av en skatteförändring. Det är därför troligt att det skulle ha en viss återhållande effekt och även kunna leda till skattesänkningar som annars inte skulle genomföras. Samtidigt visar utvecklingen i Danmark, som har kraftigare sanktioner i sin skattebroms och högre skattesänkningspremie än det som diskuteras i följande avsnitt, att det finns en risk att systemets signaleffekt skulle bli svagare i Sverige och att den återhållande effekten skulle avta efter hand. Om ett skattebromssystem införs bör det därför följas upp och utvärderas löpande, så att det antingen kan justeras för att öka effekten eller upphävas om det visar sig verkningslöst.

Det finns sammanfattningsvis skäl som talar för ett behov av stärkta incitament, men enligt utredningen finns det också många faktorer som tyder på att det är tveksamt om ett ekonomiskt incitament i form av ett skattebromssystem är en lämplig och ändamålsenlig åtgärd. Tveksamhet i fråga om en åtgärds ändamålsenlighet innebär enligt utredningen ännu större tveksamhet när det gäller avvägningen mot den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten.

Utredningen ska lämna ett förslag om ett skattebromssystem

Som framgår av resonemanget finns det omständigheter som tyder på att det behövs starkare incitament för kommuner och regioner att sänka skattesatserna, och i viss mån även för att undvika skattehöjningar. Det finns också skäl som talar för att ett skattebromssystem kan utgöra sådana incitament, åtminstone under en begränsad tid. Samtidigt finns det skäl som talar i motsatt riktning. Det finns också andra åtgärder som kan utgöra sådana incitament, som inte utgör ingrepp i beskattningsrätten på samma sätt (se bl.a. utredningens förslag i avsnitt 8.1.2 och 8.2), och även andra typer av statliga insatser som i ett bredare perspektiv kan ha större påverkan på förutsättningarna för ekonomin framöver och dämpa behovet av skattehöjningar (se avsnitt 8.3).

Utredningens uppdrag är att lämna förslag om en skattebroms och en skattesänkningspremie, oavsett bedömningen i sak, och ett sådant förslag lämnas i följande avsnitt. Om systemet ska införas är det nödvändigt att säkerställa att kommuner och regioner även fortsättningsvis har en reell beskattningsrätt, dvs. en möjlighet att ta ut skatt för skötseln av angelägenheter som beslutas på lokalt och regio-

nalt demokratiskt mandat. Det krävs också en avvägning mellan behovet av systemet, dvs. de ändamål som motiverar åtgärden, och den inskränkning i beskattningsrätten och den kommunala självstyrelsen som det innebär. Det är ytterst en politisk bedömning. Utredningens uppfattning är dock att det inte finns rättsliga hinder för regeringen att föreslå ett sådant system under förutsättning att behovet bedöms vara tillräckligt angeläget.

Ett lagreglerat system med skattebromsavgifter och skattesänkningsbidrag

Förslag

Ett system med skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter för kommuner och regioner införs genom en ny lag.

En kommun eller region som sänker skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt jämfört med det föregående året ska få ett årligt bidrag i tre år, och en kommun eller region som höjer skattesatsen jämfört med det föregående året ska betala en årlig skattebromsavgift i tre år. Det ska dock inte gälla när skattesatser ändras till följd av skatteväxlingar, dvs. omfördelning av uppgifter mellan regionen och kommunerna i ett län.

Bidrag och avgifter ska årligen beräknas för varje kommun och region som har rätt till ett bidrag eller är skyldig att betala en avgift. Bidrag och avgifter ska beräknas till belopp som motsvarar en andel av den skillnad i skatteintäkter som den ändrade skattesatsen medför. Det första året ska bidraget eller avgiften motsvara 25 procent av intäktsskillnaden, andra året 15 procent och tredje året 10 procent. Skatteintäkterna avser de preliminära kommunalskattemedel som kommunen eller regionen har rätt att uppbära från staten.

Om kommunen eller regionen gör flera ändringar av skattesatsen under en treårsperiod ska varje ändring beräknas för sig och årligen summeras till ett samlat belopp.

Bidrag och avgifter ska beslutas av Skatteverket senast den 15 april och besluten ska få överklagas till regeringen.

Bidrag och avgifter ska betalas ut respektive dras av i samband med den månadsvisa utbetalningen av kommunalskattemedlen.

Den nya lagen ska träda i kraft den 1 juni 2027 och tillämpas första gången i fråga om skattesatser som gäller för 2028. Skattesatserna för 2028 ska, till skillnad från vad som ska gälla åren därefter, inte jämföras med det föregående årets skattesatser utan med dem för 2026.

Allmänna utgångspunkter för ett system med bidrag för skattesänkningar och avgift för skattehöjningar

Ett system med åtgärder i form av skattebromsavgifter och skattesänkningsbidrag

I avsnitt 7.3 och 7.4 beskrivs hur skattbromsåtgärder och skattesänkningspremier kan utformas. Där framgår bl.a. att en skattebroms avser en åtgärd som innebär att staten inför negativa ekonomiska incitament som gör det mindre ekonomiskt fördelaktigt för en kommun eller region att höja skattesatsen, t.ex. i form av en avgift. Avgiften kan vara en tillfällig, tidsbegränsad sanktion för kommunen eller regionen, eller en permanent avgift som ska betalas tills vidare. Det förklaras att en skattesänkningspremie innebär att staten belönar kommuner och regioner som sänker skatten genom ett extra statsbidrag.

Systemet bör regleras i en ny lag

Ett system med ekonomiska incitament som bl.a. omfattar en skyldighet för kommuner och regioner att betala en avgift till staten vid skattehöjning måste till att börja med beslutas av riksdagen genom lagstiftning eftersom det innebär ett åliggande för kommuner och regioner. Enligt utredningens bedömning bör systemet, om det införs regleras i en egen ny lag. Lagen bör för att ge en helhetsbild av systemet omfatta både avgiftsskyldigheten och rätten till statligt bidrag vid skattesänkning.

Systemet bör vara symmetriskt utformat

Som utgångspunkt bör systemet vara symmetriskt, dvs. storleken på bidraget en kommun eller region får för att sänka skatten bör motsvara storleken på avgiften en kommun eller region behöver betala

när den höjer skatten. Om procentpåslaget på avgiften skulle vara högre än procenten på bidraget skulle det kunna leda till att kommuner och regioner väljer att inte sänka skatten eftersom det ökar risken att i framtiden behöva höja den till en högre avgift.

Bidrag och avgifter bör vara tidsbegränsade och avtrappande i tre år

Ett skattebromssystem kan utformas med avgifter och bidrag som antingen är permanenta eller tidsbegränsade. I ett system med tidsbegränsade bidrag och avgifter måste det också övervägas under hur lång tid ett bidrag och en avgift bör gälla.

I det danska systemet med sanktionsavgifter för skattehöjningar gäller att avgifterna påförs som en kostnad för dels den kommun som höjer skatten, dels övriga kommunsektorn under första året, men omfördelas därefter successivt under fem år (se avsnitt 7.8.1).

Det finns en risk att kommuner och regioner väljer att lösa kortsiktiga finansieringsutmaningar med höjda skattesatser, vilket riskerar att leda till att skattesatser stabiliseras på en högre nivå över tid. Ett skattebromssystem syftar bl.a. till att minska risken att kommuner och regioner löser kortsiktiga finansieringsbehov på det sättet. Om en kommun däremot har ett långsiktigt behov som behöver lösas med en höjning av skattesatsen så bör den möjligheten finnas, utan att det leder till en permanent kostnad i form av en skattebromsavgift. Det talar för att en skattebromsavgift ska vara tillfällig och således inte ge effekter för ekonomin på lång sikt.

Ett annat skäl till att tidsbegränsa både avgifter och bidrag är att det kan uppfattas som orättvist av kommuner och regioner som har sänkt sin skatt innan systemet med broms och bidrag infördes, och därför inte fått något bidrag för de sänkningar de har genomfört. Dessa kommuner har sannolikt inte samma möjligheter att fortsätta sänka skatten och kan därför inte dra nytta av systemet genom ytterligare skattesänkningar. Motsvarande skulle gälla i fråga om kommuner och regioner som har höjt sin skatt utan att behöva betala någon avgift. Om rätten till bidrag och skyldigheten att betala avgift skulle ligga kvar permanent skulle det utifrån att utgångsläget skiljer sig åt innebära att det ges olika förutsättningar på ett sätt som inte är motiverat. Skattebromsen och bidraget skulle visserligen tillämpas för alla kom-

muner och regioner oavsett var de befinner sig på skatteskalan, men effekten av det är övergående.

Ytterligare ett skäl till att både avgifter och bidrag bör vara tidsbegränsade och avtrappande i storlek är att ett nytt politiskt styre i en kommun eller region efter ett val bör påverkas i så låg grad som möjligt av de beslut som fattats av en tidigare majoritet.

Utredningens bedömning är att ett skattebromssystem bör utformas med tidsbegränsade bidrag och avgifter. En lämplig modell bör vara att bidrag och avgifter gäller med avtrappning under tre år.

Bidrag och avgifter bör beräknas per år och per ändring

De bidrag och avgifter som ingår i skattebromssystemet bör som utredningen beskriver i föregående avsnitt gälla för en kommun eller region i tre år. Det innebär att kommunen eller regionen har rätt till bidrag respektive skyldighet att betala en avgift varje år under de tre åren, och att storleken på bidraget eller avgiften behöver beräknas varje år under treårsperioden. Utredningen återkommer nedan till hur det bör gå till.

Det kan förekomma att kommuner och regioner ändrar sin skattesatsnivå flera år i rad, och utredningen anser att varje ändring av skattesatsen bör ses som en ny ändring i ett skattebromssystem. Det innebär att det behöver beräknas ett separat belopp för varje ändrad skattesats som en kommun eller region fastställer, där varje ändring för sig föranleder en avgift respektive ett bidrag i tre år, med den avtrappning som beskrivs nedan.

Finns det risk för att avgifter behöver finansieras med ännu högre skattesatser?

Systemet som med broms och bidrag syftar bland annat till att skapa en diskussion om kommuners och regioners roller och ansvar genom att skapa en tröghet i besluten om val av skattesats i kommuner och regioner. När en kommun eller region står inför att höja skattesatsen, vilka andra alternativ finns? Verktygets effekt bygger på grundpremissen att det finns andra alternativa vägar för de kommuner eller regioner som höjer skatten. Detta diskuteras i avsnitt 5.2.2 där utredningen också konstaterar att det kan finnas ett handlingsutrymme

för kommuner och regioner när det kommer till att höja skattesatsen, men att alternativet kan vara alltför svårt att genomdriva.

Om staten enbart avgiftsbelägger skattehöjningar tillfälligt på kort sikt, är risken lägre att kommunerna eller regionerna väljer att höja skatten ännu mer för att även finansiera avgiften till staten. Om avgiften är t.ex. 25 procent av ökningen av skatteintäkten måste kommunen eller regionen höja skatten med 33,3 procent mer för att uppnå samma effekt på inkomsterna första året.

Huruvida skattebromsen är effektiv i det enskilda fallet beror på hur stort värde ändamålet som ska finansieras har i relation till hur stark skattebromsen uppfattas som ett negativt incitament. Om skattebromsen uppfattas som svag kommer den sannolikt i relativt låg grad att påverka beslutet om att höja skatten. Om skattebromsen uppfattas som starkt avskräckande kan påverkan ändå bli låg om ändamålet för skattehöjningen uppfattas som mer värt än skattebromsens negativa incitament. Hur kommuner och regioner påverkas av skattebromsen kommer sannolikt att till stor del att bero på hur stark skattebromsen uppfattas vara hos kommunpolitiker och invånare, snarare än att någon av dessa grupper gör exakta kalkyler om relationen mellan värdet på ändamålet och summan som betalas till staten i skattebromsavgift.

Hur stora bör bidragen och avgifterna vara?

Det är viktigt att det ekonomiska incitamentet är avvägt utifrån dess inverkan på kommunernas och regionernas skatteuttag. Om kostnaderna för kommuner och regioner att höja skatten är för höga riskerar systemet att innebära ett omotiverat stort ingrepp i beskattningsrätten. Det skulle göra att beskattningen inte längre fungerar som verktyg för att anpassa ambitionerna i kommunal verksamhet till invånarnas efterfrågan. Systemet behöver vara transparent och tydligt för kommuner och regioner samtidigt som det i så liten utsträckning som möjligt riskerar att leda till att kommuner och regioner väljer att avstå från en höjning när detta är ekonomiskt möjligt och befogat eller är villigare att genomföra en sänkning.

Om avgifterna skulle vara alltför höga skulle det i realiteten innebära ett fullständigt skattestopp, vilket vore en mycket ingripande åtgärd. Om avgifterna är för låga skulle de troligen inte ge några effek-

ter på skattesatserna. Avgiftsnivåerna bör därför ligga på en nivå som ger en märkbar effekt för kommunen eller regionen, men som inte begränsar deras bestämmande över skattenivåerna mer än nödvändigt.

Sanktionen för en skattehöjning bör innebära att kommunen eller regionen måste avstå en del av den ökade intäkt som skattehöjningen ger. På det sättet minskar värdet av en höjning för den enskilda kommunen eller regionen. På samma sätt bör bidraget för en skattesänkning öka värdet av sänkningen för den kommun eller region som gör det valet. Avgiften eller bidraget bör därför motsvara en andel av den skillnad i skatteintäkter som uppstår till följd av den ändrade skattesatsen. Utredningens bedömning är att en modell med avtrappning på såväl bidrag som avgifter från 25 procent år ett till 15 procent år två och 10 procent år tre är en lämpligt avvägd nivå.

Systemet bör utformas enligt följande beskrivning:

- Om skattesatsen höjs ett år får kommunen eller regionen betala en avgift motsvarande 25 procent av de ökade skatteintäkterna[8] första året, dvs. det första året då den höjda skattesatsen gäller, 15 procent andra året och 10 procent tredje året.
- Om skattesatsen sänks ett år beläggs får kommunen eller regionen ett bidrag på 25 procent av de ökade skatteintäkterna[9] första året som den sänkta skattesatsen gäller, 15 procent andra året och 10 procent tredje året.
- Om ytterligare höjningar eller sänkningar sker i en kommun eller region inom en treårsperiod summeras de årliga bidragen och avgifterna till ett netto som antingen blir ett bidrag eller en avgift.

De föreslagna nivåerna ger kommuner och regioner ökade incitament att sänka sina skattesatser när det finns utrymme för det. Nivåerna 25, 15 och 10 procent är avvägda utifrån vad som är rimligt att tillämpa i samband med att en kommun eller en region höjer sin skattesats. Det ger den kommun eller region som bedömer att den måste höja skattesatsen utifrån ett långsiktigt perspektiv för att t.ex. finansiera ambitionshöjningar eller investeringar inom välfärden, möjlighet att göra det, utan alltför stora ekonomiska konsekvenser. Utredningen

[8] Skatteintäkterna avser de preliminära kommunskattemedlen, det föreslås inte ske någon korrigering i efterhand.
[9] Skatteintäkterna avser de preliminära kommunskattemedlen, det föreslås inte ske någon korrigering i efterhand.

bedömer att systemet bör vara symmetriskt, och därför bör det bidrag som staten ska betala till kommuner och regioner utformas med samma andelar. I kapitel 9 beskrivs effekterna för bland annat staten och kommunsektorn.

Vad ska bedömningar och beräkningar baseras på?

Bidragsrätt och avgiftsskyldighet bör bestämmas genom jämförelser av skattesatser

Enligt kommunallagen ska kommuner och regioner fastställa skattesatsen för kommande budgetår senast före november månads utgång. Om budgeten i övrigt av särskilda skäl inte kan fastställas då ska budgeten beslutas före december månads utgång, och i så fall får skattesatsen slutligt fastställas till en annan nivå än den som bestämdes tidigare, dvs. senast i november.[10]

För att avgöra om en kommun eller region ska vara berättigad till bidrag för en skattesänkning eller skyldig att betala en avgift för en skattehöjning behöver det givetvis göras en jämförelse mellan en fastställd skattesats och en tidigare gällande skattesats. Det bör vara den skattesats som fastställs slutligt som ska vara utgångspunkten för sådana bedömningar, dvs. i normalfallet den som fastställs i budgeten senast i november. Om budgeten fastställs i december i stället, och skattesatsen samtidigt ändras i förhållande till den som bestämdes i november, bör det vara den slutligt fastställda som är utgångspunkten för jämförelsen. Det är logiskt med tanke på att det är den som kommer användas vid beräkningarna av kommunala inkomstskatter och av kommunalskattemedel.

Skattesatsen som fastställs i budgeten kommer tillämpas under det följande året, och därför bör den jämföras med den skattesats som gäller samtidigt som beslutet om den aktuella skattesatsändringen fattas, dvs. den som fastställdes i den föregående budgeten.

[10] 11 kap. 10 och 11 §§ kommunallagen (2017:725), KL, och 3 a § lagen (1965: 269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Bidrag och avgifter bör beräknas baserat på preliminära kommunalskattemedel

Kommuner och regioner har under ett år (beskattningsår) rätt att uppbära preliminära kommunalskattemedel som beräknas på ett uppräknat skatteunderlag från beslutet om slutlig skatt året före och den skattesats som gäller för beskattningsåret. Efter vissa tillägg för bidrag och avdrag för avgifter betalas medlen ut månadsvis från Skatteverket.[11]

Preliminära kommunalskattemedel är alltså tänkta att motsvara kommuners och regioners beräknade skatteintäkter ett visst år. Bidrag och avgifter i ett skattebromssystem bör därför beräknas som en andel av den skillnad i preliminära kommunalskattemedel som skattesatsändringen leder till. Det handlar alltså om att jämföra kommunalskattemedel som beräknas på vanligt sätt utifrån den ändrade skattesatsen, dvs. den som gäller för det aktuella året, med kommunalskattemedel beräknade utifrån den skattesats som gällde före ändringen, som alltså är högre eller lägre än aktuell skattesats.

Avgifter och bidrag bör inte ingå i den slutavräkning som görs i fråga om kommunalskattemedlen.[12] I likhet med beräkningen av bidrag och avgifter i det kommunalekonomiska utjämningssystemet bör de preliminära kommunalskattemedlen ge ett tillräckligt precist underlag för att utgöra grunden för avgift eller bidrag.

Nedan framgår en vägledning till hur summan av skattesänkningsbidrag och skattebromsavgift bör beräknas för en enskild kommun eller region under ett år.

$$Avgift/bidrag = Avgift/bidragssats \times uppräknat\ skatteunderlag$$

$$\begin{matrix} -10\ \% \times (skattesats_{t-2} - skattesats_{t-3}) \\ -15\ \% \times (skattesats_{t-1} - skattesats_{t-2}) \\ -25\ \% \times (skattesats_{t} - skattesats_{t-1}) \end{matrix} = Avgift/bidragssats$$

$$\begin{matrix} summa\ beskattningsbara\ inkomster_{t-2} \times \\ uppräkningsfaktorer \end{matrix} = uppräknat\ skatteunderlag$$

[11] 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.
[12] 4 § femte stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Där

$t = budgetåret$
$t - 1 = ett\ år\ innan\ budgetåret$
$t - 2 = två\ år\ innan\ budgetåret$
$t - 3 = tre\ år\ innan\ budgetåret$

Uppräkningsfaktorer = Regeringen fastställer varje år två uppräkningsfaktorer som ska svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket mellan t-2 till t-1 samt t-1 till t.

Exempel: Beräkning av skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag

Exempel 1: En kommun höjer skattesatsen
Om en kommun höjer skattesatsen med en halv procentenhet kommer den första året att betala en skattebromsavgift med $0{,}5 \times 0{,}25 = 0{,}125$ procent av uppräknat skatteunderlag. År två och tre kommer kommunen betala $0{,}5 \times 0{,}15 = 0{,}075$ respektive $0{,}5 \times 0{,}1 = 0{,}05$ procent av uppräknat skatteunderlag i skattebromsavgift. Om kommunen i stället sänker skatten med en halv procentenhet kommer beloppen få samma belopp i bidrag från staten.

Exempel 2: En kommun höjer och sedan sänker skattesatsen
Om en kommun höjer skattesatsen med en halv procentenhet och sedan året därpå sänker skattesatsen med en halv procentenhet kommer den första året att betala en skattebromsavgift med $0{,}5 \times 0{,}25 = 0{,}125$ procent av uppräknat skatteunderlag. Andra året kommer kommunen få nettot av skattebromsavgiften för skattehöjningen år ett och skattesänkningsbidraget för skattesänkningen år två:

- Skattebromsavgift: $0{,}5 \times 0{,}15 = 0{,}075$
- Skattesänkningsbidrag: $0{,}5 \times 0{,}25 = 0{,}125$

Nettot blir år två ett bidrag på $0{,}125 - 0{,}075 = 0{,}05$ procent av uppräknat skatteunderlag. År tre blir bidraget 0,025 procent av uppräknat skatteunderlag. Det fjärde året finns bara skattesänkningsbidraget motsvarande en bidragssats på $0{,}5 \times 0{,}1 = 0{,}05$ (procent av uppräknat skatteunderlag) kvar eftersom det nu är fyra år sedan skattehöjningen skedde.

Processen för att fastställa bidrag och avgifter

Skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter utgör i praktiken tillskott på statsbidrag respektive nedsättning av sådant bidrag, eller en avgift till staten i vissa fall, och bör därför läggas till respektive avräknas från de kommunalskattemedel som Skatteverket betalar ut till kommunerna och regionerna. Det är samma ordning som gäller

för utbetalning och avräkning av bidrag och avgifter enligt lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade.

Skatteverket har ansvar för att beräkna och fastställa kommunalskattemedel och bidrag och avgifter för kommuner och regioner enligt lagen om kommunalekonomisk utjämning och lagen om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade, och det är därför lämpligt att Skatteverket också beräknar och beslutar om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter enligt det föreslagna nya systemet. Det bör göras i anslutning till att andra avgifter och bidrag fastställs, och inför att preliminära kommunalskattemedel ska betalas ut och ansluta tidsmässigt till de befintliga processerna, vilket innebär att beslut om avgifter och bidrag bör beslutas senast 15 april.

Utredningen bedömer dock att det inte finns behov av att Skatteverket fattar preliminära beslut för bidrag och avgifter enligt skattebromssystemet på det sätt som görs i fråga om bidrag och avgifter enligt utjämningssystemen. Det handlar inte om bidrag och avgifter för samtliga kommuner och regioner som inom utjämningen, och bidragen och avgifterna är individuellt uträknade och påverkas inte av beräkningen för övriga kommuner och regioner. Till det kommer att administration både för Skatteverket och för kommuner och regioner bör begränsas så mycket som möjligt.

Det kan diskuteras om besluten enligt det föreslagna systemet ska få överklagas. Det handlar till en del om gynnande beslut för de kommuner och regioner som får rätt till bidrag, och sådana beslut behöver inte nödvändigtvis vara överklagbara. Det handlar dock också om avgifter som ska betalas vid skattehöjningar, dvs. beslut som innebär merkostnader för de berörda kommunerna och regionerna. Sådana beslut bör alltid vara möjliga att överklaga.

Beslut om bidrag och avgifter enligt lagen om kommunalekonomisk utjämning, lagen om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade och enligt lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. får överklagas till regeringen. Det finns visserligen en uttalad ambition att undvika system där regeringen ska pröva förvaltningsrättsliga ärenden. Med tanke på att besluten om utbetalning av kommunalskattemedel och inom utjämningssystemen fortfarande

överklagas till regeringen, bör samma sak gälla för besluten enligt det föreslagna systemet. Det skulle sannolikt vara ett mycket begränsat antal överklaganden, och det vore inte lämpligt att införa en helt ny målkategori hos förvaltningsdomstolarna enbart för detta ändamål. Utredningen anser därför att besluten bör få överklagas till regeringen.

Förslagets påverkan på den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten

Skattebromsavgifter innebär en inskränkning i beskattningsrätten och den kommunala självstyrelsen

Kommuner och regioner har en grundlagsreglerad beskattningsrätt och bestämmer i dag självständigt skattesatsen för den egna kommunen eller regionen. Beskattningsrätten är en del av den kommunala självstyrelsen, och inskränkningar i självstyrelsen bör inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de ändamål som föranlett åtgärden.[13] Med ett system som leder till avgifter när skattesatsen höjs försvåras möjligheterna att höja skatten jämfört med i dag. Därför bedömer utredningen att en skattebromsavgift utgör en begränsning av beskattningsrätten och en inskränkning i självstyrelsen.

En begränsning av beskattningsrätten får genomföras under vissa förutsättningar (se kapitel 6). En förutsättning är att beskattningsrätten inte i praktiken upphävs helt, vilket bl.a. innebär att kommuner och regioner måste fortsätta ha möjlighet att ta ut skatt för skötseln av både obligatoriska och frivilliga verksamheter. Det beskrivna skattebromssystemet innebär inte något förbud mot att höja skattesatsen för någon kommun eller region och det tvingar inte någon att sänka skattesatsen. Förslaget hindrar inte heller kommunerna och regionerna från att bestämma vilken skattesats de ska ha och det hindrar dem inte att uppta skatt för skötseln av sina lokala eller regionala angelägenheter. På det sättet är det enligt utredningens bedömning inte fråga om ett upphävande av beskattningsrätten, och inte håller någon kraftig inskränkning i beskattningsrätten eller självstyrelsen i övrigt.

Ändamålet med den skattebroms som föreslås är att åstadkomma incitament till lägre inkomstskattenivåer genom att skapa en motvikt till de incitament som kan finnas att höja skattesatser eller behålla en

[13] 14 kap. 3 och 4 §§ RF och 11 kap. 6 § KL.

hög nivå trots att det finns utrymme för sänkningar. Det övergripande syftet är att motverka negativa konsekvenser för samhällsekonomin. I inledningen till kapitlet (avsnitt 8.1.1) diskuteras om åtgärden kan anses vara ändamålsenlig, om det kan finnas alternativa åtgärder som är mindre inskränkande för självstyrelsen och beskattningsrätten, och att det krävs en intresseavvägning för att bedöma om skattebromssystemet är en proportionerlig åtgärd.

Det skattesänkningsbidrag som föreslås är ingen inskränkning i den kommunala självstyrelsen

Skattesänkningsbidraget som föreslås är tänkt att betalas av staten till kommuner och regioner som självmant väljer att sänka skattesatsen. Det finns ingen skyldighet för någon att göra det, och självbestämmandet påverkas således inte. Den delen av utredningens förslag kan därför inte ses som en inskränkning i den kommunala självstyrelsen eller någon begränsning av beskattningsrätten.

Utredningen föreslår inga undantag

Det kan diskuteras om vissa kommuner och regioner av särskilda skäl borde undantas från skyldigheten att betala en avgift vid skattehöjning. Utredningen föreslår endast undantag vid skatteväxling mellan kommuner och regioner, då en sådan inte höjer skattesatsen för invånarna. En skatteväxling bör främst ses som en organisatorisk förändring.

Andra skäl till undantag skulle t.ex. kunna vara att det finns stora investeringsbehov eller minskande befolkningsunderlag. Det skulle också kunna vara att kommunen eller regionen har särskilt svag ekonomi och därför skulle slippa avgiften om de höjer skatten för att sanera ekonomin.

Det finns som konstaterats i tidigare kapitel skillnader mellan olika kommuners och olika regioners ekonomi och förutsättningar, med större utmaningar i vissa kommuner och regioner än i andra. Utredningens slutsats är dock att de omständigheter som skulle kunna vara relevanta att ta hänsyn till handlar om strukturella och opåverkbara skillnader i förutsättningar, och att sådant bör hanteras inom det kommunala utjämningsystemet. Om olika förutsättningar skulle anses vara

skäl för undantag innebär det i praktiken ett underkännande av det utjämningssystem som staten har rådighet över.

När det gäller kommuner och regioner med särskilt svag ekonomi bör en rimlig slutsats vara att kommunen eller regionen sannolikt själv har försatt sig i situationen, under förutsättning att utjämningsystemet är välfungerade. Det är därför svårt att se det som ett skäl för undantag från en avgift som andra kommuner och regioner som haft en god ekonomisk hushållning blir skyldiga att betala. Dessutom föreslås avgiften vara tillfällig, just i syfte att kommunen eller regionen ska kunna genomföra skattehöjningar som är nödvändiga på längre sikt. Om en kommun eller region som har mycket svag ekonomi väljer en skattehöjning för att komma i ekonomisk balans och sedan genomför åtgärder för att minska kostnaderna, och det därefter finns möjligheter att sänka skatten när åtgärderna fått önskad effekt, skulle det innebära att den avgift som kommunen eller regionen betalat för höjningen kan återfås vid en efterföljande sänkning av skatten.

Utredningen anser därför inte att det bör finnas undantag från avgiftsskyldigheten vid skattehöjningar.

Justering av systemet vid lågkonjunkturer

I avsnitt 8.4 diskuteras möjligheten att göra vissa ändringar i systemet, och införa en högre eller total avgift i syfte att kraftigt dämpa risken för höjda kommunalskatter vid en djupare konjunkturnedgång. I en sådan situation kan det finnas skäl att frångå utgångspunkten som redovisas ovan, att systemet bör vara symmetriskt. Syftet skulle delvis vara ett annat. Åtgärden skulle vara en tillfällig och skarpare åtgärd som inte främst syftar till att skapa incitament för lägre skatter, utan i stället bibehålla hushållens köpkraft vid en kraftig lågkonjunktur.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Lagen bör träda i kraft vid en tidpunkt som innebär lika förutsättningar för alla kommuner och regioner, oavsett vilket datum de beslutar om budget och skattesatser. Tidigast möjliga tidpunkt för ikraftträdande, med hänsyn till sedvanliga beredningstider, är enligt utredningens bedömning den 1 juni 2027. Den tidpunkten skulle innebära att de budgetbeslut med fastställande av skattesatser som tas för budgetåret

2028 kommer omfattas av lagen, under förutsättning att de besluten tas efter den 31 maj 2027. Utredningen bedömer att det kommer gälla samtliga kommuner och regioner, eftersom det är osannolikt att någon beslutar om budget och skattesats före det datumet.

Lagens ikraftträdande måste dock också anpassas till att bestämmelserna ska tillämpas kalenderårsvis. Det bör därför föreskrivas att den ska tillämpas första gången i fråga om skattesatser som gäller för 2028. Det skulle innebära att lagen gäller för de beslut som fattas från och med ikraftträdandedatumet, och tillämpas för de skattesatser som bestäms i de besluten, dvs. de som ska gälla året efter, nämligen 2028. En sådan föreskrift skulle också innebära att avgiftsskyldighet och bidragsrätt inte inträder i fråga om de skattesatser som gäller när lagen träder i kraft, dvs. de som fastställdes i budgetbeslut före ikraftträdandet.

Skattebromsavgifter och skattesänkningsbidrag kommer därför bli aktuella att beräkna första gången för kalenderåret 2028, i fråga om de skattesatser som fastställs i budgetbesluten under 2027.

För att undvika kalkylerande och planering av skattessatsändringar med det enda syftet att anpassa besluten för att undvika avgifter eller dra nytta av rätten till bidrag bör det införas övergångsbestämmelser till lagen. De bör innehålla föreskrifter som innebär att rätten till bidrag och skyldigheten att betala avgift det första året, dvs. i fråga om de skattesatser som gäller 2028, bör bedömas utifrån en jämförelse med de skattesatser som gäller 2026 i stället för de som gäller 2027, vilket skulle vara fallet enligt den föreslagna regeln i lagen. Kommuner och regioner kommer därmed veta vad de har att förhålla sig till i besluten om skattesats som tas under 2027, men de kommer inte ha samma möjlighet att i förväg anpassa besluten utifrån det nya systemet.

Ändringarna i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. bör träda i kraft samtidigt med den nya lagen. Ändringarna reglerar när och hur bidrag ska betalas ut och avdrag för avgifter ska göras och tillämpningen förutsätter därför att det har fattats beslut om bidrag och avgifter enligt den nya lagen. Därför behövs inte sådana övergångsbestämmelser som föreslås beträffande den nya lagen.

8.1.2 Jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning ska inte påverkas av valet av kommunala skattesatser

Förslag

Jobbskatteavdraget (skattereduktionen för arbetsinkomster) för personer som inte har fyllt 66 år ska i den del av beräkningen som avser skattesatsen för kommunal inkomstskatt beräknas utifrån den skattesats som gällde för beskattningsåret 2026 i personens aktuella hemortskommun.

Skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning ska på samma sätt i den del av beräkningen som avser skattesatsen för kommunal inkomstskatt beräknas utifrån den skattesats som gällde för beskattningsåret 2026 i hemortskommunen.

Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2028 och tillämpas första gången för beskattningsåret som börjar efter den 31 december 2027.

Statistiska Centralbyrån (SCB) får i uppdrag att informera om lagändringarna.

Förslag om ändrad beräkning av vissa former av skattereduktion

Enligt inkomstskattelagen (1999:1229) ska skattereduktion göras bl.a. för fysiska personer för arbetsinkomst (jobbskatteavdrag), sjukersättning och aktivitetsersättning, och sådan skattereduktion ska räknas av mot kommunal inkomstskatt. Hur de belopp som skattereduktionen ska uppgå till ska beräknas regleras i inkomstskattelagen.[14]

För den som vid ett beskattningsårs ingång inte har fyllt 66 år uppgår skattereduktionen för arbetsinkomster (jobbskatteavdraget) till ett belopp som sammanfattningsvis ska beräknas utifrån att ett grundavdrag görs från en viss andel av beräknade arbetsinkomster, vilket sedan multipliceras med skattesatsen för kommunal inkomstskatt. På liknande sätt uppgår skattereduktionen för sjukersättning och aktivitetsersättning till ett belopp som, mycket sammanfattat, beräknas utifrån att ett grundavdrag görs från andelar av den utbe-

[14] 67 kap. 1 och 2 §§ inkomstskattelagen (1999:1229).

talade ersättningen, vilket sedan multipliceras med skattesatsen för kommunal inkomstskatt.[15]

Konstruktionen av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning innebär i dagsläget i praktiken att en hög kommunal inkomstskatt delvis subventioneras av staten (beskrivs i avsnitt 5.1.3). Det beror på att skattesatsen för kommunal inkomstskatt ingår som en del i beräkningen av skattereduktionerna, vilket innebär att skattelättnaden blir större ju högre skattesats en kommun eller region har. Skattereduktionen påverkar inte nivån på skattesatserna eller intäkterna för kommuner och regioner direkt.

Eftersom det sannolikt är få kommuner och regioner som känner till denna effekt har det troligtvis inte påverkat kommunernas eller regionernas val av skattesatser i någon större utsträckning hittills, men konstruktionen av skattereduktionerna gör att de skattesatshöjningar som genomförs blir mindre kännbara för de skattskyldiga. Genom skattereduktionen kompenseras skattebetalarna indirekt av staten för den höjda kommunalskatten genom att de inte behöver betala hela skattehöjningen. Detta gäller dock bara för personer som tar del av aktuella skattereduktioner, dvs. de skattskyldiga som har rätt till jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning

Samtidigt som skattesatshöjningar i kommuner och regioner blir mindre kännbara för skattebetalarna minskar subventionsgraden vid skattesatssänkningar, vilket gör det mindre gynnsamt för invånarna när en kommun eller region sänker skattesatsen än det annars hade varit. Att subventionsgraden minskar beror på att skattereduktionernas storlek delvis beräknas utifrån skattesatsen för kommunal inkomstskatt.

Utredningen bedömer att det ska finnas en tydlig koppling mellan en intäktsförändring i kommunen eller regionen och den skatt som invånarna debiteras. Det är en förutsättning för ett fungerande ansvarsutkrävande i fråga om förvaltningen av gemensamma resurser, vilket är en viktig förutsättning för att beskattningsrätten ska fungera på avsett sätt.

Det är viktigt att uppnå sunda incitament för kommunernas och regionernas beskattning, och den nuvarande konstruktionen av skattereduktionen för arbetsinkomster för personer under 66 år och skatte-

[15] 67 kap. 5–9 d §§ inkomstskattelagen (1999:1229).

reduktionen för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning motverkar delvis sådana incitament, enligt vad som beskrivs ovan.

Skattereduktionerna ska inte påverkas av förändrade kommunala skattesatser efter 2026

Utredningens förslag innebär att den del av beräkningen av de angivna skattereduktionerna som avser kommunal inkomstskatt låses vid den nivå som gäller i respektive kommun eller region för 2026. Det innebär att förändringar av skattesatser i kommuner och regioner inte kommer att påverka storleken på skattereduktionerna.

En lösning baserad på genomsnittlig skattesats skulle ge stor omfördelning

En alternativ lösning på samma problem skulle kunna vara att i stället för att låsa den del av beräkningen som avser kommunal inkomstskatt vid 2026 års nivå, justera beräkningen så att den del som avser skattesatsen ska avse genomsnittlig skattesats för riket. Effekten av ett sådant förslag skulle bli att kommunernas och regionernas val av skattesats inte skulle ha någon betydelse för storleken på den enskilda skattebetalarens skattereduktion. Det skulle dock också innebära stora förändringar av de skattelättnader som invånarna i olika kommuner och regioner tar del av i dag, då dagens reduktioner baseras på skattesatsen för kommunal inkomstskatt i respektive kommun. Invånare i kommuner och regioner med högre skattesatser än genomsnittet skulle få lägre skattelättnader, och invånare i kommuner och regioner med låga skattesatser skulle se ett högre genomslag av tidigare gjorda skattesänkningar. Det skulle leda till en omfördelning från invånare i kommuner med höga skattesatser till invånare i kommuner med låga skattesatser. Skattebetalare i kommuner med låga skattesatser skulle få större skattelättnader och i kommuner med höga skattesatser skulle invånarna få lägre skattelättnader än i dag.

Utredningen bedömer att en stor omfördelning utifrån dagens läge skulle riskera att uppfattas som orättvis, i och med att det skulle påverka kommuninvånarna negativt i de kommuner och regioner som höjt skatten genom tidigare beslut och alltså har högre skattesats än genomsnittet.

Om basen för beräkningen av skattereduktionen i den del som avser skattesatsen låses till skattesatsen i hemortskommunen för 2026 kan det över tid i vissa fall uppstå skillnader i skattereduktion mellan olika kommuner och regioner, beroende på om skatten höjts före eller efter 2026, som kan upplevas som omotiverade. Över tid kan skattesatserna för 2026 uppfattas som inaktuella och det kan i det läget finnas skäl att överväga att övergå till att reglera jobbskatteavdraget mot en genomsnittlig kommunalskattenivå för riket i stället. Det skulle t.ex. kunna göras i samband med andra reformer som omfördelar resurser mellan kommuner och där man kan skifta en ökad omfördelning inom utjämningssystemet mot en lägre skattesats och en justering av schablonskattesatserna i skattereduktionerna. Det skulle också kunna göras i samband med en större skattereform. Detta resonemang utvecklas ytterligare i avsnitt 9.1.1.

SCB bör få i uppdrag att sprida information om åtgärden

Det finns mycket som tyder på att det inte alltid finns tillräckliga kunskaper om och insikter i betydelsen av skattekraft och skattereduktioner, och hur förändringar av kommunala skattesatser påverkar den skatt som invånare ska betala. Åtgärden som föreslås syftar till att korrigera oönskade incitament som finns i skattereduktionerna och för att åtgärden ska få effekt är det viktigt att sprida information om hur kommuner, regioner och skattskyldiga påverkas av åtgärden. För att öka kunskapen om detta föreslås att Statistiska Centralbyrån (SCB) får i uppdrag att informera kommuner och regioner om åtgärden och dess konsekvenser när det gäller incitamenten att sänka skattesatser och undvika höjningar.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Ändringarna bör träda i kraft vid ett årsskifte, och tidigast möjliga tidpunkt är enligt utredningens bedömning efter årsskiftet 2027/2028. Ikraftträdande bör därför vara den 1 januari 2028 och tillämpningen av ändringarna bör därmed första gången avse det beskattningsår som börjar efter den 31 december 2027.

8.2 Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten

I avsnitt 8.1 föreslår utredningen åtgärder som i olika grad är avsedda att utgöra ekonomiska incitament och därigenom styra inriktningen på kommuners och regioners beslut i fråga om skattesatsnivån. Det finns även åtgärder som inte syftar till att styra kommunerna och regionerna på det sättet, men som ändå kan påverka utvecklingen av skattenivåerna. Det handlar om åtgärder som syftar till att frigöra resurser för att göra det möjligt att sänka skattesatsnivåer, främja en medveten och aktiv plan för lämpliga skattenivåer och genomtänkta beslut när skattesatser höjs, öka möjligheterna till samverkan och samordning av skattesatsnivåerna inom ett län och ökade möjligheter till insyn i fråga om valet av skattesatsnivåer i kommuner och regioner. I detta avsnitt lämnas sådana förslag.

8.2.1 Krav på effektivitet i kommunal verksamhet och plan för skattenivån

Förslag

I kommunallagen införs ett krav på att eftersträva hög effektivitet i kommunal verksamhet. Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning ska omfatta även det målet. I riktlinjerna ska det också finnas en plan för kommunens eller regionens skattesatsnivå.

De mål och riktlinjer, inklusive finansiella mål, som ska finnas i budgeten enligt kommunallagen ska även avse sådant som är av betydelse för hög effektivitet. De finansiella målen i den treåriga planen för ekonomin ska även omfatta sådant som är av betydelse för planen för skattesatsnivån.

Utvärderingen av mål och riktlinjer som ska finnas i förvaltningsberättelsen enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning ska även omfatta mål och riktlinjer för hög effektivitet i verksamheterna.

Revisorerna ska i sin granskning även pröva om verksamheterna sköts på ett effektivt sätt.

Ändringarna i kommunallagen ska träda i kraft den 1 juni 2027 och tillämpas första gången i fråga om budgetar som upprättas

2027 och fastställs för budgetåret 2028 och kommunal verksamhet som bedrivs 2028. Ändringen i lagen om kommunal bokföring och redovisning ska träda i kraft den 1 januari 2028.

Gällande rätt i fråga om mål för den ekonomiska förvaltningen enligt kommunallagen

I flera statliga utredningar och rapporter har det föreslagits effektiviseringsåtgärder, effektiviseringsstöd och liknande insatser för att utveckla och förstärka kommunsektorns ekonomi, bl.a. som alternativ till att införa andra krav och incitament för att åstadkomma lägre kommunalskatter.[16] För att en kommun eller region ska kunna sänka sin skattenivå eller undvika höjningar av skattesatsen krävs det sannolikt effektiviseringar. Det är troligen svårt att skapa ekonomiskt utrymme för det på annat sätt, utan att det påverkar kvaliteten i verksamheterna eller serviceutbudet. Att ha som målsättning att bedriva kommunala verksamheter så effektivt som möjligt är därför en viktig förutsättning för låga kommunalskatter.

I detta avsnitt beskrivs vad som gäller i fråga om mål och ramar för den ekonomiska förvaltningen och ekonomistyrningen i kommuner och regioner, och vilka krav som faktiskt kan ställas eller vilka förväntningar man kan ha när det gäller effektiviseringar enligt gällande lagstiftning.

God ekonomisk hushållning och balanskravet

Enligt kommunallagen är målet för den ekonomiska förvaltningen att kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i verksamhet som bedrivs genom de kommunala företagen (bolag, föreningar och stiftelser). De ska förvalta sina medel så att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses, och enligt det s.k. balanskravet ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna.[17]

God ekonomisk hushållning har inte getts någon exakt definition, men i förarbetena beskrivs det sammanfattningsvis som en målsättning som är en viktig förutsättning för att kommunala verksamheter

[16] Se t.ex. SOU 2024:50 *Nätt och jämnt*, s. 795 f.
[17] 11 kap. 1, 2 och 5 §§ kommunallagen (2017:725), KL.

ska utföras effektivt, ändamålsenligt och på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Det ska skapa goda förutsättningar för att långsiktigt klara kommunal verksamhet och ekonomi, även vid störningar som t.ex. försämrade skatteintäkter. Det handlar om att ha balans mellan intäkter och kostnader, att vårda och underhålla sina fastigheter och tillgångar, att ha en god framförhållning i den fysiska planeringen och en ändamålsenlig förrådshållning och effektiv organisation. Det anges vidare att en viktig utgångspunkt är att de kommunala medlen ytterst härrör från alla som bor i kommunen och ska användas för invånarnas bästa.[18]

God ekonomisk hushållning beskrivs i stor utsträckning utifrån det s.k. generationsperspektivet. Det handlar om att löpande behov och kostnader bör täckas av löpande intäkter och inte finansieras med lån eller att genom att kommunens eller regionens förmögenhet förbrukas för att täcka sådana behov. Detta förhållningssätt innebär att varje generation ska bära sina egna kostnader, och att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. Generationsperspektivet innebär att resultatet måste vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna garanteras även för nästkommande generation utan att den ska behöva höja skatten.[19]

Balanskravet är tänkt att förstärka och vara en del av kravet på en god ekonomisk hushållning och innebär att intäkterna ska överstiga kostnaderna. Det anges dock i förarbetena att det bara är en miniminivå. I de flesta fall är det inte tillräckligt för att anses som god ekonomisk hushållning, utan det krävs åtminstone resultatnivåer som ligger på en nivå som realt konsoliderar ekonomin, dvs. förstärker ekonomin över tid.[20]

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning är ett generellt krav som behöver anpassas till förutsättningar och behov i den egna kommunen eller regionen. Fullmäktige ska därför enligt kommunallagen besluta om riktlinjer för vad god ekonomisk hushållning ska innebära mer konkret och hur målet kan uppnås. Tanken är att riktlinjerna ska fylla ut det generella kravet med regler och principer i ett strategiskt, långsiktigt

[18] Prop. 2016/17:171 s. 422 f., prop. 2003/04:105 s. 8 f., prop. 1990/91:117 s. 109 f. och 211.
[19] Prop. 2016/17:171 s. 422 f., prop. 2003/04:105 s. 8 f., prop. 1990/91:117 s. 109 f. och 211.
[20] Prop. 2011/12:172 s. 14, prop. 2003/04:105 s. 10 f., prop. 1996/97:52.

perspektiv som sträcker sig längre än ett budgetår och längre än den treåriga ekonomiska planen som ska finnas i budgeten.[21]

Mål och riktlinjer i den årliga budgeten

I budgeten ska det framgå hur årets verksamhet ska finansieras, hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid årets slut och finansiella mål av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Finansiella mål ska också anges i den treårsplan för ekonomin som ska finnas i varje budget. Vidare ska budgeten innehålla en verksamhetsplan för året med mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Syftet med att kommuner och regioner ska använda sig av mål och riktlinjer i planeringen är att den kommunala verksamheten och ekonomin ska genomsyras av en god ekonomisk hushållning i ett kort- och långsiktigt perspektiv.[22]

Enligt förarbetena är de finansiella målen viktiga mot bakgrund av generationsperspektivet (se ovan). Kommuner och regioner ska genom målen ha en tydlig ambitionsnivå för den finansiella utvecklingen och ställningen, med utgångspunkt i en god ekonomisk hushållning. Exempel som ges på finansiella mål är resultatnivåer utifrån kommande kapacitetsbehov, soliditetsmål och skuldsättning på kort och lång sikt.[23]

Redovisning, uppföljning och granskning av den ekonomiska förvaltningen

I förvaltningsberättelsen som ska finnas i årsredovisningar och delårsrapporter ska kommuner och regioner bl.a. beskriva hur verksamheten utvecklas och göra en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning i budgeten har uppnåtts och följts.[24]

Kravet på en god ekonomisk hushållning är även tänkt att fungera som en utgångspunkt för de kommunala revisorernas gransk-

[21] 11 kap. 1 § KL, prop. 2016/17:171 s. 423, prop. 2011/12:172 s. 31 f.
[22] 11 kap. 6 § KL, prop. 2003/04:105 s. 10 f.
[23] Prop. 2003/04:105 s. 13.
[24] 1 kap. 2 §, 4 kap. 1 §, 11 kap. 1, 4, 7 och 8 §§ och 13 kap. 2 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, LKBR.

ning av den ekonomiska förvaltningen.[25] Revisorernas uppgift är bl.a. att granska den kommunala verksamheten och pröva om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Revisorerna ska också bedöma om resultaten i delårsrapporter och årsredovisningar är förenliga med de mål som fullmäktige beslutat. Revisionen omfattar både förvaltningsrevision och redovisningsrevision, och i förvaltningsrevisionen ingår att pröva om verksamheten inriktas på de mål som gäller enligt lag och andra föreskrifter och enligt fullmäktiges beslut, och om resultatet av en nämnds verksamhet står i förhållande till resursförbrukningen.[26]

Kommuner och regioner bör vara skyldiga att eftersträva hög effektivitet i sin verksamhet

Det finns inte något krav på effektivitet i kommunal verksamhet

Som redovisas ovan är kravet på kommuner och regioner när det gäller den ekonomiska förvaltningen att de som en övergripande målsättning ska ha en god ekonomisk hushållning. Det är en generell målsättning med fokus på generationsperspektivet och att den kommunala ekonomin inte ska urholkas, men som i mycket stor utsträckning är tänkt att uttolkas av varje kommun och region utifrån egna behov och bedömningar.

En kommun eller region kan i sina riktlinjer slå fast att god ekonomisk hushållning för deras del innebär att verksamheterna ska bedrivas så effektivt som möjligt. Det är dock inte nödvändigt att göra den tolkningen. I förarbetena anges visserligen att en god ekonomisk hushållning är en viktig förutsättning för att kommunala verksamheter ska utföras effektivt, ändamålsenligt och på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Det är dock inte samma sak som att det krävs effektivitet enligt den principen. Som en jämförelse gäller för statens verksamhet enligt budgetlagen att hög effektivitet ska eftersträvas och god hushållning iakttas.[27]

I många sammanhang, inte minst i de förslag som syftar till att underlätta och ge stöd till effektiviseringsarbete i kommuner och regioner, finns resonemang som tycks utgå från att samma krav som

[25] Prop. 1990/91:117 s. 211.
[26] 12 kap. 1 och 2 §§ KL, prop. 2016/17:171 s. 432.
[27] 1 kap. 3 § budgetlagen (2011:203).

gäller i statlig verksamhet också gäller för kommuner och regioner. Det förutsätts många gånger att kommuner och regioner strävar efter att genomföra de effektiviseringsåtgärder som står till buds, och det är givetvis något som många kommuner och regioner ser som relevant att göra, eftersom det ytterst bör ligga i invånarnas intresse. Det finns dock inte något lagreglerat krav på dem att göra det.

Det går att se skillnader i avvikelser från strukturellt förväntade kostnader, vilket tyder på att det finns outnyttjade effektiviseringsmöjligheter i många kommuner och regioner. Även det faktum att det är relativt ovanligt att skattesatser sänks talar för att det kan finnas utrymme för mer effektivisering i ett antal kommuner och regioner, även om ökad effektivitet inte direkt behöver leda till en sänkning av skattesatsen.[28]

Varken när kravet på god ekonomisk hushållning infördes i kommunallagen eller när det senare infördes krav på riktlinjer och mål diskuterades att införa krav på att den kommunala verksamheten ska bedrivas effektivt. Ett sådant förslag lämnades dock av Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner.[29] Den utredningen föreslog som en del av en större reform av ekonomistyrningen bl.a. ett krav på kommuner och regioner att utforma sin verksamhet på ett ändamålsenligt sätt och uppnå en hög effektivitet och att anta mål och riktlinjer för hur det kunde uppnås. Regeringen fann dock att det inte framkommit några skäl för en så omfattande reform och detaljreglering av hela ekonomistyrningen som utredningen föreslog och gick därför inte vidare med det förslaget.

Generationsperspektivet innebär, som beskrivs ovan, att framtida generationer inte ska behöva betala för tidigare generationers förbrukande. Kravet på god ekonomisk hushållning, balanskravet och andra regler för ekonomistyrningen syftar i stor utsträckning till att säkerställa ett sådant förhållningssätt i den ekonomiska förvaltningen. Generationsperspektivet handlar dock också om att varje generation ska bära sina egna kostnader, vilket inte enbart bör betyda att kommande generationer ska slippa bära kostnader för nutidens förbrukning utan också att nuvarande generationer inte ska belastas med att finansiera mer än kommande generationer. Utredningen anser att det finns en risk att generationsperspektivet innebär alltför stort fokus

[28] Se avsnitt 5.2.2 Se även SOU 2021:75 s. 118 om att ett mindre antal kommuner i en enkätundersökning som den utredningen genomförde svarade att de i sina riktlinjer tolkar god ekonomisk hushållning som att det handlar om kvalitet och effektivitet i verksamheterna.
[29] SOU 2021:75 *En god kommunal hushållning*, s. 222 f., prop. 2022/23:119 s. 15.

höga resultatnivåer. Det kan leda till en överdriven försiktighet och en strävan enbart efter att bevara kommunala intäktsnivåer och verksamheter, på bekostnad av effektivitetstänkande och varsamhet med invånarnas resurser i syfte att begränsa skatteuttaget från nuvarande generationer. Ett alltför högt skatteuttag kan innebära att nuvarande generation står för en större del av finansieringen än vad som egentligen är rimligt utifrån ett generationsperspektiv. Kommunens eller regionens intäkter härrör ytterst från invånarna och bör därför användas för deras bästa och så effektivt som möjligt. Beskattningsutrymmet är inte oändligt och att ta större utrymme i anspråk än en kommun eller region egentligen skulle behöva skapar mindre utrymme för kommuninvånarna att själva bestämma över användningen av sina resurser.

Mot den bakgrunden anser utredningen att det bör införas ett krav på att kommuner och regioner, på samma sätt som gäller för staten, ska eftersträva hög effektivitet i verksamheten. Kravet bör införas i samma bestämmelse som god ekonomisk hushållning i kommunallagen, och bör liksom det kravet vara en målsättningsregel, vilket framgår av rubriken till bestämmelsen. Avsikten är alltså inte att det ska förstås som en rättsregel som ska göra det möjligt att överklaga kommunala beslut för att få en laglighetsprövning av om innehållet i beslutet överensstämmer med kravet på att eftersträva hög effektivitet.

Ett krav på effektivitet innebär inte krav på nedskärningar

Ett effektivitetskrav är inte tänkt att innebära att kommuner och regioner måste sänka sina ambitioner när det gäller kvalitet i verksamheten eller vilken verksamhet de ska bedriva. Syftet är alltså inte att det ska införas krav på att verksamheter och personal måste rationaliseras och skäras ned.

Begreppet effektivitet innefattar både produktivitet och kvalitet, dvs. både kostnad per producerad enhet (vårddygn i omsorgsboende, hemtjänsttimme, undervisningstimme eller t.ex. producerad DRG-poäng[30] i vården) och kvalitet, dvs. vilken nytta insatsen gör. Effektiviteten kan höjas genom att det produceras mer inom ramen för befintliga resurser, att kostnaderna minskar men produktionsnivån

[30] DRG-poäng är ett mått där patienternas vård delas in i diagnosrelaterade grupper utifrån vårdtyngd. Syftet är att följa vårdtyngden relativt resursförbrukningen för att kunna jämföra kostnaderna med avseende på vårdtyngden mellan olika kliniker, sjukhus och regioner.

är oförändrad eller att kvaliteten ökar inom ramen för nuvarande produktion och kostnader. Det handlar sammanfattningsvis om åtgärder som möjliggör samma service och kvalitetsnivå med lägre resursåtgång.

Effektivitet är relativt enkelt att analysera och förstå i linjeverksamheter med produktion av standardiserade tjänster med etablerade utfallsmått. I andra verksamheter kan det vara svårare att analysera effektivitet, särskilt om det inte finns tillgång på jämförbara mått, vilket ofta är fallet med kommunala verksamheter.

Kommunernas och regionernas uppgifter är dock inte bara att tillhandahålla service utan också att avgöra vilken verksamhet som ligger i kommuninvånarnas intresse att ha tillgång till, bl.a. utifrån en avvägning mot vad som är rimliga kostnader. Ett krav på att eftersträva hög effektivitet är dock inte avsett att begränsa rätten att bestämma över vilka åtaganden man gör i en kommun eller region, dvs. vilken frivillig verksamhet som ska bedrivas och vilken ambitionsnivå man ska ha för de obligatoriska uppgifterna. Avsikten med förslaget är att effektivitetsperspektivet ska finnas med i beslutsfattandet i fråga om vilka verksamheter som ska bedrivas, men också och att de verksamheter som det beslutas om bedrivs så effektivt som möjligt.

Utifrån denna beskrivning av vad som menas med effektivitet är det tydligt att en effektiv kommunal verksamhet inte står i motsats till ändamålsenlighet, regelefterlevnad eller hög kvalitet. Det handlar i stället om att verksamheterna ska bedrivas i enlighet med de föreskrifter som gäller och med beslutad kvalitetsnivå men med minsta möjliga resursanvändning utifrån vad som är ändamålsenligt på lång sikt.

Effektivitetskravet bör omfattas av mål och riktlinjer

Som beskrivs ovan ska varje kommun och region konkretisera vad god ekonomisk hushållning innebär för dem, dels i långsiktiga riktlinjer, dels i en ettårig verksamhetsplan i budgeten. De ska också ange finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning för budgetåret och i den treåriga ekonomiska planen.

Kravet på att eftersträva hög effektivitet bör omfattas av dessa riktlinjer och mål och konkretiseras utifrån behov och förutsättningar på samma sätt som i fråga om god ekonomisk hushållning. Det är av stor betydelse inte minst för att det ska vara möjligt för revisorerna att följa upp och utvärdera arbetet.

Målen bör vara långsiktiga och ha som syfte att följa effektiviteten. Med det menas en kombination av kvalitetsmål och mål för produktivitet eller kostnader. Det är viktigt att varje kommun och region formulerar mål som är relevanta utifrån sina egna förutsättningar. Kvalitetsmål bör baseras på resultat från verksamheterna. Exempel på sådana mål inom de pedagogiska verksamheterna kan vara meritvärden och andel behöriga till vidare utbildning. Inom sjukvården kan det gälla överlevnad efter operationer, åtgärdbar dödlighet och andel vårdskador, men målen kan även gälla brukarbedömningar och resultat av enkäter samt tillgänglighet och väntetider.

Kommunen eller regionen kan med fördel göra jämförelser med andra kommuner och regioner, men även följa sin egen utveckling över tid. Mål för produktivitet och kostnader kan exempelvis handla om strukturjusterade kostnader och nettokostnadsavvikelse jämfört med strukturellt förväntade kostnader i olika verksamheter, kostnad per invånare relativt andra jämförbara kommuner eller regioner, eller kostnad per producerad DRG-poäng inom vården[31].

Krav på att ha en plan för nivån på skattesatsen

Som utredningen konstaterar i avsnitt 5.2.2 finns det sannolikt kommuner som har en så stark ekonomi att det skulle finnas ekonomiskt utrymme för dem att sänka skattesatsen. Förslaget om krav på att eftersträva hög effektivitet i kommunal verksamhet bör kunna leda till att det skapas sådant ekonomiskt utrymme i fler kommuner och regioner.

Att effektiviseringar leder till att resurser frigörs så att det finns ekonomiskt utrymme för skattesänkningar är dock inte någon garanti för att skattesatserna faktiskt sänks eller hålls på en låg nivå. Det är en öppen fråga hur ett ekonomiskt utrymme som uppstår t.ex. genom effektiviseringar används. Det är något som varje kommun och region själv tar ställning till, och det har visat sig relativt ovanligt att kommuner och regioner väljer att sänka skattesatsen. Det kan givetvis vara ekonomiskt förnuftiga bedömningar som ligger bakom de besluten, t.ex. att resurser behövs för andra verksamheter eller nödvändiga investeringar. Det kan dock också handla om en onödigt stor

[31] DRG = diagnosrelaterade grupper, används för att kunna jämföra kostnader med avseende på vårdtyngd.

ekonomisk försiktighet eller om starka incitament att använda tillgängliga medel till andra satsningar, på bekostnad av en begränsning av resursuttaget från kommuninvånarna. Att det finns olika anledningar till att kommuner och regioner väljer att inte sänka skattesatsen trots att det finns utrymme för det diskuteras i avsnitt 5.2.2.

Långsiktig plan för skattesatsen som stöd och prioritering

Ett framgångsrikt tillvägagångssätt för en kommun eller region som strävar efter lägre skattesatser är att ha en genomtänkt plan för detta arbete.[32] Det är dock enligt utredningens iakttagelser ovanligt att kommuner och regioner har en uttalad målsättning eller plan för vilken skattenivå de ska ha. Det tycks sällan ingå i långsiktiga riktlinjer för god ekonomisk hushållning eller som en del av de finansiella målen.

Det är däremot vanligt med finansiella mål som handlar om resultatnivåerna. Det ligger helt i linje med vad som enligt gällande regler är avsikten med riktlinjer och mål och kravet på en god ekonomisk hushållning, dvs. att ha en långsiktigt genomtänkt ekonomi med beredskap för framtida behov. Resonemangen i förarbetena till kommunallagen går i mångt och mycket ut på att kommunerna och regionerna behöver lägga stort fokus på sina resultatnivåer för att kunna hantera både förutsedda och oförutsedda situationer och behov som kan uppstå.[33] I det perspektivet är en tillräckligt hög resultatnivå självklart en viktig målsättning för att en god ekonomisk hushållning ska kunna upprätthållas.

Utredningen ser dock att det finns en risk för att det läggs alltför stor vikt vid resultatnivåer på bekostnad av andra ekonomiska aspekter. Det kan därför finnas ett behov av att balansera dagens huvudsakliga inriktning på resultatmål mot andra ekonomiska målsättningar. Det borde t.ex. vara en självklar utgångspunkt och målsättning för den kommunala ekonomiska förvaltningen att inte ta i anspråk mer av invånarnas resurser än vad som är nödvändigt för att uppfylla de krav som finns på den kommunala servicen. Det vilar också ett stort ansvar på kommunerna och regionerna, som utgör en betydande del av samhällsekonomin i stort, att genom sina planer och beslut bidra till en god utveckling för hela landet. Kommuner och regioner bör

[32] Se avsnitt 5.2.
[33] Se ovan i avsnittet om krav på den ekonomiska förvaltningen enligt kommunallagen.

därför vid sidan av mål för resultatnivåerna även ha ett långsiktigt mål för nivån på skattesatsen och en beskrivning av hur den nivån ska nås. Det finns därför skäl att införa ett krav på att de långsiktiga riktlinjerna som fullmäktige beslutar om även ska innehålla en plan för vilken skattenivå kommunen eller regionen ska ha.

Ett krav på en plan för skattenivån skulle också kunna fungera som ett stöd för förtroendevalda som ser behov av att genomföra nödvändiga men mindre populära åtgärder. Om det finns en långsiktig plan som måste följas kan det vara något att hänvisa till för att kunna genomföra sådana beslut.

Kommuner och regionen inom ett län bör samarbeta om nivån på skattesatsen

Ytterligare ett skäl för en skyldighet att ha en plan för skattesatsnivån i de långsiktiga riktlinjerna, som därmed är möjlig för andra att ta del av, handlar om behovet av samarbete mellan kommunerna och regionen inom ett län när det gäller skattenivåerna. Skattesatsen som beslutas i en enskild kommun och i en enskild region har betydelse för den inkomstskatt som invånarna i kommunen ska betala. Det är dock de sammanlagda skattesatserna i kommunen och regionen, dvs. den totala kommunala skattesatsen, som gäller när den enskilda skattebetalarens skatt ska beräknas. Regionen och kommunerna inom länet har alltså samma individer som skattebas. Trots det finns det inte någon skyldighet för dem att informera varandra om sina skattesatsplaner eller att samråda eller samordna sina beslut om skattesatser, och under utredningens arbete har det framkommit att diskussioner om nivån på skattesatser på längre sikt sällan förs.

Enligt utredningens bedömning skulle ett samarbete och en diskussion mellan regionen och kommunerna inom ett län i fråga om de totala skattesatsnivåerna för invånarna ha stor betydelse för att lämpliga skattesatsnivåer ska kunna beslutas. En skyldighet för varje kommun och region att ta fram planer för skattesatsnivån bör därför även fungera som underlag för sådant samarbete inom länet, och därmed mer samordnade och gemensamt genomtänkta skattenivåer för invånarna som utgör den gemensamma skattebasen.

Planen för skattesatsen ska vara relevant utifrån förutsättningar och ambitionsnivå

Mot bakgrund av de olika skäl som redovisas ovan bör det införas ett krav på att varje kommun och region ska ha en plan för sin skattenivå. Planen bör tas in i de långsiktiga riktlinjerna för god ekonomisk hushållning, som även föreslås omfatta det nya effektivitetskravet. Planen för skattenivån bör även ingå i den treåriga planen för ekonomin med finansiella mål som ska finnas i budgeten.

Nivån på skattesatsen bör planeras utifrån faktorer som är relevanta i den enskilda kommunen och regionen. Avsikten är inte att det ska påverka kommuner och regioner att sträva efter att hålla en lägre service eller kvalitet i verksamheten än vad som beslutas på lokal och regional nivå. Tanken är inte heller att det ska medföra lägre grad av investeringar än vad som behövs enligt kommunens eller regionens bedömningar. Både servicenivån och investeringarna bör dock i strategiska beslut tydligare vägas mot skattenivån och samhällsintresset av lägre inkomstskatter. En aspekt som även bör beaktas är att en låg skattesats i en kommun eller region ger ett större utrymme för att genomföra en eventuell höjning om nya behov eller ekonomisk obalans skulle uppstå. Ju högre skattesatsen är desto mindre torde utrymmet vara för en höjning.

I planen för skattesatsen bör varje kommun och region alltså göra en egen bedömning av vad som är önskvärt på lång sikt utifrån kommunens eller regionens ekonomiska förutsättningar. Kommuner och regioner bör själva välja tidshorisont för planen men enligt utredningens bedömning bör den minst omfatta en mandatperiod för att bli tillräckligt långsiktig och meningsfull. Nivån på skattesatsen bör också om kommunen eller regionen väljer det kunna anges som en inriktning snarare än en specifik nivå.

Ett krav på att ha en plan för skattenivån är inte detsamma som ett krav på att planera för skattesänkningar eller krav på att ha så låg skattesats som möjligt. Det finns kommuner som redan har så låg skattesats att det inte är befogat med ytterligare sänkningar, och å andra sidan finns kommuner och regioner som har skäl för att ha högre skattenivåer med anledning av lokala eller regionala beslut om att ha högre ambitionsnivåer i sina verksamheter. Det bör därför ges möjlighet för varje kommun och region att själv avgöra hur planen för skattenivån bör se ut, men inriktningen torde bli att inte ha ett

högre skatteuttag än vad som krävs för att med en effektiv verksamhet tillhandahålla välfärdstjänster och service till sina invånare och med tillräcklig beredskap för framtida behov.

Uppföljning, utvärdering och granskning

För att kunna följa upp om de nya kraven på att eftersträva hög effektivitet och att ha planer för skattesatsnivån får effekter i verksamheter och ekonomiska resultat bör det införas krav på att förvaltningsberättelsens uppföljning och utvärdering ska omfatta även de nya kraven som ska anges i budgetens mål och riktlinjer. För att ytterligare förstärka möjligheterna till granskning bör det ingå i revisorernas uppgifter att pröva om verksamheterna sköts på ett effektivt sätt.

Proportionalitetsbedömning av krav på att eftersträva effektivitet och att ha en plan för skattesatsnivån

Att införa krav på att eftersträva hög effektivitet och ta fram riktlinjer för det och att ha en plan för skattesatsnivån innebär inskränkningar i den kommunala självstyrelsen. Även krav på innehållet i förvaltningsberättelsen och revisorernas granskningsuppgifter är sådana inskränkningar. Syftet med åtgärderna som föreslås är att det ska kunna frigöras resurser och ska utrymme för skattesänkningar eller för andra behov i kommunen eller regionen, och att kommuner och regioner ska ha ett genomtänkt arbete för och kontinuerligt bedöma vad som är en lämplig skattesatsnivå på kort och lång sikt. Avsikten är också att planer för skattenivån i kommuner och regioner ska bidra till samarbete och information inom ett län när det gäller de totala skattesatserna för invånarna.

Det handlar inte om krav på att uppnå högsta möjliga effektivitet, utan om att sträva efter det, och inte heller krav på att ha en viss skattesatsnivå. Riktlinjer och planer ska fortfarande utformas av kommuner och regioner själva. Utredningen bedömer därför att det åtgärderna utgör begränsade inskränkningar i självstyrelsen och att fördelarna med att genomföra dem väger upp det intrång som de innebär i kommunernas och regionernas självbestämmande. Åtgärderna bedöms därför som proportionerliga.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt men tidpunkten bör anpassas till budgetprocesser och planering för verksamheterna i kommunerna och regionerna.

Tidigast möjliga tidpunkt för ikraftträdande, med hänsyn till sedvanliga beredningstider, är enligt utredningens bedömning den 1 juni 2027. Ett ikraftträdande den tidpunkten skulle innebära att de budgetbeslut med riktlinjer och mål och planer för verksamheten som upprättas under 2027 och fastställs för budgetåret 2028 kommer omfattas av lagen, under förutsättning att de besluten tas efter den 31 maj 2027. Utredningen bedömer att det skulle gälla samtliga kommuner och regioner, eftersom det är osannolikt att någon fastställer budgeten före det datumet.

Lagens tillämpning måste dock också anpassas till att det när lagen träder i kraft bedrivs verksamheter enligt budgetbeslut som planerats och bestämts året före, och därför bör det i övergångsbestämmelser föreskrivas att ändringarna ska tillämpas första gången i fråga om verksamhet som bedrivs 2028 och budget som avser det budgetåret. Det skulle innebära att lagen inte tillämpas på de budgetar som gäller budgetåret 2027 och den verksamhet som bedrivs när lagen träder i kraft, dvs. sådant som fastställts och planerats i budgetbeslut före ikraftträdandet.

När det gäller ändringar i fråga om förvaltningsberättelsens innehåll bör lagen träda i kraft den 1 januari 2028 och således tillämpas för räkenskapsåret 2028.

8.2.2 Skyldighet för kommuner och regioner att motivera en höjning av skattesatsen

Förslag

Det införs en skyldighet för kommuner och regioner att redovisa en motivering till en höjd skattesats i budgeten.

Lagändringen ska träda i kraft den 1 juni 2027 och tillämpas första gången för budget som upprättas och fastställs för budgetåret 2028.

Varje kommun- och regionfullmäktige fastställer varje år vilken skattesats som ska gälla för den kommunala inkomstskatten under det följande året och anger det i sitt budgetbeslut. Det finns utöver skattesatsen ett antal uppgifter som enligt kommunallagen ska anges i budgeten, men det finns inte något krav på motivering i någon del.[34] I förvaltningslagen finns bestämmelser om motivering av vissa beslut men de bestämmelserna gäller inte alla slags beslut i kommuner och regioner, t.ex. inte budgetbeslutet eller några delar som ingår i det som exempelvis skattesatsen.[35]

Skattesatsen bestäms sannolikt i de flesta fall efter en samlad bedömning av intäktsbehovet, och det kan knappast förväntas att det alltid går att ange exakt vilka omständigheter som varit avgörande. Vilken skattesats som beslutas får dock konsekvenser. Om en kommun väljer att höja skattesatsen bör kommuninvånarna kunna förvänta sig att det har föregåtts av noggranna överväganden och en bedömning av om det finns andra möjliga åtgärder som alternativ till en skattehöjning. Utredningen bedömer att det finns ett intresse av att sådana diskussioner och överväganden blir synliga i budgetbeslutet. En öppen redovisning av skälen skulle ge bättre förutsättningar för utvärderingar och ansvarsutkrävande.

Det finns ingenting som hindrar att en kommun redovisar sina skäl för en skattehöjning i budgetbesluten i dag. Det är dock ovanligt att det görs. Utredningen anser därför att ett lagreglerat krav på att redovisa motiveringen till en skattesatshöjning i budgetbeslutet bör övervägas. Förutom de fördelar som redan nämnts, skulle en sådan skyldighet innebära att beslutsfattarna även inför sig själva måste klargöra vilka alternativa åtgärder som finns och varför en skattehöjning ändå behövs. Det skulle bidra till genomtänkta, medvetna och noggrant övervägda beslut.

Ett krav på att motivera en skattesatshöjning skulle innebära en inskränkning i den kommunala självstyrelsen i och med att kommunen inte själv får avgöra om den ska redovisa en motivering eller inte. Mindre ingripande åtgärder skulle t.ex. kunna vara att uppmuntra till att på frivillig väg redovisa en motivering. Det är dock inte troligt att det skulle vara tillräckligt för att uppnå ändamålen som beskrivs ovan. För att åstadkomma att de kommuner som höjer skatten redovisar en skriftlig motivering är det enligt utredningens bedömning nöd-

[34] 11 kap. 5–6 §§ KL.
[35] 1, 2 och 32 §§ förvaltningslagen (2017:900).

vändigt att införa en skyldighet i lag. Åtgärden är en begränsad inskränkning i självstyrelsen som enligt utredningen uppvägs av syftet bakom åtgärden.

Det kan diskuteras om ett krav på motivering även borde omfatta en sänkning av skattesatsen. Utredningen ser dock inte att det finns något större behov av sådan information, och det bör inte heller införas regler som gör det krångligare för kommuner och regioner som vill genomföra skattesänkningar. Dessutom bör administrativa krav minimeras så långt det går. Det finns därför enligt utredningen inte tillräckliga skäl för att kräva motiveringar av sänkta skattesatser. Varje kommun avgör dock själv om det ska ges en motivering i budgeten till varför de väljer att sänka skatten.

Det bör alltså införas ett krav på motivering av skattesatshöjningar i budgeten, och det bör finnas i kommunallagen tillsammans med övriga bestämmelser om innehållet i budgeten.

Enligt kommunallagen har varje kommunmedlem rätt att överklaga ett beslut av fullmäktige, styrelsen eller annan nämnd, m.fl., och få lagligheten av beslutet prövad av förvaltningsrätten (s.k. laglighetsprövning).[36] Domstolen kan inte ändra ett beslut, men det ska upphävas bl.a. om det inte har kommit till på lagligt sätt eller strider mot lag eller annan författning.[37]

Skattesatsen ingår i budgetbeslutet som fattas av fullmäktige och som alltså kan laglighetsprövas. Avsikten är inte att det föreslagna kravet på att i budgeten redovisa en motivering till en höjning av skattesatsen ska ändra på den ordningen, utan tanken är att domstolen även fortsättningsvis bara ska kunna pröva beslutets laglighet enligt grunderna för upphävande i 13 kap. KL.

Lagändringen bör träda i kraft samtidigt med övriga ändringar i kommunallagen som föreslås i det här avsnittet, dvs. den 1 juni 2027. Samma övergångsregler som beskrivs för de lagändringsförslagen behövs även för den här ändringen.

[36] 13 kap. 1 och 2 §§ KL. Det gäller dock inte om beslutet kan överklagas i förvaltningsrättslig ordning enligt någon annan författning (13 kap. 3 § KL).
[37] 13 kap. 8 och 9 §§ KL.

8.2.3 Ett standardiserat mått för justerad skattesats

Förslag

Regeringen ger i uppdrag till Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) att utveckla och administrera nyckeltal för justerad skattesats för kommuner och för regioner.

Det finns omfattande möjligheter för kommuner och kommuninvånare att jämföra kommunala nyckeltal och detta ger en bra grund för samhällsdebatt och ansvarsutkrävande. Det är lätt att jämföra kommunala skattesatser, men samtidigt kompliceras detta av att ansvaret har olika fördelning mellan kommuner och regioner i olika län. Kommuner och regioner delar på skattebas och skatt till kommuner och regioner utgör sammanlagt kommunala inkomstskatter som invånarna ska betala, men de är två olika demokratiska organisationer med olika uppdrag. Om skattesatsen är hög i en region eller kommun så vet invånaren troligen inte om det beror på att kommunen eller regionen har hög skattesats eftersom ansvaret mellan kommuner och region skiljer sig mellan olika delar av landet, vilket också har betydelse för skattesatsen.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har skapat ett nyckeltal för justerade skattesatser för regioner. Nyckeltalet ska ge en bättre möjlighet till jämförelser av skattesatser mellan regioner på lika villkor. Nyckeltalet används av regionerna för att jämföra skattesatserna. Utredningen bedömer dock att de nuvarande nyckeltalen har vissa tillkortakommanden. Dels är metoden och underlaget för beräkningarna inte helt transparenta, dels täcker nyckeltalen i dag endast regionernas skattesatser.

Då metoden och underlagen för beräkningarna inte är transparenta, är det svårt att veta exakt hur uppgifterna om justerad skattesats ska tolkas. Beräkningarna uppdateras årligen och justeringarna för verksamhet som varierar mellan regioner görs årligen vilket innebär att storleken på justeringarna varierar mellan åren. Detta kan i sin tur innebär att skillnaderna i justerade skattesatser kan vara olika mellan två regioner under två år även om ingen av regionerna har ändrat skattesats.

Uppgifter om justerad skattesats omfattar inte kommunerna. Utredningen bedömer att nyckeltal skulle vara till nytta även för

kommuner som vill kunna jämföra sig med andra. Av dessa skäl anser utredningen att det bör ges ett uppdrag till RKA att utveckla och administrera nyckeltal för justerad skattesats.

8.3 Allmänna förutsättningar för så låga kommunalskattenivåer som möjligt

För att det ska vara möjligt att sänka kommunala skattesatser krävs det att det frigörs ekonomiskt utrymme för det, vilket utredningen konstaterat i avsnitt 5.2.2. Om skattesänkningar inte ska påverka service och kvalitet i välfärdstjänsterna måste kostnaderna minska genom att verksamheter bedrivs mer effektivt och att resurser bara används till uppgifter som är nödvändiga att utföra, antingen för att det är obligatoriska uppgifter eller för att det gäller frivillig verksamhet som kommunen beslutat om. Det är också nödvändigt att andra orsaker till att kommuner och regioner kan ha onödiga eller omotiverat höga kostnader identifieras och åtgärdas.

Utredningen föreslår i avsnitt 8.2.1 en skyldighet för kommuner och regioner att eftersträva hög effektivitet i syfte att frigöra resurser och möjliggöra skattesänkningar. Det ligger dock utanför den här utredningens uppdrag att lämna förslag om mer konkreta effektiviseringar som bör göras, kostnadsminskningar och finansieringsfrågor i övrigt. I det här avsnittet redovisas dock bedömningar i fråga om andra typer av statliga insatser. Det handlar om sådant som i ett bredare perspektiv har påverkan på förutsättningarna för kommunsektorns ekonomi och behovet av skattehöjningar, inte minst till följd av den demografiska utveckling som sannolikt kommer behöva hanteras av staten, regionerna och kommunerna gemensamt för att ge realistiska förutsättningar för välfärdsverksamheterna med så låga kommunalskatter som möjligt.

8.3.1 Särskilt om regionernas skattesatsnivåer – kostnadsutveckling och finansiering av vården behöver undersökas

I det här avsnittet redovisas ett behov av särskilda åtgärder när det gäller regionsektorns skattenivåer. Kommunalskatteökningar under de senaste decennierna beror till helt övervägande del på regionernas

skattesatser och inte kommunernas. För att kunna identifiera lämpliga åtgärder och incitament till sänkta regionskattesatser är det utredningens bedömning att det bör undersökas vad skatteökningarna beror på, om det har samband med ökande vårdkostnader och om finansieringsansvaret är lämpligt utformat, särskilt i fråga om nya och avancerade terapier. Det bör också utredas och göras bedömningar av vilka tester, behandlingar och andra vårdåtgärder som det är rimligt att erbjuda med offentlig finansiering och hur sådana prioriteringar inom vården bör göras.

Det är framför allt regionskatterna som ökar

I avsnitt 3.2 redovisas hur nivån på kommunalskatterna har utvecklats över tid, och där framgår att det framför allt är i regionerna och inte i kommunerna som skattenivåerna har höjts. De senaste 25 åren har skattesatserna ökat i samtliga regioner samtidigt som den genomsnittliga skattesatsen i kommunerna har legat relativt konstant under hela perioden.

Dessa skillnader skulle kunna tala för att åtgärder med incitament till lägre skattesatser borde riktas särskilt mot regionsektorn. Regionernas verksamhet består dock till klart övervägande del av hälso- och sjukvården. Kostnaderna för sjukvården har ökat i snabbare takt än vad som kan förklaras av befolkningsökningen, samtidigt som kostnaderna för kommunernas äldreomsorg som jämförelse ökat i långsammare takt än vad som enbart föranleds av livslängden och antalet äldre. En särskild skarp åtgärd för lägre skattenivåer som är riktad mot regionsektorn skulle därför riskera att få negativa konsekvenser för hälso- och sjukvården.

Att införa åtgärder som riktas mot regionernas skattesatser skulle kunna påverka vården negativt och skulle kunna vara skäl för att i stället undanta regionsektorn från åtgärder för att främja skattesänkningar. Det skattebromssystem som arbetats fram av utredningen innebär dock inte något förbud mot skattehöjningar och tvingar inte fram skattesänkningar. Systemet, bör om det införs, därför gälla för både kommuner och regioner. Samtidigt bedömer utredningen att det finns anledning att göra närmare analyser och undersökningar av hur vårdkostnaderna har utvecklats och hur det påverkar regionernas ekonomi och val av skattenivåer. Sådana undersökningar ligger utanför

den här utredningens uppdrag, men några aspekter som är utredningen bedömer som relevanta att undersöka redovisas i det följande.

Vård med lågt värde utförs, kostnaderna ökar med nya behandlingsmetoder och gamla metoder lever kvar

Utvecklingen inom vården går snabbt. Forskning och utvecklingen av tekniska framsteg ger möjligheter till alltmer avancerad vård i form av effektivare och skonsammare behandlingsmetoder och nya terapiformer. Detta gör att fler invånare kan behandlas med goda resultat och skonsamma behandlingsmetoder, och allt högre upp i åldrarna. Förutom möjligheten att behandla ett ökat antal patienter kräver utvecklingen ny teknisk utrustning, specialutbildad personal och specialanpassade lokaler, vilket sammantaget innebär att hälso- och sjukvårdskostnaderna drivs uppåt.

Samtidigt som nya och dyra behandlingsmetoder och terapier växer fram har det visat sig svårt att dra ned kostnaderna genom att utmönstra gamla metoder. Vissa delar av den vård som bedrivs i dag är så kallad lågvärdevård. Det handlar om tester, undersökningar och behandlingar som ger liten eller ingen nytta för patienten, eller där nyttan inte överstiger riskerna eller åtgärderna till och med kan skada patienten samtidigt som nyttan är begränsad. Exempelvis gäller det överdiagnostik, övertestning och överbehandling.

Ökande förväntningar följer av högre standard

I takt med en allt högre materiell standard och ökande realinkomster för hushållen, ökar också individers förväntningar på de offentliga välfärdstjänsterna. Efterfrågan på hälso- och sjukvård ökar både i takt med stigande välstånd och när nya och bättre terapier utvecklas. Som vi skrivit tidigare i rapporten lägger länder med hög BNP en större andel av BNP på hälso- och sjukvård och utvecklingen på lång sikt visar att BNP-tillväxt i ett land har lett till att en ökad andel av kostnaderna lagts sjukvård. Svensk sjukvård ligger i framkant gällande medicinska resultat och kostnaderna förväntas med stor sannolikhet att fortsätta öka i takt med att BNP ökar.[38] Allt detta kan leda

[38] Se bland annat: the Observatory (2023) *Sweden Health System Review*, Rehnberg C (2019) *Vem vårdar bäst?* Eller *Gralen K* (2019) *Hälso- och sjukvårdsutgifternas utveckling i Sverige.*

till en diskrepans mellan vad som kan tillhandahållas av de skattefinansierade systemen, och invånarnas önskemål och krav på välfärdsproduktionen.

Konsekvenser av det ökande kostnadstrycket inom vården

Det som nu redovisats om bl.a. dyrare behandlingar, fler patienter till följd av bättre behandlingsmöjligheter, onödiga vårdinsatser som lever kvar och en allt högre förväntan på vården är förklaringar till att kostnaderna inom hälso- och sjukvården ökar och en trolig orsak till regionernas allt högre skatter. Det finns mycket som tyder på att utvecklingen kommer fortsätta i samma riktning, vilket kan få konsekvenser för vårdverksamheten om inte resurserna till vården ökar.

Det kan handla om sämre tillgång till nya terapier, ökande väntetider och vårdköer och, inte minst i fråga om vård som kan anstå. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska den som har störst behov av vård prioriteras, och i och med att möjligheten att behandla svåra sjukdomar ökar och fler kan få bot och lindring, leder det till att övrig vård kan få stå tillbaka ännu mer.[39]

Det handlar också om ett allt större behov av prioriteringar inom vården. Prioriteringar handlar om bedömningar, och det finns en risk att behovsbedömningar och prioriteringar görs olika i olika regioner och därmed minskar förutsättningarna för likvärdig vård i hela landet.

En utveckling mot längre vårdköer kan i sin tur få till följd att en större andel av befolkningen i stället kommer att finansiera sjukvården privat. En sådan utveckling har varit tydlig i ett antal europeiska länder, exempelvis Storbritannien, där den privata vården snabbt vuxit, delvis som ett resultat av längre väntetider inom National Health Service (NHS)[40].

[39] Enligt 3 kap. 1 § andra stycket hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ges företräde till vården.
[40] NHS är Storbritanniens offentligt skattefinansierade sjukvårdssystem.

Behov av att utreda frågor om prioritering och resurser till vården

Det skulle sannolikt kunna få negativa konsekvenser för hälso- och sjukvården om det för närvarande skulle införas alltför skarpa åtgärder riktade mot regionernas möjligheter att justera skattesatsen, om nivån på statsbidragen samtidigt hålls oförändrad. Samtidigt som åtgärder vidtas för att förändra incitamenten bör även övergripande principfrågor när det gäller kostnadsutvecklingen, resursbehov och finansiering av vården ses över och konsekvenserna av olika handlingsalternativ analyseras. Sådana undersökningar och analyser ligger utanför den hur utredningens uppdrag, men följande punkter anser utredningen att det finns ett särskilt behov av att se över:

- Målet bör vara att minska vårdinsatser som inte är nödvändiga för en god vård, för att på det sättet kunna rikta resurser mot vård som faktiskt gör skillnad för patienten. Sådana prioriteringar kan inte göras inom respektive region utan måste tas fram för riket som helhet. Det bör också göras en analys och bedömning på nationell nivå i fråga om vad som bör finansieras inom ramen för det offentliga åtagandet. Vissa åtgärder kanske bör prioriteras bort helt av offentliga vårdgivare, eller eventuellt erbjudas på annat sätt, t.ex. mot privat finansiering.
- De nya och kostsamma behandlingsmetoderna utvecklas i snabb takt, och det bör tas ett samlat grepp om frågan hur de särskilt kostsamma terapierna ska finansieras. Ska det vara ett ansvar för respektive region, och hur säkerställs det i så fall att skatterna inte ökar orimligt mycket? Ska det i stället fastställas principer för en fördelning av kostnaderna mellan staten och regionerna? Eller kan det göras på något annat sätt?
- När staten höjer nivån på det generella statsbidraget fördelas ökningen sedan lång tid tillbaka med 70 procent till kommunerna och 30 procent till regionerna. Det finns ingen reglering för hur fördelningen ska göras, och det har vid enstaka tillfällen förekommit annan fördelning.[41] Att fortsätta tillämpa samma proportioner över tid är problematiskt på flera sätt. För det första är fördel-

[41] Exempelvis de tio så kallade välfärdsmiljarderna som beslutades under flyktingkrisen fördelades under en begränsad tid med 80 procent till kommunerna och 20 procent till regionerna eftersom kommunerna hade en särskild roll under den akuta krisen. Under fem års tid gjordes dock en omfördelning som återgick till de gängse 70/30.

ningen av kostnadsmassan inte längre 70/30 utan snarare närmare 63/37. För det andra bör fördelningsprincipen inte nödvändigtvis utgå från dagens kostnadsfördelning utan snarare utifrån behovet av medel, som kan skilja sig mellan olika år beroende på externa faktorer. Regionernas kostnadsutveckling har växt i takt med större innovation, kostnadsutveckling och efterfrågan på vård, vilket inte speglats i utvecklingen av statsbidrag och därigenom sannolikt också skapat ett tryck på ökade skattesatser. Utredningen anser därför att fördelningen av tillskott till de generella statsbidragen bör vara mer anpassade till den verksamhet som påverkas av samhällsförändringar eller demografiska förändringar snarare än att fördelningen med 70 procent till kommunerna och 30 procent till regionerna ska vara den starka praxis som det är i dag.

8.3.2 Insatser i fråga om kommunsektorns intäkter

Bättre förutsättningar för kommunsektorns ekonomiska planering

I det här avsnittet redovisas ett antal åtgärder i fråga om kommunsektorns intäkter i form av statsbidrag och avgifter som enligt utredningen skulle bidra till ökade möjligheter för kommuner och regioner att planera för effektiviseringar och alternativ resurssättning och därmed lägre skattesatsnivåer.

Bedömning:

- Staten bör lämna besked om nivån på statsbidragen för det kommande budgetåret tidigare än vad som sker i dag. En inriktning i fråga om statsbidragen kan exempelvis aviseras i vårpropositionen.
- Utvecklingen av den reala nivån på statsbidragen bör redovisas i budgetpropositionen.
- Staten bör använda sig av färre riktade statsbidrag. Om de används bör de utformas på ett sätt som stöder en effektiv resursanvändning i kommunsektorn.
- En ökad möjlighet till avgiftsfinansiering av kommunala tjänster kan utgöra alternativ till skattehöjningar.

Information om statsbidragsnivån behöver lämnas vid en tidpunkt som gör att det kan bli en del av kommunernas ekonomiska planering

Utredningen instämmer i den problembeskrivning som Produktivitetskommissionen redovisar i sitt slutbetänkande, kopplat till statens sena besked om nivån på statsbidragen för ett kommande år.[42] Kommuner och regioner ska enligt lag ha en god ekonomisk hushållning och riktlinjer för det samt treåriga planer för ekonomin med mål och riktlinjer, vilket innebär ett generellt krav på långsiktig ekonomisk planering.[43] Styrelsen ska senast i oktober lämna ett budgetförslag för det kommande budgetåret, inklusive förslag till skattesats, och budgeten ska som huvudregel fastställas senast i november.[44] Det innebär att kommunens arbete med att bereda ett budgetförslag sannolikt i de flesta fall behöver påbörjas före halvårsskiftet. Samtidigt är verkligheten sådan att kommunen inte vet vilken nivå på statsbidrag den kan räkna med förrän regeringen i september lämnar sin budgetproposition till riksdagen, och först i december när riksdagen fastställer statens budget ges ett definitivt besked om statsbidragen.

Detta innebär att kommunen behöver förhålla sig till osäkra siffror i fråga om intäkterna i sitt budgetarbete. Det är sannolikt att osäkerheten i fråga om vilka intäkter kommunen kommer ha kan leda till ökad försiktighet i den kommunala budgeteringen och ekonomiska planeringen. Det innebär att resultatnivåer kan bli högre än nödvändigt och att skattesänkningar undviks. Sena besked om statsbidragen riskerar också att leda till att kommuner och regioner avstår från att genomföra nödvändiga effektiviseringar i förhoppning om att nya statsbidrag ska komma i ett senare skede.[45]

De problem som de sena beskeden från staten medför för kommunernas och regionernas ekonomistyrning har även påtalats av bl.a Finanspolitiska rådet, som pekar på behovet av långsiktighet och transparens och menar att information om statsbidragen bör ges tidigare än i dag för att underlätta kommunsektorns planering.[46]

Utredningen instämmer således i de bedömningar som redovisats av bland annat Produktivitetskommissionen och Finanspoli-

[42] SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd* s. 455 f.
[43] 11 kap. 1 och 6 §§ KL.
[44] 11 kap. 8 och 10 §§ KL. Om det finns särskilda skäl kan processen senareläggas en månad enligt 11 kap. 8 och 11 §§ KL.
[45] SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd* s. 455.
[46] Finanspolitiska rådet (2024) *Svensk finanspolitik 2024.*

tiska rådet om att staten behöver lämna tidigare besked om nivån på statsbidragen för det kommande budgetåret. Exempelvis borde en inriktning av statsbidragens nivå kunna aviseras i vårpropositionen.

Redovisning av statsbidragsutvecklingen i budgetpropositionen

När nya uppgifter tillförs och reglerförändringar genomförs, exempelvis förändrade skatteregler och ökade grundavdrag, så höjs ofta det generella statsbidraget vid införandet. Nivån på statsbidraget är sedan nominellt sett oförändrad om inga nya beslut fattas vilket gör att det urholkas, samtidigt som kostnaderna för de nya uppdragen ökar i takt med pris, löner och demografi. Detta bör beaktas när nivån på de generella statsbidragen beslutas årligen, men det finns ingen förutsägbarhet kring hur förändringar i strukturella kostnader påverkar bedömningen som regering och riksdag gör i fråga om behovet av och möjligheten att skjuta till mer resurser genom ökade statsbidragsnivåer.

Vid ökade grundavdrag eller andra regelförändringar minskar värdet av den kommunala skattebasen och möjligheten till framtida intäktsökning. Samtidigt är statsbidraget som motsvarar minskningen av skattebasen är nominellt oförändrat om inga nya beslut fattas. Det innebär att värdet av skattebasen successivt urholkas.[47] Finanspolitiska rådet skriver i årsrapporten för 2024 att regeringen behöver bli tydligare i sin redovisning av kommunsektorns ekonomi, bl.a. om tillskott innebär en real förbättring eller bara täcker ökade kostnader. Med nuvarande redovisning går det inte att förstå på vilka grunder regeringen har bestämt statsbidragens omfattning.[48]

Produktivitetskommissionen föreslår att en redovisning av hur förändrade statsbidrag och reformer påverkar kommuner och regioner ska göras i budgetpropositionen.[49] Det föreslås också att det i redovisningen ska framgå hur statsbidragen till kommunsektorn utvecklas och har utvecklats både i realekonomiska termer och justerat för demografiskt betingad konsumtion.

[47] Under förutsättning att befolkningen fortsätter öka i antal och att priser och löner fortsätter öka Ett scenario, som dock inte inträffat hittills, skulle kunna vara befolkningsminskning och pris- och löneminskningar (i samband med långvarig deflation).
[48] Finanspolitiska rådet (2024) *Svensk finanspolitik 2024.*
[49] SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd.*

Utredningen instämmer i att det behövs mer transparens i redovisningen av statsbidragen i budgetpropositionen för att tydliggöra om en ökning av statsbidrag innebär en real ökning för kommuner eller regioner eller inte. Utredningen anser i likhet med Produktivitetskommissionen att regeringen i sin budgetproposition bör redovisa hur statsbidragen utvecklas realt, även i relation till ökade obligatoriska uppgifter.

Färre riktade statsbidrag kan öka effektiviteten

Problemen med statens användning av riktade statsbidrag är välkända och har påtalats i ett flertal utredningar och rapporter, vilket senast beskrivs utförligt av Produktivitetskommissionen.[50]

Utredningen instämmer i de bedömningar och förslag som lämnats av tidigare utredningar om att begränsa användningen av riktade statsbidrag och konstaterar att åtgärder för att ge kommuner incitament att sänka kommunalskatterna får begränsade effekter så länge staten fortsätter använda riktade bidrag till kommunsektorn på ett sätt som motverkar en effektiv användning av de offentliga resurserna.

Främja möjligheterna att använda avgifter som intäktskälla

Kommuner och regioner får ta ut avgifter för sina tjänster. I fråga om de obligatoriska uppgifterna får de dock bara ta ut avgifter om det följer av lag eller annan författning. Även om riksdagen har möjlighet att besluta om undantag så gäller principen om självkostnad generellt sett, dvs. att avgifterna inte får vara högre än vad som motsvarar kostnaderna.[51]

Möjligheterna för kommuner och regioner att ta ut avgifter har dock begränsats i allt större utsträckning genom statlig reglering av t.ex. maxtaxor och högkostnadsskydd. Även om finansieringsprincipen tillämpats när sådana beslut fattats har sektorns avgiftsfinansieringsgrad minskat, så som beskrivs i avsnitt 4.3.4 samtidigt som

[50] Se SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd* s. 455 f., och de hänvisningar som ges där, och SOU 2024:29 *Goda möjligheter till ökat välstånd*, avsnitt 12.3.2.
[51] 2 kap. 5 och 6 §§ KL.

finansiering urholkats av pris- och löneökningar, trots att egenavgifter är ett sätt att hålla nere den kommunala konsumtionen.

Under 2000-talet har verksamhetens intäkter, dvs. intäkter genom bland annat avgiftsuttag, inte ökat i samma takt som kostnaderna trots att riktade statsbidrag, som utgör en relativt stor andel av verksamhetens intäkter, har ökat. År 2000 motsvarade kommunernas intäkter från verksamheten 22,5 procent av verksamhetens bruttokostnader och 2024 hade egenfinansieringen av verksamheten minskat till 20,5 procent av bruttokostnaderna.

För regionerna är denna utveckling ännu tydligare. Mellan 2000 och 2024 minskade regionernas verksamhetsintäkter från 27 procent till 19 procent av verksamhetens bruttokostnader, trots att de riktade statsbidragen, som i stor utsträckning redovisas som verksamhetens intäkter ökat i relativt hög grad.

Enligt utredningen finns det anledning att överväga att öka möjligheterna till avgiftsfinansiering som alternativ till skattehöjningar, då egenavgifter också har effekten att konsumtionen hålls nere.

8.3.3 Undvik överföring av kostnader från staten till kommunsektorn

Bedömning:

För att undvika att kostnader landar hos kommunerna och regionerna i stället för staten och därigenom på sikt leder till ett tryck på ökade kommunalskattesatser bör regeringen vidta följande åtgärder:

- Finansieringsprincipen behöver tillämpas fullt ut.
- Förordningen om konsekvensutredningar behöver följas.
- Oklara förväntningar och krav från staten leder till ökade kostnader för kommunsektorn.
- Det behövs samlad information om kommunsektorns obligatoriska uppgifter.

Finansieringsprincipen behöver tillämpas fullt ut för att minska kostnadstrycket på kommunsektorn

Den kommunala finansieringsprincipen som tillämpas sedan början av 1990-talet är inte lagreglerad men har godkänts av riksdagen.[52] Principen innebär att kommuner och regioner inte bör åläggas uppgifter av staten utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera uppgifterna med annat än höjda skatter. På motsvarande sätt bör staten minska statsbidragen om statliga beslut gör att den kommunala verksamheten kan bedrivas billigare.

Principen gäller beslut som fattas av riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter och som direkt tar sikte på kommunal verksamhet. Effekter av beslut som inte tar direkt sikte på kommunal verksamhet men som ändå får direkta ekonomiska effekter för kommunsektorn ska i stället beaktas när nivån på statsbidragen bestäms.

Finansieringsprincipen tillämpas när kommunsektorn får nya obligatoriska uppgifter, även när det handlar om uppgifter som tidigare utförts frivilligt. Principen ska också tillämpas när staten beslutar om ändrade ambitionsnivåer för obligatorisk verksamhet och när ändrade regler påverkar möjligheterna att ta ut avgifter eller andra intäkter.

Principen innebär att kommunsektorns kostnader för nya obligatoriska uppgifter, även de som tidigare utförts frivilligt, finansieras i sin helhet av staten. Det ska dock ske en förhandling mellan staten och kommunsektorn. Slutligen är det dock staten som avgör storleken på finansieringen.

Utgångspunkten är att staten kompenserar kommunsektorn enligt finansieringsprincipen vid ett tillfälle genom reglering av nivån på det generella statsbidraget. Beloppet fastställs i samband med att åtgärden beslutas och beräknas i den pris- och volymnivå som gäller när förändringen träder i kraft. Om ett belopp i efterhand visar sig väsentligt felberäknat får det beaktas vid bedömningen av nivån på det generella statsbidraget.

Om staten inte tillämpar finansieringsprincipen i enlighet med riktlinjerna och inte finansierar nya obligatoriska uppgifter fullt ut, tvingas kommuner och regioner att finansiera dessa nya uppgifter på annat sätt, t.ex. genom höjningar av skattesatserna.

[52] Prop. 1991/92:150, del II, avsnitt 4.4.2; prop. 1993/94:150 bilaga 7 avsnitt 2.5.1 och 1993/94:FiU19; prop. 2006/07:100 s. 221.

Enligt utredningen ger finansieringsprincipen uttryck för avsikten att staten som utgångspunkt ska finansiera nya uppgifter som den ålägger kommuner och regioner att ansvara för. Om staten inte följer den principen innebär det att kostnader som var avsedda att finansieras av staten i stället överförs till kommunsektorn att finansiera, eventuellt genom skattehöjningar om det inte finns andra möjligheter. Kommuner och regioner har inte möjlighet att välja att upphöra med verksamheten eftersom staten bestämt att den är obligatorisk. Detta innebär att en större följsamhet till finansieringsprincipen skulle ge bättre förutsättningar för kommunsektorn att använda sina skatteintäkter till annan verksamhet, samt planera för och genomföra skattesänkningar.

Förordningen om konsekvensutredningar måste följas

I föregående avsnitt redovisas den kommunala finansieringsprincipen och att den inte bara omfattar beslut av riksdagen och regeringen, utan även beslut från statliga myndigheter. Bland annat av det skälet är en myndighet tvungen att få regeringens medgivande innan den utfärdar föreskrifter som leder till inte oväsentligt ökade kostnader för kommuner eller regioner.

Myndigheten ska också ta fram en konsekvensutredning som ska innehålla en beskrivning och beräkning av kostnader och intäkter, en redogörelse för åtgärder som har vidtagits för att förslaget eller beslutet inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte och en bedömning av om förslaget eller beslutet inskränker den kommunala självstyrelsen. Innan myndigheten fattar beslut som påverkar kommunsektorns kostnader ska den lämna förslaget tillsammans med konsekvensutredningen till regeringen.[53]

Det finns indikationer på att förordningen inte tillämpas fullt ut som det är tänkt. Det innebär i så fall att kommunsektorn påförs kostnader genom statliga myndigheters beslut utan att det är förankrat hos regeringen. Enligt utredningens bedömning är det nödvändigt att förordningen efterlevs för att inte kostnader ska landa på kommuner och regioner, trots att de enligt finansieringsprincipen skulle kompenseras av staten. Statskontoret har fått ett upp-

[53] 3, 7, 8 och 14 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

drag från regeringen att följa upp regelverket för konsekvensutredningar, och hanteringen av resultatet av det uppdraget bör prioriteras.[54]

Oklara förväntningar och krav från staten leder till ökade kostnader

Kommuner och regioner ska bedriva verksamhet som är obligatorisk för dem enligt lag, och annan frivillig verksamhet som de själva bestämmer. Det är dock inte ovanligt att en mängd andra uppgifter utförs av kommuner och regioner, utan att de vare sig är skyldiga att göra det eller uttryckligen har beslutat om det. Det kan många gånger bero på mer eller mindre uttalade förväntningar på att uppgifter ska utföras, inte minst från statliga myndigheter. Det kan t.ex. handla om projekt där kommuner förväntas medfinansiera investeringar eller förskottera t.ex. stora infrastrukturprojekt, eller myndigheter som förväntar sig att vissa funktioner ska finnas i kommuner och regioner, trots att det inte är obligatoriska uppgifter.

Produktivitetskommissionen beskriver fenomenet, inte enbart för kommuner och offentlig sektor, med ordet ”perspektivträngsel”. Kommissionen menar att kraven kan ha olika ursprung och ibland uppfattas som obligatoriska utan att vara det, t.ex. i fråga om att följa olika typer av standarder, men det kan också handla om målsättningar i regeringens regleringsbrev till olika statliga myndigheter. Kommissionen ger som exempel vissa krav och förväntningar i fråga om hållbarhet, jämställdhet, mångfald, krisberedskap, tillgänglighet, arbetsmiljö m.m. Krav som inte är obligatoriska leder ändå till att uppgifterna behöver hanteras, administrationen ökar och personal anställs i det syftet.[55]

Under utredningens arbete har det framkommit att tydliga tecken på att sådana krav och förväntningar, framför allt från statliga myndigheter och även från regeringen, dvs. krav som uppfattas som obligatoriska och som leder till de beskrivna konsekvenserna i form av fler arbetsuppgifter, mer administration och kostnader för det, är mycket vanligt förekommande i kommunsektorn.

[54] Regeringsbeslut Fi2025/02181 Uppdrag till Statskontoret att följa upp regelverket för konsekvensutredningar.
[55] SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd* s. 482 f.

Det kan även handla om krav som visserligen är beslutade på rätt sätt och obligatoriska för kommunerna, men som ändå medför orimliga konsekvenser i fråga om resursanvändning och kostnader, som t.ex. överflödiga rapporteringskrav och detaljstyrning i myndighetsföreskrifter. Det kan handla om riktlinjer för bemanning, gruppstorlek, antalet vårdplatser m.m. Kommuner och regioner förväntas leva upp till riktlinjerna utan möjlighet att göra egna bedömningar av behoven utifrån lokala och regionala förutsättningar. I vissa fall kombineras kraven med vitesförelägganden.

Det förekommer också att kommuner tvingas ansvara för uppgifter som inte är obligatoriska för dem, genom att statliga myndigheter exempelvis Arbetsförmedlingen och Polismyndigheten minskar sin närvaro i landet. Sådana förändringar gör att kommunerna indirekt åläggs att ta ett större ansvar för säkerhet och arbetsmarknadsåtgärder.

Liksom Produktivitetskommissionen anser utredningen att det är nödvändigt att öka medvetenheten om s.k. perspektivträngsel och förväntningar på att uppgifter ska utföras utan att det är obligatoriskt. Regeringen och de statliga myndigheterna bör göras medvetna om konsekvenserna av att förmedla förväntningar, uppmaningar och indirekta krav till kommuner och regioner som om det vore obligatoriska åligganden, dvs. att det sannolikt innebär kostnadsökningar som i sin tur kan leda till högre skattenivåer än vad som skulle vara nödvändigt.

Samlad information om kommunsektorns obligatoriska uppgifter

I avsnittet ovan beskrivs att kommuner och regioner inte sällan utför uppgifter som de varken är skyldiga att utföra eller i demokratisk ordning själva har valt att ägna sig åt. I samtal med kommuner under utredningsarbetet har det framkommit att det är relativt vanligt att sådana arbetsuppgifter utförs. Det har också visat sig att det finns en stor osäkerhet om vilka skyldigheter kommunerna faktiskt har inom olika områden.

Förutom att göra statliga beslutsfattare medvetna om de negativa konsekvenserna av sådan tveksam styrning finns det enligt utredningen anledning att underlätta för kommuner och regioner att själva avgöra vad som är obligatoriska uppgifter för dem och vad de

faktiskt kan avstå från att göra utan att riskera att bryta mot några föreskrifter. Även om en fullständig förteckning inte är möjlig skulle en övergripande bild kunna ges genom någon form av rådgivnings- och informationsfunktion eller uppdaterad digital översikt över obligatoriska uppgifter för kommuner och regioner. Inte minst för de mindre kommunerna skulle det kunna underlätta vid prioriteringar och planering av vad kommunen faktiskt måste lägga resurser på. I förlängningen innebär det bättre möjligheter att fokusera på kärnuppdraget och skapa utrymme för att sänka skattesatserna.

Det skulle göra att även fler mottagare, t.ex. övriga statliga myndigheter som har behov av samarbete med kommuner eller regioner, kan få information om vad de kan ålägga kommuner och regioner. Information borde även finnas lättillgänglig för invånare i fråga om vilken offentlig nivå som ansvarar för olika verksamheter, vilket skulle stärka möjligheterna till demokratiskt ansvarsutkrävande.

8.4 Åtgärder för att minska risk för skattehöjningar vid framtida lågkonjunktur

Vid en kraftigare lågkonjunktur som skapar ett tryck på kommunsektorns finanser kan det finnas en risk att vissa kommuner och regioner väljer att höja skattesatserna på ett sätt som inte motiveras av deras långsiktiga ekonomiska behov. Varje höjning av skattesatsen riskerar att leda till en ny förväntansnivå om vad kommunen eller regionen kan förväntas leverera och riskerar därför att bli mer eller mindre permanent. Därför kan lågkonjunkturer vara ett läge där det finns en särskild risk för skattehöjningar vilket kan motivera särskilda tillfälliga åtgärder.

Produktivitetskommissionen framför i sitt slutbetänkande att ett system med automatiskt stabiliserande statsbidrag bör införas. Utredningen instämmer i kommissionens bedömningar och anser att ett sådant förslag bör tas fram. Det kan kombineras med ett tidsbegränsat skattestopp om riksdagen bedömer att det finns en risk för att kommuner och regioner höjer skattesatsen under en lågkonjunktur

8.4.1 Ett system med konjunkturstabiliserande statsbidrag vid tillfälliga nedgångar i skatteunderlaget bör utredas

Bedömning:

- En utredning bör få i uppdrag att lämna förslag om ett system med ett garanterat statligt bidrag till kommunsektorn vid tillfälliga nedgångar i skatteunderlaget.

En automatisk stabilisator effektiviserar konjunkturåtgärder riktade mot kommunsektorn

Genom en statlig utredning bör det bedömas om det finns behov av att införa ett system som ger statliga garantier om en lägsta nivå på utvecklingen av det kommunala skatteunderlaget. Det skulle handla om ett system där att staten går in med statsbidrag om skatteunderlaget för hela kommunsektorn utvecklas i lägre takt än en viss miniminivå. Statsbidraget bör motsvara mellanskillnaden. Detta ska inte förväxlas med ett system som garanterar en utveckling av de generella statsbidragen utifrån faktorer som påverkar strukturella kostnader och som skulle ersätta den diskretionära statsbidragsgivningen under mer normala förhållanden. Utredningen vill framhålla följande fördelar med ett sådant system:

- Systemet ligger väl i linje med statens roll som nav i konjunkturpolitiken.
- Systemet skulle sannolikt leda till högre effektivitet i konjunkturstabiliserande åtgärder som riktas mot kommunsektorn.
  - Behovet av att överkompensera kommuner under en kris minskar eftersom det i stället finns en trovärdig utfästelse om hur stor del av intäktsgapet som ska kompenseras.[56]
  - Risken för att underkompensera kommuner för konjunkturstödet minskar vilket minskar risken för ryckighet i verksamheten och procykliskt agerande från kommuner och regioners sida vilket kan förstärka en kris.

[56] Även om en snabb konjunkturnedgång minskar lönesumman under året, och det kan ta viss tid innan kompensation utbetalas, beräknas en garanti om kompensation ge som effekt att kommuner och regioner inte genomför kraftiga åtgärder som kan verka procykliska.

Det finns många avväganden mellan nivå på bidrag och vilka incitament som skapas hos kommunerna vilket inte ligger inom ramen för denna utredning att analysera. En utredning bör få i uppdrag att göra sådana undersökningar och lämna förslag om en statlig garantimodell.

Dagens budgetpolitiska ramverk föddes ur 1990-talskrisen

Under 1990-talskrisen vidtogs skarpa åtgärder för att undvika skattehöjningar i kommunerna. Staten genomförde en åtstramningspolitik för att sanera de offentliga finanserna samtidigt som det inte var önskvärt att kommunsektorn skulle höja inkomstskatterna. Saneringen ledde fram till ett tydligare budgetpolitiskt ramverk och tydligare rollfördelning mellan staten och kommunsektorn vilket har gjort att landet har en bättre utgångspunkt inför framtida kriser.

Under 2000-talet har ytterligare ändringar i fråga om rollfördelningen mellan staten och kommunsektorn genomförts. Under 2010-talet fick kommuner och regioner möjlighet att reservera medel i resultatutjämningsreserver för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Fokus lades på att undvika att kommunerna agerar procykliskt, dvs. åtstrama under lågkonjunktur i takt med sjunkande skatteintäkter. Den möjligheten ändrades dock 2023 till en rätt att reservera medel i resultatreserver för att kunna användas för att uppnå en god ekonomisk hushållning.[57] Ändringen innebar således att reserverna inte längre syftar till konjunkturutjämning utan kan användas friare för olika ändamål.

Osäkerhet skapar stora kostnader för både staten och kommunsektorn

Makroekonomiska kriser har visat sig kunna ha många olika skepnader där covid-19-pandemin är det mest tydliga exemplet i närtid på en kris som påverkat samhället på många olika nivåer. Pandemin blev stabiliseringspolitiskt dyr för staten.[58] Det berodde delvis, men långt ifrån helt, på det faktum att statsbidrag fördelades med syfte att stabilisera de kommunala intäkterna i ett läge där det var mycket

[57] 11 kap. 14 § KL.
[58] Generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument, Riksrevisionen 2025.

svårt att prognosticera intäktsutvecklingen. Både under pandemin och finanskrisen fick kommunsektorn kompensation i form av statsbidrag efter relativt lång tid, vilket först innebar en osäkerhet i fråga om intäkterna och därefter en överkompensation påföljande år.[59]

Flera statliga utredningar har förslagit att det införs en garantimodell för att skapa högre stabilitet vid lågkonjunkturer.[60] I lägen där det finns en tydlig målbild för den statliga konjunkturpolitiken att kommunsektorn inte ska ha incitament att strama åt på kort sikt eller höja skattesatserna skulle en statlig garanti för skatteunderlaget kunna ge goda planeringsförutsättningar för kommunsektorn. Samtidigt riskerar inte staten att över- eller underkompensera kommunsektorn, något som skulle kunna leda till höga kostnader och mindre effektiva konjunkturstöd. Något konkret förslag om ett sådant system har dock inte lämnats. I Produktivitetskommissionens slutbetänkande görs bedömningen att förbättrade ekonomiska planeringsförutsättningar för kommunsektorn har potential att minska konjunkturens påverkan på kommunsektorns verksamheter, men även kommunsektorns egen påverkan på konjunkturen. Kommissionen framhåller att det inte är önskvärt ur ett kostnadseffektivitetsperspektiv att de kommunala verksamheterna eller skattesatserna varierar över konjunkturcykeln, bl.a. eftersom det finns transaktionskostnader förknippade med att säga upp eller nyanställa personal. Ett sådant agerande kan också förstärka de konjunkturella svängningarna.[61] Även Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner påtalade behovet av en modell med statliga garantier för skatteunderlagsutvecklingen i kommuner och regioner vid en djupare lågkonjunktur.[62] Här kan också förslaget om en automatisk stabilisator genom konjunkturvarierande statsbidrag i en bilaga till Långtidsutredningen 2023 nämnas.[63]

Enligt produktivitetskommissionen är en möjlig konstruktion för att undvika att de kommunala verksamheterna eller skattesatserna varierar över konjunkturcykler att låta statsbidragen automatiskt justeras på ett sådant sätt att sektorns totala intäkter kan finansiera en oförändrad verksamhetsvolym vid en konstant genomsnittlig

[59] Regeringens skrivelse 2025/26:51.
[60] SOU2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd* s. 459, SOU2021:75 *En god kommunal hushållning* s. 280.
[61] SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd* s. 456.
[62] SOU 2021:75 *En god kommunal hushållning* s. 278 f.
[63] SOU 2023:85 *Långtidsutredningen 2023.*

skattesats, oberoende av konjunkturutveckling. En garanti för skatteunderlagets utveckling skulle kompensera för bortfall av skatteintäkter upp till en viss garanterad nivå som staten fastställer. På så sätt skulle garantin bidra till att kommunal verksamhet kan fortsätta fungera stabilt även i ekonomiskt svåra tider.[64]

8.4.2 Tillfälligt skattestopp kan användas som verktyg vid en lågkonjunktur när en statlig garantimodell införs

Bedömning:

- Under förutsättning att staten garanterar skatteunderlagsutvecklingen kan ett tillfälligt skattestopp införas vid kraftigare ekonomisk obalans genom ändringar i den föreslagna lagen om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter.

Utredningen bedömer att givet att staten tar en tydlig roll i konjunkturpolitiken och inför ett system där staten garanterar en viss nivå på skatteunderlaget för kommunsektorn minskar en stor del av risken för skattehöjningar i en lågkonjunktur. Detta instrument kan i sin tur kombineras med en tillfällig förstärkt skattebroms i fall där detta bedöms särskilt angeläget ur ett procykliskt perspektiv. Detta kan ske genom att tillfälligt höja nivåerna för de avgifter som dras från kommunerna vid en skattehöjning. Utredningen bedömer att detta dock till skillnad från systemet med automatisk stabilisering bör vara tillfälligt eftersom det är en åtgärd som kraftigt begränsar den kommunala beskattningsrätten. Åtgärden måste genomföras genom lag och beslutet måste fattas av riksdagen med grund i en bedömning av dess proportionalitet som görs från fall till fall, och med säkerställande av att det inte leder till att beskattningsrätten i praktiken helt upphävs.

[64] Se resonemang i SOU 2025:96 *Fler möjligheter till ökat välstånd* s. 455 f.

9 Konsekvenser

Konsekvensanalysen utgår från de förslag som presenteras i kapitel 8. Förslagskapitlet delas in i fyra åtgärdsområden som adresserar olika typer av problematik som riskerar leda till högre kommunalskatter. Konsekvensensanalysen omfattar utredningens åtgärdsförslag (som finns i avsnitt 8.1 och 8.2). Åtgärdsförslagen är följande:

- (8.1) Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten för lägre kommunala skattesatser.
  - Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag.
  - Ändrad beräkning av jobbskatteavdrag och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning.
- (8.2) Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten.
  - Krav på kommuner och regioner att eftersträva hög effektivitet och att ha en plan för skattesatsnivån.
  - Krav på att motivera en höjd skattesats i budgeten.
  - Ett standardiserat mått för justerad skattesats tas fram.

För mer detaljerade beskrivningar av förslagen hänvisas till kapitel 8. I tabellen nedan sammanfattas utredningens bedömning av åtgärdernas konsekvenser.

Tabell 9.1 Sammanfattning: Åtgärder för att stärka incitamenten för lägre kommunala skattesatser

Åtgärd	Staten	Kommuner och regioner	Enskilda	Kommunalt självstyre

8.1.1 Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag	• Minskade nettokostnader för staten
	• Viss ekonomisk risk
	• Vissa administrativa kostnader
		• Neutralt för kommun/region som inte ändrar skattesatsen
		• Kommun/region får betala avgift för skattesatshöjning
		• Kommun/region får bidrag för skattesatssänkning
		• Förändrade incitament:
		  • Skattesatshöjningar blir dyrare i relation till invånarnas skatteutgifter
		  • Skattesatssänkning kostar mindre i relation till invånarnas skatteutgifter
			• Skattesatsförändringar får större genomslag på skattekostnader
			• Åtgärden kan verka återhållande för skattesats generellt, vilket gynnar skattebetalare
				• Skattebromsavgift är en inskränkning i själv-styrelsen
				• Skattesänkningspremie ej inskränkning

8.1.2 Ändrad beräk-ning av jobbskatte-avdrag och skatte-reduktion för sjuk- och aktivitets-ersättning	• Sannolikt lägre netto-kostnader för staten
	• Ökade kostnader vid skatte-satssänkning i kommun/ region*
	• Minskade kostnader vid skatte-satshöjning i kommun/region*
		• Kortsiktigt finansiellt neutralt
		• Förändrade incitament:
		  • Skattesatshöjningar blir dyrare i relation till invånarnas skatteutgifter
		  • Skattesatssänkningar kostar mindre i relation till invånarnas skatteutgifter
			• Skattesatsförändringar får större genomslag på skattekostnader
			• Åtgärden kan verka återhållande för skattesats generellt, vilket gynnar skattebetalare
				• Påverkas ej

Åtgärd	Staten	Kommuner och regioner	Enskilda	Kommunalt självstyre
8.2.1 Krav på att hög effektivitet ska eftersträvas i kommunal verksamhet och att det ska finnas en plan för skattesatsnivån	• Kostnad för ökade statsbidrag till följd av kompensation till kommunsektorn	• Nytt mål för den ekonomiska förvaltningen i form av krav på att eftersträva hög effektivitet i verksamheterna • Riktlinjer och mål ska anpassas • Uppföljning och utvärdering av nya mål och riktlinjer ska göras i förvaltningsberättelsen och granskas av revisorerna • Plan för skattesatsnivån ska tas fram • Vissa administrativa kostnader	• Påverkas ej direkt • Åtgärden främjar frigörande av resurser och aktivt arbete med skattesatsnivåerna generellt, vilket bör gynna skattebetalare • Ökad insyn i egna kommunens/regionens planer för skatteuttaget	• Viss inskränkning i självstyrelsen
8.2.2 Om skattesatshöjning fastställs ska motivering ges i budgeten.	• Kostnad för ökade statsbidrag till följd av kompensation till kommunsektorn	• Skriftlig redovisning av skälen för en skattesatshöjning ska tas fram • Vissa administrativa kostnader	• Påverkas ej direkt • Ökad transparens	• Viss inskränkning i självstyrelsen
8.2.3 Ett standardiserat mått för justerad skattesats	• Kostnad för uppdrag till RKA	• Kommuner och regioner får lättare att jämföra sin skattesats med andra	• Lättare att jämföra och utkräva ansvar	• Påverkas ej

* I jämförelse med om åtgärden inte genomförs. Exempelvis om en kommun sänker skattesatsen kommer statens kostnader för skattereduktionerna att minska, dvs. minskade nettokostnader. Om åtgärden införs kommer skattereduktionerna inte påverkas av den kommunala skattesatsen. Statens nettokostnader minskar dock i relation till om åtgärden inte genomförts.

9.1 Förslagens övergripande konsekvenser

9.1.1 Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten till lägre kommunala skattesatser

I första delen av förslagskapitlet presenteras åtgärder för att stärka incitamenten att sänka kommunala skattesatser och undvika höjningar. Utredningen föreslår två åtgärder som kan stärka de ekonomiska incitamenten till lägre kommunalskattesatser. Dessa förslag beskrivs mer utförligt i avsnitt 8.1.

För att ekonomiska incitament ska ha effekt är det avgörande att den som ska påverkas är medveten om konsekvenserna av sitt agerande. När det gäller förslagen om stärkta ekonomiska incitament är det viktigt för staten att kommunicera tydligt hur incitamenten påverkas av åtgärderna för att de ska få störst effekt.

Utredningen föreslår hur ett system med skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag kan utformas. Systemet innebär dels att en kostnad påförs för kommuner och regioner vid skattesatshöjningar, dels att sänkningar av skattesatser subventioneras av staten, och ska därmed fungera som en signal till kommuner och regioner att undvika att lösa kortsiktiga finansieringsutmaningar med höjda skattesatser och att sträva efter lägre skattesatser.

Det föreslås också en ändring i fråga om skattereduktionen för arbetsinkomster (jobbskatteavdraget) och för sjuk- och aktivitetsersättning (fortsättningsvis skattereduktionerna) så att ändrade skattesatser för den kommunala inkomstskatten inte får genomslag i skattereduktionernas storlek. Detta beräknas innebära en relativt stor ökning av de ekonomiska incitamenten att sänka eller att inte höja skattesatserna.

I figur 9.1 illustreras hur stora effekter de olika förslagen beräknas ha på kostnaderna som individer betalar för ökade skattesatser, dvs. de ekonomiska incitamenten till lägre skattesatser.

Figur 9.1 Kostnader för en skattesatshöjning

Om en kommun höjer skattesatsen för att få en intäktsökning med 100 kr/invånare, hur mycket kostar det för en skattebetalare i respektive inkomstkategori

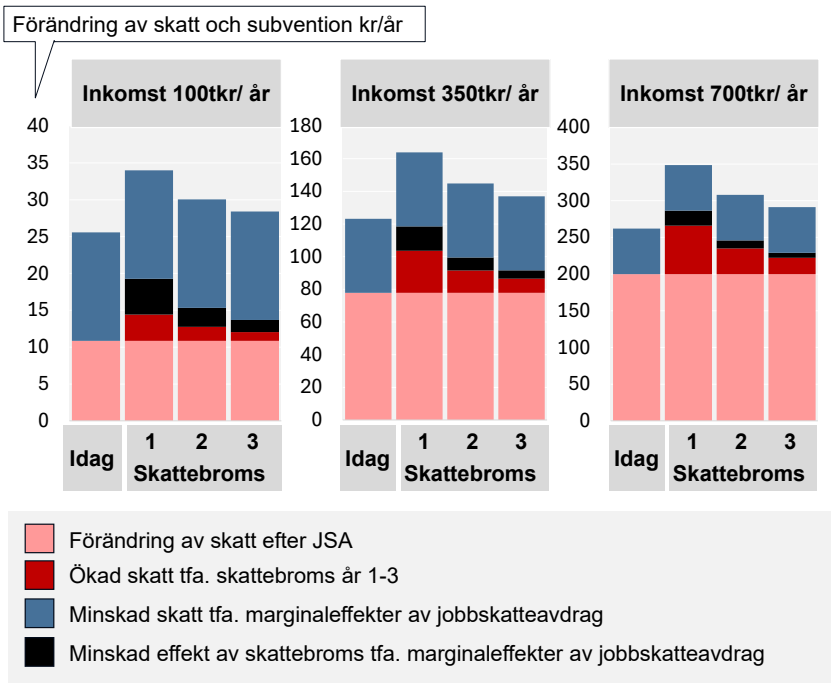

Antaganden: Individerna har 100 % inkomst från arbete. Uppgifter om skatteunderlag och jobbskatteavdrag för år 2026. Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning ingår inte i jämförelsen eftersom individen antas endast ha arbetsinkomst.
Källa: Egna beräkningar, Kolada/SKR, inkomstskattelagen.

Figuren visar den centrala aspekten av ekonomiska incitament att höja eller sänka skatten, dvs. hur mycket det kostar för invånarna att kommunen får en viss intäkt per invånare. Figuren visar hur mycket en invånare med olika nivå på arbetsinkomst får betala för en skattesatshöjning som ger kommunen en intäktsökning med 100 kronor/invånare. Tre inkomstnivåer är redovisade och jämförelsen avser en kommun med genomsnittlig skattekraft 2026.

- **Den ljusröda stapeln visar kostnaden för skattesatshöjning i dag:** Stapeln visar hur mycket en skattesatshöjning som ger en intäktsökning med 100 kr/invånare kostar för en individ i dagsläget utan reform.

- **Den mörkröda stapeln visar effekten av skattebromsen:** hur mycket högre kostnaden blir av att en kommun eller region måste höja skattesatsen ytterligare för att få in samma kronor per capita givet att skattebromsen minskar intäkterna från skattesatshöjningen.
- **Den blå stapeln visar hur mycket jobbskatteavdraget minskar skattekostnaden för en skattebetalare:** Stapeln visar hur stor del av skattesatsförändringen som i dag kompenseras genom ökat jobbskatteavdrag. Denna del skulle bli höjd skatt för skattebetalaren om förändringen av jobbskatteavdraget införs. Summan av stapeln inklusive det blå fältet för jobbskatteavdrag visar alltså hur hög kostnaden blir för individen till följd av en skattesatshöjning efter föreslagen förändring av jobbskatteavdraget. Om förändringar av jobbskatteavdraget införs kommer det att ge en permanent högre skatt vid en skattesatsökning.
- **Den svarta stapeln visar ytterligare potentiell effekt av skattebromsen:** Stapeln visar hur stor del av kostnaden för individen av skattebromsen som subventioneras av ökningar av jobbskatteavdraget. (Det ger en höjd skatt för invånarna om båda förslagen införs).
- **Analysen utgår från individer med arbetsinkomster.** Individer kan ha andra inkomster än arbetsinkomster. Exempelvis ingår inte inkomster från sjuk- och aktivitetsersättning som också omfattas av utredningens förslag. Dessa avdrag är dock mindre totala belopp. Skattebromsen skulle träffa bredare än arbetsinkomster och sjuk- och aktivitetsersättning och därför är jämförelsen i figuren inte fullständig.
- **Effekten av en sänkning av skattesatserna:** Effekten av en sänkning av skattesatsen motsvarar den effekt som en höjning ger. Jobbskatteavdraget minskar i dag effekten av en sänkning på motsvarande sätt som en höjning av skattesatsen. Utredningens förslag på skattesänkningsbidrag förstärker effekten av en skattesänkning på samma sätt som skattebromsen förstärker effekten av en skattesatshöjning.

I den första stapeln (i dag) kan man se hur mycket en individ med de olika inkomstnivåerna betalar i ökad skatt till följd av en höjning av skattesatsen som ger kommunen 100 kronor i ökade skatteintäkter. Det blå fältet i samma stapel visar hur stor del av kostnaderna som subventioneras av jobbskatteavdraget. Med utredningens förslag om ändringar av jobbskatteavdraget skulle även den blå delen innebära ökade kostnader för individen till följd av en höjning av skattesatsen i kommunen. Förslaget leder till en permanent högre skatt till följd av en skattesatshöjning i jämförelse med om ändringen inte genomförs.

I övriga staplar framgår effekten av skattebromsen år 1–3. Skattebromsen ökar individens kostnad för en skattesatshöjning som ger kommunen 100 kr/invånare i ökade intäkter. Effekten är avtagande under en treårsperiod. Om skattebromsen införs utan föreslagen ändring av skattereduktionerna subventioneras en del av kostnaderna för skattebromsen av jobbskatteavdraget (svart stapel).

Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag kan stärka de ekonomiska incitamenten till lägre skattesatser

Utredningens förslag om skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag kommer att ha en effekt på kostnaderna för skattehöjningar som avtar under en treårsperiod, genom att avgiften och bidraget trappas ned. Effekten av skattebromsen är till skillnad från skattereduktionerna proportionell mot skattesatsen. Därför kommer skattekostnaderna att påverkas permanent i samma relation till den beskattningsbara inkomsten oavsett inkomstnivå.

Effekten av skattebromsen minskar till följd av konstruktionen av skattereduktionerna. Om en kommun eller region höjer skatten för att kompensera för det belopp som ska betalas i skattebromsavgift kommer skattereduktionerna göra att även den skattehöjningen blir mindre kännbar. Om skattebromsen införs utan ändring av konstruktionen av skattereduktionerna kommer alltså effekten av skattebromsen att minska för invånarna, särskilt i lägre inkomstgrupper.

Ändringen av jobbskatteavdraget borde ge störst effekt på ekonomiska incitament

Om skattesatsen höjs i en kommun ökar också jobbskatteavdraget som därmed neutraliserar en stor del av kostnaderna för individer till följd av högre skattesatser. Detta gäller särskilt för dem med låga inkomster. För personer som tjänar 100 000 kr/år tar jobbskatteavdraget bort nästan 60 procent av en ökning av skattesatsen.

Utredningen föreslår att beräkningen av jobbskatteavdraget ändras så att förändringar av skattesatserna för kommunal inkomstskatt inte påverkar storleken på skattereduktionen. Detta skulle stärka de ekonomiska incitamenten att ta ut lägre kommunal inkomstskatt, eftersom kopplingen mellan skattesats och kommunens eller regionens intäkter och kostnader för invånarna blir tydligare och höjningar av den kommunala inkomstskatten mer kännbara.

Konsekvenserna för individen av en förändring av skattesatsen kommer öka

Kostnaderna för den enskilda invånaren till följd av förändringar av den kommunala inkomstskatten kommer alltså att öka om skattesatsen höjs, och effekten kommer att vara olika stor beroende på hur stor arbetsinkomst individen har. Förändringen innebär en återgång till en tydligare koppling mellan kommunens finansiering och den enskildes skatteutgifter då jobbskatteavdraget i dagsläget i vissa fall kraftigt subventionerar kommunernas och regionernas skattesatshöjningar och minskar den positiva effekten för skattebetalarna vid skattesatssänkningar.

Samtidigt innebär förslagets konstruktion att få individer påverkas initialt eftersom kompensationsnivåerna inom jobbskatteavdraget blir låsta på dagens nivå. Effekterna kommer att märkas först vid ändrade skattesatser. Invånare i kommuner och regioner som ändrar skattesats efter 2026 men innan ändringen av skattereduktionerna införs kommer att påverkas från dag ett.

Förslaget innebär att storleken på jobbskatteavdraget i framtiden kommer att baseras på skattesatsen för kommunal inkomstskatt som gäller i den aktuella hemkommunen 2026. Året är valt för att förslaget inte ska leda till en omfördelning mellan invånare i kommuner och regioner med olika skattesats. Det kommer således inne-

bära en typ av permanent subvention av höga skattesatser enligt de skattesatser som gäller 2026.

I vissa situationer kan förslaget över tid leda till skatteskillnader mellan olika individer som kan framstå som omotiverade. Exempelvis kan situationen uppstå över tid att personer med samma inkomst som bor i olika kommuner med samma skattesats betalar olika belopp i skatt beroende på hemkommunens skattesats 2026. Om en kommun ökar skatten med 2 procentenheter kommer en person med 350 tkr i årsinkomst att betala drygt två tusen kronor mer i skatt per år än i en kommun med samma skattesats men som inte höjt skatten sedan 2026. Samma effekt blir det för personer som flyttar mellan två kommuner med samma skattesats, där en kommun eller region höjt skatten efter införande av den föreslagna förändringen och den andra kommunen eller regionen hade höjt skattesatsen före den föreslagna förändringen.

Dessa effekter uppstår till följd av att förslaget är utformat med avsikten att undvika större omfördelningseffekter. Det går dock att åtgärda dessa genom att i stället för 2026 års skattesatser beräkna skattereduktionerna baserat på genomsnittlig skattesats för kommunal inkomstskatt för riket. Eftersom en sådan ändring av systemet skulle innebära en omfördelning bör det göras i samband med andra reformer som leder till omfördelningar så att en samlad bedömning av de effekterna kan göras, exempelvis vid ändringar av kommunala utjämningssystemet.

För att harmonisera skattesumman mellan yngre personer med jobbskatteavdrag och personer 66 år och äldre (från och med 2027 höjs gränsen till 67 år och äldre) med inkomster från pension gäller särskilda regler om ett förhöjt grundavdrag innan skatt i stället för en reduktion av den framräknade kommunalskatten. Resultatet av detta är att skatten för pensionärer på marginalen påverkas på liknande sätt av en förändring av skattesatsen för den kommunala inkomstskatten som om de hade haft jobbskatteavdrag. Utredningens förslag i kombination med konstruktionen av det förhöjda grundavdraget kommer att innebära att individer under 66 år med jobbskatteavdrag kommer att påverkas mer av förändringar av skattesatsen än äldre personer med samma inkomst från pension. Detta beror på att individer som är 66 år och äldre betalar en lägre andel av sina inkomster i kommunal inkomstskatt. Samtidigt är individer som är 66 år och äldre i dag gynnade skattemässigt om de har in-

komst från arbete genom särskilda regler för jobbskatteavdrag som går utöver det förhöjda grundavdraget. Utredningen bedömer dock att detta inte med rimliga antaganden om förändringar av skattesatser kommer att leda till stora skillnader i effektiv skatt för de två grupperna.

Avgörande att sprida kännedom om syftet och innebörden av åtgärderna för att stärka de ekonomiska incitamenten

Utredningen konstaterar tidigare i betänkandet att incitamenten som skattesystemet ger för att höja och sänka skattesatserna kan vara komplicerade och svåra att helt förstå även för de flesta kommuner och regioner. Skattereduktionernas betydelse för effekten av en förändring av kommunalskattesatserna är dessutom relativt okända bland kommuner och regioner och bland invånare. Konsekvenserna av konstruktionen är reella och tydliga men det är sannolikt få individer som har tillräckligt djup förståelse om skattesystemet för att känna till exakt vilka komponenter som ingår i skatteberäkningen. Vid genomförande av utredningens förslag blir det därför viktigt att informera kommuner och regioner och allmänhet om att åtgärderna genomförs för att de ska kunna ha en effekt på beteendet hos kommuner och regioner. Utredningen föreslår därför att regeringen ger i uppdrag till en Statistiska Centralbyrån (SCB) att informera kommuner och regioner om konsekvenserna av åtgärden på incitamenten för att förändra skattesatsen.

9.1.2 Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten

I kapitel 8 presenteras förslag om åtgärder som syftar till att främja förutsättningar för nivån på skattesatserna ska vara låga och att öka medvetenhet i fråga om skattesatsbesluten i kommuner och regioner.

Stärka incitament genom krav på att eftersträva hög effektivitet i kommunala verksamheter och ha en plan för skattesatsnivån

Utredningens förslag i avsnitt 8.2.1 syftar till att öka fokus på effektivitet i kommunala verksamheter och på att inte använda mer resurser i form av skatteintäkter från invånarna än nödvändigt. Kommuner och regioner ska även fortsättningsvis ha kontroll i fråga om vilka verksamheter som ska bedrivas och ambitionsnivån för dem, men kommuninvånarna ska också kunna förvänta sig att verksamheterna bedrivs effektivt och att de inte beskattas mer än nödvändigt. Vad detta innebär i praktiken kommer att vara upp till kommunerna och regionerna själva att beskriva i sina riktlinjer och mål för god ekonomisk hushållning som även ska omfatta det nya målet att sträva efter hög effektivitet.

Den utvärdering av om mål och riktlinjer har uppnåtts och följts som ska finnas i förvaltningsberättelsen ska även omfatta mål och riktlinjer för hög effektivitet i verksamheterna, och omfattas av revisorernas granskning.

Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning och hög effektivitet ska också innehålla en plan för kommunens eller regionens skattesatsnivå.

Det är svårt att göra en exakt kvantitativ bedömning av effekterna eftersom det handlar om strävansmål för den ekonomiska förvaltningen samt att åtgärden ger kommunerna och regionerna fortsatt stort handlingsutrymme. Det medför dock vissa administrativa kostnader som bedöms vara förhållandevis små. Kommuner och regioner ska redan i dag ta fram långsiktiga riktlinjer för god ekonomisk hushållning och andra riktlinjer och planer i den årliga budgeten. Det nya kravet på att dessa riktlinjer och planer även ska omfatta en strävan efter hög effektivitet bör kunna inordnas i de processer som redan finns, liksom arbetet med en plan för skattesatsnivån. Även arbetet med att följa upp och utvärdera mål och riktlinjer i förvaltningsberättelsen bör kunna ingå i befintliga arbetsprocesser.

Krav på att en höjd skattesats ska motiveras i budgeten

Förslaget i avsnitt 8.2.2 om att en motivering till en höjd skattesats ska anges i budgeten syftar till att öka transparensen när det gäller orsakerna till en skattesatshöjning. Avsikten med förslaget är dels att de kommunala beslutsfattarna ska fastställa en skattenivå som är medveten och genomtänkt, vilket främjas av skyldigheten att formulera skälen till en höjning i budgeten, dels att invånarna ska ges ökad insyn i de beslut som fattas och på det sättet stärka förutsättningarna för det demokratiska ansvarsutkrävandet. Detta är av särskild betydelse när det gäller om beslut som leder till ökat skatteuttag.

Det handlar om ett nytt krav på kommuner och regioner och det innebär således en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Det medför också viss ökad administration och kostnaderna för detta redovisas i tabell 9.4.

9.2 Konsekvenser för staten

I tabell 9.2 sammanfattas utredningens bedömning av konsekvenserna av utredningens förslag för statens budget. Tabellen visar beräknad genomsnittlig effekt utifrån en scenarioanalys, det finns en begränsad risk för statens budget baserad på andra eventuella utfall.

Tabell 9.2 Konsekvenser för statens budget

Utredningens bedömning om förslagens konsekvenser för statens budget (nettokostnader, miljoner kronor)

		År 1	År 2	År 3
9.1 Åtgärder för att stärka de ekonomiska incitamenten till lägre skatter				
8.1.1 Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag	Ny intäkt(skattebromsavgift) och ny kostnad (skattesänkningsbidrag) introduceras. Nettokostnader av systemet baseras på scenario 2 i scenarioanalysen. Över tid stabiliseras nettokostnaderna på cirka -620 mnkr per år.	-230	-560	-960
	Begränsade administrativa kostnader för Skatteverket. Antas omhändertas inom ramen för ordinarie uppgifter.			
8.1.2 Ändrad beräkning av jobbskatteavdrag och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning	Minskade kostnader för staten genom relativt lägre avdrag för skattereduktionerna om skattesatserna höjs i framtiden. Nettokostnader baseras på scenario 2 i scenarioanalysen. Nivå på besparing ökar löpande om skattesatser fortsätter öka.	-250	-480	-680
	Begränsade administrativa kostnader för Skatteverket. Antas omhändertas inom ramen för ordinarie uppgifter.			
	Uppdrag till Statistiska Centralbyrån (SCB) om att informera kommuner och regioner om konsekvenserna av förändrade incitament av åtgärderna	0,5		
8.2 Åtgärder för att främja förutsättningarna för lägre skattesatsnivåer och ökad medvetenhet om skattesatsbesluten				
8.1.3 Krav på att hög effektivitet ska eftersträvas och planer för skattesatsnivån ska tas fram	Ökade administrativa kostnader för kommuner och regioner. Regleras enligt fip med höjda statsbidrag.	6	6	6
8.2 Om skattehöjning fastställs ska motivering ges i budgeten.	Administrativa kostnader för kommuner och regioner. Regleras enligt fip med höjda statsbidrag.	0,07	0,07	0,07
9.2 Ett standardiserat mått för justerad skattesats	Kostnad för uppdrag till RKA om att utveckla nya nyckeltal för justerad skattesats. Beräknas sedan ingå i grunduppdrag.	0,5	0	0
Nettokostnad för staten		**-473**	**-1 034**	**-1 634**

Källa: Utredningens beräkningar.

9.2.1 Kostnader och intäkter till följd av förslag om starkare ekonomiska incitament för lägre skattesatser

För att beräkna kostnaderna och riskerna för staten har utredningen beräknat kostnader och intäkter från införandet av en skattebromsavgift och ett skattesänkningsbidrag samt ändringen av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning genom en simuleringsmodell som gör det möjligt att analysera åtgärderna utifrån olika antaganden.

Om scenarioanalysen

Scenarioanalysen baseras på fyra scenarion som beskriver en möjlig framtida utveckling av skattesatserna. För varje kommun och region antas en sannolikhetsfördelning enligt specifikationerna i scenarierna. Alla kommuner antas ha samma sannolikhet för skattesatshöjning eller skattesatssänkning samt nivå på höjning och sänkning, förutom de tre storstäderna. För Stockholms, Göteborgs och Malmös kommuner har mönstret sett något annorlunda ut historiskt och därför har en egen sannolikhetsfördelning skapats för dessa tre kommuner eftersom deras storlek ger dem en relativt stor betydelse för utfallet av kostnader och intäkter.

- **Scenario 1:** Sannolikheten för skattehöjning och skattesänkning på en viss nivå baseras på historiska skattehöjningar eller skattesänkningar 2000–2026.
- **Scenario 2 (basantagande):** Sannolikheten för skattehöjning och skattesänkning på en viss nivå baseras på historiska skattehöjningar eller skattesänkningar 2015–2026.
- **Scenario 3 (hypotetisk):** Sannolikheten för skattehöjning och skattesänkning baseras på en konstruerad sannolikhetsfördelning som är en möjlig långsiktig utveckling där sannolikheten för skattesänkning är lika stor som sannolikheten för en skattehöjning i varje enskild kommun och region.
- **Scenario 4 (hypotetisk):** Sannolikheten för skattehöjning och skattesänkning baseras på en konstruerad sannolikhetsfördelning som är en möjlig långsiktig utveckling med marginell årlig sänkning av skattesatserna.

För varje scenario beräknas ett utfallsintervall baserat på tusen modelliterationer med slumpartade utfall utifrån sannolikhetsfördelningarna som gäller för respektive scenario. Utfallsintervallet beskriver sannolika utfall baserat på antaganden om sannolikhetsfördelningarna som gäller för varje scenario.

Scenarioanalysen skiljer inte på den framtida utvecklingen av skattesatser och effekten av åtgärderna på skattesatserna

I scenarioanalysen görs ingen skillnad på förändringen av skattesatser som sker till följd av stärkta incitament och förändringen som hade skett ändå. Detta beror på att syftet med scenarioanalysen är att bedöma kostnaderna för staten om åtgärderna genomförs i relation till om åtgärderna inte genomförs. Kostnaderna för systemet med skattebroms och skattesänkningspremie är noll om systemet inte införs oberoende av utvecklingen av skattesatserna. Om systemet införs är nettokostnaderna lika med avgifter minus bidrag. Kostnaderna för förslaget är nettokostnaderna för skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag om förslaget genomförs i relation till om det inte genomförs (vilket är noll).

Utredningen bedömer att åtgärderna sannolikt kommer ha en effekt på beteendet hos kommuner och regioner. Men det som bedöms ha ännu större betydelse för nettokostnaderna för staten av att införa förslagen är hur kommunalskatterna utvecklas i stort över tid, vilket är beroende av flera faktorer såsom demografisk utveckling, kommuner och regioners syn på hur höga skatterna kan bli, utvecklingen av generella statsbidrag m.m. Ökningen av skattesatserna har avtagit över tid och ökningstakten har fortsatt avta under 2000-talet. Detta gör att utredningen bedömer att det är relativt osannolikt att skattesatserna kommer utvecklas enligt scenario 1, dvs. en relativt hög ökningstakt. Men effekten av åtgärden är dock svårbedömd vilket konstateras på flera ställen i betänkandet.

Figur 9.2 Antaganden i scenarioanalysen

Antaganden om sannolikheter för skattesatsförändring ett givet år i en kommun eller region i scenarioanalysen

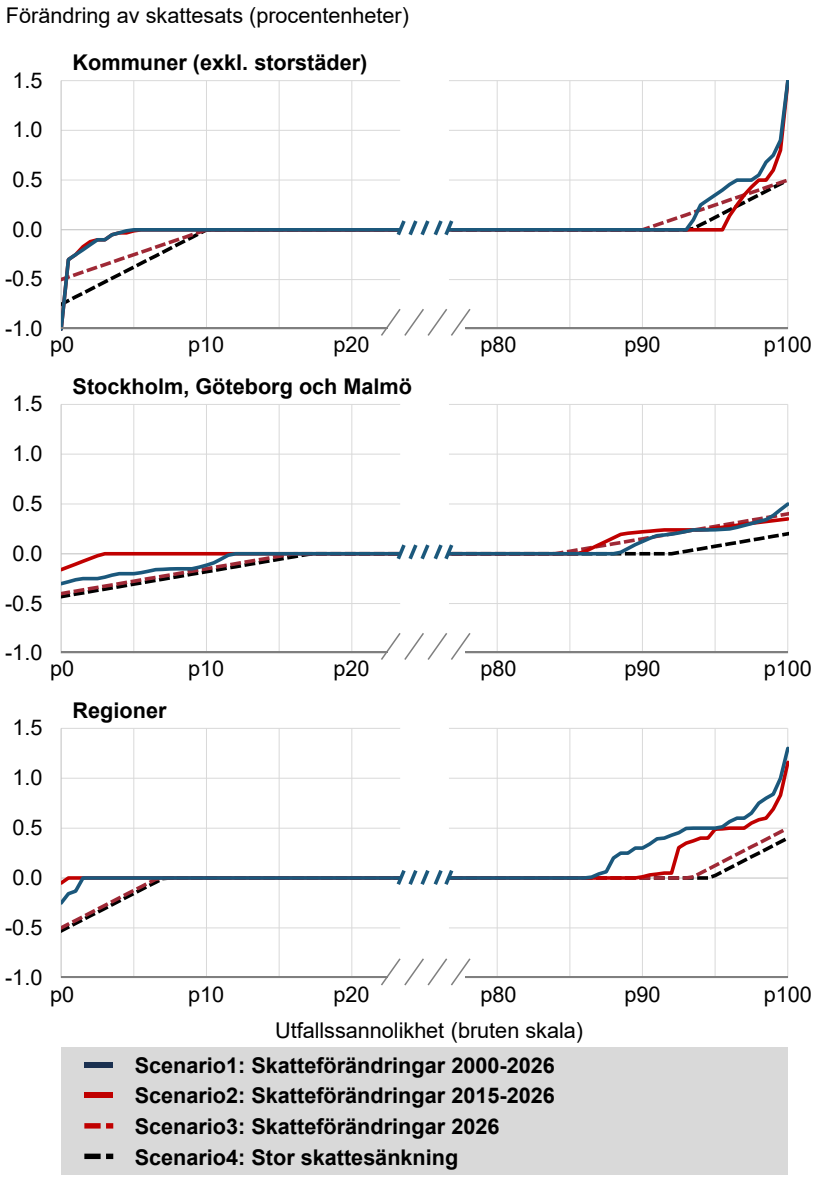

Källa: egna beräkningar.

Effekten av åtgärderna i scenarioanalysen och bedömning av kostnader och intäkter

Scenarioanalysen beskriver möjlig utveckling av skattesatserna över tid. Skattesatserna kan fortsätta öka över tid även om åtgärderna är framgångsrika i att motverka utvecklingen av skattesatserna. Åtgärderna är framgångsrika om de leder till minskade skattesatser i relation till om åtgärderna inte genomförts. Detta kan även innebära att en minskad ökningstakt är att betrakta som ett framgångsrikt utfall. I scenarioanalysen skiljer vi inte på utvecklingen av skattesatserna om åtgärden genomförs eller inte. Det mest intressanta för konsekvenserna på statens budget är att bedöma hur stora kostnaderna och intäkterna kan tänkas bli om åtgärderna genomförs.

Utfall av scenarioanalysen

Resultatet av scenarioanalysen visar att givet antaganden som görs i scenarioanalysen om att kommuner och regioner fattar beslut om skattehöjning eller skattesänkning oberoende av varandra över åren enligt sannolikhetsfördelning som anges i respektive scenario är spridningen i möjliga utfall stor såväl mellan scenarion som inom respektive scenario. Detta framgår genom att visa bredden på utfallsområden i tabellen och diagrammen nedan. Osäkerheten i estimaten ökar ju längre framskrivningen görs.

Scenario 1:

- Medelskattesats: Ökar i snitt med cirka 0,06 procentenheter per år.
- Skattebroms och skattesänkningsbidrag: Nettointäkter för staten ökar från drygt 400 mnkr första året och till på drygt 1 000 mnkr per år när tre år ingår i beräkningen av avgift och bidrag.
- Förändringar av skattereduktioner: Minskade utgifter för staten (i jämförelse med om åtgärderna inte genomförts) med drygt 400 mnkr i permanent nivåhöjning per år, vilket fortsätter minska så länge skattesatserna ökar.

Scenario 2 (basantagande):

- Medelskattesats: Ökar i snitt med cirka 0,035 procentenheter per år.
- Skattebroms och skattesänkningsbidrag: Nettointäkter för staten ökar från knappt 300 mnkr och till knappt 700 mnkr per år när tre år ingår i beräkningen av avgift och bidrag.
- Förändringar av skattereduktioner: Minskade utgifter för staten (i jämförelse med om åtgärderna inte genomförts) med 350 mnkr i permanent nivåhöjning per år, vilket fortsätter minska så länge skattesatserna ökar.

Scenario 3 (hypotetisk):

- Medelskattesats: Stabil över tid, men varierar något mellan år.
- Skattebroms och skattesänkningsbidrag: Nettointäkter för staten ligger relativt kontant över tid, men varierar mellan år mellan cirka +/-500 mnkr år tre.
- Förändringar av skattereduktioner: Små förändringar av utgifterna (i jämförelse med om åtgärderna inte genomförts) eftersom skattesatserna ökar och minskar i samma takt över tid.

Scenario 4 (hypotetisk):

- Medelskattesats: Sjunker i snitt med cirka 0,025 procentenheter per år.
- Skattebroms och skattesänkningsbidrag: Nettokostnader för staten ökar från drygt 100 mnkr år ett och stabiliseras på knappt 400 mnkr per år när tre år ingår i beräkningen av avgift och bidrag.
- Förändringar av skattereduktioner: Ökade utgifter för staten (i jämförelse med om åtgärderna inte genomförts) med 180 mnkr i permanent nivåhöjning per år, vilket fortsätter öka så länge skattesatserna ökar.

Figur 9.3 Resultat av scenarioanalys

Utfall av scenarioanalys på total genomsnittlig skattesats samt kostnad för reformer

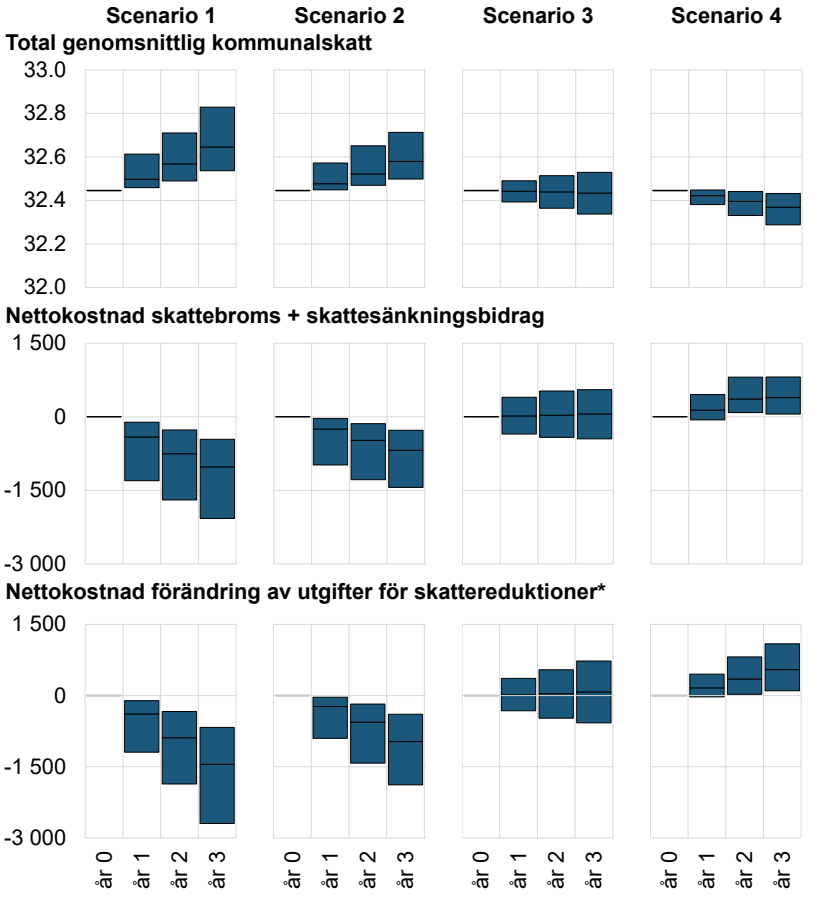

Källa: egna beräkningar.

Tabell 9.3 Sammanställning av resultatet av scenarioanalysen

Förändring av statens årliga nettokostnader/intäkter enligt scenarioanalysen (mnkr)

	Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag			Förändring av jobbskatteavdraget och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning		
Scen. 1	**år 1**	**år 2**	**år 3**	**år 1**	**år 2**	**år 3**
p10	-1 304	-1 697	-2 074	-1 193	-1 863	-2 695
p50	-412	-755	-1 022	-388	-888	-1 447
p90	-111	-269	-458	-107	-335	-670
Scen. 2	**år 1**	**år 2**	**år 3**	**år 1**	**år 2**	**år 3**
p10	-983	-1 283	-1 442	-901	-1 422	-1 880
p50	-250	-480	-682	-232	-561	-968
p90	-34	-140	-274	-33	-179	-393
Scen. 3	**år 1**	**år 2**	**år 3**	**år 1**	**år 2**	**år 3**
p10	-352	-421	-451	-320	-478	-574
p50	18	31	60	16	40	76
p90	397	525	552	362	543	728
Scen. 4	**år 1**	**år 2**	**år 3**	**år 1**	**år 2**	**år 3**
p10	-64	85	56	-27	27	100
p50	137	363	392	161	351	545
p90	455	809	812	452	813	1 089

Källa: Egna beräkningar.

Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag

Statens utgifter och inkomster för skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag är kopplade till beteendet hos kommuner och regioner. I regel har det alltid varit några kommuner och regioner som höjt skattesatsen varje år och även några kommuner som sänkt skattesatsen. Hur många och hur stora skatteförändringarna varit varierar dock mellan åren. Ett system med skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag innebär kostnader och intäkter för staten som kan variera mellan olika år. Systemet med skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag beräknas leda till ökade kostnader för kommunsektorn för skatteförändringar som sker löpande, då dessa ökat något över tid. Eftersom åtgärden tar sikte på förändringar avseende direkta skatter som påverkar det kommunala skatteunderlaget innebär det att kommunala finansieringsprincipen inte

är tillämplig. Statens nettointäkter beräknas att stabiliseras kring cirka 620 mnkr per år baserat på scenario 2 i scenarioanalysen, men variationen mellan år kan vara stor. Bedömningen baseras på utvecklingen av skattesatser sedan 2010 och är behäftad med stor osäkerhet eftersom vi dels inte vet hur skattesatserna skulle utvecklas utan reformer, dels inte fullt ur kan bedöma hur stor effekten kommer att bli av de åtgärder utredningen föreslår.

Ändring av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning

Ändringen av skattereduktionerna innebär inga kostnader för staten på kort sikt. Däremot tillkommer kostnader för Skatteverket att hantera förändringar av administrativa rutiner. Förslaget innebär att statens skatteintäkter ökar till följd av lägre skattereduktioner vid framtida kommunala skattesatshöjningar. I de fall där kommuner och regioner sänker skattesatsen kommer däremot skattereduktionerna att bibehållas på samma nivå vilket innebär en högre kostnad för staten än om åtgärden inte genomförts (då skattereduktionerna, med dagens system, minskar om kommunen eller regionen sänker skattesatsen). Utredningen bedömer att det är sannolikt att skattesatserna fortsätter att öka över tid vilket kommer innebära att reformen över tid leder till lägre nettokostnader för statsbudgeten än om den inte genomförs. Om skattesatserna utan reform hade börjat minska över tid innebär det att staten ligger kvar på en högre subventionsgrad och högre kostnader för staten än om reformen inte genomförts.

Om förändringen i sig leder till att skattesatserna minskar i stället för att öka över tid kommer reformen ändå inte leda till högre kostnader för staten. Subventionsgraden ligger då kvar på samma nivå och skattesänkningen utan reform hade inneburit lägre skattesubventioner. Utan reform hade dock skattesatssänkningen uteblivit, vilket är det utfall som är rimligt att jämföra med.

Uppdrag till SCB om att informera kommuner och regioner om konsekvenserna av förslagen om förändrade ekonomiska incitament

Utredningen bedömer att det är av stor vikt att kommuner och regioner får kunskap om konsekvenserna av åtgärderna på de ekonomiska incitamenten för att motverka höjningar och åstadkomma sänkningar av skattesatser i kommuner och regioner. Därför föreslås att en myndighet får i uppdrag att sprida information till kommuner och regioner om konsekvenserna av förslagen. Statistiska Centralbyrån (SCB) kan vara en lämplig myndighet för ändamålet.

9.2.2 Förslag som leder till ökade kostnader för kommunal och administration

Utredningen föreslår åtgärder som medför nya uppgifter för kommuner och regioner. Det handlar dels om krav på att eftersträva hög effektivitet och att ha mål och riktlinjer för det samt att planer för skattesatsnivån, dels krav på att redovisa en motivering till en höjd skattesats i budgeten. Det föreslås också att de nya målen och riktlinjerna omfattas av den uppföljning och utvärdering som ingår i förvaltningsberättelsen. Kostnaderna för dessa nya åligganden bedöms vara begränsade då de i vart fall delvis kan inordnas i redan befintliga processer. Utredningen har beräknat hur höga kostnaderna kan bli för kommunsektorn som helhet och presenterar dessa bedömningar i tabellen nedan. Kostnaderna ska regleras enligt kommunala finansieringsprincipen, vilket innebär att staten kompenserar kommunsektorn för de nya uppgifterna.

Tabell 9.4 Förslag som leder till ökade kostnader för kommunal administration

	Antal timmar per kommun/region	Antal berörda kommuner och regioner	Summa kostnader
Krav på att ha riktlinjer för hög effektivitet och planer för skattesatsnivån samt uppföljning och utvärdering i förvaltningsberättelsen	40 h	290 kommuner 20 regioner	5,5 mnkr kommuner 380 tkr regioner
Om skattehöjning fastställs ska motivering ges i budgeten.	8 h	15 kommuner 3 regioner	60 tkr kommuner 10 tkr regioner
Summa		Kommuner Regioner	5,56 mnkr 0,39 mnkr

Källa: Statistiska Centralbyrån SCB (lönestatistik), egna beräkningar.

9.2.3 Kostnader för uppdrag till RKA om mått för justerad skattesats

Utredningens förslag om att RKA ges i uppdrag att ta fram och förvalta nyckeltal för justerade skattesatser för kommuner och regioner innebär kostnader för uppdragets genomförande. Utredningen bedömer att 500 000 kronor räcker för att genomföra uppdraget. Efter att nyckeltalet utvecklats bör det ingå i RKA:s löpande uppgifter att förvalta nyckeltalen.

9.2.4 Finansiering

Utredningens bedömning av kostnader och intäkter av systemet baseras på medelvärdet av scenario 2. Scenario 2 antyder en fortsatt ökning av skattesatserna, men i lägre takt än vad som varit fallet de senaste 25 åren. Åtgärderna innebär en nettointäkt för staten om skattesatserna fortsätter öka. Beloppen kommer att variera mellan åren, vilket innebär en viss risk för staten. Utredningen föreslår inga specifika åtgärder för att minska denna fluktuation i nettokostnader för staten. Fluktuationen och risken är inneboende egenskaper i systemet och fluktuationen bedöms vara att betrakta som liten i relation till statens totala budget. Det finns flera andra statliga system där fluktuationerna i nettokostnader mellan år är större

än vad som bedöms vara fallet i detta system. Exempelvis socialförsäkringssystemen och statens utgifter för Lagen och stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS m.m.

Ovan konstateras att skattesatserna inte nödvändigtvis minskar även om åtgärderna är framgångsrika. Åtgärder som är återhållsamma för kommunalskatter kan också innebära att skattesatserna fortsätter att öka men i en lägre grad än om åtgärderna inte hade genomförts. Om åtgärderna är mycket framgångsrika kan skattesatserna även komma att minska generellt. Detta kommer att göra att systemet leder till nettoutgifter för staten och högre statsbidrag för kommunsektorn, men lägre intäkter från kommunala inkomstskatter. Detta anser dock inte utredningen vara det mest troliga scenariot. Detta innebär att det finns en viss utgiftsrisk för staten. Utredningen föreslår ingen särskild för finansiering i fall av att det sker en minskning av den genomsnittliga kommunalskatten och därigenom en kostnadsökning för staten. Utredningen konstaterar dock att det är ett av flera möjliga utfall, inte minst att systemet leder till en nettokostnad för ett eller flera enskilda år. Utredningens bedömning är dock att systemet över tid kommer att leda till en nettointäkt för staten.

9.3 Konsekvenser för kommuner och regioner och för den kommunala självstyrelsen

I avsnittet diskuteras förslagens påverkan på kommuner och regioner samt på den kommunala självstyrelsen.

9.3.1 Skattebromsförslaget

Skattebroms innebär merkostnader för kommuner och regioner att höja skattesatsen.

Förslaget innebär en skyldighet för en kommun eller en region att betala en avgift om den använder sig av sin rätt att ta ut högre skatt från invånarna, vilket bedöms utgöra en inskränkning i den kommunala beskattningsrätten och i självstyrelsen. Syftet med åtgärden är att åstadkomma incitament till lägre kommunalskatter. Se avsnitt 8.1.1 i fråga om proportionalitetsbedömningen.

9.3.2 Förslaget om skattesänkningsbidrag

Skattesänkningsbidraget kommer att göra det mer ekonomiskt fördelaktigt att sänka skattesatsen genom att en del av skattesatssänkningen subventioneras av staten.

Det kommer även fortsättningsvis vara kommunerna och regionerna som bestämmer vilken skattesats som ska gälla. Bidraget begränsar inte kommunernas och regionernas självbestämmande och innebär inte något ingrepp i den kommunala självstyrelsen eller beskattningsrätten.

9.3.3 Ändring av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning

Den föreslagna ändringen av skattereduktionerna innebär att förändringar i skattesatsen för kommunal inkomstskatt kommer att få större genomslag för berörda invånare genom att statens skattereduktion inte omfattar skillnaden i skatt som uppstår till följd av att en kommun eller region ändrar skattesats. Detta kommer att göra det mindre fördelaktigt för kommuner och regioner att höja skattesatsen utifrån vad deras invånare betalar. Effekten av att sänka skattesatsen blir i stället mer positiv för skattebetalarna.

Utredningen bedömer att förslaget inte har någon påverkan på det kommunala självstyret eftersom det inte inskränker kommuners eller regioners befogenheter och beslutanderätt. Åtgärden påverkar inte kommunernas eller regionernas rätt att beskatta sina invånare och därför har det ingen inverkan på kommunernas och regionernas beskattningsrätt.

9.3.4 Krav på att eftersträva hög effektivitet och att ha en plan för skattesatsnivån

Utredningen föreslår att det införs krav på kommuner och regioner att eftersträva hög effektivitet i verksamheterna, och att det ska ingå i de riktlinjer och mål som det redan finns en skyldighet att ta fram när det gäller god ekonomisk hushållning. Åtgärden innebär en statlig styrning i fråga om målen för den ekonomiska förvalt-

ningen i kommuner och regioner och utgör därmed en inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Syftet med ett krav på att eftersträva hög effektivitet är att den ekonomiska förvaltningen även ska inriktas mot att frigöra resurser för skattesänkningar eller andra ändamål utifrån behoven i en kommun eller region. Det handlar inte om en skyldighet att uppnå så hög effektivitet som möjligt utan om ett krav på att sträva efter det. Förslaget begränsar inte kommuners eller regioners befogenheter när det gäller att bestämma service- och ambitionsnivå eller vilken frivillig verksamhet som ska bedrivas.

Förslaget innehåller också ett krav på att ha en plan för skattesatsnivån i kommunen eller regionen, som ska ingå i de övergripande riktlinjerna för god ekonomisk hushållning och effektivitet i verksamheten samt i de finansiella mål som ska finnas i budgeten. Syftet med åtgärden är att kommuner och regioner ska ha en aktiv plan för lämplig skattesatsnivå utifrån förutsättningar och behov på lokal och regional nivå. Kommuner och regioner kommer även fortsättningsvis ha rätt att bestämma vilken skattesatsnivå de ska ha och utgör därför en begränsad inskränkning i självstyrelsen. Utredningen bedömer att det inte finns alternativa åtgärder att uppnå ändamålet som skulle innebära mindre inskränkningar i självstyrelsen.

Den inskränkning som kravet på att eftersträva hög effektivitet och att ha en plan för skattesatsnivån innebär uppvägs enligt utredningens bedömning av intresset av att främja effektivitet och att skatteuttaget från kommuninvånare beslutas utifrån en genomtänkt plan. Syftet i det längre perspektivet att invånarna inte ska betala mer skatt än nödvändigt, givet den ambitionsnivå och tjänsteutbud som den enskilda kommunen eller regionen valt.

9.3.5 Åtgärder för ökad transparens i fråga om höjning av skattesatser

Utredningen föreslår krav på att motivera en skattesatshöjning i budgeten, vilket syftar till att skapa ökad transparens i fråga om valet att höja skattesatsen.

Ändamålet med åtgärden är att kommuner och regioner främja noggranna överväganden i fråga om beslut att höja skattesatser och ökade förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande genom

tydlig redovisning av skälen och insyn i orsakerna till skattesatshöjningar.

Förslaget innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen då staten ålägger kommuner och regioner en ny uppgift som de inte tidigare har haft. Utredningen bedömer att kravet utgör en begränsad inskränkning i självstyrelsen eftersom kommuner och regioner även fortsättningsvis får fatta de beslut de vill och det enbart handlar om att ge en skriftlig redovisning av de skäl som finns. Enligt utredningen finns det inte alternativa åtgärder som är mindre inskränkande som skulle kunna uppnå ändamålet. Den inskränkning som åtgärden innebär uppvägs av intresset av att åstadkomma ökad transparens i fråga om skattehöjningar.

De beräknade kostnaderna för kommuner och regioner redovisas i tabell 9.4.

9.4 Konsekvenser för enskilda

9.4.1 Åtgärder för att stärka ekonomiska incitament

Åtgärder som utredningen föreslår för att stärka ekonomiska incitament är system med skattebroms och skattesänkningsbidrag samt ändringar av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning. Dessa kommer att vara kortsiktigt kostnadsneutrala för skattebetalare eftersom de har en påverkan på skatten först om kommunen eller regionen gör en förändring av skattesatsen. Gemensamt för de åtgärderna är att om en kommun eller region höjer eller sänker skattesatsen kommer kopplingen mellan kommunens eller regionens intäkter och den enskildes skattenivå vara större i jämförelse med om åtgärderna inte genomförts. Om en kommun eller region höjer skattesatsen kommer det att belasta den enskildes ekonomi i högre grad i relation till den intäkt som skattehöjningen ger för kommunen eller regionen. Om kommunen eller regioner sänker skatten kommer de enskildas skattekostnader att minska i högre grad än i dagens system. Effekter av åtgärderna på skattekostnader för individer framgår i avsnitt 9.1.1.

9.4.2 Effekt av åtgärder i form av lägre skattesatser kan även påverkar kommunens och regionens medarbetare

Samtliga åtgärder syftar till att ge incitament till lägre skattesatser och öka sannolikheten för att skatteresurser hanteras effektivt, vilket är till nytta för enskilda skattebetalare och samhällsekonomin generellt. Samtidigt kan åtgärderna innebära att vissa kommuner och regioner väljer att ha en lägre ambition för sin verksamhet till förmån för lägre skatter, trots att det inte krävs enligt förslagen, vilket kommer att missgynna de invånare som skulle ha dragit nytta av de tjänster som annars hade genomförts.

Om en kommun eller region väljer att genomföra åtgärder i syfte att sänka skattesatsen kan detta få konsekvenser för medarbetare eller eventuella mottagare av de tjänster som skulle kunna ha genomförts om skattesatsen inte hade sänkts. Besluten bör därför analyseras på förhand och kommunen eller regionen har ansvaret och förmågan att väga olika intressen och kostnader mot varandra.

9.4.3 Åtgärder för ökad transparens

Förslaget om att en höjning av skattesatsen ska motiveras i budgeten är avsett att öka transparensen i fråga om beslutade skattesatser, vilket stärker möjligheten till demokratiskt ansvarsutkrävande och kan stimulera den offentliga diskussionen om skattesatsnivåerna.

9.5 Samhällsekonomisk bedömning

Det samhällsekonomiska perspektivet är viktigt att ha med i analysen av åtgärderna som föreslås. I avsnittet presenterar utredningen ett övergripande resonemang om potentiella samhällsekonomiska effekter. Det är svårt att kvantifiera effekterna, dock identifieras vilka delar av förslagen som har betydelse ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

I en samhällsekonomisk analys skiljer man på effekter i form av omfördelning och effekter i form av ökat värde som skapas med stöd av åtgärden. Distinktionen är viktig att ha i åtanke när det gäller skatt eftersom skatt till största delen handlar om omfördelning av resurser mellan grupper, samtidigt som det finns viktiga

aspekter om hur skatter påverkar och potentiellt minskar ett effektivt resursutnyttjande i samhällsekonomin. Omfördelningen som sker kan i sin tur leda till att resurserna används på ett sätt som har olika potential att skapa värde.

9.5.1 Skattebromsavgift och skattesänkningsbidrag

Skattebromsen innebär kortsiktiga kostnader för skattesatshöjningar, dvs. kommunen, regioner och indirekt kommuninvånarna får betala mer än vad kommunens intäktsökning faktiskt kostar, och i fallet med skattesatssänkningar leder skattesänkningsbidraget till att kommuninvånarna indirekt får mer tillbaka för en given intäktssänkning via skattesatsen. Skattebromsavgiften är ingen kostnad i samhällsekonomisk mening. Ökade inbetalningar leder till ökade intäkter för staten (och ökade utgifter för skattesänkningsbidrag leder till ökade kostnader för staten) som i sin tur kan användas för statlig verksamhet eller för att finansiera en skattesatssänkning. Så långt handlar det framför allt om omfördelning av resurser mellan staten och kommunsektorn.

Detta kan leda till att skattesatsen blir lägre än vad som speglar invånarnas betalningsvilja för kommunala tjänster. Samtidigt finns det redan interaktioner i skattesystemet som innebär att kommunal konsumtion på marginalen är subventionerad i förhållande till privat konsumtion (se avsnitt 5.1.5), vilket har betydelse för analys av skattebromsens samhällsekonomiska aspekter.

9.5.2 Ändring av jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning

Åtgärden leder till att höjningar av skattesatser subventioneras i lägre grad av staten. I dagsläget innebär konstruktionen av de aktuella skattereduktionerna att staten betalar en del av skatten i stället för den enskilda skattebetalaren om kommuner och regioner höjer skattesatsen. Detta skiljer sig från effekten av kommunala inkomstutjämningssystemet till exempel, där marginalskatteförändringar inte har någon påverkan på utjämningsbeloppet och kommuninvånarna betalar varje krona av en förändring av skattesatsen. Genom jobbskatteavdraget och skattereduktionen för sjuk- och aktivitets-

ersättning subventioneras dock sådana förändringar. Detta gör att kommuner och regioner kan ha högre skattesats än det egentligen finns en betalningsvilja för hos invånarna eftersom staten, och i förlängningen skattebetalare i hela riket, betalar en del av höjningen. Detta leder till att skattesatsen riskerar bli högre än optimalt, dvs. högre än den betalningsvilja som finns hos kommuninvånarna för kommunala tjänster.

9.5.3 Incitament genom krav på att eftersträva hög effektivitet

Utredningen föreslår att kommuner och regioner ska eftersträva så hög effektivitet som möjligt och ha en plan för nivån på skattesatsen. En bedömning av storleken på kostnaderna på sektorsnivå presenteras i avsnitt 9.2. Detta ska sedan vägas mot nyttan av åtgärderna. Nyttan av åtgärderna är möjligheten att skattemedel används mer effektivt och att kommuner och regioner inte tar ut mer skatt än nödvändigt för att finansiera verksamheten.

Det är dock svårt att göra en kvantitativ bedömning av storleken på effekterna och värdet därav. Utredningen föreslår åtgärderna med grund i bedömningen om att nyttan av åtgärderna överstiger kostnaderna.

9.5.4 Åtgärder för ökad transparens i fråga om höjning av skattesatser

Utredningen föreslår en åtgärd som handlar om ökad transparens i fråga om höjda skattesatser. En bedömning av storleken på kostnaderna på sektorsnivå presenteras i avsnitt 9.2. Nyttan av åtgärden är dels att det främjar genomtänkta beslut om skattesatshöjningar där alternativa åtgärder först har övervägts, dels att invånare har möjlighet att få större inblick i valet av skattesats, vilket gör att de kan ha bättre förutsättningar att kritiskt granska kommunens val av inriktning, vilket främjar ett demokratiskt ansvarsutkrävande. Nyttan av åtgärderna är svåra att kvantifiera. Utredningen föreslår åtgärderna med grund i bedömningen om att nyttan av åtgärderna överstiger kostnaderna.

9.5.5 Effekt av åtgärder i form av lägre skattesatser

Samtliga åtgärder syftar till att ge incitament till lägre skattesatser och öka sannolikheten att skatteresurser hanteras effektivt, vilket är till nytta för skattebetalare. Om åtgärderna leder till lägre skattesatser och detta innebär att kommuner och regioner väljer att ha ett minskat utbud av kommunala tjänster sker en omfördelning av resurser från de som skulle ha varit mottagare av de kommunala tjänsterna till de som får behålla mer pengar genom lägre skatter. Lägre skatter kan dock också ha ett värde i sig i samhällsekonomiskt hänseende. Om åtgärderna innebär lägre skattesatser än om åtgärderna inte genomförs så kan det ha en positiv inverkan på viljan att arbeta. Det kan leda till en högre sysselsättning i ekonomin samt öka uppfattningen om den framtida avkastningen på att utbilda sig och därmed investera i utbildning och kunskap. Detta är viktiga produktionsfaktorer och leder till att mer värde skapas i samhällsekonomin.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om bidrag och avgifter när en kommun eller region ändrar nivån på skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt.

I 11 kap. kommunallagen (2017:725) finns bestämmelser om fastställande av skattesatsen.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

I *första stycket* förklaras att lagen gäller bidrag som en kommun eller region har rätt till och avgifter som en kommun eller region ska betala när skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt ändras.

I *andra stycket* finns en hänvisning till 11 kap. kommunallagen (2017:725) om fastställande av skattesatser.

2 § Lagen gäller inte om en ändring av en skattesats föranleds av en omfördelning av uppgifter mellan regionen och kommunerna i länet (skatteväxling).

I paragrafen anges ett undantag från tillämpning av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

Lagen ska inte tillämpas när kommuner och regioner ändrar skattesatser till följd av att ansvaret för uppgifter fördelats om inom länet, dvs. det som brukar kallas skatteväxlingar. Sådana höjningar och sänkningar av skattesatser ska alltså inte föranleda bidrag och avgifter enligt lagen.

3 § En kommun eller region som i sin budget fastställer en lägre skattesats än i den föregående budgeten har rätt till ett årligt skattesänkningsbidrag.

Kommunen eller regionen har rätt till bidrag det kalenderår som den sänkta skattesatsen gäller och de två efterföljande åren.

I paragrafen regleras en rätt till bidrag för kommuner och regioner som sänker sin skattesats. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

Enligt *första stycket* har en kommun eller region som för det kommande budgetåret fastställer en lägre skattesats än i föregående budget rätt till ett årligt skattesänkningsbidrag. Med skattesats avses skattesatsen för kommunalskatt om det gäller en kommun och skattesatsen för regionskatt om det gäller en region. Det är den skattesats som fastställs slutligt som kan ge rätt till bidrag vid en jämförelse med skattesatsen som är fastställd i den föregående budgeten, dvs. den som gäller när beslutet tas. Fastställande av skattesats och budget regleras i 11 kap. kommunallagen (2017:725).

I *andra stycket* föreskrivs att rätten till bidrag gäller det kalenderår som den sänkta skattesatsen gäller och de två följande åren. Det första år som kommunen eller regionen har rätt till bidraget är således året efter att beslutet fattades. Bidragsrätten gäller i tre år även om skattesatsen ändras fler gånger under den perioden. Kalenderår motsvarar budgetår enligt 11 kap. 5 § kommunallagen och beskattningsår för kommunal inkomstskatt enligt 1 kap. 13 § första stycket inkomstskattelagen (1990:1229).

4 § En kommun eller region som i sin budget fastställer en högre skattesats än i den föregående budgeten ska betala en årlig skattebromsavgift.

Kommunen eller regionen ska betala avgift det kalenderår som den höjda skattesatsen gäller och de två efterföljande åren.

I paragrafen regleras en skyldighet för en kommun eller region som höjer skattesatsen att betala en skattebromsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

Enligt *första stycket* ska en kommun eller region som för det kommande budgetåret fastställer en högre skattesats än i föregående budget betala en årlig skattebromsavgift. Med skattesats avses skattesatsen för kommunalskatt om det gäller en kommun och skattesatsen för regionskatt om det gäller en region. Det är den skattesats som fastställs slutligt som kan föranleda en avgiftsskyldighet vid en jämförelse med skattesatsen som är fastställd i den

föregående budgeten, dvs. den som gäller när beslutet tas. Fastställande av skattesats och budget regleras i 11 kap. kommunallagen (2017:725).

Enligt *andra stycket* ska avgifter betalas under tre år från och med det kalenderår som den höjda skattesatsen gäller. Det första avgiftsåret är således året efter att beslutet fattades. Skyldigheten att betala avgift gäller i tre år även om skattesatsen ändras fler gånger under den perioden. Kalenderår motsvarar budgetår enligt 11 kap. 5 § kommunallagen och beskattningsår för kommunal inkomstskatt enligt 1 kap. 13 § första stycket inkomstskattelagen (1990:1229).

5 § Skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter bestäms årligen till ett belopp för varje kommun och region som har rätt till bidrag eller ska betala avgift. Det årliga beloppet beräknas enligt 6 och 7 §§.

Paragrafen handlar om bestämning av skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

Enligt paragrafen ska bidrag och avgifter bestämmas varje år för de kommuner och regioner som har rätt till bidrag för en skattesatssänkning eller ska betala en avgift för en skattesatshöjning, dvs. de kommuner och regioner som inom en treårsperiod har ändrat sin skattesats. Det ska alltså göras en ny beräkning varje år under treårsperioden.

6 § Det årliga beloppet beräknas till en andel av skillnaden mellan å ena sidan kommunens eller regionens preliminära kommunalskattemedel enligt 4 § andra stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. (skatteintäkter) beräknade utifrån den höjda eller sänkta skattesatsen och å andra sidan skatteintäkter beräknade utifrån den skattesats som gällde före ändringen.

Andelen är 25 procent det första året som en ändrad skattesats gäller, 15 procent det följande året och 10 procent det tredje året.

Paragrafen handlar om beräkningen av det årliga belopp som en kommun eller region ska få i bidrag eller betala i avgift. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

Av *första stycket* framgår att beloppet ska motsvara en viss andel av den skillnad i skatteintäkter som den ändrade skattesatsen leder till för kommunen eller regionen. Skatteintäkter syftar på preliminära kommunalskattemedel som varje år beräknas för respektive kommun och region enligt 4 § andra stycket lagen (1965:269) med

särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. Den beräkningen görs utifrån den skattesats som kommunen eller regionen har beslutat för beskattningsåret. För att få fram skillnaden i skatteintäkter för det årliga bidrags- eller avgiftsbeloppet ska alltså den beräkningen göras dels utifrån den ändrade skattesatsen, dels utifrån skattesatsen som gällde före ändringen.

I *andra stycket* anges vilken procentuell andel av skillnaden i skatteintäkter som det årliga beloppet ska motsvara. Storleken på den procentuella andelen minskar varje år under den treårsperiod som rätten till bidrag eller skyldigheten att betala avgift gäller. Första året som en ändring gäller är andelen 25 procent av skillnaden i skatteintäkter, andra året i treårsperioden är andelen 15 procent och tredje året 10 procent.

7 § Om kommunen eller regionen har ändrat skattesatsen mer än en gång under en treårsperiod, ska det för varje ändring beräknas ett belopp enligt 6 §. Därefter summeras beloppen till det årliga belopp som utgör bidraget eller avgiften.

Paragrafen behandlar beräkning av årligt belopp när en kommun eller region gjort flera ändringar av skattesatsen under en treårsperiod. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

Enligt paragrafen ska ett sammanlagt årligt belopp beräknas för en kommun eller region som har ändrat skattesatsen mer än en gång under en treårsperiod. Det sammanlagda beloppet beräknas genom att först beräkna ett separat belopp för varje ändring av skattesatsen, därefter summeras de separata beloppen till ett årligt belopp som sammanlagt antingen blir ett bidrag eller en avgift för kommunen eller regionen. Det innebär att ett avgiftsbelopp ska räknas av från ett bidragsbelopp, om kommunen eller regionen både har höjt och sänkt skattesatsen under treårsperioden. Först när det gått tre år utan att skattesatsen har ändrats i någon riktning upphör beräkningarna av årliga bidrags- eller avgiftsbelopp.

8 § Skatteverket beslutar om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter senast den 15 april under kalenderåret.

Beslutet får överklagas till regeringen.

I paragrafen anges hur systemet med avgifter och bidrag ska administreras. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

Enligt *första stycket* ska Skatteverket besluta om bidrag och avgifter enligt lagen. Beslut ska fattas senast den 15 april det kalenderår som en höjd eller sänkt skattesats gäller. Det innebär att senaste datum för Skatteverkets beslut är samma som för Skatteverkets slutliga fastställande av bidrag och avgifter enligt lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade. Till skillnad från beslutprocesserna enligt de lagarna fattas inte preliminära beslut av Skatteverket.

Enligt *andra stycket* får Skatteverkets beslut överklagas till regeringen, vilket är samma ordning som gäller för Skatteverkets beslut enligt bl.a. lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m., lagen om kommunalekonomisk utjämning och lagen om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade.

9 § Skattesänkningsbidrag ska betalas ut och skattebromsavgifter ska avräknas enligt 4 § fjärde stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Paragrafen handlar om hur och när skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter enligt lagen ska betalas ut respektive avräknas. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

I paragrafen anges att bidrag och avgifter ska betalas ut respektive avräknas enligt 4 § fjärde stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m, dvs. i samband med utbetalningen av kommunalskattemedel. Enligt den bestämmelsen ska en avgift räknas av från kommunalskattemedlen och ett bidrag läggas till och sedan betalas ut tillsammans med medlen med en tolftedel per månad.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2027.

2. Lagen tillämpas första gången i fråga om skattesatser som gäller för 2028.

3. De skattesatser som gäller för 2028 ska jämföras med skattesatserna för 2026 i stället för med skattesatserna för 2027.

Överväganden om ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna finns i avsnitt 8.1.1.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 1 juni 2027.

I *punkt 2* föreskrivs att lagen ska tillämpas första gången i fråga om skattesatser som gäller för 2028, dvs. de skattesatser som fastställs i budgetbeslut efter lagens ikraftträdande under 2027.

I *punkt 3* anges att skattesatserna för 2028, dvs. de som fastställs under 2027 och som lagen ska tillämpas på första gången, ska jämföras med skattesatserna för 2026 i stället för skattesatserna för 2027. Det innebär att bedömningen av rätten till skattesänkningsbidrag och skyldigheten att betala skattebromsavgift det första tillämpningsåret ska göras utifrån om skattesatsen har ändrats i förhållande till 2026 års nivå och inte i förhållande till den föregående budgeten.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

4 §

Det som sägs i denna paragraf om kommuner och kommunalskattemedel tillämpas också i fråga om regioner och regioners skattemedel samt kommuners begravningsavgiftsmedel. I fråga om slutavräkning av begravningsavgiftsmedel gäller dock i stället bestämmelserna i sjätte stycket.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunalskattemedel med ett belopp som motsvarar produkten av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna i kommunen enligt Skatteverkets beslut om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) i fråga om kommunal inkomstskatt (skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har beslutats för beskattningsåret och de uppräkningsfaktorer enligt tredje stycket som har fastställts senast i september året före beskattningsåret. En kommun har också rätt att under visst år (avgiftsåret) av staten uppbära fastighetsavgiftsmedel med belopp som motsvarar vad kommunen haft rätt att uppbära i sådana medel närmast föregående år med justering för skillnaden mellan de sammanlagda fastighetsavgifterna i kommunen enligt Skatteverkets beslut om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen året före avgiftsåret och motsvarande summa andra året före avgiftsåret.

Senast i september varje år ska regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, fastställa två uppräkningsfaktorer som ska svara mot den uppskattade procentuella förändringen av skatteunderlaget i riket.

Den ena ska avse förändringen mellan andra och första året före beskattningsåret. Den andra ska avse förändringen mellan året före beskattningsåret och beskattningsåret. Under år då riksdagsval hålls i september, får regeringen dock ändra redan fastställda uppräkningsfaktorer. Detta ska ske senast en vecka efter att regeringen avlämnat budgetpropositionen.

Innan Skatteverket betalar ut kommunalskattemedel och fastighetsavgiftsmedel till kommunerna ska avräkning och tillägg för bidrag göras enligt 19 § lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning, 6 § lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade *och 9 § lagen (202X:000) om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt*. Vidare ska avräkning göras enligt 62 kap. 10 § skatteförfarandelagen. Det belopp som framkommer ska betalas ut med en tolftedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämställs med allmän helgdag inte ska medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, ska utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får Skatteverket dock förordna att utbetalningen ska grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolftedel av kommunens fordran, ska den jämkning som föranleds av detta ske i fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

En slutavräkning av kommunalskattemedlen ska ske när besluten om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen under året efter beskattningsåret har fattats. Därvid ska en kommun som inte ingår i en region behandlas som om den även utgjorde en region. Produkten av skatteunderlaget enligt besluten om slutlig skatt och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattemedlen. Om summan av dessa överstiger summan av de preliminära kommunalskattemedlen enligt andra stycket ska skillnaden betalas ut till kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. I motsatt fall ska skillnaden återbetalas av kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. Utbetalning eller återbetalning ska göras i januari andra året efter beskattningsåret.

En slutavräkning av kommunens begravningsavgiftsmedel ska ske när besluten om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen under året efter beskattningsåret har fattats. Produkten av skatteunderlaget enligt besluten om slutlig skatt och den avgiftssats för begravningsavgiften som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga begravningsavgiftsmedlen. Om dessa överstiger de preliminära begravningsavgiftsmedlen enligt andra stycket ska skillnaden betalas ut till kommunen. I motsatt fall ska skillnaden återbetalas av kommunen. Utbetalning eller återbetalning ska göras i januari andra året efter beskattningsåret.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utbetalning av skattemedel och avgifter till kommuner och regioner. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1.

I *fjärde stycket* görs ett tillägg om att även bidrag och avgifter enligt lagen (202X:000) om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt ska läggas till respektive avräknas innan kommunalskattemedel och fastighetsavgiftsmedel betalas ut till kommuner och regioner. Det innebär att skattesänkningsbidrag betalas ut tillsammans med de kommunalskattemedel som betalas ut månadsvis och att skattebromsavgifter räknas av från de utbetalningarna. Det innebär vidare att utbetalning och avräkning det första året som en ändrad skattesats gäller i regel kommer ske genom jämkning av utbetalningarna under det andra kvartalet.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2027.

Överväganden om ikraftträdandet finns i avsnitt 8.1.1.

Det anges att lagändringen träder i kraft den 1 juni 2027. Det innebär att den börjar tillämpas i fråga om de bidrag och avgifter som beslutas från och med det datumet enligt lagen (202X:000) om skattesänkningsbidrag och skattebromsavgifter vid ändringar av skattesatsen för kommunalskatt eller regionskatt. Av övergångsbestämmelserna till den lagen följer att sådana beslut kan fattas tidigast 2028.

10.3 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

67 kap.

7 §

I paragrafen anges hur jobbskatteavdraget för personer som inte har fyllt 66 år ska beräknas. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.2.

Ändringarna i paragrafen innebär att beräkningen av skattereduktionen för arbetsinkomster justeras så att den del som avser

kommunal inkomstskatt ska utgå från den skattesats för kommunal inkomstskatt som gällde 2026 i hemortskommunen. Med hemortskommun avses den aktuella hemortskommunen och inte den enskildes hemortskommun 2026 om det var en annan.

9 c §

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur storleken på skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning ska beräknas. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.2.

Ändringarna i paragrafen innebär att den del av skattereduktionen för sjuk- och aktivitetsersättning som avser kommunal inkomstskatt ska beräknas utifrån skattesatsen för kommunal inkomstskatt 2026 i hemortskommunen. Med hemortskommun avses den aktuella hemortskommunen för den enskilde och inte den enskildes hemortskommun 2026 om det var en annan.

10.4 Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

11 kap.

1 §

Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning *och eftersträva hög effektivitet* i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet* för kommunen eller regionen. *I riktlinjerna ska det också finnas en plan för kommunens eller regionens skattesatsnivå.* Om kommunen eller regionen har en sådan resultatreserv som avses i 14 §, ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av den.

Paragrafen behandlar mål för kommuners och regioners ekonomiska förvaltning. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

I paragrafen införs ett nytt krav på att kommuner och regioner ska sträva efter hög effektivitet i sin verksamhet och i verksamhet som bedrivs genom juridiska personer. Kravet motsvarar det krav som gäller för statlig verksamhet enligt 1 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) att eftersträva hög effektivitet. Det handlar om en mål-

sättning vid sidan om och tillsammans med kravet på god ekonomisk hushållning. Avsikten är inte att kommunala beslut ska kunna överklagas till domstol för att laglighetsprövas beträffande uppfyllelsen av målet. Fullmäktiges långsiktiga riktlinjer för god ekonomisk hushållning ska även omfatta det nya målet om hög effektivitet. I de riktlinjerna ska det också finnas en plan för kommunens eller regionens skattesatsnivå. Det handlar om en långsiktig plan på samma sätt som övriga delar i riktlinjerna, och den behöver anpassas till förutsättningar och prioriteringar i den egna kommunen eller regionen.

6 §

I budgeten ska skattesatsen och anslagen anges. *Om skattesatsen är högre än i den föregående budgeten ska en motivering redovisas.* Av budgeten ska det vidare framgå hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut. De finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet* ska anges.

Budgeten ska även innehålla en plan för verksamheten under budgetåret. I planen ska det anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet*.

Budgeten ska också innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret ska då alltid vara periodens första år. Planen ska innehålla sådana finansiella mål som anges i första stycket *och sådana som är av betydelse för kommunens eller regionens plan för skattesatsnivån*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om innehållet i en kommunal budget. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1 och 8.2.2.

I *första stycket* införs dels ett krav på att i budgeten redovisa en motivering till ett beslut om att höja skattesatsen, dels ett tillägg som innebär att de finansiella mål som ska anges i budgeten inte bara är sådana som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning utan även för en hög effektivitet. Motiveringen till en höjd skattesats bör omfatta orsaken till höjningen och de överväganden som ligger bakom, inbegripet de alternativ till höjd skattesats som har övervägts.

I *andra stycket* görs ett tillägg som innebär att de mål och riktlinjer som ska anges i planen för verksamheten under budgetåret även ska avse hög effektivitet i verksamheten.

I *tredje stycket* införs ett krav på att den treåriga planen för ekonomin även ska innehålla finansiella mål som är av betydelse för den plan för skattesatsnivån som ska finnas i de långsiktiga riktlinjerna enligt ändringen i 1 §. Vidare innebär ändringen i första stycket att även finansiella mål som är av betydelse för en hög effektivitet ska finnas i treårsplanen. I avsnitt 8.2.1 finns exempel på vad som kan omfattas av sådana nya finansiella mål.

12 kap.

1 §

Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas eller fullmäktigeberedningarnas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmannarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i de juridiska personerna.

Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt, *effektivt* och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om att brott av förmögenhetsrättslig karaktär förövats eller om att allmän förvaltningsdomstols avgörande åsidosatts, ska de anmäla förhållandet till berörd nämnd. Om nämnden efter en sådan anmälan inte vidtar åtgärder utan oskäligt dröjsmål, är revisorerna skyldiga att rapportera det till fullmäktige. Revisorerna får dock avstå från att anmäla misstanke om brott till fullmäktige om nämnden funnit att det inte föreligger en sådan misstanke.

Paragrafen behandlar de kommunala revisorernas uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

I *andra stycket* görs ett tillägg som förklarar att revisorernas prövning även omfattar effektivitet i verksamheten. Ändringen görs med anledning av de nya kraven i 11 kap. 1 och 6 §§ som innebär att kommuner och regioner ska eftersträva hög effektivitet i verksamheterna och ha riktlinjer och mål för det arbetet i budgeten.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2027.
2. Lagen tillämpas första gången i fråga om innehållet i de budgetar som upprättas 2027 och fastställs för budgetåret 2028 och kommunal verksamhet som bedrivs 2028.

Överväganden om ikraftträdandet och övergångsbestämmelser finns i avsnitt 8.2.1.

Det anges att lagändringen träder i kraft den 1 juni 2027. Det innebär att kommuner och regioner från och med det datumet måste anpassa sina långsiktiga riktlinjer och innehållet i de budgetar som upprättas för det kommande året till de nya bestämmelserna. Lagändringarna tillämpas första gången i fråga om utförandet av verksamheterna från och med 2028 och i fråga om innehållet i budgetar som fastställs för budgetåret 2028. Det innebär att den verksamhet som bedrivs 2027 och budgetar för 2027 inte omfattas av de nya kraven, och att bestämmelsen om revisorernas granskning av effektivitet tillämpas första gången på verksamheterna som bedrivs 2028.

10.5 Förslaget till lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

11 kap.

8 §

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning *och hög effektivitet* enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen (2017:725) har uppnåtts och följts.

Paragrafen behandlar innehållet i kommuners och regioners förvaltningsberättelse. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

I paragrafen införs ett krav på att den utvärdering av mål och riktlinjer för en god ekonomisk hushållning som ska finnas i förvaltningsberättelsen även ska avse en utvärdering av om mål och riktlinjer för hög effektivitet har uppnåtts och följts.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2028.

Överväganden om ikraftträdandet finns i avsnitt 8.2.1.

Det anges att lagändringen träder i kraft den 1 januari 2028. Det innebär att lagändringen första gången tillämpas på förvaltningsberättelsen som avser räkenskapsåret 2028.

Referenser

Statens offentliga utredningar

SOU 1941:5, *Betänkande med allmänna riktlinjer för åstadkommande av tidigare inbetalning av utskylder.*

SOU 1977:78, *Kommunerna: utbyggnad, utjämning, finansiering: slutbetänkande.*

SOU 1996:129, *Den kommunala självstyrelsen och grundlagen.*

SOU 2001:79, *Välfärdsbokslut för 90-talet.*

SOU 2007:93, *Grundlagsutredningens expertgrupps rapport nr IX i betänkandet Den kommunala självstyrelsens grundlagsskydd.*

SOU 2010:29, *En ny förvaltningslag.*

SOU 2015:24, *En kommunallag för framtiden.*

SOU 2020:8, *Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget.*

SOU 2021:75, *En god kommunal hushållning.*

SOU 2023:85, *Långtidsutredningen 2023 – Finanspolitisk konjunkturstabilisering.*

SOU 2024:29, *Goda möjligheter till ökat välstånd.*

SOU 2024:43, *Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning.*

SOU 2024:50, *Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn.*

SOU 2024:76, *Från överskottsmål till balansmål.*

SOU 2025:62, *Ansvaret för hälso- och sjukvården.*

SOU 2025:96, *Fler möjligheter till ökat välstånd.*

Övriga referenser

Alesina A. och F. Passarelli (2015), *Loss aversion in politics*, NBER Working Paper 21077.

Andrén T. (2021), *Välfärdens framtida finansiering – Vad är problemet*? SACO.

Bergmark Å. och J. Fritzell (2007), *Välfärdens utveckling efter 1990-talets kris*, Socialvetenskaplig tidskrift nr 2–3, 2007.

Ds 2024:14, *Ändamålsenlig styrning av äldreomsorgen via riktade bidrag*, Socialdepartementet.

Edmark K. och H. Ågren (2008), *Identifying strategic interactions in Swedish local income tax policies*, Journal of Urban Economics.

Finanspolitiska rådet (2024), *Svensk finanspolitik 2024.*

Gommel F. och E. Örtengren (2021), *Egenfinansiering av vården*, Timbro.

Gralén K. m.fl. (2019), *Hälso- och sjukvårdsutgifterna i Sverige*, Institutet för Hälsoekonomi (IHE).

Hansson Å. (2023), *Digitaliseringens konsekvenser för skatte-systemet*, Entreprenösrskapsforum.

Haralsvik M. m.fl. (2018) *ROBEK – kort vei inn, lang vei ut: Hvorfor forblir noen lenge i registeret og hva gjøres for å komme seg ut?*, SØF-prosjekt nr. 3486 (Senter for Økonomisk Forskning AS).

Högstöm J. och G. Lidén (2022), *Do party politics still matter? Examining the effect of parties, governments and government changes on the local tax rate in Sweden*, Cambridge University Press.

Johansson N. (2021), *Vad kan förklara regionala skillnader i svensk hälso och sjukvård?*, SNS.

Konjunkturinstitutet(2024), *Hållbarhetsrapport för de offentliga finanserna.*

Laun L. (2012), *Om förhöjt jobbskatteavdrag och sänkta arbetsgivar-avgifter för äldre*, IFAU.

Laun L. (2017), *The effect of age-targeted tax credits on labour force paticipation o folder workers*, Journal of Public Economics.

Lotz J. m.fl. (2013), *The Changing Role of Local Income Taxation in Denmark*, Åhus universitet.

Lundberg Jacob (2017), *Kommunernas incitament för skattehöjningar*, Timbro.

Lundberg Jacob (2017), *Kommunernas momsundagtag*, Timbro.

Lundberg Jacob (2019), *Så subventionerar staten höga kommunalskatter*, Nationalekonomiska föreningen.

Lundberg Jacob (2021), *Framtidens skatter – En reform för tillväxt och enkelhet*, Timbro.

Lundberg Johan (2021), *Horizontal interactions in local personal income taxes, The annals of regional science*, Springer 2021, Vol. 67: 27–46.

Mehtonen M. (2016), *Kommunal ekonomistyrning enligt dansk modell*, Kommunförbundet i Finland.

Miao D., H. Selin och M. Söderström (2022), *En utvärdering av avtrappningen av jobbskatteavdraget*, IFAU.

Myndigheten för vård och omsorgsanalys (Vårdanalys) (2022), *I rätt riktning – Användningen av riktade statsbidrag inom vård och omsorg.*

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) (2023), *IHP 2023.*

NOU 2023: 9 *Generalistkommunesystemet Likt ansvar – ulike forutsetninger.*

the Observatory (European Observatory on Health Systems and Policies) (2023), *Sweden Health System Review.*

OECD (2024), *Health at a Glance 2024.*

OECD (2025), *Taxing wages 2025.*

OECD (2025), *Health at a Glance 2025.*

Olsson A (2009), *Det var värre på 90-talet*, Vårdfokus, maj 2009.

Pettersson-Lidom P och F Wiklund (2002), *Att hålla balansen – en ESO-rapport om kommuner och budgetdisciplin,* Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO).

Rehberg C. (2019), *Vem vårdar bäst? – En ESO-rapport om svensk sjukhusvård i ett jämförande perspektiv*, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO).

Reichel J. och H. Wenander (2025), *Europeisk förvaltningsrätt i Sverige*, Norstedts Juridik.

Riksrevisionen (2018), *Den kommunala finansieringsprincipen – tillämpas den ändamålsenligt?*

Riksrevisionen (2022), *Statens finansiering av kommunerna.*

Riksrevisionen (2023), *Förändrade inkomstskatteregler 2011–2023 – bristfällig redovisning till riksdagen.*

Riksrevisionen (2025), *Generella statsbidrag som stabiliserings-politiskt instrument.*

Rådet för Kommunala Analyser (RKA) (2021, 2022 och 2024), *Effektivitet i regioner* [volymerna 2021, 2022, 2024].

Rådet för Kommunala Analyser (RKA) (2021, 2022, 2023 och 2025), *Effektivitet i kommuner* [volymerna 2021, 2022, 2023 och 2025].

Sandberg S. (2016), S*tatlig styrning av kommuner och regioner: Nordiska trender 2020–2023.* Bilaga 5 till Statskontorets rapport 2023:7.

SKR (2019), *Äga eller hyra verksamhetslokaler,* SKR:s FOU-fond för fastighetsfrågor.

Statskontoret (2024), *Statens styrning med statsbidrag till kommuner och regioner 2023.*

Strinäs, M. och E. Värja (2025), *En sektor stadd i snabb förändring – Om kommuners och regioners ekonomi och framtida utmaningar*, Finanspolitiska rådet.

Kommittédirektiv 2025:79

Incitament för lägre skattesatser i kommunsektorn

Beslut vid regeringssammanträde den 28 augusti 2025

Sammanfattning

En särskild utredare ska analysera hur statliga åtgärder som motverkar ökande skattesatser och statliga åtgärder som stimulerar skattesänkningar i kommuner och regioner kan utformas. Utredaren ska också lämna förslag på sådana åtgärder. Syftet med utredningen är att analysera förutsättningarna för att införa åtgärder för att motverka att fler kommuner och regioner höjer den kommunala skattesatsen. Syftet är även att stimulera att fler kommuner och regioner ska välja att sänka skattesatsen. På så sätt kan de negativa effekterna av höga kommunala skattesatser motverkas.

Utredaren ska bl.a.

- analysera hur statliga åtgärder som motverkar höjning av befintliga skattesatser i kommuner och regioner (skattebroms) kan utformas samt för vilka syften och i vilka situationer sådana åtgärder kan användas,
- analysera hur statliga åtgärder som stimulerar sänkningar av befintliga skattesatser i kommuner och regioner (skattesänkningspremie) kan utformas samt för vilka syften och i vilka situationer sådana åtgärder kan användas,
- oavsett bedömning i sak, lämna förslag på en eller flera skattebromsar och skattesänkningspremier, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 27 februari 2026.

Uppdraget att utforma en skattebroms och en skattesänkningspremie

Den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten

Den kommunala självstyrelsen är central i det svenska statsskicket och slås fast i 1 kap. 1 § regeringsformen. Principen om den kommunala självstyrelsen regleras närmare i 14 kap. 2 § regeringsformen. Av bestämmelsen framgår att kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund och att närmare bestämmelser om detta finns i lag. Vidare framgår att kommunerna på samma grund sköter även de övriga angelägenheter som bestäms i lag. Detta innebär att principen för den kommunala självstyrelsen gäller för all kommunal verksamhet. En inskränkning av den kommunala självstyrelsen bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den, 14 kap. 3 § regeringsformen.

Den kommunala beskattningsrätten, som innebär att kommuner får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter, är en del av den kommunala självstyrelsen och regleras i 14 kap. 4 § regeringsformen. Detta är dock ett principstadgande och garanterar inte att varje kommun obundet kan bestämma skatteuttagets storlek (jfr prop. 1973:90 s. 231). Grunderna för den kommunala beskattningen ska anges i lag, 8 kap. 2 § regeringsformen. I dag finns sådana regler i inkomstskattelagen (1999:1229). Av 1 kap. 3 § inkomstskattelagen framgår att fysiska personer ska betala bl.a. kommunal inkomstskatt på inkomster i inkomstslaget tjänst och näringsverksamhet. Den kommunala beskattningsrätten omfattar alltså kommuninvånarnas förvärvsinkomster. Kommuner och regioner beslutar nivån på skattesatsen årligen, 11 kap. 5 och 6 §§ kommunallagen (2017:725).

Den genomsnittliga totala skattesatsen (kommun och region) uppgår till 32,41 procent år 2025. Skillnaden mellan den högsta och lägsta skattesatsen för kommuner är 7,20 procentenheter (exkl. Gotlands kommun) och för regioner är skillnaden 1,55 procentenheter. Skillnaderna i kommunernas och regionernas skattesats ska i huvudsak vara ett uttryck för skillnader i effektivitet och ambitionsnivå avseende kvalitet och utbud. Det kan även finnas vissa kvarvarande

skillnader som beror på strukturella förutsättningar även om dessa till övervägande del ska hanteras av det kommunalekonomiska utjämningssystemet.

Utjämningskommitténs uppdrag att motverka höga och ökande skattesatser

Utjämningskommittén 2022 (Fi 2022:03) hade i uppdrag att bl.a. lämna förslag på åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner. I betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50) har kommittén redogjort för grunderna för den kommunala självstyrelsen och den kommunala beskattningsrätten, samt beskrivit de statliga åtgärder som övervägts när frågan om att införa begränsningar av kommuners och regioners rätt att besluta om den kommunala inkomstskattesatsen har varit aktuell. Denna typ av åtgärder aktualiserades bl.a. under 1990-talet när Sveriges ekonomi stod inför allvarliga problem och stora förändringar genomfördes i de system som rör den kommunala ekonomin och i uppgiftsfördelningen mellan staten och kommunsektorn.

En åtgärd som övervägts är införandet av ett s.k. kommunalt skattetak eller kommunalt skattestopp, vilket innebär att riksdagen beslutar om en övre gräns för den kommunala utdebiteringen eller inför ett förbud för kommuner och regioner att höja den senast beslutade skattesatsen. Ett tillfälligt kommunalt skattestopp var i kraft under perioden 1991–1993. Det finns även andra typer av åtgärder som övervägts och införts i syfte att motverka kommunala skattehöjningar. En sådan åtgärd är det som ibland benämns som ett mjukt skattestopp eller en skattebroms och som innebär att den kommun eller region som höjer skattesatsen får minskade statliga bidrag eller att den kommun eller region som inte höjer skattesatsen får en särskild kompensation. Den typen av åtgärder var i kraft 1994 och under perioden 1997–1999 (SOU 2024:50 s. 776–777).

Höga och ökande skattesatser kan påverka den samhällsekonomiska utvecklingen

Kommunsektorns del av de offentliga utgifterna (ca 24 procent av BNP) har stor betydelse för den samhällsekonomiska utvecklingen. Staten har däremot ett övergripande ansvar för att den offentliga verksamheten utvecklas så att det råder samhällsekonomisk balans.

Kommunalskatten är den största delen av skatten på arbete och nivån på de kommunala skattesatserna har stor betydelse för arbetsutbudets storlek, den ekonomiska tillväxten i landet i stort och kommunsektorns förmåga att bedriva verksamheter på ett effektivt sätt. Höjda kommunalskatter kan således leda till samhällsekonomiska konsekvenser. Det kan bl.a. innebära att skattebetalare har mindre pengar kvar till privata investeringar och konsumtion eller att skillnaden mellan inkomst från arbete i relation till bidrag minskar, vilket påverkar incitamenten till utbildning och ansträngning på arbetet. Därtill innebär den kommunala inkomstutjämningen att den kommun eller region som höjer skatten får tillgodoräkna sig den inkomstökning som höjningen leder till, medan de negativa effekterna på skatteunderlaget på grund av exempelvis minskade inkomster från arbete i form av t.ex. lägre arbetsutbud påverkar bidragen i systemen för samtliga kommuner eller regioner.

Staten bör ha möjlighet att dämpa ökningar av kommunala skattesatser

Ökad produktivitet och effektivitet, liksom en välfungerande arbetsmarknad med låg arbetslöshet som bidrar till högre produktion och konsumtion stärker tillväxten och därmed samhällsekonomin. Den förväntade demografiska utvecklingen med en lägre andel av befolkningen som arbetar och betalar kommunal inkomstskatt påverkar skatteunderlaget negativt och ökar kostnadstrycket på välfärdstjänsterna. Förutsättningarna för kommunsektorns finansiering väntas därmed försämras framöver, vilket kan leda till kommunalskattehöjningar. Mot bakgrund av den kommunala sektorns andel av landets arbetstillfällen, konsumtion och investeringar har dess utveckling stor betydelse för utvecklingen av samhällsekonomin och det kan behövas åtgärder för att motverka ökande kommunala skattesatser, så att sådana skattehöjningar i så liten utsträckning som möjligt ska

bidra till t.ex. minskad effektivitet och negativa effekter på t.ex. arbetsutbudet på nationell nivå.

En lika viktig utgångspunkt är att finansieringen av välfärdens kärnverksamheter, såsom skolan, vården och omsorgen, är stark. Välfärdens verksamheter ska hålla en hög kvalitet och vara tillgänglig för medborgarna. Därför bör förslagen, både gällande skattebroms och skattesänkningspremie, analyseras med välfärdens kärnverksamheter i åtanke.

Utjämningskommittén bedömde att staten har ett utrymme för att begränsa den kommunala beskattningsrätten och införa liknande åtgärder endast om det sker genom lag, det behövs för att motverka samhällsekonomisk obalans, det görs för en begränsad tid, det föreligger mycket speciella omständigheter, det lämnas utrymme för en fri sektor inom vilken kommunerna och regionerna kan ombesörja egna angelägenheter och det lämnas åtminstone en viss frihet för kommunerna och regionerna när det gäller att fastställa skattesatsen. Bedömningen gjordes mot bakgrund av de uttalanden som har gjorts i tidigare lagstiftningsärenden, bl.a. i samband med beslut om åtgärder i syfte att motverka kommunala skattehöjningar. Kommittén föreslog däremot inga åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser utan föreslog i stället åtgärder som skulle underlätta kommunernas och regionernas arbete med att effektivisera den kommunala verksamheten (SOU 2024:50 s. 798–809).

Regeringen anser att förutsättningarna för att införa åtgärder för att motverka höga och ökande kommunala skattesatser bör analyseras vidare. Det är särskilt angeläget att analysera förutsättningar att införa sådana åtgärder i lägen då det inte råder en samhällsekonomisk obalans, med där det finns en risk att samhällsekonomin utvecklas negativt t.ex. till följd av en ökad arbetslöshet eller på grund av den demografiska utvecklingen.

Utredaren ska därför

- analysera det rättsliga utrymmet för att begränsa den kommunala beskattningsrätten eller införa liknande åtgärder i lägen då det inte råder en samhällsekonomisk obalans, exempelvis i syfte att motverka att en samhällsekonomisk obalans uppstår,

- analysera hur statliga åtgärder som motverkar höjningar av befintliga skattesatser i kommuner och regioner (skattebroms) kan utformas samt bedöma för vilka syften och i vilka situationer sådana åtgärder bör kunna användas,
- oavsett bedömning i sak, lämna förslag på en skattebroms eller flera skattebromsar,
- analysera hur statliga åtgärder som stimulerar sänkningar av befintliga skattesatser i kommuner och regioner (skattesänkningspremie) kan utformas samt bedöma för vilka syften och i vilka situationer sådana åtgärder bör kunna användas,
- oavsett bedömning i sak, lämna förslag på en skattesänkningspremie eller flera skattesänkningspremier,
- vid utformning av förslagen enligt ovan bedöma om det finns skäl att inom respektive åtgärd införa undantag för vissa specifikt angivna situationer, t.ex. om justeringen av de kommunala skattesatserna är en följd av genomförda skatteväxlingar, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska särskilt belysa skillnader i konsekvenser för olika typer av kommuner och särskilt analysera, beskriva och ta hänsyn till eventuella konsekvenser för den välfärdsverksamhet som kommunerna och regionerna ansvarar för, t.ex. skolväsendet och hälso-och sjukvården. Förslagens påverkan på den kommunala självstyrelsen ska redovisas i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska hålla sig informerad om relevanta arbeten som pågår inom Regeringskansliet och i andra statliga utredningar. Utredaren ska beakta relevant forskning och inhämta synpunkter från ett representativt urval av kommuner och regioner, Småkom, Sveriges Kommuner och Regioner, Svenskt Näringsliv och Skattebetalarnas förening.

Utredaren ska löpande informera Regeringskansliet (Finansdepartementet) om genomförandet av uppdraget.

Uppdraget ska redovisas senast den 27 februari 2026.

(Finansdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2026

Kronologisk förteckning

1. Skatteincitament för forskning och utveckling – ett nytt incitament baserat på utgifter för FoU-personal. Fi.
2. 710 miljoner skäl till reformer. Ju.
3. Genomförande av plattformsdirektivet. A.
4. Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap. U.
5. Utvidgad avdragsrätt för sponsring m.m. Fi.
6. En nationell digital infrastruktur i hälso- och sjukvården. Styrning med tydliga roller och ansvar för aktörerna. S.
7. Förstärkt uppföljning och utvärdering av folkhälsopolitiken.
   Del I: Effektivare folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser.
   Del II: Utvärdering av alkoholpolitikens styrmedel. S.
8. Rättssäker samhällsvård för barn och unga. S.
9. Registrering av EES-medborgare. Ju.
10. Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning. Del 1 och 2. Ju.
11. Om överföring av Första AP-fondens verksamhet och tillgångar till Tredje och Fjärde AP-fonderna. Fi.
12. Om överföring av Sjätte AP-fondens verksamhet och tillgångar till Andra AP-fonden. Fi.
13. Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar. Ju.
14. Ädelmetallutredningen – en moderniserad reglering av handel med ädelmetallarbeten. KN.
15. Marken, vattnet, tankarna. Konsekvenser för samer av svensk politik. Volym 1 och 2. Ku.
16. Försvarsexportinitiativ. För gemensam säkerhet. Fö.
17. Öresundsförbindelser 2050 – behov av kapacitet, redundans och svenskt-danskt samarbete. LI.
18. Odlingstorv och klimatet. Fi.
19. Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. S.
20. Belägg för broms? Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser. Fi.

Statens offentliga utredningar 2026

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Genomförande av plattformsdirektivet. [3]

Finansdepartementet

Skatteincitament för forskning och utveckling – ett nytt incitament baserat på utgifter för FoU-personal. [1]

Utvidgad avdragsrätt för sponsring m.m. [5]

Om överföring av Första AP-fondens verksamhet och tillgångar till Tredje och Fjärde AP-fonderna. [11]

Om överföring av Sjätte AP-fondens verksamhet och tillgångar till Andra AP-fonden. [12]

Odlingstorv och klimatet. [18]

Belägg för broms? Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser. [20]

Försvarsdepartementet

Försvarsexportinitiativ. För gemensam säkerhet. [16]

Justitiedepartementet

710 miljoner skäl till reformer. [2]

Registrering av EES-medborgare. [9]

Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning. Del 1 och 2. [10]

Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar. [13]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ädelmetallutredningen – en moderniserad reglering av handel med ädelmetallarbeten. [14]

Kulturdepartementet

Marken, vattnet, tankarna. Konsekvenser för samer av svensk politik. Volym 1 och 2. [15]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Öresundsförbindelser 2050 – behov av kapacitet, redundans och svenskt-danskt samarbete. [17]

Socialdepartementet

En nationell digital infrastruktur i hälso- och sjukvården. Styrning med tydliga roller och ansvar för aktörerna. [6]

Förstärkt uppföljning och utvärdering av folkhälsopolitiken. Del I: Effektivare folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser. Del II: Utvärdering av alkoholpolitikens styrmedel. [7]

Rättssäker samhällsvård för barn och unga. [8]

Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. [19]

Utbildningsdepartementet

Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap. [4]

Finansdepartementet

Remittering av betänkandet Belägg för broms? Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser (SOU 2026:20)

Remissinstanser

1. Arbetsförmedlingen
2. Arbetsgivarverket
3. Arjeplogs kommun
4. Borås kommun
5. Botkyrka kommun
6. Boxholms kommun
7. Båstads kommun
8. Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet (DHR)
9. Dorotea kommun
10. Emmaboda kommun
11. Enköpings kommun
12. Fagersta kommun
13. Falu kommun
14. Flens kommun
15. Funktionsrätt Sverige
16. Företagarna
17. Försäkringskassan
18. Förvaltningsrätten i Malmö

Telefonväxel: 08-405 10 00

Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Jakobsgatan 24
E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se

19. Förvaltningsrätten i Uppsala
20. Gnesta kommun
21. Gotlands kommun
22. Göteborgs kommun
23. Halmstads kommun
24. Haparanda kommun
25. Hela Sverige ska leva
26. Huddinge kommun
27. Hudiksvalls kommun
28. Hässleholms kommun
29. Höörs kommun
30. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
31. Institutet för näringslivsforskning (IFN)
32. Jönköpings kommun
33. Kalmar kommun
34. Kammarkollegiet
35. Kammarrätten i Sundsvall
36. Karlstads kommun
37. Katrineholms kommun
38. Konjunkturinstitutet
39. Konkurrensverket
40. Krokoms kommun
41. Kungsbacka kommun
42. Kungsörs kommun
43. Köpings kommun
44. Landsorganisationen i Sverige (LO)
45. Lidingö kommun
46. Lindesbergs kommun
47. Linköpings universitet (Centrum för kommunstrategiska studier)
48. Lunds kommun

49. Lunds universitet (nationalekonomiska institutionen)
50. Malmö kommun
51. Malå kommun
52. Mora kommun
53. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
54. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
55. Mönsterås kommun
56. Norbergs kommun
57. Nordmalings kommun
58. Norsjö kommun
59. Nybro kommun
60. Nyköpings kommun
61. Näringslivets Skattedelegation
62. Ockelbo kommun
63. Pensionsmyndigheten
64. Pensionärernas riksorganisation
65. Region Dalarna
66. Region Halland
67. Region Jämtland Härjedalen
68. Region Kronoberg
69. Region Skåne
70. Region Stockholm
71. Region Sörmland
72. Region Västerbotten
73. Region Örebro Län
74. Region Östergötland
75. Riksdagens ombudsmän (JO)
76. Riksrevisionen
77. Ronnebys kommun
78. Rådet för kommunal redovisning

79. Sandvikens kommun
80. Sigtuna kommun
81. Simrishamns kommun
82. Skattebetalarnas förening
83. Skatteverket
84. SmåKom
85. Statistiska centralbyrån
86. Statskontoret
87. Stockholms kommun
88. Strömsunds kommun
89. Svalövs kommun
90. Svenskt näringsliv
91. Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)
92. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
93. Södertälje kommun
94. Sölvesborgs kommun
95. Tierps kommun
96. Tillväxtverket
97. Timrå kommun
98. Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
99. Trelleborgs kommun
100. Umeå kommun
101. Umeå universitet (Enheten för nationalekonomi)
102. Uppsala kommun
103. Uppsala universitet (Juridiska fakulteten)
104. Vaxholms kommun
105. Värnamo kommun
106. Västra Götalandsregionen
107. Ydre kommun
108. Ödeshögs kommun

109. Örnsköldsviks kommun

110. Östersunds kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet **senast den 4 juni 2026.** Svaren bör lämnas per e-post till fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fi2026/00577 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Regeringen önskar också synpunkter på utredningens scenarioanalys som redovisas i avsnitt 9.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Åtta45.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Sanja Moraca Roos
Kansliråd

Kopia till

Åtta45, e-postadress: regeringskansliet@atta45.se

KS § Dnr 2026/176

Svar på remiss från Brottsförebyggande Rådets hemställan på utökade möjligheter till personuppgiftbehandling och sekretess

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen antar kommunjuristens förslag på remissvar som sitt eget att lämna vidare till Regeringskansliet, Justitiedepartementet.

Ärendet i korthet

Remissförslaget hemställer om ändring så att lagstödet för BRÅ:s strategiska och operativa stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer även ska omfatta våldsbejakande extremism och inte enbart skolattacker.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådets nationella centrum mot våldsbejakande extremism, CVE, har sedan den 1 mars 2025 ett mobilt stödteam som kan ge både strategiskt stöd och stöd i individärenden vid oro för skolattacker. Lagstöd för att kunna ta del av personuppgifter samt sekretess har införts i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet, samt Förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

Beslutsunderlag

Kommunjurist Marika Nilssons tjänsteskrivelse 2026-04-21.

Yttrande

KSAU § 101/2026.

KSAU § 101 Dnr 2026/176

Svar på remiss från Brottsförebyggande Rådets hemställan på utökade möjligheter till personuppgiftbehandling och sekretess

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar kommunjuristens förslag på remissvar som sitt eget att lämna vidare till Regeringskansliet, Justitiedepartementet.

Ärendet i korthet

Remissförslaget hemställer om ändring så att lagstödet för BRÅ:s strategiska och operativa stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer även ska omfatta våldsbejakande extremism och inte enbart skolattacker.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådets nationella centrum mot våldsbejakande extremism, CVE, har sedan den 1 mars 2025 ett mobilt stödteam som kan ge både strategiskt stöd och stöd i individärenden vid oro för skolattacker. Lagstöd för att kunna ta del av personuppgifter samt sekretess har införts i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet, samt Förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

Beslutsunderlag

Kommunjurist Marika Nilssons tjänsteskrivelse 2026-04-21.

Yttrande

Kommunstyrelsen

Handläggare
Marika Nilsson, 0456-81 61 26
marika.nilsson@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Svar på remiss - Brottsförebyggande Rådets hemställan om utökade möjligheter till personuppgiftbehandling och sekretess

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar kommunjuristens förslag på remissvar som sitt eget att lämna vidare till Regeringskansliet, Justitiedepartementet.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☒ Ja, se bifogad barnchecklista.

☐ Nej, se förklaring nedan.

Ärendet i korthet

Remissförslaget hemställer om ändring så att lagstödet för BRÅ:s strategiska och operativa stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer även ska omfatta våldsbejakande extremism och inte enbart skolattacker.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådets nationella centrum mot våldsbejakande extremism, CVE, har sedan den 1 mars 2025 ett mobilt stödteam som kan ge både strategiskt stöd och stöd i individärenden vid oro för skolattacker. Lagstöd för att kunna ta del av personuppgifter samt sekretess har införts i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet, samt Förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

Bedömning

I yttrandet konstateras att Brottsförebyggande rådet ges möjlighet att ta del av mycket integritetskränkande uppgifter i samband med att de ges möjlighet att stötta myndigheter, kommuner och övriga aktörer i ärenden där oro finns för skolattacker.

Då det ofta kan vara svårt att se om ett individärende lutar åt skolattack eller våldsbejakande extremism, finns behov av att komplettera ovan angivna lagstiftning med ”våldsbejakande extremism” samt att förtydliga BRÅ:s uppdrag.

Yttrandet konstaterar att aktörer från CEV i samband med individärenden får ta del av mycket integritetskänsliga uppgifter, som t.ex. psykisk ohälsa, hemförhållanden, insatser från socialtjänsten, skolgång eller kopplingar mot organisationer etc. Detta bedöms dock vara proportionerligt både gentemot grundlagsskyddet i RF mot intrång i den personliga integriteten, Europakonventionen mot mänskliga rättigheter, Barnkonventionen och EU:s rättighetsstadga. Anledningen är det allvar och det hot som både skolattacker och våldsbejakande extremism utgör mot både individer och samhället. Vikten av att förebygga och stävja den här typen av brottslighet bedöms därmed väga tyngre än den enskildes personliga integritet.

Marika Nilsson
Kommunjurist

Beslut sänds till:

Regeringskansliets webbplats.regeringen.se

Kommunstyrelsen

Handläggare
Marika Nilsson, 0456-81 61 26
marika.nilsson@solvesborg.se

Barnchecklista

1. Förklara hur beslutet, direkt eller indirekt, påverkar barn och ungdomar.

Beslut om att tillåta visst intrång i sekretessen och den personliga integriteten för att kunna förebygga brott, drabbar berörda barn och unga samt deras familjer och andra i deras närhet.

2. Har barn/ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sina åsikter?

☐Ja
☒Nej

Förklara oavsett svar.

Nej, men det kan antas att det skulle finnas en viss acceptans för intrånget i förhållande till konsekvenserna av en inträffad skolattack eller extremt våldsdåd .

Barn- och unga i andra delar av landet kan ha givits möjlighet att uttrycka sina åsikter.

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rum?

☒Ja
☐Nej

Förklara oavsett svar.

Skolattacker och våldsbejakande extremism har inträffat tidigare med förödande konsekvenser oavsett var någonstans det skett. Att intrånget i den personliga integriteten och sekretessen uteslutande sker för att kunna förebygga sådana attacker får anses acceptabelt och för barns- och ungdomars bästa.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Barn- och unga står ofta på båda sidorna vid den här typen av dåd, dvs de utgör både förövare och offer.

Marika Nilsson
Kommunjurist

Anvisningar till barnchecklista

Barnets rättigheter ska beaktas vid alla kommunala beslut. Enligt FN är alla under 18 år att betrakta som barn. I beslutsunderlag ska det tydligt framgå om beslutet rör barn, hur barn påverkas av beslutet och hur barns bästa beaktats. Denna checklista är ett stöd för arbetet och en del av Barnets bästa. Checklistan kan användas vid beredning av ärenden och bifogas ärenden till nämnd.

1. Påverkar beslutet barn?

Den första frågan i checklistan handlar om att i ett tidigt skede av ärendeberedningen göra en bedömning av om beslutet påverkar barn. Oavsett svar ska det ges en förklaring av hur de berörs eller varför de inte berörs. Om ärendet/beslutet direkt eller indirekt berör eller kan få konsekvenser för enskilda barn, barn i allmänhet eller en särskild grupp av barn ska checklistan fullföljas. Detsamma gäller vid framtagande av policy, riktlinjer, föreskrifter, årlig budget och förändringar i organisation eller administration. Beslut som i första hand rör barn och/eller kan få stora konsekvenser för barn sett till barnkonventionen föranleder mer omfattande arbete och analys. En barnkonsekvensanalys kan innefatta följande steg:

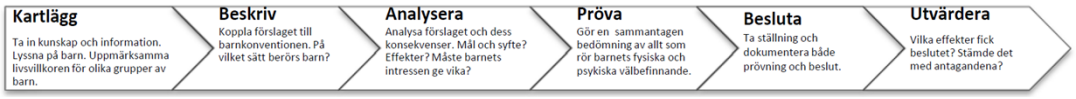

2. Har barn fått uttrycka sina åsikter?

Barn ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i de frågor barn anser att de berörs av (artikel 12). Är beslutet något som barn kan anse sig vara berörda av? Har barn fått möjlighet att uttrycka sina åsikter och fått dem beaktade? Hur? Eller: Varför inte? Barns åsikter kan fås genom personlig kontakt med barn där de är. De kan också fås genom frågeformulär eller internetomröstningar. Ungdomsrepresentanter eller andra som arbetar nära barn kan agera ombud. Ibland finns underlag med åsikter från barn (till exempel från undersökningar och forum för barns inflytande) som kan användas. När barn uttryckt sina åsikter ska de få uppföljning.

3. Hur har barns bästa beaktats?

Barnets bästa alltid ska komma i första rummet (artikel 3). Barn har fullt och lika människovärde. Barn är sårbara och behöver särskilt stöd och skydd. Rättigheterna ska tillförsäkras alla barn oavsett härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2). Barn ska

tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6). I att beakta barns bästa ingår till exempel att beakta barns fysiska och psykiska välbefinnande, tillämpa aktuell kunskap om barns levnadsvillkor, samverka med relevanta aktörer och ha barnperspektiv. Mer om barns bästa finns i SOU 1997:116 kap 6.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Beslutsfattare ska enligt barnkonventionen anstränga sig till det yttersta av tillgängliga resurser för att tillgodose barnets bästa (artikel 4), vilket kan innebära intressekonflikter. Sammanvägningen av relevanta intressen ska kunna visas. När barnets bästa måste ge vika för andra intressen bör kompensatoriska åtgärder övervägas.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Marika Nilsson, 0456-81 61 26
marika.nilsson@solvesborg.se

Remissyttrande ang. BRÅ:s utökade möjligheter till personuppgiftsbehandling och sekretess, dnr 0023/26

Sammanfattning

Sölvesborgs kommun anser att förslagen är ändamålsenliga och nödvändiga för ett effektivare förebyggande arbete. Kommunen ger därmed sitt stöd till det hemställda förslaget om utökad möjlighet till personuppgiftsbehandling och sekretess för Brottsförebyggande rådet för att rådet ska kunna ge behovsanpassade råd och stöd till kommuner, myndigheter och övriga aktörer. Kommunen delar även uppfattningen att myndighetsinstruktionen till rådet bör förtydligas.

Det finns alltid en risk med delning av integritetskänsliga uppgifter. Kommunen gör dock bedömningen att förebyggande arbete mot skolattacker och våldsbejakande extremism har mycket hög dignitet då sådana aktioner är både systemhotande och utgör en fara för liv och hälsa. Behovet av att kunna förebygga och stävja sådan brottslighet väger därmed tyngre än den enskildes personliga integritet. Sölvesborgs kommun anser därför att utredningens slutsats angående förslaget får anses proportionerligt och förenligt med RF, Europakonventionen, Barnkonventionen och EU:s rättighetsstadga.

Sölvesborgs kommun skulle dock gärna se ytterligare kompletterande nationell styrning för informationsutbyte inom ramen för arbetet enligt lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Detta då centrala funktioner inom det brottsförebyggande arbetet, med kommunövergripande ansvar och centrala roller, hamnar utanför sekretessrättsliga strukturer för informationsdelning.

Kommunens ställningstaganden

BRÅ:s viktiga roll som stödaktör

Sölvesborgs kommun instämmer i att det är av stor vikt att stärka det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och skolattacker och ser BRÅ som en viktig resurs med CVE som stödaktör även när det gäller individärenden. Kommunen ser positivt på möjligheten att stödteam kan stötta lokala aktörer genom medverkan på plats, utifrån behov och den enskilda individen.

Utökat sekretesskydd

För att BRÅ ska kunna erbjuda stöd och medverkan i samband med båda typerna av förebyggande- och individärenden, delar Sölvesborgs kommun förslaget att BRÅ ska ges utökad möjlighet att ta del av personuppgifter och sekretess som kan kopplas både till skolattacker samt till våldsbejakande extremism - även när det handlar om mycket integritets-känsliga uppgifter. Skälet till detta grundas i brottstypernas mycket allvarliga karaktär som utgör hot både mot liv och hälsa och ett hot mot vårt samhälle.

Av förslaget framgår att det inte alltid utkristalliseras direkt vad för slags ärende man har att göra med och ifall det kan leda till en skolattack eller till våldsbejakande extremism. Det får därmed anses väsentligt att inkludera våldsbejakande extremism till sekretessbestämmelserna i 40 kap 7 f § OSL och i 2 § lagen (2005:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet.

Inskränkning av den enskildes integritet

Kommunen delar uppfattningen att det normalt finns behov av ett gediget sekretesskydd med presumtion för sekretess och följsamhet gentemot dataskyddsförordningens krav då förslaget inskränker den grundlagsskyddade rätten i 2 kap 6 § 2 st RF mot betydande intrång i enskildas personliga integritet, EU:s rättighetsstadga, barnkonventionen och Europakonventionen för mänskliga rättigheter.

Kommunen anser dock, i likhet med förslaget, att typen av brottslighet, de konsekvenser dessa kan leda till samt att det vid en proportionalitets-bedömning kan konstateras att den enskildes personliga integritet här får ge vika för intresset av att det förebyggande arbetet ska kunna genomföras på ett adekvat sätt.

BRÅ:s instruktion

Sölvesborgs kommun instämmer i att det är lämpligt att BRÅ:s uppdrag förtydligas, enligt 7 b § förordningen med instruktion för Brottsförebyggande rådet, i samband med förslagens införande.

Informationsdelning och sekretess inom lokala BRÅ

Sölvesborgs kommun anser det önskvärt att lagstiftaren även tittar på hur informationsdelning och samverkan kan bedrivas så att nödvändig information kan delas rättssäkert, proportionerligt och ändamålsenligt inom de brottsförebyggande råden i landet. Med de begränsningar som finns, bland annat genom återhållsamhet från verksamheter med stark sekretess, riskerar lägesbilder att bli ofullständiga och i avsaknad av en bred organisatorisk förankring, vilket begränsar möjligheterna till ett effektivt, kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete.

Marika Nilsson
Kommunjurist

Bakgrund

Sölvesborgs kommun lämnar enligt uppdrag remissyttrande avseende Hemställan om utökade möjligheter till personuppgiftsbehandling och sekretess. Genom yttrandet framförs; synpunkter och kunskap genom kommunens trygghetsorganisation Trygghet, säkerhet och folkhälsa. Organisationen (enheten TSF) arbetar trygghetsskapande vilket omfattar kärnområdena brotts-, drogförebyggande (strategisk prevention), folkhälsa och säkerhet, inom den kommunala organisationen samt mot medborgaren och civilsamhället.

Enheten är placerad i Kommunledningsförvaltningen, upprättad 2022 och arbetar i enlighet med lag 2023:196. I enheten återfinns förutom den kommunala tjänstemannakunskapen även djupgående kunskap och erfarenhet av myndighetsutövning och myndighetssamverkan, primärt från Polismyndigheten och Försäkringskassan.

Utgångspunkt och ställningstagande

Enheten TSF:s utgångspunkt är att ett effektivt förebyggande arbete – särskilt avseende våldsbejakande extremism och skolattacker – förutsätter tidig upptäckt, samlad lägesbild och samordnade insatser.

Som en förenklad men illustrativ princip kan utgångspunkten också sammanfattas i att relevant information behöver nå rätt funktioner vid rätt tidpunkt för att möjliggöra adekvata bedömningar och insatser. Samtidigt ska informationsdelningen vara strikt behovsprövad och begränsas till de aktörer som arbetar på de aktuella områdena.

”*Rätt personer behöver veta rätt saker för att kunna sätta in rätt åtgärder och insatser men det skall givetvis inte vara fler personer än nödvändigt”.*

En sådan avvägning är central för att både säkerställa ett effektivt förebyggande arbete och upprätthålla ett starkt skydd för den personliga integriteten. Den aktuella hemställan från Brottsförebyggande rådet syftar till att skapa rättsliga förutsättningar för detta genom utökade möjligheter till personuppgiftsbehandling och ett förstärkt sekretesskydd.

Samtidigt visar den lokala lägesbilden att rättsliga förändringar, även om de är nödvändiga, inte är tillräckliga. Det finns strukturella och kulturella hinder som påverkar hur regelverket faktiskt omsätts i praktiken.

Det övergripande ställningstagandet kan därmed formuleras enligt följande

- Förslagen är i grunden ändamålsenliga och nödvändiga för att möjliggöra ett effektivt förebyggande arbete.
- Samtidigt krävs kompletterande åtgärder i form av nationella rutiner, förändrade lokala arbetssätt och en utvecklad samverkanskultur för att uppnå avsedd effekt.

Utmaningar med sekretess och informationsutbyte

Strukturella hinder – brist på enhetliga rutiner

Ett centralt problem är avsaknaden av standardiserade och nationellt förankrade rutiner för informationsutbyte mellan kommunala verksamheter, såsom skola och socialtjänst, samt de funktioner som tillkommit genom ny lagstiftning, exempelvis enligt lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Problematiken påverkar även den externa samverkan mellan kommunala verksamheter och statliga myndigheter.

Det finns samtidigt ett behov av att tydliggöra hur lag (2023:196), den kommande socialtjänstlagen samt förslagen i *Skolor mot brott* förhåller sig till varandra. I praktiken råder ofta oklarhet kring ansvarsfördelning, mandat och informationsvägar inom det brottsförebyggande arbetet. Detta gäller inte minst förståelsen för att det brottsförebyggande arbetet många gånger organisatoriskt är placerat inom socialtjänsten, vilket påverkar såväl informationshantering som möjligheterna till samverkan.

Ett särskilt utvecklingsbehov kan identifieras i relation till de funktioner som etablerats till följd av den nya lagstiftningen inom det kommunala brottsförebyggande området. Dessa funktioner har ofta ett kommunövergripande ansvar och en central roll i såväl det strategiska preventiva arbetet som i framtagandet av lägesbilder och samordning av samverkansinsatser. Trots detta omfattas de inte alltid tydligt av befintliga sekretessrättsliga strukturer och rutiner för informationsdelning.

För att kommunerna ska kunna uppfylla intentionerna i lag (2023:196) krävs fungerande samverkan och ändamålsenlig informationsdelning mellan berörda verksamheter. Arbetet med att ta fram en strategisk lägesbild förutsätter tillgång till information från hela kommunorganisationen. Om relevanta verksamheter inte inkluderas i informationsutbytet riskerar lägesbilden att bli ofullständig och det brottsförebyggande arbetet att sakna bred organisatorisk förankring.

I nuläget råder emellertid både rättslig och praktisk otydlighet kring dessa funktioners ställning. Detta leder ofta till en återhållsamhet i informationsdelningen, särskilt från verksamheter med traditionellt stark sekretessreglering, såsom socialtjänsten. Konsekvensen blir att möjligheterna att skapa en samlad lägesbild och bedriva ett effektivt kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete begränsas.

Trots att lagstiftningen i många fall medger informationsdelning uppstår i praktiken betydande osäkerhet kring vilka uppgifter som får delas, i vilka situationer informationsutbyte ska ske samt hur överlämningsprocesser ska utformas. Avsaknaden av tydliga och systematiserade rutiner innebär att informationsutbytet ofta blir personberoende, situationsstyrt och otillräckligt.

Det finns därför ett behov av att lagstiftaren tydligare reglerar hur samverkan och informationsdelning inom det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas, särskilt mot bakgrund av de förändringar som nu genomförs genom lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, förslagen i *Skolor mot brott* och den nya socialtjänstlagen. För att uppnå lagstiftningens intentioner om ett stärkt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete behöver dessa funktioner integreras tydligare i det sekretessrättsliga ramverket, så att nödvändig information kan delas rättssäkert, proportionerligt och ändamålsenligt mellan berörda aktörer.

Remissmaterialet bekräftar denna problematik genom att framhålla att nuvarande regelverk skapar osäkerhet och i vissa fall hindrar aktörer från att dela relevant information, trots att behovet av samverkan är tydligt uttalat

Konsekvenser – bristande helhetsbild

Avsaknad eller brist i dessa informationsutbyten innebär flera risker kopplat till helhets- och lägesbildsarbetet där aktörerna riskerar att arbeta med ofullständiga lägesbilder, detta då riskindikatorerna kan fragmenteras mellan de olika verksamheter och myndigheterna. Detta medför givetvis att möjligheterna till tidiga, samordnade och framgångsrika insatser försämras. Detta är särskilt problematiskt på de aktuella områdena där riskutvecklingen är dynamisk.

Remissen lyfter att dessa fenomen ofta är svåra att kategorisera och att gränsdragningen mellan exempelvis skolattack och våldsbejakande extremism är flytande.
Detta förstärker behovet av samlad information snarare än sektoriserad kunskap.

Kulturella hinder – behov av en ny samverkanslogik

En central iakttagelse är att problemen inte enbart är juridiska och trots att den föreslagna lagstiftningen utökar möjligheten att behandla personuppgifter och stärker sekretesskyddet kvarstår utmaningar kopplade till hur man tolkar regelverk, riskaversion hos verksamheter (och enskilda tjänstepersoner) samt brist på operativ vägledning.

Den kanske mest komplexa utmaningen är den kulturella omställningen där det gemensamma målet måste vara en tydligare och effektivare samverkanskultur. Det finns en etablerad försiktighetskultur där fokus ofta ligger på vad som inte får delas, snarare än vad som bör delas för att hjälpa individer och förebygga allvarliga händelser. I detta återfinner man också ofta en okunskap gällande regelverken där man genom att inte göra något, i alla fall inte gör några fel.

En ytterligare aspekt av dessa kulturella hinder är en i vissa fall felaktig föreställning om att individer i många fall skyddas bäst genom att undvika formella åtgärder, såsom orosanmälningar eller polisanmälningar. Denna syn kan leda till en återhållsamhet i att agera trots tydliga riskindikationer. I förlängningen riskerar detta att förstärka en praxis där sekretessbestämmelser används som ett argument för att inte dela information, snarare än som ett skydd vid korrekt informationsdelning.

Konsekvensen blir att nödvändiga gränssättningar uteblir, vilket kan försvåra tidiga insatser och i vissa fall innebära att individen inte får det stöd eller den intervention som situationen kräver. En rättssäker och ändamålsenlig tillämpning förutsätter därför en kultur där sekretess förstås som ett ramverk för ansvarsfull informationsdelning, inte som ett hinder för nödvändiga åtgärder

För att uppnå ett effektivt system krävs en förflyttning och tydlighet kring vad som får, vad som bör, och vad som ska delas samt en ökad förståelse för det gemensamma ansvaret och en tillitsbaserat samverkan mellan aktuella aktörer, en samverkanskultur.

Remissens förslag bör ses som ett viktigt steg mot tydligare och mer ändamålsenliga rättsliga ramar. Samtidigt är det avgörande att betona att lagstiftning i sig inte är tillräcklig

för att uppnå avsedd effekt. Den praktiska nyttan är i hög grad beroende av en förmåga hos berörda organisationer att genomföra en kulturell och organisatorisk förflyttning.

Detta innefattar en ökad förändringsbenägenhet där etablerade arbetssätt, tolkningar och förhållningssätt till sekretess och informationsdelning aktivt omprövas. För att möjliggöra detta krävs inte enbart utbildningsinsatser och gemensamma riktlinjer, utan även ett tydligt ledarskap som konsekvent prioriterar samverkan, informationsdelning och ett gemensamt ansvarstagande i det förebyggande arbetet. Först när dessa organisatoriska och kulturella dimensioner utvecklas i takt med lagstiftningen kan de rättsliga förutsättningarna omsättas i faktisk effekt.

Sammanfattning

Förslagen svarar mot ett reellt behov, särskilt kopplat till svårigheten att särskilja olika typer av våldsproblematik. Det uppfyller därav både ett behov och en ändamålsenlighet.

Förslagen innebär ett utökat intrång i den personliga integriteten, men detta bedöms vara proportionerligt i relation till det brottsförebyggande syftet.

Lagförslagen förbättrar de formella förutsättningarna för samverkan, men löser inte i sig de praktiska och kulturella hindren. Den praktiska effekten är både beroende på införandet av tydliga rutiner samt organisatorisk och kulturell anpassning och förändring.

Den avgörande framgångsfaktorn ligger därmed inte enbart i lagstiftningen, utan i förmågan att operationalisera regelverket i fungerande strukturer och en gemensam lösningsfokuserad samverkanskultur.

2026-01-27
Dnr: 0023/26

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Hemställan om utökade möjligheter till personuppgifts-behandling och sekretess

Innehåll

1. Sammanfattning 3
2. Författningsförslag 5
   2.1 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 5
   2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet 6
   2.3 Förslag till förordning om ändring i förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet 7
3. Skälen för hemställan 8
   3.1 Center mot våldsbejakande extremisms stödteamsverksamhet 8
   3.2 Olika former av behovsanpassat stöd 9
   3.3 Verksamheten förändras över tid 9
   3.4 Det finns ett behov av ytterligare reglering 9
   3.5 Det behövs därför ett utökat sekretesskydd 11
   3.6 Det behövs också en särskild reglering om personuppgiftsbehandling 12
   3.7 Myndighetens instruktion behöver förtydligas 12
4. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 13
5. Konsekvenser 13
6. Författningskommentar 15
   6.1 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 15
   6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet 16
   6.3 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet 16

1. Sammanfattning

Vid Brottsförebyggande rådet (Brå) finns ett nationellt centrum mot våldsbejakande extremism (CVE). Från och med den 1 mars 2025 ansvarar CVE bland annat för att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden där det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. För att kunna utföra denna uppgift har lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet och en ny bestämmelse om sekretess till skydd för enskilda i 40 kap. 7 f § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, införts.

Utöver ovanstående uppgift ansvarar CVE även bland annat för att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. Vid genomförandet av den uppgiften tillämpas de generellt tillämpliga dataskyddsreglerna samt sekretessbestämmelsen i 21 kap. 1 § OSL. Den uppgiften har alltså inte medfört någon särskild lagändring.

Ovanstående uppgifter utförs av samma enhet inom CVE genom ett mobilt stödteam. Det mobila stödteamet erbjuder såväl strategiskt som operativt stöd. Det strategiska stödet består bl.a. av utbildningar och workshops. Det operativa stödet lämnas i s.k. individärenden och innefattar bl.a. stöd i hur samtal kan föras med den individ som är föremål för oro, hjälp med att identifiera risk- och skyddsfaktorer samt deltagande i samverkansmöten med olika aktörer gällande en viss individ.

Idag avser stödteamets arbete främst operativt stöd. Merparten av ärendena gäller således en viss person.

En svårighet vid utförandet av dessa uppgifter är att företeelserna ”skolattack” och ”våldsbejakande extremism” inte alltid går att särskilja, om de ens bör särskiljas. Personer som begår skolattacker kan vara inspirerade eller motiverade av våldsbejakande ideologier. Oaktat detta uppvisar dåden – skolattacker och våldbejakande extremism – ofta likheter i form av riskfaktorer hos individen samt hur en attack planeras, motiveras och genomförs. Vidare kan individen ändra sig under tidens gång, från att till exempel avse rikta sitt våld mot en skola till att rikta våldet mot annan plats. I ett förebyggande skede kan det därför vara oerhört svårt, om ens möjligt, att förutsäga hur våldet riskerar att ta sig uttryck. En kategorisering av enhetens ärenden blir därmed godtycklig.

Arbetsuppgifterna i fråga försvåras även av nu gällande regelverk. Som framgår ovan tar lagen om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet och bestämmelsen i 40 kap. 7 f § OSL endast sikte på ärenden som gäller oro för att en eller flera ska genomföra en skolattack. Om ett individärende inte rör oro för en skolattack utan istället förebyggande av våldsbejakande extremism finns för närvarande varken särskild personuppgiftsreglering eller fullgott sekretesskydd.

För att på ett ändamålsenligt, enhetligt och effektivt sätt utföra bägge dessa uppgifterna behöver CVE kunna hantera uppgifter som kan vara mycket integritetskänsliga.

Nuvarande reglering innebär en risk för att personuppgifter kan komma att behandlas på ett felaktigt sätt och att skyddsvärda uppgifter som CVE får del av saknar sekretesskydd hos myndigheten. Bristande möjligheter att behandla personuppgifter och att skydda den information som lämnas till CVE påverkar även formen och kvalitéten på det stöd som kan erbjudas. Det påverkar även verksamhetens möjligheter att samla kunskap och erfarenheter över tid. Vidare riskerar nu befintlig reglering få till följd att de aktörer som har ett behov av stöd inte kontaktar CVE eller inte delar viktig och relevant information på grund av osäkerhet kring uppgifternas skydd hos Brå. Ytterst kan CVE:s arbetsuppgift – att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism – komma att urholkas om den inte kan genomföras på avsett sätt.

Mot bakgrund av ovanstående hemställer Brå om ändring i offentlighets- och sekretesslagen och lagen om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet.

För att förtydliga att CVE ska arbeta med operativt stöd oavsett om det avser våldsbejakande extremism eller oro för skolattacker samt att CVE lämnar strategiskt stöd när det avser skolattacker hemställer Brå även att myndighetens instruktion ändras.

Ändringarna föreslås träda ikraft så fort som möjligt, dock senast den 1 januari 2027.

2. Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 40 kap. 7 f § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	40 kap.
	7 f §[1]
Sekretess gäller i verksamhet hos Brottsförebyggande rådet som avser uppgifterna att	Sekretess gäller i verksamhet hos Brottsförebyggande rådet som avser uppgifterna att
1. vara kontaktpunkt för myndigheter och andra beslutsorgan som inom ramen för sina respektive uppdrag fördelar offentliga medel eller på annat sätt granskar offentligt finansierade verksamheter, och	1. vara kontaktpunkt för myndigheter och andra beslutsorgan som inom ramen för sina respektive uppdrag fördelar offentliga medel eller på annat sätt granskar offentligt finansierade verksamheter, och
2. ge råd och annat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar en oro för skolattacker.	2. ge råd och annat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar en oro för *våldsbejakande extremism eller* skolattacker.

Sekretessen enligt första stycket gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

[1] Senaste lydelse 2025:32.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2005:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[2]	
Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter vid Brottsförebyggande rådet när myndigheten	Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter vid Brottsförebyggande rådet när myndigheten
1. utför uppgiften att vara kontaktpunkt för myndigheter och andra beslutsorgan som inom ramen för sina respektive myndighetsuppdrag fördelar offentliga medel eller på annat sätt granskar offentligt finansierade verksamheter, och	1. utför uppgiften att vara kontaktpunkt för myndigheter och andra beslutsorgan som inom ramen för sina respektive myndighetsuppdrag fördelar offentliga medel eller på annat sätt granskar offentligt finansierade verksamheter, och
2. ger behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack.	2. ger behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för *våldsbejakande extremism eller* att en eller flera personer ska genomföra en skolattack.

Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

[2] Senaste lydelse 2025:31.

2.3 Förslag till förordning om ändring i förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet

Härigenom föreskrivs att 7 b § förordningen (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	7 b §[3]
Det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism ska ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack.	Det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism ska ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för *våldsbejakande extremism eller för* att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. *Behovsanpassat stöd ska även ges till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av skolattacker.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

[3] Senaste lydelse 2024:701.

3. Skälen för hemställan

3.1 Center mot våldsbejakande extremisms stödteamsverksamhet

Vid Brå finns ett nationellt centrum mot våldsbejakande extremism. Från och med den 1 mars 2025 ansvarar CVE, i samarbete med myndigheten i övrigt, för två nya uppgifter. Den första uppgiften är att vara kontaktpunkt för myndigheter och andra beslutsorgan som fördelar offentliga medel eller på annat sätt granskar offentligt finansierade verksamheter. Den andra uppgiften är att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden där det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. För att kunna utföra dessa uppgifter har bland annat lagen om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet och en ny bestämmelse om sekretess till skydd för enskilda i 40 kap. 7 f § OSL införts.

Av 7 a § förordningen med instruktion för Brottsförebyggande rådet framgår att CVE ska, från i huvudsak kriminalpolitiska utgångspunkter, stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Detta ska ske genom att främja utvecklingen av förebyggande arbete på nationell, regional och lokal nivå, verka för en högre grad av samordning och effektivitet i det förebyggande arbetet, ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism samt samla och sprida kunskap om förebyggande av våldsbejakande extremism baserad på forskning och beprövad erfarenhet samt verka för en kunskapsbaserad praktik.

Vidare framgår att CVE ska ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack (se 7 b § samma förordning).

Sedan den 1 januari 2025 består CVE av en avdelning på Brå med tre enheter under sig. En av dessa enheter är enheten för samordning och operativt stöd. Den enheten arbetar dels med att samordna det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, dels med att erbjuda handledning och behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som hanterar frågor om våldsbejakande extremism eller ärenden i vilka det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. Arbetet med att erbjuda handledning och behovsanpassat stöd till olika aktörer görs inom ramen för CVE:s mobila stödteam (nedan stödteamet). Stödteamet inrättades 2018 och består för närvarande av fyra medarbetare, med erfarenheter från olika samhällssektorer.

De ärenden och frågor som stödteamet hanterar kommer framför allt in via CVE:s stödtelefon och ett fåtal fall via e-post. Stödtelefonen är bemannad under vardagar. I vissa fall kan stöd lämnas direkt vid ett första telefonsamtal medan det i andra fall kan vara mer omfattande och komplexa ärenden eller frågor att hantera vilket innebär att stödteamet behöver ge stöd över en längre tid.

Den som ringer in har möjlighet att vara anonym och i vissa fall är inringaren nöjd med den rådgivning de får i ett första samtal över telefon. När behoven är mer omfattande och stöd önskas till exempelvis en hel personalgrupp på en skola eller om det finns behov av stöd i samverkan med andra aktörer, erbjuder stödteamet att komma ut och hjälpa till på plats. Ett ärende kan då exempelvis innebära att stödteamet sitter med på ett samverkanmöte med representanter från Polismyndigheten, socialtjänst och skola, eller att stöd erbjuds till respektive verksamhet utifrån de behov som de har. Detta stöd kan ges vid ett eller flera tillfällen och fortgå över tid.

3.2 Olika former av behovsanpassat stöd

Det stöd som stödteamet erbjuder är både strategiskt och operativt och baseras på kunskap, erfarenhet och beprövad praktik. Det strategiska stödet kan bestå av kunskapshöjande insatser, såsom utbildningar, workshops och rundabordssamtal, som anpassas efter behov. CVE anordnar även konferenser som dels handlar om förebyggande av våldsbejakande extremism, dels förebyggande av skolattacker. Det operativa stödet, vilket lämnas i så kallade individärenden, kan bestå av att ge stöd till yrkesverksamma i hur samtal kan föras med den individ som är föremål för oro, hur samtal kan föras med kollegor eller andra personer runtomkring individen och att hjälpa till att identifiera risk- och skyddsfaktorer. Stödet kan även innebära att främja intern samverkan inom aktuell organisation, samt att hjälpa till med att knyta kontakt med relevanta externa samverkanspartners i det enskilda fallet och delta i samverkansmöten med olika aktörer gällande en viss individ.

Uppräkningen i det stöd som kan ges är inte uttömmande utan anpassas utifrån det enskilda fallet. I samband med inrättandet av stödteamet gavs och efterfrågades i huvudsak strategiskt stöd. Över tid har dock stödteamets arbete förändrats och stödet har övergått till att till övervägande del vara operativt. Merparten av de ärenden som stödteamet idag hanterar rör sig om så kallade individärenden, det vill säga ärenden gällande en viss person.

3.3 Verksamheten förändras över tid

När stödteamet inrättades handlade frågorna som kom in i princip uteslutande om förebyggande av våldsbejakande extremism, men sedan ett par år tillbaka handlar frågorna ofta om oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. Många gånger är det emellertid inte tydligt vad oron handlar om. Fenomenen våldsbejakande extremism och skolattacker är inte två av varandra uteslutande kategorier utan har flera likheter. Forskningen pekar på en rad överlappningar (se sidorna 22–23 i CVE:s publikation Metodstöd för att stärka skolans förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och skolattacker - Kunskapsöversikt och samtalsstöd).

Personer som begår skolattacker kan vara, men behöver inte vara, inspirerade eller motiverade av våldsbejakande ideologier, samtidigt som dåden – både skolattacker och terrordåd begångna av ensamagerande – inte sällan motiveras av både personliga *och* samhällspolitiska orsaker. Riskfaktorer, kulturella manus, typen av våld och uppvisade beteenden är ofta likartade oavsett om det finns ideologi närvarande eller inte. På ett förebyggande stadium kan det därför vara oerhört svårt att förutsäga hur våldet riskerar att ta sig uttryck, och därmed hur stödteamets ärenden bör kategoriseras. Exempelvis kan ett ärende inledningsvis handla om oro för våldbejakande extremism för att sedan utvecklas till att handla om oro för en skolattack. Det finns även exempel där skolan är orolig för en skolattack, medan individen yttrar hot riktat mot sin familj, samtidigt som polisen ser tecken på ideologisk radikalisering.

Under 2025 har CVE medverkat i 214 ärenden, med tyngdpunkt på operativa ärenden. Stödteamet bedömer att 122 ärenden har rört oro för skolattack. Övriga ärenden har inte kunnat kopplas specifikt till oro för att en eller flera personer ska begå en skolattack, men i flera fall är det svårt att kategorisera.

Efter skolattacken i Örebro i februari 2025 ökade antalet ärenden till stödtelefonen. Från att ha rört sig om ett snitt på cirka tre samtal i veckan kom under en period cirka tio samtal in i veckan. Det är ännu många aktörer som inte känner till att stöd finns att få från CVE. I takt med att fler får kännedom om att de kan vända sig till CVE förväntas efterfrågan fortsätta öka.

3.4 Det finns ett behov av ytterligare reglering

Av förordningen med instruktion för Brottsförebyggande rådet framgår att CVE ska, från i huvudsak kriminalpolitiska utgångspunkter, stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism genom att bland annat ge behovsanpassat stöd till

kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. Stödteamet hos CVE bidrar till denna uppgift framförallt genom det strategiska stöd som lämnas till olika aktörer som sökt stöd, men även genom att ge operativt stöd i individärenden där det finns en koppling till våldsbejakande extremism.

Utöver detta ska CVE ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. Även för att utföra denna uppgift lämnar stödteamet dels strategiskt stöd, dels operativt stöd i individärenden.

För närvarande har Brå särskilt stöd i lag för att behandla personuppgifter när myndigheten ger behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack.[4] Syftet med lagen är att ge myndigheten möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. Enligt 40 kap. 7 f § OSL gäller även sekretess för enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i denna verksamhet.

Om ett individärende som kommer in till stödteamet inte rör oro för en skolattack utan förebyggande av våldsbejakande extremism finns för närvarande ingen särskild personuppgiftsreglering och inte heller något fullgott sekretesskydd. I det förebyggande arbetet går det generellt inte att på förhand avgöra om de riskfaktorer som en individ uppvisar kommer att leda till att de i förlängningen kan komma att rikta sitt våld mot en skola eller mot en annan plats. Uppdelningen mellan oro för skolattacker och våldsbejakande extremism blir därmed godtycklig. Det finns därtill ett flertal exempel på när en individ ändrat sig under tidens gång, från att ha för avsikt att rikta sitt våld mot en skola, till att sedan sikta in sig på en offentlig plats. Individens avsikter och handlande kan vara föränderligt. Det är mycket viktigt att myndigheten har tillfredsställande lagligt stöd att behandla samtliga personuppgifter och skydda samtliga känsliga uppgifter inom ramen för deras stödfunktion oavsett om oron avser våldsbejakande extremism eller oro för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack.

I och med att det inte alltid går att göra en tydlig gränsdragning om ett ärende rör förebyggande av våldsbejakande extremism eller oro för en skolattack så leder denna problematik till stora svårigheter i stödteamets arbete. Därtill bidrar det till en otydlighet kring hur verksamheten ska dokumenteras på ett ändamålsenligt sätt i det enskilda fallet. Förutom svåra bedömningar i stödteamets verksamhet har det även skapats osäkerhet hos andra aktörer. Med anledning av den typ av stöd som stödteamet enligt myndighetens instruktion förväntas ge, har vissa aktörer utgått ifrån att sekretessbestämmelsen gäller stödteamets hela verksamhet, det vill säga i samtliga individärenden i vilka stödteamet ger behovsanpassat stöd till yrkesverksamma. Därmed händer det idag att andra aktörer delar känsliga uppgifter i tron att dessa är skyddade inom CVE:s verksamhet. Avsaknaden av sekretesskydd leder även till att vissa aktörer drar sig för att ta emot stöd av osäkerhet för på vilket sätt ärendet kan komma att klassificeras i CVE:s verksamhet. Som framgått ovan är merparten av de ärenden som stödteamet hanterar individärenden och det är svårt att på ett effektivt sätt ge stöd utan att behandla personuppgifter. Vid kontakter behöver såväl stödteamet som den andra aktören kunna säkerställa att man talar om rätt individärende. För att kunna ge adekvat operativt stöd behöver stödteamet och aktören kunna diskutera specifika skydds- och riskfaktorer såsom ideologiska tankar, hemsituation och eventuell skolgång i det specifika ärendet och även kunna följa upp detta över tid. Dels vid enskild kontakt mellan CVE och en yrkesverksam, dels vid samverkansmöten mellan flera olika aktörer. Det händer även att stödteamet, med sin specialistkunskap och unika mängderfarenhet av den här typen av ärenden, lyckas få en hittills oförstående aktör att förstå substansen i andra aktörers oro och inse sin egen roll i arbetet kring individen. Det är viktigt att komma ihåg att den här typen av ärenden både är ovanliga och sällan förekommande på lokal nivå. För att på detta sätt kunna sammanlänka viktiga aktörer i ett specifikt

[4] Se lagen om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet.

individärende behöver stödteamet kunna hantera personuppgifter. Detta oaktat om det handlar om en oro för skolattack eller förebyggande av våldsbejakande extremism som också i förlängningen kan leda till allvarliga våldshandlingar.

Bristande möjligheter att behandla personuppgifter och att skydda den information som lämnas till stödteamet påverkar formen och kvalitéten på det stöd som kan lämnas. Det påverkar även verksamhetens möjligheter att samla kunskap och erfarenheter över tid.

3.5 Det behövs därför ett utökat sekretesskydd

Precis som inom ramen för uppgiften att ge stöd och råd vid oro för en skolattack skulle Brå inom ramen för sin uppgift att ge stöd vid frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism behöva kunna hantera uppgifter om enskilda personer som kan vara mycket integritetskänsliga. Det kan liksom vid oro för en skolattack exempelvis röra sig om information om grupperingar, politiska eller ideologiska uttryck, uttryck för våldsfascination, bilder eller inlägg i sociala medier och videomaterial som kan innehålla hot om brottslighet, men också om uppgifter av ytterst personlig karaktär såsom uppgifter om psykisk ohälsa, hemförhållanden, skolgång eller insatser från socialtjänsten. Det kan även vara fråga om uppgifter om till exempel en enskilds kopplingar till våldsbejakande extremism. Om sådana uppgifter blev offentliga, skulle det i många fall leda till att individen lider skada eller men. De uppgifter som stödteamet kan komma att hantera när de utför uppgiften att ge behovsanpassat stöd vid frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism motiverar precis som vid utförande av uppgiften att ge råd och annat stöd vid oro för en skolattack ett behov av skydd i sekretesslagstiftningen.

Den gällande sekretessbestämmelse som i dag skulle kunna tillämpas i verksamhet som avser uppgiften att ge behovsanpassat stöd vid frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism, utan koppling till oro för en skolattack, är den generella bestämmelsen om sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga förhållanden i 21 kap. 1 § OSL. Den är dock begränsad till uppgifter som rör en enskilds hälsa eller sexualliv och är dessutom enbart tillämplig om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Detta skydd bedöms inte vara tillräckligt.

Vid en intresseavvägning mellan allmänhetens intresse av insyn i myndighetens verksamhet och den enskildes intresse av att känsliga uppgifter inte sprids är Brås bedömning att intresset av att skydda uppgifter om enskildas förhållanden i detta fall överväger insynsintresset. Den givna utgångspunkten när en sekretessbestämmelse utformas är dock att en begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar inte ska gå utöver vad som är motiverat med hänsyn till de intressen som sekretessen avser att skydda. Dessutom ska sekretessbestämmelser utformas så specifikt som möjligt när det gäller både sekretessens föremål och dess räckvidd, det vill säga vilka uppgifter som bestämmelsen skyddar och vilken typ av ärenden eller verksamheter som den är tillämplig i.

Som framgått ovan kan det inom ramen för uppgiften att ge råd och annat stöd vid oro för skolattacker vara fråga om en stor mängd uppgifter av varierande slag som kan komma att behöva behandlas. Detsamma gäller vid uppgiften att ge stöd i frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. Även för den verksamheten bör därför sekretessbestämmelsen gälla uppgifter om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden. Uppgiftshanteringen kommer i första hand inte avse ekonomiska förhållanden men att begränsa sekretessen till enbart personliga förhållanden skulle innebära en risk för att uppgifter av känslig natur faller utanför bestämmelsens tillämpningsområde. Det är angeläget att samtliga integritetskänsliga uppgifter som hanteras av Brå inom ramen för dessa uppdrag ges ett tillräckligt skydd. I och med att uppgiften inte rör myndighetsutövning och att det regelmässigt rör sig om mycket integritetskänsliga uppgifter bör sekretess gälla om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men, det vill säga med ett omvänt skaderekvisit.

En sekretessbestämmelse bör innehålla en yttersta begränsning i tid. När det gäller sekretess till skydd för enskildas personliga förhållanden är sekretesstiden i regel bestämd till högst

sjuttio år med utgångspunkt i att sekretessen bör gälla under större delen av den enskildes livstid (se prop. 1979/80:2 del A s. 459–460 och 493–494). Detta gör sig gällande även för uppgifter om personliga förhållanden i nu aktuell verksamhet. Inom ramen för uppgiften att ge stöd vid frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism kommer de känsliga uppgifterna i de allra flesta fallen avse unga personer. Sekretesstiden för uppgifter om enskildas personliga förhållanden bör därför bestämmas till sjuttio år. Sekretesstiden bör vara densamma för uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden.

Mot denna bakgrund behöver befintlig sekretessbestämmelse i 40 kap. 7 f § OSL ändras så att den skyddar uppgifter om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden hos Brå i verksamhet som avser uppgiften att ge råd och annat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar en oro för våldsbejakande extremism eller skolattacker.

3.6 Det behövs också en särskild reglering om personuppgiftsbehandling

I avsaknad av en särskild personuppgiftsreglering som omfattar uppgiften att ge behovsanpassat stöd vid förebyggande av våldbejakande extremism använder myndigheten, i den mån personuppgifter behandlas, de generellt tillämpliga dataskyddsreglerna. Detta är inte tillräckligt vare sig ur effektivitets- eller integritetssynpunkt.

Som utgångspunkt sker rådgivningen som enbart rör förebyggande av våldsbejakande extremism i avidentifierade ärenden. Detta till följd av avsaknaden av dels särskild personuppgiftsreglering, dels fullgott sekretesskydd. Det innebär bland annat att stödteamet inte alltid kan delta i samverkansmöten där individärenden behandlas och att möjligheterna att dokumentera verksamheten på ett tillfredsställande sätt försvåras.

Precis som vid utförandet av uppgiften att ge stöd till den som hanterar oro för en skolattack finns behov av att behandla personuppgifter när CVE utför uppgiften att ge stöd i individärenden där det finns oro för våldsbejakande extremism. Även i dessa fall kan det röra sig om känsliga personuppgifter.

För att ge Brottsförebyggande rådet möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling även när oron tar sikte på våldsbejakande extremism bör lagen ändras så att den även gäller vid behandling av personuppgifter inom ramen för uppgiften att ge stöd vid oro för våldsbejakande extremism. Behandlingen ska få ske om det är nödvändigt för att utföra uppgiften.

Sådana personuppgifter behöver även få behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning, eller för andra ändamål under förutsättning att dessa inte är oförenliga med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Lagens nuvarande bestämmelser som avser tillgången till personuppgifter, behandling av känsliga personuppgifter, sökbegränsningar och rätten att göra invändningar behöver även vara tillämpliga när uppgiften att ge stöd vid oro för våldbejakande extremism utförs. Även regleringen som avser längsta tid som personuppgifter får behandlas behöver vara densamma som för personuppgifter som behandlas för att utföra stöd vid oro för skolattacker.

3.7 Myndighetens instruktion behöver förtydligas

Som konstaterats ovan lämnar CVE både operativt och strategiskt stöd till myndigheter, kommuner och andra aktörer oavsett om föremålet för oron är våldsbejakande extremism eller skolattack. Uppgiften att utföra denna verksamhet är dock formulerat på olika sätt i myndighetens instruktion. För att förtydliga att CVE ska arbeta med operativt stöd oavsett om det avser våldsbejakande extremism eller oro för skolattacker föreslås att instruktionen ändras på så sätt att CVE ska ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet *hanterar ärenden* i vilka det finns en oro för

våldsbejakande extremism eller för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. Att CVE lämnar strategiskt stöd när det avser skolattacker behöver också förtydligas genom att det i instruktionen framgår att behovsanpassat stöd även ska ges till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av skolattacker. Att sådant stöd ska lämnas vid frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism framgår i 7 a § förordningen med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

4. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 1 januari 2027.

Bedömning: Det finns inget behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen: Uppgiften att ge stöd vid oro för skolattacker har gällt från och med den 1 mars 2025. För att myndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt bör de nu föreslagna ändringarna träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 1 januari 2027. Det finns inget behov av övergångsbestämmelser. Det finns inte heller något behov av särskilda informationsinsatser.

5. Konsekvenser

Bedömning: Förslagen innebär inga kostnadsökningar från Brå eller andra myndigheter eller för staten i övrigt.

Förslagen innebär ett intrång i den registrerades personliga integritet, men detta intrång är motiverat med hänsyn till intresset av att förbygga våldsbejakande extremism.

Sammantaget bedöms förslagen vara proportionerliga och förenliga med regeringsformen, Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och barnkonventionen.

Förslagen kan förväntas bidra till det brottsförebyggande arbetet.

Förslagen förväntas inte medföra några övriga konsekvenser.

Skälen för bedömningen

Förslagen syftar till att förbättra möjligheten att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för våldsbejakande extremism och innebär att myndighetens möjligheter att behandla personuppgifter utökas ytterligare och att fler uppgifter kan skyddas. Förslagen innebär att CVE kommer kunna ge ett mer adekvat stöd i det enskilda ärendet och att verksamheten får bättre förutsättningar att samla kunskap och erfarenheter över tid. Förslagen innebär även att uppgiften tydliggörs i myndighetens instruktion.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen kan komma att medföra viss administration för Brå men förväntas samtidigt förenkla annan hantering inom verksamheten. Lagförslagen bedöms inte medföra några kostnadsökningar för Brå eller andra myndigheter eller för staten i övrigt.

Konsekvenser för den personliga integriteten

Inledningsvis kan nämnas att förslagen innebär ett intrång i den registrerades personliga integritet, men detta intrång är motiverat med hänsyn till intresset av att skydda samhället mot våldsbejakande extremism.

Den föreslagna ändringen i lagen om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet ger ökade möjligheter att behandla personuppgifter. Särskilt gäller detta känsliga personuppgifter. Förslaget möjliggör för myndigheten att få del av än mer uppgifter som kan vara mycket känsliga för den personliga integriteten såsom exempelvis uppgifter om psykisk ohälsa, hemförhållanden, insatser från socialtjänst eller andra uppgifter som avslöjar personernas åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Det kan också röra sig om uppgifter om begångna eller misstänkta brott. Att sådana uppgifter om enskilda behandlas av en myndighet innebär risker för de enskildas integritet, särskilt när det sker i relativt stor omfattning.

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Förslaget kan i enskilda fall möjliggöra ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten, som dessutom kan ske utan samtycke. Med hänsyn till den behandling av uppgifterna som CVE kan behöva göra inom ramen för uppgiften att ge stöd vid oro för förbyggande av våldsbejakande extremism, kan det inte heller uteslutas att intrånget i vissa fall skulle kunna anses innebära en kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Förslagen kan alltså innebära en begränsning av skyddet mot intrång som innebär kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Sådana begränsningar får göras genom lag, men endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får heller aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Dessutom får begränsningen inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 20 § första stycket 2 och 21 § regeringsformen).

Förslaget om ändring i lagen om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet innebär att begränsningen görs genom lag och ändamålen – det vill säga att förebygga våldsbejakande extremism – är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Ändringen kommer innebära att Brå kan inhämta och behandla personuppgifter endast i den utsträckning som är nödvändig för att utföra uppgiften. Dessutom ställer lagen upp en rad säkerhetsåtgärder, såsom bestämmelser om sökbegränsningar och begränsad tillgång till personuppgifterna inom Brå. Vidare föreslås en ändring i OSL till skydd för enskilda. Bedömningen är därför att begränsningen av skyddet för den enskilde inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen och att den inte heller sträcker sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. De uppgifter om en enskild som behandlas kan vara sådana att de i och för sig avslöjar personens åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Anledningen till att de behandlas är emellertid för att förebygga våldsbejakande extremism. Begränsningen av skyddet för den enskilde görs alltså inte enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Sammantaget innebär detta att förslagen är förenliga med 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Rätten till respekt för privatlivet enligt den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) får inskränkas med stöd av lag om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Förslagen måste anses förenliga med Europakonventionen. Att förebygga våldsbejakande extremism är mål av allmänt samhällsintresse, och möjligheten att effektivt bidra till dessa begränsas om Brå inte har möjlighet att behandla personuppgifter i den utsträckning som lagförslaget innebär. Den inskränkning som förslaget innebär av rätten till integritet och respekt för privat- och familjeliv samt skydd av personuppgifter enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna är därför nödvändig. Eftersom förslaget dessutom får anses vara proportionerligt är det förenligt även med rättighetsstadgan och uppfyller dessutom proportionalitetskraven i EU:s dataskyddsförordning. Av samma skäl är förslaget även förenligt med bestämmelserna om rätt till privat- och familjeliv i barnkonventionen.

Konsekvenser av om förändringarna inte genomförs

Om föreslagna lagändringar inte kommer till stånd finns en risk att personuppgifter kan komma att behandlas på ett felaktigt sätt, då det på ett förebyggande stadium kan vara svårt att kategorisera de ärenden som stödteamet involveras i, och att skyddsvärda uppgifter som stödteamet får del av saknar sekretesskydd hos myndigheten. Det kan också få till följd att de aktörer som har ett behov av stöd inte kontaktar stödteamet eller inte delar viktig och relevant information på grund av osäkerhet kring uppgifternas skydd hos Brå. Om hela stödteamets verksamhet skulle omfattas skulle det innebära att verksamheten kan bedrivas mer enhetligt och effektivt oavsett om ärendet handlar om förebyggande av oro för våldsbejakande extremism eller skolattack, eller om ärendet har inslag av båda dessa frågor. Det är därför angeläget för myndigheten att en tydlig reglering kring personuppgiftsbehandling som omfattar hela stödteamets verksamhet kommer till stånd och att alla känsliga uppgifter som kan komma stödteamet till del omfattas av sekretess.

Övriga konsekvenser

Förslaget innebär inte att CVE får någon ny uppgift utan medför att redan befintliga uppgifter tydliggörs och kan utföras mer effektivt och att ett adekvat stöd kan ges till kommuner, myndigheter och andra aktörer i individärenden precis som i ärenden där det finns en oro för skolattack. Det kommer fortsatt vara upp till varje berörd aktör att avgöra om det finns skäl att söka stöd och huruvida känsliga personuppgifter bör delas med CVE. Förslagen innebär inte att CVE tar över något beslutsfattande i de ärenden där CVE ger stöd. Förslagen bedöms således inte inskränka det kommunala självstyret.

I och med att förslagen ger myndigheten möjligheten att arbeta mer effektivt med frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism kan förslagen förväntas bidra till det brottsförebyggande arbetet.

Ändringen bedöms inte medföra några konsekvenser för sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet. Förslagen bedöms heller inte ha inverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. Förslagen bedöms inte innebära några övriga konsekvenser utöver ovan nämnda.

6. Författningskommentar

6.1 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

40 kap.

7 f § *Sekretess gäller i verksamhet hos Brottsförebyggande rådet som avser uppgifterna att*
1. vara kontaktpunkt för myndigheter och andra beslutsorgan som inom ramen för sina respektive uppdrag fördelar offentliga medel eller på annat sätt granskar offentligt finansierade verksamheter, och
2. ge råd och annat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar en oro för våldsbejakande extremism eller skolattacker.

Sekretessen enligt första stycket gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Paragrafen reglerar sekretess i viss verksamhet vid Brå. Övervägandena finns i avsnitt 3.5.

Av *första stycket* framgår att sekretess gäller i vissa verksamheter hos Brå. *Punkten 2* ändras på så sätt att sekretessen även gäller i verksamhet som avser uppgiften att ge stöd och råd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar en oro för våldsbejakande extremism.

Andra och *tredje stycket* är oförändrade.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:31) om viss personuppgiftsbehandling vid Brottsförebyggande rådet

2 § *Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter vid Brottsförebyggande rådet när myndigheten*
1. utför uppgiften att vara kontaktpunkt för myndigheter och andra beslutsorgan som inom ramen för sina respektive myndighetsuppdrag fördelar offentliga medel eller på annat sätt granskar offentligt finansierade verksamheter, och
2. ger behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för våldsbejakande extremism eller att en eller flera personer ska genomföra en skolattack.
Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 3.6.

Av *första stycket* framgår att lagen gäller vid behandling av personuppgifter i viss verksamhet vid Brå. *Punkten 2* ändras på så sätt att myndighetens uppgift att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för våldsbejakande extremism omfattas av lagens tillämpningsområde.

Andra stycket är oförändrat.

6.3 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet

7 b § *Det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism ska ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar ärenden i vilka det finns en oro för våldsbejakande extremism eller för att en eller flera personer ska genomföra en skolattack. Behovsanpassat stöd ska även ges till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av skolattacker.*

Paragrafen reglerar CVE:s uppgift att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer om våldsbejakande extremism och oro för skolattacker. Övervägandena finns i avsnitt 3.7.

Paragrafen ändras på så sätt att CVE:s uppgift att ge stöd i individärenden, det vill säga när kommuner, myndigheter och andra aktörer i sin verksamhet hanterar ärenden, och centrets uppgift att ge strategiskt stöd även i frågor som rör förebyggande av skolattacker förtydligas.

Denna hemställan har beslutats av generaldirektören Jonas Trolle efter föredragning av tf. chefsjuristen Elin Kåvemyr Berkelund. I den slutliga beredningen har även tf. avdelningschefen Robert Kindroth deltagit.

KS § Dnr 2024/153

Uppdrag till samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden att projektera för annan användning av Skanslyckan för genomförandet av Omsorgens hus på Rönnevägen (f d Falkalyckan)

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen ger samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden i uppdrag att projektera för annan användning av Skanslyckan-fastigheten. Projekteringen ska göras i samråd med arbete- och välfärdsnämnden som nyttjare av lokalerna.

Finansieringen görs inom befintliga ramar.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen ge samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för annan användning av Skanslyckan-fastigheten (daglig verksamhet snickeri och tillverkning, boendestödjarnas personalutrymmen, m m). Projekteringen ska göras i samråd med arbete- och välfärdsnämnden som nyttjare av lokalerna och bör vara avslutad så att berörda verksamheter kan utflytta från Rönnevägen 6 a-d i god tid innan ombyggnationen av den byggnaden startar (berör sutterängplanet samt plan två och tre).

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslöt 2024-04-16 (§ 71, dnr 2024/153), se bilaga 1:

”Kommunstyrelsen beslutar att ge samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för ett ”Omsorgens hus” inom del av fastigheten Krabban 1 (Rönnevägen, f d Falkalyckan) i Sölvesborg.

Samråd ska ske med Sölvesborgshem AB som fastighetsägare samt berörda nämnder. Uppdraget ska redovisas för kommunstyrelsen senast 2024-09-30.”

Kort efter kommunstyrelsens beslut uppdagades det att den önskade ombyggnationen med tillhörande följder på marken, t ex avseende parkeringsbehovet, påfordrade en ändring av detaljplanen för fastigheten och dess närområde, vilken då igångsattes på initiativ av Sölvesborgshem AB. Projekteringsarbetet sattes då i väntläge.

2025-10-avrapporterade fastighetschefen och VD inom Sölvesborgshems AB uppdraget (se bilaga 2, inkl underbilagor) enligt i korthet följande:

*tre projekteringsmöten har genomförts under perioden 25-05-14 till 25-08-26 med berörda verksamheter som varit delaktiga.

*ombyggnadskostnaden bedöms till ca 9 000 kr/kvm vilket ger en bedömd totalkostnad på 19 918 000 kr. Sölvesborgshem AB som fastighetsägare står för investeringsutgiften och ersätts för den ökade kostnaden som följer av investering (ca 780 000 kr/år) via en utökad hyra från kommunen.

*nya hyresavtal upprättades avseende var för sig:
-lokaler för hemtjänsten (flyttad från Duvan-området)
-lokaler för rehab-verksamheten, den kommunala hälso- och sjukvården, Trygg hemgång, samt
-lokaler fr Myndighetsenheten inom vård- och omsorgsförvaltningen (biståndshandläggare, avgiftshandläggare m fl).

Efter detta är ärendet återgått i ”väntläge” i avvaktan på att behövlig detaljplaneändring ska genomföras. Nu bedöms denna vara ganska nära förestående varför nästa steg i projekteringsarbetet bör initieras för att inte tappa tid när väl detaljplanen är ändrad.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-03-31.

1. Kommunstyrelsens beslut 2024-04-16 § 71 Projektering av ett Omsorgens hus i del av fastigheten Krabban 1 (Rönnevägen 6 a-d)

2. Skrivelse till kommunstyrelsen från fastighetschefen och VD:n i Sölvesborgshem AB (avrapportering av projekteringsuppdrag inkl investerings- och kostnadskalkyl).

KSAU § 102/2026.

_____

KSAU § 102 Dnr 2024/153

Uppdrag till samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden att projektera för annan användning av Skanslyckan för genomförandet av Omsorgens hus på Rönnevägen (f d Falkalyckan)

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ger samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämnden i uppdrag att projektera för annan användning av Skanslyckan-fastigheten. Projekteringen ska göras i samråd med arbete- och välfärdsnämnden som nyttjare av lokalerna.

Finansieringen görs inom befintliga ramar.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen ge samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för annan användning av Skanslyckan-fastigheten (daglig verksamhet snickeri och tillverkning, boendestödjarnas personalutrymmen, m m). Projekteringen ska göras i samråd med arbete- och välfärdsnämnden som nyttjare av lokalerna och bör vara avslutad så att berörda verksamheter kan utflytta från Rönnevägen 6 a-d i god tid innan ombyggnationen av den byggnaden startar (berör sutterängplanet samt plan två och tre).

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslöt 2024-04-16 (§ 71, dnr 2024/153), se bilaga 1:

”Kommunstyrelsen beslutar att ge samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för ett ”Omsorgens hus” inom del av fastigheten Krabban 1 (Rönnevägen, f d Falkalyckan) i Sölvesborg.

Samråd ska ske med Sölvesborgshem AB som fastighetsägare samt berörda nämnder. Uppdraget ska redovisas för kommunstyrelsen senast 2024-09-30.”

Kort efter kommunstyrelsens beslut uppdagades det att den önskade ombyggnationen med tillhörande följder på marken, t ex avseende parkeringsbehovet, påfordrade en ändring av detaljplanen för fastigheten och dess närområde, vilken då igångsattes på initiativ av Sölvesborgshem AB. Projekteringsarbetet sattes då i väntläge.

2025-10-avrapporterade fastighetschefen och VD inom Sölvesborgshems AB uppdraget (se bilaga 2, inkl underbilagor) enligt i korthet följande:

*tre projekteringsmöten har genomförts under perioden 25-05-14 till 25-08-26 med berörda verksamheter som varit delaktiga.

*ombyggnadskostnaden bedöms till ca 9 000 kr/kvm vilket ger en bedömd totalkostnad på 19 918 000 kr. Sölvesborgshem AB som fastighetsägare står för investeringsutgiften och ersätts för den ökade kostnaden som följer av investering (ca 780 000 kr/år) via en utökad hyra från kommunen.

*nya hyresavtal upprättades avseende var för sig:
-lokaler för hemtjänsten (flyttad från Duvan-området)
-lokaler för rehab-verksamheten, den kommunala hälso- och sjukvården, Trygg hemgång, samt
-lokaler fr Myndighetsenheten inom vård- och omsorgsförvaltningen (biståndshandläggare, avgiftshandläggare m fl).

Efter detta är ärendet återgått i ”väntläge” i avvaktan på att behövlig detaljplaneändring ska genomföras. Nu bedöms denna vara ganska nära förestående varför nästa steg i projekteringsarbetet bör initieras för att inte tappa tid när väl detaljplanen är ändrad.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-03-31.

1. Kommunstyrelsens beslut 2024-04-16 § 71 Projektering av ett Omsorgens hus i del av fastigheten Krabban 1 (Rönnevägen 6 a-d)

2. Skrivelse till kommunstyrelsen från fastighetschefen och VD:n i Sölvesborgshem AB (avrapportering av projekteringsuppdrag inkl investerings- och kostnadskalkyl).

_____

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 61 91
lars.ericsson@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Uppdrag till Samhällsbyggnads-,fritid- och kulturnämnden att projektera för annan användning av Skanslyckan för genomförandet av Omsorgens hus på Rönnevägen 6 a-d (f d Falkalyckan).

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för annan användning av Skanslyckan-fastigheten (daglig verksamhet Snickeri och tillverkning, boendestödjarnas personalutrymmen, m m).

Projekteringen ska göras i samråd med Arbete- och välfärdsnämnden som nyttjare av lokalerna och bör, om möjligt, vara avslutad så att berörda verksamheter kan utflytta från Rönnevägen 6 a-d i god tid innan ombyggnationen av den byggnaden startar (berör sutterängplanet samt plan två och tre).

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut påverkar barn och unga specifikt i mycket ringa grad.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen ge Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för annan användning av Skanslyckan-fastigheten (daglig verksamhet Snickeri och tillverkning, boendestödjarnas personalutrymmen, m m). Projekteringen ska göras i samråd med Arbete- och välfärdsnämnden som nyttjare av lokalerna och bör vara avslutad så att berörda verksamheter kan utflytta från Rönnevägen 6 a-d i god tid innan ombyggnationen av den byggnaden startar (berör sutterängplanet samt plan två och tre).

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslöt 2024-04-16 (§ 71, dnr 2024/153), se bilaga 1:

”Kommunstyrelsen beslutar att ge Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för ett ”Omsorgens hus” inom del av fastigheten Krabban 1 (Rönnevägen, f d Falkalyckan) i Sölvesborg.

Samråd ska ske med Sölvesborgshem AB som fastighetsägare samt berörda nämnder. Uppdraget ska redovisas för Kommunstyrelsen senast 2024-09-30.”

Kort efter Kommunstyrelsens beslut uppdagades det att den önskade ombyggnationen med tillhörande följder på marken, t ex avseende parkeringsbehovet, påfordrade en ändring av detaljplanen för fastigheten och dess närområde, vilken då igångsattes på initiativ av Sölvesborgshem AB. Projekteringsarbetet sattes då i väntläge.

2025-10-avrapporterade fastighetschefen och VD inom Sölvesborgshems AB uppdraget (se bilaga 2, inkl underbilagor) enligt i korthet följande:

*tre projekteringsmöten har genomförts under perioden 25-05-14 till 25-08-26 med berörda verksamheter som varit delaktiga.

*ombyggnadskostnaden bedöms till ca 9 000 kr/kvm vilket ger en bedömd totalkostnad på 19 918 000 kr. Sölvesborgshem AB som fastighetsägare står för investeringsutgiften och ersätts för den ökade kostnaden som följer av investering (ca 780 000 kr/år) via en utökad hyra från kommunen.

*nya hyresavtal upprättades avseende var för sig:
-lokaler för hemtjänsten (flyttad från Duvan-området)
-lokaler för rehab-verksamheten, den kommunala hälso- och sjukvården, Trygg hemgång, samt
-lokaler fr Myndighetsenheten inom Vård- och omsorgsförvaltningen (biståndshandläggare, avgiftshandläggare m fl).

Efter detta har ärendet återgått i ”väntläge” i avvaktan på att behövlig detaljplaneändring ska genomföras. Nu bedöms denna vara ganska nära förestående varför nästa steg i projekteringsarbetet bör initieras för att inte tappa tid när väl detaljplanen är ändrad.

Bedömning

För att genomföra projekt Omsorgens hus på Rönnevägen 6 a-d måste följande verksamheter, som i dagsläget har lokaler där, omflyttas till fastigheten Skanslyckan på Bancks väg:

Daglig verksamhetsgruppen Snickeri och tillverkning inom funktionshinderomsorgen i AVN,

Boendestödjarnas personalutrymmen (toaletter, omklädning, dusch, kontorsarbetsplatser m m.

I Skanslyckan finns redan nu verksamheterna ”Tillbaka till Skolan” och ”chaufförsverksamheten”, båda inom Arbete- och välfärdsnämndens ansvar.

Ett projekteringsarbetet behöver därför göras av Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden så att Skanslyckan anpassas för de fyra verksamheternas behov och förutsättningar.

I projekteringsarbetet ska samråd ske med berörda verksamheter inom Arbete- och välfärdsnämnden

Projekteringsarbete bör, om möjligt, bedrivas så det är slutfört senast när detaljplaneändringen är genomförd. Förutom sedvanliga byggnadsritningar och dylikt ska projekteringen utmynna i en redovisning av bedömd investeringsutgift och bedömda årliga driftskostnader som följd av investeringen och fastighetens modernisering.

Evakueringslokaler under ombyggnationstiden

Berörd verksamhet och Sölvesborgshem AB som fastighetsägare och byggherre, bedömer att det under ombyggnationstiden finns behov av att evakuera befintlig verksamhet inom plan två och tre till tillfälliga lokaler, i vart fall temporärt och under del av ombyggnationstiden. Efter inventering inom de lokaler Vård- och omsorgsförvaltningen förfogar över finns flera sådana alternativ där de utflyttade verksamheterna från Rönnevägen kan placeras: inom Gerbogården - den avdelning som f n står outnyttjad (s k Paviljongen, inom Kv Ugglan - de lokaler som Bemanningsenheten tidigare nyttjade samt Inom Centrumhuset i Mjällby - de lokaler som frigjorts då hemtjänstverksamheten och HSL-verksamheten på Listerlandet flyttats till Omsorgens hus inom f d Tärnans fastighet). Någon merkostnad för dessa evakueringslokaler, utöver marginella sådana, bedöms ej uppkomma.

Ekonomiska effekter i övrigt

Skanslyckan är en kommunägd lokal på Bancks väg med en årskostnad om 383 000 kr vilket inkluderar kapitalkostnader, drift (el, VA, uppvärmning etc) samt lokalvård. Kostnaden bärs av Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturförvaltningen då Skanslyckan räknas som en lokal för ”ledning och administration”. För sådana lokaler har den aktuella förvaltningen ett

samlat ansvar och svarar för kostnaderna (avser även t ex Stadshuset, lokalerna i Kv Norsén (IFO) och Kv Anden (IFO), Hamngatans lokaler för cheferna inom Funktionshinderomsorgen).

Lokalkostnaden för Skanslyckan kommer att öka med den ökade hyra som blir följden av den i detta ärende föreslagna om- och tillbyggnaden i enlighet med den projektering som Kommunstyrelsen i nästa skede ska besluta om.

När Omsorgens hus på Rönnevägen 6 a-d är färdigställt även i de delar som avser plan 3 (medicinsk personal) samt plan 2 och sutterängplanet (hemtjänstpersonal) så blir hemtjänstens nuvarande lokaler i Kv Duvan lediga. De omspänner ca 481 kvm och kostar f n 1 055 000 kr/år (inkl drift, uppvärmning, lokalvård). Denna lokal är en bostadsrättslägenhet hos föreningen Sölvesborgshus 1. Först när denna är såld, eller annan kommunal verksamhet nyttjar lokalerna, sker kostnadsminskningen hos berörd nämnden (Vård- och omsorgsnämnden).

Projekteringen av Skanslyckan enligt detta ärendes förslag

Projekteringen av om- och tillbyggnaden av Skanslyckan bedöms medföra endast en ringa förprojekteringskostnad i form av t ex konsult eller arkitekt. Denna bedöms till i storleksordningen 50 tkr och kan bestridas av befintligt anslag för utveckling och konsulttjänster i budget hos Kommunledningsförvaltningen (vht 143).

Större projekteringskostnader läggs som en byggherrekostnad i investeringsbudgeten, om projektet godkänns efter lämnad projekteringsrapport.

Lars Ericsson
Förvaltningschef KLF

Bilagor

1 Kommunstyrelsens beslut 2024-04-16 § 71 Projektering av ett Omsorgens hus i del av fastigheten Krabban 1 (Rönnevägen 6 a-d)

2 Skrivelse till Kommunstyrelsen från fastighetschefen och VD:n i Sölvesborgshem AB (avrapportering av projekteringsuppdrag inkl investerings- och kostnadskalkyl).

Beslut sänds till:

Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden
Sölvesborgshem AB
Fastighetschefen
Arbete- och välfärdsförvaltningen
Kommunchefen
Ekonomichefen

KS § 71 Dnr 2024/153

Projektera ett Omsorgens hus inom del av fastigheten Hummern 1 (Rönnevägen, f d Falkalyckan) i Sölvesborg

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar att ge Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för ett ”Omsorgens hus” inom del av fastigheten Hummern 1 (Rönnevägen, f d Falkalyckan) i Sölvesborg.

Samråd ska ske med Sölvesborgshem AB som fastighetsägare samt berörda nämnder. Uppdraget ska redovisas för Kommunstyrelsen senast 2024-09-30

_____

Yrkande
Kith Mårtensson M: bifall till arbetsutskottets förslag.

Mats Gunnarsson SD: Återremiss till Vård- och omsorgsnämnden och Arbete- och välfärdsnämnden med motivering: *att respektive nämnd inte ha fått delta/säga sin sak i ärendet och då anser vi att det inte har gått till väga på rätt sätt. Om beställning lämnas till Samhällsbyggnads- fritid och kultur, så måste beställande nämnd stå för kostnaden av utredningen.*

Propositionsordning

Ordförande ställer först proposition på om ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde eller vid ett senare tillfälle. Ordförande finner att ärendet ska avgöras idag.

Ordförande ställer därefter proposition på arbetsutskottets förslag och finner att kommunstyrelsen bifallit det.

_____

Mats Gunnarsson SD, Rune Andersen SD, Karolina Widerberg SD, Lisa Österbladh SD och Jimmy Rask SD reserverar sig mot beslutet.

_____

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås att Kommunstyrelsen beslutar ge Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden i uppdrag att projektera för ett ”Omsorgens hus” inom del av fastigheten Hummern 1 (Rönnevägen, f d Falkalyckan) i

Sölvesborg. Samråd ska ske med Sölvesborgshem AB som fastighetsägare. Uppdraget ska redovisas för Kommunstyrelsen senast 2024-09-30

Beslutsunderlag

Kommunchef Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2024-03-26.

Bilagor: Skiss över våningsplanen i Hummern 1 (Rönnevägen).

KSAU § 85/2024.

_____

Exp.

Samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden
Arbete- och välfärdsnämnden
Sölvesborgshem AB
Kommunchefen
Ekonomikontoret

Sölvesborgs kommun

Datum
2024-09-24

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Handläggare
Alf Svensson, 0456-81 60 41
alf.svensson@solvesborg.se

Till:

Kommunstyrelsen

Kommunchef Lars Ericsson

Uppdrag att projektera ett "Omsorgens hus" inom del av fastigheten Krabban 3 (Rönnevägen 6 a-d, fd Falkalyckan) i Sölvesborg

enl. Tjänsteskrivelse 2024-04-11 / Dnr 2024/153.

Fastighetsavdelningen har i uppdrag tillsammans med Sölvesborgshem att projektera (förstudie) för ett "Omsorgens hus" inom del av fastigheten Krabban 3 (Rönnevägen 6 a-d, fd Falkalyckan) i Sölvesborg.

Förslaget att bygga om befintliga vårdlokaler på våning 2 & 3 till permanenta kontors lokaler för kommunens verksamheter.

3 stycken projekterings möten har genomförts och landat i ett förslag enl. bilagorna.

Bilaga 1; Situationsplan & Flygfoto

Bilaga 2; Planskisser våning 2 & våning 3 Dat 2024-09-12

Alt 1: Kontorsrum

Alt 2: Kontorslandskap

Alt 3: Anpassad Plan 3 för REHAB, HSL, Trygghemgång (fullt uthyrd och anpassad)*

Alt 4: Anpassad plan 2 för Myndighetsenheten (ej fullt)*

Bilaga 3; Kostnadsberäkning för ombyggnad Dat 2024-09-24

Bilaga 2;

Alt 1; **Kontorsrum**

Plan 3

Antal arbetsplatser = 35 arb pl.

(Varav 16 rum med 2 arb pl rum & 3 rum med 1 arb pl rum)

Konferensrum = 1 rum (14 platser)

Möte/Samtalsrum = 1 rum (6 platser)

Paus/Fika = 1 rum (ca 30 platser) & Lounge = 2 rum (9+7 platser)

Kök, Förrådsrum, Kopiering & toaletter enl. planritning.

Plan 2 (Lika plan 3) se ovan.

Alt 1; ***Totalt antal kontorsplatser för plan 2 & 3 är: = 70 arbetsplatser***

Alt 2; **Kontorslandskap**

Plan 3

Antal arbetsplatser = 37 arb pl.

Konferensrum = 1 rum (14 platser)

Träffpunkt = 1 rum (6 platser)

Tysta rum = 3 rum

Paus/Fika = 1 rum (ca 30 platser) & Lounge = 2 rum (9+7 platser)

Kök, Förrådsrum, Kopiering & toaletter enl. planritning.

Plan 2 (Lika plan 3) se ovan.

Alt 2; ***Totalt antal kontorsplatser för plan 2 & 3 är: 74 arbetsplatser***

Alt 3; **Kontor anpassade Plan 3 för SSK HSL/REAB enl. önskemål.**
(31 arbetsplatser plan 3.)
(2 EC & 10 SSK & 14 REAB & 2 Trygghemgång & 1 DemensSSK,
1 Planerare (2 st halvtidstjänster)
= 30 arbetsplatser (varav +1 arbetsplatser kvar att nyttja)*

Alt 4; **Kontor anpassade Plan 2 för Myndighetsverksamheten**
(18 arbetsplatser plan 2.)
1 EC & 11 Handläggare samt 1 vik/student = 13 arbetsplatser.
(varav +5 arbetsplatser kvar att nyttja)*
Obs 1 arbetsplats per rum enligt krav av myndighetsverksamheten)**

Bilaga 3 Kostnadsberäkning för ombyggnad Dat 2024-09-24

Ombyggnadskostnaden för **Alt; 1, 3, 4** bedöms till ca **11.000 kr/m2**

vilket ger en uppskattad totalkostnad på:

16.196.000 kr (exkl. moms)

Ombyggnadskostnaden för **Alt 2; (Kontorslandskap)** bedöms till

ca 13.000 kr/m2 vilket ger en uppskattad totalkostnad på:

19.141.000 kr (exkl. moms)

Sölvesborgshem föreslår att kostnaden tas fullt enligt nedlagda kostnader av fastighetsägaren med hyresjustering och att befintliga 2 st hyreskontrakt (LOA & BOA) revideras till 3 st hyresavtal för att tydliggöra fördelningen.

Nya avtal: ”förslag” (se bilaga markerade ytor)*

-Plan 2 & 3 samt del av plan 1 & källare (LOA) (kontorslokaler) (Röd)

-Gruppbostad LSS 6 st & 3 st Service lgh plan 1 & del av källare

Daglig verksamhet (BOA) (Grön)

-Lokaldel (LOA) för LSS plan 1 & källare (Blå)

20240101	3 577 679 kr/år	
20240901	3 875 679 kr/år	
	Alt. 1,3,4 11tkr	**Alt 2 13tkr**
LOA Övrigt*	3 171 947 kr/år	3 304 463 kr/år
BOA LSS*^	887 307 kr/år	887 307 kr/år
LOA LSS*	537 901 kr/år	537 901 kr/år
S:a	4 597 155 kr/år	4 729 671 kr/år

* Omfattas av årlig hyresjustering
^ Moms tillkommer med 25%

Bilaga markerade ytor:

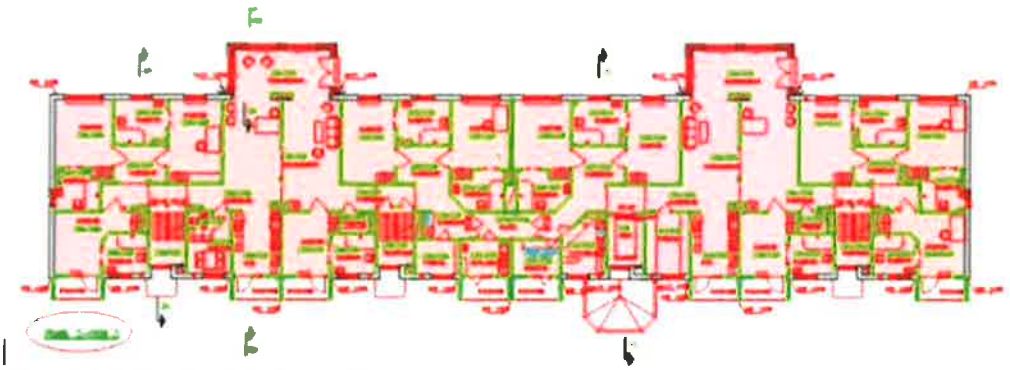

Plan 2 & 3 Kontorslokaler (röd)

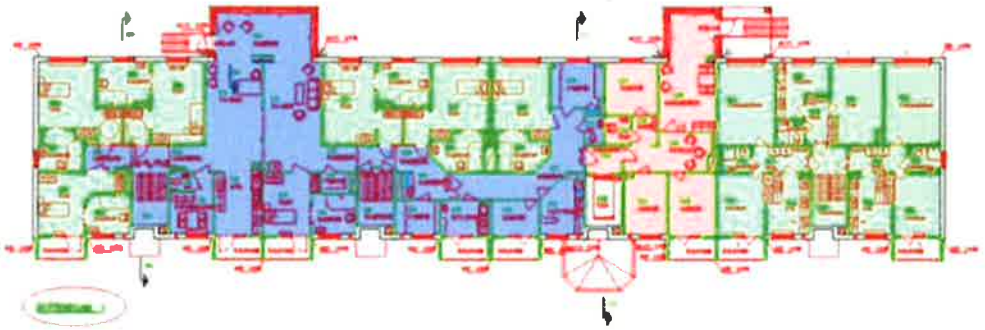

Plan 1, LSS-BOA (grön), LSS-LOA (blå) & kontorslokal (röd)

Källare, LSS-BOA (grön), LSS-LOA (blå) & Kontorslokaler (röd)

Sölvesborgshem AB har vid slutmöte den 24/9-2024 varit delaktiga och ställer sig positiva till de förslag som framtagits.

Sölvesborg 2024-09-24

Alf Svensson

Fastighetschef

Sölvesborgs kommun

Fredrik Axelsson

VD

Sölvesborgshem

BILAGA 1; Sit-plan

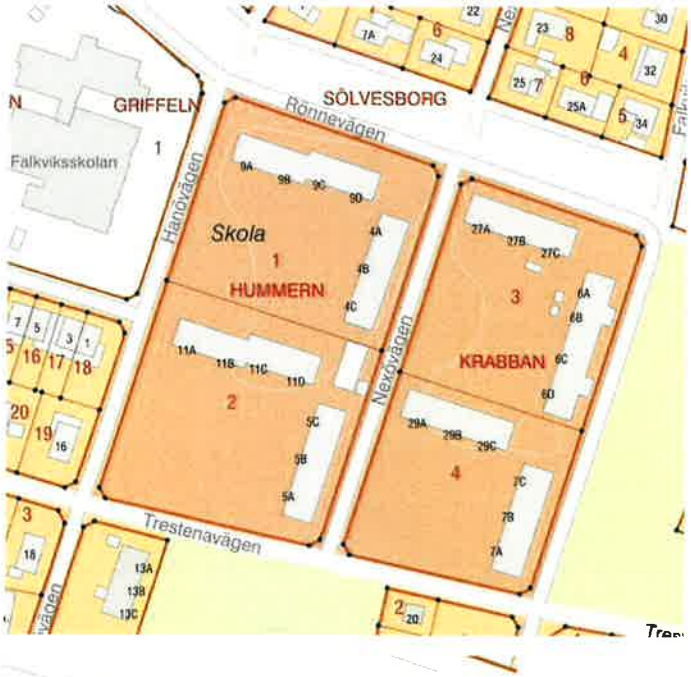

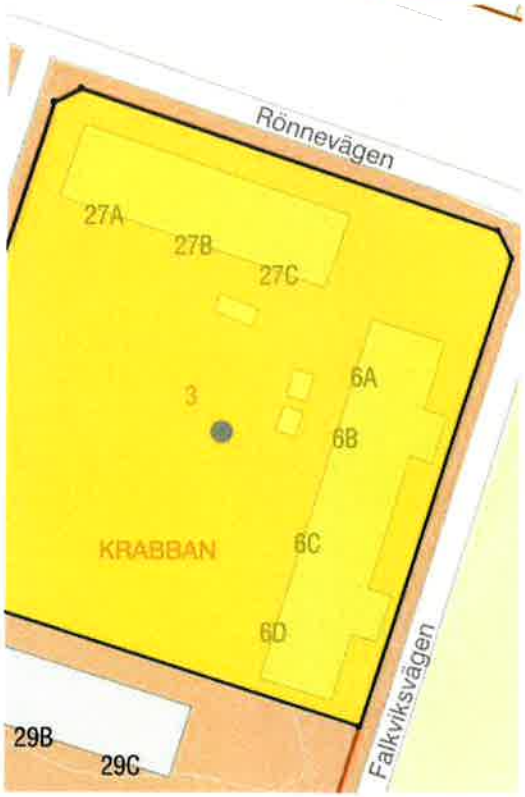

Rönnevägen
Nexövägen
Rönnevägen
Rönnevägen
27A
27B
27C
Nexövägen
Lekplats
6A
4B
6B
Nexövägen
Falkalyckan servicehus
6D
29A
29B
29C
Falkviksvägen

Sölvesborgs kommun

Datum
2025-10-27

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Handläggare
Alf Svensson, 0456-81 60 41
alf.svensson@solvesborg.se

Till: Kommunstyrelsen

Kommunchef Lars Ericsson

Uppdrag att projektera ett ”Omsorgens hus” med tillägg att Hemtjänstlokalerna flyttar till Falkalyckan från Duvan inom del fastigheten Krabban 3 (Rönnevägen 6a-d, fd Falkalkalyckan) i Sölvesborg.

Enligt tidigare Tjänsteskrivelse 2024-04-11 /Dnr 2024/153 med tillägget enl. förberedande möten den 26/3 & 15/4 2025 med Hemtjänstverksamheten från Duvan till fd. Falkalyckan

Fastighetsavdelningen har i uppdrag tillsammans med Sölvesborgshem AB projektera (förstudie) att bygga om befintliga vårdlokaler på Plan 1, 2 & 3 samt plan 0 källarplan till permanenta kontorslokaler med tillägget för hemtjänstens verksamhet.

3 st projekteringsmöten har genomförts under perioden 25-05-14--25-08-26 med berörda verksamheter som varit delaktiga.

Bilaga 1; Situationsplan inkl. P-platser, externa källare lokaler.

Bilaga 2; Plan 0 (källarplan); Hemtjänst & omklädningsrum / 528 m2

Bilaga 3; Plan 1; Lokal för Hemtjänsten (Teknikteam & Admin) / 89 m2

Bilaga 4; Plan 2; Kontorslokaler för REHAB/HSL, Trygghemgång, SSK/ 736 m2

Bilaga 5; Plan 3; Kontorslokaler för Myndighetsenheten, Hemtjänsten & Mötesrum för samtliga verksamheter. / 736 M2

Total yta = 2217 m2 samt externa källare lokaler (Cykel frd = 46 m2) & (Förråd HSL/REHAB = 82 m2)

Kostnadsberäkning för ombyggnad Dat 2025-10-27

Ombyggnadskostnaden bedöms till ca 9.000 kr/m2 viket ger en bedömd totalkostnad på: 19.918.000kr (exkl moms)

*(till underlag: kalkylbudget Dat: 2025-10-27) (enl. separat intern bilaga)**

Sölvesborgshem AB föreslår att kostnaden tas fullt ut enligt nedlagda kostnader av fastighetsägaren med hyresjustering och att hyreskontrakt upprättas med fördelning.

Nya avtal upprättas:

-Lokaler för Hemtjänsten (Omsorgsförvaltningen)

-Lokaler för REHAB/HSL, Trygg hemgång, SSK (Omsorgsförvaltningen)

-Lokaler för Myndighetsenheten (AVN-förvaltningen)

- Revidering av befintligt Avtal för LSS mht. Plan 0 (AVN-förvaltningen)

LOA total enl. ovan.

	Årshyra netto	Mån.hyra netto		Adress		KVM
Omsorgenshus*	3 328 944 kr	277 412 kr	^	Rönnevägen 6A-D	KV & Vån 1-3	2089
Mtrl.förråd*	72 000 kr	6 000 kr	^	Nexövägen 27A	KV	82
Cykelförråd*	55 200 kr	4 600 kr	^	Rönnevägen 4A	KV	46
72 P-platser	- kr	- kr		FVV & NÖV	MP	576
S:a	**3 456 144 kr**	**288 012 kr**				

*Exkl. moms
^Hyran är daterad 2025-10-27 och kan behöva revideras efter upphandling och projektets tidsutsträckning. Hyrorna justeras generellt utifrån den årliga hyresöverenskommelse Sölvesborgshem sluter med HGF.

Avtalstid: 20 år

Ingår: VA
- Vatten
- Värme
- Avfallshämtning
- Snöröjning

Hyresgästen har egna avtal för användning av elkraft.

Preliminär Tidplan för Projektet:

Beslutsunderlag för presentation:	Oktober 2025
FFU/Upphandlingar: (ca 6-8 månader)	Våren 2026
Byggstart:	prel. Hösten 2026 alt. våren 2027
Bedömd byggtid:	*8-10 månader*
Slutbesiktning & Inflyttning	prel. 2028/2029

Verksamheterna som idag är i lokalerna på fd. Falkalyckan:

Enligt vidare separat projektering av Fastighetsavdelningen.

-Utegruppen, Daglig verksamhet flyttar till Skanslyckan

-Boendestöd flyttar till Skanslyckan

-Chaufförs gruppen flyttar till Skanslyckan

Sölvesborgshem AB har vid slutmöte den 27 oktober 2025 varit delaktiga och ställer sig positiva till det förslag som framtagits.

Sölvesborg 2025-10-27

Alf Svensson
Fastighetsavdelningen

VD Fredrik Axelsson
Sölvesborgshem AB

ALLMÄNNA ANVISNINGAR

MÅTT ANGES I METER
PLUSHÖJDER ANGES I METER

N

130

52 NYA P-PLATSER (ska snedställas)

Falkviksvägen

OMSORGENS HUS

NYTT MILJÖHUS (OCH BEF.?)

6A 6B 6D

FLAGGSTÅNG H=9,0m

BEF. LADDSTOLPE
BEF. LADDSTOLPE
NY LADDSTOLPE
NY LADDSTOLPE
NY LADDSTOLPE

BEF. P-PLATS
BEF. P-PLATS

2 ST. NYA P-PLATSER

Förråd för Rehab & THG

Rönnevägen

50

20 NYA P-PLATSER (ska snedställas)

Nexövägen

Cykelförråd HTJ
Plats för ca 30 cyklar

SKALA 1:200 (A1) 0 10 20

XREF:

LAGER: SB11

PE Teknik & Arkitektur AB

BET	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

FÖRSLAG

OMSORGENS HUS
SÖLVESBORG

SÖLVESBORGSHEM

PE Teknik & Arkitektur
Arkitektur
Neptunigatan 42, 211 18 Malmö
pe.se

A	PE TEKNIK OCH ARKITEKTUR	TEL: 010-516 00 00
K		TEL:
E		TEL:
V		TEL:
M		TEL:
Br		TEL:
Ak		TEL:
.		TEL:

UPPDRAGSNUMMER	RITAD/KONSTRUERAD AV	HANDLÄGGARE
11040637	PK/AF	P. Koefoed
DATUM	UPPDRAGSANSVARIG	
2025-08-21	A. Frank	

OMSORGENS HUS
OMBYGGNAD KONTOR

SITUATIONSPLAN

SKALA	NUMMER	BET
A1 1:250 A3 1:500	A-01-1-001	

PLOT: 2025-08-21 10:38 K:\ADARK\UPPDRAG MMA\11040637\03 PRODUKTION\02 CAD BIM\01 MODELLVA-01-P.DWG ANNA FRANK

PE Teknik & Arkitektur AB

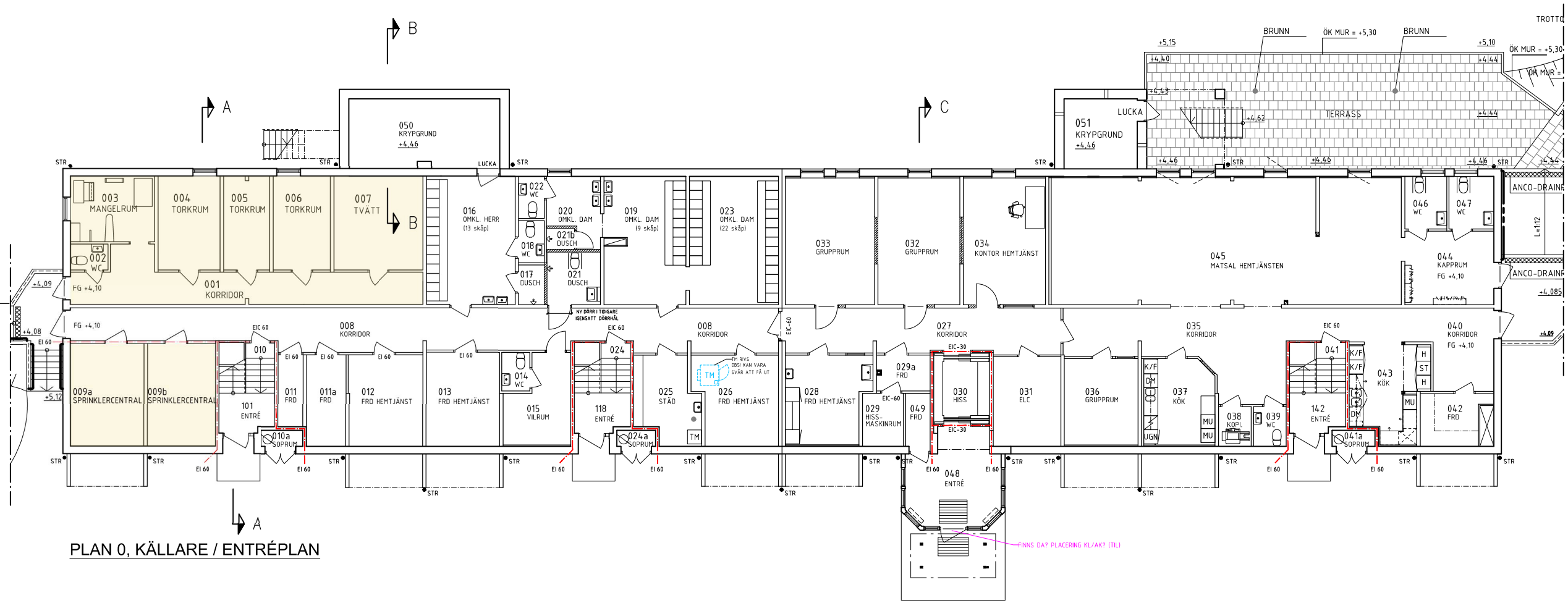

PLAN 0, KÄLLARE / ENTRÉPLAN

N

ALLMÄNNA ANVISNINGAR

MÅTT ANGES I MILLIMETER
PLUSHÖJDER ANGES I METER

RITNINGAR UPPRITADE EFTER ÄLDRE UNDERLAG (RELATIONSHANDLING 1999-08-12). AVVIKELSER FRÅN VERKLIGHET KAN FÖREKOMMA.

ALLA MÅTT SKA KONTROLLERAS PÅ PLATS FÖRE ARBETENS UTFÖRANDE OCH/ELLER BESTÄLLNING AV INREDNINGAR/TEKNIK OCH ÖPPNINGSKOMPLETTERINGAR.

FÖRKLARINGAR

- BRANDCELLSGRÄNS EI60
- BEFINTLIG VÄGG
- NY VÄGG
- NY ÖPPNING I BEF. VÄGG
- BEF. DÖRR
- NY DÖRR
- NY GLASAD DÖRR
- [MIK] FÖRBEREDELSE FÖR MEDICIN-KYLSKÅP

STR	STUPRÖR (BEF.)
K	KYL
K/F	KYL/FRYS
MU	MIKROVÅGSUGN
DM	DISKMASKIN
TK	TRYCKKNAPP
T	TAGGLÄSARE
(M)	DÖRR STÅR PÅ MAGNET
DA	DÖRRAUTOMATIK
AK	ARMBÅGSKONTAKT

- FONDVÄGG NCS S 2502-Y, LJUSGRÅ
- INGÅR EJ I ENTREPRENAD

GRANSKNING 2025-10-24

BET	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

FÖRFRÅGNINGSUNDERLAG

OMSORGENS HUS
SÖLVESBORG

SÖLVESBORGSHEM

PE Teknik & Arkitektur
Arkitektur
Neptunigatan 42, 211 18 Malmö
pe.se

A	PE TEKNIK OCH ARKITEKTUR	TEL: 010-516 00 00
K		TEL:
E		TEL:
V		TEL:
M		TEL:
Br		TEL:
Ak		TEL:
.		TEL:

UPPDRAGSNUMMER	RITAD/KONSTRUERAD AV	HANDLÄGGARE
11040637	PK/AF	P. Koefoed
DATUM	UPPDRAGSANSVARIG	
2025-xx-xx	A. Frank	

OMSORGENS HUS
OMBYGGNAD KONTOR

PLAN 0, KÄLLARE / ENTRÉPLAN

SKALA	NUMMER	BET
A1 1:100 A3 1:200	A-40-1-000	

PLOT: 2025-10-22 16:45 K:\ADARK\UPPDRAG PMMA\11040637\03 PRODUKTION\02 CAD BIM\01 MODELLA\A-40-P.DWG ANNA FRANK

XREF:
LAGER: SB11

SKALA 1:100 (A1) 0 5 10

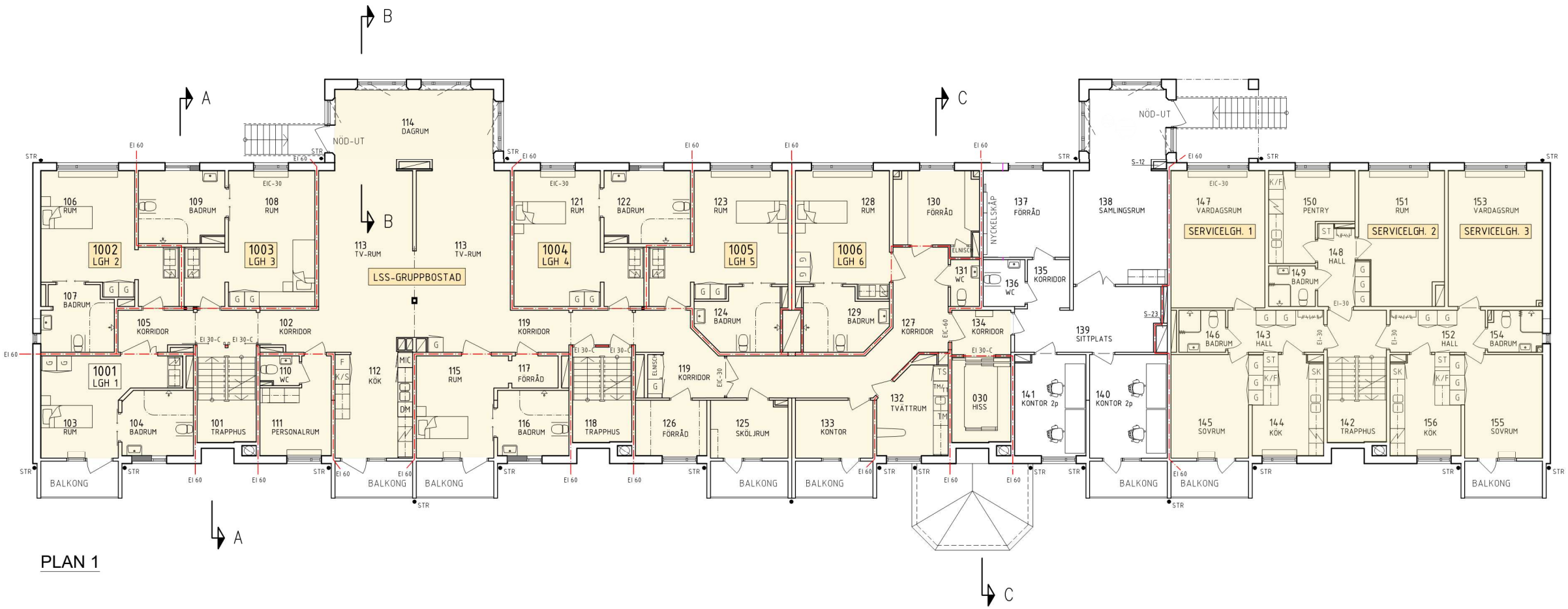

PLAN 1

N

ALLMÄNNA ANVISNINGAR

MÅTT ANGES I MILLIMETER
PLUSHÖJDER ANGES I METER

RITNINGAR UPPRITADE EFTER ÄLDRE UNDERLAG (RELATIONSHANDLING 1999-08-12). AVVIKELSER FRÅN VERKLIGHET KAN FÖREKOMMA.

ALLA MÅTT SKA KONTROLLERAS PÅ PLATS FÖRE ARBETENS UTFÖRANDE OCH/ELLER BESTÄLLNING AV INREDNINGAR/TEKNIK OCH ÖPPNINGSKOMPLETTERINGAR.

FÖRKLARINGAR

- BRANDCELLSGRÄNS EI60
- BEFINTLIG VÄGG
- NY VÄGG
- NY ÖPPNING I BEF. VÄGG
- BEF. DÖRR
- NY DÖRR
- NY GLASAD DÖRR
- FÖRBEREDELSE FÖR MEDICIN-KYLSKÅP

STR	STUPRÖR (BEF.)
K	KYL
K/F	KYL/FRYS
MU	MIKROVÅGSUGN
DM	DISKMASKIN
TK	TRYCKKNAPP
T	TAGGLÄSARE
(M)	DÖRR STÅR PÅ MAGNET
DA	DÖRRAUTOMATIK
AK	ARMBÅGSKONTAKT

- FONDVÄGG NCS S 2502-Y, LJUSGRÅ
- INGÅR EJ I ENTREPRENAD

GRANSKNING 2025-10-24

BET	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

FÖRFRÅGNINGSUNDERLAG

OMSORGENS HUS
SÖLVESBORG

SÖLVESBORGSHEM

PE Teknik & Arkitektur
Arkitektur
Neptunigatan 42, 211 18 Malmö
pe.se

A	PE TEKNIK OCH ARKITEKTUR	TEL: 010-516 00 00
K		TEL:
E		TEL:
V		TEL:
M		TEL:
Br		TEL:
Ak		TEL:
.		TEL:

UPPDRAGSNUMMER	RITAD/KONSTRUERAD AV	HANDLÄGGARE
11040637	PK/AF	P. Koefoed
DATUM	UPPDRAGSANSVARIG	
2025-xx-xx	A. Frank	

OMSORGENS HUS
OMBYGGNAD KONTOR

PLAN 1

SKALA	NUMMER	BET
A1 1:100 A3 1:200	A-40-1-001	

SKALA 1:100 (A1) 0 5 10

PLO: 2025-10-23 13:52 K:\ADARK\UPPDRAG MMA\11040637\03 PRODUKTION\02 CAD BIM\01 MODELL\A-40-P.DWG ANNA FRANK
XREF:
LAGER: SB11

PE Teknik & Arkitektur AB

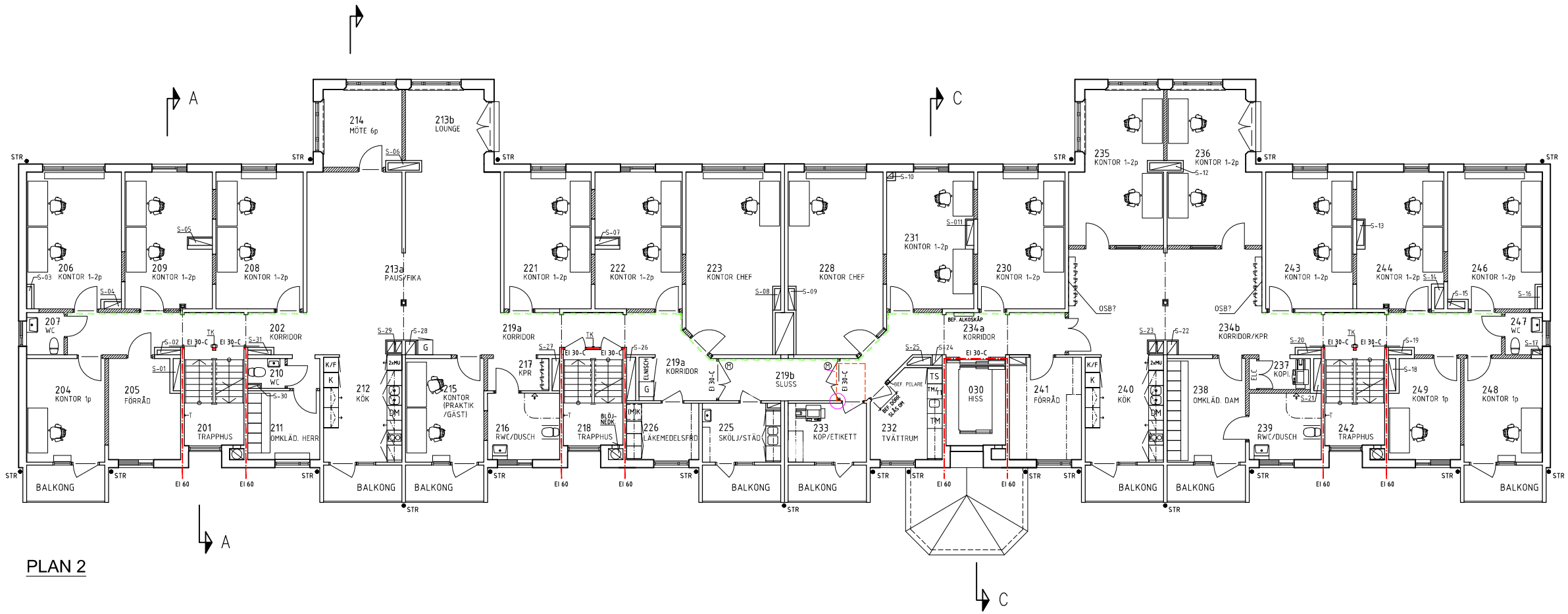

PLAN 2

N

ALLMÄNNA ANVISNINGAR

MÅTT ANGES I MILLIMETER
PLUSHÖJDER ANGES I METER

RITNINGAR UPPRITADE EFTER ÄLDRE UNDERLAG (RELATIONSHANDLING 1999-08-12). AVVIKELSER FRÅN VERKLIGHET KAN FÖREKOMMA.

ALLA MÅTT SKA KONTROLLERAS PÅ PLATS FÖRE ARBETENS UTFÖRANDE OCH/ELLER BESTÄLLNING AV INREDNINGAR/TEKNIK OCH ÖPPNINGSKOMPLETTERINGAR.

FÖRKLARINGAR

- BRANDCELLSGRÄNS EI60
- BEFINTLIG VÄGG
- NY VÄGG
- NY ÖPPNING I BEF. VÄGG
- BEF. DÖRR
- NY DÖRR
- NY GLASAD DÖRR
- FÖRBEREDELSE FÖR MEDICIN-KYLSKÅP

STR	STUPRÖR (BEF.)
K	KYL
K/F	KYL/FRYS
MU	MIKROVÅGSUGN
DM	DISKMASKIN
TK	TRYCKKNAPP
T	TAGGLÄSARE
M	DÖRR STÅR PÅ MAGNET
DA	DÖRRAUTOMATIK
AK	ARMBÅGSKONTAKT

- FONDVÄGG NCS S 2502-Y, LJUSGRÅ
- INGÅR EJ I ENTREPRENAD

GRANSKNING 2025-10-24

BET	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

FÖRFRÅGNINGSUNDERLAG

OMSORGENS HUS
SÖLVESBORG

SÖLVESBORGSHEM

PE Teknik & Arkitektur
Arkitektur
Nepturngatan 42, 211 18 Malmö
pe.se

A	PE TEKNIK OCH ARKITEKTUR	TEL: 010-516 00 00
K		TEL:
E		TEL:
V		TEL:
M		TEL:
Br		TEL:
Ak		TEL:
.		TEL:

UPPDRAGSNUMMER	RITAD/KONSTRUERAD AV	HANDLÄGGARE
11040637	PK/AF	P. Koefoed

DATUM 2025-xx-xx
UPPDRAGSANSVARIG A. Frank

OMSORGENS HUS
OMBYGGNAD KONTOR

PLAN 2

SKALA	NUMMER	BET
A1 1:100 A3 1:200	A-40-1-002	

SKALA 1:100 (A1) 0 5 10

XREF:
LAGER: SB11
PLOT: 2025-10-23 13:52 K:\ADARK\UPPDRAG MMA\11040637\03 PRODUKTION\02 CAD BIM\01 MODELLVA-40-P.DWG ARNA FRANK

PE Teknik & Arkitektur AB

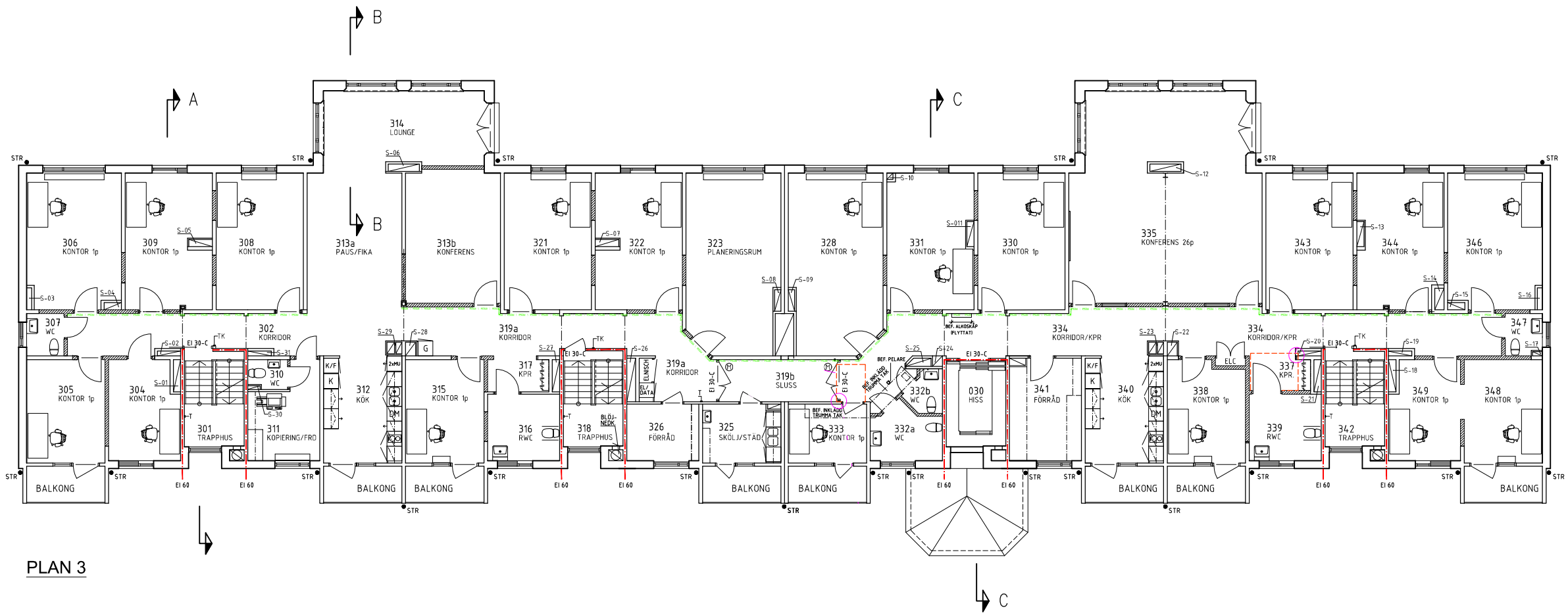

PLAN 3

N

ALLMÄNNA ANVISNINGAR

MÅTT ANGES I MILLIMETER
PLUSHÖJDER ANGES I METER

RITNINGAR UPPRITADE EFTER ÄLDRE UNDERLAG (RELATIONSHANDLING 1999-08-12). AVVIKELSER FRÅN VERKLIGHET KAN FÖREKOMMA.

ALLA MÅTT SKA KONTROLLERAS PÅ PLATS FÖRE ARBETENS UTFÖRANDE OCH/ELLER BESTÄLLNING AV INREDNINGAR/TEKNIK OCH ÖPPNINGSKOMPLETTERINGAR.

FÖRKLARINGAR

- BRANDCELLSGRÄNS EI60
- BEFINTLIG VÄGG
- NY VÄGG
- NY ÖPPNING I BEF. VÄGG
- BEF. DÖRR
- NY DÖRR
- NY GLASAD DÖRR
- MK — FÖRBEREDELSE FÖR MEDICIN-KYLSKÅP

STR	STUPRÖR (BEF.)
K	KYL
K/F	KYL/FRYS
MU	MIKROVÅGSUGN
DM	DISKMASKIN
TK	TRYCKKNAPP
T	TAGGLÄSARE
M	DÖRR STÅR PÅ MAGNET
DA	DÖRRAUTOMATIK
AK	ARMBÅGSKONTAKT

- FONDVÄGG NCS S 2502-Y, LJUSGRÅ
- INGÅR EJ I ENTREPRENAD

FÖRHANDSKOPIA 2025-10-10

BET	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN

FÖRFRÅGNINGSUNDERLAG

OMSORGENS HUS
SÖLVESBORG

SÖLVESBORGSHEM

PE Teknik & Arkitektur
Arkitektur
Neptunigatan 42, 211 18 Malmö
pe.se

A	PE TEKNIK OCH ARKITEKTUR	TEL: 010-516 00 00
K		TEL:
E		TEL:
V		TEL:
M		TEL:
Br		TEL:
Ak		TEL:
.		TEL:

UPPDRAGSNUMMER	RITAD/KONSTRUERAD AV	HANDLÄGGARE
11040637	PK/AF	P. Koefoed
DATUM	UPPDRAGSANSVARIG	
2025-xx-xx	A. Frank	

OMSORGENS HUS
OMBYGGNAD KONTOR

PLAN 3

SKALA	NUMMER	BET
A1 1:100 A3 1:200	A-40-1-003	

SKALA 1:100 (A1) 0 5 10

XREF:
LAGER: SB11
PLOT: 2025-10-23 13:53 K:\KADARK\UPPDRAG MPA\11040637\03 PRODUKTION\02 CAD BIM\01 MODELL\VA-40-P.DWG ANNA FRANK

OBJEKT:			DATUM:			KALK :		KALKNR:	
	Falkalyckan pl 2 & 3		**251027**			**Alf S**			**1**
				ARB.TID		MATERIAL/UE		TOTALT	
BY/RES	SPECIFIKATION	ANTAL	ENHET	a-tid	timmar	a-pris	kronor	KRONOR	
Pl bv	Yta 528 m2	528			0	0	0	0	
Pl 2	Yta 736 m2	736			0	0	0	0	
Pl 3	Yta 736 m2	736			0	0	0	0	
Total yta	Sa:	2000	m2		0		0	0	
	Nedlagd proj.kostnad	1	omg		0	50 000	50 000	50 000	
konsulter	Proj VVS, EL-konsult, Arkitekt & Brand	1	omg		0	350 000	350 000	350 000	
	Detaljprojektering	1	omg		0	400 000	400 000	400 000	
					0		0	0	
UE	**Vent + VS**				0		0	0	
	Ny ventilation bv & plan 1	1	omg		0	400 000	400 000	400 000	
	Ny ventilation plan 2 & 3	1	omg		0	3 300 000	3 300 000	3 300 000	
	Nytt yttertak	1	omg		0	950 000	950 000	950 000	
	kompl Styr/övervakning bef	1	omg		0	50 000	50 000	50 000	
	VS Demont WC (bef)	24	omg		0	7 500	180 000	180 000	
	Nya WC 4+5	11	omg		0	30 000	330 000	330 000	
	Kompl. radiatorer	5	omg		0	5 000	25 000	25 000	
					0		0	0	
					0		0	0	
					0		0	0	
UE	EL-arbeten (bef Wi-Fi)	1	omg		0	500 000	500 000	500 000	
	Plafond konto + uttag arb.bel	37	omg		0	5 000	185 000	185 000	
	Kompl EL-Utag kontor	37	omg		0	5 000	185 000	185 000	
	Kök	5	omg		0	5 000	25 000	25 000	
	Belysning korridorer allm utrymmen	1	omg		0	150 000	150 000	150 000	
	Passagesystem	1	omg		0	200 000	200 000	200 000	
	Automatisk skjutdörr vån 2	1	omg		0	35 000	35 000	35 000	
	Laddplatser		omg		0		0	0	
			omg		0		0	0	
					0		0	0	
UE	U-tak korridorer allm utrymmen	400	m2		0	500	200 000	200 000	
	U-tak Kont rum "limmade"	37	omg		0	4 000	148 000	148 000	
	U-tak Konfrum	2	omg		0	6 000	12 000	12 000	
					0		0	0	
UE	Golv (fd WC) / antal 10 m2/st (24 st)	0	omg		0	8 000	0	0	
	Nya golvmattor	1200	m2		0	680	816 000	816 000	
	Ny kakel (+ 20m2 "tätskikt")	75	m2		0	800	60 000	60 000	
UE	Målnings arb	1	omg		0	800 000	800 000	800 000	
					0		0	0	
UE	Ny hissrenovering	1	st		0	600 000	600 000	600 000	Enligt offert
					0		0	0	
TG Cykelförråd HTJ & HSL förråd	Intilliggande lokaler iordningställs	1	st		0	900 000	900 000	900 000	Enligt offert
					0		0	0	
ID	Innerdörrar 26 + 26 (/m glas)	52	st		0	12 000	624 000	624 000	
					0		0	0	
KÖK	Köksinredning kompl.	5	omg		0	125 000	625 000	625 000	
					0		0	0	
BYGG	Rivn bef schakt	75	m2		0	1 000	75 000	75 000	
	Rivn bef väggar	272	m2		0	1 000	272 000	272 000	
	Nya innerväggar 2x13+75+2x13 isol	347,2	m2		0	1 000	347 200	347 200	
	Nya schakt (5 m2 per schakt)*	1	omg		0	200 000	200 000	200 000	
	Håltagningar golv & väggar	1	omg			150 000	150 000	150 000	
	Nya truminkl i takvinkel	1	omg		0	165 000	165 000	165 000	
	Kompl. bef nyckelsystem	1	omg		0	150 000	150 000	150 000	
	Listning Sockel	1	omg		0	135 000	135 000	135 000	
	Dörrfoder	1	omg		0	125 000	125 000	125 000	
	Sakvaror (kl krok, mm)	1	omg		0	175 000	175 000	175 000	
	Bef. Brandlarm (ev. kompl)	1	omg		0	50 000	50 000	50 000	
	Z-skåp	60	st		0	3 200	192 000	192 000	
	Rivning golv	1200	m2		0	200	240 000	240 000	
					0				
TG KONFERENSRUM	Konferensrum plan 3	2	omg		0	75 000	150 000	150 000	
					0				
TG BV	Anpassning för HTJ Duvan till Omsorgens Hus	528	m2		0	2 000	1 056 000	1 056 000	
					0		0	0	
Utv	Utvändiga arbeten (belysning, pollare)	1	omg		0	100 000	100 000	100 000	
	Nya P-platser (ca 70 pl, Rönnev norr)	580	m2		0	2 250	1 305 000	1 305 000	
	Laddplatser för verksamhet	3	omg		0	20 000	60 000	60 000	
					0		0	0	
	Bef sophantering	1	omg		0	75 000	75 000	75 000	
					0		0	0	
	Väderskydd tak + fallskydd + kran	1	omg		0	200 000	200 000	200 000	
					0		0	0	
	Myndighetskostnader	1	omg		0	60 000	60 000	60 000	
	Bygglov (bygganmälan)	1	omg		0	30 000	30 000	30 000	
	Miljöförbundet	1	omg		0	0	0	0	
		1			0		0	0	
	Projektledning	100	h		0	750	75 000	75 000	
	Upphandling	100	h		0	750	75 000	75 000	
	Kontrollansvarig	1	omg		0	40 000	40 000	40 000	
	Planändringskostnader	1	omg		0	132 500	132 500	132 500	Enligt plankostnadsavtal
	Eventuellt tillkommande planutredningar	1	omg		0	50 000	50 000	50 000	
					0		0	0	
					0		0	0	
					0		0	0	

ARBETSPLATSKOSTNAD:				0	tim	17 784 700 kr	17784700
TIMLÖN INKL. AK:	392	kr		0	kr		
TB 12 % (timkostn. och mtrl/ue):				0	kr	2 134 164 kr	2134164
SUMMA INKL. TB 12% KR:				0	kr	**19 918 864 kr**	**19918864**
Timbaserad AK utan påslag:	0	kr					

Möte 2025-03-06 Angående lokaler för Skanslyckan / Duvan Hemtjänst / Falkalyckan

(LE, AJ, AS, L W-E)

Utrednings analyser som diskuterades; "Anteckning av AS" ***Rev; 2025-03-26***

1; Skanslyckan (BTA = 405 m2) (Hyra inkl lokalvård: ca 380 tkr)

a) Befintlig verksamhet "flyttar ut enl. BUN" (Centrala elevhälsan, Tillbaka till skolan mm)

Ev. evakuerings lokal: Ugglans kontorslandskap där bemanningen flyttat ut.

Tid punkt: ?

b) Daglig verksamhet "centrumgruppen" som är idag på Falkalyckan markplan flyttar till del av Skanslyckan.
c) Boende stöd plan 1 på Falkalyckan flyttar till Skanslyckan
d) Chaufförsgruppen flyttar ut från lgh på Falkalyckan till Skanslyckan
e) Ev. externa lokaler såsom Trix&Fix, Fd And. Nilssons skoaffär, Gröna laget på AME utreds behov om de kan flytta till Skanslyckan.

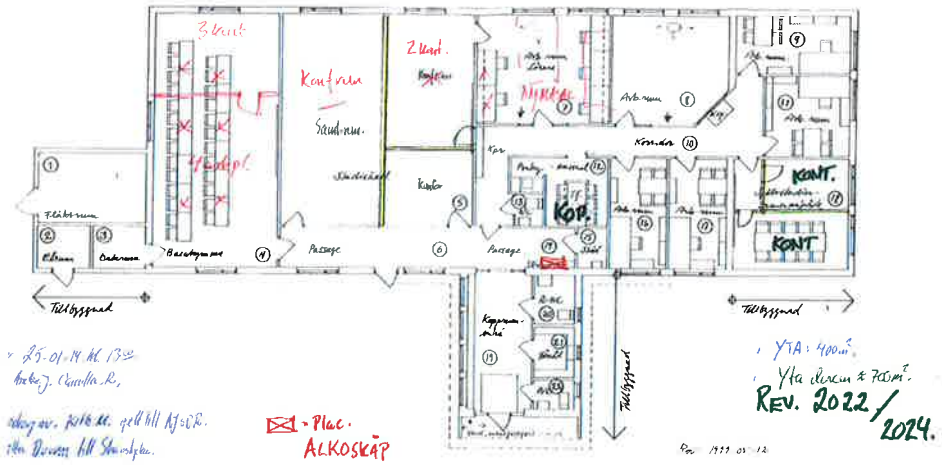

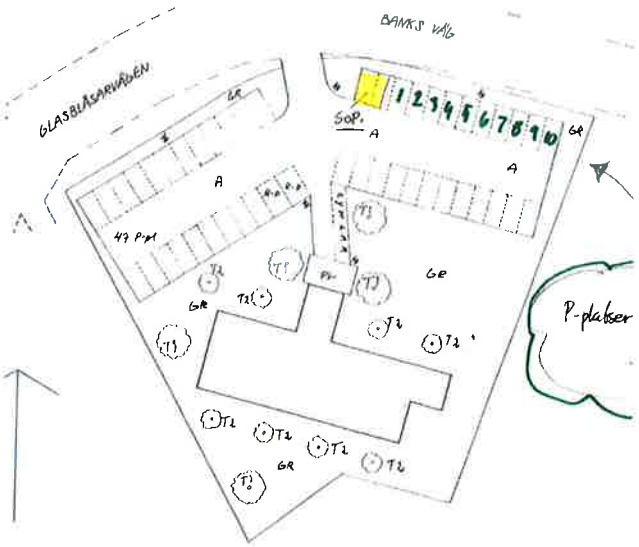

2; Hemtjänsten på Duvan "flyttar till annan lokal" (BTA= ca 667 m2)

Alt 1; Flyttar sin verksamhet till Falkalyckan pl 2,3, källarplan idag AVN & Boendestöd pl 1

Yta: 1.737 m2			Ledig Yta
Plan 3 = 693 m2	*HSL/REAB = 693 m2 (27 pers / 16 kont rum)**	*Ej ledigt!*	*0 m2*
Plan 2 = 693 m2	*(Myndighet = 693 m2 (17 pers/ 15 kontrum)*	*"Ev flyttas ?*	*693 m2*
Plan 1 = 93 m2	*(Boendestöd flyttas till Skanslyckan)*		*93 m2*
Källarplan = 258 m2 (202+56)	*(Centrumgr. Flyttar till Skanslyckan)*		*258 m2*
			1044 m2 ?

Antal P-platser = (Nya P-plaser kan anordnas 20+20 = 40 st längs med Rönnevägen & Falkviksvägen enl. detaljplan (befintlig)

Hänv: Bilaga 1

Verksamheter enl (AJ)	Antal personer	Behov Yta_
- Hemtjänsten (idag på Duvan)	98 pers	667 m2
- Falkalyckan Pl 3 HSL/REAB	27 pers	(693 m2)* (
- Falkalyckan Pl 2 Myndighets kont	17 pers	(693 m2)*
- Övriga ?		

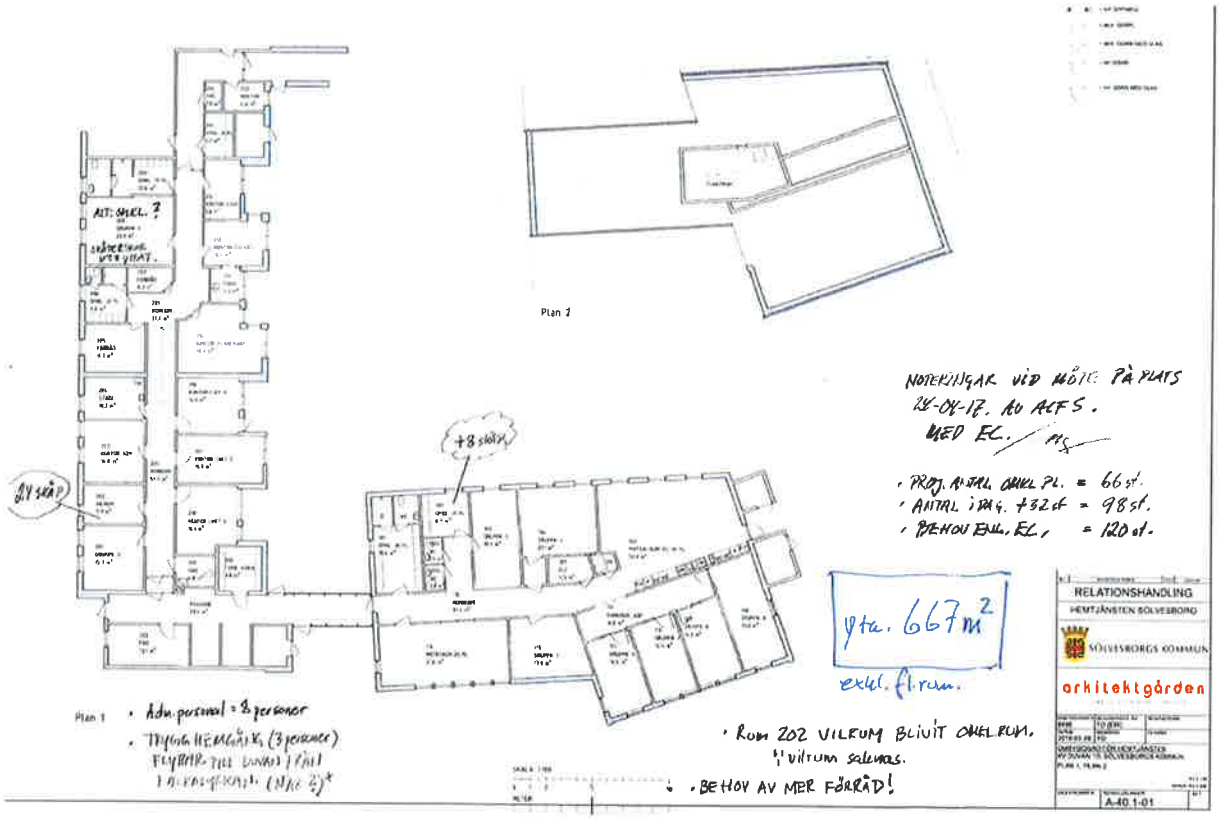

Alt 2; Om alt 1 visar sig vara för litet på Falkalyckan beaktas Smeden 5 för ett ”omsorgens hus”

-Duvan Hemtjänst flyttar till Bef. hus på Smeden 5

-Falkalyckan plan 2 & 3 flyttar till Smeden 5

-Övriga verksamheter enl. (AJ) enl. ovan Alt 1.

Inget behov av Falkalyckan plan 2 & 3 (således förlängs ej hyresavtalet med 9 månaders uppsägning årsvis med Sölvesborgshem)

Befintlig byggnad med ev. en mindre tillbyggnad.

Not 1;

Alternativet AVN,s Byggnad på Smeden 5 ”utgår” enl. ovan.

-Norsen bibehålls.

-Kv Anden bibehålls.

-Rådhuset ”option på förvärv verkställs” för AVN,s verksamhets behov.

*-(Ev framtida behov gällande fd. AF/Segres lokalen beaktas)**

Not 2;

Hemtjänstens lokal på Duvan övertages av : Mötesplats Duvan av AVN för sin verksamhet.

Sölvesborg 2025-03-06 / Rev 2025-03-12 / Rev 2025-03-26

Mhpp;

Alf Svensson, Fastighets avd.

Bilaga 1;

Hemtjänsten till Falkalyckan

Alt 1; Flyttar sin verksamhet till Falkalyckan pl 2,3, källarplan idag AVN & Boendestöd pl 1

Yta: 1.737 m2

			Ledig Yta
Plan 3 = 693 m2	HSL/REAB = 693 m2 (27 pers / 16 kont rum)*	Ej ledigt!	0 m2
Plan 2 = 693 m2	(Myndighet = 693 m2 (17 pers/ 15 kontrum) "Ev flyttas ?		693 m2
Plan 1 = 93 m2	(Boendestöd flyttas till Skanslyckan)		93 m2
Källarplan = 258 m2 (202+56)	(Centrumgr. Flyttar till Skanslyckan)		258 m2
			1044 m2

BV

Behov: 7 kontorsrum , Omklädnings rum (98 omkl skåp), Mtrl- lager & Ryggsäckar

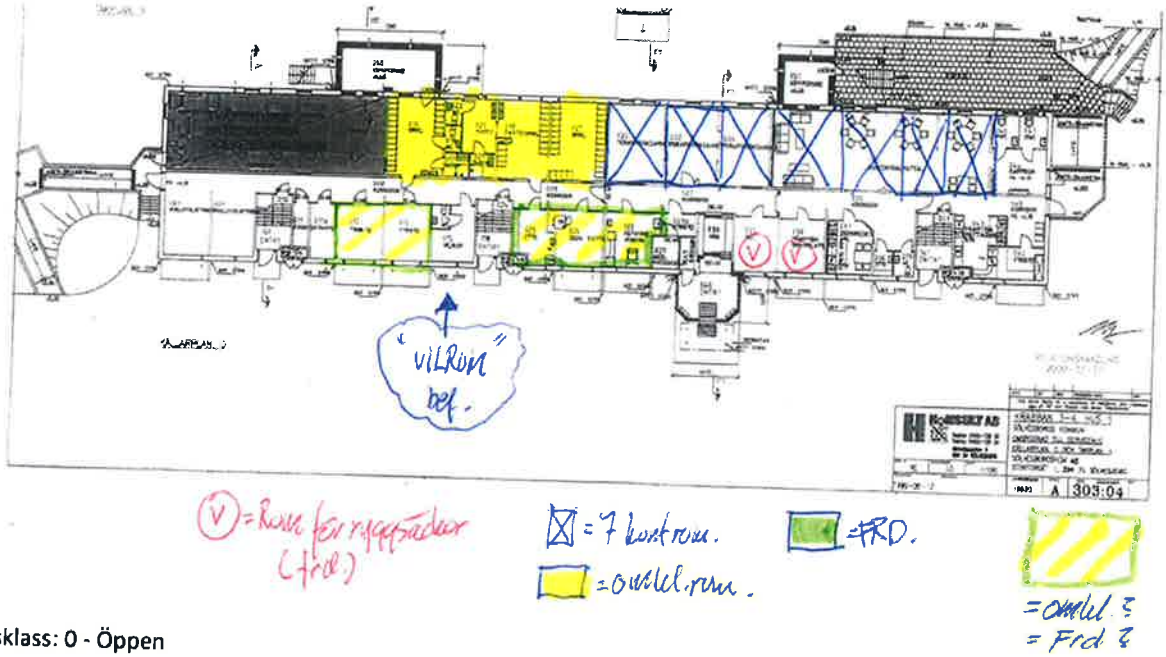

Insklass: 0 - Öppen

BEAKTAS: -Antal omkl. rum (utrymmes yta saknas ?) (delas ped REAB/HSL samverkan ?)

-Kontorsrum (7 st) (Fönster-yta/källare-marknivå?) (Yta för kontor ?)

-FRD (utrymmes yta saknas) (Delas med REAB/HSL samverkan?)

-Matsal utgår får hänvisat till plan 1-2 (delas med REAB/HSL ?)

-Ventilation (befintlig) beaktas m.h.t. 7 nya kontorsrum

-Verksamheten koncentreras ej till 1 plan utan delas mellan flera plan.

-Utvändig förrådsbyggnad kan "tillföras"/nybyggnad för Frd-mtrl (varmförråd)

För: Hjälpmedel REAB, Kläder, mm (behov ?) (Se bilaga 2)

Plan 1

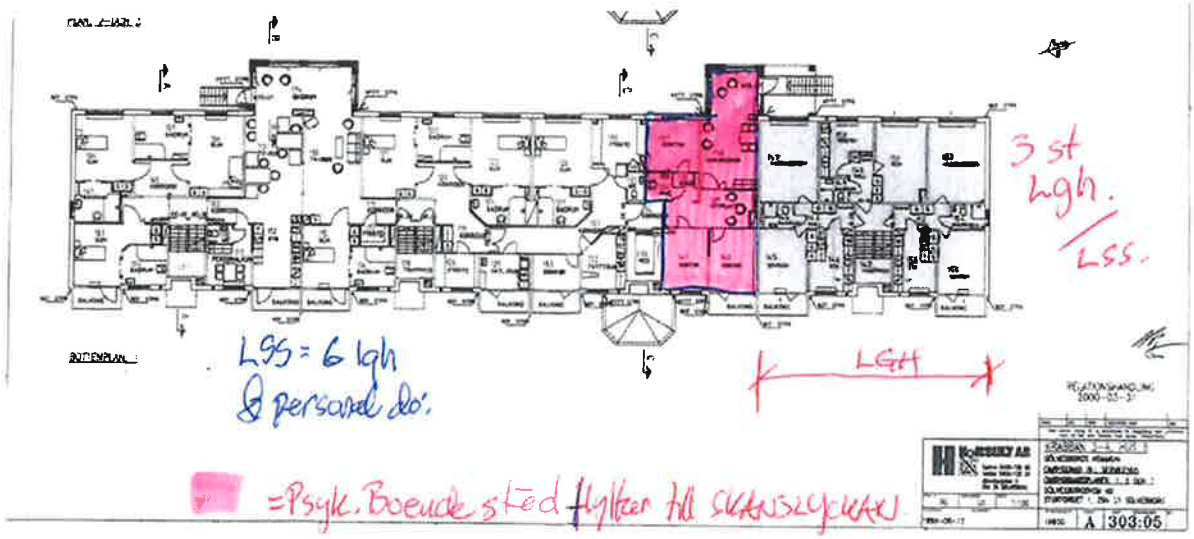

*3 st lgh hyrda av AVN. (Hyresavtal med Sbg-hem)**

*LSS-Del (6 lgh & personaldel (Hyresavtal med Sbg-hem)**

Boendestöd psyk flyttar till Skansluckan: (behov 3 kont rum, 8-9 personal, 3-4 bilar & 2-3 El-cyklar)

Således:

Yta ledig= 93 m2 (3 kont rum & 1 personalrum & 1 WC

- Användnings område för Hemtjänsten (verksamhet) (utreds)

Not; Nöd-utrymning sker genom denna lokalen till utv. Trappa (får ej blockeras) **

Plan 2

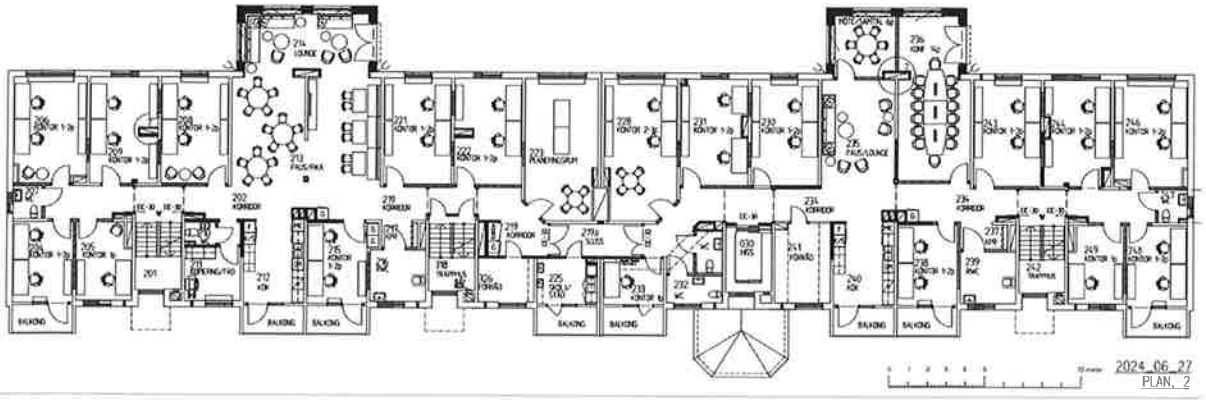

Verksamhet idag: Myndighetsavdelningen (17 personer / 15 ”egna kontorsrum”)

Önskemål enl. ritning ovan.

BEAKTAS: (utreds)

-Behov av Hemtjänst på plan 2: (Yta, Antal personer, Antal rum)*

-Behov ”anpassning” av Myndighet (alternativt gemensamma lösningar med Hemtjänsten)

-Alternativt: Flytta ”Myndighet” från Falkalyckan till annan lokal för att Hemtjänst skall få plats.

Plan 3

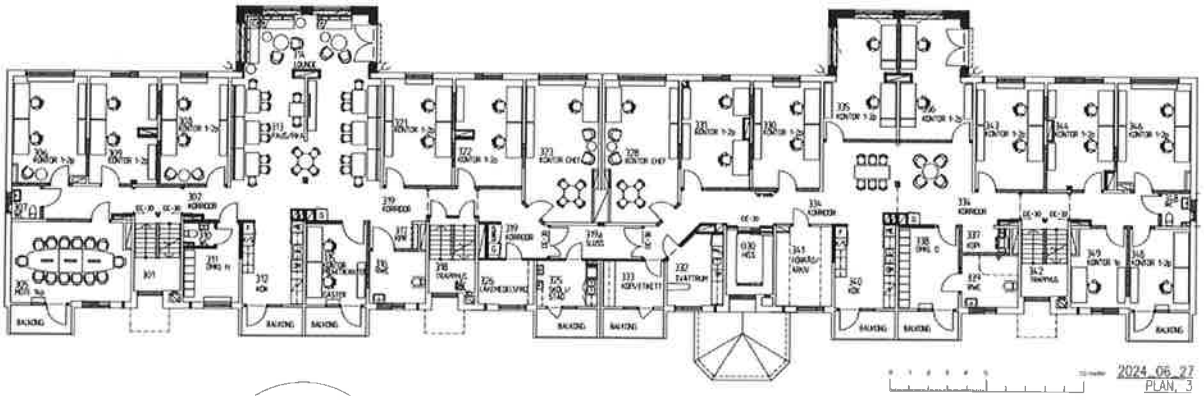

Verksamhet idag: SSK/READ (27 personer / 16 kontorsrum")

Önskemål enl. ritning ovan.

BEAKTAS: (utreds)

-Behov av Hemtjänst på plan 3: (Yta, Antal personer, Antal rum)* **EJ LEDIGT !**

Bilaga 2;

Nybyggnad av förrådsbyggnad:

Ytbehov: (utreds)

Placering (förslag):

P-platser (nya): ”Enligt gällande detaljplan”

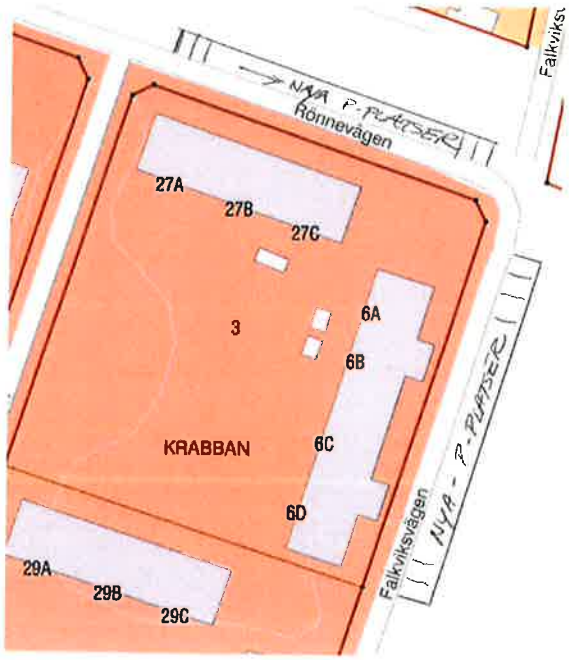

Behov av P-platser (beaktas av respektive verksamhet)

KS § Dnr 2026/227

Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen antar Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal.

Ärendet i korthet

Kommunledningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal. Riktlinjen tydliggör när och hur kommunen kan ingå avtal som innehåller synlighet, marknadsföring eller exponering, samt vilka krav som gäller avseende saklighet, transparens och korrekt reklammärkning.

Syftet är att säkerställa en enhetlig, rättssäker och professionell hantering av denna typ av avtal i hela organisationen, samt att minska risken för otillbörligt gynnande, konkurrenssnedvridning eller bristande efterlevnad av gällande lagstiftning.

Bakgrund

Sölvesborgs kommun ingår i olika sammanhang samarbetsavtal och marknadsföringsavtal med externa aktörer inom exempelvis näringsliv, föreningsliv och evenemang. Dessa avtal kan innebära att kommunen eller extern part får synlighet i olika kanaler och sammanhang.

Tidigare har hanteringen av exponering och marknadsföring i avtal i viss mån skett utan ett sammanhållet styrdokument. Mot bakgrund av ökade krav på transparens, korrekt reklammärkning och likabehandling, samt tillämpliga regelverk finns behov av tydligare gemensamma riktlinjer.

Den föreslagna riktlinjen har tagits fram av kommunledningsförvaltningen och omfattar samtliga nämnder och verksamheter.

Beslutsunderlag

Kommunikationschef Lisa Svanbergs tjänsteskrivelse 2026-04-29.

Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal.

KSAU § 103/2026.

KSAU § 103 Dnr 2026/227

Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal.

Ärendet i korthet

Kommunledningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal. Riktlinjen tydliggör när och hur kommunen kan ingå avtal som innehåller synlighet, marknadsföring eller exponering, samt vilka krav som gäller avseende saklighet, transparens och korrekt reklammärkning.

Syftet är att säkerställa en enhetlig, rättssäker och professionell hantering av denna typ av avtal i hela organisationen, samt att minska risken för otillbörligt gynnande, konkurrenssnedvridning eller bristande efterlevnad av gällande lagstiftning.

Bakgrund

Sölvesborgs kommun ingår i olika sammanhang samarbetsavtal och marknadsföringsavtal med externa aktörer inom exempelvis näringsliv, föreningsliv och evenemang. Dessa avtal kan innebära att kommunen eller extern part får synlighet i olika kanaler och sammanhang.

Tidigare har hanteringen av exponering och marknadsföring i avtal i viss mån skett utan ett sammanhållet styrdokument. Mot bakgrund av ökade krav på transparens, korrekt reklammärkning och likabehandling, samt tillämpliga regelverk finns behov av tydligare gemensamma riktlinjer.

Den föreslagna riktlinjen har tagits fram av kommunledningsförvaltningen och omfattar samtliga nämnder och verksamheter.

Beslutsunderlag

Kommunikationschef Lisa Svanbergs tjänsteskrivelse 2026-04-29.

Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lisa Svanberg, 0456-81 61 61
lisa.svanberg@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Riktlinjen är ett styrdokument för hur kommunen hanterar exponering och marknadsföring i avtal och innebär inga direkta förändringar i verksamheter riktade till barn och unga.

Ärendet i korthet

Kommunledningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal. Riktlinjen tydliggör när och hur kommunen kan ingå avtal som innehåller synlighet, marknadsföring eller exponering, samt vilka krav som gäller avseende saklighet, transparens och korrekt reklammärkning.

Syftet är att säkerställa en enhetlig, rättssäker och professionell hantering av denna typ av avtal i hela organisationen, samt att minska risken för otillbörligt gynnande, konkurrenssnedvridning eller bristande efterlevnad av gällande lagstiftning.

Bakgrund

Sölvesborgs kommun ingår i olika sammanhang samarbetsavtal och marknadsföringsavtal med externa aktörer inom exempelvis näringsliv, föreningsliv och evenemang. Dessa avtal kan innebära att kommunen eller extern part får synlighet i olika kanaler och sammanhang.

Tidigare har hanteringen av exponering och marknadsföring i avtal i viss mån skett utan ett sammanhållet styrdokument. Mot bakgrund av ökade krav på transparens, korrekt reklammärkning och likabehandling, samt tillämpliga regelverk finns behov av tydligare gemensamma riktlinjer.

Den föreslagna riktlinjen har tagits fram av kommunledningsförvaltningen och omfattar samtliga nämnder och verksamheter.

Bedömning

Riktlinjen skapar tydlighet kring ansvar, begrepp och tillämpning vid avtal som innehåller exponering eller marknadsföring. Den klargör skillnaden mellan samarbetsavtal och marknadsföringsavtal, samt mellan neutral exponering och marknadsföring som kräver reklammärkning.

Genom att samla regelverket i ett gemensamt dokument stärks rättssäkerheten och likvärdigheten i kommunens agerande gentemot externa aktörer. Riktlinjen bedöms bidra till ett mer strategiskt och professionellt arbetssätt samtidigt som den minskar risken för felaktig eller otillåten marknadsföring

Kommunikationschefen ges ansvar för uppföljning och årlig översyn.

Lisa Svanberg
Kommunikationschef

Bilagor

Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal

Beslut sänds till:

Kommunchef
Förvaltningschef kommunledning
Förvaltningschef samhällsbyggnad-, fritid- och kultur
Förvaltningschef barn- och utbildning
Förvaltningschef arbete- och välfärd
Förvaltningschef vård- och omsorg
Näringslivschef
Kommunikationschef

Riktlinje för exponering och marknadsföring i avtal

Inledning

Denna riktlinje gäller när kommunen ingår samarbeten eller marknadsföringsavtal som innebär att kommunen eller en extern aktör får synlighet, marknadsföring eller exponering som en del av avtalade motprestationer.

Syftet är att säkerställa att synlighet sker transparent, opartiskt och i enlighet med gällande lagstiftning och kommunens värdegrund.

Kommunens marknadsföringsåtgärder ska ha lokal eller regional anknytning och det ska finnas ett allmänintresse där kommunen medverkar vid exponering och marknadsföring.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att avtalad synlighet, marknadsföring och exponering sker på ett korrekt sätt. All synlighet ska vara saklig, opartisk och tydligt märkt där det krävs.

Avtal får inte innebära otillbörligt gynnande av en enskild aktör eller snedvrida konkurrensen och får inte tecknas inom myndighetsutövande verksamhet.

Omfattning och avgränsning

Riktlinjen omfattar endast avtalad marknadsföring och/eller exponering. Den gäller inte för ordinarie, redaktionell kommunikation där externa aktörer nämns utan att marknadsföringsvärde utlovas, såsom information, reportage, tack eller gratulationer.

Dokumentet reglerar inte sponsring, upphandling, gåvor, föreningsbidrag eller andra samarbeten utan avtalad synlighet.

Ansvar

Riktlinjen gäller för kommunens samtliga nämnder och verksamheter. Avtal som innehåller bestämmelser om marknadsföring eller exponering ska tecknas i samråd med kommunikationschefen.

Förvaltningschefen ansvarar för att ingångna avtal följer lagar (kommunallagen, marknadsföringslagen, konkurrenslagen, EU:s statstödsregler), förordningar och kommunens egna mål och styrdokument.

Avtalstyper

Samarbeten och marknadsföringsavtal bör endast ingås om de exempelvis bidrar till att stärka kommunens varumärke och attraktionskraft, främja inflyttning, turism eller näringslivsutveckling, möjliggöra utveckling eller innovation som kommunen inte själv kan erbjuda, ge kommunen mätbar synlighet i relevanta sammanhang eller stärka kommunens profil inom prioriterade målområden. Avtal om synlighet ska alltid utgå från ett tydligt och dokumenterat värde för kommunen.

Samarbetsavtal

Samarbetsavtal innebär att kommunen och en extern aktör samarbetar kring en aktivitet eller insats. Synlighet inom ramen för ett samarbetsavtal är neutral exponering, till exempel logotypvisning eller formuleringar som ”I samarbete med [aktör]”. Exponeringen ska vara saklig, kopplad till den aktuella aktiviteten och får inte ge intryck av kommersiell reklam.

Marknadsföringsavtal

Marknadsföringsavtal innebär att kommunen får marknadsföringsvärde, till exempel genom synlighet i en kampanj, arena, aktivitet eller annan kanal som en extern aktör äger eller driver.

Marknadsföringsavtal får endast användas när kommunen själv är mottagare av marknadsföringsvärdet. Kommunen får inte ingå avtal som innebär att kommunen marknadsför en extern aktör.

Kommunen får ingå marknadsföringsavtal med företag, föreningar och organisationer när det finns ett tydligt och dokumenterat värde för kommunen. Avtal med influencers får endast ingås efter särskild prövning och endast om influencern är registrerad som företag. Kommunen tecknar inte avtal med privatpersoner som saknar registrerat företag.

Definitioner

Exponering

Exponering innebär att en extern aktörs eller kommunens namn, logotyp eller varumärke synliggörs som del av ett samarbetsavtal. Exponering är neutral synlighet och innebär inte att någon av parterna aktivt marknadsför den andra. Exponeringen ska vara relevant, saklig och kopplad till det specifika sammanhanget.

Reklammärkning

Reklammärkning används när synligheten är del av ett marknadsföringsavtal och utgör en motprestation. Det handlar om marknadsföring som måste märkas för att skiljas från redaktionellt eller

neutralt innehåll. Märkningen ska vara tydlig, korrekt och följa regelverket.

Exponering och reklammärkning i kommunens kanaler

Extern aktör syns i kommunens kanaler.

Exponering

Exponeringen (till exempel logotyp eller namn) ska vara relevant för sammanhanget, knuten till den avtalade aktiviteten eller verksamheten och begränsad till det aktuella sammanhanget. Kommunens grafiska profil ska följas och extern aktörs logotyp får inte dominera eller ge intryck av kommersiell sponsring. Exponering får inte utgöra motprestation för generellt ekonomiskt stöd eller bidrag.

Exempel på märkning:

- Innehållet är en del av vårt samarbete med [aktör].
- I samarbete med [aktör].

Exponering och reklammärkning i externa aktörers kanaler

Sölvesborgs kommun syns i extern aktörs kanaler.

Den externa aktören ansvarar för korrekt reklammärkning, och kommunen ska säkerställa att detta regleras i avtalet.

Exponering

När kommunen synliggörs i en extern aktörs kanaler som del av ett samarbetsavtal ska synligheten vara neutral, korrekt och tydligt kopplad till det aktuella samarbetet.

Exempel på märkning:

- I samarbete med Sölvesborgs kommun.
- Denna aktivitet möjliggörs genom stöd från Sölvesborgs kommun.

Reklammärkning

När kommunen marknadsförs av en extern aktör som del av ett marknadsföringsavtal ska innehållet märkas som reklam.

Exempel på märkning:

- Reklam för Sölvesborgs kommun.

Köpt reklamplats

När kommunen köper en reklamplats, såsom arenaskyltar, annonser eller andra tydligt avgränsade kommersiella ytor, krävs ingen särskild reklammärkning eftersom ytan redan utgör en uttalad annonsplats. Materialet ska följa kommunens grafiska profil och vara sakligt och korrekt.

Uppföljning

Riktlinjen ses över årligen av kommunikationschefen och uppdateras vid behov genom beslut i kommunstyrelsen.

KS § Dnr 2026/228

Riktlinje för kriskommunikation

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen antar Riktlinje för kriskommunikation i Sölvesborgs kommun.

Ärendet i korthet

Kommunledningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till ny riktlinje för kriskommunikation i Sölvesborgs kommun. Riktlinjen ersätter tidigare kriskommunikationsplan från 2019 och tydliggör ansvar, roller, principer och arbetssätt för kommunens kommunikation vid kriser.

Syftet är att säkerställa att kommunens kriskommunikation är snabb, korrekt, samordnad och förtroendeskapande, samt att skapa ett gemensamt och konkret arbetsstöd för krisledningsstaben och berörda funktioner i hela organisationen.

Bakgrund

Nuvarande kriskommunikationsplan beslutades 2019. Sedan dess har kommunen hanterat ett antal kriser och allvarliga händelser som medfört viktiga erfarenheter och lärdomar kring behovet av tydlig, samordnad och uthållig kommunikation.

Utvecklingen inom samhällsskydd och beredskap, ett förändrat medielandskap samt ökade krav på tillgänglighet och målgruppsanpassning har tydliggjort behovet av att uppdatera, anpassa och vidareutveckla kommunens styrning inom området.

Den föreslagna riktlinjen har därför tagits fram för att ersätta tidigare dokument och fungera som ett mer avgränsat och praktiskt styrdokument. Riktlinjen är ett komplement till kommunens krisledningsplan och gäller för samtliga nämnder och förvaltningar.

Beslutsunderlag

Kommunikationschef Lisa Svanbergs tjänsteskrivelse 2026-04-30.

Riktlinje för kriskommunikation.

KSAU § 104/2026.

KSAU § 104 Dnr 2026/228

Riktlinje för kriskommunikation

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar Riktlinje för kriskommunikation i Sölvesborgs kommun.

Ärendet i korthet

Kommunledningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till ny riktlinje för kriskommunikation i Sölvesborgs kommun. Riktlinjen ersätter tidigare kriskommunikationsplan från 2019 och tydliggör ansvar, roller, principer och arbetssätt för kommunens kommunikation vid kriser.

Syftet är att säkerställa att kommunens kriskommunikation är snabb, korrekt, samordnad och förtroendeskapande, samt att skapa ett gemensamt och konkret arbetsstöd för krisledningsstaben och berörda funktioner i hela organisationen.

Bakgrund

Nuvarande kriskommunikationsplan beslutades 2019. Sedan dess har kommunen hanterat ett antal kriser och allvarliga händelser som medfört viktiga erfarenheter och lärdomar kring behovet av tydlig, samordnad och uthållig kommunikation.

Utvecklingen inom samhällsskydd och beredskap, ett förändrat medielandskap samt ökade krav på tillgänglighet och målgruppsanpassning har tydliggjort behovet av att uppdatera, anpassa och vidareutveckla kommunens styrning inom området.

Den föreslagna riktlinjen har därför tagits fram för att ersätta tidigare dokument och fungera som ett mer avgränsat och praktiskt styrdokument. Riktlinjen är ett komplement till kommunens krisledningsplan och gäller för samtliga nämnder och förvaltningar.

Beslutsunderlag

Kommunikationschef Lisa Svanbergs tjänsteskrivelse 2026-04-30.

Riktlinje för kriskommunikation

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lisa Svanberg, 0456-81 61 61
lisa.svanberg@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Riktlinje för kriskommunikation

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta Riktlinje för kriskommunikation i Sölvesborgs kommun.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☒ Ja, se bifogad barnchecklista.

☐ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Klicka här för att ange text.

Ärendet i korthet

Kommunledningsförvaltningen har tagit fram ett förslag till ny riktlinje för kriskommunikation i Sölvesborgs kommun. Riktlinjen ersätter tidigare kriskommunikationsplan från 2019 och tydliggör ansvar, roller, principer och arbetssätt för kommunens kommunikation vid kriser.

Syftet är att säkerställa att kommunens kriskommunikation är snabb, korrekt, samordnad och förtroendeskapande, samt att skapa ett gemensamt och konkret arbetsstöd för krisledningsstaben och berörda funktioner i hela organisationen.

Bakgrund

Nuvarande kriskommunikationsplan beslutades 2019. Sedan dess har kommunen hanterat ett antal kriser och allvarliga händelser som medfört viktiga erfarenheter och lärdomar kring behovet av tydlig, samordnad och uthållig kommunikation.

Utvecklingen inom samhällsskydd och beredskap, ett förändrat medielandskap samt ökade krav på tillgänglighet och målgruppsanpassning har tydliggjort behovet av att uppdatera, anpassa och vidareutveckla kommunens styrning inom området.

Den föreslagna riktlinjen har därför tagits fram för att ersätta tidigare dokument och fungera som ett mer avgränsat och praktiskt styrdokument.

Riktlinjen är ett komplement till kommunens krisledningsplan och gäller för samtliga nämnder och förvaltningar.

Bedömning

Riktlinjen för kriskommunikation skapar ökad tydlighet kring ansvar, organisation och arbetssätt vid kriser. Genom att samla grundprinciper, mål, roller och kommunikationskanaler i ett gemensamt styrdokument stärks förutsättningarna för en samordnad och effektiv kommunikation, både internt och externt.

Riktlinjen bidrar till ökad trygghet för medborgare, medarbetare och förtroendevalda genom att minska risken för motstridiga budskap och ryktesspridning. Den utgör även ett tydligt arbetsstöd för dem som ingår i krisledningsorganisationen.

Kommunikationschefen ansvarar för uppföljning och årlig översyn.

Lisa Svanberg
Kommunikationschef

Bilagor

Riktlinje för kriskommunikation

Beslut sänds till:

Kommunchef
Förvaltningscheferna
Kris- och beredskapssamordnare

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lisa Svanberg, 0456-81 61 61
lisa.svanberg@solvesborg.se

Mottagare

Barnchecklista

1. Förklara hur beslutet, direkt eller indirekt, påverkar barn och ungdomar.

Beslutet rör antagande av en riktlinje för kriskommunikation som styr hur kommunen ska kommunicera vid kriser och allvarliga händelser. Barn och ungdomar påverkas främst indirekt genom hur kommunen informerar vid kriser som kan beröra deras vardag, exempelvis vid händelser som påverkar skola, förskola, fritidsverksamhet eller samhällsviktig service.

Vid kriser som direkt berör verksamheter för barn och unga kan riktlinjen även få en mer direkt betydelse genom att den skapar förutsättningar för tydligare, samordnad och mer tillgänglig information till barn och deras vårdnadshavare.

2. Har barn/ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sina åsikter?

☐Ja
☒Nej

Förklara oavsett svar.

Riktlinjen är ett övergripande styrdokument som reglerar kommunens interna organisation och arbetssätt vid kriskommunikation. Den riktar sig i första hand till kommunens krisledningsorganisation och innebär inga verksamhetsnära förändringar som direkt kräver dialog med barn och unga. Barns och ungas perspektiv beaktas indirekt genom krav på tillgänglighet och målgruppsanpassning i kommunikationen.

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rum?

☒Ja
☐Nej

Förklara oavsett svar.

Riktlinjen syftar till att säkerställa att kommunens kommunikation vid kriser är snabb, tydlig och samordnad, vilket är särskilt viktigt för att minska oro och skapa trygghet för barn och unga. Genom att betona tillgänglighet och målgruppsanpassning skapas bättre förutsättningar för

att information kan anpassas till barns behov i samverkan med berörda verksamheter.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Inga intressekonflikter har identifierats. Riktlinjen bedöms stärka kommunens förmåga att kommunicera tydligt vid kriser och därigenom bidra till ökad trygghet även för barn och unga.

Lisa Svanberg
Kommunikationschef

Anvisningar till barnchecklista

Barnets rättigheter ska beaktas vid alla kommunala beslut. Enligt FN är alla under 18 år att betrakta som barn. I beslutsunderlag ska det tydligt framgå om beslutet rör barn, hur barn påverkas av beslutet och hur barns bästa beaktats. Denna checklista är ett stöd för arbetet och en del av Barnets bästa. Checklistan kan användas vid beredning av ärenden och bifogas ärenden till nämnd.

1. Påverkar beslutet barn?

Den första frågan i checklistan handlar om att i ett tidigt skede av ärendeberedningen göra en bedömning av om beslutet påverkar barn. Oavsett svar ska det ges en förklaring av hur de berörs eller varför de inte berörs. Om ärendet/beslutet direkt eller indirekt berör eller kan få konsekvenser för enskilda barn, barn i allmänhet eller en särskild grupp av barn ska checklistan fullföljas. Detsamma gäller vid framtagande av policy, riktlinjer, föreskrifter, årlig budget och förändringar i organisation eller administration. Beslut som i första hand rör barn och/eller kan få stora konsekvenser för barn sett till barnkonventionen föranleder mer omfattande arbete och analys. En barnkonsekvensanalys kan innefatta följande steg:

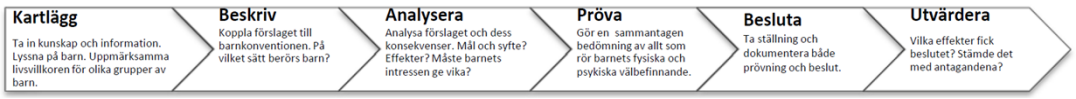

2. Har barn fått uttrycka sina åsikter?

Barn ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i de frågor barn anser att de berörs av (artikel 12). Är beslutet något som barn kan anse sig vara berörda av? Har barn fått möjlighet att uttrycka sina åsikter och fått dem beaktade? Hur? Eller: Varför inte? Barns åsikter kan fås genom personlig kontakt med barn där de är. De kan också fås genom frågeformulär eller internetomröstningar. Ungdomsrepresentanter eller andra som arbetar nära barn kan agera ombud. Ibland finns underlag med åsikter från barn (till exempel från undersökningar och forum för barns

inflytande) som kan användas. När barn uttryckt sina åsikter ska de få uppföljning.

3. Hur har barns bästa beaktats?

Barnets bästa alltid ska komma i första rummet (artikel 3). Barn har fullt och lika människovärde. Barn är sårbara och behöver särskilt stöd och skydd. Rättigheterna ska tillförsäkras alla barn oavsett härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2). Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6). I att beakta barns bästa ingår till exempel att beakta barns fysiska och psykiska välbefinnande, tillämpa aktuell kunskap om barns levnadsvillkor, samverka med relevanta aktörer och ha barnperspektiv. Mer om barns bästa finns i SOU 1997:116 kap 6.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Beslutsfattare ska enligt barnkonventionen anstränga sig till det yttersta av tillgängliga resurser för att tillgodose barnets bästa (artikel 4), vilket kan innebära intressekonflikter. Sammanvägningen av relevanta intressen ska kunna visas. När barnets bästa måste ge vika för andra intressen bör kompensatoriska åtgärder övervägas.

Riktlinje för kriskommunikation

Innehåll

Riktlinje för kriskommunikation 1
1. Inledning 2
2. Omfattning 2
3. Grundprinciper 2
4. Mål för kriskommunikation 3
5. Ansvar och roller 3
6. Kriskommunikationsorganisation 3
7. Kommunikationskanaler 4
7.1 Ordinarie kanaler: 4
7.2 När ordinarie kanaler inte fungerar 4
8. Målgrupper 4
8.1 Målgrupper med särskilda behov 5
9. Samordning och samverkan 5
9.1 Intern samordning: 5
9.2 Extern samverkan: 5
10. Utvärdering efter kris 6
11. Uppföljning och revidering 6

1. Inledning

Kriser kan uppstå plötsligt och påverka både människor och samhällsfunktioner. I dessa situationer är kommunikationen avgörande för att skapa trygghet, motverka ryktesspridning och ge förutsättningar för kloka beslut.

Syftet med denna riktlinje är att ange ramar för hur Sölvesborgs kommun ska kommunicera vid kriser, så att kommunikationen är snabb, korrekt, samordnad och empatisk.

Riktlinjen utgår från kommunens kommunikationspolicy, gäller för samtliga förvaltningar och nämnder och kompletterar Sölvesborgs kommuns krisledningsplan. Den ska följas vid samtliga krishanteringsnivåer och är vägledande för alla som har ansvar för eller deltar i kommunikation under en kris.

All kriskommunikation ska präglas av kommunens värdegrund: värme, närhet och engagemang.

2. Omfattning

Riktlinjen gäller vid:

- **Allvarliga händelser** som påverkar kommunens verksamhet och kräver förstärkt kommunikation.
- **Extraordinära händelser** som innebär störningar i samhällsviktiga funktioner.
- **Höjd beredskap eller krig** enligt lag.
- Andra allvarliga händelser där ordinarie kommunikation inte bedöms tillräcklig och där samordnad, förstärkt kommunikation krävs för att upprätthålla trygghet och förtroende.

3. Grundprinciper

Kriskommunikationen ska följa tre nationella principer:

- **Ansvarsprincipen**: Den som ansvarar för en verksamhet i normalläge gör det även vid kris.
- **Närhetsprincipen**: Krisen hanteras där den inträffar.
- **Likhetsprincipen**: Organisationen ska fungera så likt normalläget som möjligt.

Dessa principer innebär att kommunikationen ska ske snabbt, nära händelsen och med samma struktur som i normalläge – men med förstärkt tydlighet och tillgänglighet.

Kommunikationen ska alltid vara:

- **Begriplig**: Vi kommunicerar med ett vårdat, enkelt och begripligt språk, i enlighet med språklagstiftningen och principerna för klarspråk.
- **Öppen**: Vi delar information så långt det är möjligt, med undantag för sekretess.
- **Faktabaserad**: Vi kommunicerar endast bekräftad information.
- **Empatisk**: Vi visar förståelse och respekt för människors oro.
- **Tillgänglig**: Vi strävar efter att nå alla berörda målgrupper.
- **Regelbunden och transparent**: Vi kommunicerar löpande och öppet för att minska oro och skapa förtroende.

4. Mål för kriskommunikation

Kriskommunikationen ska:

- Ge snabb och korrekt information.
- Skapa trygghet och förtroende för kommunens hantering.
- Motverka ryktesspridning.
- Bidra till att verksamheten återgår till normalläge.

5. Ansvar och roller

- **Kommunstyrelsen** har det övergripande ansvaret för kommunens kriskommunikation.
- **Kommunikationschefen** leder kriskommunikationsarbetet och ansvarar för att samordna budskap internt och externt.
- Alla som kommunicerar under en kris ska följa denna riktlinje för att säkerställa enhetlighet.

6. Kriskommunikationsorganisation

Kommunikationsorganisationen är en del av kommunens krisledningsorganisation och kan aktiveras vid allvarliga händelser, extraordinära händelser eller höjd beredskap.

- Kommunikationsfunktionen är organiserad enligt NATO-modellen (K7) och ingår i krisledningsstaben.
- Kriskommunikationsorganisationen bemannas enligt gällande rutiner för kriskommunikation.
- Kommunen ska ha en bemanningsplan för kommunikationsfunktionen som säkerställer uthållig kommunikationsförmåga vid långvariga kriser.

- Syftet med organisationen är att säkerställa samordnad, snabb och korrekt kommunikation under hela krisen.

7. Kommunikationskanaler

Val av kanal är avgörande för att nå rätt målgrupp snabbt och effektivt. Kommunen ska använda flera kanaler parallellt för att säkerställa räckvidd och tillgänglighet.

7.1 Ordinarie kanaler:

- **Webbplats**: Solvesborg.se är huvudkanalen för all extern information. Ska uppdateras löpande och vara den primära källan för bekräftad information.
- **Sociala medier**: Facebook och andra relevanta plattformar används för snabb spridning och dialog. Budskap ska länka till huvudkanalen (webbplatsen) för att undvika olika versioner. För att öka chansen att vår information uppfattas som trovärdig bör vi, i första hand, **kommunicera i plattformar som används i normalläge.**
- **Intranät och e-post**: Primära kanaler för intern information. Medarbetare ska informeras först när det är möjligt, för att kunna agera som goda företrädare.
- **Pressmeddelanden och pressträffar**: Används för att nå media och därigenom bredare målgrupper.
- **VMA (Viktigt Meddelande till Allmänheten)**: Används vid omedelbar fara för liv, egendom eller miljö.

7.2 När ordinarie kanaler inte fungerar

Om ordinarie kanaler inte kan användas eller inte är tillräckliga ska kommunen säkerställa att information når fram genom alternativa metoder, exempelvis:

- Sölvesborgs kommuns kriswebb.
- Tryckt information (affischer, lappar osv.).
- Fysiska mötesplatser och informationspunkter/trygghetspunkter.

8. Målgrupper

Kommunikationen anpassas till olika målgrupper. Dessa målgrupper kan i sin tur delas in i undermålgrupper, till exempel vårdnadshavare och anhöriga.

- **Medarbetare**: Intern information om läget, åtgärder och hur de ska agera i sina roller.

- **Medborgare**: Information om vad som har hänt, hur det påverkar dem och hur de ska agera.
- **Förtroendevalda**: Information om läget, beslut som fattas och hur de ska agera som företrädare för kommunen.
- **Media**: Snabb och korrekt information för att undvika ryktesspridning och skapa en gemensam lägesbild.
- **Samverkande aktörer**: Myndigheter, företag och organisationer som behöver samordnad information.

8.1 Målgrupper med särskilda behov

Kommunen strävar efter att kriskommunikationen ska vara tillgänglig för alla, i den mån det är möjligt. Vid kriser som direkt berör personer med särskilda behov ska kommunikationen anpassas så långt det är praktiskt genomförbart. Detta arbete sker i nära samverkan med berörd verksamhet.

Målgruppsanpassning gäller både hur vi utformar budskapet och vilka kanaler vi väljer.

Det kan innebära:

- Förstärkt tydlighet genom visuellt stöd.
- Lättläst information och flera språk vid behov.
- Hänsyn till olika målgrupper (ålder, digital vana, funktionsnedsättning).

9. Samordning och samverkan

Kommunikationen vid kris ska vara samordnad och konsekvent, både internt och externt. Det innebär att alla berörda aktörer ska ha en gemensam lägesbild och att budskap som går ut är enhetliga.

9.1 Intern samordning:

- Kommunens förvaltningar och bolag ska samverka för att säkerställa att informationen är korrekt och samstämmig innan den publiceras.
- Intern information ska, när det är möjligt, ges först så att medarbetare och förtroendevalda kan agera som goda företrädare.

9.2 Extern samverkan:

- Kommunen har ett geografiskt områdesansvar och ska samordna kommunikationen med andra aktörer, exempelvis Länsstyrelsen, Myndigheten för civilt försvar (MCF), räddningstjänst, och andra samverkande myndigheter och organisationer.

- Budskap till allmänheten ska harmonisera med information från andra myndigheter för att undvika motstridiga uppgifter.
- Kommunen ska delta i gemensamma kommunikations- och informationsmöten och använda nationella system för att dela lägesbilder.

Samordning och samverkan i kommunikationen är avgörande för att skapa förtroende, undvika ryktesspridning och ge invånare tydliga besked.

10. Utvärdering efter kris

Efter varje kris ska kriskommunikationsarbetet utvärderas för att identifiera styrkor, svagheter och förbättringsområden. Utvärderingen bör kopplas samman med den övergripande utvärderingen av krisen/ händelsen.

Utvärderingen ska omfatta:

- Hur snabbt och korrekt informationen nådde målgrupperna.
- Om kommunikationen var samordnad och målgruppsanpassad.
- Hur väl kanalerna fungerade.
- Om ryktesspridning motverkades.
- Om kommunikationen bidrog till trygghet och förtroende.

11. Uppföljning och revidering

Riktlinjen för kriskommunikation ses över årligen. Kommunikationschefen ansvarar för revidering vid behov genom beslut i kommunstyrelsen.

KS § Dnr 2026/257

Riktlinje för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen antar tillfälliga riktlinjer för serveringstider av alkoholhaltiga drycker under fotbolls-VM 2026. (11/6-19/7-2026)

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen har att anta tillfälliga riktlinje för serveringstider av alkoholhaltiga drycker under fotbolls-VM 2026.

att under perioden 11/6 – 19/7 2026 frångå antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider,

att alkoholservering under den tillfälligt förlängda tiden endast får ske i samband med direktsända matcher under fotbolls-VM 2026, samt

att det krävs en giltig licens att sända matcherna under fotbolls-VM 2026 på det berörda serveringsstället för att kommunen ska frångå sina antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider.

Bakgrund

Under perioden 11/6 – 19/7 2026 arrangeras fotbolls-VM i Mexiko, Kanada och USA vilket innebär en större tidsskillnad mot Sverige för matchstart, allt från sex till nio timmar efter vår lokala tid. Det kan finnas ett intresse att serveringsställen i kommunen vill ha möjlighet att erbjuda servering av alkoholhaltiga drycker i samband med matcherna.

Beslutsunderlag

Kommunchef Martin Åsmans tjänsteskrivelse 2026-05-11.

Tillståndsenheten västra Blekinges tjänsteskrivelse, 2026-04-30

Sölvesborgs kommuns riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker.

KSAU § 105/2026.

KSAU § 105 Dnr 2026/257

Riktlinje för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen antar tillfälliga riktlinjer för serveringstider av alkoholhaltiga drycker under fotbolls-VM 2026. (11/6–19/7–2026).

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen har att anta tillfälliga riktlinje för serveringstider av alkoholhaltiga drycker under fotbolls-VM 2026.

att under perioden 11/6 – 19/7 2026 frångå antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider,

att alkoholservering under den tillfälligt förlängda tiden endast får ske i samband med direktsända matcher under fotbolls-VM 2026, samt

att det krävs en giltig licens att sända matcherna under fotbolls-VM 2026 på det berörda serveringsstället för att kommunen ska frångå sina antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider.

Bakgrund

Under perioden 11/6 – 19/7 2026 arrangeras fotbolls-VM i Mexiko, Kanada och USA vilket innebär en större tidsskillnad mot Sverige för matchstart, allt från sex till nio timmar efter vår lokala tid. Det kan finnas ett intresse att serveringsställen i kommunen vill ha möjlighet att erbjuda servering av alkoholhaltiga drycker i samband med matcherna.

Beslutsunderlag

Kommunchef Martin Åsmans tjänsteskrivelse 2026-05-11.

Tillståndsenheten västra Blekinges tjänsteskrivelse, 2026-04-30

Sölvesborgs kommuns riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker

---

Kommunstyrelsen

Handläggare
Martin Åsman, 0456-81 62 24
martin.asman@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Tillfällig ändring av serveringstider i samband med fotbolls-VM 2026

Förslag till beslut

att under perioden 11/6 – 19/7 2026 frångå antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider,

att alkoholservering under den tillfälligt förlängda tiden endast får ske i samband med direktsända matcher under fotbolls-VM 2026, samt

att det krävs en giltig licens att sända matcherna under fotbolls-VM 2026 på det berörda serveringsstället för att kommunen ska frångå sina antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Beslutet bedöms inte påverka barn, varken direkt eller indirekt i förhållande till vad barnkonventionen föreskriver gällande barns rättigheter då beslutet följer på lag, förordning samt riktlinjer i övrigt.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen har att anta tillfälliga riktlinje för serveringstider av alkoholhaltiga drycker under fotbolls-VM 2026.

Bakgrund

Under perioden 11/6 – 19/7 2026 arrangeras fotbolls-VM i Mexiko, Kanada och USA vilket innebär en större tidsskillnad mot Sverige för matchstart, allt från sex till nio timmar efter vår lokala tid. Det kan finnas ett intresse att serveringsställen i kommunen vill ha möjlighet att erbjuda servering av alkoholhaltiga drycker i samband med matcherna.

Bedömning

Tillståndsenheten västra Blekinge föreslår att Sölvesborgs kommun tillfälligt, under perioden 11/6 – 19/7 2026, frångår de antagna riktlinjerna vad gäller beviljad serveringstid. Alkoholservering som meddelas för en tillfälligt förlängd tid, under ovan angiven tidsperiod, får endast ske i samband med direktsända matcher för fotbolls-VM 2026. Detta gäller endast om sökande kan uppvisa en giltig licens att sända matcherna på det berörda serveringsstället under fotbolls-VM 2026.

En bedömning kring den önskade serveringstiden ska göras i det enskilda fallet där yttranden från Polismyndigheten och Miljöförbundet Blekinge väst inhämtas för att kontrollera att inga olägenheter förekommer kring den önskade serveringstiden.

Martin Åsman
Kommunchef

Bilagor

Tillståndsenheten västra Blekinges tjänsteskrivelse, 2026-04-30

Sölvesborgs kommuns riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker

Beslut sänds till:

Tillståndsenheten västra Blekinge
Näringslivschefen

Tillfällig ändring av serveringstider i samband med fotbolls-VM 2026

Förslag till beslut

att under perioden 11/6 – 19/7 2026 frångå antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider,

att alkoholservering under den tillfälligt förlängda tiden endast får ske i samband med direktsända matcher under fotbolls-VM 2026, samt

att det krävs en giltig licens att sända matcherna under fotbolls-VM 2026 på det berörda serveringsstället för att kommunen ska frångå sina antagna riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker vad gäller serveringstider.

Sammanfattning

Under perioden 11/6 – 19/7 2026 arrangeras fotbolls-VM i Mexiko, Kanada och USA vilket innebär en större tidsskillnad mot Sverige för matchstart, allt från sex till nio timmar efter vår lokala tid. Det kan finnas ett intresse att serveringsställen i kommunen vill ha möjlighet att erbjuda servering av alkoholhaltiga drycker i samband med matcherna. Detta skulle i sådana fall innebära utskänkning av alkoholhaltiga drycker som sträcker sig utanför Karlshamns kommuns antagna riktlinjer för serveringstider.

Enligt kommunens riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker framgår i avsnitt 2.5 följande:
Normal serveringstid i Sölvesborgs kommun är mellan klockan 11.00 – 01.00. Efter särskild prövning kan tidigare alternativt senare serveringstid medges, då skickas bland annat remiss till Polismyndigheten och Miljöförbundet för att kontrollera så att inga olägenheter med den senare ansökta serveringstiden förekommer. En noggrann prövning ska göras i varje enskilt fall. Serveringsytorna ska vara utrymda senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

I alkohollagens 8 kap. 19 § framgår att kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.
Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat inte

påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.
Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Enligt alkohollagens 8 kap. 17 § gäller följande; Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Tillståndsenheten västra Blekinge föreslår att Sölvesborgs kommun tillfälligt, under perioden 11/6 – 19/7 2026, frångår de antagna riktlinjerna vad gäller beviljad serveringstid. Alkoholservering som meddelas för en tillfälligt förlängd tid, under ovan angiven tidsperiod, får endast ske i samband med direktsända matcher för fotbolls-VM 2026. Detta gäller endast om sökande kan uppvisa en giltig licens att sända matcherna på det berörda serveringsstället under fotbolls-VM 2026.
En bedömning kring den önskade serveringstiden ska göras i det enskilda fallet där yttranden från Polismyndigheten och Miljöförbundet Blekinge väst inhämtas för att kontrollera att inga olägenheter förekommer kring den önskade serveringstiden.

Beaktan av barnperspektivet

Beslutet bedöms inte påverka barn, varken direkt eller indirekt i förhållande till vad barnkonventionen föreskriver gällande barns rättigheter.

Beslutsunderlag

Tillståndsenheten västra Blekinges tjänsteskrivelse, 2026-04-30
Sölvesborgs kommuns riktlinjer för servering och försäljning av alkoholhaltiga drycker

Sölvesborgs kommun
2026-04-30

Tillståndsenheten västra Blekinge

Beslutet skickas till

Tillståndsenheten västra Blekinge
Akten

Dnr	Gäller fr. o. m.	Antagen
2021/101	2023-10-17	KS § 177/2023

RIKTLINJER FÖR SERVERINGSTILLSTÅND

1. Inledning

Enligt 8 kap 9 § alkohollagen (2010:1622) ska Sveriges kommuner tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen. Kommunens riktlinjer ska vara utformade på ett sätt som gör att sökande, genom att ta del av riktlinjerna, i förväg kan bedöma om det går att få ett tillstånd eller inte. Förutom riktlinjer upprättar kommunerna även en årlig tillsynsplan som beskriver det planerade tillsynsarbetet.

Alkohollagstiftningen är i första hand en social skyddslagstiftning och dess huvudsakliga syfte och mål är att begränsa alkoholens skadeverkningar. Samhällets alkoholpolitik ska begränsa konsumtionen av alkohol och motverka alkoholskador, detsamma gäller för serveringspolitiken.

Kommunen är som Tillstånds- och tillsynsmyndighet ansvarig för att se till att restaurangnäringen lever upp till alkohollagens regler, särskilt när det gäller att undvika att underåriga får tillgång till alkohol. Tydliga riktlinjer är en del av detta ansvar. Som grund för bedömning och tolkning av alkohollagen följer Sölvesborgs kommun Folkhälsomyndighetens rekommendationer om hur de olika bestämmelserna i alkohollagen ska tillämpas. I Sölvesborgs kommun är kommunstyrelsen ansvarig för tillstånds- och tillsynsfrågorna. Tillstånds- och tillsynsärenden ska enligt alkohollagen handläggas av kommunens alkoholhandläggare.

2. Alkoholservering i Sölvesborgs kommun

En ansökan om serveringstillstånd granskas utifrån alkohollagens bestämmelser. Enligt 8 kap 12§ alkohollagen får serveringstillstånd endast tilldelas den som kan uppvisa personlig och ekonomisk lämplighet för utövande av verksamheten. Vidare framgår det i alkohollagens 8 kap 15§ att serveringsstället måste ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen vid stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten samt tillhandahålla tillredd mat med undantag för paus- och provsmakningstillstånd. Serveringsstället ska även vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Enligt 8 kap 17 § alkohollagen kan en ansökan om serveringstillstånd avslås trots att de grundläggande kraven om lämplighet och lokal är tillfredsställda om serveringen kan

befaras orsaka missförhållanden i frågor om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får aldrig bifallas utan att ett yttrande från Polismyndigheten har inhämtats. Samma sak gäller för tillfälliga tillstånd där arrangemang är riktade mot allmänheten, om det inte rör sig om ett evenemang av endast obetydlig omfattning. Polismyndighetens yttrande är med andra ord av stor vikt när det gäller ordningsläget i området. Miljöförbundets bedömning i frågor om risken att störning uppkommer för närboende är också av betydelse i tillståndsprövningen särskilt vid bedömning utanför den så kallade normaltiden kl. 11.00–01.00.

Alkoholservering ska ingå i ett seriöst sammanhang. Särskild måttfullhet ska iakttas vid ansökningar om serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang och tillställningar som främst riktar sig till ungdomar. Verksamheter som kan sammankopplas med

Det är tillståndshavaren som ansvarar för att ingen diskriminering sker på eller i omedelbar anslutning till serveringsstället. Diskriminering på grund av kön, sexuell läggning, funktionsnedsättning, nationellt eller etniskt ursprung eller könsöverskridande identitet kan vid en fällande dom leda till återkallelse av serveringstillstånd. Sölvesborgs kommun ska verka för att motverka olaga diskriminering i samband med restaurangbesök och med detta förhindra att någon blir särbehandlad och exempelvis nekas inträde till restauranger. Sölvesborgs kommun ska dessutom, tillsammans med tillståndshavarna, arbeta aktivt för att förebygga att gäster och personal blir sexuellt ofredande på restaurangerna i kommunen.

Det är också tillståndshavaren som ska se till att det finns ett tillstånd för offentlig tillställning enligt ordningslagen då detta krävs, exempelvis vid spel- och dansunderhållning. I ett sådant tillstånd kan antalet förordnade ordningsvakter regleras om Polismyndigheten anser det vara befogat. Kommunen kan också enligt alkohollagen, om det föreligger ett behov för upprätthållande av ordning och nykterhet på serveringsstället, villkora en tillståndshavare att ha ett visst antal ordningsvakter och/eller entrévärdar på plats.

2.1 Olika typer av serveringstillstånd och drycker

I alkohollagen förekommer det olika serveringstillstånd som antingen är stadigvarande eller tillfälliga och inriktade mot allmänheten eller ett slutet sällskap. Mer utförlig information om vilka handlingar som vid en ansökan ska bifogas för respektive typ av serveringstillstånd framgår i kommunens e-tjänstfunktion som går att finna på hemsidan. Viktigt att tänka på är att den som söker ett serveringstillstånd enligt alkohollagen måste vara minst 20 år gammal och vara både personligt och ekonomiskt skötsam.

Följande tillstånd kan sökas:

- Stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten
- Stadigvarande serveringstillstånd till slutet sällskap
- Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten
- Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap
- Servering till allmänheten för gemensamt serveringutrymme

- Trafikservering till allmänheten
- Pausservering
- Provsmakningsservering
- Cateringtillstånd

För dem som har stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten finns det även möjlighet att ansöka om stadigvarande eller tillfällig ändring i upprättat tillståndsbevis, exempelvis utökad serveringsyta eller förlängd serveringstid.

2.1.1 Undantag från tillståndsplikten

Undantag från tillståndsplikten görs om samtliga av följande kriterier är uppfyllda, servering ordnas:

1. vid ett enstaka tillfälle till vissa i förväg bestämda personer,
2. utan vinstintresse och utan kostnader för deltagarna än själva kostnaden för inköp av dryckerna, samt
3. i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker.

2.1.2 Olika drycker

Definitioner av alkoholdrycker förtydligas i alkohollagen. Sprit är en vätska som framställs genom destillering eller annan kemisk process som innehåller alkohol. Begreppet vin förbehålls en dryck som har framställts genom jäsning av druvor eller druvsaft. Till vin ska även räknas vin som i produktionen har tillsats spritdryck framställd av vinprodukter och som har en alkoholhalt som understiger 22 %. Drycker som framställs genom jäsning av frukt, bär eller andra växtdelar benämns andra jästa alkoholdrycker. Öl är en jäst dryck som produceras genom torkat eller rostad malt. Ett alkoholdrycksliknande preparat är ett alkoholhaltigt preparat som ur konsumtionssynpunkt kan jämställas med alkoholdrycker eller annars kan antas användas som berusningsmedel. Alkoholhaltig glass är ett exempel på en produkt som kan ingå i denna kategori.

Vid servering av alkoholdrycker ska serveringspersonal se till att måttfullhet iakttas och att störning på grund av oordning eller onykterhet undviks. Det är inte förenligt med alkohollagens krav på återhållsam alkoholservering enligt 8 kap 20 §, att servera helflaskor med spritdrycker, ölhinkar, öltunnor, shotbrickor, drinkvagn eller liknande. Om tillexempel helflaskor med spritdrycker förekommer får denna dryck endast serveras genom bordsservering, dvs. att serveringspersonalen serverar drycken i gästernas glas och lämnar inte kvar flaskan på bordet. Alternativt att personal finns på plats för att överblicka alkoholförtäringen.

2.2 Handläggningstider

Enligt 5§ alkoholförordningen (2010:1636) ska en kommun fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en **fullständig** ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader.

Ansökan om tillstånd görs via en länsgemensam e-tjänst som går att hitta på kommunens hemsida. Det går även bra att ta kontakt med Tillståndsenhetens personal för vägledning inför en ansökan/anmälan. Till ansökan ska bifogas de handlingar som enligt anvisningarna efterfrågas. Ett tillståndsärende kan inte avgöras förrän ansökningshandlingarna är kompletta och ansökningsavgiften är betald. Det är sökandens ansvar att se till att handlingarna är fullständiga. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Kommunen ska informera sökande om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

TYP AV ANSÖKAN	HANDLÄGGNINGSTID
Ansökan om nytt serveringstillstånd	6 veckor
Förändring av befintligt serveringstillstånd, till exempel utökad tid eller utvidgad yta	6 veckor
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten, exempelvis under festivaler, vid pausservering och vid provsmakning	6 veckor
Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd för slutet sällskap	10 arbetsdagar
Servering till allmänheten för gemensamt serveringutrymme	12 veckor
Trafikservering	12 veckor

2.4 Ansökningsavgift

Enligt 8 kap. 10 § alkohollagen ska en ansökan om serveringstillstånd göras skriftligen. Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som

beslutas av kommunfullmäktige.

Ansökningsavgiften faktureras sökande och ska betalas innan serveringstillstånd kan beviljas. Avgiften återbetalas inte i de fall då en ansökan avslås. Uppgifter om ansöknings- och tillsynsavgifter går att hitta på kommunens hemsida.

2.4 Hantering av ansökan

1. Ansökan inkommer, diarieförs och blir en offentlig handling.

2. Debiteringsunderlag för ansökningsavgiften upprättas och en faktura skickas till sökanden.

3. Remisser upprättas och skickas till berörda instanser som normalt sett ska inkomma med ett yttrande till kommunen inom 10-15 arbetsdagar.

4. Kunskapsprov avläggs vid behov.

5. Handläggningen startar med att alkoholhandläggare granskar de handlingar och yttranden som inkommer, begär komplettering, besöker serveringslokalen och samtalar med sökande om olika frågor om detta behövs.

6. Informationen sammanställs i en utredning som leder till ett beslut och ett tillståndsbevis upprättas i de fall då serveringstillstånd tillstyrkts. Beslut som tas enligt kommunens delegationsordning redovisas för kommunstyrelsen vid nästkommande sammanträde.

7. Alkoholhandläggaren genomför en digital expediering av beslutshandlingar till sökande, Folkhälsomyndigheten, Länsstyrelsen och till övriga berörda myndigheter.

2.4.1 Remissyttranden

Vid ansökan om serveringstillstånd inhämtar Tillståndsenheten yttranden från olika instanser som är av vikt för tillståndsprövningen.

<u>Polismyndigheten</u>

I alkohollagen föreskrivs att polismyndighetens yttrande ska inhämtas och väger därför tungt vid kommunens bedömning av eventuella villkor för serveringstillståndet och vilka bestämmelser som ska gälla. Alkohollagen ställer höga krav på tillståndshavarens personliga skötsamhet.

Polismyndigheten yttrar sig i frågor om:

1. Vandel

2. Sökt serveringstid

3. Ordningsstörningar vid serveringsstället

4. Krav på förordnade ordningsvakter
5. Tillstånd till offentlig tillställning (danstillstånd)

Vid användning av mark till uteservering eller vid annat nyttjande av allmän yta ska Polismyndighetens tillstånd för begagnande av offentlig plats sökas.

Räddningstjänsten

Prövning av brandsäkerhet görs av Räddningstjänsten. Lokaler där serveringstillstånd gäller ska vara lämpliga för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt (8 kap. 16§ alkohollagen). Eftersom matkravet finns i alkohollagen ska serveringsstället vara försett med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Det är också viktigt att sökande anger maxantalet personer som får vistas i lokalen.

Vid ansökan om tillfälligt serveringstillstånd där samlingstält ska nyttjas, exempelvis under festivaler eller liknande ska sökande inkomma med en ifylld anmälningsblankett för samlingstält och även uppvisa ett aktuellt godkännandebevis för tältduken. I det fall sökande ska använda sig av gasol ska även en anmälningsblankett för detta ändamål upprättas och skickas till Räddningstjänsten innan serveringstillstånd kan beviljas.

Miljöförbundet

Miljöförbundet är ytterligare en remissinstans som kommunen hämtar yttrande ifrån bland annat för att tillförsäkra att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning. Kommunen får då bland annat uppgifter om vilken typ av verksamhet anläggningen är registrerad för. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004, är en grundläggande förutsättning för restaurangverksamhet att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning, vilket innebär att de livsmedelshygieniska krav som gäller inom EU ska vara uppfyllda och garanterar att lokal och utrustning håller en viss standard.

Tillståndsenheten ska ta hänsyn till om ansökan/anmålan kan befaras orsaka missförhållanden i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. För att kunna göra en tillfredsställande prövning av dessa faktorer skickas bland annat remiss till Miljöförbundet som ombeds ta ställning till risk för missförhållanden i samband med den sökta verksamheten, en åsikt kring den sökta serveringstiden samt eventuellt andra hinder som skulle kunna förorsaka särskild risk för människors hälsa, exempelvis buller- och/eller närboendestörning.

Skatteverket

För att kontrollera sökandes ekonomiska förhållanden inhämtar Tillståndsenheten information från Skatteverket som yttrar sig i frågor om:

1. Restföringar
2. Betalningsuppmaningar
3. Beslut om kontrollavgift

4. Inkomst av kapital, över- och underskott av näringsverksamhet, inkomst av tjänst, förekomst av F-skattsedel samt huruvida företrädare för bolaget har deklarerat eller inte.

Alkohollagen ställer höga krav på tillståndshavarens ekonomiska skötsamhet. Ett krav, likt personlig skötsamhet, som ständigt kvarstår under den tid som tillståndshavaren har ett gällande serveringstillstånd.

2.4.2 Kunskapsprov

Som en del av bedömningen av sökandes personliga lämplighet för att inneha ett serveringstillstånd kan ett kunskapsprov i alkohollagen behöva avläggas. Kunskapsprov för serveringstillstånd, med undantag för paus- och provsmakningsservering, innefattar fyra delmoment. Prov som avser ansökan om tillstånd för stadigvarande servering till allmänheten och för stadigvarande cateringverksamhet för slutna sällskap består av 60 frågor. Prov som avser ansökan om tillstånd för tillfällig servering till allmänheten och för stadigvarande servering till slutna sällskap består av 44 frågor. Prov som avser ansökan om tillstånd för tillfällig servering till slutna sällskap består av 28 frågor. Kunskapsprov för pausservering och för provsmakning av alkoholdrycker omfattar tre delmoment. Provet består av 28 frågor.

Sölvesborgs kommun ska använda sig av prov framtagna av Folkhälsomyndigheten för prövning av sökandes kunskaper i alkohollagstiftningen. Provet är digitalt med flervalsfrågor, där sökande har flera olika givna svarsalternativ.

Kunskapsprovet kan utföras muntligen eller med hjälp av tolk om sökande inte behärskar något av de språk som provet erbjuds på eller om sökande har påtagliga läs- eller skrivsvårigheter som kan styrkas. Tiden för proven är högst 90 minuter och vid muntligt prov eller användning av tolk högst 120 minuter. Sökande har sammanlagt tre tillfällen på sig att klara provet, därefter ska ansökan avslås. Sökanden har i detta fall, om så önskas, möjlighet att inkomma med ny ansökan för att få göra provet ytterligare tre gånger. I Sölvesborgs kommun görs provet efter tidsbokning hos Tillståndsenheten. Finns behov av tolk ska detta meddelas ca 10 arbetsdagar innan provet önskas avläggas.

Provets omfattning varierar beroende på vilken typ av ansökan som efterfrågas. Provet är uppdelat i olika moment och det gäller att ha minst 75% rätt svar i varje delmoment för att bli godkänd.

Undantag från skyldigheten att genomgå kunskapsprovet:

1. Den sökande har tidigare genomfört ett godkänt prov och har ett tillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan.

2. Den sökande har inte har tillstånd, men har tidigare genomfört ett godkänt prov som minst motsvarar den aktuella ansökan. Provet ska vara genomfört höst fem år före den aktuella ansökan.

3. Den sökande har inte genomfört något prov, men har ett serveringstillstånd i samma kommun, som minst motsvarar den aktuella ansökan och vars kunskaper det inte finns några skäl att ifrågasätta.

4. Den sökande har inte genomfört något prov, men har ett serveringstillstånd i en annan kommun, som minst motsvarar den aktuella ansökan och kan visa på flera års erfarenhet utan anmärkningar.

5. Den sökande har inte genomfört något prov, men har ett betydande inflytande i en juridisk person som i samma kommun har ett serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan. Personen ska vara aktiv i den serveringsverksamheten och det ska inte finnas några skäl att ifrågasätta personens kunskaper.

6. Den sökande har inte genomfört något prov, men har ett betydande inflytande i en juridisk person som i en annan kommun har serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan. Personen ska vara aktiv i den serveringsverksamheten och kunna visa på flera års erfarenhet utan anmärkningar.

Kommunen får göra undantag från skyldigheten att göra kunskapsprov vid ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap, om ansökan avser ett enstaka tillfälle. (HSLF-FS 2020:77).
Kommunen kan hindra en sökande från att genomgå prov om hans eller hennes uppträdande är sådant att det inte är möjligt att genomföra provet på ett tillförlitligt sätt.

2.4.3 Serveringsansvarig personal

Det är endast den som är anställd av tillståndshavaren eller inhyrd av bemanningsföretag som får anlitas som köks- och/eller serveringspersonal eller för uppgifter som rör ordning och nykterhet. Undantag gäller dock för ordningsvakter som är förordnade enligt lagen om ordningsvakter och i vissa fall även restaurangelever.

Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften. I övrigt finns ingen åldersbestämmelser för serveringspersonalen enligt alkohollagen. Det är tillståndshavaren som utser de personer som ska vara serveringsansvariga och de personerna ska veta vad rollen innebär och ha ett tillsynsansvar över serveringsstället då tillståndshavaren själv inte kan vara på plats. Dessa personer ska tillståndshavaren anmäla in till kommunen, vilket enklast görs med hjälp av kommunens e-tjänst, som går att finna på hemsidan. Här har en tillståndshavare möjlighet att fortlöpande anmäla/avanmäla serveringsansvarig personal. Det är dessutom viktigt att alla serveringspersonal vet om att de bär ett personligt ansvar när de serverar alkoholdrycker. Det är alltså den som serverar som ska kontrollera gästens berusningsnivå samt dess ålder. Skulle en serveringspersonal servera en märkbart påverkad gäst eller en minderårig person alkohol så är det hen som bär det personliga ansvaret och hen som ställs inför rätta. Olovlig dryckeshantering kan innebära böter eller fängelse i upp till sex månader. I slutändan kan även serveringsställets tillståndsbevis äventyras om upprepade ordnings- och nykterhetsproblem uppstår.

Tillståndsenheten i Sölvesborgs kommun ser gärna att anmäld serveringsansvarig personal ska ha genomgått utbildning i ”Ansvarsfull alkoholservering” eller motsvarande. I samarbete med Länsstyrelsen i Blekinge, Polismyndigheten, Blekinge tekniska högskola och Blekinge läns kommuner erbjuds utbildning i ”Ansvarsfull alkoholservering” (AAS) vid två tillfällen varje år. Detta är en kurs som vänder sig till tillståndshavare och serveringspersonal i hela Blekinge.

2.5 Serveringstider

Bestämmelserna i 8 kap. 19 § alkohollagen om serveringstider syftar till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning.

Normal serveringstid i Sölvesborgs kommun är mellan klockan 11.00 – 01.00. Efter särskild prövning kan tidigare alternativt senare serveringstid medges, då skickas bland annat remiss till Polismyndigheten och Miljöförbundet för att kontrollera så att inga olägenheter med den senare ansökta serveringstiden förekommer. En noggrann prövning ska göras i varje enskilt fall.

Serveringsytorna ska vara utrymda senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

2.6 Alkoholpolitiska olägenheter

Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd enligt 8 kap. 17§ vägras även om övriga krav som ställs upp i lagen är uppfyllda.

Avsikten med bestämmelsen är att tillståndsmyndigheten vid hanteringen av ansökningar om serveringstillstånd ska göra en bedömning av riskerna för sådana olägenheter och sådan särskild risk för människors hälsa. I förarbetena till motsvarande bestämmelse i den förra alkohollagen uttalas att Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen liksom Miljöförvaltningens bedömning av risken för att störningar uppkommer för närboende till restaurangen ska tillmätas stor vikt vid tillståndsprövningen (prop. 1994/95:89 s. 105 f.). I förarbetena nämns vidare att det ska vara möjligt för kommunerna att förhindra restaurangetablering med alkoholservering i särskilt känsliga områden såsom bostadsområden, i närhet av skolor, eller i områden med känd missbruksproblematik eller i närhet av institutioner för missbrukare eller liknande verksamheter (prop. 1994/95:89 s. 105 f. och prop. 2009/10:125 s.170). Vidare framgår även att kommunen kan tillexempel i alkoholpolitiska program precisera vilka allmänna kriterier kommunen avser att tillämpa vid bedömning av om en servering kan orsaka alkoholpolitiska olägenheter. En individuell prövning måste dock alltid ske med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Ett eventuellt avslag på en ansökan kan inte enbart grundas på att det kommunala alkoholpolitiska programmet förbjuder etablering på ett visst angivet sätt eller en viss angiven plats.

Exempel på alkoholpolitiska olägenheter kan vara:

1. De fall där Polismyndigheten avstyrker ansökan med hänvisning till ordningsproblem på serveringsstället eller i dess närmaste omgivning.

2. De fall där Miljöförbundet avstyrker ansökan med hänvisning till att närboende utsätts eller riskerar att utsättas för bullerstörningar från serveringsstället.

3. De fall där kommunen har kännedom om missförhållanden på serveringsstället eller angående tillståndshavaren/sökandens personliga och/eller ekonomiska lämplighet.

4. Serveringstillstånd ska inte heller medges till verksamheter som kan sammankopplas med organiserad brottslighet.

5. Ansökningar i områden där nya/ytterligare serveringstillstånd kan befaras orsaka alkoholpolitiska olägenheter. Kommunen ska särskilt beakta närhet till idrottsplatser, skolor och annan verksamhet som berör barn och ungdom.

6. Ansökningar som avser alkoholservering i och/eller i närheten av idrottsanläggningar ska särskilt beaktas.

Om en eller flera av ovanstående faktorer föreligger kan serveringstillstånd vägras även om alkohollagens övriga krav är uppfyllda.

2.7 Kökskrav och matutbud

I 8 kap 15§ alkohollagen finns bestämmelse om vilka krav som ställs på serveringsställets kök och matutbud. Det finns olika krav beroende på vilken typ av serveringstillstånd det är fråga om.

Matservering är ett elementärt krav för att kunna erhålla och behålla ett serveringstillstånd.

Ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten får endast beviljas om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt erbjuder lagad eller på annat sätt tillredd mat under hela serveringstiden. Med ”lagad eller tillredd” mat innebär att råvaror på något vis har förädlats. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet inskränkas till ett mindre antal enklare rätter, exempelvis i form av en pubmeny. Det ska råda en god standard över den allmänna köksutrustningen. Ny matlagningsteknik, som tillexempel sous-vide-teknik, ska inte omöjliggöra en restaurang från att få serveringstillstånd. Utrustningen måste dock hålla en viss nivå. Som exempel anges i prop. 2009/10:125 s. 103 att en vanlig lägenhetsspis eller mikrovågsugn för uppvärmning av prefabricerade maträtter fortfarande inte är att anse som tillräcklig utrustning.

En cateringverksamhet måste också ha tillgång till ett eget kök för tillredning av mat för att få ett stadigvarande serveringstillstånd. Köket måste dock inte vara beläget i den kommun ansökan avser. Vid tillfällig servering och vid servering till slutna sällskap finns inget kökskrav, serveringsstället ska dock kunna tillhandahålla sina gäster tillredd mat. Något krav om matservering finns inte vid paus- och/eller provsmakningstillstånd, som omnämns mer i detalj i avsnitt 2.12.

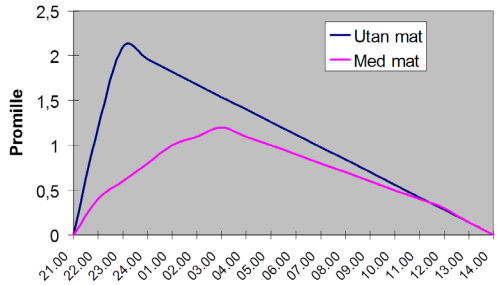

Diagrammet visar den stora skillnaden mellan att dricka på tom mage

2.8 Serveringslokalens och uteserveringens utformning

Enligt alkohollagens 8 kap. 14§ ska serveringstillstånds omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. För att tydliggöra vilket område som utgör serveringsyta ska ritning och hyres- eller köpekontrakt bifogas till ansökan om serveringstillstånd. Lokalen ska vara överblickbar, detta på grund av att tillståndshavaren med personal ska kunna utöva tillsyn över serveringen under hela serveringstiden.

Serveringstillstånd kan beviljas för uteservering då den är anlagd i anslutning till befintligt serveringsställe med serveringstillstånd. Uteserveringen ska vara ett avgränsat område och serveringsansvarig personal ska kunna överblicka området för att kunna upprätthålla en tillfredsställande tillsyn över serveringsytan. Serveringstillstånd kan meddelas med villkor om bordsservering i de fall det anses nödvändigt med hänsyn tagen till överblickbarheten på serveringsområdet.

Markupplåtelse ska ha beviljats av kommunen eller privat värd, för gatumark krävs även polismyndighetens tillstånd. Kommunen ska även, i de fall det krävs, ha meddelat bygglov för uteserveringen.

Serveringstiden på uteserveringar följer den serveringstid som gäller inomhus. Om alkoholpolitiska olägenheter i form av ordningsstörningar uppstår kan serveringstiden för uteserveringen begränsas.

2.9 Tillfälligt tillstånd till allmänheten och slutna sällskap

Enligt 8 kap 2 § alkohollagen kan ett serveringstillstånd meddelas för servering till allmänheten eller slutet sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle. Kravet på matutbud för tillfälligt tillstånd och för servering i slutet sällskap framgår av 8 kap 15 § tredje stycket.

2.9.1 Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten

Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten kan beviljas för servering vid evenemang som vänder sig till allmänheten, vid pausservering och provsmakning.

Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten kan gälla för stora till små festivaler och även enstaka evenemang. Det är en förutsättning för tillfällig servering att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet eller av stadigvarande karaktär. Utifrån praxis kan denna tidsperiod vara allt från en enstaka dag till maximalt ett par månader. En ansökan som avser tillfälligt serveringstillstånd för en längre sammanhängande period, där maxtid är tre månader, är endast tillåtet att tillstyrka en gång. Därefter har sökande möjlighet att antingen ansöka om tillfälligt serveringstillstånd för max 15 tillfällen per år för ett angivet serveringsställe alternativt ansöka om ett stadigvarande serveringstillstånd.

Precis som för ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten ska sökande vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet med vad som framgår i alkohollagens 8 kap. 12 §. Detta innebär att Tillståndsenheten skickar ut remisser till berörda myndigheter och kallar dessutom sökande till ett kunskapsprov om detta krävs.

2.9.2 Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap

Ett slutet sällskap är en begränsad grupp av personer med någon form av ömsesidigt intresse, exempelvis föreningar, företag eller liknande, där personerna som ska delta är kända på förhand. Dessa personer ska innan tillställningen börjar finnas noterade på en gästlista eller liknande som kan visas upp för tillstånds- och tillsynsenheten om detta efterfrågas. Det ska med andra ord inte gå att lösa medlemskap i entrén till ett slutet evenemang. För servering till slutet sällskap får det inte vara ett arrangemang som uppfattas som offentlig enligt ordningslagen. Flera slutna sällskap tillsammans kan aldrig utgöra ett slutet sällskap.

Tillredd mat måste kunna tillhandahållas, i ansökan ska sökande ange vilken typ av mat som kommer att serveras. Ett skäligt påslag, minst 25%, ska göras på inköpspriset av alkoholdryckerna. Alkoholdrycker får endast inhandlas från monopolet Systembolaget. Sökande av tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap måste också kunna uppvisa kunskaper i alkohollagen genom att avlägga ett kunskapsprov om detta krävs. Remiss till

Polismyndigheten och Miljöförbundet kan skickas om ansökan avser serveringstid efter kl. 01.00 eller om tveksamheter i övrigt föreligger.

2.10 Gemensamt serveringsutrymme

I alkohollagens 8 kap 14 § andra stycket finns det möjlighet för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme, det vill säga att tillståndshavarna kan få tillstånd att servera på samma yta.

Gemensamt serveringsutrymme kan exempelvis förekomma vid festivaler och i köpcentra, på så kallade mattorg. Vid en ansökan gäller det då att:

- Varje restaurang ska ha ett eget serveringstillstånd med den sökta serveringstiden, det är dock möjligt att ansöka om eget serveringstillstånd samtidigt med en gemensam ansökan.
- Alla tillståndshavare ska tillsammans ansöka om gemensamt serveringsutrymme.
- Serveringsutrymmet ska vara överblickbart och klart avgränsat från övriga områden.
- Den serveringstid som samtliga deltagande tillståndshavare har är vanligen den som beviljas för det gemensamma serveringsutrymmet.
- Kommunen kan komma att förordna om ordningsvakter alternativt entrévärdar och/eller bordsservering om det bedöms att behov för detta föreligger.
- Tillståndshavarna ansvarar gemensamt för att ordning och nykterhet råder.
- Mat ska finnas tillgängligt under hela serveringstiden.

2.11 Trafikservering till allmänheten

Enligt 8 kap 1 § alkohollagen ska serveringstillstånd som avser servering i inrikestrafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering) meddelas den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den personen som vill bedriva serveringen har sin hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms stad.

2.12 Paus- och provsmakningstillstånd

För paus- och provsmakningstillstånd finns det inget matkrav. Alkoholdrycker får vid pausservering endast erbjudas under pauser i föreställningen i foajé till teater eller konsertlokal och utbudet får endast bestå av starköl, vin och andra jästa alkoholdrycker. Restriktivitet för beviljande av pausserveringstillstånd ska gälla vid ungdomsarrangemang.

Vin- och whiskymässor eller liknande arrangemang där det förekommer provsmakning av alkohol är företeelser som har kommit att bli allt vanligare i takt med ett ökat intresse för kvaliteten på olika alkoholdrycker. Enligt 8 kap. 6 § alkohollagen får anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, alkoholdrycksliknande preparat, starköl eller andra jästa alkoholdrycker vid tillställningar riktade till allmänheten beviljas under förutsättning att:

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som inkluderar de drycker som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum.

2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och erhåller ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1 ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

Enligt 8 kap 7 § alkohollagen har den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna.

I alkohollagens förarbeten, prop. 2009/10:125 s.113, anges följande: ”Vid provsmakning av en dryck ges normalt en mycket liten mängd, oftast motsvarande en matsked eller mindre.” Förarbetena skiljer inte på olika typer av alkoholdrycker som till exempel spritdrycker och starköl. Alkohollagens syfte med att kunna erbjuda provsmakning av alkoholdrycker är att provsmakaren ska ges möjlighet att göra en bedömning av dryckens kvalitet och smak. Genom att utgå ifrån att en matsked gäller för sprit (40 %) kan sedan volymen som erbjuds vid en provsmakning omvandlas utifrån dryckens alkoholprocent, detta enligt tabellen nedan.

Starköl (5 %): = 15 cl

Andra jästa alkoholdrycker (5 %): = 15 cl

Vin (12 %): = 5 cl

Sprit (40 %): = 1,5 cl

För dryckeskategorin alkoholdrycksliknande preparat finns ingen angiven volym. Detta med anledning av att dessa produkter kan variera och dess alkoholhalt skilja sig i förhållande till varandra. En enskild bedömning kring volymen ska göras utifrån det aktuella preparatet när en ansökan/anmälan inkommer till kommunen.

Antalet enheter vid ett provsmakningsevenemang begränsas till åtta stycken. Detta anses vara en lämplig nivå för att kunna prova ett antal olika drycker men ändå hålla konsumtionen på en rimlig nivå. Antalet enheter vid provsmakning ska också begränsas ur ett konkurrenshänseende för att det inte ska likställas med begreppet servering av alkoholdrycker.

Detta är de volymer och enheter som Sölvesborgs kommun förhåller sig till när det gäller provsmakning av alkoholdrycker enligt 8 kap. 6, 7 §§ för att kunna uppfylla avsikten med att göra en ändamålsenlig bedömning av dryckens kvalitet och smak. Om förtydligande sker på lagstiftningsområdet eller om mer klargörande praxis fastställs som avviker från vad som här anges kommer de att följas av kommunen.

2.13 Serveringstillstånd för cateringföretag

Enligt 8 kap. 4 § alkohollagen ska den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen.
Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

Vid en ansökan om cateringtillstånd görs en fullständig prövning av sökandes vandel och ekonomi. Vid denna typ av ansökan krävs inte att bolagets cateringkök är beläget i samma kommun som ansökan avser. Med catering menas här servering av färdiglagad mat och av alkoholdrycker på beställning av slutna sällskap som antingen äger rum i förhyrd lokal eller i hemmet. Tillståndshavaren kan efter meddelat tillstånd anmäla catering till Tillståndsenheten som då endast kontrollerar att lokaler som är avsedda för allmänheten uppfyller alkohollagens krav enligt 8 kap.16§ vad gäller lämplighet ur brandsäkerhetssynpunkt.

3. Övrigt

3.1 Marknadsföring

Enligt alkohollagens 7 kap. 1 § ska särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol. Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

Det förekommer på många serveringsställen så kallad Happy Hour, vilket enligt Folkhälsomyndigheten, är en acceptabel marknadsföring i de fall då serveringsstället marknadsför att Happy Hour även inkluderar mat och alkoholfria drycker. Huvudregeln är att vid prisreducering på alkoholdrycker måste även prisnedsättning ske på utbudet i övrigt när detta marknadsförs.Det är alltså inte tillåtet att endast marknadsföra en prisreducering av alkoholdrycker. Marknadsföring av alkoholdrycker får aldrig vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk.

För mer detaljerad information kring marknadsföring av alkoholdrycker besök gärna Konsumentverkets hemsida eller kontakta kommunens tillståndsenhet.

3.2 Alkohol- och drogpolicy på restaurangen

För att underlätta det praktiska och vardagliga arbetet med alkoholservering på en restaurang kan restaurangägare tillsammans med sin personal utforma en alkohol- och drogpolicy. I policyn kan riktlinjer skrivas ner för att få en trivsam miljö på restaurangen. Dessa riktlinjer kan gälla gentemot gästerna, de anställda och i förhållande till gäster. En policy kan vara ett bra verktyg för att uppnå en samsyn ifråga om hur serveringen ska skötas på ett ansvarsfullt sätt.

När policyn är antagen kan den sättas upp i till exempel entrén, baren, garderoben och på toaletten för att tydliggöra för gästen vilka regler som gäller på restaurangen. En tydlig policy underlättar för den anställde i de fall diskussioner med gäster uppstår, den anställde kan hänvisa till policyn som stöd för det han eller hon säger. Dokumentet kan innehålla rutiner för ur restaurangen förebygger överservering samt hur personalen hanterar berusade gäster. Exempel på riktlinjer kan vara följande: onyktra gäster avvisas, vi serverar ej underåriga, hot och våld mot personal och gäster medför avvisning och/eller polisanmälan.

Kommunens tillståndsenhet kan vara en samtalspartner när restaurangägare med personal utformar en alkohol- och drogpolicy för sin verksamhet.

4. Detaljhandel/servering av folköl

Folköl är detsamma som öl klass II. Folköl är en maltdryck med en alkoholhalt mellan 2,25- 3,5 %. Det finns inte något särskilt tillstånd att söka för den som vill utöva försäljning/servering av folköl. En anmälan om försäljning/servering måste dock göras till kommunen, vilket enklast görs via kommunens e-tjänst som går att finna på hemsidan. Den som bedriver detaljhandel/servering av folköl ska enligt lag utföra särskild tillsyn över försäljningen/serveringen. För denna tillsyn ska det finnas ett lämpligt program utformat för verksamheten, ett egenkontrollprogram. Programmet ska arbetas fram av den som är ansvarig för butiken/serveringsstället där det tydligt framgår hur denne med övrig personal ska arbeta för att rättsreglerna följs. Anmälningsblankett tillsammans med egenkontrollprogram ska skickas in till kommunen innan försäljning/servering får påbörjas. Det är viktigt att alla försäljnings-/serveringsställen har en kopia på programmet tillgängligt eftersom detta ska kunna visas upp vid tillsynsbesök.

Folköl får inte säljas eller serveras till någon som är under 18 år eller till någon som man misstänker ska överlämna varan till en annan person som ännu inte har fyllt 18 år (langning). Det är den som lämnar ut folkölen som ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått rätt ålder. Varje försäljnings-/serveringsställe ska ha minst en tydlig skylt om åldersgränsen 18 år i anslutning till kassan.

Marknadsföring av folköl får inte, precis som för all alkoholdryck, vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk.

För att försäljning av folköl ska vara tillåten är det en förutsättning att ett tillräckligt brett matutbud finns tillgängligt. Verksamheten ska bedrivas i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnaden som är godkända enligt föreskrifterna som meddelats med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets

förordning (EG) nr 852/2204 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien och som är avsedda för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat. Ett försäljningsställe ska kunna erbjuda ett flertal olika livsmedelsprodukter som tillexempel, mejerier, charkvaror, torrvaror, grönsaker, frukt, konserver och djupfrysta varor. Som livsmedel räknas även pizzor, piroger, smörgåsar samt portioner av hämtmat. Övriga produkter som kan finnas i en butik som exempelvis godis, glass, lättdrycker och kex anses inte vara matvaror. Undantag gäller vid försäljning på tillverkningsställen, här ställs inget krav om matutbud.

På ett serveringsställe där folköl erbjuds ska det finnas enklare förtäring att tillgå. Serveringsstället måste ha sin verksamhet registrerad som livsmedelsanläggning. En anmälan för detta ska skickas in till Miljöförbundet Blekinge väst. Folkölen ska öppnas samt serveras av personal på plats. Det är alltså inte tillåtet för en gäst att ta med sig folköl från ett renodlat serveringsställe utan den ska förtäras på plats.

5. Kommunens tillsynsverksamhet

Kommunen har enligt alkohollagens 9 kap 2-3 §§ tillsynsansvar för de ytor där servering samt marknadsföring av alkoholhaltiga drycker förekommer. För att tillämpa denna bestämmelse arbetar Sölvesborgs kommun med tre tillsynsformer:

Förebyggande tillsyn är inriktat på upplysning och utbildning, exempelvis undervisning i ”Ansvarsfull alkoholservering” som kommunen erbjuder vid två tillfällen varje år. Sölvesborgs kommun ingår dessutom i nätverksgruppen Glasklart som är en samverkan mellan Blekinges krogar och myndigheter. Till den förebyggande tillsynen inkluderas även den skriftliga information som kommunen kontinuerligt skickar ut till tillståndshavarna via e-post och framför i samband med tillsynsbesök.

Sölvesborgs kommun genomför dessutom en inre tillsyn vid ansökan/anmälan om serveringstillstånd. Detta sker på ett administrativt plan i form av remisser och underrättelser från myndigheter som Polisen, Räddningstjänsten, Miljöförbundet och Skatteverket. Detta är en granskning som genomförs för att kontrollera om den sökande/befintliga tillståndshavaren uppfyller alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Detta är krav som kvarstår även efter det att tillstånd har beviljats, vilket gör att kommunen fortlöpande granskar befintliga tillståndshavare. Till den inre tillsynen räknas också en kontinuerlig bevakning av serveringsställenas marknadsföring av alkoholdrycker i annonser, sociala medier och dylikt.

Yttre tillsyn kallas det besök som sker på plats på serveringsstället för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enighet med alkohollagens bestämmelser. Kommunstyrelsen är ansvarig för tillsynsarbetet i Sölvesborgs kommun, men själva utförandet genomförs av inspektörer från Miljöförbundet Blekinge Väst. Kommunens alkoholhandläggare medverkar också vid vissa yttre tillsynsbesök. Vid dessa besök har tillsynspersonal rätt till tillträde till lokaler och rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten. En skriftlig dokumentation, en tillsynsrapport, ska upprättas vid varje

tillsynsbesök för att sammanfatta besöket. Denna rapport skickas sedan till berörd tillståndshavare och även till Sölvesborgs kommun för diarieföring. *Samordnad tillsyn* kan också ske vilket innebär att kommunen tillsammans med andra myndigheter som Polisen, Skatteverket, Miljöförbundet, Tullverket, Länsstyrelsen och/eller Räddningstjänsten gör en gemensam tillsyn på serveringsstället.

Antalet tillsynsbesök varierar beroende på vilken verksamhet restaurangen bedriver. Ett nöjesställe får fler besök än vad en mer renodlad restaurang får. Detta eftersom en mer ungdomlig publik ofta rör sig på nattklubbar och barer. Dessa verksamheter har också ofta en större omsättning av alkoholdrycker.

Miljöförbundet Blekinge Väst upprättar, i dialog med kommunens alkoholhandläggare, varje år en tillsynsplan som omfattar kommunens samtliga stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten och vanligt återkommande tillfälliga serveringstillstånd, exempelvis festivaler. Efter upprättandet fastställs planen av ansvarig chef som också efter varje årsslut delges uppgifter om utfört tillsynsarbete.

I Sölvesborgs kommun är det kommunstyrelsen som ansvarar för den omedelbara tillsynen över bestämmelserna om försäljning/servering av folköl. Inkommen anmälan samt egenkontrollprogram ska diarieföras i Sölvesborgs kommun och en kopia på dessa dokument ska skickas till Miljöförbundet Blekinge Väst som ansvarar för att upprätta en bekräftelse på anmälan som expedieras till berörd näringsidkare.

Miljöförbundet tar, precis som för serveringstillstånden, fram en tillsynsplan över de ställen som under året ska besökas. Planen ska sedan årligen återrapporteras till ansvarig chef för redogörelse av det utförda tillsynsarbetet. Tillsyn för servering/försäljning av folköl utövas av inspektörer från Miljöförbundet Blekinge Väst som efter varje besök ska upprätta en tillsynsrapport som de expedierar till berörd näringsidkare.

Rapporten skickas även till Sölvesborgs kommun för diarieföring. Kommunens alkoholhandläggare ansvarar för att handlägga eventuella sanktionsärenden.

Vid yttre tillsyn görs bedömning av gästernas berusningsnivå, då används berusningstrappan som illustreras nedan. En märkbart påverkad gäst får inte förtära alkohol utan ska avvisas från serveringsstället.

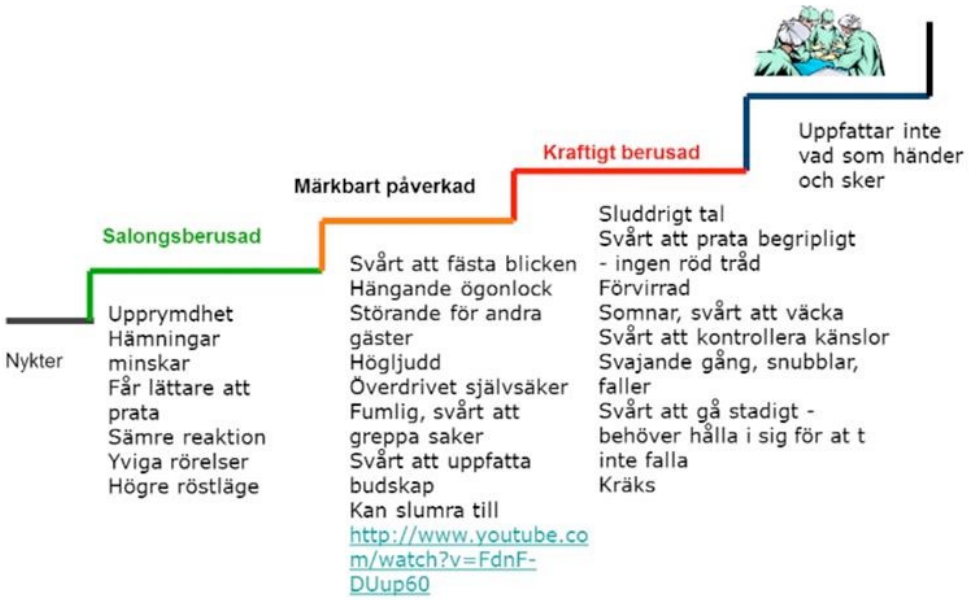

5.1 Tillsynsavgift

Enligt 8 kapitel 10 § alkohollagen har kommunen rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har serveringstillstånd. Detta är en taxa som har fastställts av kommunfullmäktige och som betalas årligen.

Tillsynsavgiften består av två delar, en fast och en rörlig. Den fasta delen debiteras årligen alla tillståndshavare av ett stadigvarande serveringstillstånd. Den rörliga delen räknas fram utifrån den restaurangrapport som alla tillståndshavare med ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten årligen ska fylla i och skicka in till Folkhälsomyndigheten. Utifrån den omsättning som tillståndshavaren redovisar i rapporten omvandlas sedan den rörliga tillsynsavgiften. Detta innebär att de serveringsställen som har en högre omsättning av alkoholdrycker får en högre tillsynstaxa. Vilket faller sig väl med kommunens tillsynsplan, som har skildrats ovan, där det framgår att de serveringsställen med en högre omsättning av alkoholdrycker också ska få fler tillsynsbesök.

Kommunen har rätt att ta ut en tillsynsavgift av den som bedriver försäljning/servering av folköl. Detta är en taxa som har fastställts av Kommunfullmäktige och som betalas årligen.

Information om de olika avgifterna finns att tillgå på kommunens hemsida eller hos Tillståndsenheten.

5.2 Sanktioner

Enligt 9 kap 17 § alkohollagen får en kommun meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade försummelser, en varning om denne inte:

1. fullgör de krav som gäller för tillståndets meddelande, eller
2. följer de regler som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

En kommun ska, enligt 9 kap 18 § alkohollagen, återkalla ett tillstånd om

1. tillståndet inte längre används,
2. det med tillståndshavarens vetskap har figurerat brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har agerat, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande handling, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de omständigheter som föranlett varningen har rättats till.

Om flera tillståndshavare har använt ett gemensamt serveringsutrymme, enligt 8 kap. 14 § andra stycket, får tillståndet för gemensamt serveringsutrymme återkallas, om det inte kan klargöras vilken tillståndshavare som är ansvarig för det inträffade som ska föranleda återkallelse av serveringstillståndet.

Erinran är den lägsta sanktionsnivån som kan nyttjas vid lindrigare förseelser. I allvarligare fall, dock inte i sådan grad att återkallelse synes nödvändig, ska istället varning utfärdas. Det kan till exempel handla om upprepade förseelser som inte åtgärdas av tillståndshavaren eller brister i ekonomisk och/eller personlig lämplighet. Om tillståndshavaren tidigare har erhållit en eller flera varningar som inte rättas till ska kommunen överväga att återkalla serveringstillståndet. Vid en sådan bedömning ska hänsyn tas till varningens/varningarnas karaktär samt vilken tid som har förseglat mellan de inträffade händelserna. Det kan dock förekomma situationer då återkallelse kan ske med omedelbar verkan, utan att någon varning har utfärdats tidigare, detta enligt alkohollagen 9 kap. 18 § som nämnts i rutan ovan. Serveringstillstånd för gemensam serveringsyta kan återkallas om ordningsstörning förekommer, vilket innebär att varje tillståndshavare då har rätt att avgränsa sin egen serveringsyta. Kommunen kan förbjuda detaljhandel med eller servering av folköl eller delge en varning om reglerna inte följs. Förbud kan meddelas för antingen sex eller tolvmånader, beroende på om lagöverträdelsen upprepas eller anses som en allvarlig underlåtelse.

Beslut om avslag och andra negativa avgöranden kan prövas i förvaltningsdomstol, som avgör mål i de fall Kommunstyrelsen och motpart inte är överens.

KS § Dnr 2026/256

Beslut om de helägda kommunala bolagens verksamhet 2025 varit förenlig med de kommunala ändamålen

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen fastställer att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

_____

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås kommunstyrelsen besluta att fastställa att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och har utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Bakgrund

Enligt kommunallagen 6 kap 9 § stadgas att:

”Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår ha varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner at så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder”.

I samma lag 10 kap 2 § ges definitionen på vilka aktiebolag som åsyftas i stadgandet ovan:

”Med ett helägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier.

Med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan”.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-04.

KSAU § 106/2026.

_____

KSAU § 106 Dnr 2026/256

Beslut om de helägda kommunala bolagens verksamhet 2025 varit förenlig med de kommunala ändamålen

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen fastställer att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås kommunstyrelsen besluta att fastställa att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och har utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Bakgrund

Enligt kommunallagen 6 kap 9 § stadgas att:

”Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår ha varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner at så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder”.

I samma lag 10 kap 2 § ges definitionen på vilka aktiebolag som åsyftas i stadgandet ovan:

”Med ett helägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier.

Med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan”.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-04.

KSAU § Dnr 2026/256

Beslut om de helägda kommunala bolagens verksamhet 2026 varit förenlig med de kommunala ändamålen

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen fastställer att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås kommunstyrelsen besluta att fastställa att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och har utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Bakgrund

Enligt kommunallagen 6 kap 9 § stadgas att:

”Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår ha varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner at så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder”.

I samma lag 10 kap 2 § ges definitionen på vilka aktiebolag som åsyftas i stadgandet ovan:

”Med ett helägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier.

Med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan”.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-04.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 61 91
lars.ericsson@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Beslut om de helägda kommunala bolagens verksamheter 2025 varit förenliga med respektive kommunalt ändamål.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut berör barn och unga specifikt endast i mycket ringa grad.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås kommunstyrelsen besluta att fastställa att de helägda kommunala bolagens respektive verksamhet under år 2025 varit förenlig med respektive kommunalt ändamål och har utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Bakgrund

Enligt kommunallagen 6 kap 9 § stadgas att:

”Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 10 kap. 2 § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår ha varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner at så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder”.

I samma lag 10 kap 2 § ges definitionen på vilka aktiebolag som åsyftas i stadgandet ovan:

”Med ett helägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier.

Med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan”.

Bedömning

För de helägda kommunala bolagen i Sölvesborgs kommunkoncern gäller Följande verksamhetsföremål och ändamål enligt respektive bolagsordning:

Sölvesborgs Kommunföretag AB
§ 2 Föremålet för Bolaget skall övergripande samordna de kommunala bolagens verksamheter genom att äga och förvalta aktier och andelar i kommunala företag inom Sölvesborgs kommun.
§ 3 Ändamålet med bolagets verksamhet är att inom ramen för av kommunen givna direktiv enligt god praxis och med optimalt resursutnyttjande genom ägande samordna verksamheterna i de av Sölvesborgs kommun helägda bolagen. Skulle bolaget upplösas skall dess behållna tillgångar tillfalla aktieägarna enligt aktiebolagslagens regler.

Sölvesborg Energi och Vatten AB
§ 3 Verksamhetsföremål
Bolaget har till föremål för sin verksamhet att producera och distribuera energi, att bedriva verksamhet för vattenförsörjning och avlopp och infrastruktur för fibernät samt mark- och anläggningsentreprenad.
§ 4 Ändamålet med bolagets verksamhet
Ändamålet med bolagets verksamhet är att inom ramen för av kommunen givna direktiv svara för energidistribution i koncessionsområdet med särskilt beaktande av abonnenternas behov av driftsäkerhet och service samt att bedriva entreprenadverksamhet inom i § 3 angivna verksamhetsområden. Detta ska ske enligt god teknisk praxis och med optimalt resursutnyttjande. Skulle bolaget upplösas ska dess behållna tillgångar tillfalla aktieägarna enligt aktiebolagslagens regler.

Sölvesborgs Energi AB
§ 3 Verksamhetsföremål
Bolaget har till föremål för sin verksamhet att bedriva produktion av och handel med el.
§ 4 Ändamålet med bolagets verksamhet
Ändamålet med bolagets verksamhet är att inom ramen för av kommunen givna direktiv enligt god affärsmässig inriktning bedriva produktion av och handel med el. Skulle bolaget upplösas ska dess behållna tillgångar tillfalla aktieägarna enligt aktiebolagslagens regler.

Sölvesborgs Fjärrvärme AB
§ 3 Verksamhetsföremål
Bolaget har till föremål för sin verksamhet att bedriva produktion, distribution och handel med fjärrvärme.
§ 4 Ändamålet med bolagets verksamhet
Ändamålet med bolagets verksamhet är att inom ramen för av kommunen givna direktiv enligt god teknisk praxis och med optimalt resursutnyttjande svara för produktion, distribution och handel med fjärrvärme med särskilt beaktande av behovet av driftsäkerhet och kostnadseffektivitet. Skulle bolaget upplösas ska dess behållna tillgångar tillfalla aktieägarna enligt aktiebolagslagens regler.

Sölvesborgs Elnät AB
§ 3 Verksamhetsföremål
Bolaget har till föremål för sin verksamhet att bedriva elnätsverksamhet och därmed förenlig verksamhet enligt ellagen (1997:857).
§ 4 Ändamålet med bolagets verksamhet
Ändamålet med bolagets verksamhet är att säkerställa en god elförsörjning samt en prisvärd distribution av el och att bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle. Den del av bolagets verksamhet som lyder under ellagen ska bedrivas på affärsmässig grund. Bolagets verksamhet i övrigt ska inte ha till syfte att bereda vinst åt aktieägarna och ska då följa de kommunalrättsliga principerna. Skulle bolaget upplösas eller likvideras ska dess behållna tillgångar tillfalla moderbolaget enligt aktiebolagslagens regler.

Sölvesborgshem AB
§ 2 Föremål
Bolaget har till föremål för sin verksamhet att tillhandahålla och förvalta verksamhet bostäder, affärslokaler och kollektiva anläggningar, bedriva härmed anknytande verksamhet samt medverka till bostadsförsörjningens främjande i Sölvesborgs kommun.
§ 3 Ändamål
Ändamålet med bolagets verksamhet är att inom ramen för av kommunen givna direktiv enligt god teknisk praxis och med optimalt resursutnyttjande svara för en väsentlig del av bostadsförsörjningen inom kommunen med särskilt beaktande av hyresgästernas behov av god boendestandard och service. Skulle bolaget upplösas skall dess behållna tillgångar tillfalla aktieägarna enligt aktiebolagslagens regler.

Yndegårdens Fastighets AB
§ 2 Föremål för verksamheten
Bolaget skall äga och förvalta fastigheten Ynde 11:20 i Sölvesborgs kommun in tills denna kan överlåtas till kommunen.

§ 3 Ändamål med verksamheten
Ändamålet med bolagets verksamhet är att inom ramen för av kommunen givna direktiv enligt god praxis och med optimalt resursutnyttjande förvalta aktuell fastighet (mark och byggnader) tills det är möjligt och lämpligt att fastigheten överlåts till kommunen och bolaget upplöses. När bolaget upplöses skall dess behållna tillgångar tillfalla aktieägaren enligt aktiebolagslagens regler.

Analys och bedömning
Med grund i respektive avlämnad årsredovisning och därtill följande revisionsberättelse drar jag slutsatsen att respektive bolag har bedrivit sin verksamhet i enlighet med det angivna kommunala ändamålet och att den utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Lars Ericsson
Förvaltningschef KLF

Beslut sänds till:

De helägda kommunala bolagen
Ekonomichefen
Kommunchefen

KS § Dnr 2026/281

Reviderad attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen fastställer attestlista för kommunstyrelsens verksamheter 2026. Kommunchefen bemyndigas att vid behov ändra eller ta bort rätten till beslutsattestering.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen fattar årligen beslut om fördelning och delegation av ekonomisk beslutanderätt för attestanter inom styrelsens verksamheter.

Kommunstyrelsen beslutade § 226/2025 om attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026 som nu behöver revideras.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har att utifrån 5 §, Reglemente för kontroll av verifikationer (FFS 9.1) ansvar för att reglerna för kontroll av verifikationer följs och att de vid behov kompletteras med ytterligare tillämpningsanvisningar. Varje nämnd/styrelse svarar för att attestanter och beslutsfattare (beslut om löner) utses inom sina verksamheter och för att upprätta aktuell förteckning över dessa och deras ersättare.

Beslutsunderlag

Kommunchef Martin Åsmans tjänsteskrivelse 2026-05-12.

Attestlista för kommunstyrelsens verksamheter 2026.

KSAU § 107/2026.

KSAU § 107 Dnr 2026/281

Reviderad attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen fastställer attestlist för kommunstyrelsens verksamheter 2026. Kommunchefen bemyndigas att vid behov ändra eller ta bort rätten till beslutsattestering.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen fattar årligen beslut om fördelning och delegation av ekonomisk beslutanderätt för attestanter inom styrelsens verksamheter.

Kommunstyrelsen beslutade § 226/2025 om attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026 som nu behöver revideras.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har att utifrån 5 §, Reglemente för kontroll av verifikationer (FFS 9.1) ansvar för att reglerna för kontroll av verifikationer följs och att de vid behov kompletteras med ytterligare tillämpningsanvisningar. Varje nämnd/styrelse svarar för att attestanter och beslutsfattare (beslut om löner) utses inom sina verksamheter och för att upprätta aktuell förteckning över dessa och deras ersättare.

Beslutsunderlag

Kommunchef Martin Åsmans tjänsteskrivelse 2026-05-12.

Attestlista för kommunstyrelsens verksamheter 2026

KSAU § Dnr 2026/281

Reviderad attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen fastställer attestlist för kommunstyrelsens verksamheter 2026. Kommunchefen bemyndigas att vid behov ändra eller ta bort rätten till beslutsattestering.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen fattar årligen beslut om fördelning och delegation av ekonomisk beslutanderätt för attestanter inom styrelsens verksamheter.

Kommunstyrelsen beslutade § 226/2025 om attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026 som nu behöver revideras.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har att utifrån 5 §, Reglemente för kontroll av verifikationer (FFS 9.1) ansvar för att reglerna för kontroll av verifikationer följs och att de vid behov kompletteras med ytterligare tillämpningsanvisningar. Varje nämnd/styrelse svarar för att attestanter och beslutsfattare (beslut om löner) utses inom sina verksamheter och för att upprätta aktuell förteckning över dessa och deras ersättare.

Beslutsunderlag

Kommunchef Martin Åsmans tjänsteskrivelse 2026-05-12.

Attestlista för kommunstyrelsens verksamheter 2026

Sölvesborgs kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-05-12

Dnr
2026/281

Kommunstyrelsen

Handläggare
Martin Åsman, 0456-81 62 24
martin.asman@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse -Reviderad attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer attestlist för kommunstyrelsens verksamheter 2026. Kommunchefen bemyndigas att vid behov ändra eller ta bort rätten till beslutsattestering.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Beslutet rör formalia och delegation utifrån ekonomiskt reglemente och påverkar inte barn eller ungdomar direkt eller indirekt.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen fattar årligen beslut om fördelning och delegation av ekonomisk beslutanderätt för attestanter inom styrelsens verksamheter.

Kommunstyrelsen beslutade § 226/2025 om attestlista för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden och valnämnden 2026 som nu behöver revideras.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har att utifrån 5 §, Reglemente för kontroll av verifikationer (FFS 9.1) ansvar för att reglerna för kontroll av verifikationer följs och att de vid behov kompletteras med ytterligare tillämpningsanvisningar. Varje nämnd/styrelse svarar för att attestanter och beslutsfattare (beslut om löner) utses inom sina verksamheter och för att upprätta aktuell förteckning över dessa och deras ersättare.

Bedömning

I förslaget fördelas befogenheten och ansvaret för att hantera styrelsens budgetmedel avseende såväl kostnader som intäkter.

Kommunchefen har en allmän befogenhet att attestera vid fördelade fakturor, brådskande situationer etcetera för kommunstyrelsen samtliga verksamheter.

Kommunchefen har även befogenhet att ändra beslutsatteströtten vid uppkomna förändringar under året.

Martin Åsman
Kommunchef

Bilagor

Attestlista för kommunstyrelsens verksamheter 2026

Beslut sänds till:

Ekonomikontoret

ATTESTLISTA SÖLVESBORGS KOMMUN 2026

Kommunfullmäktige och Kommunledningsförvaltningen

Nytt beslut pga införande ESI (inkl belopp)

Ansvar	Enhet	Beslutsattestant	Ersättare	Belopp	Kommentar (Ev tidsbegränsning)
1******-3******	Hela Kommunen	Martin Åsman	Lars Ericsson	20 000 000	Kommunchef
Kommunfullmäktige					
1001***	Kommunfullmäktige	Martin Åsman	Lars Ericsson	20 000 000	Belopp utifrån Kommunchef har attesträtt hela kommunen.
1002***	Valnämnd	Lars Ericsson	Martin Åsman	1 000 000	
1003***	Revision	Anna Falkenstam	Martin Åsman	500 000	Godkänns först av Ordförande för revision
1004***	Överförmyndare	Lars Ericsson	Martin Åsman	1 000 000	
Verksamhet Oljesanering					
1090***	Oljesanering Pukaviksbukten	Magnus Runesson	Anders Wanstadius	500 000	Projektverksamhet så länge oljesaneringen pågår
Kommunchef					
1010***	Kommunchef	Martin Åsman	Lars Ericsson	20 000 000	Belopp utifrån Kommunchef har attesträtt hela kommunen.
Kansli					
1011***	Kommunkansli	Martin Åsman	Lars Ericsson	20 000 000	Belopp utifrån Kommunchef har attesträtt hela kommunen.
Kommunikation och Medborgarservice					
1012***	Kommunikation och medborgarservice	Lisa Svanberg	Martin Åsman	300 000	
Näringslivskontor					
1013***	Näringsliv	Stefan Olofsson	Martin Åsman	500 000	
Säkerhetsorganisaion					
1014***	Säkerhetsorganisation	Henrik Johnsson	Lars Ericsson	50 000	

Ansvar	Enhet	Beslutsattestant	Ersättare	Belopp	Kommentar (Ev tidsbegränsning)
Ekonomikontor					
1016***	Ekonomikontor	Anna Falkenstam	Martin Åsman	20 000 000	
10312**	Förbund MBV	Anna Falkenstam	Martin Åsman	500 000	
10313**	Förbund RVB	Anna Falkenstam	Martin Åsman	500 000	
199****	Finans	Anna Falkenstam	Martin Åsman	20 000 000	
HR-avdelning					
1017***	Personal	Emma Wendt	Martin Åsman	400 000	
1017200	Lön	Emelie Svensson	Emma Wendt	350 000	
IT-avdelning					
1020000	IT-Strategi	Lars Ericsson	Martin Åsman	1 000 000	
1020100	IT-Service	Tobias Stiman	Lars Ericsson	500 000	
1029000	IT FMService Projekt	Lars Ericsson	Martin Åsman	1 000 000	

KS § Dnr 2026/299

Planeringsförutsättningar och ramfördelning – Budget 2027

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsen fastställer ekonomiska planeringsförutsättningar, drift- och investeringsbudget 2027 inklusive flerårsplan 2028–2029 och uppdrar åt nämnderna att i enlighet med ekonomiska ramar fastställa internbudget senast under december månad.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen har att besluta om fördelning av ekonomiska ramar för finansiering av nämnder och styrelse. Vidare fastställs i beslutet de finansiella förutsättningarna. Nämnderna och styrelsen ska senast i december 2026 besluta om internbudget med mål och resultat utifrån kommunstyrelsen ramfördelning.

Bakgrund

Enligt beslut i kommunfullmäktige gäller särskild ordning i anledning av valåret 2026. Kommunstyrelsen beslutar därför i föreliggande ärende om planeringsförutsättningar och ramfördelning för verksamhetens arbete med budget 2027.

Nämnder och styrelse har under våren tagit fram underlag för bedömda ekonomiska behov med konsekvensbeskrivning för kommunstyrelsen att bereda vidare till beslut om ramfördelning.

Kommunstyrelsen har fastställt underlag för finansiella förutsättningar och principer, vilka ligger till grund för förslag till ramfördelning.

Beslutsunderlag

Ekonomichef Anna Falkenstams tjänsteskrivelse 2026-05-20.

Bilagor:

Förslag investeringsbudget 2027 och planår 2028–2034.

Driftredovisning 2027.

KSAU § 125 Dnr 2026/299

Planeringsförutsättningar och ramfördelning – Budget 2027

FÖRSLAG till Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen fastställer ekonomiska planeringsförutsättningar, drift- och investeringsbudget 2027 inklusive flerårsplan 2028–2029 och uppdrar åt nämnderna att i enlighet med ekonomiska ramar fastställa internbudget senast under december månad.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen har att besluta om fördelning av ekonomiska ramar för finansiering av nämnder och styrelse. Vidare fastställs i beslutet de finansiella förutsättningarna. Nämnderna och styrelsen ska senast i december 2026 besluta om internbudget med mål och resultat utifrån kommunstyrelsen ramfördelning.

Bakgrund

Enligt beslut i kommunfullmäktige gäller särskild ordning i anledning av valåret 2026. Kommunstyrelsen beslutar därför i föreliggande ärende om planeringsförutsättningar och ramfördelning för verksamhetens arbete med budget 2027.

Nämnder och styrelse har under våren tagit fram underlag för bedömda ekonomiska behov med konsekvensbeskrivning för kommunstyrelsen att bereda vidare till beslut om ramfördelning.

Kommunstyrelsen har fastställt underlag för finansiella förutsättningar och principer, vilka ligger till grund för förslag till ramfördelning.

Beslutsunderlag

Ekonomichef Anna Falkenstams tjänsteskrivelse 2026-05-20.

Bilagor:

Förslag investeringsbudget 2027 och planår 2028–2034.

Driftredovisning 2027.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Anna Falkenstam,
anna.falkenstam@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse; Planeringsförutsättningar och ramfördelning – Budget 2027, planår 2028–2029

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer ekonomiska planeringsförutsättningar, drift- och investeringsbudget 2027 inklusive flerårsplan 2028–2029 och uppdrar åt nämnderna att i enlighet med ekonomiska ramar fastställa internbudget senast under december månad.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Beslutet innebär en fördelning av ekonomiska ramar för nämnder och styrelses finansiering. Barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv tillgodoses i nämndernas planering av verksamheten. Beslut om finansiering av kommunal verksamhet följer kommunallagen i vilken barnrättsperspektivet ingår.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen har att besluta om fördelning av ekonomiska ramar för finansiering av nämnder och styrelse. Vidare fastställs i beslutet de finansiella förutsättningarna. Nämnderna och styrelsen ska senast i december 2026 besluta om internbudget med mål och resultat utifrån kommunstyrelsen ramfördelning.

Bakgrund

Enligt beslut i kommunfullmäktige gäller särskild ordning i anledning av valåret 2026. Kommunstyrelsen beslutar därför i föreliggande ärende om planeringsförutsättningar och ramfördelning för verksamhetens arbete med budget 2027.

Nämnder och styrelse har under våren tagit fram underlag för bedömda ekonomiska behov med konsekvensbeskrivning för kommunstyrelsen att bereda vidare till beslut om ramfördelning.

Kommunstyrelsen har fastställt underlag för finansiella förutsättningar och principer, vilka ligger till grund för förslag till ramfördelning.

Bedömning

Nedan sammanfattas förslag till nämndsramar 2027 och förändringar utifrån beslutad ram 2026.

SÖLVESBORGS KOMMUN	KF, ÖFN, VN	KS	BN	SFKN	BUN	VON	AVN	Totalt
Beslutad ram 2026 inkl kapitalkostnader	**8 286**	**123 737**	**743**	**125 934**	**503 479**	**314 860**	**252 047**	**1 329 086**
Löner och arvoden	89	2 056	21	1 218	11 693	9 551	7 001	**31 629**
Återföring valnämnd	-1 181							**-1 181**
Kompletteringsbudget 1, helårseffekt		175		1 475		-9 008	750	**-6 608**
Volymförändringar- minskning					-8 000		-1 472	**-9 472**
Volymförändringar- ökning					3 813	1 000		**4 813**
Utökat uppdrag, lag							3 730	**3 730**
Kapitalkostnader	-145	308		6 302	-206	-55	-39	**6 165**
Förslag ram 2027 inkl kapitalkostnader	**7 049**	**126 275**	**764**	**134 930**	**510 779**	**316 349**	**262 018**	**1 358 163**

Förslag till investeringsbudget för 2027 om 90,3 miljoner kronor bifogas tillsammans med planåren till och med 2034. Totalt uppgår investeringarna till 642,7 miljoner kronor 2027-2034

Anna Falkenstam
Ekonomichef

Bilagor

Förslag investeringsbudget 2027 och planår 2028–2034.

Driftredovisning 2027.

Beslut sänds till:

Kommunchef
Ekonomichef
Förvaltningschefer

Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2034

			-143 415	-90 265	-156 975	-171 705	-86 205	-94 550	-19 850	-20 550	-2 550	**-786 065**
Förvaltning/nämnd	**Delområde**	**Investeringsprojekt**	**Budget 2026**	**Budget 2027**	**Plan 2028**	**Plan 2029**	**Plan 2030**	**Plan 2031**	**Plan 2032**	**Plan 2033**	**Plan 2034**	**SUMMA 2026-2034**
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	AD-program	-500									-500
Barn och Utbildning	Barn och Utbildning	Arbetsmiljö/Säkerhet BoU	-300	-300	-300	-300	-300					-1 500
SFKN	SFKF Centralt	Avfallshantering badstränder, nya lagkrav (sortering)	-2 000		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000				-6 000
SFKN	Gata/Parkavdelning	Avfallshantering offentlig plats, nya lagkrav (sortering)	-1 000	0	-1 000	0	0					-2 000
SFKN	Barn och utbildning Fastighet	Backstugans förskola renovering	-1 000	0	0	0	0					-1 000
SFKN	SFKF Centralt	Bad och friluftsplatser (skyltar, bänkar, livräddn utr mm)	-450	-450	-450	-450	-450					-2 250
SFKN	Gata/Parkavdelning	Beläggningsprogram (utbyte asfalt, 5% årligen)	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000				-60 000
SFKN	Gata/Parkavdelning	Beläggningsprogram gång- och cykelvägar och gångbanor	-1 500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000				-6 500
Barn och Utbildning	Barn och Utbildning	Beständiga inventarier, skolmöbler och utemiljö	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000					-10 000
SFKN	Fastighet	Bibliotek nytt golv matta	0	0	-500	0	0					-500
SFKN	Fritid och kultur	Bibliotek Verksamhetssytem	0	-200	0	0	0					-200
SFKN	Fastighet	Bokelund idrottshall OCR-lås omklädningsrum	0	-400	0	0	0					-400
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Bokeslätt ridskola renovering (enligt tidgare beslut)	-1 550	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000					-5 550
SFKN	Barn och utbildning Fastighet	Bossabo ny ventilation (matos och energieffektivisering)	0	0	0	0	0					0
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Brandlakan/Evakueringslakan	0	0	-120	0	0					-120
SFKN	Gata/Parkavdelning	Bredgatan parkering (samband med utb Malbork plats)	0	0	0	0	0	-200	-1 000			-1 200
SFKN	Strategisk avdelning	Busslinje 3 Kämpaslätten	-1 200									-1 200
SFKN	Barn och utbildning Fastighet	Byggprogrammet nybyggnation på Smeden 5	0	-500	-20 000	-18 000	0					-38 500
SFKN	Fastighet	Byte till LED-belysning, energieffektivisering	-1 000	-1 000	-3 000	0	0					-5 000
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Digital post	0	-250	0	0	0					-250
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Digitala lås, htj livscykelhantering, utbytesplan	-480	-200	-200	-200	-200					-1 280
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	Digitala medicinskåp- vid övertaget läkemedelsansvar	-120	0	0	0	0					-120
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Elcyklar 2 st(Htj)	-60	-75	-75	-75	-75					-360
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	E-legitimation	0	-390	0	0	0	0	0	0	0	-390
SFKN	Fastighet	Energieffektiviserande åtgärder	0	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000					-8 000
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	Familjecentral- utrustning vid uppstart	0	-100	0	0	0					-100
SFKN	Strategisk avdelning	Flytt av busshållplatser V Mjällbyvägen	0	0	-3 000	0	0					-3 000
SFKN	Fritid och kultur	Friluftsliv, tillgänglighet, skyltar enligt plan	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-1 350
SFKN	Gata/Parkavdelning	Gata och trafikinvesteringar (trafiksäkerhet)	-2 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		-9 000
SFKN	Gata/Parkavdelning	Gatubelysning utbyte av armaturer, stolpar, kablar osv	-6 500	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000			-36 500
SFKN	Strategisk avdelning	Geosecma, Karta och LVDB. Nödvändig uppdatering programvara	-150	0	0	0	0					-150
SFKN	Gata/Parkavdelning	Gerbogatan parkering	0	0	0	0	0	-800				-800
SFKN	Gata/Parkavdelning	Gräsklippare till parkenheten för effektivisering	-1 300	0	0	0	0					-1 300
SFKN	SFKF Centralt	Hanö hamn åtgärder	-10 978									-10 978

SFKN	Strategisk avdelning	Havsudden	-2 258									-2 258
Vård och omsorg	Vård och omsorg	HSL dekontaminator (diskdesinfektor)	-120	0	0	0	0					-120
SFKN	SFKF Centralt	Hälleviks hamn reinvestering brygga	-1 200									-1 200
SFKN	SFKF Centralt	Hälleviks hamn vågbrytare	-1 094									-1 094
SFKN	Gata/Parkavdelning	Hästtorget/Arielparken ombyggnad	-750	0	0	0	0					-750
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Höj och sänkbara sängar	-80	-80	-80	-80	-80					-400
SFKN	Mark och exploatering	Hörby 3:111 exploatering	-3 352									-3 352
SFKN	Fritid och kultur	Inköp av konstnärlig gestalning	0	-50	-50	-50	-50					-200
SFKN	Fritid och kultur	Inköp av musikinstrument	0	-200	0	0	0					-200
SFKN	Strategisk avdelning	Innerhamnen norra entre området		0	-500	-4 000						-4 500
SFKN	Strategisk avdelning	Innerhamnen, gångbro över järnvägen vid stationen	0	0	0	0	0	-35 000	0	0	0	-35 000
SFKN	Strategisk avdelning	innerhamnen, utbyggnad infrastruktur				-10 000						-10 000
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	Inventarier- övergripande samtligas kontorsmöbler AVF	-200	-200	-200	-200	-200					-1 000
SFKN	Gata/Parkavdelning	Inventarier fordon och maskiner, inköp	-1 200	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000					-5 200
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	Inventarier gruppboende/daglig verksamhet	-250	-350	-250	-250	-250					-1 350
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Inventarier Hemtjänst/myndighet	-100	-150	-150	-150	-150					-700
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Inventarier HSL	-400	-100	-100	-100	-100					-800
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Inventarier Rönnevägen	0	0	-500	0	0					-500
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Inventarier Säbo	-250	-250	-250	-250	-250					-1 250
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Inventarier till ny hemtjänst lokal Tärnan 2026, htj och HSL	-500	0	0	0	0					-500
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	Inventarier Vuxenutbildning, elevmöbler - utbyte vid behov.	-100	-100	-100	-100	-100					-500
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	IT - Larmutrustning gruppboenden SSB	-300									-300
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	IT, projektorer, ljudandäggning till VUX	-100	0	0	0	0					-100
Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	IT, Verksamhetssystem	-250	-250	-250	-250	-250					-1 250
SFKN	Fastighet	Järnvägsstation ny ventilation	-600	0	0	0	0					-600
SFKN	Strategisk avdelning	Kajstabilisering innerhamnen		-500	-30 000	-50 000	-20 000					-100 500
SFKN	Gata/Parkavdelning	Kollektivtrafikåtgärder	0	-1 000	-500	0	0					-1 500
SFKN	Strategisk avdelning	Kollektivtrafikåtgärder Nogersund	0	-1 500	0	0	0					-1 500
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Konferansrums it utrustning (standard), utbyte	-150	-100	-100	-100	-100					-550
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Konsthall RCO låssystem	-130									-130
SFKN	SFKF Centralt	Lekplats och utegym stränder	0	0	-1 000	-1 000	0					-2 000
SFKN	SFKF Centralt	Lekplats och utegym Tredenborgs strand	0	0	-800							-800
SFKN	Gata/Parkavdelning	Lekplatsutveckling, enligt lekplatsplan	-5 064	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-2 000				-27 064
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Livscykelhantering WIFI	-1 000	-1 500	0	0	0					-2 500
SFKN	Mark och exploatering	Ljungaviken etapp 4 utbyggnad	0	-500	-8 200	-10 000	0					-18 700
SFKN	Mark och exploatering	Ljungaviken torg anläggning	0	0	-4 500	0	0					-4 500
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Lokal- och bilbokningssystem	0	-100	0	0	0					-100
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Luftrenare/rökätare	0	-50	0	0	0					-50
SFKN	Mark och exploatering	Malborkplats gatuutbyggnad	0	0	-1 500	0	0					-1 500
SFKN	Mark och exploatering	Markköp Sölve 13:4 och del av Sölve 13:1	-4 250									-4 250
SFKN	Fritid och kultur	Mastkran Hälleviks hamn	0	0	-750	0	0					-750
SFKN	Barn och utbildning Fastighet	Mjällby skola miljöhus enl förel.	-650									-650
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Mobilt reservkraftverk	-2 500	-5 000	-5 000	0	0					-12 500
SFKN	Fritid och kultur	Museum utemöbler/utemiljö	0	-200	0	0	0					-200

Arbete och välfärd	Arbete och välfärd	Mötesplatser - Byte av maskiner, porslin, teknik m.m.	-100	-100	-100	-100	-100					-500
SFKN	Gata/Parkavdelning	Nabbavägen ombyggnad	0	0	0	0	-900					-900
SFKN	Gata/Parkavdelning	Naturstensgator, omläggning och åtgärd av brister	-2 500	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000				-12 500
SFKN	SFKF Centralt	Nogersunds hamn åtgärder	-510									-510
SFKN	Strategisk avdelning	Norje festivalområde	-2 192	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000					-6 192
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Ny brandväggsmiljö	0	-1 500	0	0	0					-1 500
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Ny extern webbplats	-500	0	0	0	0					-500
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Nya dörrar till kontor Solgården, ljudisolerade, chefskontor	-150	0	0	0	0					-150
SFKN	Fastighet	Nybyggnation Kv Fotografen	0	0	0	0	0					0
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Nödproviant	0	0	0	0	0					0
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Nödvattentank	-114									-114
SFKN	Gata/Parkavdelning	Park- och grönytor reinvestering	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-11 500
SFKN	Fastighet	Periodiskt fastigetsunderhåll till investering	-5 737	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000					-45 737
SFKN	Gata/Parkavdelning	Personal och maskinutrymme		0	-500	-15 000						-15 500
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Personlyft ordinärt boende	-100	0	0	0	0					-100
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Receptionsdisk	0	-50	0	0	0					-50
Barn och Utbildning	Barn och Utbildning	Reinvestering befintlig IT-utrustning, projektorer, AV-utrustning	-300	-300	-300	-300	-300					-1 500
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Ryssberget Alltoa (inköp och uppförande)	-175	0	0	0	0					-175
SFKN	Fastighet	Rådhuset anpassning till verksamhet	0	0	0	0	0					0
SFKN	Fastighet	Rådhuset, inköp av fastighet	0	0	0	0	0					0
SFKN	Fastighet	Skollekplatser/utemiljö upprustning	0	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000					-4 000
SFKN	Fastighet	Skyddsrumsåtgärder	-2 170									-2 170
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Skåp till omklädningsrum, htj Duvan	-100	0	0	0	0					-100
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Slottslängorna toalett/vikvägg	-287									-287
SFKN	Fritid och kultur	Slottslängorna uthyrningsmöbler	0	-150	0	0	0					-150
SFKN	Gata/Parkavdelning	Stadmiljöförnyelse (bänkar, planteringsurnor, utsmyckning)	-500	-500	-500	-500	-500					-2 500
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Stadshuset förnyelse teknik mötesrum	-100	-200	-200	-200	-200					-900
SFKN	Fastighet	Stadshuset nytt larm	-300									-300
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvalen ny resultattavla A plan		-1 000								-1 000
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen anpassning europacupspel	-2 200									-2 200
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen Belysning B-plan	0	0	-950	0	0					-950
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen Belysning D-plan Ungdom ?	0	0	-1 500	0	0					-1 500
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen Byte Belysning C-plan behövlig 2026 oprio!		0	0	0	0					0
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen gräsklippare	-1 748									-1 748
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen iordningställande av parkering	-1 000									-1 000
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Ljusrigg (UV ljus)		-600								-600
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen maskinhall med personalutrymme inkl oljeavskiljare, spolplatta		-5 000								-5 000
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Miljöåtgärder C plan (inkl vallen)		-2 000								-2 000
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Multifunktionellt mötesrum			0	-500						-500
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen nyanläggning av 11 manna plan konstgräs inkl belysning					0	0	-300	-11 000		-11 300
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen ombyggnation av A plan			-300	-6 000						-6 300
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen ombyggnation B Plan				-300	-6 000					-6 300

SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen ombyggnation D Plan					-300	-6 000				-6 300
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen omklädningsrum A-plan	-22 177									-22 177
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Omläggning av konstgräs				-150	-4 000					-4 150
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Redskapsbärare		-700								-700
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen reinvestering bevattningsanläggning D plan			0							0
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen reinvestering panel, dörrar, biljettkurer, områdesskydd		-400	-400	-400	-400	-400	-400	-400	-400	-3 200
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen renovering av toalett under Xtra läktaren			-300							-300
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Reserv Bevattningsmöjligheter (avsaltning)										0
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Skalskydd (staket) runt A och B plan		-500								-500
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen ståplats takbyte (taket är uttjänt)	-1 500	0	0	0	0					-1 500
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Toalett - Pissoar bortastå ej dispans 2027		-300								-300
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen TV studio			-800							-800
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Strandvallen Utbyte av belysning på A-Plan		-3 000								-3 000
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Strandvallen utveckling (underhållsbehov och arenakrav)	-1 275	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-9 275
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Stratsys modul Informationssäkert	-250	-310	0	0	0					-560
SFKN	Fritid och kultur	Svarta Led nya löparbanor	0	0	0	0	0			-6 000		-6 000
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Svarta Led Alltoa (inköp och uppförande)	0	0	0	-250	0					-250
SFKN	Fritid och kultur	Svarta Led asfaltering runt SVIC-område	0	0	0	-300	0					-300
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Svarta Led belysning gräsplan	0	0	0	0	0		-2 000			-2 000
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Svarta Led belysning konstgräs	0	0	0	0	0	-3 000				-3 000
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Svarta Led konstgräs omläggning (befintlig anlades 2014)	-2 500	0	0	0	0					-2 500
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Svarta Led Maskinhall samt spolplatta		-400	-3 500							-3 900
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Svarta Led motionsspår byte till LED belysning	0	0	-300	0	0					-300
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Svarta Led omklädningsrum A-pan renovering	-2 500									-2 500
SFKN	Fritid och kultur Fastighet	Svarta Led omklädningsrum ishall/fotboll	-15 641									-15 641
SFKN	Fritid och Kultur Fastighet	Svarta Led Tillgänglighet inom området		0			-1 500					-1 500
SFKN	Fritid och kultur	Svarta Led utveckling	0	-500	-500	-500	-500					-2 000
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Säkerhetshöjande utrustning/Säkerhetsskydd.	-603	-200	-200	-200	-200					-1 403
SFKN	Mark och exploatering	Sölve 6:7 utbyggnad industrimark	-500	-7 500	-3 000	0	0					-11 000
SFKN	Fritid och kultur	Sölvesborgs bibliotek allmänna belysningen	0	0	-1 000	0	0					-1 000
SFKN	Fritid och kultur	Sölvesborgs bibliotek ny golvmatta	0	0	0	0	-500					-500
SFKN	Fritid och kultur	Sölvesborgs bibliotek nya bokhyllor	0	0	0	-1 200	0					-1 200
SFKN	Gata/Parkavdelning	Sölvesborgsbron reinvestering	-1 600	-200	-3 000	-3 000	0					-7 800
SFKN	Gata/Parkavdelning	Sölvevägen, Ombyggnation					-500	-20 000				-20 500
SFKN	SFKF Centralt	Tillgänglighetsanpassning badstrand		-1 500	-1 000	-500	-500					-3 500
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Tillgänglighetsåtgärder i centrum	-300	-100	-100	-100	-100					-700
SFKN	SFKF Centralt	Torsö offentlig toalett	0	-700	0	0	0					-700
SFKN	Gata/Parkavdelning	Trafikanordningar enligt plan (utbyte och komplettering)	-300	0	-300	-300	-300					-1 200
SFKN	Gata/Parkavdelning	Trafiklösning Järnvägsgatan/Idrottsvägen (nuv. rondell)	0	0	0	0	-500	-5 000				-5 500
SFKN	Gata/Parkavdelning	Trafiksignal Järnvägsgatan/Västra Storgatan (utbyte)	0	0	-1 500	0	0					-1 500
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Utbyte av hårdvara datacenter	0	0	-6 000	0	0					-6 000
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Utemiljö landsbygdsprojekt	-200	-100	-100	-100	-100					-600

SFKN	Strategisk avdelning	Utrustning för trafikmätning	0	-60	0	0	0				-60
Kommunstyrelsen	Kommunledningsförvaltning	Utveckling verksamhetssystem	-300	-200	-200	-200	-200				-1 100
SFKN	Fritid och kultur	Utökning av discgolfbana	0	-100	0	0	0				-100
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Verksamhetssystem, nya moduler	-200	-200	-200	-200	-200				-1 000
Vård och omsorg	Vård och omsorg	Välfärdsteknik pilotprojekt utveckling	-200	-200	-200	-200	-200				-1 000
SFKN	Gata/Parkavdelning	Västra Storgatan (Järnvägsgatan/V Storgatan)	0	0	0	0	0		-8 000		-8 000
SFKN	Gata/Parkavdelning	Weidemann, inköp av redskapsbärare	0	0	-950	0	0				-950
SFKN	Strategisk avdelning	Åtgärd Säkra Skolvägar Hörvik	0	-1 000	0	0	0				-1 000

Driftbudget per nämnd

Belopp i tkr

	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Kommunfullmäktige, valnämnd, överförmyndare, revision	-8 286	-7 049	-7 049	-7 049
Kommunstyrelsen inkl förbunden	-123 737	-126 276	-126 276	-126 276
Byggnadsnämnd	-743	-764	-764	-764
Samhällsbyggnads- fritid- och kulturnämnd	-125 934	-134 929	-134 929	-134 929
Barn- och Utbildningsnämnd	-503 479	-510 779	-510 779	-510 779
Vård och Omsorgsnämnden	-314 860	-316 348	-316 348	-316 348
Arbete och Välfärdsnämnden	-252 047	-262 018	-262 018	-262 018
VERKSAMHETERNAS RAMAR	**-1 329 085**	**-1 358 162**	**-1 358 162**	**-1 358 162**
Utbetalda Pensioner	-15 100	-14 000	-14 200	-14 700
Semesterlöneskuld	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Löneökning ej fördelat	-24 282	-37 500	-74 100	-112 800
Övriga finansiella poster	2 500	-4 800	-6 400	-7 200
Återförd del av eget kapital från förbund	4 900	0	0	0
Exploateringsverksamhet	-882	-160	-160	-160
Avgår kapitalkostnader	74 747	81 003	88 890	96 224
Avskrivningar	-53 589	-57 909	-71 110	-82 722
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER	**-1 344 291**	**-1 395 028**	**-1 438 742**	**-1 483 020**
Skatteintäkter	1 014 659	1 055 779	1 101 639	1 147 686
Generella Statsbidrag	339 463	345 491	350 320	347 746
Finansiella Intäkter	9 000	9 000	9 100	9 100
Finansiella Kostnader	-8 170	-8 170	-8 640	-9 040
RESULTAT EFTER SKATTEINTÄKTER OCH FINANSNETTO	**10 661**	**7 072**	**13 677**	**12 472**
FÖRÄNDRING EGET KAPITAL	**10 661**	**7 072**	**13 677**	**12 472**

KS § Dnr 2026/215

Förlängning av avfallsplanen

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige förlänger antagen avfallsplan 2018-06-18 till och med 2027-12-31.

Ärendet i korthet

Förlängning av antagen avfallsplan till 2027-12-31.

Bakgrund

Enligt miljöbalken 15 kap 41 § ska det i varje kommuner finnas en Renhållningsordning som antas av Kommunfullmäktige. Renhållningsordningen ska omfatta en avfallsplan och renhållningsföreskrifter.

Renhållningsföreskrifterna revideras våren 2026.

Nuvarande avfallsplan har en genomförandetid mellan 2018-2025. Planen är gemensam med Karlshamn och Olofström, vilka också ska besluta om förlängning under april/maj.

Beslutsunderlag

Miljösamordnare Helen Gårners tjänsteskrivelse 2026-04-17.

Yttrande förlängning av avfallsplanen.

KSAU § 108/2026.

KSAU § 108 Dnr 2026/215

Förlängning av avfallsplanen

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige förlänger antagen avfallsplan 2018-06-18 till 2027-12-31.

Ärendet i korthet

Förlängning av antagen avfallsplan till 2027-12-31.

Bakgrund

Enligt miljöbalken 15 kap 41 § ska det i varje kommuner finnas en Renhållningsordning som antas av Kommunfullmäktige. Renhållningsordningen ska omfatta en avfallsplan och renhållningsföreskrifter.

Renhållningsföreskrifterna revideras våren 2026.

Nuvarande avfallsplan har en genomförandetid mellan 2018-2025. Planen är gemensam med Karlshamn och Olofström, vilka också ska besluta om förlängning under april/maj.

Beslutsunderlag

Miljösamordnare Helen Gårners tjänsteskrivelse 2026-04-17.

Yttrande förlängning av avfallsplanen.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Helen Gårner, 0456-8163 68
helen.garner@solvesborg.se

Mottagare
Kommunfullmäktige

Förlängning av avfallsplan

Förslag till beslut

Sölvesborgs kommun förlänger antagen avfallsplan 2018-06-18 till 2027-12-31.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Ärendet avser endast en förlängning av redan antagen avfallsplan.

Ärendet i korthet

Förlängning av antagen avfallsplan till 2027-12-31.

Bakgrund

Enligt miljöbalken 15 kap 41 § ska det i varje kommuner finnas en Renhållningsordning som antas av Kommunfullmäktige. Renhållningsordningen ska omfatta en avfallsplan och renhållningsföreskrifter.

Renhållningsföreskrifterna revideras våren 2026.

Nuvarande avfallsplan har en genomförandetid mellan 2018-2025. Planen är gemensam med Karlshamn och Olofström, vilka också ska besluta om förlängning under april/maj.

Bedömning

En uppdaterad avfallsplan innehåller framtidens avfallshantering i kommunen. Eftersom det inom kort förväntas komma nya regler som kommunen behöver förhålla sig till, görs bedömningen att förlänga gällande avfallsplan till 2027-12-31.

Helen Gårner
Miljösamordnare

Beslut sänds till:

Länsstyrelsen i Blekinge
Miljöförbundet Blekinge Väst
Miljösamordnaren

Sölvesborgs kommun

Yttrande

Sida
1(1)

Datum
2026-04-21

Dnr
2026/215

Kommunstyrelsen

Handläggare
Helen Gårner, 0456-8163 68
helen.garner@solvesborg.se

Mottagare

Kommunfullmäktige

Förlängning av avfallsplanen

Bakgrund

regeringen har fått i uppdrag att utreda hur lagstiftningen kan moderniseras ytterligare för att uppnå detta.

Reglering av avfallshantering utvecklas löpande och den kommande propositionen 2025/26:108 om reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning kommer att medföra krav på förändringar i kommunernas renhållningsordningar med tillhörande avfallsplaner.

Propositionen föreslår att ansvaret för vissa avfallsflöden flyttas från kommunerna till verksamheterna genom en så kallad frivalsmodell, där verksamheter ges möjlighet att själva ansvara för hanteringen av sitt avfall. Förslaget syftar till att minska det kommunala monopolet, främja konkurrens och innovation samt ge företag bättre förutsättningar att utveckla cirkulära affärsmodeller anpassade för sina specifika verksamheter. Kommunen föreslås i ställer få ett andrahandsansvar för dessa avfallsflöden.

Vidare föreslås att de kommunala avfallsplanerna och avfallsavgifterna förenklas och moderniseras, samt att kommunerna ska införa ekonomisk särredovisning för avfallsområdet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Bedömning

En revidering av avfallsplanen innebär en omfattande arbetsinsats. Genom att invänta beslut med anledning av regeringens pågående utredning kan både administrativa och ekonomiska resurser sparas, samtidigt som risken för missförstånd i avfallshanteringen minskar. Mot denna bakgrund föreslås att kommunens gällande avfallsplan för perioden 2018–2025 förlängs till och med den 31 december 2027.

Helen Gårner
Miljösamordnare

KS § Dnr 2026/111

Antagande av handlingsplan för bostadsförsörjning 2026-2030

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar handlingsplanen 2026–2030.

Ärendet i korthet

Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod anta en handlingsplan för bostadsförsörjning, som innehåller en analys av bostadsbehoven, mål för bostadsbyggandet samt åtgärder för att nå dessa mål.

Bakgrund

Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ska kommunen planera bostadsförsörjningen så att alla invånare ges möjlighet att leva i goda bostäder.

Syftet med handlingsplanen är att lägga grunden för en långsiktig och hållbar bostadsförsörjning som svarar mot invånarnas behov. Ett särskilt fokus riktas mot grupper som har svårt att etablera sig på den ordinarie bostadsmarknaden, till exempel unga som söker sin första bostad, nyanlända, äldre eller personer med funktionsnedsättning.

Arbetet med framtagande av ny handlingsplan för bostadsförsörjning påbörjades hösten 2025. Arbetet har till stor del följt Boverkets processmodell. Genom intervjuer och workshops med bland annat kommunens förvaltningar, kommunens bostadsbolag, lokala mäklare och fastighetsägare har värdefull information samlats in. Dessa dialoger tillsammans med statistik och underlag utgör ingångsvärden för analysen av kommunens förutsättningar och behov.

Länsstyrelsen, Region Blekinge och grannkommuner har givits möjlighet att yttra sig över handlingsplanen genom remiss våren 2026.

Beslutsunderlag

Samhällsplanerare Anna Ternings tjänsteskrivelse 2026-04-16.

Handlingsplan för bostadsförsörjning 2026–2030

Bilaga Statistikunderlag.

KSAU § 109/2026.

KSAU § 109 Dnr 2026/111

Antagande av handlingsplan för bostadsförsörjning 2026-2030

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar handlingsplanen 2026–2030.

Ärendet i korthet

Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod anta en handlingsplan för bostadsförsörjning, som innehåller en analys av bostadsbehoven, mål för bostadsbyggandet samt åtgärder för att nå dessa mål.

Bakgrund

Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ska kommunen planera bostadsförsörjningen så att alla invånare ges möjlighet att leva i goda bostäder.

Syftet med handlingsplanen är att lägga grunden för en långsiktig och hållbar bostadsförsörjning som svarar mot invånarnas behov. Ett särskilt fokus riktas mot grupper som har svårt att etablera sig på den ordinarie bostadsmarknaden, till exempel unga som söker sin första bostad, nyanlända, äldre eller personer med funktionsnedsättning.

Arbetet med framtagande av ny handlingsplan för bostadsförsörjning påbörjades hösten 2025. Arbetet har till stor del följt Boverkets processmodell. Genom intervjuer och workshops med bland annat kommunens förvaltningar, kommunens bostadsbolag, lokala mäklare och fastighetsägare har värdefull information samlats in. Dessa dialoger tillsammans med statistik och underlag utgör ingångsvärden för analysen av kommunens förutsättningar och behov.

Länsstyrelsen, Region Blekinge och grannkommuner har givits möjlighet att yttra sig över handlingsplanen genom remiss våren 2026.

Beslutsunderlag

Samhällsplanerare Anna Ternings tjänsteskrivelse 2026-04-16.

Handlingsplan för bostadsförsörjning 2026–2030

Bilaga Statistikunderlag

Kommunstyrelsen

Handläggare
Anna Terning, 0456-81 60 51
anna.terning@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse handlingsplan för bostadsförsörjning 2026–2030 - beslut om antagande

Förslag till beslut

Handlingsplanen godkänns och skickas till kommunfullmäktige för antagande.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☒ Ja, se bifogad barnchecklista.

☐ Nej, se förklaring nedan.

Ärendet i korthet

Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod anta en handlingsplan för bostadsförsörjning, som innehåller en analys av bostadsbehoven, mål för bostadsbyggandet samt åtgärder för att nå dessa mål.

Bakgrund

Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ska kommunen planera bostadsförsörjningen så att alla invånare ges möjlighet att leva i goda bostäder.

Syftet med handlingsplanen är att lägga grunden för en långsiktig och hållbar bostadsförsörjning som svarar mot invånarnas behov. Ett särskilt fokus riktas mot grupper som har svårt att etablera sig på den ordinarie bostadsmarknaden, till exempel unga som söker sin första bostad, nyanlända, äldre eller personer med funktionsnedsättning.

Arbetet med framtagande av ny handlingsplan för bostadsförsörjning påbörjades hösten 2025. Arbetet har till stor del följt Boverkets processmodell. Genom intervjuer och workshops med bland annat kommunens förvaltningar, kommunens bostadsbolag, lokala mäklare och fastighetsägare har värdefull information samlats in. Dessa dialoger tillsammans med statistik och underlag utgör ingångsvärden för analysen av kommunens förutsättningar och behov.

Länsstyrelsen, Region Blekinge och grannkommuner har givits möjlighet att yttra sig över handlingsplanen genom remiss våren 2026.

Bedömning

Bostadsförsörjning handlar både om att bygga nya bostäder och att utveckla det befintliga bostadsbeståndet. Handlingsplanen för bostadsförsörjning är kommunens strategiska ramverk för att stärka bostadsmarknaden och för att bidra till hållbarhet i ett brett perspektiv. Den ger en tydlig inriktning för det fortsatta arbetet och är ett viktigt stöd i kommunens övergripande samhällsutveckling. Genom en tydlig och målinriktad planering och uppföljning kan kommunen bidra till ett öppet och inkluderande samhälle där alla ges möjlighet till ett tryggt och värdigt boende.

Sölvesborgs kommun står inför en förväntad befolkningsminskning i kombination med demografiska förändringar som leder till en högre andel äldre. Samtidigt visar analysen att det finns en fortsatt efterfrågan på bostäder, framför allt i staden och i serviceorterna.

För att möta dessa behov och nå kommunens mål krävs ett samlat och långsiktigt arbete. Det handlar om att stärka kommunens platsvarumärke, behålla en god planberedskap i strategiska lägen, öka kommunens markinnehav och möjliggöra för ett varierat bostadsutbud. En nära samverkan med Sölvesborgshem, privata fastighetsägare och andra aktörer är avgörande för att utveckla hållbara och attraktiva boendemiljöer och goda bostäder i hela kommunen

Anna Terning
Samhällsplanerare

Erik Bååth
Utredningshandläggare

Bilagor

Handlingsplan för bostadsförsörjning 2026–2030

Bilaga Statistikunderlag

Beslut sänds till:

Kommunfullmäktige
Samhällsplaneraren
Utredningshandläggaren
Kommunchefen

Kommunstyrelsen

Handläggare
Anna Terning, 0456-81 60 51
anna.terning@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Barnchecklista till beslut om antagande av handlingsplan för bostadsförsörjning

1. Förklara hur beslutet, direkt eller indirekt, påverkar barn och ungdomar.

Syftet med handlingsplanen är att lägga grunden för en långsiktig och hållbar bostadsförsörjning som svarar mot invånarnas behov, däribland barn. Barn har dock svårt att själva påverka sin boendesituation utan är beroende av föräldrarnas försörjningsförutsättningar.

2. Har barn/ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sina åsikter?

☐Ja
☒Nej

Förklara oavsett svar.

Handlingsplanen är ett strategiskt övergripande dokument som inte har varit på remiss till allmänheten. Vid genomförande av de angivna aktiviteterna i åtgärdsplanen kan barn och ungdomar komma att beröras och ska då göras delaktiga.

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rum?

☒Ja
☐Nej

Förklara oavsett svar.

Det är kommunens intention att bidra till ett öppet och inkluderande samhälle där alla ges möjlighet till ett tryggt och värdigt boende. Ambitionen att sänka trösklar på bostadsmarknaden är ett sätt att få utsatta grupper (där barn kan ingå) till ett bra boende.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Utveckling av bebyggelse i anslutning till våra samhällen kan ta barns lekmiljöer i anspråk och påverka barnens möjlighet till rekreation. Nya bostäder ger dock förutsättningar för att fler barn flyttar till orten, vilket ger fördelar som ett större elevunderlag till förskolor och skolor och bättre

underlag för aktiviteter och kollektivtrafik. En större variation i bostadstyper och upplåtelseform i våra serviceorter ger större mångfald av människor och större möjlighet att anpassa boendet efter förändrade livssituationer, vilket är positivt för barn och unga.

Anna Terning
Samhällsplanerare

Erik Bååth
Utredningshandläggare

Anvisningar till barnchecklista

Barnets rättigheter ska beaktas vid alla kommunala beslut. Enligt FN är alla under 18 år att betrakta som barn. I beslutsunderlag ska det tydligt framgå om beslutet rör barn, hur barn påverkas av beslutet och hur barns bästa beaktats. Denna checklista är ett stöd för arbetet och en del av Barnets bästa. Checklistan kan användas vid beredning av ärenden och bifogas ärenden till nämnd.

1. Påverkar beslutet barn?

Den första frågan i checklistan handlar om att i ett tidigt skede av ärendeberedningen göra en bedömning av om beslutet påverkar barn. Oavsett svar ska det ges en förklaring av hur de berörs eller varför de inte berörs. Om ärendet/beslutet direkt eller indirekt berör eller kan få konsekvenser för enskilda barn, barn i allmänhet eller en särskild grupp av barn ska checklistan fullföljas. Detsamma gäller vid framtagande av policy, riktlinjer, föreskrifter, årlig budget och förändringar i organisation eller administration. Beslut som i första hand rör barn och/eller kan få stora konsekvenser för barn sett till barnkonventionen föranleder mer omfattande arbete och analys. En barnkonsekvensanalys kan innefatta följande steg:

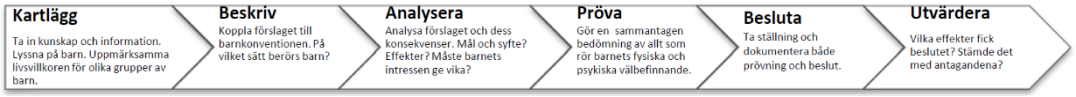

2. Har barn fått uttrycka sina åsikter?

Barn ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i de frågor barn anser att de berörs av (artikel 12). Är beslutet något som barn kan anse sig vara berörda av? Har barn fått möjlighet att uttrycka sina åsikter och fått dem beaktade? Hur? Eller: Varför inte? Barns åsikter kan fås genom personlig kontakt med barn där de är. De kan också fås genom frågeformulär eller internetomröstningar. Ungdomsrepresentanter eller andra som arbetar nära barn kan agera ombud. Ibland finns underlag med åsikter från barn (till exempel från undersökningar och forum för barns inflytande) som kan användas. När barn uttryckt sina åsikter ska de få uppföljning.

3. Hur har barns bästa beaktats?

Barnets bästa alltid ska komma i första rummet (artikel 3). Barn har fullt och lika människovärde. Barn är sårbara och behöver särskilt stöd och skydd. Rättigheterna ska tillförsäkras alla barn oavsett härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2). Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6). I att beakta barns bästa ingår till exempel att beakta barns fysiska och psykiska välbefinnande, tillämpa aktuell kunskap om barns levnadsvillkor, samverka med relevanta aktörer och ha barnperspektiv. Mer om barns bästa finns i SOU 1997:116 kap 6.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Beslutsfattare ska enligt barnkonventionen anstränga sig till det yttersta av tillgängliga resurser för att tillgodose barnets bästa (artikel 4), vilket kan innebära intressekonflikter. Sammanvägningen av relevanta intressen ska kunna visas. När barnets bästa måste ge vika för andra intressen bör kompensatoriska åtgärder övervägas.

Sölvesborgs kommun

Kommunledningsförvaltningen

RAPPORT

Datum
2026-04-23

Diarienummer
2026/111

Handlingsplan för Sölvesborgs kommuns bostadsförsörjning 2026–2030

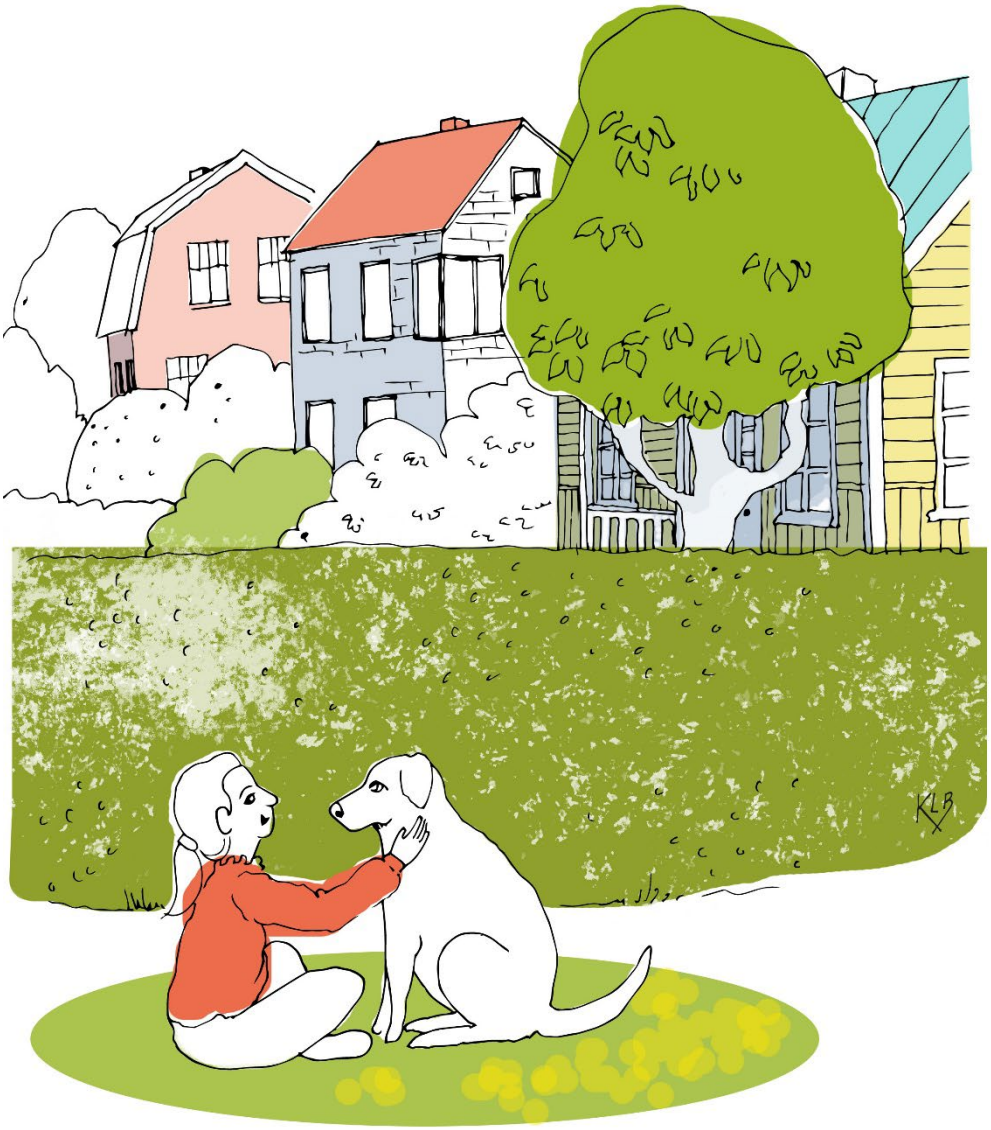

Innehållsförteckning

Inledning ... 3
Syfte ... 3
Bakgrund och process ... 3
Lagkrav ... 4
Ansvar ... 4
Uppföljning ... 4
Bostadspolitiska mål ... 5
Åtgärdsplan ... 6
Förutsättningar och möjligheter ... 10
Geografiskt läge ... 10
Befolkning ... 11
Befolkningssammansättning ... 11
Inflyttning och utflyttning ... 12
Prisutveckling på bostäder ... 12
Boendepreferenser ... 13
Befintligt bostadsbestånd ... 14
Kommunen ... 14
Staden ... 15
Kommunens serviceorter ... 17
Övriga tätorter ... 21
Landsbygden ... 23
Behov och efterfrågan på bostadsmarknaden ... 24
En välfungerande bostadsmarknad ... 24
Framtida behov och förslag till utveckling ... 25
Bostadsbehov för särskilda grupper ... 28
Kommunens verktyg och styrmedel ... 33
Kommunens vision ... 33
Kommunalt planmonopol ... 33
Allmännyttigt bostadsbolag ... 34
Strategisk markpolitik ... 35
Kommunal bostadsförmedling ... 35
Globala, nationella och regionala mål, planer och program ... 36
Slutsats ... 40
Bilagor ... 40

Inledning

Ett brett utbud av boendeformer i attraktiva boendemiljöer är viktigt av flera skäl. Det ökar möjligheterna att människor vill bosätta sig i kommunen och gör det möjligt att anpassa boendet efter förändrade livssituationer. För att ge alla invånare goda bostäder behöver kommunen planera för boenden som möter olika gruppers behov, önskemål och ekonomiska förutsättningar. Bostadsförsörjning handlar både om att bygga nya bostäder och att utveckla det befintliga bostadsbeståndet.

Syfte

Syftet med handlingsplanen är att lägga grunden för en långsiktig och hållbar bostadsförsörjning som svarar mot invånarnas behov. Ett särskilt fokus riktas mot grupper som har svårt att etablera sig på den ordinarie bostadsmarknaden, till exempel unga som söker sin första bostad, nyanlända, äldre eller personer med funktionsnedsättning. Genom en tydlig och målinriktad planering och uppföljning kan kommunen bidra till ett öppet och inkluderande samhälle där alla ges möjlighet till ett tryggt och värdigt boende.

Bakgrund och process

Arbetet har till stor del följt Boverkets processmodell. Genom intervjuer och workshops med bland annat kommunens förvaltningar, kommunens bostadsbolag, lokala mäklare och fastighetsägare har värdefull information samlats in. Dessa dialoger tillsammans med statistik och underlag utgör ingångsvärden för analysen av kommunens förutsättningar och behov.

Länsstyrelsen, Region Blekinge och grannkommuner har givits möjlighet att yttra sig över handlingsplanen genom remiss våren 2026. Handlingsplanen har reviderats utifrån inkomna synpunkter.

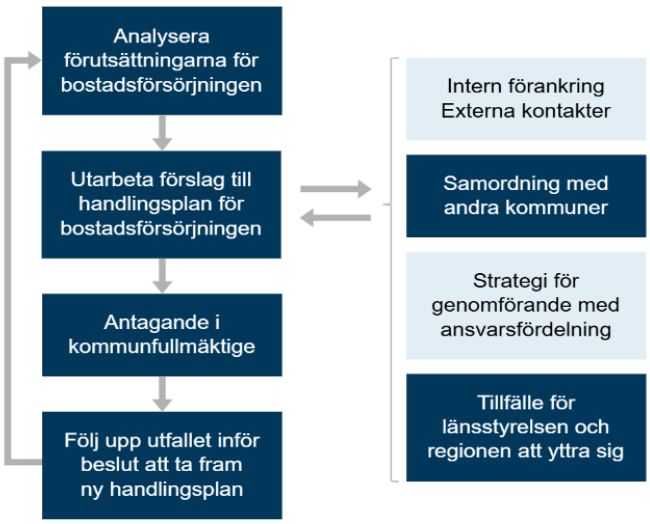

Bilden visar processen för framtagande av handlingsplanen för bostadsförsörjning. Källa Boverket

Lagkrav

Enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ska kommunen planera bostadsförsörjningen så att alla invånare ges möjlighet att leva i goda bostäder. Kommunfullmäktige ska varje mandatperiod anta en handlingsplan för bostadsförsörjning, som innehåller en analys av bostadsbehoven, mål för bostadsbyggandet samt åtgärder för att nå dessa mål. Vidare ska handlingsplanen redovisa hur nationella och regionala strategier har beaktats och beskriva hur den lokala bostadsmarknaden fungerar.

> Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar 2 §
>
> Kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod anta en handlingsplan för bostadsförsörjningen. Handlingsplanen ska redovisa
> 1. behovet av tillskott av bostäder i kommunen,
> 2. kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
> 3. kommunens planerade åtgärder för att nå sina mål, och
> 4. hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.
>
> Uppgifterna i handlingsplanen ska särskilt grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningarna och de bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Analysen ska genomföras med stöd av ett underlag som Boverket förser kommunen med och det ytterligare underlag som kommunen behöver för analysen. Om förutsättningarna för den antagna planen ändras under mandatperioden, ska kommunfullmäktige anta en ny uppdaterad handlingsplan. Lag (2025:70)

Ansvar

Kommunen ansvarar för att planera och genomföra bostadsförsörjningen, men flera aktörer har viktiga roller i arbetet. Staten ansvarar för de rättsliga och finansiella förutsättningarna. Boverket, Länsstyrelsen och regionen stödjer kommunen genom att ta fram underlagsmaterial samt ge råd och information. Länsstyrelsen ska dessutom verka för erfarenhetsutbyte, dialog och samråd mellan berörda kommuner. Varje år tar Länsstyrelsen även fram en regional bostadsmarknadsanalys.

Uppföljning

Ansvarig nämnd ska följa upp den fastställda åtgärdsplanen. Uppföljningen bör ske inom ramen för förvaltningens ordinarie mål- och resultatuppföljning och därmed inte hanteras som ett separat område.

Bostadspolitiska mål

Kommunens bostadspolitiska mål är uppdelade på två huvudmål som konkretiseras i ett antal delmål. Aktiviteter och åtgärder som finns i åtgärdsplanen har sin utgångspunkt i dessa mål.

Mål 1 – Sölvesborgs kommun ska erbjuda attraktiva boendemiljöer

- Bostäder ska i första hand uppföras för att stärka strategiska serviceorter.
- Kommunen ska verka för en ökad variation av bostäder.
- Kommunen ska stärka sitt platsvarumärke på den regionala bostadsmarknaden.

Kommunen har som mål att tillhandahålla attraktiva boendemiljöer oavsett om man vill bo i staden eller på landet. Kommunen erbjuder vackra utemiljöer, ett rikt kultur- och fritidsutbud och närhet till arbetsplatser och service och ska vara ett självklart val på bostadsmarknaden. Ett brett utbud av hustyper och upplåtelseformer ger fler möjlighet att hitta sin bostad och gör bostadsmarknaden mer flexibel.

Mål 2 – Sölvesborgs kommun ska verka för en hållbar utveckling av bostadsmarknaden

- Kommunen ska aktivt verka för att ingen person ska stå utanför bostadsmarknaden.
- Kommunen ska verka för en ökad samverkan med aktörer på bostadsmarknaden.
- Kommunen ska ha en god och relevant planberedskap.
- Kommunen ska öka sitt handlingsutrymme genom ett ökat strategiskt markinnehav.

För en hållbar utveckling ska alla invånare ges möjlighet att bo i goda, trygga och säkra bostäder med en inkluderande och rättvis boendesituation. Det innebär att alla invånare, oavsett bakgrund eller livssituation, ska ha likvärdiga möjligheter att bo tryggt, säkert och i bostäder som motsvarar deras behov Genom att anpassa och utforma samhället med hänsyn till de grupper som har störst behov uppnås god tillgänglighet för alla. Ett bra samarbete mellan kommunens olika förvaltningar, bostadsbolag och externa aktörer är avgörande för att tillgången till bostäder ska kunna möta efterfrågan.

Åtgärdsplan

I åtgärdsplanen redovisas aktiviteter för att nå de bostadspolitiska målen kommunen antagit. Ansvar och tidplan för respektive aktivitet anges för en tydlig förankring i organisationen.

Förklaringar:
AVN – arbete- och välfärdsnämnden
BN - byggnadsnämnden
KS – kommunstyrelsen
SFKN – samhällsbyggnads-, fritid- och kulturnämnden
Sbg-hem – Sölvesborgshem

Mål 1 – Sölvesborgs kommun ska erbjuda attraktiva boendemiljöer

Delmål: Bostäder ska uppföras för att stärka strategiska serviceorter

Aktivitet	Ansvar	Tidplan	Kommentar
Nya bostadsområden ska främst lokaliseras till kommunens serviceorter (ÖP2050).	KS, BN	Löpande	Detta ska utgöra ett utgångsläge för kommunens planarbete och bidra till bärkraftiga centrum, närhet till service, kollektivtrafik och mötesplatser.
Ta fram riktlinjer och strategier för förtätning och förädling av det befintliga bostads-beståndet.	BN	Klar 2028	Omvärldsbevakning och studier av olika förtätningsmodeller ska ge stöd för hur kompletteringsbebyggelse kan bidra till variation, attraktivitet och effektiv markanvändning.
Gör en inventerings- och handlingsplan för omvandling av tomma lokaler och bostäder till annan användning.	KS	Klar 2029	Öka flexibiliteten för att undvika vakanser och stärka livskraften i serviceorterna.

Delmål: Kommunen ska verka för en ökad variation av bostäder

Aktivitet	Ansvar	Tidplan	Kommentar
Öka samverkan med kommunala bostadsbolaget och privata aktörer.	KS, BN	Löpande	Syftet är att få bättre inblick i vad marknaden efterfrågar och hur det befintliga bostadsbeståndet kan utvecklas.
Utred hur mark-anvisningar kan användas i ett fortsatt strategiskt arbete för att ökad variationen i upplåtelseform och bostadstyp.	KS	Klar 2028	Förarbete krävs genom omvärldsbevakning och exempel.
Skapa flexibla detaljplaner som möjliggör olika	BN	Löpande	Syftet är att skapa ett levande samhälle som lättare kan anpassas utifrån behov och efterfrågan.

funktioner och bostadstyper.			
Utred och utveckla möjligheterna att styra typ av byggnation med exploateringsavtal	KS	Klar 2028	Undersöka kommunens möjligheter att ställa krav för ett varierat bostadsbyggande.
Ta fram metod för utvärdering om bostadsbeståndet blir mer varierat.	KS	Klar 2029	Syftet är att kunna följa upp om föreslagna aktiviteter ger samlad effekt.
Delmål: Kommunen ska stärka sitt platsvarumärke på den regionala bostadsmarknaden			
Aktivitet	**Ansvar**	**Tidplan**	**Kommentar**
Utred olika målgruppers boendepreferenser.	KS SFKN	Klar 2027	Syftet är att skapa attraktiva boendemiljöer för nya som befintliga invånare. Utredningen kan göras genom enkäter och omvärldsbevakning.
Kartlägga Sölvesborgs kommuns identitet och behov för att utveckla platsvarumärket.	KS	Klar 2027	Bilden av Sölvesborg ska vara tydlig och genomsyra hela kommunens arbete. Sölvesborgs kommuns organisationsvarumärke ska vara en bidragande faktor till platsens attraktivitet.
Ta fram en arbetsmetod för hur kommunen kan stärka samarbetet i regionen i bostads- och infrastrukturfrågor.	KS	Klar 2029	Ett bra samarbete med region och grannkommuner är viktigt för kommunens attraktivitet och tillväxt.
Utveckla kommunens inflyttarservice.	KS	Löpande	Fortsätta det pågående arbetet.
Inventera vilka offentliga sammanhang som kommunen bör visa upp sig i.	KS, SFKN	Klar 2028	Syftet är att kommunen ska marknadsföra och delta i lämpliga forum. Deltagande ska utvärderas i efterhand.

Mål 2 – Sölvesborgs kommun ska verka för en hållbar utveckling av bostadsmarknaden

Delmål: Kommunen ska aktivt verka för att ingen person ska stå utanför bostadsmarknaden

Aktivitet	Ansvar	Tidplan	Kommentar
Utreda hur trösklar på bostadsmarknaden kan sänkas.	Sbg-hem AVN	Klart 2027	Översyn av inkomster som idag inte godkänns och skulder som omöjliggör kontrakt. Utgå från det kommunala bostadsbolaget och privata hyresvärdar.
Utvärdera kommunens ägardirektiv till Sölvesborgshem avseende det sociala uppdraget.	KS	Klart 2028	Undersök om det finns något som kan ändras för att underlätta arbetet att finna bostäder till socialt utsatta personer.
Utreda möjligheten att samverka med andra kommuner om akuta lösningar för hemlöshet som härbärgen och vandrarhem.	AVN	Klart 2028	I kommunen finns inga akuta lösningar för hemlöshet och är inget som kommunen själv kan bygga upp verksamheter för.

Delmål: Kommunen ska verka för en ökad samverkan med aktörer på bostadsmarknaden

Aktivitet	Ansvar	Tidplan	Kommentar
Kommunen ska vara delaktig i regionala samverkansprojekt	KS, SFKN, AVN, Sbg-hem	Löpande	Utvärdera vilka vi varit på, vilka effekter vi fått och vilka vi bör gå med i
Utveckla lokala samverkansprojekt med exploatörer och näringsliv.	KS, BN	Löpande	Syftet är att få bättre inblick i vad marknaden efterfrågar, bidra till bärkraftiga serviceorter och ett varierat utbud av bostäder och service.
Tydliggöra hur kommunen kan stimulera nya aktörer på bostadsmarknaden.	KS, BN	Klar 2029	Genom att öka antalet aktörer nås en större variation i bostadsbeståndet med större chans att alla kan hitta sin bostad, ex genom markanvisning.

Delmål: Kommunen ska ha en god och relevant planberedskap			
Aktivitet	**Ansvar**	**Tidplan**	**Kommentar**
Genomföra insatser för att planlagda tomter bebyggs	BN	Klart 2029	Identifiera hinder för byggnation och uppmuntra privata fastighetsägare att bebygga byggrätter i syfte att hushålla med marken.
Skapa flexibla detaljplaner som möjliggör olika bostadstyper som kompletterar befintlig bebyggelse.	BN	Löpande	Förbättra och vidareutveckla pågående arbete.
Inventera äldre detaljplaner med otidsenliga plan-bestämmelser som begränsar möjlighet för utbyggnation.	BN	Klar 2029	Syftet är att prioritera vilka planer som bör ändras för att möta dagens bostadsbehov. Arbetet samordnas med digitaliseringen av detaljplaner.
Delmål: Kommunen ska öka sitt handlingsutrymme genom ett ökat strategiskt markinnehav			
Aktivitet	**Ansvar**	**Tidplan**	**Kommentar**
Ta fram en strategisk markpolicy.	KS, SFKN	Klar 2028	Dokumentet ska ange kommunens riktlinjer för inköp och byte av mark. Dokumentet ska innehålla principer för uppföljning av hur kommunens markinnehav används.
Kommunen ska köpa in strategiskt viktiga fastigheter.	KS	Löpande	Att äga lämpliga fastigheter ger möjlighet att styra ett varierat bostadsbyggande, skapa bärkraftiga centrum och ge fler möjlighet att bo i kommunens serviceorter.

Förutsättningar och möjligheter

Geografiskt läge

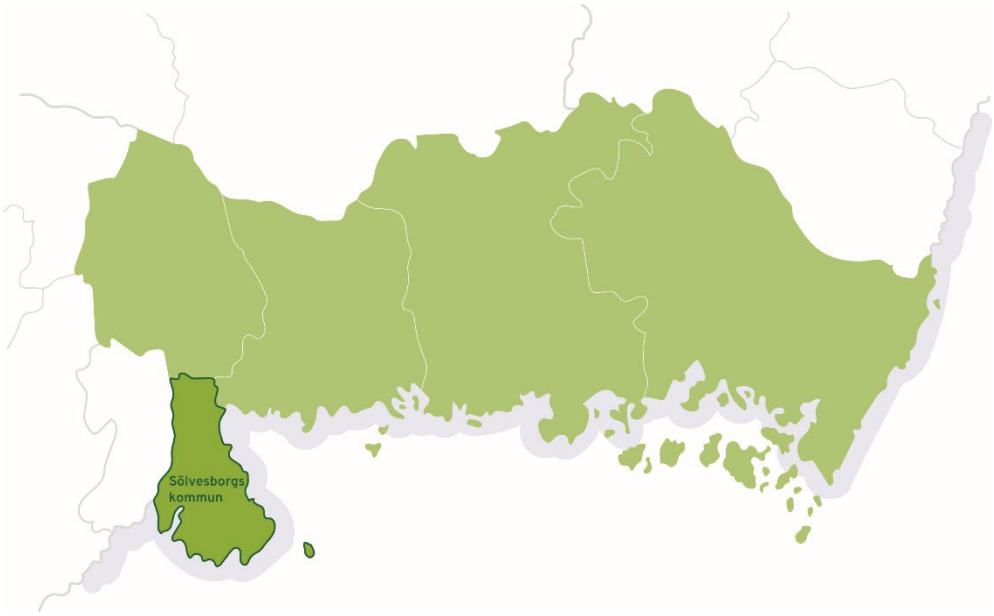

Sölvesborgs kommun ligger i västra Blekinge och gränsar till Skåne i väster. Sölvesborgs stad är kommunens centralort, vilken kompletteras av fyra strategiska serviceorter, flertalet mindre tätorter och bebyggelse på landsbygden. Sölvesborg har en lång historia av jordbruk och fiske, där både jordbruksmarkerna och kustlinjen mot Östersjön präglar kommunens identitet.

Närheten till Skåne och goda pendlingsmöjligheter till större arbetsmarknadsregioner gör Sölvesborg attraktivt för såväl boende som företag. I kommunen finns ett rikt företagsliv med många småföretagare.

Tågförbindelser till universitets- och högskoleutbildning i Karlskrona, Kristianstad, Lund och Malmö ger goda möjligheter att bo i Sölvesborg och studera på annan ort.

Tätorterna i Sölvesborgs kommun och dess invånarantal.

Befolkning

Sölvesborgs kommun har 17 404 invånare (2025), varav cirka hälften bor i Sölvesborgs tätort. Näst störst befolkningsmängd har Hällevik tätort (inkl. Nogersund) följt av Mjällby.

Under de senaste decennierna har kommunens befolkning ökat. År 1984 hade kommunen 15 550 invånare och år 2021 nåddes en topp med 17 540 invånare. Därefter har kommunens befolkning minskat något i antal. Under 2025 minskade antalet invånare med -26 till 17 404

Sölvesborgs kommun i siffror

Befolkning	17 404
Födelsenetto	-101
Inflyttade	864
Utflyttade	787
Medelålder	46,7
Försörjningsbörda	0,92

Enligt prognoser förväntas invånarantalet minska med knappt 600 personer mellan 2024 och 2034. Befolkningsutvecklingen ser dock olika ut mellan åldersgrupperna; pensionärer och seniorer bedöms öka, medan övriga åldersgrupper minskar.

Indelning av åldersgrupper:

- Barn och unga: 0–19 år
- Unga vuxna: 20–29 år
- Familjebildare: 30–44 år
- Mitt i livet: 45–64 år
- Pensionärer: 65–84 år
- Seniorer: 85 år och äldre

Befolkningssammansättning

I jämförelse med riket och övriga kommuner i Blekinge har Sölvesborgs kommun både en relativt hög medelålder och en hög försörjningskvot[1].

Befolkningssammansättningen varierar mellan olika delar av kommunen. Lörby och Ysane har den högsta andelen barn och unga. Andelen seniorer är som störst i Ljungaviken, följt av Mjällby. När det gäller gruppen familjebildare återfinns de främst i Ljungaviken, Mjällby och Ysane. Valje utmärker sig genom den lägsta andelen familjebildare, men har samtidigt en relativt stor andel invånare i åldersgruppen mitt i livet.

[1] SCB definierar demografisk försörjningskvot som ett mått på hur många personer som befinner sig utanför den arbetsföra åldern (det vill säga yngre än 20 år och äldre än 64 år) i relation till antalet personer i arbetsför ålder (20–64 år)

Inflyttning och utflyttning

Kommunens befolkningsutveckling och -sammansättning påverkas till viss del av in- och utflyttning, där kommunen under lång tid har haft ett positivt flyttnetto. Under flera år har ett positivt invandringsöverskott bidragit till att stärka kommunens totala flyttnetto. De flesta som flyttar in utgörs av återvändare i grupperna mitt i livet och pensionärer, som har någon form av anknytning till kommunen eller har varit här tidigare. Unga vuxna är den grupp som främst flyttar ut, vilket till stor del beror på vidare studier på annan ort.

Inflyttning från andra län sker främst från Skåne, huvudsakligen från Bromölla och Kristianstad följt av Malmö och Hässleholm. Utflyttning sker framför allt till Kristianstad, Bromölla, Malmö och Göteborg. Inom länet sker både störst inflyttning och utflyttning till och från Karlshamn.

Prisutveckling på bostäder

Under pandemin steg huspriserna kraftigt inom flera kommuner, främst på småhus och fritidshus. Låga räntor och ökad efterfrågan på större bostäder för hemarbete drev sannolikt upp priserna. Från 2020 till 2021 steg köpeskillingskoefficienten[2] från 1,23 till 1,54.

Efter år 2022, när räntorna höjdes, avtog prisökningarna och i många områden föll priserna tillbaka. Efterfrågan, och därmed priserna, har åter börjat ökat i olika områden i kommunen.

I Sölvesborg har prisutvecklingen de senaste 12 månaderna (januari 2026) varit +3,6 % på villor och +6,9 % fritidshus. Kostnaden för nybyggnation är hög i förhållande till priset på befintliga bostäder, vilket gör marknaden för nyproduktion svår. Efterfrågan på fritidshus är fortsatt hög och säljer bra då bostadspriserna i kommunen är förhållandevis låga jämfört med andra delar av landet.

Miljöbild över modern villa, illustration Karoline Lindén Bengtsson.

[2] Köpeskillingskoefficient (K/T) är kvoten mellan vad en fastighet såldes för (köpeskillingen) och dess taxeringsvärde. Svensk Mäklarstatistik

Boendepreferenser

Boendepreferenser är individuella, men återkommande mönster mellan åldersgrupper kan användas som underlag i kommunens planering av nya bostäder och bostadsområden. Vissa generella aspekter som bostadens läge och vackra omgivningar är något som uppskattas av alla.

Unga vuxna söker ofta sin första bostad och efterfrågar mindre, yteffektiva och prisrimliga hyres- eller bostadsrätter i flerbostadshus nära service, kollektivtrafik och vardagsfunktioner. De flyttar oftare än andra åldersgrupper och har samtidigt fått svårare att köpa småhus.

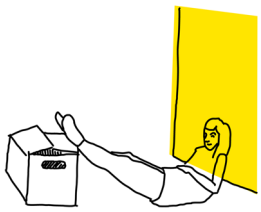

Familjebildare prioriterar bostadslägen där vardag och fritid finns samlade på nära håll. Småhus är intressant men också flerbostadshus med småhuskänsla är eftertraktat.

Gruppen mitt i livet flyttar mer sällan eftersom man ofta bor bra och till en rimlig kostnad. När barnen flyttar hemifrån minskar behovet av en stor bostad, vilket kan skapa flyttkedjor som frigör bostäder för andra. I denna fas efterfrågar många i stället ett mindre och mer lättskött boende, gärna marklägenheter eller flerbostadshus med småhuskänsla

Pensionärer efterfrågar ett mindre och mer lättskött boende som de kan åldras i. God tillgänglighet är viktig. Ett bostadsbyte kan upplevas som ett stort projekt, särskilt om man bor billigt och trivs. För många är en lägenhet i ett flerbostadshus förstahandsvalet, gärna nära service och grannar, och helst i samma område som man bott i tidigare.

Seniorer genomför oftast en så kallad ofrivillig flytt till ett mer anpassat boende. Eftersom behovet av vård och omsorg ofta är avgörande blir andra önskemål om läge och boende mindre viktiga.

Befintligt bostadsbestånd

Kommunen

I kommunen finns totalt 8 711 bostäder, med en tydlig koncentration till tätorterna. Av bostäderna är 5 830 småhus, där den absoluta majoriteten är äganderätter. Antalet småhus i form av bostadsrätter och hyresrätter uppgår till dryg 500 hundra bostäder. Totalt bor cirka 75 procent av kommunens invånare i småhus.

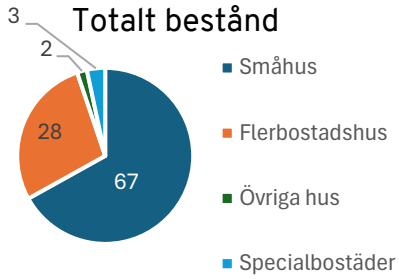

Beståndet av flerbostadshus uppgår i kommunen till 2 431 lägenheter. Av dessa är 1 827 är hyresrätter, vilket utgör 75 %.

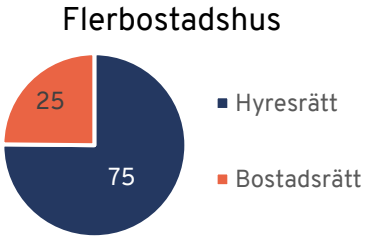

Byggloven för småhus har ökat i antal under 2025. Det signalerar att nyproduktionen sakta är på väg upp igen efter ett par års låg produktionstakt.

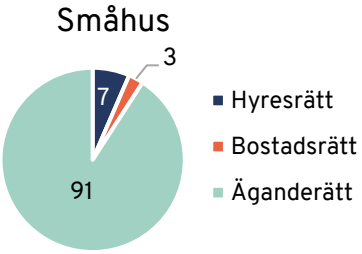

Antalet fritidshus per tusen invånare är ca 190 i kommunen och ligger högre än i övriga Blekingekommuner. Det finns 3 279 registrerade fritidshus i kommunen (år 2024). Runt 80 procent av ägarna bor i en annan kommun och ligger även där högst i länet. Däremot har Sölvesborg lägst andel utlandsägda fritidshus i länet.
Ägastrukturen, med ägare utanför den egna kommunen, liknar på många sätt orter som Simrishamn och Mörbylånga kommun.

Medelpriset på småhus de senaste tolv månaderna (januari 2026) är 2,3 miljoner kronor, vilket är näst högst i Blekinge efter Karlshamn (2 ,4 miljoner kronor). Priset per kvadratmeter ligger på ungefär samma nivå i Sölvesborg, Karlshamn och Ronneby, där snittpriset ligger på cirka 29–30 tusen kronor/kvm.

Illustration över radhusmiljö i kommunen av Karoline Lindén Bengtsson.

Staden

Förutsättningar

Sölvesborgs stad är kommunens centralort med ca 9 200 invånare, där knappt 500 bor i stadsdelen Ljungaviken. Staden grundades under tidigt 1300-tal i skydd av Sölvesborgs slott, den borg vars ruiner finns kvar norr om stadskärnan. Viktiga näringar genom tiderna har varit handel, sjöfart och hantverk innan brännvinsexport och varvsverksamhet växte fram.

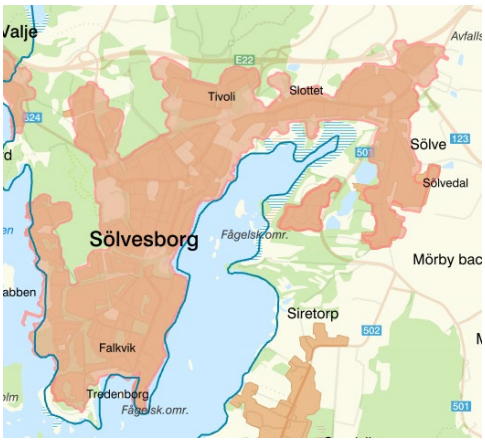

Tätorten Sölvesborg innefattar Sölve.

I Sölvesborgs stad finns ett rikt serviceutbud, skolor, förskolor och kommunens enda gymnasieskola. Detaljhandel finns i stadskärnan medan sällanköpshandel är lokaliserad i stadens norra och östra delar. Det är nära till stränder, natur och friluftsliv. Det finns även ett rikt föreningsliv i staden.

Bebyggelsestruktur

Stadskärnan har ett varierat bostadsutbud, men omges av relativt homogena enbostadshusområden. Staden är den kommundel med störst variation inom bostadsbeståndet där cirka 60 procent bor i småhus och var fjärde i hyreslägenhet och var tionde i bostadsrätt. Drygt häften av invånarna bor i upplåtelseformen äganderätt och var fjärde i hyresrätt. Bostadsrätten står för tio procent.

Staden består av flera olika områden med varierande karaktär:

- Stadscentrum har en historisk stadskärna med äldre bebyggelse, småskalig handel och kulturmiljöer.
- Norr om järnvägen finns blandad bostadsbebyggelse, skolor och idrottsanläggningar.
- Västra och östra delarna har inslag av villabebyggelse, flerfamiljshus och verksamhetsområden.
- Ljungaviken har en blandad bostadsbebyggelse med villor, radhus och flerbostadshus. Området har kommunens största variation av upplåtelseformer, med en hög andel hyresrätter och bostadsrätter samt cirka 40 procent äganderätter. Här finns kommunens högsta andel specialbostäder.

Bostädernas byggnadsår skiljer sig tydligt mellan stadens olika stadsdelar. Den relativt nya stadsdelen Ljungaviken började byggas 2011 och är fortsatt under utveckling.

Plan- och markberedskap

Befintliga detaljplaner gör det möjligt att bygga fler bostäder centralt i tätorten. Det handlar främst om mindre flerbostadshus och några enstaka radhus i redan bebyggda kvarter. Runt resecentrum finns nyare detaljplaner som tillsammans medger cirka 500 lägenheter i flerbostadshus, både på privat och kommunal mark. En stor del av dessa bostäder ingår i utvecklingsprojektet Innerhamnen. I stadens södra del finns en ny detaljplan som möjliggör 18 bostäder i radhus.

I Ljungaviken finns kommunens största pågående utbyggnadsområde med kommunala tomter till försäljning. Kommunen äger en stor del av marken och driver nya detaljplaneprocesser för flera kommande etapper, med totalt cirka 200 bostäder av olika typer och upplåtelseformer.

Översiktsplanen pekar ut mindre områden för kompletterande bostadsbebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse samt anger ett större stråk i Sölve där förtätning av den befintliga bebyggelsestrukturen kan ske. Nya bostadsområden pekas ut mellan Ljungaviken och Sölve.

Kommunens markinnehav består förutom skog, till stor del av allmän platsmark, såsom gator, grönområden, torg, skolor och idrottsplatser. Detta innebär att möjligheterna att uppföra nya bostäder på kommunal mark är begränsade.

Utmaningar och möjligheter

I Sölvesborgs tätort bor relativt många ensamboende och andelen personer som ingår i hushåll med låg ekonomisk standard är större än i kommunens övriga delar. Stadskärnan är det område i kommunen med högst andel trångbodda med ansträngd boendeekonomi (1,7 %). Det behöver finnas prisrelevanta bostäder för dessa grupper, ett arbete som kräver samverkan mellan kommunen, allmännyttan och privata bostadsaktörer. Förtätning ska prioriteras på höjden (med hänsyn till kulturmiljön) och på redan exploaterade ytor för att grönområden inte ska tas i anspråk.

Ljungaviken särskiljer sig från övriga staden genom att förhållandevis få individer har *låg ekonomisk standard (*SCB, hushåll med inkomst lägre än 60 procent av medianinkomsten i landet). Området har högst andel Jag menar ensamboende i kommunen och bland de lägsta gällande ensamstående föräldrar och barn. Av de som flyttade in till Ljungaviken 2024 var en relativt hög andel *barn och unga, unga vuxna* och *seniorer*. Majoriteten av de som flyttar in kommer från kommunen, med det förekommer viss inflyttning från andra delar av Blekinge och Skåne.

För att fortsätta locka inflyttare med olika åldersstruktur bör kommunen även framledes erbjuda olika bostadstyper och upplåtelseformer. 6 specialbostäder för särskilt boende efterfrågas i staden. Dessa bör inte lokaliseras till Ljungaviken med hänsyn till den redan höga andelen specialbostäder.

Kommunens serviceorter

Kommunens serviceorter och strategiska noder är tätorter som, förutom bostäder, erbjuder viss form av service, arbetsplatser och kollektivtrafikanslutningar. De är utpekade i kommunens översiktsplan 2050. Avgränsningarna i SCB:s tätortsdefinition utgår från bebyggelsens täthet, vilket innebär att närliggande tätorter räknas ihop som ett sammanhängande område, exempelvis Hällevik och Nogersund samt Hörvik och Krokås.

Hällevik (inklusive Nogersund)

Förutsättningar

Hällevik är en av kommunens serviceorter med ca 1 500 invånare (inklusive Nogersund) och ligger på Listerlandets sydkust. Det är kommunens näst största ort och har ursprung som ett fiske- och skepparsamhälle. I Hällevik finns en F-6 skola, förskola, restauranger och viss kommersiell service. Stranden och utomhusbadet i Hällevik är välbesökta sommartid. Mjällby AIF har sin hemmaarena i Hälleviks östra del.

Tätorten Hällevik inkluderar, Nogersund och sträcker sig ut till Skogshagen, Stiby och Grönslätt.

Nogersund har sitt ursprung i 1700-talet och i den äldre bykärnan finns småskalig bebyggelse som är typisk för ett fiskesamhälle på Listerlandet. I Nogersund finns en djuphamn som är av riksintresse för yrkesfisket och som även är avgångsplats för båttrafiken till Hanö. Nogersund och Hällevik har båda närhet till natur- och friluftsområden.

Bebyggelsestruktur

Huvuddelen av bostäderna i Hällevik och Nogersund utgörs av enbostadshus i traditionella villakvarter. Några mindre radhusområden finns insprängt i bebyggelsestrukturen. Bostadsbeståndet är som störst inom byggnadsåren 1971–1980 och över kommunsnittet för bostäder byggda efter 1970. Av invånarna bor majoriteten i småhus med äganderätt. Cirka 7 procent bor i hyresrätt medan endast en procent bor i bostadsrätt.

Plan- och markberedskap

Detaljplaner i Hällevik och Nogersund möjliggör förtätning med 40–50 nya bostäder inom den befintliga privatägda bebyggelsestrukturen.

Det pågår flera större bostadsprojekt på privat mark i Hällevik, bland annat vid Hälleviks skola, längs Hanöhusvägen, vid Hälleviks rökeri och i Skogshaga. Kommunen har ett pågående planarbete för bostäder längs med Stibyvägen. Totalt kan omkring 250 bostäder bli aktuella i nya och pågående detaljplaner. I översiktsplanen pekas två större områden ut för bostäder i Hällevik och två mindre i Nogersund.

Kommunens markinnehav i Hällevik och Nogersund utgörs främst av infrastruktur, hamn, skola, idrottsanläggning (Strandvallen), friluftsbad och grönområden.

Utmaningar och möjligheter

Pensionärer och Mitt i livet är de största grupperna och gruppen *familjebildare* är minst. Ser vi till kommunens alla orter och relaterar till Hälleviks storlek är pensionärer en förhållandevis stor grupp.

Åldern på de personer som flyttar in från övriga länet och övriga Sverige är förhållandevis stor i gruppen *Mitt i livet* och *Seniorer*. Lägre ligger orten på *unga vuxna*.

Orten har lägst andel hushåll med ansträngd boendeekonomi (KALP)[3] och låg trångboddhet men högst andel hushåll med hemmaboende vuxna barn (barn äldre än 24 år).

Efterfrågan på bostäder är relativt stort i Hällevik. Tillskott av nya bostäder bör inriktas till gruppen familjebildare där orten ligger lågt. Med fler hyresrätter med rimligt pris kan fler i denna grupp lockas till Hällevik och äldre kan flytta för att skapa flyttkedjor inom orten.

Hörvik (inklusive Krokås)

Förutsättningar

Tätorten Hörvik har totalt cirka 800 invånare (varav 200 i Krokås) och fungerar som serviceort på Listerlandets ostkust. Hörvik och Krokås växte fram som enskilda fiskesamhällen under 1800-talet, men har växt samman till en tätort. Tidigare var även stenhuggeri en betydande näring. I dag dominerar bostäder och turism. Här finns en F–6-skola, förskola, restauranger, gym och småbåtshamn och närhet till hav och natur.

Tätorten Hörvik inkluderar Krokås och bebyggelsen längs med Mjällby åsar.

Bebyggelsestruktur

Nästan alla invånare bor i äganderätt i form av småhus. Vanligast är bostäder från 1970-talet.

Plan- och markberedskap

I Hörvik finns förtätningsmöjligheter med cirka 15 enbostadshus inom befintlig bebyggelsestruktur. Ett nytt privatägt bostadsområde planeras vid skolan med 15–45 bostäder. I översiktsplanen pekas även framtida bostadsområden ut söder om skolan. I Krokås finns byggrätter för enstaka bostäder inom befintlig bebyggelsestruktur. I söder finns cirka 30

[3] Boverket (2023), Inkomster som inte täcker en baskonsumtion beräknat utifrån genomsnittshyror på orten och en kvar att leva på (KALP) kalkyl som är ett genomsnitt av bankernas kalkyler.

outnyttjade byggrätter för enbostadshus och i väster finns planlagt för 10 tomter avsedda för hästintresserade. I översiktsplanen pekas framtida bostadsområden ut i tätortens västra delar.

Det kommunala markinnehavet består främst av en skolfastighet, grönområden och gatumark. Det finns inga kommunala bostadstomter i tätorten.

Utmaningar och möjligheter
Andelen med *låg ekonomisk standard* är förhållandevis låg på orten och invånarna har en hushållsställning där relativt hög andel är gifta, sambo eller i partnerskap.

Befolkningsstrukturen ligger lite över kommunens medel i åldersgruppen *Mitt i livet* och *Pensionärer* och litet under medel i gruppen *Familjebildare* och *Unga vuxna*. När det kommer till inflyttning ligger orten högt i gruppen *Mitt i livet* och *Pensionärer* och lägre i *Barn och unga* och *Familjebildare.*

Orten har en relativ låg andel hushåll med låg ekonomisk standard och andelen med eftergymnasial utbildning är bland de högsta i kommunen.

Mjällby

Förutsättningar
Mjällby är en serviceort med ca 1500 invånare, som har ett centralt läge mitt på Listerlandet. Orten har sitt ursprung i jordbrukarsamhället och utgjorde en gång i tiden sockenscentrum för Lister och senare centralort i Mjällby kommun. Här ligger även sockenkyrkan.

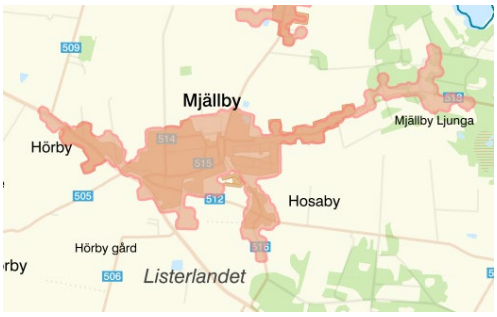

Tätorten Mjällby inkluderar såväl byarna Hörby och Hosaby som Mjällby Ljunga.

Orten har ett bra utbud av grundläggande samhällsfunktioner så som en F–9 skola, förskola, vårdcentral, butiker, restauranger och drivmedelsstation. Mjällby har god tillgänglighet med bil, kollektivtrafik och cykel. Orten omges av ett öppet jordbrukslandskap med begränsad tillgång till naturområden.

Bebyggelsestruktur
Bebyggelsen är varierad med både småhus, flerfamiljshus, marklägenheter och boendeformer för äldre. Cirka 35 procent bor i hyresrätt och resterande bor i en äganderätt. Runt 70 procent i småhus och ca 25 procent i hyreslägenhetshus. I Mjällby finns ett demens- och äldreboende med 40 platser. Efter Ljungaviken och centrum har Mjällby den mest blandade bebyggelsen i kommunen. Relativt stor andel bostäder är byggda i perioden 1951–1980 där störst andel är från 1950-talet.

Plan- och markberedskap

I Mjällby finns mycket begränsad möjlighet till förtätning inom befintlig bebyggelsestruktur i gällande detaljplaner. Ett nyare bostadsområde med marklägenheter håller på att färdigställas i sydost. I översiktsplanen finns ett par områden utpekade för framtida bostäder, dock inom privatägd mark. Två befintliga bebyggelseområden pekas ut för utveckling med möjlighet till förtätning. Det kommunala markinnehavet är främst kopplat till gator, grönområden, lekplatser samt skola och förskola.

Utmaningar och möjligheter

Andelen personer med låg ekonomisk standard är bland de högsta i kommunen. Orten har en relativt hög andel ensamboende och låg andel med eftergymnasial utbildning.

Åldersstrukturmässigt har orten ungefär samma fördelning av befolkningen som kommunen totalt.

Under de senaste åren har orten ett negativt flyttnetto till platser utanför kommunen. De som flyttar in är ungefär lika fördelade mellan olika åldersgrupper där *Familjebildare* dock är den största gruppen. De som flyttar ut är störst inom *Unga vuxna* och *Familjebildare*.

Norje

Förutsättningar

Norje är en tätort och serviceort med 900 invånare, som ligger längs med kusten i kommunens norra del. Norje har en central roll i västra Blekinges historia, vilket bland annat framgår av historiska byggnader som tingshus, värdshus och häkte och att den gamla landsvägen, Kungsvägen (Via Regia), passerar orten.

Tätorten Norje sträcker från Örnavik i norr till Lönnesborg i söder.

I dag finns en F–6-skola, förskola samt camping med restaurang. Orten ligger nära kust och stränder och omges av varierad vegetation. Sweden Rock Festival arrangeras årligen i Norje och har påverkat landskapet genom områden som hålls öppna för tillfälliga campingplatser och festivalområde.

Bebyggelsestruktur

Bebyggelsen består främst av småhus, och i Norje Boke i söder finns ett relativt stort antal fritidshus. Äganderätt är den dominerande upplåtelseformen, men det finns även ett mindre bestånd av bostadsrätter och hyresrätter. Huvuddelen av bostäderna har byggts före 1931 och under 1960-talet.

Plan- och markberedskap
I Norje finns möjligheter till förtätning med ett 10-tal villatomter inom den befintliga, privatägda bebyggelsestrukturen. I den norra delen av tätorten finns ett kommunalägt utbyggnadsområde för cirka 10 villatomter och 12–16 radhus. I översiktsplanen pekas flera framtida bostadsområden ut inom Norje, huvudsakligen på privatägd mark men bitvis även kommunalägd.

Kommunens markinnehav består huvudsakligen av allmän plats för gator, grönområden och skola samt evenemangsområdet Sweden Rock Festival.

Utmaningar och möjligheter
Norje ligger runt medel i kommunen när det kommer till ekonomisk standard och även när det gäller hushållsställning. Orten har en relativt låg andel med eftergymnasial utbildning.

Ortens andel av gruppen *Mitt i livet och Pensionärer* är högre än kommunens befolkningsstruktur och *Unga vuxna* ligger litet under. Sett till inflyttande personer har det varit hög andel *mitt i livet*, pensionärer samt *barn och unga*.

Sedan E22 inte längre går genom Norje har boendeattraktiviteten ökat avsevärt. Sweden Rock Festival skapar en speciell situation då öppen mark tas i anspråk för camping och parkering under 1–2 veckor om året. Det finns inget intresse från fastighetsägarna att bebygga dessa så länge Sweden Rock Festival finns kvar på orten.

Övriga tätorter

Områdesindelningen av kommunens tätorter baseras på SCB:s tätortsdefinition, dvs sammanhängande bebyggelseområde med minst 200 folkbokförda invånare. Här redovisas kommunens mindre tätorter gemensamt, men i statistikbilagan redovisas de separat.

Förutsättningar

Kommunens mindre tätorter utgörs främst av småhus med äganderätter. Det finns några enstaka företag, men serviceutbudet är mycket begränsat eller saknas helt. Två av tätorterna, Valje och Pukavik, ligger vid kommungränsen och delar av bebyggelsen sträcker sig in i Bromölla respektive Karlshamns kommun. De flesta tätorterna ligger längs med kusten och har nära till både hav och natur. Lörby och Ysane utgör undantag då de ligger mitt på Listerlandet omgivna av jordbruksmarker.

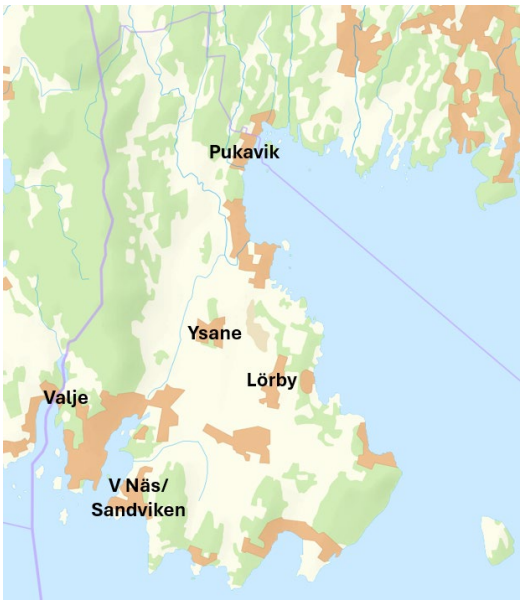

Kommunens tätorter utifrån SCB tätortsindelning.

Bebyggelsestruktur

Den huvudsakliga bebyggelsen i tätorterna utgörs av småhus i form av friliggande bostäder med äganderätt. I Ysane finns ett litet bestånd av hyreslägenheter.

I de flesta tätorterna finns bebyggelse som uppfördes före 1940-talet. I Lörby och Valje utgör dessa äldre byggnader däremot den dominerande delen av bebyggelsen. Sandviken särskiljer sig genom att majoriteten av bebyggelsen består av fritidshus som uppfördes från 1960-talet och framåt. I Pukavik är en stor del av bostäderna byggda under 1950- och 1970-talet, medan Ysane har en betydande andel hus som tillkom under 1970-talet.

Plan- och markberedskap

I flera av tätorterna finns möjlighet till förtätning med enstaka bostadshus enligt gällande detaljplaner. I Lörby medger planerna till exempel byggrätt för omkring 15 villor. I de flesta tätorter är den detaljplanelagda marken privatägd, medan Ysane har två obebyggda tomter som ägs av kommunen. Valje och Västra Näs saknar detaljplan och erbjuder därför inga byggrätter. Sandviken särskiljer sig däremot genom en omfattande planberedskap med utrymme för över 100 nya bostäder, både inom den befintliga bebyggelsen och i nya områden

I översiktsplanen pekas mindre utbyggnadsområden ut på privatägd mark för att komplettera det befintliga bostadsbeståndet. Det kommunala markinnehavet är mycket begränsat och utgörs främst av grönområden.

Utmaningar och möjligheter

Lörby och Valje har en relativt hög andel personer med låg ekonomisk standard, medan Pukavik hör till de områden i kommunen där andelen är som lägst. Andelen ensamstående föräldrar är förhållandevis hög i Lörby, Pukavik och Valje. Samtidigt är ensamboende ovanligt i både Lörby och Valje, där många hushåll i stället består av barnfamiljer. Pukavik har en av kommunens lägsta andel invånare med låg ekonomisk standard och förhållandevis stor andel ensamstående föräldrar.

Lörby och Ysane har hög andel invånare i grupperna *Barn och unga, Unga vuxna, Familjebildare.* I Pukavik, Valje, Sandviken och Västra Näs dominerar i stället de äldre åldersgrupperna, framför allt kategorierna Mitt i livet och Pensionärer. De som väljer att flytta till kommunens tätorter utgörs främst av grupperna *Familjebildare* och *personer mitt i livet.* Till Valje flyttar även gruppen *Unga vuxna.*

Boende i Pukavik har goda pendlingsmöjligheter med en direkt närhet till både E22 och riksväg 15. Även i Valje ligger E22 nära.
Övriga orter har litet sämre tillgänglighet till större vägar.

Landsbygden

Förutsättningar

Landsbygden i Sölvesborgs kommun domineras av småskalig bebyggelse. I norr finns ett småkuperat landskap med mindre byar och samhällen nära jordbruks- och skogsmark, särskilt runt Ryssberget. På Listerlandet och Vesans slätter dominerar jordbruket, med spridda gårdar och småhus längs vägarna. Längs kusten finns främst fritidshus och campingområden.

Bebyggelsestruktur

I det stora området Sölvesborgs kommun utanför tätort bor nästintill alla i småhus med äganderätt.

Plan- och markberedskap

Merparten av landsbygdens bebyggelse ligger utanför detaljplanerat område. På några få platser finns detaljplaner med outnyttjade byggrätter, företrädelsevis i havsnära områden på Listerlandet. Sammanlagt finns cirka 80 planlagda men obebyggda tomter utanför tätort, främst på privat mark. Översiktsplanen pekar även ut några mindre bostadsområden på landsbygden, främst i kommunens norra delar. Nya bostadshus tillkommer i regel genom privata initiativ och hanteras då via bygglov.

Utmaningar och möjligheter

Landsbygden ett rätt svårdefinierat område då det sträcker sig över olika delar av kommunen. Området består mestadels av småhus i småskalig bebyggelse.

I havsnära lägen finns en viss efterfrågan av flerbostadshus med en variation i upplåtelseform. Gestaltningen får gärna knyta an till den befintliga villabebyggelsen och samtidigt fånga eftertraktade småhuskvaliteter. Småhus är också ett attraktivt alternativ.

Illustration över en av kommunens kulturmiljöer av Karoline Lindén Bengtsson.

Behov och efterfrågan på bostadsmarknaden

En välfungerande bostadsmarknad

En fungerande bostadsmarknad strävar efter att undanröja obalanser som bostadsbrist, segregation, instängningseffekter, trångboddhet, utmaningar i tillgänglighet samt begränsade valmöjligheter. Det är också viktigt att utbudet motsvarar invånarnas ekonomiska förutsättningar. För att möta olika behov behöver nyproduktion och befintligt bostadsbestånd kontinuerligt möjliggöra bostäder i olika prisklasser.

Målsättningen är att nya och befintliga bostäder ska bidra till att:

- ge ökad rörlighet på bostadsmarknaden
- främja inflyttningen av företrädelsevis barnfamiljer eller unga vuxna
- minska utflyttningen av unga
- bredda utbudet av bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer
- motverka segregation
- möta äldre invånares bostadsbehov
- öka tillgängligheten i bostadsbeståndet
- ge fler prisrimliga bostäder på bostadsmarknaden

För att utveckla ett ändamålsenligt bostadsutbud behöver kommunen ange vilka bostadstyper som ska prioriteras i olika delar av kommunen. De varierande förutsättningarna i staden, serviceorter, tätorter och landsbygd innebär att bostäderna behöver anpassas därefter.

Genom att erbjuda bostäder som svarar mot förändrade behov kan fler hushåll välja att flytta inom kommunen och på så sätt ge möjlighet till interna flyttströmmar. Det bidrar till ökad rörlighet och en mer effektiv användning av bostadsbeståndet. Utöver detta ska kommunen ta till vara de möjligheter som finns att attrahera nya invånare genom att skapa goda förutsättningar för inflyttning. Att erbjuda attraktiva boendealternativ stärker kommunens utvecklig på lång sikt.

En välfungerande hyresmarknad stärker bland annat kommunens möjligheter att både attrahera och behålla arbetskraft. För individer som står inför ett nytt arbete men som inte bor inom pendlingsavstånd, är hyresrätten ett eftertraktat alternativ. Eftersom boendeformen inte kräver kapitalinsats och har kort bindningstid blir det lätt att snabbt etablera sig i kommunen. För arbetsgivare innebär detta att rekryteringar kan genomföras mer effektivt, eftersom ny personal kan tillträda tjänster utan längre väntetider eller praktiska hinder. Hyresrätten är därmed viktig för att lyckas skapa en fungerande kompetensförsörjning.

Framtida behov och förslag till utveckling

Boverket presenterar ett totalt årligt byggbehov på 35 bostäder i Sölvesborgs kommun för perioden 2025–2034. Eftersom det finns en efterfrågan på fritidshusbostäder görs ett tillägg på 10 bostäder per år för denna typ av bebyggelse. För denna handlingsplan och perioden 2026–2029 innebär det byggnation av totalt 180 bostäder. Byggnation av ett flerfamiljshus tillför många bostäder under kort tid, medan byggnation av enbostadshus sker med ett jämnare flöde. Ovan angivna siffror är ett snittvärde över tid.

Huvuddelen av kommunens byggbehov ska tillgodoses i staden och serviceorterna. Övriga tätorter och landsbygd kompletteras endast med enstaka bostäder och fritidshus.

Staden

Byggnationen i staden ska främst tillgodoses genom byggnation och förtätningsprojekt i centrala staden och fortsatt utveckling av Ljungaviken. Med en genomtänkt förtätningsmodell kan nybyggnation ske med närhet till stadskärna, kollektivtrafik och service utan att viktiga kvaliteter i stadsmiljön går förlorade. Ianspråktagna ytor och lokaler kan omvandlas och skapa attraktiva tillskott till stadsmiljön.

Efterfrågan skiljer sig åt mellan målgrupper beroende på livssituation och ekonomi. Äldre efterfrågar i större utsträckning bostadsrätter, medan hyresrätter är mer attraktiva för unga vuxna och barnfamiljer. En del av efterfrågan av bostadsrätter bör mötas genom radhus, parhus och kedjehus. Det finns också ett behov av hyresrätter med något mindre boytor än i tätorterna.

Ökad tillgänglighet genom installation av hiss i det befintliga bostadsbeståndet skulle öka efterfrågan på lägenheter i staden. Fler lägenheter skulle bli användbara för fler målgrupper och därmed stärka flexibiliteten på bostadsmarknaden. Samtidigt behöver konsekvenserna för hyrorna utredas vidare.

Sölvesborgs stad, illustration Karoline Lindén Bengtsson.

Serviceorterna

Hällevik och Hörvik utgör traditionella fiskelägen på Listerlandet som i viss mån har andra målgrupper än övriga serviceorter. Med en absolut majoritet av småhus finns det en potential att öka efterfrågan på övriga bostadstyper och upplåtelseformer. Nyproduktion av bostadsrätter och hyresrätter i flerbostadshus, som fångar småskalighet och småhuskvaliteter, kompletterar på ett bra sätt befintliga och nybyggda småhus i området. Äldre som vill lämna sin villa eller andra som gärna vill bo kvar i sitt område kan då hitta ett lämpligt boendealternativ. Det kan locka villaägare från hela kommunen men också inflyttare.

I Norje används öppna privatägda ytor till camping och parkering under 1–2 veckor om året och det är inte aktuella att bebygga dessa så länge Sweden Rock Festival finns kvar på orten. Liksom i Hällevik och Hörvik finns det i Norje potential att bredda bostadsutbudet för att ge fler grupper möjlighet att bosätta sig i orten. Kommunen ser därför gärna nyproduktion av hyresrätter som komplement till befintlig småhusbebyggelse. De kommunala tomterna, som är planlagda i norra delen av orten, bedöms täcka behovet av bostäder under handlingsplanens tidshorisont.

I Mjällby finns ett mer varierat bostadsbestånd och ett större serviceutbud än i övriga orter. Här bör andelen små lägenheter vara lägre än i staden. Andelen större bostadsrätter bör också vara lägre, eftersom barnfamiljer med ekonomiska förutsättningar ofta föredrar småhusbebyggelse. Större hyreslägenheter kan däremot vara attraktiva för vissa barnfamiljer medan mindre hyreslägenhet kan tilltala de pensionärer som söker ett enklare och mer bekymmersfritt boende. Byggnationen av marklägenheter med hyresrätter i par- och radhus i Mjällby de senaste fem åren visar på stor efterfrågan av denna typ av boendeform. Nybyggnationen har bidragit till att efterfrågan på denna boendeform ökat även i det befintliga bostadsbeståndet. Under 2026 kommer ytterligare 6 parhus att färdigställas på orten.

Illustration över serviceort i kommunen av Karoline Lindén Bengtsson.

Övriga tätorter

Bostadsbeståndet i kommunens små tätorter är relativt homogent. Nybyggnation ska ske genom förtätning och komplettering av befintlig bebyggelsestruktur för att inte fragmentera landskapet. Inga större utbyggnadsområden föreslås i anslutning till de mindre tätorterna utan nybyggnation sker genom tillskott av enstaka bostäder. En variation av upplåtelseformer rekommenderas och gestaltningen får gärna ha småhuskvaliteter för ökad attraktivitet. Prisbilden får inte bli för hög för att kunna locka fler målgrupper. Äganderätten är en upplåtelseform med potential. Fritidshus kan komplettera tätorternas ytterlägen.

Illustration över tätort i kommunen av Karoline Lindén Bengtsson.

På landsbygden

Nybyggnation på landsbygden är endast aktuellt genom tillskott av enstaka bostäder som med stor varsamhet placeras i landskapet. Småhus som främst attraherar familjebildare, som värdesätter prisvärda boenden med större bostads- och tomtytor, är att rekommendera. Fritidshus lokaliseras med fördel till landsbygden. Bostadsrätt och hyresrätter i flerbostadshus är inte en prioriterad upplåtelseform.

Illustration över kommunens landsbygd av Karoline Lindén Bengtsson.

Bostadsbehov för särskilda grupper

För grupper i samhället som har svårare än andra att tillgodose sina behov på bostadsmarknaden är det särskilt viktigt att det finns strategier och strukturer som underlättar tillgången till en lämplig bostad. Det kan exempelvis handla om personer som, av ekonomiska eller andra skäl, har begränsade möjligheter att etablera sig på bostadsmarknaden eller som inte kvalificerar sig för boende inom den reguljära bostadssektorn. Bostaden ger förutsättningar för välmående och social integration och är i många fall en förutsättning för att kunna ta ett arbete.

Sölvesborg tillsammans med Olofström är de kommuner i länet med lägst ojämlikhet (Boverkets ojämlikhetsindex).

Sölvesborg har inga ekonomiskt utsatta områden (enligt Boverkets definition) men trots det en socioekonomisk skillnad mellan olika kommundelar. Det finns socioekonomiskt blandade områden i stadskärnan, Falkvik och Mjällby medan övriga kommunen har socioekonomiskt goda förutsättningar.

För att vissa grupper ska kunna få tillgång till en lämplig bostad behöver begreppet rättvisa i stället för jämlikhet praktiseras inom allmännyttan och inom kommunala verksamheter. Det kan handla om förtur till bostäder eller andra riktade insatser.

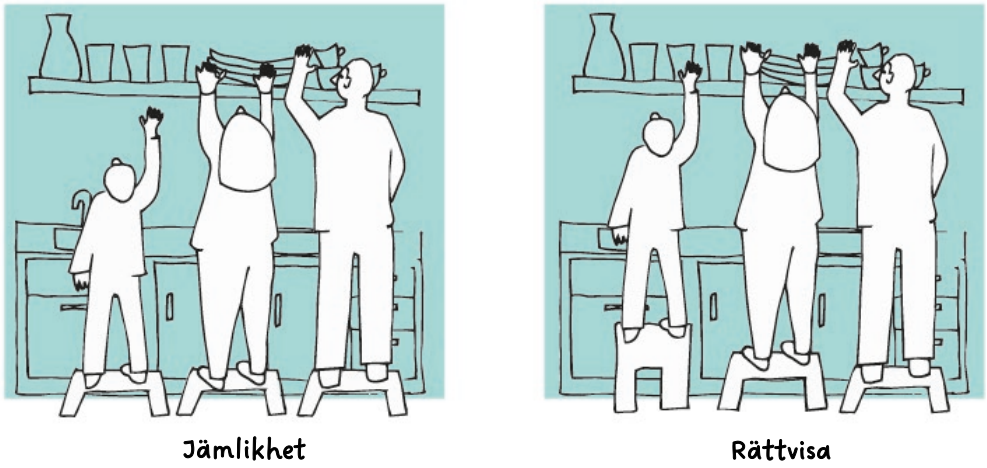

Jämlikhet handlar om likabehandling – att alla ska ha samma hjälp och stöd. Genom att i stället tillämpa en rättvis behandling ges olika individer olika stöd för att ge lika tillgång.

Äldre

Antalet pensionärer och seniorer har ökat med ca 590 personer i kommunen de senaste 10 åren och antalet förväntas fortsatt öka med cirka 480 personer fram till år 2034. De äldre blir fler och allt friskare, vilket möjliggör eget boende längre upp i åldrarna.

I kommunen finns fyra särskilda boenden för äldre, såväl i kommunal som privat regi med totalt 175 platser. På samtliga boenden finns enheter för personer med demensdiagnos. I kommunen finns ett korttidsboende med 11 platser, där olika former av korttidsvård erbjuds. Kommunen har även ett trygghetsboende för personer över 70 år, med tillgång till mötesplats och matservering. Antalet platser anses vara i balans med efterfrågan.

Särskilt boende är en bostadsform för personer som behöver omfattande vård och omsorg. Det gäller främst äldre, men även yngre med funktionsnedsättning. Personal finns på plats dygnet runt.

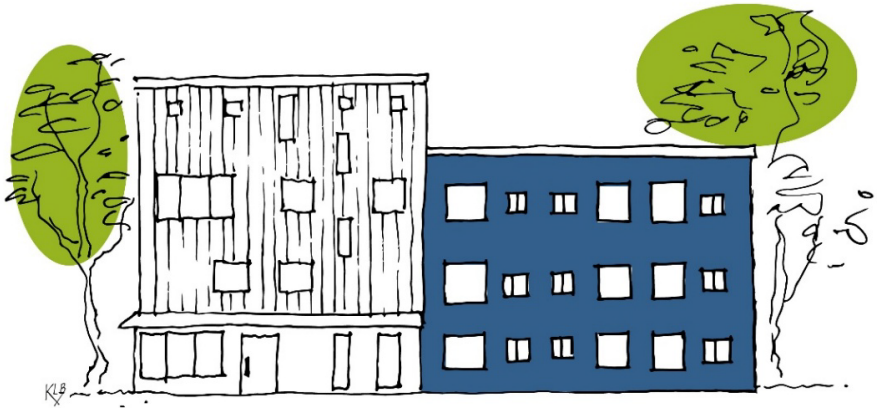

Illustration av äldreboende av Karoline Lindén Bengtsson.

Unga vuxna och studenter

Andelen hemmaboende vuxna barn i gruppen med låga inkomster är i Sölvesborg litet högre än snittet i Blekinge. För alla inkomstgrupper innebär det cirka 250 hushåll eller 3 procent. Till hemmaboende räknas barn som är äldre än 24 år och som bor hemma hos någon av sina föräldrar. Det kan vara ett självvalt boendemönster, men kan också tyda på att gruppen har svårt att hitta lämpliga bostäder. För att sänka trösklar för denna grupp finns alternativa boendeformer som en väg att gå. Här presenteras två av flera alternativ.

- *Hyrköp* innebär att man hyr en bostadsrätt med rätt att köpa den vid ett senare tillfälle. Det ge möjlighet att spara ihop till kontantinsats och möjliggöra ett framtida bostadsköp. Målgrupp kan vara unga vuxna, barnfamiljer och förstagångsköpare.
- *Delägarskap* gör det möjligt att köpa bostad även om man inte kan finansiera hela köpet. Man äger initialt 50 procent och hyr andra halvan av bostadsrättsföreningen. När ekonomi tillåter köps fler andelar tills hela bostaden ägs själv. Målgrupp: förstagångsköpare.

I kommunen saknas särskilda studentlägenheter, och för närvarande finns inte något efterfrågat behov. Möjlighet att bygga studentlägenheter finns i utvecklingsområdena i centrala Sölvesborg, men det är inget som planeras byggas inom handlingsplanens tidsperiod.

Personer med funktionsvariation

Personer med funktionsnedsättning som behöver stöd i vardagen kan ha rätt till bostad med särskild service i form av gruppbostad eller servicebostad. I insatsen ingår omvårdnad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.

I kommunen finns 3 servicebostäder med totalt 28 platser och 8 gruppbostäder med totalt 45 platser, vilka ägs av Sölvesborgshem. Inom handlingsplanens tidsperiod finns det behov av ett gruppboende med 6 platser och möjlighet till anslutande servicebostad i kommunen. Det placeras med fördel inom Sölvesborgs stad för god tillgång till aktiviteter och kollektivtrafikförbindelser.

Trångbodda

Trångbodd innebär enligt EU:s mått att man har för få rum i relation till hur många som bor i hemmet.

Den totala trångboddheten[4] har minskat något, både nationellt och i Sölvesborg, men är fortfarande ett problem för vissa hushåll. Sölvesborgs kommun har lägst andel total trångboddhet bland Blekinges kommuner med cirka 420 hushåll (4,9 procent). Av dessa har 50 hushåll också en ansträngd boendeekonomi.

Störst andel trångbodda med ansträngd boendeekonomi finns i hyresrätter i flerbostadshus i stadskärnan och i Falkvik. Runt Mjällby-Lörby och Norje-Pukavik finns områden med litet lägre bostadsarea per person. Störst är arean i Hällevik-Nogersund.

För att motverka trångboddhet behöver kommunen säkerställa att det finns bostäder i olika storlekar och prisklasser, samt verka för alternativa boende- och ägarformer. Det gäller att sänka trösklarna till ett boende som bättre passar hushållets behov. Tyngdpunkt bör ligga i Sölvesborgs stadskärna.

Resurssvaga hushåll

Ett mått som kan fånga grupper med en svag ställning på bostadsmarknaden är hushåll med upprepade flyttningar. Enligt Boverkets definition är det hushåll där någon av individerna i hushållet flyttat minst en gång årligen de senaste tre åren. Antalet berörda hushåll i Stadskärnan är drygt 20 och sammantaget cirka 10 i flertalet andra område. Hällevik och Norje-Pukavik har lägst antal.

[4] Boverket (2023)

I kommunen finns cirka 600 ensamstående föräldrar (3 procent), en grupp som ofta har svårt på bostadsmarknaden, särskilt vid låga inkomster. Speciellt svårt har ensamstående kvinnor med barn. Eftersom kostnader för nybyggda bostäder ofta är höga är det äldre bostadsbeståndet viktigt för att dessa hushåll ska hitta bostäder med rimliga boendekostnader.

Kommunens bostadsbolag kan vid behov erbjuda förtur till billigare hyreslägenheter, vilket kan göra det lättare för hushåll att flytta till en lämplig bostad. För familjer som har svårt att förändra sin boendesituation blir det därför särskilt viktigt att det finns ett bostadsbestånd med variation i standarder och prisklasser.

För att sänka trösklar finns det en hel del åtgärder som allmännyttan och privata aktörer kan samverka kring. Det kan handla om:

- Förändrade inkomstkrav.
- Förändrad syn på fast anställning som ett krav.
- Individuell kreditprövning med fokus på aktuell betalningsförmåga.
- Kommunen som ägare till allmännyttigt bostadsbolag kan se över och revidera ägardirektiven för ett tydligare socialt uppdrag.

Nyanlända och ensamkommande barn

De senaste åren har kommunen kunnat erbjuda boende till nyanlända genom samverkan med hyresvärdar. Bostaden hyrs då ut i andra hand av kommunen med målet att kontraktet tas över av den nyanlända inom två år. Under 2025 hade kommunen inga anvisade nyanlända och under 2026 har kommunen 7 anvisade nyanlända (ensamstående eller familjer). Det finns i dagsläget inget behov av nybyggnation för att klara av att ta emot nyanlända i kommunen.

Ensamkommande barn placeras ofta hos släktingar eller bekanta till familjen (nätverkshem). Är detta inte möjligt placeras de i familjehem eller i undantagsfall på HVB-hem. Kommunen tar emot 1–2 ensamkommande barn per år. Kommunen, genom socialtjänsten, ansvarar för att trygga barnets boende och uppväxt.

Personer i behov av skyddat boende

I dagsläget råder ingen brist på platser i skyddat boende för dem som behöver det i kommunen. Det finns därmed inget behov av att inrätta fler platser i kommunen under handlingsplanens tidsperiod. Placeringar görs oftast på annan ort och kommunen har inga problem med att finna skyddade boenden då samarbetet med andra kommuner fungerar bra.

Hemlösa

Kommunen använder Socialstyrelsens definition av hemlöshet[5]. Kommunen har kontakt med upp till tre akut hemlösa personer per månad, och situationen hanteras genom samverkansavtal med det kommunala bostadsbolaget. Det finns därför inget behov av nybyggnation för att hantera akut hemlöshet (Hemlöshetssituation 1). Akuta lösningar, såsom vandrarhem eller härbärgen, saknas, men bedöms inte vara möjliga att bygga upp med hänsyn till det begränsade behovet. Samverkan med andra kommuner i regionen kan möjliggöra akuta lösningar.

Kommunen har oftast få personer i institutionsvistelse och boende med stöd (Hemlöshetssituation 2). Behoven kan lösas genom bostadssociala kontrakt samt Bostad först.

Långsiktiga boendelösningar via socialtjänsten (hemlöshetssituation 3) har periodvis använts genom andrahandskontrakt, särskilt för nyanlända. Antalet kontrakt är i dagsläget begränsat men bedöms öka de kommande åren. Behovet möts genom samverkan med bostadsbolag och fastighetsägare.

Vissa hemlösa personer har möjlighet att ordna eget kortsiktigt boende (Hemlöshetssituation 4). Oftast har kommunen inga personer inom denna kategori men periodvis kan antalet stiga till upp emot 10 personer.

Hemlöshet kan exempelvis uppstå genom avhysning. Under 2024–2025 hade det kommunala bostadsbolaget två ärenden om avhysning som resulterade i att de boende blev vräkta och därmed hemlösa. Det ena fallet berörde underåriga barn.

[5] **Hemlöshetssituation 1** – Akut hemlöshet
Här ingår personer som är hänvisade till akutboende, härbärge, jourboende, skyddade boenden, vandrarhem med mera
Hemlöshetssituation 2 – Institutionsvistelse och boende med stöd – ska lämna inom 3 månader utan bostad. Här ingår en person som antingen bor i boende med stöd eller inackorderingshem, vårdas eller behandlas på SiS-institution, i hem för vård och boende (HVB) eller i familjehem, får heldygnsvård inom hälso- och sjukvården (inkl. vårdas enligt lagen om rättspsykiatrisk vård, LRV och enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT) eller är intagen inom Kriminalvården (anstalt eller häkte).
Hemlöshetssituation 3 **– Långsiktiga boendelösningar via socialtjänsten**
Personer som bor i långsiktiga boendelösningar, med biståndsbeslut enligt 4 kap. 1 och 2 §§ SoL.
Hemlöshetssituation 4 – Eget ordnat kortsiktigt boende
Här ingår personer som bor ofrivilligt, tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar eller bekanta och hos familj eller släktingar.

Kommunens verktyg och styrmedel

Kommunens vision

Kommunens vision: Sölvesborg – tillsammans i möjligheternas kommun.

Till visionen har fyra strategiska områden pekats ut, vilka har brutits ner i nio fullmäktigemål. Flera av dessa har bäring på bostadsförsörjningen och ligger till grund för de bostadspolitiska målen.

Strategiska områden

- Attraktiva och hållbara livsmiljöer.
- Tillväxt och utveckling i framkant.
- Trygghet genom hela livet.
- Hög service och gott värdskap.

Fullmäktigemål

- Unika miljöer och attraktivt boende genom hela livet.
- Ett brett fritid- och kulturutbud för alla.
- Attraktiva utbildningar för livslångt lärande.
- Goda etableringsmöjligheter och ett gott företagsklimat.
- Upplevd trygghet och säkerhet i hela kommunen.
- God omsorg med hög kvalitet för olika behov.
- God tillgänglighet fysiskt och digitalt.
- Tydlig ekonomistyrning och god kontroll.
- En attraktiv arbetsplats med medborgaren i fokus.

Kommunalt planmonopol

Översiktsplanering

Gällande översiktsplan för Sölvesborgs kommun 2050 antogs av kommunfullmäktige i oktober 2023. Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste strategiska dokument som anger hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. Den har en central roll i att formulera strategier och peka ut områden för långsiktig utveckling av mark- och vattenanvändningen. Översiktsplanen innehåller ställningstaganden om den byggda miljön och bostadsförsörjningen.

Detaljplanering

Det är kommunen som beslutar om detaljplaneläggning och som har rätt att anta detaljplaner. I Sölvesborgs kommun finns cirka 340 gällande detaljplaner och områdesbestämmelser, den äldsta från 1939. Dessa planer ger en beredskap för cirka 1 000 bostäder av varierande typ. Pågående detaljplanearbete möjliggör ytterligare cirka 400 bostäder.

Allmännyttigt bostadsbolag

Sölvesborgshem är kommunens allmännyttiga bostadsbolag och har ca 1 400 lägenheter och ca 260 omsorgslägenheter i sitt bestånd. Genom allmännyttan har kommunen ett viktigt verktyg för bostadsförsörjningen. Det kommunala bostadsbolaget gör det möjligt att erbjuda trygga och prisvärda bostäder, skapa variation i bostadsbeståndet och möta olika behov hos invånarna. Allmännyttan spelar också en central roll i att främja social hållbarhet genom att bidra till blandade boendemiljöer och tillgängliga bostäder för alla grupper i samhället.

Bostadssociala kontrakt och Bostad först

Sölvesborgs kommun samarbetar med det kommunala bostadsbolaget för att hjälpa de mest utsatta i samhället. Genom bostadssociala kontrakt kan kommunen teckna ett andrahandskontrakt med hushåll som inte har möjlighet att få tag i en bostad på egen hand. Målsättningen är att hushållet inom en tvåårsperiod ska kunna ta över kontraktet. Samma möjlighet kan nyanlända få.

Åtgärden ”Bostad först” har ett liknande upplägg och syftar till att erbjuda en långsiktig boendelösning för personer i hemlöshet, ofta med psykisk ohälsa, skadligt bruk eller beroende. Metoden utgår från individens förutsättningar och mål och planeras utifrån personens egna prioriteringar. Metoden utgår från individens egna förutsättningar och innebär att personen kan erbjudas ett eget boende utan förhandskrav på nykterhet, drogfrihet eller behandling.

I anslutning till boendet erbjuds individanpassat och frivilligt stöd, som är åtskilt från boendet, vilket innebär att rätten att bo kvar inte villkoras.

I Sölvesborgs kommun bedrivs Bostad först i samverkan mellan Individ- och familjeomsorgen (IFO) och det kommunala bostadsbolaget. Enligt samverkansavtal kan IFO tilldelas maximalt tre lägenheter.

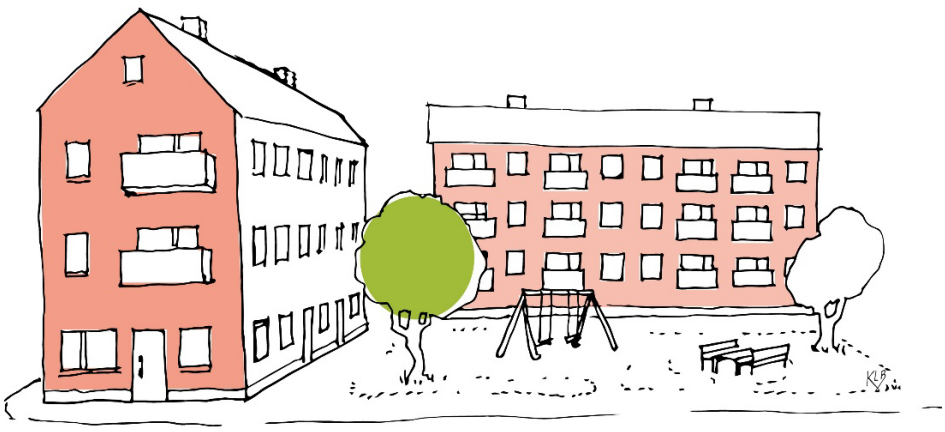

Miljöbild över flerbostadshus i kommunen, illustration Karoline Lindén Bengtsson.

Strategisk markpolitik

Strategiska markförvärv är ett viktigt verktyg för kommunens långsiktiga och hållbara utveckling. Genom att äga mark i strategiska lägen kan kommunen påverka var bostäder, verksamheter och service etableras och samtidigt främja en blandad bebyggelse och ett varierat bostadsutbud. Ett aktivt markägande ger också möjlighet att bevara grönområden och rekreationsytor för allmänheten. I vissa fall kan markbyten med privata aktörer vara ett alternativ för att få tillgång till mark som är särskilt viktig för kommunens utveckling

Markanvisning

Kommunen kan genom markanvisningsavtal styra inriktningen på bostadsbyggandet, som upplåtelseform eller storlek på bostäder. Markanvisning innebär en överenskommelse som ger en intressent rätt att, under en viss tid och på vissa villkor, ensam förhandla med kommunen om att få bebygga en del av kommunens mark. Kommunen beslutade år 2020 om riktlinjer för markanvisning, vilka finns på kommunens hemsida.

Kommunal bostadsförmedling

Det finns ingen kommunal bostadsförmedlare i kommunen. Däremot erbjuder medborgarservice en bostadsupplysning för lediga bostäder, vilken håller på att utvecklas till en inflyttarservice. På kommunens hemsida finns en lista med kontaktuppgifter till privata hyresvärdar och mäklare i kommunen. Här finns också möjlighet för privata hyresvärdar att lägga ut information om lediga lägenheter. Regionen har också samlat värdefull information på sin hemsida för de som vill flytta in i länet.

Illustration över äldre villa i kommunen av Karoline Lindén Bengtsson.

Globala, nationella och regionala mål, planer och program

I detta kapitel presenteras globala, nationella, regionala och lokala mål, planer och program som bedöms relevanta för bostadsförsörjningen i Sölvesborgs kommun.

Agenda 2030

I september 2015 antog FN 17 globala mål för en bättre värld; Agenda 2030. Genom Agenda 2030 har alla medlemsländer i FN förbundit sig att tillsammans uppnå en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Av de 17 målen är det främst mål 11 ”Hållbara städer och samhällen” som berör bostadsförsörjningen. Det innebär att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

De 17 globala målen i Agenda 2030.

Kommunens hänsyn till Agenda 2030

Sölvesborgs kommun har länge arbetat för en hållbar utveckling. En nulägesanalys för kommunen gjordes 2020 och nyckeltal definierades för det fortsatta arbetet med att implementera Agenda 2030 och de 17 globala hållbarhetsmålen. Enligt politiskt beslut av kommunstyrelsen ska hållbarhetsperspektivet genomsyra varje beslut som tas i kommunen. All kommunal fysisk planering från översiktsplan till detaljplan gör detta hänsynstagande.

Mål för samhällsplanering, byggande och boende

Det övergripande nationella målet för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att alla människor ska ha en god livsmiljö ur en social aspekt. Planeringen ska främja en långsiktigt hållbar hushållning med naturresurser och energi samt underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling.

Ett delmål är att bostadsmarknaden ska fungera väl på lång sikt, så att människors efterfrågan möter ett utbud av bostäder som motsvarar

behoven. Boverket har beräknat att det på nationell nivå behöver byggas 523 000 nya bostäder under perioden 2024–2033. Behovet är relativt jämnt fördelat över perioden vilket innebär 52 300 nya bostäder per år.

Kommunens hänsyn till målet för samhällsplanering, byggande och boende
Sölvesborgs kommun har och arbetar för en fortsatt fungerande bostadsmarknad. Detta sker främst genom kommunens planmonopol men även genom samarbete med privata aktörer inom fastighetsbranschen.

Folkhälsomålet

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och minska de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Målområde 5 handlar om boende och närmiljö och syftar till; en god bostad i ett område som främjar social gemenskap skapar trygghet och tillit och bidrar till en god och jämlik hälsa.

Kommunens hänsyn till folkhälsomålet
Sölvesborgs kommun bedriver ett systematiskt folkhälsoarbete med förebyggande och hälsofrämjande insatser för alla invånare. Fokus är attraktiva, hållbara och trygga livsmiljöer genom hela livet. I bostadsförsörjningen innebär det att lokalisera bostäder i områden med god luftkvalitet och låg bullernivå, nära hav, natur och rekreation, samt med god tillgång till gång- och cykelvägar som främjar en aktiv vardag. Kommunen utvecklar också tillgängliga offentliga rum som mötesplatser som motverkar ensamhet och stärker det psykiska välbefinnandet.

Jämställdhetsmålet

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att män och kvinnor ska ha samma makt att forma samhället och sina liv. Det innebär lika rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att påverka beslutsfattandet i samhällets alla sektorer. Samhällsplaneringen kan påverka människor olika beroende på kön och har därför stor betydelse för jämlikheten.

Kommunens hänsyn till jämställdhetsmålet
Jämställdhet är en viktig del av kommunens arbete för social hållbarhet och ska främjas genom en samhällsplanering som minskar ojämlika levnadsförhållanden. Det innebär att kvinnor och män ska ha samma möjlighet att bo i hela kommunen, med bostäder nära service och god tillgänglighet mellan orterna via gång-, cykel- och kollektivtrafik. Offentliga miljöer ska utformas så att alla känner sig trygga och välkomna. Kommunen arbetar också för en transparent planeringsprocess där kvinnor och män har lika möjlighet att påverka vad som byggs och hur det utformas.

Mål för funktionshinderpolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Av de elva övergripande målen är det följande tre som har tydligast samband med bostadsförsörjningen:

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ekonomiska och sociala förutsättningar
- Barn och ungas uppväxtvillkor

Kommunens hänsyn till funktionshinderspolitiken
Sölvesborgs kommun arbetar med att anpassa och utforma samhället utifrån de grupper som har störst behov. På så sätt uppnås tillgänglighet för alla. I kommunens översiktsplan finns flera ställningstaganden för ökad tillgänglighet.

Mål för integrationspolitiken

Det nationella målet för integrationspolitiken är att utrikes födda ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter som övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv i samhällsgemenskapen. Politiken ska bidra till social, kulturell, ekonomisk, språklig och demokratisk integration.

Kommunens hänsyn till integrationspolitiken
Kommunen arbetar för att planeringsprocessen ska vara transparent och förståeligt så att alla har lika möjlighet att påverka vad som byggs och hur det utformas.

Regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026

Syftet med en nationell hemlöshetsstrategi är att tydliggöra inriktningen för regeringens insatser för att minska antalet vuxna och barn som befinner sig i hemlöshet samt insatser för att förebygga att människor blir hemlösa.

Kommunen hänsyn till hemlöshetsstrategin
Kommunen arbetar aktivt för att minska och förebygga antalet hemlösa personer genom arbete- och välfärdsförvaltningen och tillämpar exempelvis metoden om Bostad först.

Regional utvecklingsstrategi - Växtplats Blekinge - vår gemensamma färdplan

Blekinges regionala utvecklingsstrategi, *Växtplats Blekinge*, fungerar som en gemensam vägledning för länets utveckling. Strategin omfattar fyra centrala områden: hållbar samhällsplanering, hög livskvalitet, god kompetensförsörjning och ett växande näringsliv. Tillsammans skapar dessa förutsättningar för Blekinges långsiktiga utveckling. Regionen har pekat ut strategiska noder i länet till vilka bostäder, service, kollektivtrafik mm i första hand bör planeras för en hållbar utveckling.

Kommunens hänsyn till den regionala utvecklingsstrategin
Den regionala utvecklingsstrategin har en inriktning och målsättning som kommunen ställt sig bakom och som utgör underlag till kommunens fysiska planering ex översiktsplanen. De strategiska noderna överensstämmer med de utpekade serviceorterna i kommunens översiktsplan 2050.

Bostadsmarknadsanalys för Blekinge län 2025

Bostadsmarknaden spelar en central roll i utvecklingen av ett hållbart och attraktivt län. Länsstyrelsen tar varje år fram en regional bostadsmarknadsanalys för att ge en samlad bild av nuläget och bidra till en kunskapsbas för framtida planering och beslut. Syftet är att ge underlag för att främja en välfungerande bostadsmarknad i hela Blekinge.

Kommunens hänsyn till bostadsmarknadsanalysen
Den regionala bostadsmarknadsanalysen utgör ett viktigt underlag till kommunens arbete med bostadsförsörjning.

Slutsats

Sölvesborgs kommun står inför en väntad minskning av befolkningen och demografiska förändringar med större andel äldre. Samtidigt visar analysen att det finns en fortsatt efterfrågan på bostäder, framför allt i staden och i serviceorterna. Behovet utgörs av småhus och lägenheter som kan skapa flyttkedjor och frigöra bostäder för unga vuxna, barnfamiljer, äldre och grupper med särskilda behov.

För att möta dessa behov och nå kommunens mål krävs ett samlat och långsiktigt arbete. Det handlar om att stärka kommunens platsvarumärke, behålla en god planberedskap i strategiska lägen, öka kommunens markinnehav och möjliggöra för ett varierat bostadsutbud för alla. En nära samverkan med Sölvesborgshem, privata fastighetsägare och andra aktörer är avgörande för att utveckla hållbara och attraktiva boendemiljöer och goda bostäder i hela kommunen.

Handlingsplanen är kommunens strategiska ramverk för att stärka bostadsmarknaden och för att bidra till hållbarhet i ett brett perspektiv. Den ger en tydlig inriktning för det fortsatta arbetet och är ett viktigt stöd i kommunens övergripande samhällsutveckling.

Bilagor

Statistikunderlag för Sölvesborgs kommun

Sölvesborgs kommun

Kommunledningsförvaltningen

RAPPORT

Datum
2026-04-23

Diarienummer
2026/111

Bilaga till handlingsplan för bostadsförsörjning – Statistikunderlag Sölvesborgs kommun

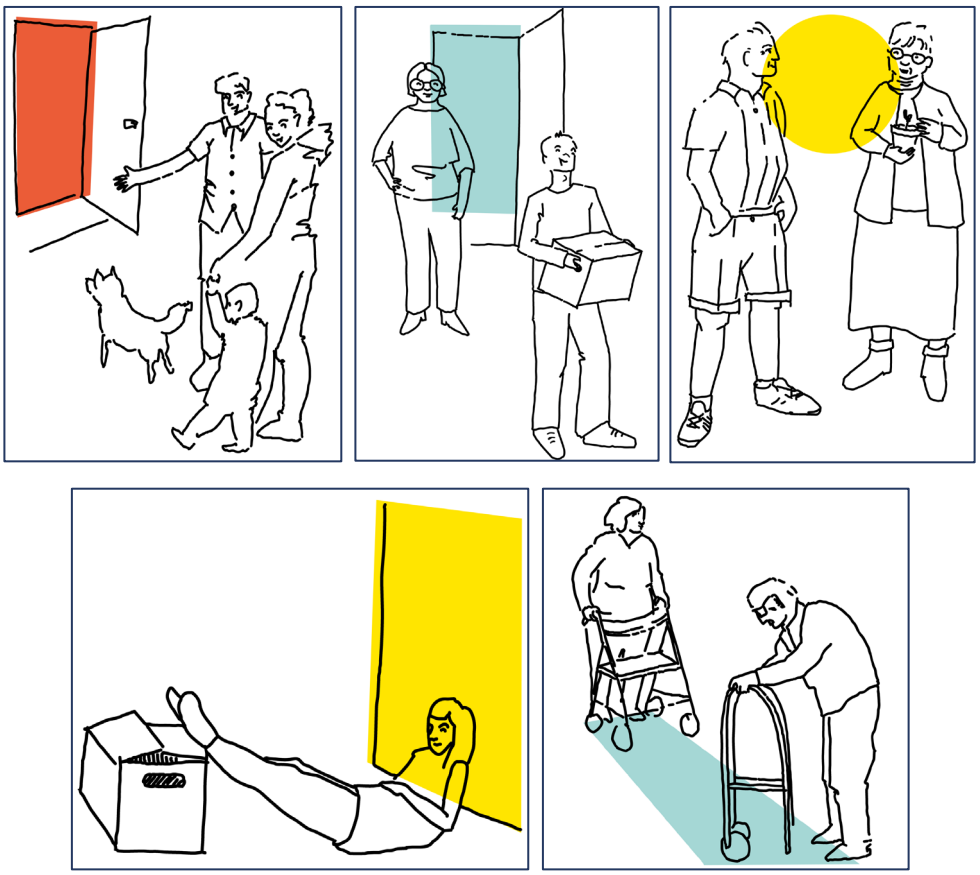

Innehållsförteckning

Statistik ... 3
Åldersstruktur ... 3
Befolkningsprognos ... 4
In- och utflyttning ... 5
Flyttnetto ... 6
Bostadsbestånd ... 7
Fritidshus ... 9
Bebyggelsestruktur ... 9
Hushållsställning ... 10
Marktyper – Jordbruksmark ... 12

Statistik

Åldersstruktur

Tabell 1: Antal individer per åldersgrupp

	Barn och unga 0-19	Unga vuxna 20-29	Familjebildare 30-44	Mitt i livet 45-64	Pensionärer 65-84	Seniorer 85+	Totalt
Hällevik	262	103	182	423	469	53	1492
Hörvik	167	60	106	234	215	32	814
Ljungaviken	77	70	92	85	124	33	481
Lörby	64	20	49	83	46	4	266
Mjällby	272	130	268	336	324	65	1395
Norje	172	45	130	268	251	35	901
Pukavik	26	15	25	69	57	7	199
Sölvesborg	1851	900	1528	2162	1923	332	8696
Sölvesborg kn utanför tätort	530	199	447	791	579	66	2612
Valje	13	8	7	29	23	2	82
Västra Näs och Sandviken (preliminär)	36	10	37	62	135	9	289
Ysane	46	27	38	47	43	2	203
Total	3516	1587	2909	4589	4189	640	17430

Källa: SCB, bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 2: Andel invånare per åldersgrupp

Andel	Barn och unga 0-19	Unga vuxna 20-29	Familjebildare 30-44	Mitt i livet 45-64	Pensionärer 65-84	Seniorer 85+	Totalt
Hällevik	18	7	12	28	31	4	100
Hörvik	21	7	13	29	26	4	100
Ljungaviken	16	15	19	18	26	7	100
Lörby	24	8	18	31	17	2	100
Mjällby	19	9	19	24	23	5	100
Norje	19	5	14	30	28	4	100
Pukavik	13	8	13	35	29	4	100
Sölvesborg	21	10	18	25	22	4	100
Sölvesborg kn utanför tätort	20	8	17	30	22	3	100
Valje	16	10	9	35	28	2	100
Västra Näs och Sandviken (preliminär)	12	3	13	21	47	3	100
Ysane	23	13	19	23	21	1	100
Total	20	9	17	26	24	4	100

Källa: SCB, bearbetning Sölvesborgs kommun

Befolkningsprognos

Tabell 3: Prognostiserad befolkningsförändring

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
0-19	0	-71	-117	-157	-196	-258	-315	-368	-411	-463	-495
20-29	0	-8	-28	-41	-59	-58	-56	-59	-68	-74	-97
30-44	0	28	29	4	-30	-29	-42	-53	-76	-110	-136
45-64	0	-39	-48	-90	-92	-142	-221	-276	-322	-323	-333
65-84	0	20	32	45	27	28	80	98	134	108	109
85	0	31	47	102	161	213	246	287	306	355	373
Summa	0	-40	-85	-135	-190	-247	-308	-372	-438	-508	-580

Källa: Statisticon AB, bearbetning Sölvesborgs kommun

In- och utflyttning

Inom länet

Tabell 4: Antal flyttningar 2024, inom länet

Ort	Inflytt	Utflytt
Karlshamn	102	103
Olofström	42	34
Karlskrona	20	17
Ronneby	10	15
Totalt	174	169

Källa: SCB, bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 5: Antal flyttningar 2024 utanför länet

Utflyttning

Ort	Antal
Bromölla	99
Kristianstad	75
Malmö	45
Växjö	37
Lund	29
Göteborg	27
Stockholm	14
Hässleholm	14
Kalmar	12
Övrigt	184
Totalt	536

Inflyttning

Ort	Antal
Bromölla	117
Kristianstad	108
Malmö	28
Hässleholm	20
Växjö	15
Stockholm	14
Lund	14
Norrköping	13
Osby	13
Göteborg	13
Övrigt	162
Totalt	517

Källa: SCB, bearbetning Sölvesborgs kommun

Flyttnetto

Tabell 6: Flyttnetto per åldersgrupp

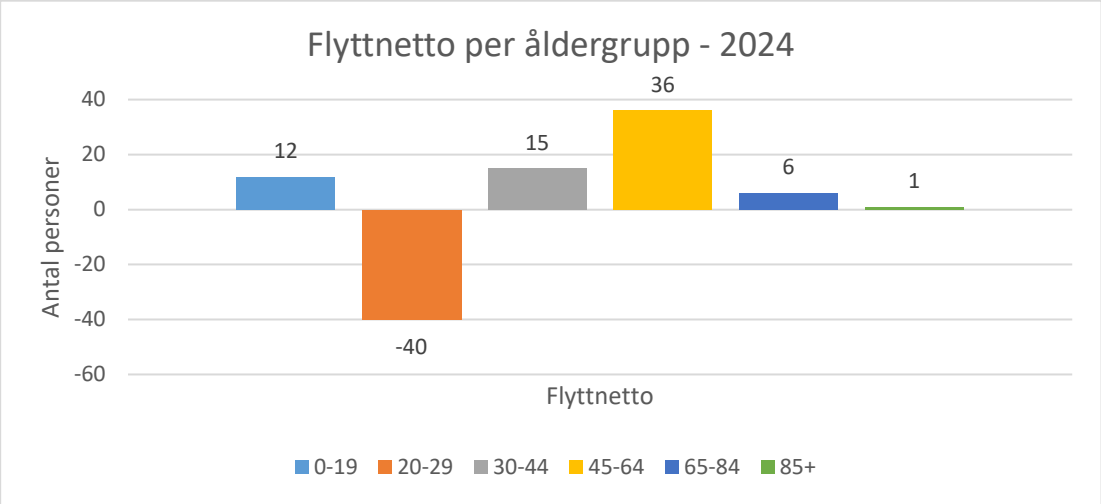

Källa SCB: Bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 7. Medelvärde åren 2019–2024 gällande in-, utflyttning och flyttnetto

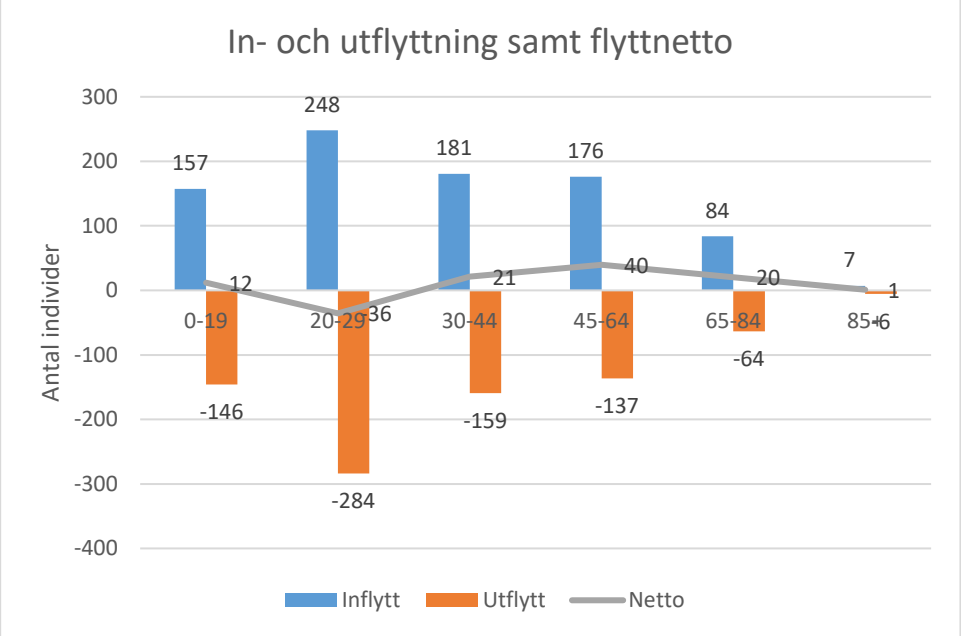

Källa SCB: Bearbetning Sölvesborgs kommun

Bostadsbestånd

Tabell 8: Procentuell fördelning mellan upplåtelseform per ort

	Äganderätt	Bostadsrätt	Hyresrätt	Okänd
Hällevik	91	1	7	2
Hörvik	93	3	4	0
Ljungaviken	40	11	44	5
Lörby	99	0	1	0
Mjällby	60	0	36	4
Norje	87	5	3	5
Pukavik	97	0	2	2
Sölvesborg	56	10	31	2
Sölvesborg kn utanför tätort	96	0	2	2
Valje	91	0	2	6
Västra Näs och Sandviken (preliminär)	97	0	1	2
Ysane	91	0	5	3

Källa: SCB, bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 9: Antal individer per upplåtelseform.

	Äganderätt	Bostadsrätt	Hyresrätt	Okänd
Hällevik	1351	12	101	28
Hörvik	757	22	34	1
Ljungaviken	190	54	214	23
Lörby	264	-	2	-
Mjällby	843	-	498	54
Norje	784	47	23	47
Pukavik	193	-	3	3
Sölvesborg	4872	895	2725	204
Sölvesborg kn utanför tätort	2502	-	51	59
Valje	75	-	2	5
Västra Näs och Sandviken	280	-	3	6
Ysane	185	-	11	7

Källa: SCB, bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 10: Antal individer per hustyp

	Småhus	Bostadsrätt-lägenhet	Hyrrätts-lägenhet	Special-bostad	Uppgift saknas
Hällevik	1450	0	14	0	28
Hörvik	807	0	6	0	1
Ljungaviken	190	54	150	64	23
Lörby	266	0	0	0	0
Mjällby	972	0	347	22	54
Norje	836	0	17	1	47
Pukavik	196	0	0	0	3
Sölvesborg	5343	705	2182	262	204
Sölvesborg kn utanför tätort	2539	0	13	1	59
Valje	77	0	0	0	5
Västra Näs och Sandviken (preliminär)	283	0	0	0	6
Ysane	185	0	11	0	7

Källa: SCB 2024, bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 11: Andel boende i respektive hustyp i procent

	Småhus	Bostadsrätt-lägenhet	Hyrrätts-lägenhet	Special-bostad	Uppgift saknas
Hällevik	97	0	1	0	2
Hörvik	99	0	1	0	0
Ljungaviken	40	11	31	13	5
Lörby	100	0	0	0	0
Mjällby	70	0	25	2	4
Norje	93	0	2	0	5
Pukavik	98	0	0	0	2
Sölvesborg	61	8	25	3	2
Sölvesborg kn utanför tätort	97	0	0	0	2
Valje	94	0	0	0	6
Västra Näs och Sandviken (preliminär)	98	0	0	0	2
Ysane	91	0	5	0	3

Källa: SCB 2024, bearbetning Sölvesborgs kommun

Fritidshus

Tabell 12: Antal fritidshus

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Olofström	734	724	718	710	723	723	756	747	782	790
Karlskrona	4626	4597	4566	4739	4715	4721	4711	4703	4717	4816
Ronneby	2860	2870	2840	2921	2904	2924	2928	2910	2968	3037
Karlshamn	1746	1749	1720	1792	1792	1793	1781	1799	1805	1829
Sölvesborg	2910	2913	2914	3126	3162	3169	3203	3205	3235	3279

Källa: SCB

Tabell 13: Antal fritidshus per 1000 invånare

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Olofström	56	54	53	53	54	54	57	57	60	61
Karlskrona	71	69	69	71	71	71	71	71	71	73
Ronneby	100	99	96	98	98	99	100	100	102	106
Karlshamn	55	55	53	55	55	55	55	56	56	58
Sölvesborg	170	167	167	179	181	182	183	183	185	188

Källa: SCB, Bearbetning Sölvesborgs kommun

Bebyggelsestruktur

Tabell 14: Antal bostäder per tidsintervall

	1931	1931-1940	1941-1950	1951-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2010	2011-2020	2021-
Hällevik	207	73	65	100	148	368	141	95	188	69	10
Hörvik	98	50	75	87	90	148	65	50	73	63	14
Ljungaviken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	418	40
Lörby	121	48	29	17	16	14	8	6	3	4	0
Mjällby	192	46	97	204	500	124	57	31	10	32	47
Norje	159	48	29	76	291	48	92	81	13	9	3
Pukavik	35	14	4	54	29	52	0	3	3	2	0
Sölvesborg	1208	441	661	999	1701	1487	871	408	400	216	33
Sölvesborg utanför tätort	1199	234	172	130	122	200	192	56	125	92	23
Valje	25	18	0	5	6	5	8	0	6	0	2
Västra Näs och Sandviken	80	3	14	20	24	41	17	15	25	30	14
Ysane	59	17	3	13	22	76	0	0	0	6	0

Källa: SCB 2024 Bearbetning Sölvesborgs kommun

Hushållsställning

Tabell 15: Andel av befolkningen i procent per hushållställning

	Gift/ partnerskap/sambo	Ensamstående förälder	Barn	Ensamboende	Ej ensamboende personer, övriga
Hällevik	58	3	23	15	2
Hörvik	59	2	24	12	2
Ljungaviken	43	2	17	36	2
Lörby	50	4	30	12	5
Mjällby	45	4	23	25	3
Norje	53	4	22	19	3
Pukavik	53	6	21	20	2
Sölvesborg	46	4	24	22	3
Sölvesborg utanför tätort	55	3	25	14	3
Valje	61	6	24	5	1
Västra Näs och Sandviken (preliminär)	59	2	15	22	2
Ysane	55	1	26	12	5

Källa: SCB 2024, bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 16: Antal invånare per utbildningsnivå i procent

	Förgymnsial - Gymnaial	Eftergymnasial ink forskarutb.	Uppgifter saknas - ingår ej i utbregister	Totalt
Hällevik	58	28	14	100
Hörvik	55	28	17	100
Ljungaviken	52	30	18	100
Lörby	65	13	22	100
Mjällby	67	14	18	100
Norje	64	19	17	100
Pukavik	66	22	12	100
Sölvesborg	57	25	18	100
Sölvesborg utanför tätort	61	22	17	100
Valje	54	38	9	100
Västra Näs och Sandviken (preliminär)	61	30	9	100
Ysane	55	21	24	100
Totalt	59	24	17	100

Källa: SCB 2024, bearbetning Sölvesborgs kommun

Tabell 17: Födelsenetto och inrikes- och utrikes flyttnetto, antal individer

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
födelsenetto	-54	-54	-48	-14	-49	-63	-55	-59	-52	-62	-83	-79	-75
inrikes netto	8	7	56	7	82	-60	-8	28	33	126	8	13	-14
utrikes netto	60	39	146	205	243	142	77	14	19	11	36	32	44
netto totalt	68	46	202	212	325	82	69	42	52	137	44	45	30

Källa: SCB

Tabell 18: Boendeform efter kön efter hushållsställning

Ensamstående med barn 0–24 år

Antal hushåll 2025	Kvinna	Män	Andel hushåll 2025	Kvinna	Män
småhus, äganderätt	151	90	småhus, äganderätt	44,9	70,3
småhus, bostadsrätt	3	3	småhus, bostadsrätt	0,9	2,3
småhus, hyresrätt	29	4	småhus, hyresrätt	8,6	3,1
flerbostadshus, bostadsrätt	13	3	flerbostadshus, bostadsrätt	3,9	2,3
flerbostadshus, hyresrätt	125	22	flerbostadshus, hyresrätt	37,2	17,2
specialbostad	0	0	specialbostad	0	0
övrigt boende	6	3	övrigt boende	1,8	2,3
uppgift saknas	14	6	uppgift saknas	4,2	4,7
samtliga boendeformer	336	128	samtliga boendeformer	100	100

Källa: SCB

Tabell 19: Boendeform efter kön och hushållsställning

Ensamstående -64 år utan barn

Antal hushåll 2025	Kvinna	Män	Andel hushåll 2025	Kvinna	Män
småhus, äganderätt	224	399	småhus, äganderätt	31	37,2
småhus, bostadsrätt	17	10	småhus, bostadsrätt	2,4	0,9
småhus, hyresrätt	39	37	småhus, hyresrätt	5,4	3,5
flerbostadshus, bostadsrätt	47	100	flerbostadshus, bostadsrätt	6,5	9,3
flerbostadshus, hyresrätt	294	402	flerbostadshus, hyresrätt	40,7	37,5
specialbostad	7	14	specialbostad	1	1,3
övrigt boende	29	22	övrigt boende	4	2,1
uppgift saknas	63	83	uppgift saknas	8,7	7,7
samtliga boendeformer	723	1072	samtliga boendeformer	100	100

Källa: SCB

Marktyper – Jordbruksmark

Tabell 20: Andel jordbruksmark av total yta

	jordbruks-mark	skogs-mark	bebyggd och anlagd mark	total landareal	andel jordbruksmark
Olofström	2950	31 482	2517	39 132	7,5
Karlskrona	14 638	72 838	8292	104 676	14
Ronneby	10 409	62 337	5412	82 844	12,6
Karlshamn	5324	36 223	4456	49 052	10,9
Sölvesborg	7636	7120	2454	18 599	41,1

Källa: Jordbruksverket, bearbetning Sölvesborgs kommun

KS § Dnr 2025/146

Revidering av FFS 6.3, lokala hälsoskyddsföreskrifter för Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner förslag till hälsoskyddsföreskrifter för Sölvesborgs kommun.

Ärendet i korthet

Sölvesborgs kommuns lokala hälsoskyddsföreskrifter behöver uppdateras för att följa gällande lagstiftning.

Bakgrund

De lokala hälsoskyddsföreskrifterna gäller från 2019 och framåt. Eftersom lagstiftningen förändras över tid finns behov av en uppdatering.

Syftet med de lokala hälsoskyddsföreskrifterna är att skydda människors hälsa och miljön. Föreskrifterna är gemensamma för Sölvesborgs, Olofströms och Karlshamns kommuner. Dessa tre kommuner samverkar i miljö- och hälsoskyddstillsynen genom det kommunala förbundet Miljöförbundet Blekinge Väst AB, nedan benämnt tillsynsmyndigheten.

Beslutsunderlag

Miljösamordnare Helen Gårners tjänsteskrivelse 2026-04-15.

Förslag hälsoskyddsföreskrifter. FFS 6.3.

KSAU § 110/2026.

KSAU § 110 Dnr 2025/146

Revidering av FFS 6.3, lokala hälsoskyddsföreskrifter för Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner förslag till hälsoskyddsföreskrifter för Sölvesborgs kommun.

Ärendet i korthet

Sölvesborgs kommuns lokala hälsoskyddsföreskrifter behöver uppdateras för att följa gällande lagstiftning.

Bakgrund

De lokala hälsoskyddsföreskrifterna gäller från 2019 och framåt. Eftersom lagstiftningen förändras över tid finns behov av en uppdatering.

Syftet med de lokala hälsoskyddsföreskrifterna är att skydda människors hälsa och miljön. Föreskrifterna är gemensamma för Sölvesborgs, Olofströms och Karlshamns kommuner. Dessa tre kommuner samverkar i miljö- och hälsoskyddstillsynen genom det kommunala förbundet Miljöförbundet Blekinge Väst AB, nedan benämnt tillsynsmyndigheten.

Beslutsunderlag

Miljösamordnare Helen Gårners tjänsteskrivelse 2026-04-15.

Förslag hälsoskyddsföreskrifter

Kommunstyrelsen

Handläggare
Helen Gårner, 0456-8163 68
helen.garner@solvesborg.se

Lokala hälsoskyddsföreskrifter för Sölvesborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner förslag till hälsoskyddsföreskrifter för Sölvesborgs kommun.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Ärendet avser en revidering av befintliga föreskrifter.

Ärendet i korthet

Sölvesborgs kommuns lokala hälsoskyddsföreskrifter behöver uppdateras för att följa gällande lagstiftning.

Bakgrund

De lokala hälsoskyddsföreskrifterna gäller från 2019 och framåt. Eftersom lagstiftningen förändras över tid finns behov av en uppdatering.

Syftet med de lokala hälsoskyddsföreskrifterna är att skydda människors hälsa och miljön. Föreskrifterna är gemensamma för Sölvesborgs, Olofströms och Karlshamns kommuner. Dessa tre kommuner samverkar i miljö- och hälsoskyddstillsynen genom det kommunala förbundet Miljöförbundet Blekinge Väst AB, nedan benämnt tillsynsmyndigheten.

Bedömning

2 § – Toalettlösningar

Paragraf 2, som avser toalettlösningar, föreslås tas bort. Det är inte möjligt att ställa ett generellt krav på att inrätta annan toalett än vattentoalett utan att samtidigt avgränsa specifika områden som är särskilt skyddsvärda. Något lämpligt avgränsningsområde för detta finns inte. Tillsynsmyndigheten bedömer även att nyttan med ett sådant krav är låg i förhållande till den arbetsinsats som krävs för handläggning. De som

anmäler inrättande av torrtoalett är i praktiken ofta samma personer som anmäler eget omhändertagande av avfall, vilket innebär att tillsynsmyndigheten ändå får motsvarande information.

3 § – Ormhållning
I 3 § anges i dag att tillstånd krävs för att hålla orm inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser. Detta krav föreslås tas bort. Tillsynsmyndigheten har hittills inte mottagit några sådana ansökningar, och ormhållning regleras redan genom bestämmelser hos Jordbruksverket.

7 § – Brunnar
Paragraf 7 utgår, då området redan regleras genom Normbrunn-16. Tillsynsmyndigheten bedömer att värdet av att behålla bestämmelsen är lågt i förhållande till den administration som handläggningen medför. Beslut enligt nuvarande bestämmelse medför heller inga ytterligare krav utöver vad som redan följer av Normbrunn-16.

9 § – Eldning
Bestämmelserna i 9 § om eldning flyttas till renhållningsföreskrifterna.

Upplysning

Inom respektive beslutat vattenskyddsområde gäller särskilda föreskrifter.

Helen Gårner
Miljösamordnare

Bilagor

Förslag hälsoskyddsföreskrifter

Beslut sänds till:

Miljöförbundet Blekinge väst
Miljösamordnaren

Dnr	Gäller fr. o. m.	Antagen
2025/146	20xx-xx-xx	KF § xx, 2026-xx-xx

LOKALA HÄLSOSKYDDSFÖRESKRIFTER FÖR SÖLVESBORGS KOMMUN

Lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön för Sölvesborgs kommun beslutades av Kommunfullmäktige den XX -XX -2026.

Med stöd av 9 kap 11-13§§ miljöbalken (1998:808) samt 39-40 och 42-44 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd meddelar kommunfullmäktige följande lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön. Föreskrifterna är gemensamma för Sölvesborgs, Olofströms och Karlshamns kommuner. Dessa tre kommuner samverkar i miljö- och hälsoskyddstillsynen genom det kommunala förbundet Miljöförbundet Blekinge Väst, fortsättningsvis i dokumentet kallat tillsynsmyndigheten. Inom respektive beslutat vattenskyddsområde gäller särskilda föreskrifter.

Inledande bestämmelser

1§

Utöver bestämmelserna i miljöbalken (1998:808) och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) gäller följande lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön.

Djurhållning

2§

Inom område med detaljplan och områdesbestämmelser krävs tillstånd av tillsynsmyndigheten för att hålla:

1. Nötkreatur, häst, get, får eller svin
2. Pälsdjur eller fjäderfä som inte är sällskapsdjur (se undantag nedan).
3. Tupp

Tillstånd krävs inte för att hålla maximalt fem hönor. Erforderligt hönshus samt hönsgård ska finnas. Foder ska förvaras skadedjurssäkert. Gödseln som uppkommer av hönshållningen ska komposteras på tätt underlag alternativt i latrinkompost.

Bestämmelsen meddelas med stöd av 39 § förordning (1998:889) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Tomgångskörning

3§

En förbränningsmotor i stillastående motordrivet fordon får hållas i gång i högst 1 minut. Detta gäller inte om:

1. Trafikförhållandena föranlett fordonet att stanna exempelvis i trafikkö.
2. Motorns hålls igång för att – i den mån det behövs för fordonets ändamålsenliga brukande – driva annan anordning på fordonet än sådan som avser temperaturreglering.

Omedelbar tomgångskörningsförbud gäller dock fordon som stannats vid broöppning eller järnvägsövergång.

Bestämmelsen meddelas med stöd av 40 § 1 pkt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Spridning av gödsel

4§

Vid spridning av naturlig gödsel, slam eller annan orenlighet inom ett område med detaljplan gäller följande, utöver vad som följer av andra bestämmelser som meddelats av Jordbruksverket. Väl brunnen gödsel får spridas i begränsad omfattning, exempelvis inom villatomt.

För att undvika störningar ska tidpunkten för spridning anpassas till sådana väder och vindförhållanden som minskar risken för luktolägenheter.

Bestämmelsen meddelas med stöd av 40 § 2 pkt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Skydd för ytvatten- och grundvattentäkter

5§

Det är inte tillåtet att tvätta båtar, bilar, andra motorfordon eller arbetsmaskiner på ett sätt som ger upphov till förorenat tvättvatten, om det finns risk att påverka ytvatten- eller grundvattentäkter negativt. Detta gäller även enskilda brunnar.

Eldning

6§

För skötsel och tillsyn över eldningsanordningar för fasta bränslen gäller att lufttillförseln ska var optimalt anpassad och att bränslet ska förvaras torrt och vara väl torkat. Eldningsanordningen får endast eldas med det bränsle som den enligt tillverkaren är avsedd för. Om sådana anvisningar saknas får bränslet endast bestå av sådant trä som inte är förorenat.

Den senast utfärdade dokumentationen från genomförd brandskyddskontroll och underhåll av eldningsanordningen ska förvaras av ägaren. Detta gäller även då kontrollen har utförts utan anmärkning.

Bestämmelserna meddelas med stöd av 40§ 7 pkt förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Upplysning

Tillsynsmyndigheten har möjlighet att, efter inkomna klagomål som konstaterats orsaka olägenhet för människors hälsa eller miljön från småskalig fastbränsleeldning, förelägga fastighetsägare om eldningsförbud. Ett sådant förbud kan avse hela eller delar av eldningsverksamheten och gälla under tidsbestämda perioder.

Ansökan och anmälan

7§

Ansökan och anmälan till tillsynsmyndigheten ska vara skriftlig och uppfylla föreskrivna krav (25 och 46 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och 19 kap 5§ respektive 22 kap 1§ miljöbalken).

Sanktioner

8§

I 29 kap miljöbalken finns straffbestämmelser och i 30 kap miljöbalken samt förordning (2012:259) om miljösanktionsavgifter finns bestämmelser om miljösanktionsavgifter.

Dispens

9§

Tillsynsmyndigheten får medge dispens från vad som gäller i dessa föreskrifter om det är uppenbart att risk för olägenheter ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt inte föreligger.

Avgifter

10§

Tillsynsmyndigheten får ta ut avgift för prövning av ansökningar om tillstånd och dispens, för handläggning av anmälan samt för tillsyn i övrigt enligt dessa föreskrifter. Avgift tas ut i enlighet med den taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område som antagits av kommunfullmäktige i aktuella kommunen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

11§

Dessa lokala föreskrifter träder i kraft den XX XX 2026.

Äldre lokala föreskrifter ska tillämpas på ärenden som har inletts dessförinnan.

KS § Dnr 2026/231

Taxa för försäljning av mark inom nya verksamhetsområdet Hörby 3:111

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer förslagen taxa om 150 kr/kvadratmeter vid försäljning av mark inom verksamhetsområde Hörby 3:111. Området ska företrädesvis försäljas för verksamheter inom lager/logistik/tillverkning.

Ärendet i korthet

Fastställande av taxa för det nyanlagda verksamhetsområdet inom fastigheten Hörby 3:111.

Bakgrund

I enlighet med Sölvesborgs kommuns författningssamling nr. 7.20, PRISER VID FÖRSÄLJNING AV KOMMUNALA SMÅHUSTOMTER, TOMTER FÖR FLERFAMILJSBOSTÄDER OCH FÖRETAGSMARK, KF 2024-04-29 ska markpriset bestämmas enskilt för varje nytt område. framtagande av nya tomter Beslut om prissättning fattas av kommunfullmäktige. Vid prissättning beaktas marknads-värde, läge, exploateringskostnad, markförhållande eller andra förutsättningar som bedöms relevanta för respektive område. Strategiska avdelningen har, genom upphandlad entreprenör, byggt ut infrastruktur i form av vägar, belysning, dagvattendamm mm. inom, för verksamheter, planlagt område på del av fastigheten Hörby 3:111 (trekantstomten i Mjällby), se bifogad karta. Detaljplanen inom aktuellt område medger handel, icke störande verksamheter samt kontor inkl. lager med en största byggnadsarea om 40% av fastighetsarean och 10 meter som högsta nockhöjd.

Total försäljningsbar mark inom området är ca 21 000 kvm där köparen bekostar önskad avstyckning. De totala utgifterna för projektering och exploatering är ca 4 100 000 kr som tillsammans med råmarksvärdet (30 kr/kvm) ger en total utgift om ca 4 730 000 kr som ger ett kvm-pris om 225 kr för att exploateringen ska bära sig. Områdets läge (närhet till väg 123, skyltläge, detaljplanens byggrätt samt bedömd kostnad för markarbeten inför byggnation ger ett bedömt marknadsvärde om 150 kr/kvm.

Beslutsunderlag

Teknisk chef Magnus Runessons tjänsteskrivelse 2026-04-29.

Karta.

KSAU § 111/2026.

_____

KSAU § 111 Dnr 2026/231

Taxa för försäljning av mark inom nya verksamhetsområdet Hörby 3:111

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer förslagen taxa om 150 kr/kvadratmeter vid försäljning av mark inom verksamhetsområde Hörby 3:111. Området ska företrädesvis försäljas för verksamheter inom lager/logistik/tillverkning.

_____

Ärendet i korthet

Fastställande av taxa för det nyanlagda verksamhetsområdet inom fastigheten Hörby 3:111.

Bakgrund

I enlighet med Sölvesborgs kommuns författningssamling nr. 7.20, PRISER VID FÖRSÄLJNING AV KOMMUNALA SMÅHUSTOMTER, TOMTER FÖR FLERFAMILJSBOSTÄDER OCH FÖRETAGSMARK, KF 2024-04-29 ska markpriset bestämmas enskilt för varje nytt område. framtagande av nya tomter Beslut om prissättning fattas av kommunfullmäktige. Vid prissättning beaktas marknads-värde, läge, exploateringskostnad, markförhållande eller andra förutsättningar som bedöms relevanta för respektive område. Strategiska avdelningen har, genom upphandlad entreprenör, byggt ut infrastruktur i form av vägar, belysning, dagvattendamm mm. inom, för verksamheter, planlagt område på del av fastigheten Hörby 3:111 (trekantstomten i Mjällby), se bifogad karta. Detaljplanen inom aktuellt område medger handel, icke störande verksamheter samt kontor inkl. lager med en största byggnadsarea om 40% av fastighetsarean och 10 meter som högsta nockhöjd.

Total försäljningsbar mark inom området är ca 21 000 kvm där köparen bekostar önskad avstyckning. De totala utgifterna för projektering och exploatering är ca 4 100 000 kr som tillsammans med råmarksvärdet (30 kr/kvm) ger en total utgift om ca 4 730 000 kr som ger ett kvm-pris om 225 kr för att exploateringen ska bära sig. Områdets läge (närhet till väg 123, skyltläge, detaljplanens byggrätt samt bedömd kostnad för markarbeten inför byggnation ger ett bedömt marknadsvärde om 150 kr/kvm.

Beslutsunderlag

Teknisk chef Magnus Runessons tjänsteskrivelse 2026-04-29.

Karta

_____

Kommunstyrelsen

Handläggare
Magnus Runesson, 0456-816081
magnus.runesson@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse – Fastställande av taxa för verksamhetsområde Hörby 3:111

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige godkänner förslagen taxa om 150 kr/kvadratmeter vid försäljning av mark inom verksamhetsområde Hörby 3:111. Området ska företrädesvis försäljas för verksamheter inom lager/logistik/tillverkning.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Ärendet gäller endast fastställande av taxa som inte anses påverka barn eller ungdomar.

Ärendet i korthet

Fastställande av taxa för det nyanlagda verksamhetsområdet inom fastigheten Hörby 3:111.

Bakgrund

I enlighet med Sölvesborgs kommuns författningssamling nr. 7.20, PRISER VID FÖRSÄLJNING AV KOMMUNALA SMÅHUSTOMTER, TOMTER FÖR FLERFAMILJSBOSTÄDER OCH FÖRETAGSMARK, KF 2024-04-29 ska markpriset bestämmas enskilt för varje nytt område. framtagande av nya tomter Beslut om prissättning fattas av kommunfullmäktige. Vid prissättning beaktas marknads-värde, läge, exploateringskostnad, markförhållande eller andra förutsättningar som bedöms relevanta för respektive område. Strategiska avdelningen har, genom upphandlad entreprenör, byggt ut infrastruktur i form av vägar, belysning, dagvattendamm mm. inom, för verksamheter, planlagt område på del av fastigheten Hörby 3:111 (trekantstomten i Mjällby), se bifogad karta. Detaljplanen inom aktuellt område medger handel, icke störande verksamheter samt kontor inkl. lager med en största byggnadsarea om 40% av fastighetsarean och 10 meter som högsta nockhöjd.

Total försäljningsbar mark inom området är ca 21 000 kvm där köparen bekostar önskad avstyckning. De totala utgifterna för projektering och exploatering är ca 4 100 000 kr som tillsammans med råmarksvärdet (30 kr/kvm) ger en total utgift om ca 4 730 000 kr som ger ett kvm-pris om 225 kr för att exploateringen ska bära sig. Områdets läge (närhet till väg 123, skyltläge, detaljplanens byggrätt samt bedömd kostnad för markarbeten inför byggnation ger ett bedömt marknadsvärde om 150 kr/kvm.

Bedömning

Strategiska avdelningen bedömer att ovanstående förslag till kvadratmeterpris är rimligt utifrån detaljplanens möjligheter och markens marknadsvärde.

Magnus Runesson
Teknisk chef

Bilagor

Karta

Beslut sänds till:

Teknisk chef

Markförvaltare

Näringslivschef

Sölvesborgs kommun

Bilaga 1

2026-04-27

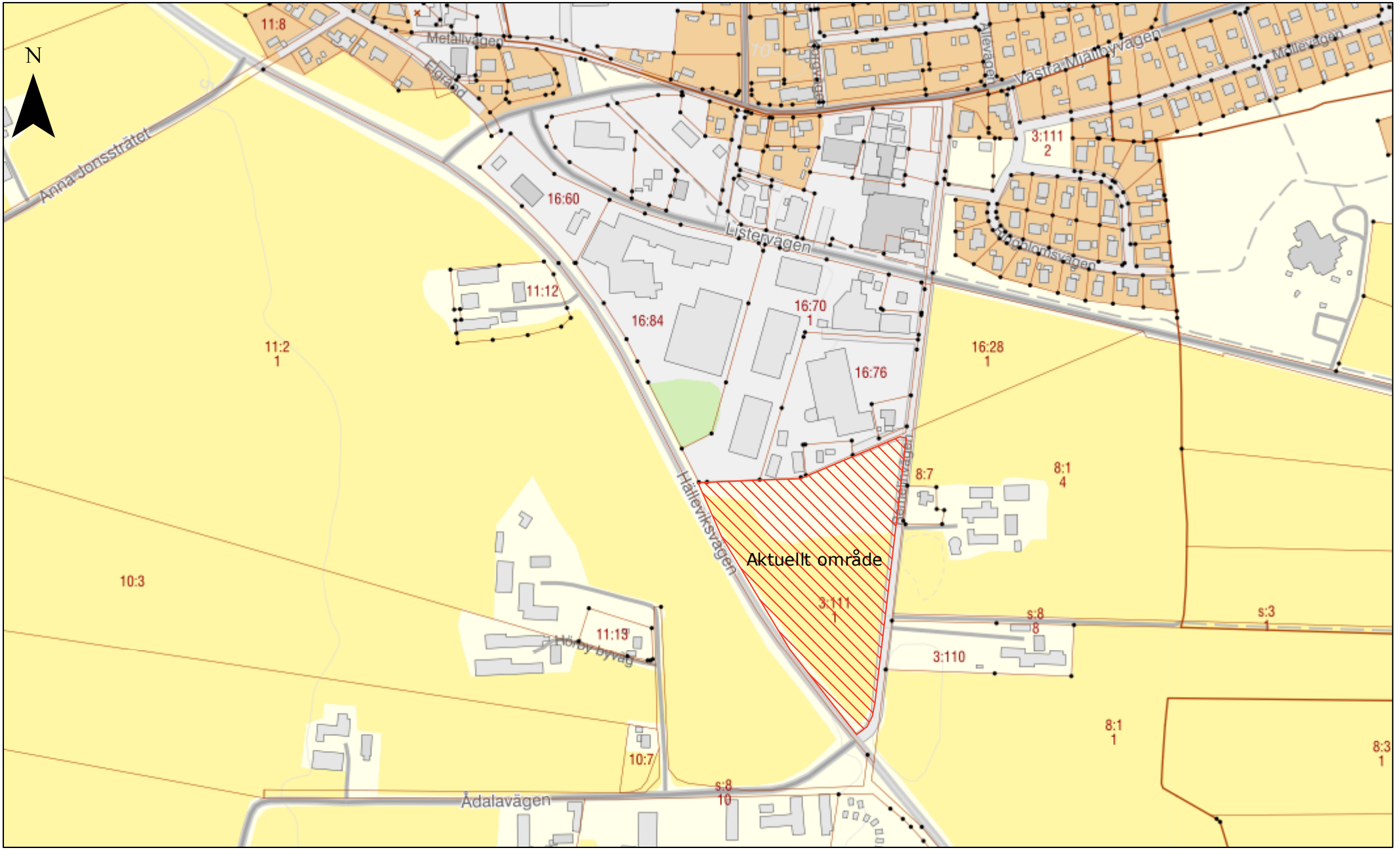

SKALA 1:5 000 (A4L)

KS § Dnr 2026/245

Dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer förslaget till dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun.

Ärendet i korthet

Dataskyddsförordningen syftar till att vi inom EU ska ha samma nivå och bedömning för hantering och skydd av personuppgifter inom unionen. Förordningen gäller som lag och nationella kompletterande bestämmelser har framtagits.

Sölvesborgs kommun har inga fastslagna styrdokument för hur personuppgifter får behandlas inom kommunen, därav förslag till övergripande policy för anställda och förtroendevalda. Policyn innehåller övergripande bestämmelser för personuppgiftsbehandlingen i Sölvesborgs kommun.

Beslutsunderlag

Kommunjurist Marika Nilssons tjänsteskrivelse 2026-05-04.

Dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun.

KSAU § 112/2026.

KSAU § 112 Dnr 2026/245

Dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer förslaget till dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun.

Ärendet i korthet

Dataskyddsförordningen syftar till att vi inom EU ska ha samma nivå och bedömning för hantering och skydd av personuppgifter inom unionen. Förordningen gäller som lag och nationella kompletterande bestämmelser har framtagits.

Sölvesborgs kommun har inga fastslagna styrdokument för hur personuppgifter får behandlas inom kommunen, därav förslag till övergripande policy för anställda och förtroendevalda. Policyn innehåller övergripande bestämmelser för personuppgiftsbehandlingen i Sölvesborgs kommun.

Beslutsunderlag

Kommunjurist Marika Nilssons tjänsteskrivelse 2026-05-04.

Dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Marika Nilsson, 0456-81 61 26
marika.nilsson@solvesborg.se

Tjänsteskrivelse - Dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa förslaget till dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☒ Ja, se bifogad barnchecklista.

☐ Nej, se förklaring nedan.

Ärendet i korthet

Dataskyddsförordningen syftar till att vi inom EU ska ha samma nivå och bedömning för hantering och skydd av personuppgifter inom unionen. Förordningen gäller som lag och nationella kompletterande bestämmelser har framtagits.

Sölvesborgs kommun har inga fastslagna styrdokument för hur personuppgifter får behandlas inom kommunen, därav förslag till övergripande policy för anställda och förtroendevalda. Policyn innehåller övergripande bestämmelser för personuppgiftsbehandlingen i Sölvesborgs kommun.

Bedömning

Sölvesborgs kommun bedriver ett aktivt dataskyddsarbete med bland annat framtagande av styrdokument för anställda och förtroendevalda för att säkerställa att kommunen behandlar personuppgifter i enlighet med Eu:s dataskyddsförordning, Dataskyddslagen (2018:218) samt förordning (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Marika Nilsson
Kommunjurist

Beslut sänds till:

Kommunjurist
Dataskyddsredogörare
Förvaltningschefer
Kommunchefen

Kommunstyrelsen

Handläggare
Marika Nilsson, 0456-81 61 26
marika.nilsson@solvesborg.se

Barnchecklista

1. Förklara hur beslutet, direkt eller indirekt, påverkar barn och ungdomar.

Personuppgifter om barn och unga förekommer inom de kommunala verksamheterna, kanske främst inom skola och barnomsorg. Styrdokument som reglerar behandlingen av personuppgifter kan därför påverka barn och ungdomar.

2. Har barn/ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sina åsikter?

☐Ja
☒Nej

Förklara oavsett svar.

Beslutet är positivt och bör rimligen vara till barn- och ungdomars fördel.

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rum?

☒Ja
☐Nej

Förklara oavsett svar.

En ökad reglering och eftertanke när det gäller verksamheternas behandling av personuppgifter innebär en större trygghet och säkerhet för de personer vars uppgifter kommunen hanterar.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Ju mer omfattande reglering så kan det uppfattas krångligare och att det blir mycket man inte får lov att göra längre (foton på barn, namn eller personuppgifter som framgår öppet, samtycken till ”allt”). Samtidigt sker detta för att skapa ett tryggare och säkrare samhälle där personuppgifter inte längre ska florera öppet.

Marika Nilsson
Kommunjurist

Anvisningar till barnchecklista

Barnets rättigheter ska beaktas vid alla kommunala beslut. Enligt FN är alla under 18 år att betrakta som barn. I beslutsunderlag ska det tydligt framgå om beslutet rör barn, hur barn påverkas av beslutet och hur barns bästa beaktats. Denna checklista är ett stöd för arbetet och en del av Barnets bästa. Checklistan kan användas vid beredning av ärenden och bifogas ärenden till nämnd.

1. Påverkar beslutet barn?

Den första frågan i checklistan handlar om att i ett tidigt skede av ärendeberedningen göra en bedömning av om beslutet påverkar barn. Oavsett svar ska det ges en förklaring av hur de berörs eller varför de inte berörs. Om ärendet/beslutet direkt eller indirekt berör eller kan få konsekvenser för enskilda barn, barn i allmänhet eller en särskild grupp av barn ska checklistan fullföljas. Detsamma gäller vid framtagande av policy, riktlinjer, föreskrifter, årlig budget och förändringar i organisation eller administration. Beslut som i första hand rör barn och/eller kan få stora konsekvenser för barn sett till barnkonventionen föranleder mer omfattande arbete och analys. En barnkonsekvensanalys kan innefatta följande steg:

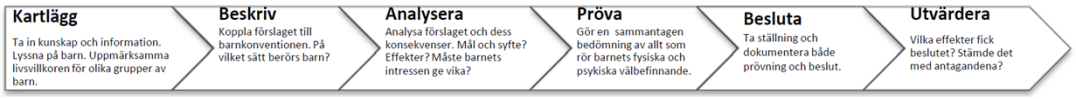

2. Har barn fått uttrycka sina åsikter?

Barn ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i de frågor barn anser att de berörs av (artikel 12). Är beslutet något som barn kan anse sig vara berörda av? Har barn fått möjlighet att uttrycka sina åsikter och fått dem beaktade? Hur? Eller: Varför inte? Barns åsikter kan fås genom personlig kontakt med barn där de är. De kan också fås genom frågeformulär eller internetomröstningar. Ungdomsrepresentanter eller andra som arbetar nära barn kan agera ombud. Ibland finns underlag med åsikter från barn (till exempel från undersökningar och forum för barns inflytande) som kan användas. När barn uttryckt sina åsikter ska de få uppföljning.

3. Hur har barns bästa beaktats?

Barnets bästa alltid ska komma i första rummet (artikel 3). Barn har fullt och lika människovärde. Barn är sårbara och behöver särskilt stöd och skydd. Rättigheterna ska tillförsäkras alla barn oavsett härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2). Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6). I att beakta barns bästa ingår till exempel att beakta barns fysiska och psykiska välbefinnande, tillämpa aktuell kunskap om barns levnadsvillkor, samverka med relevanta aktörer och ha barnperspektiv. Mer om barns bästa finns i SOU 1997:116 kap 6.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Beslutsfattare ska enligt barnkonventionen anstränga sig till det yttersta av tillgängliga resurser för att tillgodose barnets bästa (artikel 4), vilket kan innebära intressekonflikter. Sammanvägningen av relevanta intressen ska kunna visas. När barnets bästa måste ge vika för andra intressen bör kompensatoriska åtgärder övervägas.

Dataskyddspolicy för Sölvesborgs kommun

Bakgrund

Från och med den 25 maj 2018 gäller EU:s dataskyddsförordning (679/2016) för hantering av personuppgifter.

Dataskyddsförordningen (GDPR, The General Data Protection Regulation) gäller i hela EU och har till syfte att skapa en enhetlig och likvärdig nivå för skyddet av personuppgifter så att det fria flödet av uppgifter inom Europa inte hindras. EU-förordning gäller som lag i Sverige och GDPR ersätter personuppgiftslagen(1998:204), kallad PuL.

Till en EU-förordning behövs kompletterande bestämmelser och i Sverige finns därför ”Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, (2018:218)”, kallad dataskyddslagen och även en svensk förordning, ”Förordning med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordningen (2018:219)”.

GDPR och offentlighetsprincipen

GDPR och dataskyddslagen ska inte tillämpas ifall det strider mot tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, vilket framgår av 1 kap 7 § dataskyddslagen. Det innebär att offentlighetsprincipen gäller och har företräde framför GDPR.

Även art. 86 GDPR ger stöd för att personuppgifter i allmänna handlingar får lämnas ut i enlighet med nationell rätt för att jämka samman allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar med rätten till skydd av personuppgifter i enlighet med GDPR.

Allmänna handlingar ska bevaras för arkivändamål och får endast gallras med stöd av lag och gallringsbeslut. Reglerna om radering i GDPR tillämpas därför i princip inte inom myndighet som lyder under offentlighetsprincipen utan det krävs gallringsbeslut för att ta bort och förstöra allmänna handlingar.

Syfte

Policyn har till syfte att klargöra på vilket sätt personuppgifter får behandlas inom Sölvesborgs kommun.

Målgrupp

Denna policy gäller anställda och förtroendevalda inom Sölvesborgs kommun.

Målsättning

- Att frågor om dataskydd och hur vi inom Sölvesborgs kommun behandlar personuppgifter ska vara en naturlig del av det dagliga arbetet så att alla personer vi kommer i kontakt med har förtroende för oss i hur vi arbetar med dataskyddsfrågor.

Personuppgiftsansvarig

En personuppgiftsansvarig är en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamål och medel för behandlingen av personuppgifter. Inom en kommun är normalt sett varje myndighet (styrelse, nämnd, överförmyndare, revisorer) personuppgifts-ansvarig.

Inom Sölvesborgs kommun är samtliga myndigheter personuppgifts-ansvariga för sina verksamheter.

Av art. 5.2 GDPR framgår att den personuppgiftsansvarige ska ansvara för och kunna visa att principerna i art. 5.1 GDPR efterlevs. Detta kallas att personuppgiftsansvarig har ansvarsskyldighet.

Hur ska personuppgiftsbehandling ske inom Sölvesborgs kommun?

Varje behandling av personuppgifter ska ske med hänsyn till den enskildes personliga integritet och rättigheter.

- Varje behandling av personuppgifter ska ske i enlighet med gällande lagstiftning.
- Vid behandling av personuppgifter ska följande grundläggande principer enligt art. 5 GDPR tillämpas:
    - *Laglighet, korrekthet och öppenhet* - Behandlingen ska vara laglig, korrekt och öppen gentemot den registrerade.
    - *Ändamålsbegränsning* - Innan behandling påbörjas ska ett särskilt och uttryckligt samt berättigat ändamål med behandlingen vara fastställt. Hantering som inte ryms inom det ursprungliga ändamålet är inte tillåten. Ytterligare

behandling för bland annat arkivändamål är inte oförenligt med ursprungsändamålen.

- *Uppgiftsminimering* - Endast de personuppgifter som är adekvata och relevanta för ändamålet får samlas in. Insamlingen får inte vara mer omfattande än nödvändigt.
- *Korrekthet* - Personuppgifterna ska vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade.
- *Lagringsminimering* - Insamlade personuppgifter får bara bevaras så länge det är nödvändigt. Viktiga undantag finns, bland annat för uppgifter som behandlas för arkivändamål.
- *Integritet och konfidentialitet* – Personuppgifterna ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet med användning av tekniska och organisatoriska åtgärder. Personuppgifterna ska t ex skyddas mot obehörig eller otillåten behandling, förlust, skada eller att de förstörs.

Dataskyddsombud

Varje personuppgiftsansvarig ska utse dataskyddsombud enligt art. 37.1a) GDPR. Genom att Sölvesborgs kommun är ansluten till Sydarkiveras anslutande tjänst gemensamt dataskyddsombud utses den person som Sydarkivera anvisar.

Dataskyddsombudets huvuduppgifter är att vara rådgivande och kontrollerande gentemot den personuppgiftsansvarige. Tillsyn inom dataskydd genomförs på nationell nivå genom Integritetsskyddsmyndigheten (IMY).

Fördela ut uppgifter

Beslut som fattas enligt dataskyddslagstiftningen ska om möjligt delegeras i samtliga berörda myndigheter och tas med i aktuella delegationsordningar. Verkställighetsfrågor ska fördelas ut till anställda på ändamålsenligt sätt.

Lokal organisation för dataskydd

Även om Sydarkivera tillhandahåller gemensamt dataskyddsombud behöver det finnas en lokalt anpassad organisation för dataskyddsarbete

hos varje ansluten part. Den lokala organisationen ska antas på nämnd- eller styrelsenivå.

Förhållningssätt och säkerhetsåtgärder

Vid varje behandling av personuppgifter ska ett sådant förhållningssätt iakttas att risken för skada för den registrerade minimeras.

Sölvesborgs kommun skyddar alla personuppgifter genom tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder. Det innebär att Sölvesborgs kommun använder ändamålsenlig säkerhetsteknik för att skydda personlig information samt begränsar tillgången till informationen till de anställda som behöver den.

Styrdokument

GDPR ställer krav på att organisationens styrdokument är i god ordning. Genom att ha aktuella och kända styrdokument visar man på att man följer principen om ansvarsskyldighet. Denna dataskyddspolicy är Sölvesborgs kommuns övergripande styrdokument för dataskyddsfrågor och behandling av personuppgifter.

Sölvesborgs kommun ska ha följande styrdokument inom dataskydd för att visa att behandlingen av personuppgifter görs i enlighet med dataskyddslagstiftningen:

- Riktlinjer för behandling av personuppgifter
- Integritetspolicy för publicering av personuppgifter på webb
- Rutiner för registrerades rättigheter

Ovanstående policydokument antas av kommunfullmäktige, riktlinjer av kommunstyrelsen och rutiner av kommunchef.

KS § Dnr 2026/255

Revidering av informationsäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer reviderat förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun med giltighet fr o m 2026-07-01.

Nu gällande motsvarande styrdokument från 2024-05-27 (Kf § 83/2024) upphävs från samma tidpunkt.

_____

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta föreslå Kommunfullmäktige att fastställa reviderat förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun med giltighet fr o m 2026-07-01. Nu gällande motsvarande styrdokument från 2024-05-27 (Kf § 83/2024) föreslås upphävas från samma tidpunkt.

Bakgrund

För Sölvesborgs kommun gäller sedan 2024-05-27 Informationssäkerhetspolicy enligt lydelse i bilaga 2.

Fr o m 2026-01-15 gäller Cybersäkerhetslagen (SFS 2025: 1506, se proposition 2025/26: 26 – Ett stärkt skydd för nätverks- och informationssystem). I anledning av detta har arbetats fram ett förslag till reviderad Informationssäkerhetspolicy enligt bilaga 1, vilken bättre svarar mot den nya lagen och som i sin uppbyggnad fokuseras på mål, syfte och vad som ska göras. De mer detaljerade föreskrifterna föreslås nedtecknas i en riktlinje för Informationssäkerhet (att beslutas senare av Kommunstyrelsen enlig gällande Policy för styrdokument) som fokuseras på hur-frågor samt i en eller flera rutiner på Informationssäkerhetsområdet (vilken/vilka beslutas av kommunchefen), även denna/dessa med fokus på hur-frågor men av än mer konkret och praktisk natur.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF/informationsäkerhetsansvarig Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-10.

1 Förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun (fr o m 2026-07-01).

2 Nu gällande Informationssäkerhetspolicy (2024-05-27 (Kf § 83).

KSAU § 113/2026.

_____

KSAU § 113 Dnr 2026/255

Revidering av informationsäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer reviderat förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun med giltighet fr o m 2026-07-01.

Nu gällande motsvarande styrdokument från 2024-05-27 (Kf § 83/2024) upphävs från samma tidpunkt.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta föreslå Kommunfullmäktige att fastställa reviderat förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun med giltighet fr o m 2026-07-01. Nu gällande motsvarande styrdokument från 2024-05-27 (Kf § 83/2024) föreslås upphävas från samma tidpunkt.

Bakgrund

För Sölvesborgs kommun gäller sedan 2024-05-27 Informationssäkerhetspolicy enligt lydelse i bilaga 2.

Fr o m 2026-01-15 gäller Cybersäkerhetslagen (SFS 2025: 1506, se proposition 2025/26: 26 – Ett stärkt skydd för nätverks- och informationssystem). I anledning av detta har arbetats fram ett förslag till reviderad Informationssäkerhetspolicy enligt bilaga 1, vilken bättre svarar mot den nya lagen och som i sin uppbyggnad fokuseras på mål, syfte och vad som ska göras. De mer detaljerade föreskrifterna föreslås nedtecknas i en riktlinje för Informationssäkerhet (att beslutas senare av Kommunstyrelsen enlig gällande Policy för styrdokument) som fokuseras på hur-frågor samt i en eller flera rutiner på Informationssäkerhetsområdet (vilken/vilka beslutas av kommunchefen), även denna/dessa med fokus på hur-frågor men av än mer konkret och praktisk natur.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF/informationsäkerhetsansvarig Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-10.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

1 Förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun (fr o m 2026-07-01).

2 Nu gällande Informationssäkerhetspolicy (2024-05-27 (Kf § 83).

_____

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 61 91
lars.ericsson@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - förslag till reviderad Informationsäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun med giltighet fr o m 2026-07-01.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar föreslå Kommunfullmäktige att fastställa reviderat förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun med giltighet fr o m 2026-07-01. Nu gällande motsvarande styrdokument från 2024-05-27 (Kf § 83/2024) upphävs från samma tidpunkt.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut påverkar barn och unga specifikt i mycket liten grad.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta föreslå Kommunfullmäktige att fastställa reviderat förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun med giltighet fr o m 2026-07-01. Nu gällande motsvarande styrdokument från 2024-05-27 (Kf § 83/2024) föreslås upphävas från samma tidpunkt.

Bakgrund

För Sölvesborgs kommun gäller sedan 2024-05-27 Informationssäkerhetspolicy enligt lydelse i bilaga 2.

Fr o m 2026-01-15 gäller Cybersäkerhetslagen (SFS 2025: 1506, se proposition 2025/26: 26 – Ett stärkt skydd för nätverks- och informationssystem). I anledning av detta har arbetats fram ett förslag till reviderad Informationssäkerhetspolicy enligt bilaga 1, vilken bättre svarar mot den nya lagen och som i sin uppbyggnad fokuseras på mål, syfte och vad som ska göras. De mer detaljerade föreskrifterna föreslås nedtecknas i

en riktlinje för Informationssäkerhet (att beslutas senare av Kommunstyrelsen enlig gällande Policy för styrdokument) som fokuseras på hur-frågor samt i en eller flera rutiner på Informationssäkerhetsområdet (vilken/vilka beslutas av kommunchefen), även denna/dessa med fokus på hur-frågor men av än mer konkret och praktisk natur.

Bedömning

Föreslagen reviderad Informationssäkerhetspolicy bör fastställas med giltighet fr o m 2026-07-01. Vid samma tidpunkt bör nu gällande Informationssäkerhetspolicy från år 2024 upphöra.

Lars Ericsson
Förvaltningschef
KLF/informationsäkerhetsansvarig

Bilagor

1 Förslag till Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun (fr o m 2026-07-01).

2 Nu gällande Informationssäkerhetspolicy (2024-05-27 (Kf § 83).

Beslut sänds till:

Nämnderna
Förvaltningscheferna
Kommunchefen
Informationssäkerhetsansvarig (CISO)

Informationssäkerhetspolicy

Inledning

Information är en av kommunens viktigaste tillgångar, hanteringen av den är en naturlig del i alla verksamheters dagliga arbete.

Det är viktigt att kommunen hanterar informationen korrekt både i relationer med kommuninvånare, företag och andra parter samt inom våra egna verksamheter. Detta utgör en grund för tillit och förtroende.

Informationen behöver vara tillgänglig och skyddas för att vi ska kunna fullgöra vårt uppdrag i samhället.

Informationssäkerhetsarbetet ska följa gällande lagar och förordningar och vara systematiskt och riskbaserat. Arbetet omfattar alla delar av kommunens verksamheter och alla de informationstillgångar som vi äger och hanterar.

Omfattning

Policyn omfattar alla medarbetare, uppdragstagare samt förtroendevalda politiker i Sölvesborgs kommun. Samma gäller för konsulter, praktikanter och andra som kortvarigt är inne i kommunens verksamheter. Policyn gäller all information vilken kan vara digital, muntlig eller finnas i fysiska handlingar. Riktlinje och rutiner för informationssäkerhet beskriver fördelning av ansvar och hur arbetet ska bedrivas.

Ansvar

Informationssäkerhetsarbetet ska ledas och följas upp som en del av kommunens övergripande styrning. Huvudansvaret för informationssäkerhetsarbetet ligger hos Kommunstyrelsen. Arbetet utförs i enlighet med kommunens ledningssystem för informationssäkerhet (LIS).

Definition av informationssäkerhet

Informationssäkerhet handlar om att skydda kommunens information. Kommunen ska säkerställa att:

- informationen är korrekt och inte ändras felaktigt (**riktighet**).
- informationen är äkta och kommer från rätt källa (**autenticitet**).

- endast behöriga personer kan ta del av informationen (**konfidentialitet**).
- informationen alltid finns när vi behöver den (**tillgänglighet**).

Informationstillgångar och verksamhetssystem ska informationsklassas. Klassificeringen ska fastställa vilka skyddsnivåer som krävs och ligga till grund för hur informationen ska skyddas under hela sin livscykel. Lämpliga och proportionella säkerhetsåtgärder ska tillämpas för att skydda informationstillgångarna och verksamhetssystemen.

Målsättning

Informationssäkerhetsarbetet ska:

- bidra till att verksamheterna upprätthåller hög funktionalitet, kvalitet och effektivitet samt säkerställa invånarnas rättigheter och personliga integritet,
- bidra till kommunens förmåga att förebygga, upptäcka och hantera informationssäkerhetsrelaterade hot, incidenter och kriser samt upprätthålla ett högt förtroende för informationshantering och IT-system,
- stödja kommunens ledning så att underlag för uppföljning och prioritering av behövliga säkerhetsåtgärder finns,
- säkerställa ett lämpligt och proportionellt skydd för hantering av informationen i verksamheterna. Skyddet ska vara anpassat till aktuell informationsklassning och gällande externa krav, interna verksamhetsbehov samt identifierade risker och hot inom cybersäkerhetsområdet, samt
- bedrivas systematiskt och riskbaserat genom ett etablerat och förvaltat ledningssystem för informationssäkerhet (LIS) i enlighet med SS-ISO/IEC 27001 och SS-ISO/IEC 27002.

Uppföljning och revidering

Kommunstyrelsen ansvarar för att uppföljning och revidering av denna policy sker årligen. I samband med revidering ska samtliga relaterade styrdokument (riktlinje och rutiner) gås igenom och vid behov uppdateras.

Informationssäkerhetspolicy för Sölvesborgs kommun

Inledning

Information är en av kommunens viktigaste tillgångar, hanteringen av den är en viktig och naturlig del i alla verksamheters dagliga arbete.

I relationer med kommuninvånare, företag och organisationer såväl som inom vår egen organisation är det viktigt att kommunen hanterar informationen korrekt, detta utgör en grund för tillit och förtroende.

Det är även viktigt att informationen är tillgänglig när den behövs och att känslig information skyddas för att vi skall kunna fullgöra vårt uppdrag i samhället.

Arbetet med informationssäkerhet ska vara långsiktigt och kontinuerligt, omfatta alla delar av kommunens verksamheter och alla de informationstillgångar som vi äger eller hanterar.

Syfte

Syftet med policyn är att vägleda Sölvesborgs kommun med inriktning och stöd. Arbetet med informationssäkerhet och behandling av personuppgifter ska vara systematiskt och strukturerat baserat på nedanstående mål för informationssäkerhet. Policyn gäller för all informationshantering i kommunen oavsett om den hanteras manuellt eller med IT-stöd och är en del av säkerhetsskyddet.

Mål

- Målet med informationssäkerhetsarbetet är att säkerställa ett lämpligt skydd för informationen i verksamheterna. Skyddet ska vara anpassat till skyddsvärde, risk och lagkrav.
- Informationssäkerhetsarbetet ska främja verksamheternas funktionalitet, kvalitet och effektivitet samt invånares rättigheter och personliga integritet.
- Arbetet ska också främja kommunens förmåga att förebygga och hantera allvarliga störningar och kriser samt förtroendet för informationshantering och IT-system.
- Informationssäkerhetsarbetet ska stödja kommunens ledning så att underlag för uppföljning och prioritering finns.

- Informationssäkerhetsarbetet ska bedrivas systematiskt genom ett ledningssystem för informationssäkerhet. Det systematiska och riskbaserade arbetet med informationssäkerhet ska ske med utgångspunkt i etablerade standarder så som standardserien SS-ISO/IEC 27000.

Målgrupp

Policyn omfattar förtroendevalda, chefer, medarbetare och uppdragstagare inom Sölvesborgs kommun.

Definition av information/informationstillgång

Information finns i alla kommunens verksamheter och handlar om allt vi gör och allt vi säger. Information kan exempelvis vara text, ljud, bild, film och tal. Personuppgifter är en vanligt förekommande och skyddsvärd information.
Information finns överallt och kan förekomma i många olika former – tryckt eller skrivet på papper för hand, lagrad och hanterad elektroniskt i IT-utrustning och på lagringsmedia, lokalt eller molnbaserat, överföras med post och elektronisk utrustning, yttras i en konversation och vara en del av en persons kunskap.

Definition av informationssäkerhet

Informationssäkerhet handlar om att skydda kommunens information så att:

- informationen alltid finns när vi behöver den (**tillgänglighet**)
- informationen är korrekt och inte manipulerad eller förstörd (**riktighet**)
- endast behöriga personer kan ta del av informationen (**konfidentialitet**)
- man i efterhand kan se vem som gjort vad och när det har skett (**spårbarhet**)

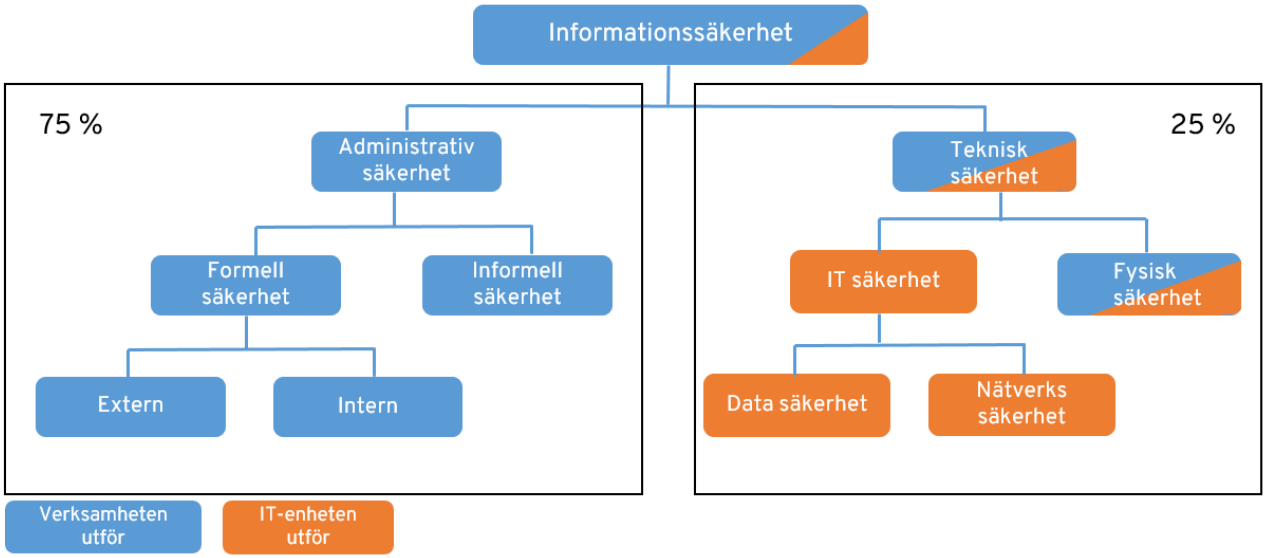

Arbetet med informationssäkerhet består av både administrativa och tekniska säkerhetsåtgärder. Som visas i bilden ovan är merparten av arbetet kopplat till de administrativa åtgärderna. Det är respektive verksamhet som ansvarar för de administrativa åtgärderna. IT-verksamheten bistår med stöd vad gäller de tekniska säkerhetsåtgärderna.

Ansvar

Ansvaret för informationssäkerhet följer det ordinarie verksamhetsansvaret. Detta gäller från ledning till den enskilde medarbetaren. Den som är ansvarig för en viss verksamhet är också ansvarig för informationssäkerheten inom verksamhetsområdet.

Som en del i informationssäkerhetsarbetet ska all information klassificeras. Varje verksamhet ska utifrån klassificering ställa krav på de aktörer som hanterar informationen, exempelvis systemansvariga samt drifts- och systemleverantörer.

Förvaltningschef - ansvarar för informationssäkerheten inom sin förvaltning, säkerställa att denna policy, inklusive tillhörande riktlinjer och instruktioner är kända och följs inom den egna verksamheten.

Anställda, förtroendevalda och uppdragstagare - ansvarar för att följa informationssäkerhetspolicyn, riktlinjerna och instruktionerna som finns samt att agera säkerhetsmedvetet.

IT verksamheten - ansvarar för att IT-säkerheten i kommunens IT-miljö är tillförlitlig och möter verksamheternas krav. IT-miljön bör även uppfylla de krav som denna informationssäkerhetspolicy och underliggande riktlinjer för informationssäkerhet ställer.

Uppföljning och revidering

Kommunstyrelsen ansvarar för att uppföljning och revidering av denna policy sker en gång varje år. I samband med revidering ska samtliga relaterade dokument gås igenom och vid behov uppdateras.

KS § Dnr 2026/246

Integritetspolicy för publicering av personuppgifter på kommunens webbplats

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer förslaget till Integritetspolicy av personuppgifter på kommunens webbplats.

Ärendet i korthet

I kommunens dataskyddsarbete och framtagande av styrdokument finns behov av styrning för hur personuppgifter hanteras på kommunens webbplats och för att säkerställa efterlevnaden av dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och övrig lagstiftning.

Beslutsunderlag

Kommunjurist Marika Nilssons tjänsteskrivelse 2026-05-04.

Integritetspolicy för publicering av personuppgifter.

KSAU § 114/2026.

KSAU § 114 Dnr 2026/246

Integritetspolicy för publicering av personuppgifter på kommunens webbplats

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer förslaget till Integritetspolicy av personuppgifter på kommunens webbplats.

Ärendet i korthet

I kommunens dataskyddsarbete och framtagande av styrdokument finns behov av styrning för hur personuppgifter hanteras på kommunens webbplats och för att säkerställa efterlevnaden av dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och övrig lagstiftning.

Beslutsunderlag

Kommunjurist Marika Nilssons tjänsteskrivelse 2026-05-04.

Integritetspolicy för publicering av personuppgifter.

Sölvesborgs kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-05-04

Dnr
2026/246

Kommunstyrelsen

Handläggare
Marika Nilsson, 0456-81 61 26
marika.nilsson@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Integritetspolicy för publicering av personuppgifter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige att fastställa förslag till Integritetspolicy av personuppgifter på kommunens webbplats.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☒ Ja, se bifogad barnchecklista.

☐ Nej, se förklaring nedan.

Ärendet i korthet

I kommunens dataskyddsarbete och framtagande av styrdokument finns behov av styrning för hur personuppgifter hanteras på kommunens webbplats och för att säkerställa efterlevnaden av dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och övrig lagstiftning.

Bedömning

Sölvesborgs kommun behöver ett styrdokument för att reglera kommunens ansvar för personuppgifter på vår webbplats. Här klargörs bland annat ansvarsfrågan, vad som kan publiceras, hur vi får publicera och hur länge.

Marika Nilsson
Kommunjurist

Bilagor

Integritetspolicy för publicering av personuppgifter

Beslut sänds till:

Kommunjuristen/dataskyddssamordnare
Dataskyddsredogörare
Förvaltningschefer
Kommunchefen

Kommunstyrelsen

Handläggare
Marika Nilsson, 0456-81 61 26
marika.nilsson@solvesborg.se

Barnchecklista

1. Förklara hur beslutet, direkt eller indirekt, påverkar barn och ungdomar.

Då policybeslutet rör kommunens hantering av publicering av personuppgifter på kommunens webbplats kan det komma att påverka barn- och unga som går i kommunens skolor.

2. Har barn/ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sina åsikter?

☐Ja
☒Nej

Förklara oavsett svar.

Beslutet innebär en reglering för vad kommunen får och inte får när det gäller publicering av personuppgifter, vilket innebär att hanteringen bör bli tryggare och säkrare.

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rum?

☒Ja
☐Nej

Förklara oavsett svar.

Syftet är att kommunens hantering av personuppgifter ska vara trygg, lämplig och säker.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Barn och unga kan uppleva att öppenheten och möjligheten att exponeras eller lägga ut t.ex. bilder eller andra uppgifter utgör trista hinder när det görs för att begränsa ur ett skyddsperspektiv.

Marika Nilsson
Kommunjurist

Anvisningar till barnchecklista

Barnets rättigheter ska beaktas vid alla kommunala beslut. Enligt FN är alla under 18 år att betrakta som barn. I beslutsunderlag ska det tydligt framgå om beslutet rör barn, hur barn påverkas av beslutet och hur barns bästa beaktats. Denna checklista är ett stöd för arbetet och en del av Barnets bästa. Checklistan kan användas vid beredning av ärenden och bifogas ärenden till nämnd.

1. Påverkar beslutet barn?

Den första frågan i checklistan handlar om att i ett tidigt skede av ärendeberedningen göra en bedömning av om beslutet påverkar barn. Oavsett svar ska det ges en förklaring av hur de berörs eller varför de inte berörs. Om ärendet/beslutet direkt eller indirekt berör eller kan få konsekvenser för enskilda barn, barn i allmänhet eller en särskild grupp av barn ska checklistan fullföljas. Detsamma gäller vid framtagande av policy, riktlinjer, föreskrifter, årlig budget och förändringar i organisation eller administration. Beslut som i första hand rör barn och/eller kan få stora konsekvenser för barn sett till barnkonventionen föranleder mer omfattande arbete och analys. En barnkonsekvensanalys kan innefatta följande steg:

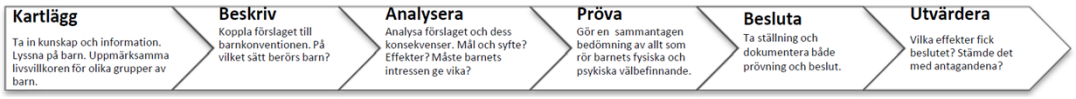

2. Har barn fått uttrycka sina åsikter?

Barn ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i de frågor barn anser att de berörs av (artikel 12). Är beslutet något som barn kan anse sig vara berörda av? Har barn fått möjlighet att uttrycka sina åsikter och fått dem beaktade? Hur? Eller: Varför inte? Barns åsikter kan fås genom personlig kontakt med barn där de är. De kan också fås genom frågeformulär eller internetomröstningar. Ungdomsrepresentanter eller andra som arbetar nära barn kan agera ombud. Ibland finns underlag med åsikter från barn (till exempel från undersökningar och forum för barns inflytande) som kan användas. När barn uttryckt sina åsikter ska de få uppföljning.

3. Hur har barns bästa beaktats?

Barnets bästa alltid ska komma i första rummet (artikel 3). Barn har fullt och lika människovärde. Barn är sårbara och behöver särskilt stöd och skydd. Rättigheterna ska tillförsäkras alla barn oavsett härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2). Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6). I att beakta barns bästa ingår till exempel att beakta barns fysiska och psykiska välbefinnande, tillämpa aktuell kunskap om barns levnadsvillkor, samverka med relevanta aktörer och ha barnperspektiv. Mer om barns bästa finns i SOU 1997:116 kap 6.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Beslutsfattare ska enligt barnkonventionen anstränga sig till det yttersta av tillgängliga resurser för att tillgodose barnets bästa (artikel 4), vilket kan innebära intressekonflikter. Sammanvägningen av relevanta intressen ska kunna visas. När barnets bästa måste ge vika för andra intressen bör kompensatoriska åtgärder övervägas.

Integritetspolicy för publicering av personuppgifter på kommunens webbplats

Syftet med denna policy

Denna integritetspolicy beskriver hur kommunen hanterar personuppgifter som publiceras på vår webbplats. Policyn gäller alla delar av webbplatsen där personuppgifter kan förekomma, till exempel nyheter, protokoll, kontaktuppgifter och bilder.

Vårt ansvar

Kommunen är personuppgiftsansvarig och ansvarar för att all publicering följer dataskyddsförordningen (GDPR), dataskyddslagen och övrig relevant lagstiftning.
Vi publicerar bara personuppgifter när det är **lagligt**, **nödvändigt** och **förenligt med vårt uppdrag som myndighet**.

Varför vi publicerar personuppgifter

Vi kan behöva publicera personuppgifter på webben för att:

- informera allmänheten om kommunens beslut, verksamhet och service
- uppfylla krav i lag (exempelvis offentlighetsprincipen och kommunallagen)
- tillhandahålla kontaktuppgifter till medarbetare och förtroendevalda
- kommunicera viktiga händelser, evenemang och aktiviteter

Vi publicerar aldrig fler uppgifter än vad som behövs för ändamålet.

Vilka personuppgifter vi kan publicera

Exempel på personuppgifter som kan förekomma på webbplatsen:

- namn
- befattning eller roll
- arbetskontaktuppgifter
- porträttbilder eller bilder från verksamhet
- uppgifter i protokoll, kallelser och andra offentliga handlingar

Känsliga personuppgifter

Känsliga personuppgifter (t.ex. hälsa, religiös övertygelse, politiska åsikter) publiceras endast om:

- det krävs enligt lag, eller
- personen har samtyckt uttryckligen.

Vi gör alltid en intresseavvägning och publicerar inte känsliga uppgifter om det kan innebära risker för den enskilde.

Rättslig grund för publiceringen

De rättsliga grunder som kommunen normalt använder för publicering på webb är:

- **Uppgift av allmänt intresse** (art. 6.1 e GDPR)
- **Rättslig förpliktelse** (art. 6.1 c GDPR) – t.ex. lagkrav på att lämna insyn
- **Samtycke** (art. 6.1 a GDPR) – används främst vid bilder i verksamhet där ingen laglig skyldighet finns

När publicering sker med stöd av samtycke kan samtycket när som helst återkallas.

Bilder och film

Bilder och film på identifierbara personer publiceras med följande försiktighetsåtgärder:

- Vid verksamhetsbilder (t.ex. skola, äldreomsorg) inhämtas samtycke där så krävs.
- Vi bedömer alltid att publiceringen är lämplig och trygg för de personer som syns.
- Barns integritet har alltid särskilt starkt skydd.

Hur länge uppgifterna finns kvar

Personuppgifter på webben sparas inte längre än nödvändigt för det syfte de publicerats för.
Vi tar bort, gallrar eller anonymiserar information enligt:

- kommunens dokumenthanteringsplan
- Dataskyddsförordningens krav på lagringsminimering
- eventuella särskilda gallringsbeslut

Protokoll och andra handlingar som enligt lag ska bevaras ligger kvar, men kan i vissa fall kompletteras med skyddsåtgärder (t.ex. maskning i webbutgåvan).

Dina rättigheter

Du har rätt att:

- få veta vilka uppgifter om dig som publicerats
- begära rättelse av felaktiga uppgifter
- begära att vi tar bort uppgifter som inte längre är nödvändiga
- invända mot publiceringen när vi stödjer oss på allmänt intresse

Vi prövar alltid dina rättigheter mot lagkrav och kommunens skyldigheter som myndighet.

Kontakt

Om du har frågor om publicerade personuppgifter eller vill utöva dina rättigheter kan du kontakta:

Kommunens dataskyddsombud

Therese Jigsved, förbundsjurist på Sydarkivera
Telefon: 0472-39 10 16
E-post: therese.jigsved@sydarkivera.se

KS § Dnr 2026/240

Antagande av detaljplan för del av Sölve 24:10

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar detaljplan för del av Sölve 24:10.

Ärendet i korthet

Byggnadsnämnden beslutade § 30/2026 om att föreslå kommunfullmäktige att anta detaljplan för del av Sölves 24:10.

Bakgrund

Planområdet är beläget utmed Tranvägen i Sölve.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra bostäder på del av fastigheten Sölve 24:10 i form av radhus/kedjehus eller mindre flerbostadshus i upp till max två våningar. De nya bostäderna nås via infart från Tranvägen. Lokalt omhändertagande av dagvatten sker inom kvartersmarken.

Utmed Tranvägen och Lomvägen planläggs allmän platsmark natur, för att bevara gröna samband, befintlig trädallé och stenmur.

Sölvesborgshem AB ansökte 2023-10-04 om planbesked för bostäder på fastigheten Sölve 24:10. Byggnadsnämnden beslutade 2023-12-07 (§96) att pröva ansökan i en detaljplaneprocess.

Samråd har enligt Byggnadsnämndens beslut 2025-03-27 § 34 genomförts under tiden 2025-04-07 till 2025-05-06. Sammanlagt inkom 18 skriftliga yttranden (varav en protestlista med över 130 namnunderskrifter), vilka sammanställts och kommenterats i samrådsredogörelsen.

Granskning har enligt byggnadsnämndens beslut 2026-01-22 § 6 genomförts under tiden 2026-02-02 till 2026-02-25. Sammanlagt inkom 14 skriftliga yttranden vilka sammanställts och kommenterats i granskningsutlåtandet.

Beslutsunderlag

BN § 30/2026.

KSAU § 115/2026.

KSAU § 115 Dnr 2026/240

Antagande av detaljplan för del av Sölve 24:10

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige antar detaljplan för del av Sölve 24:10.

Ärendet i korthet

Byggnadsnämnden beslutade § 30/2026 om att föreslå kommunfullmäktige att anta detaljplan för del av Sölves 24:10.

Bakgrund

Planområdet är beläget utmed Tranvägen i Sölve.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra bostäder på del av fastigheten Sölve 24:10 i form av radhus/kedjehus eller mindre flerbostadshus i upp till max två våningar. De nya bostäderna nås via infart från Tranvägen. Lokalt omhändertagande av dagvatten sker inom kvartersmarken.

Utmed Tranvägen och Lomvägen planläggs allmän platsmark natur, för att bevara gröna samband, befintlig trädallé och stenmur.

Sölvesborgshem AB ansökte 2023-10-04 om planbesked för bostäder på fastigheten Sölve 24:10. Byggnadsnämnden beslutade 2023-12-07 (§96) att pröva ansökan i en detaljplaneprocess.

Samråd har enligt Byggnadsnämndens beslut 2025-03-27 § 34 genomförts under tiden 2025-04-07 till 2025-05-06. Sammanlagt inkom 18 skriftliga yttranden (varav en protestlista med över 130 namnunderskrifter), vilka sammanställts och kommenterats i samrådsredogörelsen.

Granskning har enligt byggnadsnämndens beslut 2026-01-22 § 6 genomförts under tiden 2026-02-02 till 2026-02-25. Sammanlagt inkom 14 skriftliga yttranden vilka sammanställts och kommenterats i granskningsutlåtandet.

Beslutsunderlag

BN § 30/2026.

BN § 30 Dnr 2023/79

Detaljplan för del av Sölve 24:10 - Godkännande inför antagande

BESLUT

Planhandlingarna godkänns.

Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplanen.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

Ja, se barnchecklista bland beslutsunderlag.

Ärendet i korthet

Planområdet är beläget utmed Tranvägen i Sölve.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra bostäder på del av fastigheten Sölve 24:10 i form av radhus/kedjehus eller mindre flerbostadshus i upp till max två våningar. De nya bostäderna nås via infart från Tranvägen. Lokalt omhändertagande av dagvatten sker inom kvartersmarken.

Utmed Tranvägen och Lomvägen planläggs allmän platsmark natur, för att bevara gröna samband, befintlig trädallé och stenmur.

Bakgrund

Sölvesborgshem AB ansökte 2023-10-04 om planbesked för bostäder på fastigheten Sölve 24:10. Byggnadsnämnden beslutade 2023-12-07 (§96) att pröva ansökan i en detaljplaneprocess.

Samråd har enligt Byggnadsnämndens beslut 2025-03-27 § 34 genomförts under tiden 2025-04-07 till 2025-05-06. Sammanlagt inkom 18 skriftliga yttranden (varav en protestlista med över 130 namnunderskrifter), vilka sammanställts och kommenterats i samrådsredogörelsen.

Granskning har enligt byggnadsnämndens beslut 2026-01-22 § 6 genomförts under tiden 2026-02-02 till 2026-02-25. Sammanlagt inkom 14 skriftliga yttranden vilka sammanställts och kommenterats i granskningsutlåtandet.

Bedömning

Detaljplanens utformning har anpassats för att harmoniera med den befintliga villabebyggelsen och komplettera området med en annan bostadstyp. Genom att begränsa nockhöjden och takvinkel, reglera byggnadsytan och bevara en viss andel grönytor säkerställs det att den nya bebyggelsen passar in i omgivningen utan att dominera stadsbilden.

Planområdet innehåller biotopskyddad trädallé utmed Tranvägen och Lomvägen och en stenmur av kulturhistoriskt värde. Dessa strukturer bevaras inom allmän plats natur. Trädallén avgränsar till viss del området visuellt från Tranvägen. Genom att behålla dessa ytor som allmän platsmark, säkerställs även tillgången till omgivande grönområden. Vidare har hänsyn till ekosystemtjänster tagits genom att minimera andelen hårdgjorda ytor och främja dagvatteninfiltration.

Detaljplanens genomförande bedöms inte medföra en sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap 3 § miljöbalken.

Planförslaget är förenligt med Sölvesborgs kommuns översiktsplan 2050 samt länsstyrelsens granskningsyttrande över denna.

Beslutsunderlag

Planeringsarkitekt Karoline L. Bengtssons tjänsteskrivelse 2026-04-13

Barnchecklista

Planbeskrivning

Plankarta

Samrådsredogörelse

Granskningsutlåtande

Undersökning (UBMP), rev 2026-01-08

Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10, Strategiska avdelningen 2026-01-08

PM angående behovet av naturvärdesinventering, rapport Miljöförbundet Blekinge Väst, 2025-11-06

Dagvattenutredning, Sweco 2025-03-10

Trafikbullerutredning, Sweco 2025-01-31

Trädbesiktning 2024-03-10

_____

Exp.

Planeringsarkitekt KLB
Kommunfullmäktige

Byggnadsnämnden

Handläggare
Karoline Lindén Bengtsson, 0456-81 60 73
karoline.lindenbengtsson@solvesborg.se

Mottagare

Detaljplan för (del av) Sölve 24:10, Nya bostäder vid Tranvägen –godkännande inför antagande

Förslag till beslut

Planhandlingarna godkänns inför antagande.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☒ Ja, se bifogad barnchecklista.

Ärendet i korthet

Planområdet är beläget utmed Tranvägen i Sölve.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra bostäder på del av fastigheten Sölve 24:10 i form av radhus/kedjehus eller mindre flerbostadshus i upp till max två våningar. De nya bostäderna nås via infart från Tranvägen. Lokalt omhändertagande av dagvatten sker inom kvartersmarken.

Utmed Tranvägen och Lomvägen planläggs allmän platsmark natur, för att bevara gröna samband, befintlig trädallé och stenmur.

Bakgrund

Sölvesborgshem AB ansökte 2023-10-04 om planbesked för bostäder på fastigheten Sölve 24:10. Byggnadsnämnden beslutade 2023-12-07 (§96) att pröva ansökan i en detaljplaneprocess.

Samråd har enligt Byggnadsnämndens beslut 2025-03-27 § 34 genomförts under tiden 2025-04-07 till 2025-05-06. Sammanlagt inkom 18 skriftliga yttranden (varav en protestlista med över 130 namnunderskrifter), vilka sammanställts och kommenterats i samrådsredogörelsen.

Granskning har enligt byggnadsnämndens beslut 2026-01-22 § 6 genomförts under tiden 2026-02-02 till 2026-02-25. Sammanlagt inkom 14 skriftliga yttranden vilka sammanställts och kommenterats i granskningsutlåtandet.

Bedömning

Detaljplanens utformning har anpassats för att harmoniera med den befintliga villabebyggelsen och komplettera området med en annan bostadstyp. Genom att begränsa nockhöjden och takvinkel, reglera byggnadsytan och bevara en viss andel grönytor säkerställs det att den nya bebyggelsen passar in i omgivningen utan att dominera stadsbilden.

Planområdet innehåller biotopskyddad trädallé utmed Tranvägen och Lomvägen och en stenmur av kulturhistoriskt värde. Dessa strukturer bevaras inom allmän plats natur. Trädallén avgränsar till viss del området visuellt från Tranvägen. Genom att behålla dessa ytor som allmän platsmark, säkerställs även tillgången till omgivande grönområden. Vidare har hänsyn till ekosystemtjänster tagits genom att minimera andelen hårdgjorda ytor och främja dagvatteninfiltration.

Detaljplanens genomförande bedöms inte medföra en sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap 3 § miljöbalken.

Planförslaget är förenligt med Sölvesborgs kommuns översiktsplan 2050 samt länsstyrelsens granskningsyttrande över denna.

Karoline Lindén Bengtsson
Planeringsarkitekt

Bilagor

- Planbeskrivning
- Plankarta
- Samrådsredogörelse
- Granskningsutlåtande
- Undersökning (UBMP), rev 2026-01-08
- Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10, Strategiska avdelningen 2026-01-08
- PM angående behovet av naturvärdesinventering, rapport Miljöförbundet Blekinge Väst, 2025-11-06
- Dagvattenutredning, Sweco 2025-03-10
- Trafikbullerutredning, Sweco 2025-01-31
- Trädbesiktning 2024-03-10

Beslut sänds till:

Planeringsarkitekt
Kommunfullmäktige

Sölvesborgs kommun

BARNCHECKLISTA

Datum
2026-04-13

Dnr
2023/79

Byggnadsnämnden

Handläggare
Karoline Lindén Bengtsson, 0456-81 60 73
karoline.lindenbengtsson@solvesborg.se

Mottagare

Barnchecklista Detaljplan för (del av) Sölve 24:10, Nya bostäder vid Tranvägen

1. Förklara hur beslutet, direkt eller indirekt, påverkar barn och ungdomar.

Planområdet är idag obebyggt. Tidigare har det funnits en lekplats med bland annat en bollplan på delar av ytan, men den är sedan 2023 borttagen efter politiskt beslut.

Detaljplaneförslaget innebär att mark som idag utgörs av natur med möjlighet till utomhusvistelse, naturlek och rekreation kommer kunna exploateras med bostadsbebyggelse.

Samtidigt som detaljplanen gör det möjligt för en annan typ av bostadsform, med hyresrätter, vilket kompletterar och breddar det befintliga bostadsutbudet i området, säkerställs även grönytor utmed Tranvägen och Lomvägen som allmän plats vilket möjliggör fortsatt tillgång till naturmiljöer.

2. Har barn/ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sina åsikter?

Under samråd och granskning har allmänheten fått möjlighet att lämna synpunkter på förslaget genom att förslaget skickats ut till intillboende. Det har kommit in synpunkter även från barn och unga genom en gemensam protestlista från boende i hela Sölveområdet (136 underskrifter, vuxna och barn).

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rum?

Inom ramen för detaljplaneförslaget har hänsyn tagits till barns behov genom säkerställandet av en god bebyggd miljö och breddat bostadsutbud samt säkerställande av fortsatt allmänt tillgänglig natur i delar av området.

Naturytorna har lagts utmed Tranvägen och Lomvägens förlängning och säkerställer samband mellan grönstrukturerna i närområdet för att möjliggöra vardagsrekreation, rörelse och vistelse i grönmiljö.

Den allmänna platsmarken säkerställer även att kommunen fortsatt har rådighet över grönytorna och att utrymme finns för framtida möjlighet att

kunna uppföra en eventuell ny lekplats ifall sådant beslut skulle tas i framtiden. Förslaget reglerar/tvingar dock inte fram en sådan, utan möjliggör.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Delar av allmän platsmark för natur/park planläggs som kvartersmark för bostadsbebyggelse.

Karoline Lindén Bengtsson
Planeringsarkitekt

Sölvesborgs kommun

Strategiska avdelningen

PLANBESKRIVNING

Datum
2026-04-13

Diarienummer
2023/79

Planbeskrivning

Antagandehandling

Detaljplan för (del av) Sölve 24:10, Nya bostäder vid Tranvägen i Sölve, Sölvesborgs kommun

Sida 745 av 1973

Innehåll

1 Inledning ... 3

1.1 Bakgrund, ansökan och uppdrag ... 3
1.2 Planhandlingar ... 3
1.3 Planprocessen ... 3
1.4 Tidplan ... 3
1.5 Medverkande ... 4

2 Detaljplanens syfte ... 4

3 Beskrivning av detaljplanen ... 4

3.1 Planområdets läge och omfattning ... 4
3.2 Detaljplanens huvuddrag ... 5
3.3 Allmän plats ... 5
3.4 Kvartersmark ... 6
3.5 Teknisk försörjning ... 8
3.6 Genomförandetid ... 10

4 Överväganden till grund för planens utformning ... 10

Motiv till detaljplanens regleringar ... 11

4.1 Användning av mark och vatten ... 11
4.2 Egenskapsbestämmelser för allmän platsmark ... 11
4.3 Egenskapsbestämmelser för kvartersmark ... 11
4.4 Egenskapsbestämmelser för hela planområdet ... 12

5 Genomförandefrågor ... 13

5.1 Fastighetsrättsliga frågor ... 13
5.2 Tekniska frågor ... 13
5.3 Ekonomiska frågor ... 13
5.4 Organisatoriska frågor ... 13
5.5 Dispenser ... 13

6 Planeringsförutsättningar ... 14

6.1 Kommunala förutsättningar ... 14
6.2 Regionala förutsättningar ... 14
6.3 Riksintressen (inkl. Natura 2000) ... 16
6.4 Hushållningsbestämmelser enligt 3 kap. miljöbalken ... 16
6.5 Miljökvalitetsnormer ... 16
6.6 Mellankommunala intressen ... 17
6.7 Fysisk miljö ... 17
6.8 Hälsa och säkerhet ... 19
6.9 Geotekniska förhållanden ... 19
6.10 Hydrologiska förhållanden ... 19
6.11 Klimat ... 20
6.12 Service ... 20
6.13 Teknisk försörjning ... 20
6.14 Trafik ... 20

7 Planeringsunderlag ... 21

7.1 Undersökning om betydande miljöpåverkan ... 21
7.2 Särskilt beslut om betydande miljöpåverkan ... 21
7.3 Utredningar och inventeringar ... 22

8 Konsekvenser ... 22

1 Inledning

1.1 Bakgrund, ansökan och uppdrag

Sölvesborgshem AB ansökte 2023-10-04 om planbesked för bostäder på fastigheten Sölve 24:10. Byggnadsnämnden beslutade 2023-12-07 (§96) att pröva ansökan i en detaljplaneprocess.

1.2 Planhandlingar

Planbeskrivning (denna handling), 2026-04-13
Plankarta, 2026-04-13
Grundkarta, 2026-01-08
Samrådsredogörelse 2026-01-12
Granskningsutlåtande 2026-04-13

Utredningar och andra förutsättningar redovisas i avsnitten *Planeringsunderlag* samt *Planeringsförutsättningar*.

1.3 Planprocessen

Kommunen tar fram detaljplaner för att reglera mark- och vattenanvändning samt bebyggelse. Planen består av en juridiskt bindande plankarta med bestämmelser om placering, utformning och utförande. En planbeskrivning ingår för att förtydliga innehållet av plankartan, men är inte juridiskt bindande.

Processen för att upprätta en detaljplan är reglerad i Plan- och bygglagen (PBL). Det är en demokratisk process med lagstadgat krav på allmänhetens insyn och medverkan, där enskilda och allmänna intressen vägs mot varandra och lämpligheten av förslaget till markanvändningen prövas.

1.3.1 Planförfarande

Detaljplanen upprättas enligt standardförfarande i enlighet med plan- och bygglagen (2010:900) och Boverkets föreskrifter (BFS 2020:5, BFS 2020:8). Under samråd och granskning finns handlingarna i kommunhuset och på kommunens hemsida. Beslutet vinner laga kraft tre veckor efter att byggnadsnämndens justerade protokoll anslagits, om det inte överklagas.

1.4 Tidplan

Tidplanen är preliminär och kan ändras. Samråd har hållits under 2:a kvartalet 2025 och granskning skedde under 1:a kvartalet 2026. Planen kan antas och vinna laga kraft tidigast under 2:a kvartalet 2026.

1.5 Medverkande

Planen har utarbetats av strategiska avdelningens planenhet i samarbete med samhällsbyggnadsförvaltningen, Sölvesborg Energi, Sölvesborgshem och Miljöförbundet Blekinge Väst.

2 Detaljplanens syfte

Detaljplanen syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse inom fastigheten i form av radhus/kedjehus eller mindre flerbostadshus i upp till max två våningar. Det kompletterar och breddar bostadsutbudet i den villabebyggelse som finns i bostadsområdet idag. En infart anläggs från Tranvägen med en samlad parkeringsyta. Dagvattenhanteringen sker med fördröjnings- och infiltrationsyta inom kvartersmarken. Befintlig trädallé och stenmur bevaras i ett grönstråk utmed Tranvägen och Lomvägen.

3 Beskrivning av detaljplanen

Detta avsnitt redovisar detaljplanens huvuddrag och de förändringar som möjliggörs i området samt de överväganden som legat till grund detaljplanens utformning.

3.1 Planområdets läge och omfattning

Planområdet omfattar del av fastigheten Sölve 24:10 och är beläget vid Tranvägen, i ett befintligt bostadsområde i Sölve. Området gränsar i norr och söder till befintliga villatomter, i öst till Tranvägen med trädallé och stenmur, samt i väst till Ljungaviksvägen där en vall skiljer vägen från planområdet. Planområdet är ca 6000 m^2 stort.

Bild ovan: Kartbild och ortofoto över planområdet med omgivning. Planområdet markerat med orange streckad linje.

Markägoförhållanden

Fastigheten Sölve 24:10 ägs av Sölvesborgs kommun och Sölvesborgshem har option på att köpa berörd mark.

3.2 Detaljplanens huvuddrag

Planförslaget innebär att en del av den tidigare allmänna park- och lekplatsmarken, som innehöll en bollplan (nedlagd 2023 efter politiskt beslut), omvandlas till kvartersmark för bostäder. På kvartersmarken tillåts bebyggelse i 1–2 våningar, främst som radhus och mindre flerbostadshus.

Lokalt omhändertagande av dagvatten sker inom kvartersmarken i form av torrdamm samt regnbädd för fördröjning och rening. Skyfallsbreddning sker på allmän platsmark; natur.

Längs med Tranvägen och Lomvägen planläggs allmän plats natur för att bevara gröna samband, befintlig trädallé och stenmur, samt fortsatt möjliggöra allmän tillgång till grönytor i området och utrymme för eventuella framtida lekytor.

De nya bostäderna nås via infart från Tranvägen, placerad med hänsyn till stenmuren och allén vid befintlig öppning i den norra delen av planområdet.

Genomförandet av detaljplanen bedöms inte medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 3 § miljöbalken. Planen är förenlig med översiktsplanen samt länsstyrelsens granskningsyttrande över denna.

3.3 Allmän plats

3.3.1 Huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för den allmänna platsen.

3.3.2 Natur

En del av planområdet planläggs som natur, vilket innebär ett grönområde utan omfattande anläggning eller skötselbehov. Genom att behålla ytan som allmän platsmark säkerställs tillgången till grönområden från Tranvägen och möjligheten till framtida lekytor bibehålls.

En cirka 15 meter bred naturzon föreslås för att bevara trädallé och stenmur längs Tranvägen samt utmed Lomvägens förlängning i söder. Zonens bredd är anpassad för att undvika skador på trädens rotzon. Om åtgärder behöver genomföras som kan riskera att skada träd i allén krävs dispens från biotopskyddet. Även stenmurar som inte omfattas av biotopskydd har högt natur- och kulturhistoriskt värde och bör hanteras varsamt. Mindre ingrepp, exempelvis en öppning eller breddning, kan ofta genomföras utan att orsaka någon betydande skada. För öppningar eller breddningar på max fem meter finns rekommenderade försiktighetsmått, *se avsnitt 6.7.3 Landskapsbild, grönstruktur och naturmiljö.*

3.4 Kvartersmark

3.4.1 Bostadsbebyggelse

Kvartersmarken, ca 3100 m^2, planläggs för bostadsändamål med anslutning till Tranvägen. Planförslaget tillåter en byggrätt på 30 % av fastighetsarean inom användningsområdet. Nockhöjden begränsas till max 9 meter, vilket ger möjlighet till bebyggelse i 1–2 våningar. Tak utformas som sadeltak med en takvinkel på minst 24 grader.

Målet är att komplettera den omgivande miljön, som främst består av enplansvillor, och skapa utrymme för andra upplåtelseformer, samtidigt som byggnadsskalan harmoniserar med den befintliga bebyggelsen.

Ovan visas ett par illustrationer över möjlig ny bebyggelse, radhus eller flerbostadshus, ca 8-10 lägenheter på mellan 50-70 m^2. Parkering, tillfart samt yta för dagvattenhantering placeras i norr. Planområdet markerat med röd streckad linje.

Nedan visas några volymstudier över möjlig bebyggelse i två våningar, utifrån illustrationen till vänster. Vypunkter A-C.

Vy B från nordöst och vy C från sydöst visar hur befintlig trädallé avskärmar ny bebyggelse från Tranvägen och Lomvägen.

3.4.2 Grönytor

Andelen hårdgjorda ytor och byggrätt regleras för att säkerställa plats för uteplatser, gemensamma grönytor, exempelvis för odlingslotter, samt för dagvattenhantering.

Plankartan reglerar att minst 40 % av fastighetsarean ska utgöras av genomsläppliga material. Det innebär att kvartersmarken till stor del kommer att utgöras av gröna ytor eller grus.

I norra delen av kvarteret föreslås en 3 meter bred planteringszon som en visuell avgränsning mellan grannfastigheten och föreslagen infart/ parkeringsyta. Planteringen kan förslagsvis utgöras av häggmispel.

3.4.3 Trafik och parkering

Angöring till de nya bostäderna sker från Tranvägen via en gemensam in- och utfart. Parkering anordnas inom kvartersmark enligt kommunens parkeringsnorm, vilket innebär cirka 7–16 platser beroende på lägenhetsstorlek och bostadsform. Parkeringen kan utformas samlat och med material som minimerar hårdgjorda ytor.

Planförslaget bedöms generera cirka fem fordonsrörelser per bostad och dygn. Beroende på antal bostäder (scenarier mellan åtta och sexton bostäder har studerats) motsvarar det ett tillskott på ungefär 40–80 fordonsrörelser per dygn. Trafiken fördelas mellan Lomvägen och Doppingvägen enligt dagens riktning, där ungefär lika stor del av trafiken körs norrut som söderut.

Bullerberäkningar visar att ekvivalenta ljudnivåer ökar något men ligger fortsatt med god marginal under gällande riktvärden för ny och befintlig bostadsbebyggelse. Maximal ljudnivå bedöms inte förändras jämfört med idag. *Se Trafik-PM.*

3.5 Teknisk försörjning

3.5.1 Vatten och spillvatten

Planområdet ligger till viss del inom befintliga verksamhetsområden för allmänt VA. Området kan anslutas till allmänna VA-ledningar i Tranvägen.

3.5.1 Dagvatten

I samband med framtagandet av planförslaget har dagvatten- och skyfallssituationen utretts. Planområdet lutar mot nordväst och utgörs idag av naturmark.

Dagvattnet hanteras inom kvartersmark genom öppna lösningar med fördröjningsytor. Dagvatten från parkeringen till en regnbädd för rening, medan övrigt dagvatten avleds till en fördröjningsyta i nordväst inom kvartersmark.

Fördröjningsytan utformas som en grund, medeldjup 30 cm, torrdamm – en nedsänkt grönyta som kan hantera regn och nyttjas som park- eller gårdsyta under torra perioder. Nödvändig fördröjningsvolym för exploateringen är 27 m^3, vilket hanteras genom en 90 m^2 stor yta med makadam i botten. Dagvatten från bostäder och gröna ytor bedöms ha god kvalitet och renas ytterligare i torrdammen.

Regnbädden vid parkeringen fördröjer och renar 12 m^3 dagvatten från trafikerade ytor. Vattnet kan sedan avledas till fördröjningsytan i väst eller kommunalt dagvattennät i öst, där reningsbehovet styr dimensioneringen. Regnbädden bidrar även till grönska och biologisk mångfald, och befintliga träd kan integreras.

Höjdsättning inom kvartersmarken görs vid projektering utifrån områdets naturliga lutning mot nordväst, så att vattnet, vid större regnhändelser, leds längs vägar och diken mot naturmarken i väst. Inom allmän plats kan breddning av ytvatten ske vid skyfall och ledas vidare norrut den naturliga flödesvägen. Ett grunt dike föreslås inom kvartersmarken längs dess södra gräns för att skydda ny bebyggelse från eventuella inkommande flöden.

Dagvatten från förorenade ytor renas i regnbädden, medan större delen av dagvattnet förväntas infiltrera lokalt. Då särskilda reningsanläggningar planeras och dagvatten till största delen hanteras genom infiltration bedöms ingen påverkan på ytvattenrecipienter uppstå, och miljökvalitetsnormerna kan upprätthållas. Se vidare *Dagvatten- och skyfallsutredning, Sweco 2025-03-10.*

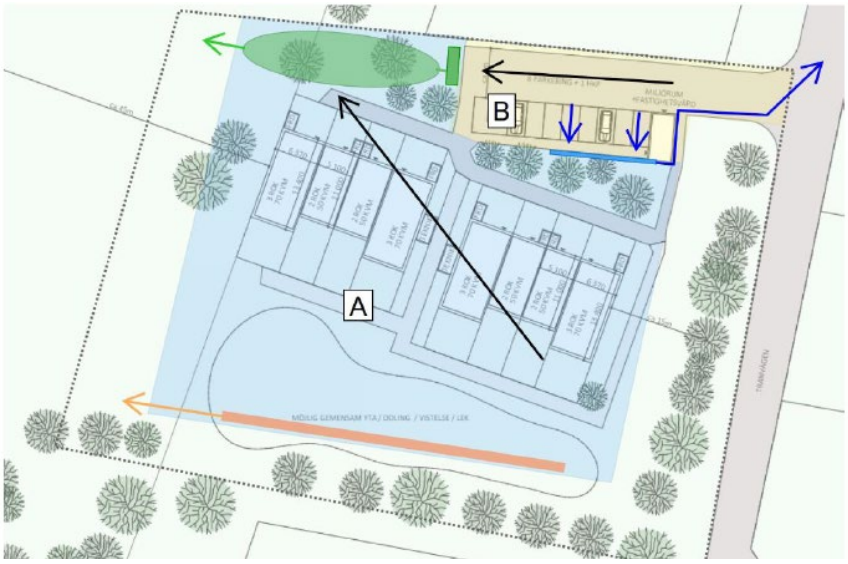

Bild ovan hämtad ur dagvattenutredningen visar översiktligt förslag till dagvatten-hantering. Grön oval visar föreslagen fördröjningsyta i nordväst som tar hand om dagvattnet från område A, grön pil avrinningsriktning. Grön och blå rektangel visar möjliga placeringar av regnbädd vid parkeringen (område B),blå pil avrinnings-riktning. Orange linje visar avskärande konstruktion för att skydda ny bebyggelse från inkommande flöden söderifrån. Svarta pilar visar övergripande den naturliga flödesriktningen. Bild: SWECO

3.5.2 El, fiber, fjärrvärme

Sölvesborg Energi ansvarar för elnätet inom Sölvesborg och Sölve. Planområdet kan anslutas till befintlig el- och fiberinfrastruktur. Laddinfrastruktur för elfordon ska tillgodoses vid ny- och ombyggnad, vilket bedöms vara möjligt i området och hanteras vid bygglov.

3.5.1 Avfall

Avfallshanteringen sköts av Västblekinge Miljö AB (VMAB) och utformning/placering av miljörum för källsortering sker i samråd med dem. Förslagsvis nära infarten mot Tranvägen, för att underlätta tömning för avfallsfordon och minimera behovet av backning. En byggrätt för komplementbyggnad, till exempel miljöhus, föreslås vid infarten, ca 10 meter från Tranvägen, för att möjliggöra en utformning med hämtning från gatan.

3.5.2 Posthantering

Vid nybyggnation av radhus placeras postlådor vid områdets infart. För flerbostadshus placeras postboxar på entréplan. Utformningen av posthanteringen sker i samråd med PostNord för en effektiv lösning.

3.6 Genomförandetid

Genomförandetiden för planen är 5 år från att den vinner laga kraft, vilket bedöms som tillräcklig tid för utbyggnad enligt planförslaget. Efter 5 år fortsätter planen att gälla till dess den upphävs, ersätts eller ändras.

4 Överväganden till grund för planens utformning

Stadsbild och anpassning till befintlig bebyggelse

Detaljplanens utformning har anpassats för att harmoniera med den befintliga villabebyggelsen i området trots att detaljplanen möjliggör en annan bostadstyp. Genom att begränsa nockhöjden och takvinkel, reglera byggnadsytan och föreskriva en viss andel grönytor säkerställs att den nya bebyggelsen passar in i omgivningen utan att dominera stadsbilden. Den befintliga trädallén i öster avgränsar till viss del området visuellt från Tranvägen.

Bevarande av naturvärden och ekosystemtjänster

Planområdet innehåller en biotopskyddad trädallé och en stenmur av kulturhistoriskt värde. Planutformningen har därför säkerställt att dessa element bevaras genom att avsätta en 15 meter bred naturzon. Vidare har planeringen tagit hänsyn till ekosystemtjänster genom att minimera andelen hårdgjorda ytor och främja dagvatteninfiltration och fördröjning inom kvartersmarken, samt skyfallsbreddning inom allmän plats Natur.

Motiv till detaljplanens regleringar

Nedan följer en lista på planbestämmelserna och deras motiv:

4.1 Användning av mark och vatten

4.1.1 Allmän plats

NATUR

En ca 15 meter bred naturzon planläggs för att bevara trädallén och stenmuren längs Tranvägen i öster samt utmed Lomvägens förlängning i söder. Genom att hålla denna yta som allmän platsmark säkerställs allmänhetens tillgång till grönområden.

Användningen natur gäller för grönområden med begränsad skötsel, inklusive friväxande vegetation, samt mindre park-, vatten- och friluftsanläggningar och andra komplement till naturområdet.

4.1.2 Kvartersmark

Bostäder

Syftet är att reglera uppförande av bostäder, främst radhus och/eller flerbostadshus, med tillhörande komplementbyggnader. Parkering ska anordnas inom kvartersmarken. Området är lokaliserat med hänsyn till den befintliga bebyggelsen, trädallén och trafikbuller från Ljungaviksvägen.

4.2 Egenskapsbestämmelser för allmän platsmark

allé$_1$ Befintlig biotopskyddad allé.

Syftet är att uppmärksamma den enligt 7 kap. 11 § miljöbalken biotopskyddade och karaktärsskapande trädallén utmed den låga stenmuren/stenraden. Biotopskyddet innebär att åtgärder som kan skada eller ta bort träd i allén kräver dispens från Länsstyrelsen.

q$_1$-Stenmur ska bevaras. Öppningar får göras för allmänna gångstigar, ledningar eller andra anläggningar för allmänhetens behov.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att befintliga stenmurar bevaras. Stenmurar bidrar till områdets karaktär, natur och spår från tidigare landsbygdsmiljö. Åtgärder ska utföras med försiktighet. Se avsnitt *6.7.1 Landskapsbild, grönstruktur och naturmiljö.*

4.3 Egenskapsbestämmelser för kvartersmark

[prickmark] Marken får inte förses med byggnad

Syftet är att förhindra att bebyggelse placeras för nära grannfastigheter samt underlätta för underhåll av byggnader inom den egna fastigheten. Mot norr är prickmarken 10 meter bred. Dessutom säkerställer den kvarterets angöring mot Tranvägen.

[korsmark] Marken får endast bebyggas med komplementbyggnad
Syftet är att möjliggöra miljöhus i närhet till gata för att underlätta för renhållningsfordon.

n_1 plantering
Syftet är att genom en 3 meter bred planteringsyta avskärma tillfart och parkeringsyta till ny bebyggelse, med hänsyn till angränsande bostadsfastighet i norr.

h_1 Högsta nockhöjd på huvudbyggnad är 9,0 m
Syftet är att begränsa huvudbyggnadens höjd och anpassa bebyggelsen till den omgivande miljön. Nockhöjd på 9 meter möjliggör för 1-2 våningar.

h_2 Högsta nockhöjd på komplementbyggnad är 4,5 m
Syftet är att begränsa komplementbyggnaders höjd så att de underordnas huvudbyggnaden och anpassas till den omgivande miljön.

o_1 Minsta takvinkel för huvudbyggnad är 24 grader
Syftet är att undvika platta tak för att anpassa utformningen av bebyggelsen till den omgivande miljön.

e_1 Största byggnadsarea är 30% av fastighetsarean
Syftet är att reglera hur mycket av kvartersmarken som får bebyggas.

b_1 Minst 40,0 % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig
Syftet är att begränsa andelen hårdgjorda ytor för att möjliggöra infiltration av dagvatten inom fastigheten i enlighet med dagvattenutredningen.

f_1 Endast radhus och/eller flerbostadshus
Syftet är att säkerställa att området bebyggs med radhus och/eller flerbostadshus så att bebyggelsen kompletterar och breddar befintligt bostadsutbud.

f_2 Tak på huvudbyggnad ska utformas som sadeltak
Syftet är att anpassa utformningen av bebyggelsen till den omgivande miljön.

4.4 Egenskapsbestämmelser för hela planområdet

Genomförandetiden är 5 år över hela planområdet och börjar gälla fr.o.m. laga kraft datum.
Genomförandetiden är 5 år från det att planen vinner laga kraft och syftar till att säkerställa att bostadsbebyggelse kan uppföras inom en rimlig tidsram. Efter denna tid kan planen ändras eller upphävas, men de rättigheter som uppkommit genom planen ska fortsatt gälla.

5 Genomförandefrågor

5.1 Fastighetsrättsliga frågor

En ny bostadsfastighet kommer att skapas inom området. Ansökan om avstyckning görs av kommunen hos Lantmäterimyndigheten. Kostnaden tas ut i samband med markförsäljningen. Sölvesborgs kommun och Sölvesborgshem har tecknat ett optionsavtal om markförvärv.

5.2 Tekniska frågor

Sölvesborg Energi ansvarar för driften av el och va-anläggningar.

Kommunalt VA- och elnät samt fiber finns idag utbyggt i anslutning till planområdet, i Tranvägen. Planområdet kan anslutas till detta. Ansökan om anslutning till allmänt VA görs genom servisanmälan till Sölvesborg Energi.

Dagvattnet som uppkommer inom området ska omhändertas enligt Sölvesborgs kommuns va-policy och principerna i den dagvattenutredning som gjorts till planförslaget.

5.3 Ekonomiska frågor

Inom kvartersmark svarar fastighetsägare för kostnader i anslutning till planens genomförande inklusive eventuella erforderliga geotekniska undersökningar kopplade till byggnaders exakta placering. Anslutningsavgifter för el, vatten och avlopp utgår enligt vid tiden gällande taxor.

Bestämmelser om skydd av kulturvärden omfattar stenmur inom allmän platsmark Natur, där kommunen är markägare.

Kostnaderna för upprättande av detaljplanen regleras genom ett plankostnadsavtal mellan kommunen och exploatören. Planavgift tas därför inte ut i samband med kommande bygglovsprövning.

5.4 Organisatoriska frågor

Mellan Sölvesborgshem och byggnadsnämnden i Sölvesborgs kommun, genom strategiska avdelningen, har plankostnadsavtal träffats om upprättande av detaljplan.

5.5 Dispenser

Biotopskydd

Utmed Tranvägen och Lomvägen finns en trädallé som omfattas av generellt biotopskydd. Dispens behöver sökas hos Länsstyrelsen för sådana åtgärder som kan skada hela eller delar av allén och vid åtgärder inom 2 m från dropplinje. Åtgärder kan vara infartsväg, anläggningsarbete, upplag, plantering m.m. Om någon åtgärd behöver genomföras som riskerar att skada träd i allé krävs att dispens för åtgärderna först söks och beviljas.

Aktsamhet om träden och deras rotzoner samt stenmur är viktigt vid exploatering som till exempel hur och maskiner kör, var byggområdet avgränsas och byggmaterial mm läggs upp.

6 Planeringsförutsättningar

6.1 Kommunala förutsättningar

6.1.1 Översiktsplan

I kommunen översiktsplan 2050 är området del i befintlig bebyggelse-struktur som lämpligen kompletteras med enstaka bostäder i lucktomter. Planförslaget bedöms förenligt med översiktsplanen.

6.1.2 Detaljplan

För området gäller två detaljplaner vars genomförandetid har gått ut. En för östra delen utmed Tranvägen och en för västra delen;

- Stadsplan för Sölve 25:7 m.fl fastigheter, plan nr 77. Laga kraft 1986-04-02. Anger park eller plantering, lekplats. För omgivande bostadsbebyggelse anges fristående hus i en våning, byggnadshöjd 4,5 meter, en huvudbyggnad och högst ¼ av tomten får bebyggas.
- Detaljplan för del av Sölve 24:10, plan nr 104. Laga kraft 1993-07-15. Planen anger natur samt friliggande hus i en våning, största byggnadsarea 25% av fastigheten.

Bild ovan till vänster ur stadsplan nr 77 och ovan till höger ur detaljplan nr 104. Planområdets läge markerat med röd streckad linje.

6.2 Regionala förutsättningar

6.2.1 Nationella och regionala miljömål

Sveriges riksdag har antagit 16 miljökvalitetsmål. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som

är ekologiskt hållbara på lång sikt. Riksdagens ambition var att alla mål skulle vara uppfyllda år 2020. Då 2020 har passerat utgård numera Riksdagens från de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2020 vilka tar sikte på år 2030. Nästa hållpunkt för miljömålen är därför 2030.

De miljökvalitetsmål som bedöms relevanta för detaljplanen utgörs av miljömålet God bebyggd miljö, vilket definieras enligt följande:
”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

För att nå miljökvalitetsmålen har 28 etappmål antagits av regeringen. Dessa syftar till att tydliggöra var insatser behöver göras och anger steg på vägen för att uppfylla miljömålen. Precis som miljömålen ska etappmålen vägleda miljöarbetet på nationell, regional och lokal nivå.

Detaljplanen bedöms bidra positivt till miljömålet God bebyggd miljö genom att främja en långsiktigt hållbar och väl fungerande bostadsbebyggelse inom området. Planområdet är beläget i ett befintligt villaområde i Sölve och tas i anspråk för ny bostadsbebyggelse i form av radhus/kedjehus eller mindre flerbostadshus, med maximalt två våningar. På så sätt kompletteras och breddas bostadsutbudet i området, samtidigt som markresursen och befintlig infrastruktur används effektivt.

Planförslaget möjliggör mellan 8 till 16 bostäder beroende på upplåtelseform och byggnadsutförande, och ansluter till befintlig infrastruktur såsom lokalgator, gång- och cykelvägar samt ledningsnät i anslutning till planområdet. Närhet till Sölvesborg och Mjällby bidrar till en god tillgänglighet för service.

Gröna kvaliteter och rekreationsmöjligheter säkerställs genom att befintlig trädallé och stenmurar längs Tranvägen och förlängningen av Lomvägen bevaras och ett sammanhängande grönstråk bibehålls inom allmän plats. Dagvattenhantering löses lokalt genom infiltrations- och fördröjningsytor.

Sammanfattningsvis bedöms detaljplanen främja en god bebyggd miljö i linje med miljömålet genom:

- effektiv och hållbar markanvändning,
- breddat och varierat bostadsutbud i befintlig bebyggelsemiljö,
- anpassning av gröna ytor och bevarande av befintlig vegetation,
- anslutning till befintlig infrastruktur,
- lokalt omhändertagande av dagvatten.

6.3 Riksintressen (inkl. Natura 2000)

Planområdet omfattas inte av några riksintressen.

6.4 Hushållningsbestämmelser enligt 3 kap. miljöbalken

Området omfattar inte någon jordbruksmark eller ekologiskt särskilt känsliga områden.

6.5 Miljökvalitetsnormer

Enligt 2 kap 10 § PBL ska miljökvalitetsnormer följas vid planläggning. Det finns miljökvalitetsnormer för luft, vatten och buller. Genomförandet av detaljplanen bedöms inte medföra någon påverkan på miljökvalitetsnormerna.

6.5.1 Luft

”Frisk luft” är ett av riksdagens uppsatta miljökvalitetsmål, där luften ska vara så ren att människors hälsa och djur, växter och kulturvärden inte skadas. För att uppnå detta mål är miljökvalitetsnormer ett av styrmedlen. Kommunerna har ansvaret att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna.

Kommunen ingår i ett regionalt mätprogram för luft och rapporterar utsläpp genom objektiv skattning. Ett program för samordnad kontroll av luftkvalitet finns även framtaget. Sölvesborgs kommun har mätt NO2 och VOC. Inga överskridna värden finns noterade i Sölvesborg.

Genomförandet av detaljplanen bedöms inte medföra någon påverkan på miljökvalitetsnormerna. Området är fritt beläget, någon risk för luftföroreningar från industri eller stora trafikmängder finns inte.

6.5.2 Vatten

För ytvatten finns miljökvalitetsnormer för kemisk status (kvicksilver, TBT m.m.) och ekologisk status (bottenfauna, fisk m.m.). För grundvatten finns miljökvalitetsnormer för kemisk status och kvantitativ status (dvs. att det råder balans mellan uttag och nybildning av grundvatten).

Enligt VISS (VatteninformationsSystem Sverige) är den ekologiska statusen för Sölvesborgsviken (SE560205-143545) otillfredsställande, framförallt kopplat till övergödning och näringsämnen. I Sölvesborgsviken uppnås inte god kemisk status för ytvatten.

Ämnena kvicksilver och kvicksilverföreningar samt bromerade difenyleter överskrids i alla Sveriges undersökta ytvattenförekomster; sjöar, vattendrag och kustvatten. Utsläpp har under lång tid skett i både Sverige och utomlands vilket lett till långväga luftburen spridning och storskalig atmosfärisk deposition av dessa ämnen.

Planens påverkan på vattenmiljön sker främst genom dagvattenhantering.

Dagvattnet från planområdet kommer att renas i flera steg, såväl genom föreslagen regnbädd och fördröjningsyta som vidare till diken. Majoriteten av årsnederbörden förväntas infiltrera i eller i anslutning till planområdet och därmed bedöms ingen påverkan på ytvattenrecipienten föreligga. Den planerade exploateringen bedöms inte äventyra möjligheterna att uppnå rådande miljökvalitetsnormer.

6.5.3 Buller

Miljökvalitetsnormen för buller gäller omgivningsbuller från alla vägar, järnvägar, flygplatser och tillståndspliktiga hamnar. Den gäller även omgivningsbuller från vissa större, utpekade industrigrenar i de största kommunerna. Planområdet ligger i anslutning till Tranvägen som är en mindre lokalgata som främst trafikeras av boende i området. Kommunens bedömning är att det med tanke på planområdets läge och omfattning inte bedöms finnas någon risk för att någon miljökvalitetsnorm ska överskridas.

6.6 Mellankommunala intressen

Ett framtagande av detaljplan för bostäder inom aktuell del av Sölve 24:10 bedöms inte påverka mellankommunala eller regionala förhållanden.

6.7 Fysisk miljö

6.7.1 Befintlig byggelse

Norr, söder och öster om planområdet finns befintlig bostadsbebyggelse bestående huvudsakligen av friliggande enplansvillor. Fasad- och takmaterialen är blandade. Sadeltak är dominerande.

6.7.2 Ekosystemtjänster

I området finns ekosystemtjänster såsom fotosyntes, flödesreglering, bullerdämpning, kolinbindning, fröspridning, livsmiljöer för pollinatörer, rekreation och naturupplevelser.

6.7.3 Landskapsbild, grönstruktur och naturmiljö

Planområdet utgör ett naturområde som del i den befintliga bebyggelsestrukturen. Historiskt har området brukats som åkermark och när bostadsbebyggelsen etablerades användes området som grönyta med lekplats. Denna yta håller nu på att växa igen.

Utmed Ljungaviksvägen finns ett sammanhängande grönstråk som knyter an till omgivande natur, bland annat vattendrag i norr och grustag med dammar i söder. I stråket finns spontana stigar och en grillplats vid den nordliga dammen. Närmaste lekplats finns i Ljungaviken, ca 1,2 kilometer söder om planområdet.

En yngre busk- och trädvegetation markerar gränsen mellan den tidigare lekplatsen och den igenvuxna före detta ängsmarken.

Längs Tranvägen finns en stenmur och en ensidig trädradsallé med främst skogsek (största stammar ca 60–70 cm), liknande alléstruktur finns även utmed Lomvägens förlängning. Dessa element – alléer, stenmurar och grönstråk – bidrar till landskapsbilden och binder samman de gröna miljöerna.

Kartbilden ovan visar grönstrukturer (gröna breda pilar) och samband vid planområdet och dess omgivning. Mörkgröna streckade linjer visar stigar kring täktsjö med grillplats. Röda linjer visar gång- och cykelstråk av olika karaktär; heldragna linjer är separerade gång- och cykelstråk, streckade linjer är blandtrafik på lokalgatorna, prickad linje är av mer naturkaraktär/grusväg för gång- och cykel. Svart streckprickad linje visar planområdets omfattning.

Stenmurar som inte är biotopskyddade har också ett högt natur- och kulturhistoriskt värde i vårt landskap och är viktiga att värna. Öppningar eller breddningar (max 5 m) ska utföras varsamt. Rasering och återuppbyggnad får ske endast 1 maj–30 september. Utanför denna period ska arbeten utföras för hand. Påträffas djur i dvala ska länsstyrelsen kontaktas omedelbart.

Tätortsnära djurliv förekommer i och kring området. Kommunekologens inventering har visat att inga regelbundet utnyttjade boplatser för hackspett, igelkott eller fladdermöss finns inom planområdet. Arter som rådjur, spillkråka, gröngöling, igelkott, vanlig padda och olika fladdermöss

rör sig i ytterkanterna av planområdet och mellan gröna stråk och privata trädgårdar.

Förekomst av knippnejlika har inte noterats under inventering i planområdet, däremot ett exemplar av klofibbla på före detta lekplatsen.

Se vidare *PM angående behovet av naturvärdesinventering.*

6.7.4 Kulturmiljö

Cirka 75 meter söder om det aktuella området finns en boplats med lämningsnummer: L1978:2512. Om fynd påträffas vid markarbeten ska arbetet omedelbart avbrytas och Länsstyrelsen kontaktas i enlighet med 2 kap 10 § kulturmiljölagen.

6.8 Hälsa och säkerhet

Väster om planområdet passerar Ljungaviksvägen. På grund av att det är en större väg har en trafikbullerutredning gjorts i syfte att utreda om dem planerade bostäderna klarar bullerriktvärdena. Trafikbullerberäkningar har gjorts för prognosåret 2040. Slutsatsen av utredningen visar att de nya bostäderna innehåller riktvärde för både fasad och uteplats.

Markytan i området ligger på mellan 4,5 till 5,6 meter över havet och påverkas därmed inte av riktlinjerna för framtida stigande havsnivåer och översvämningar.

Inga uppgifter om förorenade områden finns inom eller i närheten av det aktuella planområdet.

6.9 Geotekniska förhållanden

I närområdet har geotekniska undersökningar gjorts, som kan användas för att bedöma planområdets geotekniska förhållanden i detaljplaneskedet. I samband med utbyggnad av kvarteret Klarbäret (SÄVAB 1993-04-06) visade borrprovtagning direkt norr om planområdet sand- och siltjordar med inslag av lera. Grundvattenytan noterades då ca 2,7 m under markytan.

Även väster om planområdet har geoteknisk undersökning gjorts i samband med byggnation av Ljungaviksvägen (WSP 2007).

Geotekniska undersökningar utförs i byggskedet och ligger till grund för dimensionering av grundläggning och dagvattenanläggningar.

Marken utgörs av normalradonmark.

6.10 Hydrologiska förhållanden

Markytan faller från öst till väst. Ytflöden från planområdet avrinner mot Sölvesborgsviken. På grund av de genomsläppliga jordarterna i området infiltrerar en stor del av nederbörden som faller inom planområdet.

Norr om planområdet finns ett större markavvattningsföretag, Vesans invallningsföretag. Detaljplaneområdet ligger på en grundvattenförekomst (sand och grusförekomst), Sölveplatån.

6.11 Klimat

Den globala uppvärmningen medför klimatförändringar som ökar risken för extrema väderhändelser, översvämningar, ras och erosion. Förändrade nederbördsmönster påverkar vattentillgång och kvalitet, medan värmeböljor ökar behovet av svalka och energi.

Planområdet ligger ca +4–6 m över nuvarande havsnivå och ca 500 m från kusten.

Inom planområdet, bland annat i anslutning till Tranvägen, finns träd och vegetation som generar skugga och svalare temperaturer.

6.12 Service

Området ligger ungefär mitt emellan Sölvesborg tätort och Mjällby, inom cirka 3 km avstånd till båda orterna. Båda orterna erbjuder ett brett utbud av kommunal och kommersiell service. Närmaste förskolor och skolor finns i Sölvesborg och i Mjällby. I Sölvesborg finns även gymnasium och vuxenutbildning.

Kommersiell service såsom livsmedelsbutiker, caféer, frisörer, apotek med mera finns i både Sölvesborg och Mjällby. I Sölvesborg finns även vårdcentral, resecentrum och ett större utbud av samhällsservice.

6.13Teknisk försörjning

Planområdet ligger delvis inom verksamhetsområde för allmänt vatten och avlopp. Vatten- och spillvattenledningar samt el och fiber finns utbyggt i området, vid Tranvägen, och området kan anslutas till detta. Fjärrvärme finns inte utbyggt, men ett stråk passerar ca 200 meter norr om området längs gamla banvallen.

Avfallshanteringen i Sölvesborgs kommun sker genom det kommunala bolaget Västblekinge Miljö AB (VMAB). Återvinningsanläggning finns i Sölve, cirka 1,5 kilometer norr om planområdet.

6.14 Trafik

Området nås via Tranvägen som kopplas till Doppingvägen och Lomvägen, vilka i sin tur ansluter till Siretorpsvägen. Gatorna i området är lokalgator utformade för blandtrafik och skyltade till 40 km/h. Mätningar som genomförts 2025 visar att den faktiska hastigheten är lägre, omkring 25–27 km/h, och att trafikmängderna är mycket låga: ca 24 fordon per dygn på Tranvägen och Doppingvägen samt 13 fordon per dygn på Lomvägen.

Separat gång- och cykelväg finns inte inom planområdet. Via lokalgatorna nås cykelleden på den gamla banvallen cirka 250 meter norr om området, som ingår i det övergripande cykelvägnätet mellan Sölvesborg och Mjällby och vidare mot Ljungaviken, Sandviken och Norje.

Kollektivtrafikförsörjningen utgörs av busslinje 433 med hållplats Sölve cirka 300 meter norr om planområdet, med god koppling till resecentrum.

Inga trafikolyckor har rapporterats på lokalgatorna de senaste 20 åren. Tre olyckor har inträffat på Siretorpsvägen under samma period, orsakade av brister i nykterhet eller uppmärksamhet och inte av gatuutformning. Givet den låga trafikmängden och gatornas utformning bedöms trafiksäkerheten i utgångsläget som god.

Riktvärden för trafikbuller som inte bör överskridas vid nybyggnation av bostadsbebyggelse:

- 60 dBA ekvivalentnivå utomhus vid fasad. För bostäder mindre än 35 m2 är riktvärdet vid fasad 65 dBA.
- 50 dBA ekvivalentnivå och 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad. Maxvärdet får överskridas fem gånger per timme mellan kl. 06-22, dock aldrig med mer än 10 dBA. Om värdet 60 dBA vid fasad ändå överskrids bör minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå och 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan kl. 22.00 och 06.00 vid fasaden.
- Inomhusnivåer regleras i Boverkets byggregler.

Samtliga uppgifter om trafikmängder, hastigheter och olycksstatistik baseras på *Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10*.

7 Planeringsunderlag

7.1 Undersökning om betydande miljöpåverkan

Kommunen ska undersöka om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska den genomgå en miljöbedömning och en miljö-konsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas enligt 6 kap miljöbalken.

För detta projekt har en *Undersökning om betydande miljöpåverka*n enligt 6 kap. 6§ plan- och bygglagen (2010:900) upprättats och samråd med Länsstyrelsen har genomförts.

7.2 Särskilt beslut om betydande miljöpåverkan

Kommunens ställningstagande är att planens genomförande **inte kan** antas medföra en betydande miljöpåverkan och att en MKB därmed inte behöver

upprättas. Samråd har skett med Länsstyrelsen, som delar kommunens bedömning. Motiven till ställningstagandet framgår av handlingen *Undersökning om betydande miljöpåverkan*.

7.3 Utredningar och inventeringar

- Trädbesiktning 2024-03-10
- Trafikbullerutredning, Sweco 2025-01-31
- Dagvattenutredning, Sweco 2025-03-10
- PM angående behovet av naturvärdesinventering, Miljöförbundet Blekinge Väst, 2025-11-06
- Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10, Strategiska avdelningen 2026-01-08
- Undersökning (UBMP) rev 2026-01-08

8 Konsekvenser

8.1.1 Fastigheter och rättigheter

Detaljplanen innebär att del av den kommunalt ägda fastigheten Sölve 24:10 planläggs i syfte att bli kvartersmark för bostadsändamål. Denna kan då avstyckas från Sölve 24:10 till en egen fastighet.

Delar av fastigheten Sölve 24:10 planläggs som allmän plats Natur och inklusive bestämmelser om skydd av kulturvärden för befintlig stenmur. Detta föranleder inga ersättningskrav då det rör allmän platsmark där kommunen är markägare och där det dessutom är kommunalt huvudmannaskap.

Intilliggande fastigheter påverkas genom förändrade vyer i form av nytillkommande bebyggelse på en idag oexploaterad naturyta, närheten till ny bebyggelse och ökad trafik i området.

Ett genomförande av detaljplanen bedöms inte ytterligare medföra några konsekvenser för fastigheter utanför planområdet.

Om föreslagen ny detaljplan antas och får laga kraft upphör tidigare detaljplaner att gälla inom planområdet, men fortsätter att gälla som tidigare utanför det nu aktuella planområdet.

Minsta avstånd mellan föreslagen byggrätt och närmast angränsande granne, i norr, uppgår till cirka 10 meter, inklusive en 3 meter djup planteringszon.

Området är beläget i ett tätortsnära bostadsområde där komplettering och förtätning överensstämmer med översiktsplanens inriktning.

8.1.2 Natur

Planförslaget innebär att delar av området som idag utgör allmän plats – park och natur – tas i anspråk för kvartersmark. Den största påverkan gäller den centrala delen av planområdet, medan stenmuren och allén utmed Tranvägen och Lomvägens förlängning samt gröna stråk i övrigt i stor utsträckning bevaras.

Påverkan på det tätortsnära djurlivet bedöms som liten.

Förutsättningarna för arter som knippnejlika och klofibbla är begränsade, då de kräver viss hävd av öppnare ytor, men en dialog med Länsstyrelsen kan ske ifall de skulle återkomma i samband med markarbeten. Hänsyn till stenmuren och allén samt bevarade gröna stråk bidrar till att minimera påverkan på naturvärden.

8.1.3 Hälsa och säkerhet

Trafikbullerutredningen från SWECO visar att med det avstånd till Ljungaviksvägen som föreslås i detaljplanen, ca 50 meter, klarar de nya bostäderna riktvärdena för både fasad och uteplats. Den högsta beräknade ekvivalenta ljudnivån på fasad uppgick till 49 dBA ekvivalent ljudnivå. Detta innebär att riktvärdet på 60 dBA ekvivalent ljudnivå klaras och att inga ytterligare åtgärder behövs. Den högsta maximala ljudnivån på bostadsfasad uppgick till 66 dBA. Inga bulleråtgärder bedöms behövas för de nya bostäderna.

Bild ovan är hämtad ur trafikbullerutredningen och visar beräknad ekvivalent ljudnivå framräknat till 2040. Siffrorna visar högsta ljudnivå på något våningsplan i varje punkt.

Riktvärde för uteplats, 50 dBA ekvivalent ljudnivå och 70 dBA maximal ljudnivå, innehålls på hela fastigheten. Det innebär att man utan ytterligare åtgärder kan anlägga en uteplats varsomhelst på fastigheten.

Trafik-PM visar att den tillkommande trafiken från de nya bostäderna på lokalgatorna medför en mindre ökning av buller vid befintliga bostäder, men att ekvivalent ljudnivå fortfarande ligger med god marginal under riktvärdena och att maximal ljudnivå inte förändras.

8.1.4 Sociala aspekter

Detaljplanen innebär att mark som idag utgörs av allmän platsmark (park/plantering och natur) till viss del tas i anspråk för bostadsändamål.

Detaljplanen säkerställer fortsatta möjligheter till naturvistelse, spontana stråk och rekreativa värden genom att värdefulla delar av grönstrukturen även fortsättningsvis säkerställs som allmän plats – NATUR.

Områdets befintliga vegetationsstruktur och terräng, tillsammans med närheten till gång- och cykelstråk, bedöms fortsatt bidra till trygga och vardagsnära rekreationsmöjligheter för boende, inklusive barn och unga. Den befintliga vegetationen, terrängen och närheten till gång- och cykelvägar bedöms fortsatt ge trygga och vardagsnära rekreationsmöjligheter för boende, inklusive barn och unga. Planområdet omfattar delvis mark där den tidigare lekplatsen i Sölve låg, vilken avvecklades 2023 genom politiskt beslut. Närmaste lekplats finns i Ljungaviken, cirka 1,2 km söder om planområdet.

Planen breddar bostadsutbudet genom att möjliggöra mindre flerbostadshus och radhus/marklägenheter. Dessa boendeformer kan möta behov hos hushåll som söker alternativ till villaboende, exempelvis unga, små hushåll och äldre som önskar ett mer lättskött boende. Det skapar även möjligheter för boende som redan har anknytning till Sölve att kunna bo kvar i sitt vardagsnära sammanhang även när behov och livssituation förändras.

Tillgången till närliggande natur är särskilt viktig för hushåll i hyresrätt, som ofta har begränsade privata utemiljöer. Naturmarken inom allmän plats är fortsatt tillgänglig för allmänheten.

Planområdet har god tillgång till hållbara transportalternativ genom närhet till busshållplats (ca 300 m) och cykelvägnätet mot Sölvesborg och Mjällby, vilket underlättar och ger möjligheter till hållbara transportval och aktivt resande vardagsresor, till exempelvis skolor, service, arbetsplatser och centrum.

Sammantaget skapar planförslaget förutsättningar för ett tryggt och socialt hållbart boende genom att kombinera varierade bostadsformer med god tillgång till rekreation och kollektivtrafik.

8.1.5 Trafik

Planförslaget innebär ett tillskott av bostäder utmed Tranvägen och medför fler trafikrörelser på lokalgatorna. Även vid maximal utbyggnad kvarstår området som ett lågtrafikerat bostadsområde utan genomfartstrafik, och gatornas bredd och utformning bedöms med god marginal klara den ökade trafikmängden.

Den låga hastigheten i området, i kombination med befintlig gatustruktur, innebär att trafiksäkerheten bedöms fortsatt god även efter utbyggnad.

Bullerberäkningarna visar på en mindre ökning av den ekvivalenta ljudnivån men samtliga värden underskrider riktvärden för nya bostäder. Maximal ljudnivå förblir oförändrad. Sammantaget bedöms planförslaget inte medföra betydande trafik- eller bullerpåverkan.

Beräkningar av tillkommande trafik och bullernivåer redovisas i *Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10*.

Strategiska avdelningen

Karoline Lindén Bengtsson
Planarkitekt

Magnus Runesson
Teknisk chef

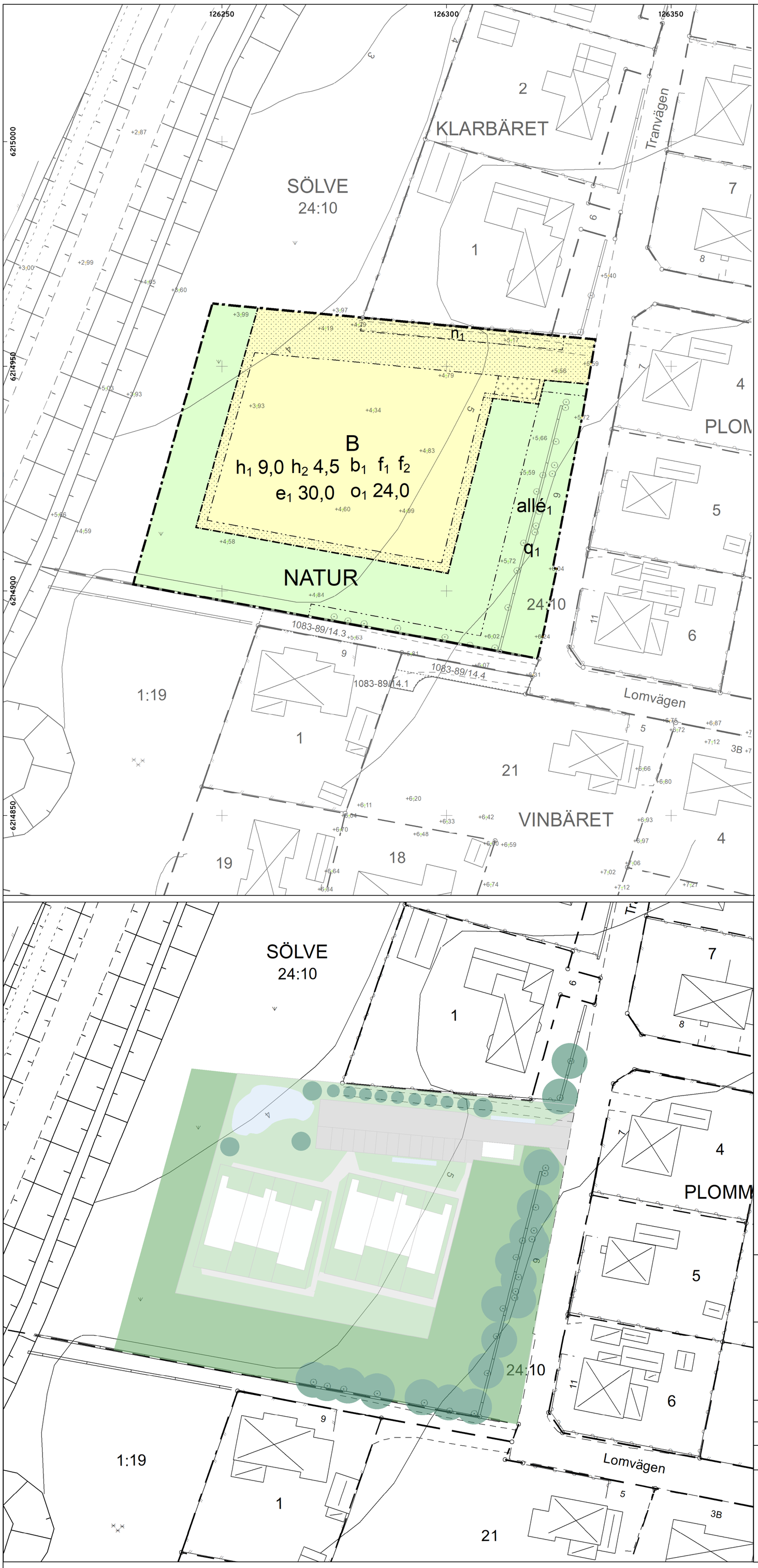

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar.

Endast angiven användning och utformning är tillåten.

Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom all kvartersmark eller all allmän plats eller allt vattenområde på plankartan.

GRÄNSLINJER

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV ALLMÄN PLATS

NATUR — Natur

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

B — Bostäder

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Utformning av allmän plats

allé$_1$ — Befintlig biotopskyddad allé.

Skydd av kulturvärden

q_1 — Stenmur ska bevaras. Öppningar får göras för allmänna gångstigar, ledningar eller andra anläggningar för allmänhetens behov.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

Marken får inte förses med byggnad.

Marken får endast förses med komplementbyggnad.

Höjd på byggnadsverk

h_1 9,0 — Högsta nockhöjd på huvudbyggnad är 9,0 meter

h_2 4,5 — Högsta nockhöjd på komplementbyggnad är 4,5 meter

Takvinkel

o_1 24,0 — Minsta takvinkel för huvudbyggnad är 24,0 grader.

Utnyttjandegrad

e_1 30,0 — Största byggnadsarea är 30,0 % av fastighetsarean inom användningsområdet.

Markens anordnande och vegetation

n_1 — plantering

Utförande

b_1 — Minst 40,0 % av fastighetsarean ska vara genomsläpplig.

Utformning

f_1 — Endast radhus och/eller flerbostadshus

f_2 — Tak på huvudbyggnad ska utformas som sadeltak

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år över hela planområdet och börjar gälla fr.o.m. laga kraft datum.

Till planen hör:

- Plankarta inkl. illustration
- Planbeskrivning
- Behovsbedömning UBMP
- Fastighetsförteckning
- Grundkarta
- Samrådsredogörelse
- Granskningsutlåtande
- Trafik PM
- PM Angående behov av NVI
- Bullerutredning
- Dagvattenutredning

Detaljplan för (del av) Sölve 24:10
Nya bostäder vid Tranvägen

Sölvesborgs kommun

Sölvesborgs kommun	Blekinge län	Beslutsdatum	Instans
Planstatus: Antagande		Samråd 250327	BN
Diarienummer: 2023/79		Granskning 260122	BN
Upprättad: 2026-04-13	Sölvesborg	Godkännande	BN
		Antagande	KF
		Laga kraft	

Karoline Lindén Bengtsson
Planarkitekt

Magnus Runesson
Teknisk chef

GRUNDKARTEBETECKNING

Husliv: bostad / uthus / skärmtak

Takfot: bostad / uthus / skärmtak

Transformator

Gränspunkt

Trakt-/kvartersgräns

Fastighetsgräns

Servituts-/ledningsrättsgräns

Trakt-/kvartersnamn: SÖLVESBORG MÄSTAREN

Registerbeteckning: 5:1 3:5 1

Gatunamn: Västra Storgatan

Körbana: utan / med kantsten

Gångbana / Stig

Staket / Häck

Stödmur / Stenmur

Koordinatkryss

Höjdkurva / Höjdvärde: 5 +35.9

Slänt

Ägoslagsgräns

Barrskog / Lövskog / Åker / Äng

Barrträd / Lövträd / Kärr

Brunn / Belysningsstolpe

Vattendrag / Dike

Luftledning el

N

GRUNDKARTA
Upprättad av Samhällsbyggnadsförvaltningen
Sölvesborgs Kommun 2026-01-08
Avseende detaljplan för FASTIGHET
Koordinatsystem: SWEREF 99 15 00.
Höjdsystem: RH 2000.
Marko Karkulehto / Mätningsingenjör

0 12,5 25 50 Meter

Skala: 1:500 (A1)

Sölvesborgs kommun

Strategiska avdelningen

Datum
2026-01-12

Diarienummer
2023/79

Samrådsredogörelse

Detaljplan för (del av) Sölve 24:10, Nya bostäder vid Tranvägen i Sölve, Sölvesborgs kommun

1 Hur samrådet har bedrivits

Ärendet handläggs med standardförfarande enligt plan- och bygglagen 2010:900.

Samrådet har enligt byggnadsnämndens beslut 2025-03-27 § 34 genomförts under tiden 2025-04-07 till 2025-05-06.

Myndigheter och förvaltningar samt berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen har beretts tillfälle att yttra sig genom att planhandlingar har översänts till dem. Planförslaget har varit tillgängligt på Stadshuset, och på kommunens hemsida under samrådstiden.

Sammanlagt 18 skriftliga yttranden har kommit in under samrådstiden, varav 13 med synpunkter eller invändningar mot planförslaget.

2 Inkomna yttranden under samrådstiden

Regionala och statliga instanser	
Länsstyrelsen	2025-05-05
Lantmäteriet	2025-04-23
Skanova (Telia Company) AB	2025-04-04
PostNord	2025-04-07
Polismyndigheten	2025-04-09
Kommunala nämnder och bolag	
Miljöförbundet Blekinge Väst	2025-04-16
Sölvesborg Energi (begärt förlängd tid)	2025-05-12
Räddningstjänsten	2025-05-07
Västblekinge Miljö AB	2025-05-19
Sakägare, bostadsrättsinnehavare m.fl. (redovisas endast med initialer)	
C.W	2025-04-09 2025-05-05
H.L och I.L	2025-04-23
L.A och N.T	2025-05-03
M.O och J.B	2025-05-04
B.S och L.E	2025-05-05

E.L och A.E	2025-05-05
CW - Protestlista (136 underskrifter, vuxna och barn)	2025-05-06
M.E	2025-05-06
M.L	2025-05-07

3 Instanser utan erinran

3.1 Polismyndigheten

Polismyndigheten har ingen erinran.

3.2 Sölvesborg Energi

Inga synpunkter.

3.3 Västblekinge Miljö AB

VMAB har inget att anmärka på planen

3.4 Miljöförbundet Blekinge Väst

Miljöförbundet Blekinge Väst har granskat handlingarna och vill framföra följande:

Miljöförbundet anser att det är bra att detaljplanen ger både stenmur och ek-allén ett adekvat skydd. Det är även positivt att det blir ytor kvar för spontan lek i området eller där mer formella lekanordningar kan sättas upp i framtiden (om behov uppstår).

Dagvattenutredningen visar att det finns förutsättningar för att hantera dagvattenfrågan efter ett plangenomförande. Bullerutredningen indikerar inte heller på framtida bullerproblematik efter plangenomförandet. Miljöförbundet har därför inget att erinra mot planförslaget.

3.5 Skanova (Telia Company) AB

Skanova har inget att erinra mot detaljplanen.

Skanovas teleanläggningar/rättigheter berörs inte/påverkas inte av rubricerat planförslag.

Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet när detaljplanarbete påbörjas och kallas till samrådsmöten för det aktuella området för att kunna samordna nya ledningar.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta ledningskollen.se

Kabelanvisning beställs via ledningskollen.se

För flytt av ledningar eller samordning gå in på Telia som nätägare

4 Yttranden från regionala och statliga instanser

4.1 Länsstyrelsen

4.1.1 Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att detaljplanen överensstämmer med översiktsplanen.

4.1.2 Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som rör miljökvalitetsnormer och dagvatten ska lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan. I annat fall kan länsstyrelsen komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplanen.

Riksintressen 3 och 4 kap. MB
Länsstyrelsen uppgav felaktigt i sitt yttrande över undersökning om betydande miljöpåverkan för del av Sölve 24:10 att området omfattas av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § MB vad gäller MSA-område, stoppområde för höga objekt och påverkansområde väderradar. Länsstyrelsen vill rätta detta med att området inte omfattas av några riksintressen.

Mellankommunala intressen
Länsstyrelsen bedömer att ett framtagande av detaljplan för bostäder inom aktuell del av Sölve 24:10 inte kommer att påverka mellankommunala eller regionala förhållanden.

Miljökvalitetsnormer
Det är viktigt att dagvatten renas innan det släpps ut för att inte påverka recipienten negativt, se vidare under rubriken *Dagvatten*.

Strandskydd
Planområdet omfattas inte av strandskydd.

Hälsa och säkerhet

Dagvatten

Kommunen har tagit fram en dagvattenutredning, vilket länsstyrelsen tycker är positivt. Utredningen påpekar att man måste ta hänsyn till marken och hur den ser ut. Då det inte har gjorts en geoteknisk undersökning, i alla fall inte när dagvattenutredningen gjordes, är det viktigt att göra det för att kunna bygga bland annat fördröjningar för dagvatten och rening. Det är viktigt att dagvatten renas innan det släpps ut för att inte påverka recipienten negativt.

I dagvattenutredningen har beräkningar gjorts över hur stora volymer dagvatten som planområdet behöver ta om hand. Kommunen anger i planbeskrivningen att nödvändig fördröjningsvolym för exploateringen är 27 kubikmeter dagvatten. Det nämns även att regnbäddar behövs som ska hantera 12 kubikmeter dagvatten. I samrådsversionen har fördröjningen lämnats oreglerad i plankartan. Om fördröjningen är nödvändig för att en exploatering ska kunna komma till stånd behöver kommunen reglera den effekt dagvattenhanteringen ska uppnå, det vill säga hur många kubikmeter Natur-ytorna som minst ska kunna fördröja.

För att säkerställa att dagvatten rinner till fördröjningsanläggningar kan gatumarken behöva höjdsättas.

Förorenad mark

Länsstyrelsen har ingen kännedom om misstänkta förorenade områden inom eller intill planområdet.

Skulle någon markförorening upptäckas under arbetets gång ska tillsynsmyndigheten underrättas enligt 10 kap. 11 §, miljöbalken. Om grävning i förorenade massor ämnar genomföras måste anmälan enligt 28 §, förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ske till tillsynsmyndigheten.

4.1.3 Allmänna synpunkter 2 kap. PBL

Plankarta/planbestämmelser

q1

Stenmuren i plankartan regleras med *q1 – Stenmur ska bevaras. Öppningar får göras för allmänna gångstigar, ledningar eller andra anläggningar för allmänhetens behov.* Stenmurar som inte är biotopskyddade har också ett högt natur- och kulturhistoriskt värde i vårt landskap och är viktiga att värna. Även mindre ingrepp i muren, så som en öppning eller breddning av befintlig öppning i en stenmur, kan ofta genomföras utan att orsaka någon betydande skada på en stenmur.

Om en mindre öppning eller breddning om max fem meter i en mur ska göras finns ett antal försiktighetsmått som bör följas.

Rasering och restaurering/återuppbyggnad av stenmuren ska ske under perioden 1 maj till och med 30 september för att inte skada djur som kan ha övervintrat i muren. Om raseringsarbete behöver utföras utanför den här tidsramen får maskinell rivning av muren inte ske utan stenarna måste plockas ner för hand. Om djur i dvala påträffas ska länsstyrelsen kontaktas omgående.

Om en annan åtgärd, som kan skada en stenmur som inte är biotopskyddad, ska utföras eller om försiktighetsmåtten inte följs, kan ett samråd med länsstyrelsen behöva hållas.

träd1

Allén har reglerats med bestämmelse som anger att trädet endast får fällas om det är sjukt eller utgör en säkerhetsrisk. Eftersom allén består av många träd kan singularformen upplevas otydlig. Tydligare kan vara att ange att träd endast får fällas om de är sjuka eller utgör en säkerhetsrisk.

Planbestämmelsen anger inte vilka träd inom egenskapsområdet som avses. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att planbestämmelsen kan komma att träffa alla träd som växer upp inom området, även sly och sådan vegetation som kan behöva rensas. Det rekommenderas att kommunen anger begränsningar för planbestämmelsen som stämmer överens med allén bestämmelsen avser att skydda. Detta kan göras genom att exempelvis endast reglera träd över en viss stamdiameter, vissa trädslag med mera.

Avfallshantering

Kommunen anger i planbeskrivningen att miljörum ska placeras nära infarten mot Tranvägen. Med anledning av att kvartersmarken nära Tranvägen är belagd med byggnadsförbud samt att resterande mark utgör allmän platsmark – Natur behöver avfallsfordon köra in på fastigheten. Om avfallsfordon inte ska backa krävs vändzoner på vanligen runt 18 meters vändradie plus ytterligare några meter hindersfritt område. Om avfallsfordonet i stället ska kunna backa in på fastigheten krävs vanligen en svängradie på runt 8 meter i korsningspunkten. Detta är båda större ytor än illustrationsplanen tagit höjd för. Kommunen bör under planprocessen samråda med Västblekinge miljö AB för att klargöra vilka ytor som behövs, så att tillräckligt område för dagvattenhantering kan sparas i nordväst på plankartan.

Fornlämningar

Länsstyrelsen har inga synpunkter gällande arkeologi i området. Den aktuella ytan ligger inom tillfredsställande avstånd från närmsta fornlämning samt har kommunen angett i planbeskrivningen att arbetet ska avbrytas om det uppkommer någon okänd lämning.

Naturmiljö

Biotopskydd

Det finns befintlig allé utmed Tranvägen som markerats i plankartan samt träd som även de bedöms ingå i allé längs Lomvägen, även de träden markerade i plankartan. Det går även en träd/busklinje i nord-sydlig riktning tvärs över planområdet. Det är troligt att även detta är en biotopskyddad allé utifrån de kartmaterial som länsstyrelsen har, men medskick till kommunen är att kontrollera naturvårdsverkets vägledning och definition av allé och säkerställ huruvida denna rad omfattas av biotopskyddet för träd i allé eller inte.

Träden i allén utmed Tranvägen och Lomvägen har besiktigats under våren 2024, protokollet har bifogats plansamrådet. Samtliga träd är av låg riskklass. Om någon åtgärd behöver genomföras som riskerar att skada träd i allé krävs att dispens för åtgärderna söks och beviljas. Detta ska med fördel göras innan planen beslutas. Åtgärder som kan skada kan vara jordkompaktering och markarbete inom 2 meter från trädens dropplinje, beskärning eller på annat sätt påverkan på träd, stam eller grenar. Vanliga åtgärder som kan behövas i samband med införlivandet av detaljplan kan vara infartsväg, anläggningsarbete, upplag, plantering m.m. Om sådana åtgärder behöver genomföras inom 2 meter från trädens dropplinje krävs oftast dispens.

Enligt planbeskrivningen tas stor hänsyn till alléträd och stenmurar vid ändringen av planen. Länsstyrelsens medskick är att det är positivt att kommunen bevarar natur. En viktig aspekt för kommunen att titta på vidare i processen är den långsiktiga påverkan på områdets gröna värden och värden kopplade till träd och grönytor. Det kan vara att förlust av grönyta och trädmiljö exempelvis kan kompenseras på annan plats för att säkerställa områdets långsiktiga lämplighet som boendemiljö.

Artskydd

Det finns fynd av knippnejlika i närområdet, arten är klassad som sårbar och fridlyst enl. 8 § artskyddsförordningen (AF).

Enligt artfakta finns det 231 observationer av arten i länet. Enligt lagstiftningen regleras i huvudsak avsiktliga åtgärder som påverkar

arten, till exempel avsiktlig uppgrävning som syftar till att ta eller flytta växten, men även oavsiktliga åtgärder som skadar arten kan omfattas av förbuden om artens bevarandestatus påverkas. Detta innebär att det kan vara förbjudet att genomföra en detaljplan om artens lokala population huvudsakligen finns inom planområdet. Då kommer genomförandet av detaljplanen medföra att artens bevarandestatus försämras.

Länsstyrelsen gör bedömningen att arten förekommer relativt rikligt i Sölvesborgsregionen. Det bedöms därför som osannolikt att artens bevarandestatus påverkas av detaljplanen. Dock behöver kommunen ha med sig att detta är en skrivbordsbedömning och om förutsättningarna förändras eller om ny kunskap om artens regionala utbredning kommer fram så kan bedömningen ändras. Länsstyrelsen rekommenderar att en översiktlig inventering av planområdet efter arten görs för att undvika eventuella konflikter längre fram i processen.

Här är en länk till artfakta och info om observationer av arten: knippnejlika - Artfakta från SLU Artdatabanken

Sociala frågor

Det är positivt att planen bidrar till andra byggnadsformer än de friliggande enplansvillor/enfamiljshus som redan idag finns i området.

Det framgår i planen att det kommer finnas närhet och möjlighet till utomhusvistelse, naturlek och rekreation. Det framgår inte hur utbudet med förskola, skola, cykelbanor och liknande ser ut idag. Det framgår inte heller hur tillgängligt områdena för utomhusvistelse och rekreation är för den som har någon funktionsvariation.

Vidare framgår det av planen att ytan som nu ska tas i anspråk tidigare har haft en lekpark och bollplan. Det framgår att det fortsatt kan finnas möjlighet till lekyta, men det framgår inte om det kommer att anläggas någon ny lekplats. En ny lekplats hade varit positivt för de eventuella barn som kommer bo i de planerade bostäderna. Boende i hyresrätt, utan egen tomt, ställer högre krav på närliggande områden för barns utveckling.

Totalförsvar

I Regeringens inriktning för totalförsvaret anges bland annat:

”Arbetet med att öka motståndskraften inom särskilt områdena ordning och säkerhet, skydd av civilbefolkning, hälso- och sjukvård, livsmedel och dricksvatten, finansiell beredskap, transporter, energiförsörjning samt elektroniska kommunikationer och post behöver vidareutvecklas och stärkas.”

I 2 kap. 6 § PBL står det att bebyggelse och byggnadsverk ska placeras med hänsyn till bland annat åtgärder för att skydda befolkningen och begränsa verkningarna av stridshandlingar. Vid höjd beredskap kan en storskalig utrymning komma att genomföras för att skydda civilbefolkningen.

Då kommunen planerar för nya bostäder vill länsstyrelsen skicka med att det kan vara lämpligt att se över möjligheterna inför utformning och byggnation av byggnaderna för att även kunna använda byggnaderna för andra ändamål vid behov, så som skyddsrum, inkvartering vid höjd beredskap eller tillfälliga sjukvårdslokaler. Länsstyrelsen vill även hänvisa till den vägledning som MSB har gjort - Totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen – med fokus på den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen.

Totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen

Detaljplanens konsekvenser på fastighetsnivå

Enligt 4 kap. 33§ PBL ska konsekvenserna på fastighetsnivå för organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder framgå av detaljplanens planbeskrivning.

Länsstyrelsen anser att kommunen har redovisat konsekvenserna på fastighetsnivå på ett sätt så att rättigheter och ansvar för olika aktörer och fastighetsägare tydligt framgår.

Elektrisk kommunikation

Den digitala infrastrukturen ska enligt 8 kap. 4 § punkt 10 PBL ingå som en del i planbeskrivningen. Där står det att ”Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bredbandsanslutning”. Där det är lämpligt kan rekommenderade anläggningsmetoder ingå.

I 3 kap. 20a § plan- och byggförordningen (PBF) preciseras hur PBL:s bestämmelser avseende detta egenskapskrav ska användas. Vidare har Boverket tagit fram nya allmänna råd (2017:1) om bredbandsanslutning. Det anges också i 3 kap. 20a § PBF att

1. En byggnad som innehåller bostäder eller arbetslokaler ska vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att lägenheterna lätt kan anslutas till ett höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.
2. Ett flerbostadshus ska vara utrustat med en accesspunkt i eller utanför byggnaden.

Detaljplanens påverkan på miljömål

Kommunen har i planbeskrivningen angett att ett miljömål bedömts som relevant för aktuell detaljplan, God bebyggd miljö. Kommunen har endast lagt med generell information om miljömålet och har inte redogjort för hur detaljplanen påverkar miljömålet i planbeskrivningen. Länsstyrelsen vill uppmana kommunen att utveckla ett resonemang om hur detaljplanen förhåller sig till miljömålet God bebyggd miljö i planbeskrivningen, då checklistan till undersökningen om betydande miljöpåverkan vanligtvis inte brukar ingå i planhandlingarna när en detaljplan vunnit laga kraft.

4.1.4 Undersökning om betydande miljöpåverkan

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att den befintliga miljön inte har sådana värden eller en sådan sårbarhet och att planens storlek och risk för människors hälsa och miljön inte är av en sådan omfattning att det kan väntas leda till betydande miljöpåverkan. Detaljplanen utgör inte heller en del i ett större utbyggnadsprojekt där de olika delprojekten sammantaget kan innebära betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning att en miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning inte behöver upprättas. Samråd med länsstyrelsen har härmed skett.

4.1.5 Kommentarer till yttrandet

Miljökvalitetsnormer samt Hälsa och säkerhet

Dagvatten

Direkt norr om planområdet finns en geoteknisk undersökning från 1993 inför uppförandet av tre bostadstomter. Undersökningen visade fritt vatten endast i två borrhål, på cirka 2,7 meters djup, vilket indikerar goda förutsättningar för bebyggelse och dagvattenhantering. Även vid anläggandet av Ljungaviksvägen har geotekniska undersökningar genomförts. Erfarenheter från befintlig närliggande bebyggelse i området visar att marken generellt är stabil och lämplig för exploatering. Länsstyrelsen har efter samrådstiden gjort ett förtydligande om att synpunkterna om geoteknik främst handlar om dagvatten och infiltration. Inför projektering och byggnation görs vid behov kompletterande geoteknisk undersökning.

Dagvattenutredningen (DVU) visar att beräknade volymer kan hanteras inom planområdet med föreslagna fördröjnings- och reningsåtgärder, utan att miljökvalitetsnormerna (MKN) för recipienten överskrids.

En grund fördröjningsyta med medeldjup ca 30 cm föreslås i planområdets nordvästra del. Placering och areal visas i

illustrationsmaterial, men den slutliga lokaliseringen justeras vid projektering. Planen reglerar att minst 40 procent av fastighetsarean ska vara genomsläpplig.

I DVU redovisas även förslag för skyfallshantering inom NATUR. Områdets generella lutning innebär att ytavrinningen vid skyfall naturligt leds mot nordväst. Vid större regnhändelser föreslås bräddning ske via utloppsdiket i väster och vidare norrut i den naturliga flödesvägen.

Detaljplanen omfattar kvartersmark för bostäder och allmän plats – NATUR. Tranvägen är en befintlig gata och ligger utanför planområdet. Vid projektering och bygglovshantering kommer marknivåer och dagvattenlösningar att studeras mer i detalj och anpassas i enlighet med DVU och eventuellt kompletterande geotekniska undersökningar, för att säkerställa funktion, stabilitet och MKN.

Kommunen bedömer sammantaget att planförslaget, tillsammans med DVU, tillgodoser Länsstyrelsens synpunkter avseende dagvatten-hantering, geotekniska förutsättningar och miljökvalitetsnormer.

Allmänna synpunkter

Plankarta/planbestämmelser

Planbestämmelsen **träd**$_1$, utgår och ersätts med bestämmelsen **allé** -, eftersom allén omfattas av biotopskydd enligt 7 kap. 11 § miljöbalken och därmed redan har ett självständigt juridiskt skydd. Den tidigare regleringen om fällning av träd bedöms, efter samråd och intern dialog, som onödig och överlappande med miljöbalkens prövning. För att undvika dubbelreglering och tydliggöra bevarandekravet anges i stället ”allé – Befintlig biotopskyddad allé”.

Planbestämmelserna för stenmur samt allé utökas till att även omfatta raden av träd utmed Lomvägen. Planbeskrivningen uppdateras i berörda delar.

Avfallshantering

Råden kring avfallshantering har stämts av med Västblekinge Miljö AB (VMAB), som även är en remissinstans. Utifrån detta har plankartan justerats med en yta för komplementbyggnad (miljöhus) placerad ca 10 meter från Tranvägen. Detta ger förutsättningar för alternativa lösningar, antingen hämtning från Tranvägen eller för en lösning där renhållningsfordon kör in på fastigheten, beroende på vad som bedöms mest ändamålsenligt i projekteringen. Slutlig utformning och teknisk lösning är dock en fråga som prövas i samband med projektering och bygglov, i dialog med VMAB.

Naturmiljö

Den vegetationssträng med buskar och yngre träd som löper i nord–sydlig riktning genom planområdet har vuxit upp successivt sedan omkring 2010-talet i gränszonen mellan den tidigare lekplatsen och grönstråket utmed Ljungaviksvägen. Enligt kommunens bedömning, med stöd av kommunekologens inventering, utgör denna rad inte en allé enligt Naturvårdsverkets definition.

Planbeskrivningen har kompletterats med information om att åtgärder som kan påverka befintliga alléträd längs Tranvägen och Lomvägen kan kräva dispens från biotopskydd.

Kommunekologen har vid upprepade besök under planarbetet inte funnit knippnejlika inom eller i direkt anslutning till planområdet.

Länsstyrelsens synpunkter på bevarande och utveckling av gröna värden har noterats. Planområdet är utpekat för bostäder i kommunens översiktsplan 2050, och planförslaget säkerställer grönytor inom allmän plats – NATUR – vilket bidrar till rekreationsmöjligheter och gröna kvaliteter i området. Synpunkterna om eventuell kompensation för förlust av grönyta bedöms som rådgivande och noteras för kommunens fortsatta arbete med grönytor på en mer övergripande nivå, utanför detaljplaneprocessen.

Sociala frågor

I planbeskrivningens kapitel *6 Planeringsförutsättningar* samt *8 Konsekvenser*, har i berörda avsnitt utvecklats utifrån synpunkterna.

Lekplatsen som tidigare fanns inom planområdet togs bort efter politiskt beslut i kommunstyrelsen 2023-06-07 och kommunfullmäktige 2023-06-19. Beslutet omfattade en kommunövergripande lekplatsplan och rationalisering av lekplatser. En ny kommunal lekplats inom området är inte aktuell i nuläget. Planförslaget säkerställer dock allmänna grönytor – NATUR – vilket möjliggör framtida lek- och vistelseytor vid behov.

Upplåtelseform styrs inte i detaljplan och det står fastighetsägare fritt att ordna lekmöjligheter inom egen fastighet vid behov.

Totalförsvar

Kommunen delar bedömningen att civil beredskap är en viktig fråga, men anser att frågan är av mer övergripande karaktär och bör hanteras på en strategisk nivå – exempelvis inom översiktsplanering, risk- och krisberedskapsarbete samt kommunens trygghets- och säkerhetsplanering. Det aktuella planförslaget bedöms inte ha sådana förutsättningar eller omfattning att särskilda ställningstaganden kring

skyddsrum eller alternativ användning av byggnader är relevanta att reglera inom ramen för detaljplanen. Ingen justering av planförslaget görs med anledning av synpunkten.

Elektronisk kommunikation

Kommunen konstaterar att möjligheten till fiberanslutning redan är redovisad i planbeskrivningen och att fiber finns framdraget i Tranvägen. Kommunen bedömer därmed att kraven enligt PBL/PBF är uppfyllda och att ingen ytterligare komplettering behövs.

Miljömålet God bebyggd miljö

Planbeskrivningen har kompletterats med text som tydliggör hur detaljplanen förhåller sig till miljömålet *God bebyggd miljö*.

4.2 Lantmäteriet

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2025-03-17) har följande noterats:

Delar av planen som bör förbättras

REDOVISNING AV HUR BEFINTLIGA PLANER PÅVERKAS

I planbeskrivningen finns på s. 13 en redovisning av vilka befintliga detaljplaner som finns inom planområdet. För att underlätta förståelsen för de som inte är insatta i hur systemet med detaljplaner fungerar bör det även framgå vad som sker med gällande detaljplaner som berörs av planarbetet. För en befintlig detaljplan där endast en del av området berörs av ett planförslag kan detta till exempel beskrivas genom en text i stil med ”Om föreslagen detaljplan antas och får laga kraft upphör tidigare detaljplan att gälla inom planområdet, men fortsätter att gälla som tidigare utanför det nu aktuella planområdet.”

Glöm inte att kontrollera så att gällande planer fortfarande går att genomföra efter att den aktuella planen fått laga kraft.

GRUND- OCH PLANKARTA

I plankartan har grundkartans linjer och beteckningar svart färg. Detta gör att det blir svårare att särskilja planskiktets gränser och beteckningar från den information som tillhör grundkartan. För att plankartan ska vara tillräckligt tydlig och lättläst behöver det vara uppenbart vilka beteckningar och gränser som tillhör planskiktet. Därför bör färgen på grundkartans linjer och beteckningar förslagsvis ändras till grå.

Vidare krävs det minst två koordinatkryss i öst-västlig riktning och två i nord-sydlig riktning för att med säkerhet kunna georeferera den

juridiskt gällande plankartan. Koordinatkryssen behöver finnas på någon av de kartor som sparas när planen får laga kraft och det är enklast vid en framtida georeferering om dessa syns på dokumentet plankarta.

Slutligen skulle kommunen, om möjligt, kunna sätta rubriker på plankartan respektive illustrationskartan, så att det blir tydligt för de som berörs av planförslaget.

4.2.1 Kommentarer till yttrandet

Planhandlingarna har uppdaterats utifrån synpunkterna.

4.3 PostNord

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är PostNord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar PostNord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox i anslutning till entrén. Färdvägen till postanordningen ska vara öppen och farbar året runt för valt fordon.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation eller annan förändring gällande befintlig alt ny infrastruktur.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

4.3.1 Kommentarer till yttrandet

Exploatören har meddelats synpunkterna för beaktande i samband med utformning och projektering.

5 Kommunala nämnder, bolag m.fl.

5.1 Räddningstjänsten

Räddningstjänsten har tidigare yttrat sig inför planbesked och synpunkter som lämnades då kvarstår. Vid planering av nya

bostadsområden är det viktigt att beakta framkomlighet för räddningstjänst (och andra blåljusmyndigheter). Vägar behöver vara av tillräcklig bredd för att framföra tunga fordon och uppställningsplatser måste finnas i närhet av bostäderna. Avstånd mellan uppställningsplats och angreppspunkt ska ej överstiga 50 meter.

Räddningstjänsten vill inte behöva backa in sina tunga fordon i ett område utan ser gärna att det finns en väg in och en väg ut från detta alternativt en vändplats med tillräcklig svängradie.

Vid behov kan räddningstjänsten lämna mer detaljerad information om räddningsvägar och uppställningsplatser.

I övrigt har räddningstjänsten inga synpunkter på planförslaget.

5.1.1 Kommentarer till yttrandet

Exploatören har meddelats synpunkterna för beaktande i samband med utformning och projektering. Området föreslås ha en tillfart/utfart mot Tranvägen. Frågor kring utformning för tillgänglighet vid räddningsinsatser inom kvarteret hanteras bland annat i samband med bygglovprövning.

6 Sakägare, bostadsrättshavare m.fl.

6.1 C.W.

Jag och min sambo flyttade nyligen in på Tranvägen (för cirka sex månader sedan) har nu fått information om planerade byggnationer precis utanför. Då jag inte var informerad om detta vid köpet av huset, undrar jag om du kan berätta vilka externa parter, som till exempel byggföretag, som är involverade i projektet. Alltså företag som har ett direkt intresse i detta?

Har det skickats ut mer information om en eventuell detaljplan till boende på Tranvägen tidigare?

Vi är ganska bekymrade över hur detta kommer att påverka vår boendemiljö, då vi har sex stora fönster längs hela Tranvägen och befarar en betydligt stökigare situation än vad vi räknade med vid köpet. Detta är ett äldre kvarter och vi hade inte förväntat oss en så omfattande nybyggnation i närområdet, i synnerhet inte radhusbebyggelse då det inte finns sådana exempel i Sölve. En sådan utveckling skulle vi snarare ha förväntat oss i ett yngre område som till exempel Ljungaviken, där man eventuellt hade kunnat anpassa sitt bygge efter situationen. Nu befarar vi att vårt hus inte kommer att lämpa sig väl med den eventuella förändringen.

Här kommer min överklagan gällande er detaljplan. Bifogat lite bilder, videos på relevanta iakttagelse på området.

En mycket vacker video som visar att det finns ett mycket värdefullt fågelliv som är värt att bevaras, jag har fått det bekräftat från Birdlife att det är en **större hackspett** läte. **https://www.xn--fgelsng-exae.se/stoerre-hackspett/**

Min granne har dessutom observerat och skickat en video på **Spillkråkan** som är rödlistad, den befann sig vid ekarna. Om inte videon kommit er till handa så får ni den här av mig också.

Med djup oro för mitt hem och det unika Sölve jag lärt känna på en mycket kort tid måste jag som boende på Tranvägen kraftfullt ifrågasätta den föreslagna detaljplanen för Sölve 24:10. Planens potentiella inverkan på flera avgörande områden är oacceptabel: vårt lugna bostadsområde, den befarade förlusten av gemenskap och sammanhållning, den ökade trafiken, avsaknaden av en trygg plats för barn att leka och röra sig fritt samt det värdefulla fågel- och djurlivet med observationer av fridlysta djur.

1. Brist på information och påverkan på vårt medvetna val av lugnt område. Vi flyttade till Sölve från Karlshamn just för att "komma ut på landet" och njuta av den lugna och lantliga miljön som området erbjuder. Inför vårt köp gjorde vi ett medvetet val och besökte området för att säkerställa dess fridfulla karaktär, en karaktär som utmärkte sig genom avsaknaden av flerbostadshus och direkta bekvämligheter – vilket var en avgörande anledning till att vi valde att bosätta oss just här. Hade vi haft kännedom om planerna på en så pass markant förändring av områdets karaktär genom radhusbebyggelse, hade vi troligen övervägt vårt köp annorlunda. Jag undrar varför kommunen inte har skickat ut information om detta direkt till oss som nya boende på gatan, då detta påverkar oss avsevärt. Jag vill därför veta om tidigare offentliga utskick har gjorts och hur kommunen har säkerställt att även vi som nya ägare har informerats om dessa planer. Vi har investerat betydande resurser i vår fastighet genom en totalrenovering som uppgår till över 1000 timmar och hundratusentals kronor. Den nu presenterade planerade bebyggelsen skapar en situation som direkt påverkar värdet och trivseln i den fastighet vi har investerat så mycket i, där den vackra vyn från vårt vardagsrum hade en betydande roll i vår investering. Enligt uppgifter från boende på angränsande gator, som också kommer att påverkas direkt av de planerade förändringarna, har inte heller de mottagit någon information.

2. Förändring av områdets lugna karaktär och ökad trafik i ett etablerat område. Vårt bostadsområde präglas idag av enplansvillor och en utpräglat lugn miljö, vilket är en viktig del av vår livskvalitet. Vi har medvetet valt att bo här för att undvika de bekvämligheter som ofta förknippas med mer tätbebyggda områden. Det faktum att husen här säljs sällan – ofta i samband med dödsbon, vilket även var fallet vid vårt köp – understryker områdets stabilitet och den höga trivseln bland de boende. Jag anser att en förändring av bebyggelsen i form av radhus eller flerbostadshus skulle innebära en betydande avvikelse från den nuvarande karaktären av området, som till stor del utgörs av friliggande enplansvillor och detta viktiga grönområde. Även om området enligt översiktsplanen eventuellt kan kompletteras med enstaka bostäder i lucktomter, bör ny bebyggelse noggrant beakta områdets befintliga karaktär och den etablerade balansen mellan bebyggelse och grönområden, som nu hamnar på noll. Planen innebär 8–10 nya lägenheter, vilket skulle kunna innebära uppemot 30 nya personer, plus gäster och familjer. Detta kommer radikalt att förändra atmosfären i området. Infarten från Tranvägen samt en samlad parkeringsyta för 7–12 bilar kommer att leda till en avsevärd ökning av trafiken på Lomvägen, Doppingvägen och Tranvägen – gator som idag präglas av minimal genomfartstrafik. Jag kommer att redovisa denna trafikökning genom en timelapse. Vårt område ligger längst inne på en gata, och hela vårt närområde kommer att påverkas direkt av denna trafikökning. Jag ifrågasätter om denna förändring är förenlig med PBL 8 kap. 4 §, som kräver att planer ska säkerställa framkomlighet och säkerhet utan att orsaka olägenheter för de boende. För att säkerställa att trafikökningen inte får oacceptabla negativa effekter på vårt område, begär jag att kommunen redovisar en detaljerad trafikanalys som tydligt visar förväntad trafikökning samt hur detta påverkar trafiksäkerheten och lugnet i området.

3. Risk för insyn och förlorad integritet i ett område med kompromisser för lugnet. Vår fastighet gränsar direkt till planområdet, vilket innebär att de nya radhusen eller flerbostadshusen kommer att placeras mycket nära vår tomt. Vid köpet av vårt hus upplevde vi de sex vardagsrumsfönstren som vetter mot den befintliga parkytan som acceptabla, eftersom de bidrog till en känsla av öppenhet och lugn – en viktig faktor i vårt beslut att prioritera denna fridfulla miljö framför närheten till bekvämligheter som butiker och kollektivtrafik. Men med den planerade radhusbebyggelsen kommer detta inte längre att vara möjligt – radhus riskerar att orsaka betydande insyn i både vårt vardagsrum och vår trädgård, vilket allvarligt kommer att försämra vår integritet. Denna drastiska förändring av de grundläggande

förutsättningar som låg till grund för vårt husköp kommer att försämra vår boendemiljö avsevärt. Planbeskrivningen hävdar att den befintliga trädallén och stenmuren längs Tranvägen ska avskärma den nya bebyggelsen, men vi håller inte med. Stenmuren är inte tillräckligt hög, och trädens avskärmande lövverk börjar först en bit upp och är dessutom kala under ungefär halva året, vilket innebär att de inte ger ett effektivt skydd mot insyn året runt. Hade vi haft kännedom om dessa planer vid tidpunkten för vårt husköp (för sex månader sedan), hade vi sannolikt övervägt andra fastigheter eller investerat i en annan planlösning för att bättre anpassa oss till en potentiellt förändrad omgivning.

4. Påverkan på natur och fågelliv – ett värde för oss som valt att bo "på landet". Planområdet utgör en betydande plats för Sölves rika fågelliv, inklusive sällsynta arter – en viktig lokalitet även för organisationer som BirdLife. Vi boende uppskattar och tillbringar mycket tid med att observera detta rika djurliv, vilket är ett viktigt inslag i den "lantliga" livsstil vi sökte. Även om planen avser att bevara viss vegetation, är det sannolikt att kvaliteten på det omgivande habitatet kommer att försämras avsevärt på grund av ökat buller, ljusföroreningar och den ökade mänskliga aktiviteten som följer med 8–10 nya hushåll. Enligt Miljöbalken 7 kap. ska naturvärden skyddas, och jag anser att planen inte tillräckligt har analyserat hur djur- och fågellivet påverkas. Under den korta tid vi har bott här har vi noterat främst paddor, mindre och stor hackspett i detta område, vilket för mig, som har bott i Valje större delen av mitt liv med ett stenkast från en stor skog, är en otrolig iakttagelse. Andra noteringar från både mig och grannar är främst spillkråka, fladdermöss, igelkottar och rådjur. Dessa arter har dokumenterats på video och är något ni inte har tagit med i er undersökning. Jag är dessutom skeptisk till att byggprojektet kommer att genomföras exakt enligt plan, baserat på mina tidigare erfarenheter av liknande projekt. I praktiken riskerar betydligt mer av naturen att förstöras när människor flyttar in, vilket är djupt beklagligt för oss som värdesätter just denna miljö och aktivt har valt att bo här ute.

Spillkråka *är en nyckelart i skogliga miljöer vars övergivna bohål utnyttjas av såväl flera andra hålhäckande fågelarter som mård och fladdermöss. Den förekommer i större skogsområden men också i blandade landskap.* ***Mindre hackspett*** *omfattas av EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG), där det uttryckligen står att direktivet gäller för fåglar samt för deras ägg, bon och livsmiljöer (artikel 1). Det framgår också av fågeldirektivet (artikel 13) att de åtgärder som vidtas inte får leda till en försämring av den nuvarande situationen beträffande bevarandet av de fågelarter som avses i artikel 1*

samt att hänsyn ska tas till bland annat arter som är känsliga för vissa förändringar i livsmiljön (artikel 4). Fågeldirektivet är styrande för svensk rättspraxis, liksom för ansvariga myndigheters ärendehantering och beslutsfattande.

5. Alternativa platser och ifrågasättande av syftet med storskalig bebyggelse i ett etablerat område med enplansvillor. Jag ifrågasätter starkt syftet med att införa en radhusbebyggelse i ett område som utmärks av lugn och en småskalig karaktär med huvudsakligen enplansvillor. Att äventyra en välfungerande och omtyckt gata, där de flesta boende har bott under lång tid just på grund av dessa kvaliteter, verkar primärt motiveras av ekonomisk vinning. Det finns mer lämpliga platser för en sådan expansion, som exempelvis Ljungaviken där omfattande utbyggnader redan pågår. Dessutom finns en närliggande, försummad tomt avsedd för en enplansvilla som kommunen inte har lyckats sälja. Att prioritera att slutföra påbörjade projekt och utveckla redan expanderande områden framstår som ett mer logiskt och hållbart steg än att negativt påverka ett etablerat område med en tydlig och omtyckt karaktär. Den föreslagna planen känns onödig och riskerar att försämra vår livsmiljö, vilket inte är i linje med kraven på en god bebyggd miljö (PBL 2 kap. 3 §) och heller inte respekterar områdets befintliga karaktär (PBL 2 kap. 6 §).

6. Sölvesborgs kommuns uttalade vision om tillgänglighet för alla framstår som ett ädelt mål, men i praktiken tycks den tyvärr ofta tillämpas selektivt. Här i Sölve upplever vi redan en tydlig brist på tillgänglighet, något som vi i viss mån har valt att leva med. Många barnfamiljer flyttar hit just för att de trivs med det lugna området och är beredda att kompromissa, men den planerade nya bebyggelsen kommer att innebära att vi berövas möjligheten att ta med våra barn och barnbarn till lekplatsen/parken i närområdet. Detta fråntar barnens viktiga mötesplats, vilket är avgörande för att motverka isolering och den ökande stillasittande livsstil som skärmtiden bidrar till. Sölvesborgs kommun har under en längre tid underlåtit att upprätthålla välskötta offentliga platser – faktum är att det endast finns en här i Sölve – vilket otvivelaktigt redan har haft en negativ inverkan på många barn i närområdet. Folkhälsomyndigheten betonar kraftigt vikten av barns fysiska aktivitet och att motverka stillasittande beteenden. Mot denna bakgrund är det en uppenbar motsägelse att i dokumentet 'Undersökning betydande miljöpåverkan' klicka i att det inte finns några direkta folkhälsoeffekter. Jag anser att detta handlar om flera tydliga steg som negativt kommer att påverka en hel generation.

För att minska den negativa påverkan på områdets lugna karaktär, de värdefulla naturvärdena, vår sociala miljö och gemenskap, samt för att trygga en positiv uppväxtmiljö för barn, föreslår jag följande åtgärder:

- Bevara området som naturmark: Detta skulle vara den bästa lösningen för att skydda det unika djur - och fågellivet och den fridfulla atmosfären som många boende värdesätter högt. Skapa samtidigt möjligheter för allmänheten att utföra aktiviteter som picknick, titta på solnedgången, spela kubb, badminton och andra kreativa lekar för barn och vuxna.
- Anlägga en lekplats eller ett enkelt rekreationsområde: Om en bebyggelse anses nödvändig, skulle en omvandling till en lekplats eller ett allmänt rekreationsområde bättre tjäna de boendes behov och bidra till en positiv gemenskap utan att radikalt förändra områdets karaktär eller orsaka betydande olägenheter.

Begäran om ytterligare underlag: För att bättre kunna bedöma planens påverkan, begär jag följande handlingar:

- En detaljerad trafikanalys som redovisar förväntad trafikökning på Tranvägen, Doppingvägen och Lomvägen och hur andra gator påverkas av detta.
- Regelrätt Naturvärdesinventering och Konsekvensanalys (inklusive Artskydd): En samlad, specifik och detaljerad utredning som identifierar samtliga naturvärden på den aktuella ytan, bedömer den potentiella påverkan från den planerade utbyggnaden (inklusive buller och ljusföroreningar) på djur- och fågelliv (med artspecifika analyser för skyddade arter och deras livsmiljöer i enlighet med EU-domstolens avgörande Skydda skogen och Mark- och miljööverdomstolens praxis), och säkerställer att planen inte orsakar störning, skada eller förstörelse av dessa arter i strid med 4 § artskyddsförordningen och EU-direktiv (2009/147/EG).
- Undersökning/utredning om folkhälsoeffekterna som ni understryker inte påverkas, vilket det redan har gjort under en lång tid som man har försummat en lekplats/mötesplats.
- För att bättre förstå projektets genomförande och säkerställa en transparent process, önskar jag få information om vilka som planera bygga för Sölvesborgs hem och projektledarna för detta projekt, då det är personligen väldigt intressant för oss som har flyttat ut till just denna fastigheten.

Fördelningen av lekplatser i Sölvesborgs kommun är anmärkningsvärd, med en tydlig koncentration till centrala områden medan ytterområden är eftersatta, i synnerhet Sölve.

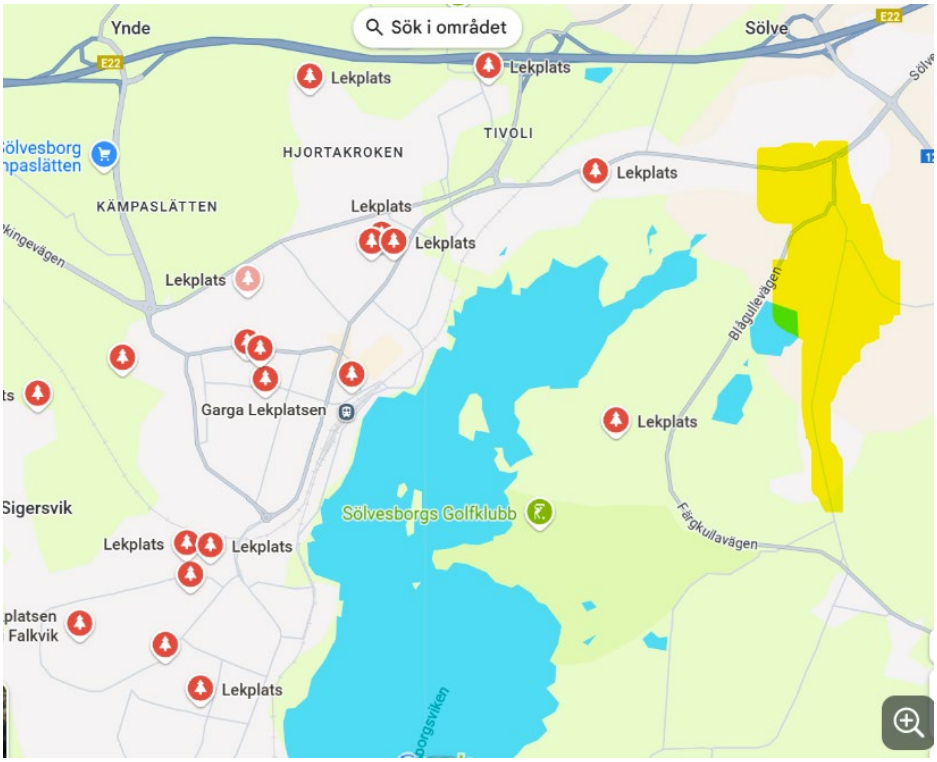

Kommunen bör ta ansvar för en välplanerad samhällsplanering

Enskild motion S1673

SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen
2023/24:1909

av Magnus Manhammar (S)

Tillgänglighetsanpassade lekplatser för alla

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgänglighetsanpassa lekplatser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

FN:s barnkonvention är en del av den svenska lagstiftningen sedan år 2020. Barnkonventionens grundprinciper innebär att alla barn har samma värde och rättigheter, vilket får till följd att lekplatser ska vara tillgängliga för alla barn oavsett om de har en funktionsvariation eller inte. När en ny lekplats ska utformas behöver kommunerna därför ta hänsyn till att barn med en fysisk, intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsvariation ska kunna använda den. Lekplatsen är en viktig social mötesplats där barn med olika bakgrunder får möjlighet att träffas.

Det är viktigt att bryta stillasittandet och få fler barn att regelbundet röra sig fysiskt. Kommunerna behöver därför i sin samhällsplanering underlätta barns möjligheter att röra sig och skapa utmanande miljöer som samtidigt är trygga. Det behöver skapas

Kommunens agerande avviker från visionen om välskötta offentliga platser.

Attraktiva och hållbara livsmiljöer

I Sölvesborg finns attraktiva boende för den som vill bo vid havet såväl som på landsbygden, och den unika stadskärnan med dess medeltida historia, ger möjlighet till den mindre stadens lugna puls och utbud. Kommunen väcker uppmärksamhet för sina vackra utemiljöer och välskötta offentliga platser.

Hur har man utrett påverkan på folkhälsoeffekter i Sölve området, utveckla gärna?

Påverkan på folkhälsoeffekter?		X	

Kommunens dokumentation förefaller otillräcklig. Flera rödlistade arter har observerats av boende i området, inklusive av mig som endast bott här i sex månader.

Rödlistade, hotade arter?	(X)		Rödlistade arter har observerats födosöka i ekallén (t ex mindre hackspett, grönfink), men inte häcka i den.

Folkhälsomyndighetens tydliga riktlinjer om att alla ska ha möjlighet till rörelse och att samhället behöver skapa stödjande miljöer för fysisk aktivitet. I kontrast till detta upplever vi i Sölve en brist på just sådana tillgängliga miljöer

Alla ska ha möjligheter till rörelse

För att alla ska ha möjlighet till fysisk aktivitet behöver vi exempelvis:

- planera och skapa stödjande miljöer i samhällen

"Insynsskydd"

Sammanfattning

Den föreslagna detaljplanen riskerar att förstöra lugnet i vårt område, negativt påverka det unika fågellivet i området, leda till att barn här i Sölve riskerar att utveckla associala tendenser på grund av avsaknad av en tydlig mötesplats, samt orsaka betydande olägenheter som insyn och ökad trafik för oss grannar. Jag uppmanar kommunen att ompröva planen noggrant med hänsyn till områdets karaktär, de värdefulla naturvärdena och de befintliga boendes livsmiljö. Jag ser fram emot ett

skriftligt svar på mina synpunkter och de begärda underlagen inför granskningsfasen.

Källor https://solvesborg.se/kommun-och-politik-/kommunfakta.html

https://solvesborg.se/bygga-bo-och-miljo/oversiktsplan-och-detaljplaner/detaljplaner-och-omradesbestammelser/pagaende-planarbeten/detaljplan-for-del-av-solve-2410-tranvagen.html
https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/a18db5362c344971936bf0eefb332a95/barns-ungas-rorelsevanor.pdf
https://www.lansstyrelsen.se/download/18.68fbc90d193243b379e48511/1732526749568/Artskydd%2 0planPM.pdf

Hem - BirdLife Sverige
https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/mat-fysisk-aktivitet-overvikt-och-obesitas/fysisk-aktivitet-och-stillasittande/riktlinjer-och-rekommendationer-for-fysisk-aktivitet-och-stillasittande/rekommendationer-for-fysisk-aktivitet-och-stillasittande/ https://data.riksdagen.se/fil/B57167A5-5DEC-434F-9814-3631D047C610
https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/35f1b256e6c54c3cb3bcdfa1f861a560/ett-rorelselyft-for-hela-samhallet-med-fokus-pa-barn-och-unga.pdf

6.1.1 Kommentarer till yttrandet

1. Brist på information och påverkan på vårt medvetna val av lugnt område

Vilka byggföretag som kommer att anlitas vid en framtida byggnation är idag inte känt och inget som regleras i detaljplan.

Sölvesborgshem AB ansökte 2023-10-04 om planbesked för bostäder på fastigheten Sölve 24:10. Planbesked är inte förenat med informationsskyldighet till grannar. I samband med planbeskedet uppmärksammades det dock i lokaltidning och flera grannar skickade in/hörde av sig med synpunkter, framförallt rörande lekplatsen.

Enligt kommunens översiktsplan redovisas området som befintliga bostäder med möjlighet till förtätning.

Byggnadsnämnden beslutade 2023-12-07 (§96) att pröva ansökan i en detaljplaneprocess.

Förslag till detaljplan har därefter skickats ut för samråd enligt plan- och bygglagen till registrerade fastighetsägare och till remissinstanser. Samrådsutskicket utgör den formella informationen om planförslaget och ger möjlighet att lämna synpunkter.

Planprocessen är utformad så att synpunkter lämnas i flera skeden, först vid samråd och senare vid granskning. Samtliga inkomna synpunkter beaktas och redovisas i samrådsredogörelsen. Eventuella justeringar i planförslaget görs inför granskningen, där möjligheter att åter lämna synpunkter på planförslaget ges.

2. Förändring av områdets lugna karaktär och ökad trafik i ett etablerat område.

Planförslaget kompletterar områdets bostadsutbud och ligger i linje med kommunens översiktsplan och strategi för att möjliggöra småskalig förtätning i befintliga bostadsområden. Detaljplanen möjliggör bebyggelse i 1-2 våningar vilket bedöms förenligt med omgivningens karaktär.

Planförslaget bidrar till att bredda bostadsutbudet i området genom att möjliggöra mindre flerbostadshus, radhus eller marklägenheter. Denna boendeform kan möta behov hos grupper som efterfrågar andra alternativ än traditionella friliggande villor, exempelvis yngre vuxna, små hushåll eller äldre med behov av en mer lättskött bostad. De planerade radhusen/marklägenheterna/ mindre flerbostadshusen bedöms kunna möta detta behov och skapa förutsättningar för kvarboende och generationsväxling i området.

Under hösten 2025 har trafikrörelsemätningar genomförts på Doppingvägen, Tranvägen och Lomvägen. Mätningarna visar mycket låg trafikbelastning (ÅDT ca 13-24 fordon/dygn) och låg hastighet (85-percentilen 25–27 km/h).

Scenarier för utbyggnad (8 respektive 16 bostäder) har analyserats. Även i ett maximalt scenario bedöms den totala trafikmängden fortsatt som låg. Den befintliga väginfrastrukturen bedöms klara tillkommande trafik med god marginal.

Lokalgatorna är utformade som lugna bostadsgator i blandtrafik, vilket är normalt i den här typen av småhusområden. Även om gång- och cykeltrafik sker i blandtrafik är trafikmängderna fortsatt låga, och kommunen bedömer att förutsättningarna för en trygg trafikmiljö är goda även för barn och oskyddade trafikanter.

Tillgången till cykelled på gamla banvallen mellan Sölvesborg och Mjällby och närheten till busshållplatsen vid Sölve ger goda möjligheter till hållbara resor.

Bullernivåerna ligger med god marginal under gällande riktvärden för bostäder. Maximal ljudnivå bedöms inte öka jämfört med nuläget. För mer information se *Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10.*

Parkering löses på kvartersmark enligt gällande parkeringsnorm, vilket innebär att planen inte bedöms påverka parkeringstrycket i området negativt.

3. Risk för insyn och förlorad integritet i ett område med kompromisser för lugnet

Planförslaget kompletterar områdets bostadsutbud och ligger i linje med kommunens översiktsplan och strategi för att möjliggöra småskalig förtätning i befintliga bostadsområden. Föreslagen bebyggelse bedöms förenligt med omgivningens karaktär.

Planområdet gränsar till Tranvägen. Mellan vägkant och kvartersmark för ny bebyggelse planläggs en cirka 25 meter bred zon som allmän plats – natur – där befintlig trädallé med äldre ekar och stenmurslinje ingår och skyddas. Detta ger en tydlig visuell och fysisk avskiljning mellan nya bostäder och befintlig bebyggelse (3 villor) på andra sidan Tranvägen.

Grönstrukturen ger visst insynsskydd under växtsäsongen, men viss sikt kan förekomma vintertid då träden är avlövade. Avståndet mellan ny bebyggelse och närliggande hus på andra sidan Tranvägen är omkring 30–35 meter. Det sydligaste av de tre befintliga bostadshusen ligger dessutom inte mitt emot den planerade nya bebyggelsen, utan mot naturmarken, vilket minskar direkt insyn och påverkan.

4. Påverkan på natur och fågelliv – ett värde för oss som valt att bo "på landet".

Kommunen har tagit del av de boendes iakttagelser och dokumentation av djurliv i området, inklusive rådjur, grön fasan, spillkråka, mindre hackspett, igelkottar, paddor och fladdermöss. Även kommunekologen har tagit del av inkomna yttranden, har gjort besök på platsen och gjort en bedömning, se *PM angående behovet av naturvärdesinventering.*

Kommunekologen bekräftar att området nyttjas av bland annat rådjur, mindre hackspett, gröngöling, spillkråka, igelkott, vanlig padda och olika fladdermöss. Inga regelbundet utnyttjade boplatser eller skyddsvärda strukturer har noterats inom planområdet, vilket innebär att naturvärdesnivån motsvarar det som allmänt kan förväntas i tätortsnära grönområden. Genom att planförslaget bibehåller den befintliga gröna infrastrukturen, såsom allé och stenmurar samt gröna samband, möjliggörs fortsatt passage och födosök för igelkottar och andra djur även efter exploatering.

Kommunen bedömer att det underlag som tagits fram är tillräckligt för att värdera naturvärdena och att en fullständig naturvärdesinventering enligt NVI-standarden inte är nödvändig i detta fall.

5. Alternativa platser och ifrågasättande av syftet med storskalig bebyggelse i ett etablerat område med enplansvillor

Kommunen delar bedömningen att ny bebyggelse behöver utformas med hänsyn, och detaljplanen innehåller därför bestämmelser om bland annat byggnadshöjd, takform, placering och volym för att säkerställa att den nya bebyggelsen får en småskalig karaktär som harmoniserar med omgivningen. Detaljplanen möjliggör byggnation upp till två våningar vilket bedöms som småskalig bebyggelse.

Det är ingen storskalig exploatering som föreslås, utan planförslaget innebär befintligt bostadsområde kompletteras med andra bostadsformer. I området bor många äldre hushåll och det finns begränsade möjligheter att bo kvar i närområdet om man önskar ett mer lättskött boende. De planerade radhusen/marklägenheterna/mindre flerfamiljshusen bedöms kunna möta detta behov och skapa förutsättningar för kvarboende och generationsväxling i området.

6. Sölvesborgs kommuns uttalade vision om tillgänglighet

Kommunen noterar de inkomna synpunkterna rörande behovet av en närlekplats och mötesplats i området. Den tidigare lekplatsen och bollplanen avvecklades genom politiskt beslut 2023, som en del av den kommunövergripande lekplatsutredningen och rationaliseringen av kommunens lekplatser. Kommunen har efter detta beslut inget uppdrag eller budget att återanlägga lekplats inom den aktuella fastigheten. Någon ny lekplats föreslås inte i planförslaget, men inom natur finns möjlighet att anordna sådan. Frågor om tillgång till trygga och tillgängliga lekplatser hanteras fortsatt på kommunövergripande nivå och är därför inte en del av denna detaljplan.

Planförslaget innebär att en betydande del av den befintliga grönstrukturen bevaras och säkerställs som allmän plats – NATUR. Detta görs både med hänsyn till natur- och djurliv och för att möjliggöra vardagsrekreation, rörelse och vistelse i grönmiljö. Planen omfattar endast en del av det tidigare grönområdet och tar särskild hänsyn till befintliga strukturer såsom allén och stenmuren.

Trafiksäkerheten bedöms som god även efter en utbyggnad. Kopplingen till gång- och cykelvägnätet ger goda förutsättningar för aktivt resande, vilket är en viktig folkhälsoaspekt. Folkhälsoperspektivet har även

beaktats i konsekvensbedömningen genom att gröna samband och rekreativa värden säkerställs inom planområdet.

Angående begäran om ytterligare underlag

Trafikmätningar på lokalgatorna har genomförts under hösten 2025 och de redovisas i *Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10*.

Kommunekologen har gjort en bedömning om behovet av naturvärdesinventering, *PM angående behovet av naturvärdesinventering*, och bedömer att en NVI inte behöver göras.

Bedömningen om att planförslaget inte påverkar folkhälsoaspekterna har gjorts utefter områdets lokalisering och omfattning, närliggande bebyggelsestruktur, närhet till gång- och cykelvägar och grönstrukturer bland annat stigar och grillplats kring täksjöarna i söder. Planförslaget möjliggör en småskalig förtätning med bostäder och säkerställer även grönstråk genom allmän plats natur.

Lekplatsen som tidigare fanns inom planområdet togs bort efter politiskt beslut i kommunstyrelsen 2023-06-07 och kommunfullmäktige 2023-06-19. Beslutet omfattade en kommunövergripande lekplatsplan och rationalisering av lekplatser. En ny kommunal lekplats inom området är inte aktuell i nuläget. Planförslaget säkerställer dock allmänna grönytor – NATUR – vilket möjliggör fri naturlek och säkerställer utrymme för anläggande av eventuella framtida lek- och vistelseytor.

6.2 H.L och I.L

Som berörda sakägare i samråd gällande detaljplan för (del av) Sölve 24:10, Nya bostäder vid Tranvägen, Sölvesborgs kommun vill vi lämna våra synpunkter.

Vi har tagit del av planförslaget och motsätter oss detta. Som närmast berörda granne i fastighet Klarbäret blir vi mycket negativt påverkade av förslaget på flera olika sätt.

Infart och parkering: Vi ser på ritningarna att infart och parkering gränsar till vår tomt, dvs mycket nära och väldigt påträngande. Både genom det visuella, men framför allt auditivt genom motorer och smällande bildörrar. Istället för det fina grönområde och lugn vi nu har tätt intill huset, skulle det bli en störande parkering alldeles precis utanför vårt vardagsrumsfönster. Inte heller skulle vi längre kunna njuta av att befinna oss i vår trädgård.

Dessutom planeras ett miljöhus i så nära anslutning som möjligt till infarten, vilket innebär ytterligare ljudstörningar.

Vi anser att anläggning av infart och parkeringar i så nära anslutning till vår tomtgräns innebär en alltför stor påfrestning och betydande olägenhet och vi motsätter oss detta starkt.

Förslag: Anslut det eventuella nya bostadsområdet med parkering till vägen ut mot Ljungaviken, med så långt avstånd som möjligt från befintliga villor. Det innebär också att parkeringsplatsen flyttas från vår tomtgräns. En fördel är dessutom att man då säkerställer att ekar och stengärde ej riskerar skadas under byggtiden. Behåll grönområdet intill vårt intakt, eller tillåt endast byggnation med ett par vanliga enplansvillor enligt gamla detaljplanen.

Anslutning Doppingvägen/Tranvägen: Man kör in i området via Doppingvägen som sedan ansluter till Tranvägen. Vår fastighet ligger centrerad i korsningen där dessa vägar möts, och är det första man ser när man svänger in på Doppingvägen. Vi har ett stort burspråk i köket (med matplats) och flera fönster på framsidan mot denna korsning. Det innebär att varje bil som kommer in i området kör rakt mot vårt hus. På kvällen bländar billyktor, ljuden blir påtagliga och insynen stor. Allt detta kommer öka markant och påverka oss negativt i en betydligt större utsträckning än i nuläget.

Förslag: Som ovan. Anslut det eventuella nya bostadsområdet med parkering till vägen mot Ljungaviken, med så långt avstånd som möjligt från befintliga villor. Behåll grönområdet intill vårt intakt, eller tillåt endast byggnation med ett par vanliga enplansvillor enligt gamla detaljplanen.

Flerbostadshus i två våningar: Vi motsätter oss hus i två plan då det inskränker på vårt privatliv i form av insyn. Det skulle innebära en mycket stor försämring för oss och vi skulle känna oss iakttagna i vårt eget hus och på vår tomt. Vi anser inte heller att tvåvåningshus passar i området.

Förslag: Om det ska byggas, borde det enbart vara ett par vanliga enplansvillor. Ska det trots allt vara lägenheter så borde dessa placeras längre bort med anslutning till vägen ut mot Ljungaviken och inte nära befintliga villor i området. Det bästa vore att hålla sig till gamla detaljplanen för området.

Värdeminskning: Vår fastighets attraktivitet och värde skulle försämras avsevärt. Det hade inneburit stora estetiska förändringar och ljudstörningar, och en betydande ekonomisk förlust för oss. Vi kommer

att begära adekvat ekonomisk ersättning från kommunen om denna föreslagna detaljplan trots allt realiseras.

Vi valde att bygga vårt hus i detta område p g a dess lugna karaktär, med enbart enplansvillor och en lummig lekplats som närmsta granne. Tidigare bodde vi i en villa på Energivägen (f.d. Hultavägen) i Sölve. Men när nya motorvägen skulle byggas precis intill, och detaljplanen ändrades till industriområde, fick vårt hus lösas in och vi valde istället lugnet på Tranvägen. Vi blev därför otroligt ledsna och besvikna när vi fick se förslaget på ny detaljplan, med parkering och miljöhus intill vårt, och eventuella tvåvåningshus så pass nära inpå. Enplansvillor eller radhus i ett plan vore en sak, men tvåplanshus och samlad parkering så nära intill vårt hus känns oacceptabelt, och som en enorm försämring av vår livskvalitet.

Vi önskar att man tänker om, och omplacerar infart och parkering, och hela bostadsområdet längre bort mot vägen till Ljungaviken. Då hade man även bevarat den fina bollplanen vid ekarna där kvarterets barn samlas på kvällar och helger för bollspel och umgänge.

6.2.1 Kommentarer till yttrandet

Infart och parkering samt tvåvåningsbebyggelse, insyn och karaktär

Befintligt bostadshus direkt norr om planområdet angränsar i fastighetsgräns till det föreslagna nya bostadskvarteret. En 10 meter byggnadsfri yta förläggs i norr, med utrymme för infart till det nya kvarteret. För att minska störning från infart samt miljöhus föreslås en 3 meter bred yta för plantering längs fastighetsgränsen i norr. Planteringen avser även minska insyn mellan fastigheterna och ger en avskärmande effekt.

Planförslaget möjliggör bebyggelse i högst två våningar. Höjdmässigt regleras nockhöjden till 9,0 meter.

Bostadsbebyggelse får inte uppföras inom den byggnadsfria ytan mot norr. Bebyggelse kan som närmast uppföras 10 meter från fastighetsgränsen mot norr.

Anslutning till området

Planområdet angränsar i väster till Ljungaviksvägen, som är en huvudled i det övergripande kommunala vägnätet med skyltad hastighet 70 km/h. Vägen är försedd med en bullervall och separeras från planområdet av ett grönstråk. I öster ansluter planområdet till ett befintligt lågtrafikerat villakvarter där Tranvägen, Doppingvägen och Lomvägen fungerar som lokalgator med en skyltad hastighet på 40 km/h.

Kommunen har övervägt alternativet att anlägga tillfart via Ljungaviksvägen, men bedömer detta som olämpligt. En sådan lösning skulle kräva att bullervallen bryts upp och att det värdefulla grönstråket utmed Ljungaviksvägen, som förbinder grustäktsdammarna i söder med vattendraget i norr, påverkas negativt. Dessutom skulle det nya kvarteret orienteras bort från det befintliga bostadsområdet, vilket motverkar intentionerna att skapa en naturlig och integrerad förtätning.

Den trafikökning som de nya bostäderna medför bedöms kunna hanteras väl av det befintliga lokala gatunätet. Detta nät är anpassat för lägre hastigheter och blandtrafik, vilket ger en tryggare trafikmiljö för oskyddade trafikanter.

Sammanfattningsvis innebär tillfart från Tranvägen en bättre koppling till befintlig bebyggelse, mindre påverkan på grönområden och bullerskydd samt en mer trafiksäker lösning. Dessutom hushållning med resurser så som befintlig infrastruktur. En ny tillfart från Ljungaviksvägen skulle däremot medföra oproportionerligt stora ingrepp i bland annat infrastrukturen i förhållande till den begränsade trafikmängd som planförslaget genererar. Se *Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10.*

Värdeminskning
Fastighetsvärden påverkas av en rad olika faktorer såsom marknadsförhållanden, ränteläge, läge och standard, och det är därför svårt att isolera en detaljplans eventuella påverkan på marknadsvärdet.

Detaljplanen har utformats med hänsyn till befintlig bebyggelse och boendemiljö, bland annat genom reglering av byggnadsvolymer och placering samt bevarande av grönstrukturer för att minimera negativa konsekvenser såsom insyn, skuggning eller störningar.

6.3 L.A och N.T

För det första kan vi undra varför inte vi på Lomvägen ej fått någon information om detaljplanen 24:10 Tranvägen sölve.??? Kan tycka att vi också är berörda, den påverkar ju omgivningen, vi har byggt nytt hus här för att det var ett lugnt område. Med höga naturvärden med bl.a. rik fågelfauna och djurliv. Miljö och klimat vänligt, lite biltrafik och buller (AVSTRESSANDE.) Alla mår bra av ett grönområde inte minst för alla barnen här omkring som vill ha någonstans att springa av sig och leka. Även vuxna kan samlas och ha trevligt boule och andra boll aktiviteter man skall röra på sej men va rädd om glasögonen. 😂

6.3.1 Kommentarer till yttrandet

Information har skickats ut till närmaste grannarna kring planområdet och planförslaget har även aviserats på kommunens hemsida samt i lokaltidningarna.

Se kommentarer ovan under 6.1.1 och 6.2.1 där synpunkter avseende naturvärden, grönområden, lekplats, trafik och buller bemöts.

6.4 M.O och J.B

Jag vill härmed framföra en överklagan samt synpunkter angående detaljplan 24:10 för Tranvägen i Sölve. Jag har några invändningar och frågor som jag hoppas ni tar på allvar. Jag bifogar även bilder som dokumenterar djurlivet i området.

Först vill jag ta upp den avverkning som skett av ekarna på platsen. Träden har kapats på ett väldigt ovarsamt sätt, och nu finns nästan inget insynsskydd om det blir en framtida bebyggelse för oss. Ekarna och det intilliggande stengärdet är viktiga både för miljön och djurlivet här. Jag ser också att detaljplanen inte tar upp att det finns ekar på Lomvägen, vilket är något jag vill att ni beaktar. Enligt detaljplanen så finns det inte ekallén och stengärden ut markerat som finns mellan 1:19 och 24:10.

Området har en mångfald av arter som stor hackspett, spillkråka, ekorrar, stinkpadda, igelkottar, salamandrar, fladdermöss, rådjur och grön fasan. Ytterligare exploatering riskerar att påverka dessa arter negativt och förstör deras livsmiljö. Vi som har bott här sen 80-talet har tyvärr fått se skogen avverkas och är bekymrad över djuren som inte har någon skog kvar. Vi byggde hus här ute i Sölve för att kunna komma nära natur och skog. Nu finns det snart ingenting kvar då man har precis byggt kvarteret Labbvägen bakom oss. Jag har bifogat dokumentation på flera av dessa djur, många av dessa rödlistade arter tar ni inte ens med i undersökning av betydande miljöpåverkan.

Tidigare fanns en populär lekplats och en fotbollsplan i området som dagligen användes av barn i olika åldrar. I takt med att fler barnfamiljer har flyttat hit, finns det nu omkring 50-60 barn i området. De saknar nu en trygg plats att leka på, eftersom fotbollsplanen har tagits bort. Det är inte hållbart att hänvisa barnen till andra, större lekplatser längre bort. Vissa barn kommer hit för att hälsa på sina far- eller morföräldrar. Ska inte även de kunna gå till en lekplats om de saknar förmågan att köra? Hur tänker ni på tillgängligheten för de äldre som bor här? Ska de behöva kompromissa och istället låta barnbarnen sitta med telefoner och iPads? Det är viktigt att barn rör på sig och motionerar, och enligt er

undersökning om betydande miljöpåverkan menar ni att detta inte påverkar folkhälsan?

En annan oro är den ökade trafikmängden som byggnationen kommer att medföra. Trafiken i området är nu mycket begränsad, vilket gör att barn tryggt kan gå till skolbussen. Hur tänker ni säkerställa barnens trygghet när trafiken ökar?

Det är också värt att nämna att detta är den sista och enda grönytan som barn kan nyttja i närheten. Även om det inte blir en lekplats, är det en väldigt viktig plats för både vuxna och barn, där vi kan vara kreativa – kanske spela kubb eller bara sitta och titta på solnedgången. Det är en plats för samvaro som inte kan ersättas av en skolgård.

Jag ser fram emot att få höra era svar och hoppas verkligen att ni tar våra synpunkter på allvar i den fortsatta planeringen.

Ovan ett par av de bifogade bilderna; grön fasan och hackspätt/spillkråka. Även en bild på 8 lekande barn på f.d lekplatsens fotbollsplan samt ett videoklipp på rådjur bifogades i yttrandet.

6.4.1 Kommentarer till yttrandet

Plankartan har justerats så att planbestämmelserna om allé och stengärde/stenmur utökats i söder utmed Lomvägen.

Se kommentarer ovan under 6.1.1 och 6.2.1 där synpunkter avseende naturvärden, grönområden, lekplats och trafik bemöts.

6.5 B.S och L.E

Bor på Plommonet, Tranvägen, mitt emot lekplats 24:10. Lekplatsen var en väl använd plats före ni tog bort gungor och fotbollsmålet. Mammor

var ofta här med sina småbarn som kunde gunga och gräva i sandlådan. Ni har också tagit bort lekplatsen i Trekanten och vid Labbvägen finns ingenting. Det borde vara en självklarhet att barn inom ett område ska få ha en plats att träffas på. Att lära känna varandra väl och ha vänner som barn kanske kan förhindra dem från att hänga runt järnvägsstation som tonåringar och därmed kanske hamna i kriminalitet.

6.5.1 Kommentarer till yttrandet

Se kommentarer ovan under 6.1.1 där synpunkter avseende lekplats bemöts.

6.6 E.L och A.E

1. Inledning och bakgrund

Vi som undertecknar denna skrivelse är boende på Tranvägen, mittemot det område där den föreslagna byggnationen enligt detaljplan 24:10 är planerad att uppföras. Fastigheten har varit i vår familjs ägo i två generationer, och vi planerar att fortsätta bo här även i framtiden. Vi vill med denna överklagan framföra våra synpunkter, vår oro samt frågor gällande planförslaget.

2. Grönområdets värde för boende och barn

Det tilltänkta byggområdet utgjorde tidigare en lekplats och fotbollsplan som varit mycket uppskattad av barn och ungdomar i området. Trots att underhållet försummats under senare år, har denna yta haft stor social betydelse och fortsatt potential som rekreationsområde. Vi vill särskilt lyfta fram att det bor cirka 50–60 barn och ungdomar samt vuxna i närheten som saknar denna plats för spontanlek, picknick, kubbspel och sociala aktiviteter.

Detta grönområde är centralt för områdets karaktär och bidrar starkt till känslan av att bo “på landet”, trots närheten till stadskärnan. Det är just denna livskvalitet som gör området attraktivt för både äldre och nyinflyttade.

3. Miljöpåverkan och biologisk mångfald

Enligt planbeskrivningens punkt 3.2 anges att “Genomförandet av detaljplaneringen bedöms inte medföra betydande miljöpåverkan enligt miljöbalken.” Vi ifrågasätter denna bedömning utifrån den biologiska mångfald som området faktiskt besitter.

Vi har genom åren observerat ett rikt djurliv på och omkring den aktuella ytan, däribland igelkottar (en art som enligt miljöbalken är särskilt skyddsvärd), fladdermöss (skyddade enligt EU:s art- och habitatdirektiv), ekorrar, olika hackspettsarter så som stor hackspett

och spillkråka, rådjur, räv, stinkpadda, grön fasan och fasan. En exploatering av området skulle innebära att dessa habitat förstörs, vilket potentiellt kan bryta mot 8 kap. miljöbalken (1998:808), som reglerar skydd av djur- och växtliv.

Även den föreslagna "naturzonen" om 15 meter enligt punkt 3.3.2 framstår som otillräcklig i förhållande till det djurliv som finns. Under själva byggtiden kommer denna zon dessutom inte att vara intakt, vilket med stor sannolikhet leder till att djurlivet fördrivs permanent.

4. Skala och karaktär på ny bebyggelse

I punkt 3.4.1 anges att målet är att komplettera området med fler bostadsformer och skapa variation i bebyggelsen, i harmoni med den omgivande miljön. Vi motsätter oss denna tolkning. Det befintliga området består nästan uteslutande av enplansvillor, med låg befolkningstäthet och en enhetlig karaktär.

De tilltänkta byggnaderna, enligt skisserna, bryter markant mot denna skala och skapar en visuell och social obalans i området. Att införa flerbostadshus i detta kvarter strider mot intentionen i 2 kap. 6 § plan- och bygglagen (2010:900), där det framgår att hänsyn ska tas till stads- och landskapsbilden samt den befintliga bebyggelsens karaktär.

Vi vill också påpeka att det finns alternativa platser för denna typ av bebyggelse, exempelvis Labbvägen eller Ljungaviken, där nyare bebyggelse redan finns och planlagd mark står till förfogande.

5. Bristande visuell avskärmning

Punkt 4 i planbeskrivningen hänvisar till att den befintliga trädallén i öster skulle utgöra en visuell avskärmning mot Tranvägen. Denna uppgift stämmer inte med verkligheten. Kommunen utförde beskärning av ekarna under sommaren, vilket har resulterat i kraftig glesning av lövverket. Det finns inte längre någon funktionell visuell barriär då lövverket endast finns kvar i topparna. Ett 40 cm högt stenröse kan inte heller betraktas som tillräcklig avskärmning.

6. Trafiksäkerhet och informationsbrist

Enligt punkt 8.5.1 anses trafikökningen inte vara betydande. Vi delar inte denna bedömning. Området är idag mycket lugnt, och trafiken består nästan uteslutande av boende. Många barn går till skolbussen längs Tranvägen, Gåsvägen, Labbvägen och Lomvägen – vägar som saknar trottoarer och cykelbanor. En ökad trafikmängd utgör därför en betydande säkerhetsrisk och bör utredas djupare.

Vi vill även uttrycka oro över att endast närboende verkar ha blivit informerade om detaljplanen. Detta strider mot 5 kap. 11 § plan- och

bygglagen, där det anges att sakägare och övriga berörda ska ges tillfälle att yttra sig under planprocessen.

Avslutning och begäran

Med hänsyn till ovanstående yrkar vi att detaljplan 24:10 omprövas och att ett större hänsynstagande sker till boendemiljö, säkerhet, barnperspektiv samt områdets ekologiska och sociala värden. Vi föreslår att den aktuella ytan bevaras som grönområde eller rustas upp till en fungerande och trygg plats för lek och samvaro, till gagn för nuvarande och framtida generationer.

Ovan en av de till yttrandet bifogade bilderna, igelkottar.

6.6.1 Kommentarer till yttrandet

Se kommentarer ovan under 6.1.1 och 6.2.1 där synpunkter avseende naturvärden, grönområden, bebyggelse, lekplats och trafik bemöts.

6.7 Protestlista med 136 underskrifter (barn och vuxna), CW

Jag har lämnat in underskrifter till X på medborgarkontoret idag. Du får gärna bekräfta att det har kommit dig.

De flesta vuxna är från området, de som bor på en annan adress längre ifrån är större delen av sommaren på besök hos mor/farföräldrarna och därav har ett direkt intresse för platsen. Det finns adress på individer som skriver under.

Jag tar inget ansvar för barnens underskrifter då jag ser att det är en vuxen som har hjälpt till att skriva åt vissa barn. Tänker att jag lyfter det själv då det är ganska uppenbart. Men man kan väl knyta barnen med föräldrarna och få en rätt bra uppfattning.

Avslutningsvis vill jag säga att jag är inte en person som gillar att engagera mig på det här sättet, men det har varit otroligt enkelt för mig att samarbeta med grannskapet, det är ett fint folk där ute som tar hand om varandra. Det är något jag inte är van vid som har flyttat runt en del. Ta vara på det.

Nej till bebyggelse på Gamla lekplatsen.

Vi som undertecknat, boende i närområdet, vill härmed framföra våra starka invändningar mot kommunens förslag till Detaljplan Sölve 24:10 gällande byggnation av radhus på den nuvarande Gamla lekplatsen. Vi anser att detta kommer att innebära en betydande förlust av områdets enda betydande och öppna gröna yta, i en tid då andra områden gör stora satsningar på just sådana ytor, till exempel lekplatser. Denna yta är även en värdefull yta för det lokala fågel- och djurlivet. Byggnationen riskerar att negativt inverka på områdets karaktär, som primärt präglas av enplansvillor, och den planerade bebyggelsen upplevs därför som en markant förändring. Vidare kommer förslaget att leda till avsaknad av en viktig rekreationsyta för både barn och vuxna samt ökad trafik på vår i dagsläget mycket lugna gata – vilket många av oss har prioriterat och kompromissat med andra bekvämligheter.

Medföljande bilagor med underskrifter.

6.7.1 Kommentarer till yttrandet

Se kommentarer ovan under 6.1.1 och 6.2.1 där synpunkter avseende lekplats, naturvärden, grönområden och trafik bemöts.

6.8 M.E

Skickat meddelande ang att lekplatsen i Sölve vid Tranvägen nu tagits bort och ett tvåvåningshus ska ersätta de fina grönområde.

Har bott i Sölve i många år och när barnen var små tillbringade vi många timmar på lekplatsen

Både vuxna och barn, när barnen blev större satt de ofta på varsin gunga o småpratade

Tycker det är tråkigt att allt fint o mysigt ska försvinna

Vi har valt att bo på landet av en anledning hoppas att det får fortsätta vara en lugn plats där inte alla gröna områden ska bebyggas

Ha en fin dag

6.8.1 Kommentarer till yttrandet

Se kommentarer ovan under 6.1.1 där synpunkter avseende lekplats bemöts.

6.9 M.L

Vet inte om detta hjälper så mycket men vill ändå skriva och att jag har skrivit till rätt person.

Vi har bott på Gåsvägen i 25 år och innan dess på Trekantsvägen i marklägenheterna där det fanns en liten lekpark.

Är en " stadsbo" men flyttade till Sölve för det var lugnt och skönt, nära till skogen och vattnet då vi hade häst.

Sen började det att byggas till Ljungaviken och i slutänden blev det bra för oss som bor på Gåsvägen men vi var rätt oroliga hur det skulle bli med all skövling av skogen och när ridvägarna försvann, finns lite idag men inte många eftersom Ljungaviksvägen och bygget har blivit så stort på det området.

Lekparkerna runt kommunen börjas ta bort och även den på Tranvägen, jag var i kontakt med någon på kommunen en man ??? kom inte ihåg vad han hette då jag ringde och fel anmälde gungorna och sa att ev den lekparken skulle tas bort. En dag var dom bara och tog bort allt.

Jag har 3 barn som alltid har varit på lekplatsen och lekt och spelat fotboll själva och med kompisar, linbanan har ju funnits där sen över år 1995 och fotbollsmålen har ju varit en stor tillgång och även nu de senaste åren när det kom " riktiga" mål med nät.

Det var ju barn/ungdomar i alla åldrar som har spelat och lekt på ängen. man vågar släppa sina barn dit för man visste att dom inte kom längre.

Idag har vi ett barnbarn som är hos oss väldigt mycket (har även bott hos oss i 2,5 år) och han med flera är ju vana att kunna gå dit och leka och spela boll med oss eller sina kompisar, det gör vi även idag även att målen fattas.

Bara ta fika/ mellanmålet dit är ju en stor tillgång även om vi bor 50 m därifrån...barnen uppskattar det väldigt mycket.

Idag måste vi köra in till järnvägsparken, Lekparken i Mjällby eller Cirkusplatsen i Falkvik och hur miljövänligt är det då????

När " vår" lekpark fanns på Tranvägen kunde barnen gå dit medans vi lagade middag ect. Nu måste det planeras för att kunna åka och leka???

Vi på gatan är också oroliga på hur trafiken kommer att påverka oss boende

Idag är det många som kör " fort" i korsningen Doppingvägen/ Gåsvägen men oftast kan vi ta en dialog med de berörda för vi vet vilka de tillhör.

Undrar också varför vi inte har fått någon information av kommunen, det är bara de få närmaste husen som fick utskick om ev bygget av fler hus/ lägenheter, men vi andra som bor runt om är väl lika berörda???

Ja nu har jag skrivit av mig lite och hoppas på återkoppling av något slag framöver.

Ha en fortsatt fin dag.

6.9.1 Kommentarer till yttrandet

Se kommentarer ovan under 6.1.1 och 6.2.1 där synpunkter avseende naturvärden, grönområden, lekplats och trafik bemöts.

7 Revidering av planförslaget

Inkomna synpunkter under samrådet har, förutom vissa redaktionella ändringar, medfört följande förändringar av planförslaget inför granskning:

Plankartan

- Justerats utifrån inkomna synpunkter från lantmäteriet avseende koordinatkryss och grundkarta.
- Planbestämmelser avseende träd har ändrats till allé – då allé omfattas av biotopskydd.
- allé och stenmur har utökats till att omfatta detsamma utmed Lomvägens förlängning i söder.
- Prickmarken i norr har utökats till 10 meter.
- En 3 meter bred yta för plantering har lagts i gräns mot granne i norr för att minska insyn och skapa avskärmning.
- Kvartersmarken har utökats med yta för komplementbyggnad för att möjliggöra miljöhus placering ca 10 meter från Tranvägen.

Planbeskrivningen

- Text och beskrivningar har kompletterats under berörda avsnitt. Bland annat har resonemang kring miljömålet God bebyggd miljö utvecklats, liksom sociala aspekter, dagvatten, trafik och naturmiljö.

Övriga justeringar av planförslaget inför granskning:

- En bedömning av naturvärden har gjorts i ett *PM angående behovet av naturvärdesinventering*, Miljöförbundet Blekinge Väst, 2025-11-06
- Trafikräkningar har gjorts och analyserats i ett *Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10 (Tranvägen)*, Strategiska avdelningen

8 Synpunkter som inte blivit tillgodosedda

Följande har kvarstående synpunkter från samrådet som helt eller delvis inte har beaktats:

- C.W
- H.L och I.L
- L.A och N.T
- M.O och J.B
- B.S och L.E
- E.L och A.E
- CW (protestlista)
- M.E
- M.L

Strategiska avdelningen

Magnus Runesson
Teknisk chef

Karoline Lindén Bengtsson
Planarkitekt

Sölvesborgs kommun

Strategiska avdelningen

Datum
2026-04-13

Diarienummer
2023/79

Granskningsutlåtande

Detaljplan för (del av) Sölve 24:10, Nya bostäder vid Tranvägen i Sölve, Sölvesborgs kommun

1 Hur samrådet och granskningen har bedrivits

Ärendet handläggs med standardförfarande enligt plan- och bygglagen 2010:900.

Samtliga inkomna synpunkter från samråd och granskning har delgivits byggnadsnämnden inför beslut i planprocessen och kommer att delges kommunfullmäktige inför antagandebeslutet.

Samrådet har enligt byggnadsnämndens beslut 2025-03-27 § 34 genomförts under tiden 2025-04-07 till 2025-05-06. Inkomna yttranden sammanställdes i en samrådsredogörelse daterad 2026-01-12.

Granskning har enligt byggnadsnämndens beslut 2026-01-22 § 6 genomförts under tiden 2026-02-02 till 2026-02-25. Myndigheter och förvaltningar samt berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen har beretts tillfälle att yttra sig genom att planhandlingar har översänts till dem. Planförslaget har varit tillgängligt på Stadshuset, och på kommunens hemsida under granskningstiden.

Sammanlagt 14 skriftliga yttranden inkom under granskningstiden, varav 9 med synpunkter på eller invändningar mot planförslaget.

2 Inkomna yttranden under granskningstiden

Regionala och statliga instanser	
Länsstyrelsen	2026-02-24
Lantmäteriet	2026-02-04
Trafikverket	2026-02-11
Polismyndigheten	2026-02-24
Kommunala nämnder och bolag	
Miljöförbundet Blekinge Väst	2026-02-06
Sölvesborg Energi	2026-02-25
Västblekinge Miljö AB	2026-01-30
Räddningstjänsten Västra Blekinge	2026-02-25
Sakägare, bostadsrättsinnehavare m.fl. (redovisas endast med initialer)	
B.S	2026-02-02
L.A.	2026-02-04
H.L och I.L	2026-02-23

M.O och J.B	2026-02-23
L.A och N.A	2026-02-23
C.W och A.C	2026-02-25

3 Instanser utan erinran

3.1 Polismyndigheten

Har ingen erinran.

3.2 Västblekinge Miljö AB

VMAB har inget att anmärka på planen.

3.3 Miljöförbundet Blekinge Väst

Miljöförbundet Blekinge Väst har granskat handlingarna och har inget att erinra.

3.4 Trafikverket

Trafikverket har tagit del av granskningshandlingarna för rubricerat ärende och har inga synpunkter.

3.5 Sölvesborg Energi

El, fiber, fjärrvärme: Inga synpunkter

VA: I samband med framtagandet av planförslaget så har det förts en dialog med Sölvesborgs Energi gällande dagvattenhantering och anslutning till den allmänna VA-anläggningen. Vi har inga ytterligare synpunkter.

4 Regionala och statliga instanser

4.1 Länsstyrelsen

4.1.1 Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen

Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget överensstämmer med översiktsplanen enligt 4 kap. 33 § p.5 PBL.

4.1.2 Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har inget att tillägga i fråga om hur planförslaget tillgodoser statliga eller andra allmänna intressen och bedömer, med

hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden, att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas.

4.1.3 Upplysningar

Trafik

Kommunen har gett Trafikverket möjlighet att inkomma med synpunkter. Trafikverket meddelar att de har tagit del av granskningshandlingarna för rubricerat ärende och inte har några synpunkter.

Markavvattningsföretag

Vid den södra gränsen mot fastigheten på Tranvägen 6, som ligger vid detaljplaneområdets norra gräns, finns ett större markavvattningsföretag, Vesans invallningsföretag. Om påverkan sker på invallningsföretaget bör kontakt tas med deras styrelse.

Grundvattenmagasin

Detaljplaneområdet ligger på en grundvattenförekomst (sand och grusförekomst), Sölveplatån. Den används inte som allmän vattentäkt idag, men den är upptagen i den regionala vattenförsörjningsplanen. Grundvattenförekomsten är redovisad i VISS och därmed framtagen för vattenförvaltningens syften. För kommande arbete i området kan det vara värt att veta att markmaterialet är genomsläppligt och skyddsvärt för framtida behov av uttag eller infiltration för dricksvattenproduktion.

Det som togs upp i samrådsyttrande avseende MKN vatten, hydrologi och dagvattenhantering har tagits upp på ett bra sätt i granskning av detaljplan. Informationen om grundvattenmagasin och markavvattningsföretag saknades och hänsyn kan behöva tas vid dagvattenhantering och sättning av höjdpunkter.

4.1.4 Kommentarer till yttrandet

Upplysningarna noteras och har vidareförmedlats till exploatör/sökanden och bygglovsavdelning för kännedom. Informationen om grundvattenmagasin och markavvattningsföretag har även införts i planbeskrivningen.

4.2 Lantmäteriet

Vilka bestämmelser begränsas av sekundära egenskapsgränser?

I detaljplanen används sekundära egenskapsgränser, men det anges inte vilken eller vilka planbestämmelser som avgränsas av de sekundära egenskapsgränserna. Detta gör att planen inte är tillräckligt tydlig i sin reglering. Boverket anger följande i PBL Kunskapsbanken på sidan om

gränshierarki: ”Varken egenskapsgräns eller den sekundära egenskapsgränsen är på förhand knuten till någon eller några egenskapsbestämmelser utan kan användas för den egenskapsbestämmelse det behövs för i den enskilda detaljplanen. Om den sekundära egenskapsgränsen används är det viktigt att det tydligt framgår vilken bestämmelse den avgränsar. Detta kan framgå av listan med planbestämmelser.”

Ett exempel där detta lösts på ett fungerande sätt är i en plankarta från Dorotea kommun – Detaljplan för del av Bergvattnet 12:1 där kommunen skrivit texten ”(begränsas av sekundär egenskapsgräns)” efter bestämmelseformuleringen (texten) i den egenskapsbestämmelse som ska avgränsas av sekundära egenskapsgränser.

Lantmäteriet anser att den sekundära egenskapsgränsen kan ersättas av en vanlig egenskapsgräns.

”Optionsavtal” aktuellt men innehållet redovisas inte

I planbeskrivningen anges att optionsavtal ska upprättas, men inget ytterligare anges om innehållet.

Om det med optionsavtal menas markanvisningsavtal, så gäller nedan:

Lagstiftningen kring genomförandeavtal innebär att om avsikten är att genomföra markanvisningar ska kommunen enligt 4 kap. 33 § tredje stycket andra meningen PBL redovisa avtalens huvudsakliga innehåll liksom konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal i planbeskrivningen. Detta ska enligt 5 kap. 13 § andra stycket PBL göras redan i samrådsskedet.

Redovisningen behöver enligt Lantmäteriets mening vara konkret kring:

- vilka områden som avses för överlåtelser eller upplåtelser (helst redovisade på kartor)
- vilka fysiska anläggningar exploatören ska utföra och vilken standard de ska ha
- vilka olika kostnader som exploatören åtar sig att betala
- åtaganden om att betala eller inte kräva ersättningar
- tidplan för utbyggnad av de anläggningar som avtalet omfattar
- om exploatören ska ställa en säkerhet för åtaganden enligt avtalet
- om det finns flera exploatörer – ansvarsfördelningen mellan dem

Om förhandlingar kring avtal om markanvisning påbörjas först efter antagandet av planen är det tillräckligt att kommunen:

- redovisar sin avsikt att ingå ett markanvisningsavtal
- redovisar intentioner om vad detta avtal avses innehålla
- i planbeskrivningen i vissa delar redovisar samma innehåll som kommunens riktlinjer om markanvisning enligt 2 § markanvisningslagen
- tydliggör att de villkor med mera som redovisas under samrådet och i planbeskrivningen är preliminära och att genomförandet även kan komma att ske på annat sätt än vad som redovisas under planprocessen.

Glöm inte att även redovisa konsekvenserna av att planen genomförs med stöd av avtal om markanvisning (se ovan). Lantmäteriet har som stöd till kommuner tagit fram ett material med information om regelverket vid ”Redovisning av genomförandeavtal i planbeskrivning” och tre exempel på hur redovisning av innehåll och konsekvenser kan se ut i en planbeskrivning. Använd gärna detta material som inspiration. Ni hittar det via följande länk på lantmateriet.se.

Delar av planen som bör förbättras

Koordinatkryss saknas i grundkartan

Koordinatkryss och angivelse av koordinaterna i plan saknas i den grundkarta som ligger som bakgrund till plankartan. Det krävs minst två koordinatkryss i öst-västlig riktning och två i nord-sydlig riktning för att med säkerhet kunna georeferera den juridiskt gällande plankartan ifall det skulle bli nödvändigt. I HMK Kartografi 2025 avsnitt 3.4.2 finns en rekommendation om att kartans koordinatsystem kan förtydligas på detta sätt. Koordinatkryssen bör finnas på någon av de kartor som sparas när planen får laga kraft och det är enklast vid en framtida georeferering om dessa syns på dokumentet plankarta.

Ansvar för ansökan om och kostnader för lantmäteriförrättningar

Det anges inte något om vem som ansöker om respektive bekostar de lantmäteriförrättningar som behövs för genomförandet av detaljplanen.

Eventuell ersättning på grund av bestämmelser om skydd av kulturvärden eller rivningsförbud

Av planförslaget framgår inte den eventuella rätt till ersättning som en fastighetsägare kan ha när kommunen inför bestämmelser om skydd för kulturvärden eller rivningsförbud i detaljplanen. Regelverket behöver

redovisas tydligt i fastighetskonsekvensbeskrivningen. Läs mer om regelverket i Skydd av kulturvärden respektive Rivningsförbud på Boverkets PBL Kunskapsbanken.

Planavgift eller plankostnadsavtal

I planbeskrivningen saknas redovisning om planavgift kommer tas ut vid framtida lovgivning eller om kostnaden för att ta fram detaljplanen regleras i ett särskilt avtal.

4.2.1 Kommentarer till yttrandet

Sekundär egenskapsgräns ersätts med vanlig egenskapsgräns.

I planbeskrivningen, avsnitt *5.1 Fastighetsrättsliga frågor*, framgår att optionsavtalet rör markförvärv.

I avsnitt *5.3 Ekonomiska frågor*, framgår att inom kvartersmark svarar fastighetsägare för kostnader i anslutning till planens genomförande. Även under avsnitt *5.5 Dispenser*, framgår åtgärder så som dispensansökning och aktsamhet som faller på utförare, även om bedömningen är att någon sådan inte föranleds av planförslaget.

Grundkartan uppdateras enligt synpunkten rörande koordinatkryss.

Marken ägs av kommunen. Kommunen kommer att ansöka om lantmäteriförrättning. Exploatören står för kostnaden enligt optionsavtal/förvärvsförfrågan, och detta regleras i samband med markköpet.

Området med skyddsbestämmelse för stenmur utgör kommunägd allmän plats och naturmark med kommunalt huvudmannaskap. Frågan om ersättning på grund av skyddsbestämmelser för stenmur är därför inte aktuell.

Kostnaderna för detaljplanens upprättande regleras genom ett plankostnadsavtal mellan kommunen och exploatören. Detta framgår av planbeskrivningen. Avsnittet har dock förtydligats för att tydligare redovisa att planavgift inte tas ut i bygglovsskedet.

5 Kommunala nämnder, bolag m.fl.

5.1 Räddningstjänsten Västra Blekinge

Utöver räddningstjänstens tidigare yttrande i detaljplansskede så vill räddningstjänsten skicka med följande:

Beroende på vad det är för bostäder som byggs på fastigheten så ska avstånd mellan befintliga hus och nyproducerade fastigheter beaktas

utifrån gällande byggregler. Likaså ska brandcellsindelningen mellan fastigheter och bostäder beaktas i byggnadsskedet.

Räddningstjänsten har en insatstid på mellan 10-20 minuter enligt räddningstjänstens handlingsprogram till aktuell fastighet och det bör beaktas i byggnationen av bostäder i flera än ett plan. Enligt boverkets byggregler accepteras en insatstid upp till 20 minuter för bostäder i högst tre våningar. Räddningstjänsten rekommenderar att bostäder byggs i den form att man inte behöver förlita sig på räddningstjänsten hjälp vid utrymning vid brand.

Räddningstjänsten önskar att få yttra sig vid bygglovsskedet för att ge sina synpunkter på ovanstående i detta skede.

5.1.1 Kommentarer till yttrandet

Plankartans regleringar av byggnaders höjd, takform och avstånd till befintlig bebyggelse bedöms ligga i linje med de aspekter som lyfts av räddningstjänsten. Synpunkterna rör främst frågor som hanteras i bygglovs- och projekteringsskedet, såsom brandcellsindelning och utrymningsförutsättningar, och har vidarebefordrats till exploatör/sökanden samt bygglovsavdelningen för beaktande i det fortsatta skedet.

6 Sakägare, bostadsrättshavare m.fl.

6.1.1 Samlad kommentar rörande fråga om lekplats

Vissa synpunkter som väckts i yttrandena från sakägare och boende, såsom lokalisering, standard och drift av lekplatser, prövas inte inom ramen för detaljplanen. I planförslaget säkerställs dock ytor som allmän plats – NATUR, vilket bevarar gröna samband och möjliggör fortsatt naturvistelse och spontanlek.

Lekplatsfrågor hanteras kommunövergripande och styrs av det beslut om lekplatsplan som kommunfullmäktige fattade 2023. Invånare som vill lämna synpunkter eller initiera förslag i dessa frågor kan göra det genom kommunens ordinarie medborgardialog, till exempel genom att lämna ett medborgarförslag till kommunfullmäktige via kommunens webbplats.

6.2 B.S.

Skulle vi kunna få ett feedback angående dom 130 underskrifterna som blev skickat till er? Tydligen vill ingen ha hyresrätt i kvarteret.

Vi vill ha kvar lekplatsen.

6.2.1 Kommentarer till yttrandet

Skrivelsen med de 130 underskrifterna har bemötts i Samrådsredogörelsen, daterad 2026-01-12.

Detaljplanen reglerar inte upplåtelseform, utan möjliggör bostäder i form av radhus och/eller flerbostadshus oavsett bostadsform.

Kommunfullmäktige beslutade 2023 om lekplatsplan och avveckling av den aktuella lekplatsen. Lekplatsen togs bort samma år, och frågan om ytans fortsatta användning som lekplats ingår därför inte i detta planärende. Se även ovan under *6.1.1 Samlad kommentar*.

I planförslaget kvarstår ytor som allmän plats – NATUR, vilket möjliggör naturvistelse och spontanlek samt ger utrymme för eventuella framtida lek- och vistelseytor.

6.3 L.A.

Vi tycker det är för djävligt att inte ha ett grönområde där på detaljplanen 24:10. Hade varit mycket mer välkommet med ett aktiverings plats för både vuxna och barn. Vi måste tänka förnuftigt, och miljövänligt. Vad händer med tomten på labbvägen? Skall det bara förfalla. Lika så fula huset på mjälbyvägen12, hela den tomten kunde bli ett fint våningshus.

6.3.1 Kommentarer till yttrandet

Kommunfullmäktige beslutade 2023 om lekplatsplan och avveckling av den aktuella lekplatsen. I planförslaget kvarstår ytor som allmän plats – NATUR, vilket möjliggör naturvistelse och spontanlek samt ger utrymme för eventuella framtida lek- och vistelseytor. Se även ovan under *6.1.1 Samlad kommentar*.

Fastigheten på Labbvägen ägs av kommunen, är planlagd för friliggande enplanshus och ligger tillgänglig i kommunens tomtkö. Fastigheten på Mjällbyvägen är privatägd och bebyggd med ett bostadshus, och kommunen råder därför inte över användningen av den fastigheten.

6.4 H.L och I.L

Vi har tagit del av granskningen för detaljplan Sölve 24:10 och vill åter yttra oss i ärendet då vi motsätter oss förslaget.

Vi är ägare till *XXX*, d v s närmsta granne.

Vi har läst igenom svaren på vårt yttrande, och förstår att prickmarken i norr mot vår fastighet ökas till 10 meter, samt att det inom de tio metrarna planeras en tre meter bred plantering mellan vår tomtgräns

och infart/parkering. Vi anser dock ändå att detta är på tok för nära vår fastighet.

Vi läser att grannar mittemot får den ev nya bebyggelsen ca 30 - 35 meter från sina fastigheter, och vi ser på kartan att även andra grannar får betydligt större avstånd till sina tomtgränser än vad vi får. Endast tre meter från vår tomtgräns planeras parkering av bilar! Tio meter från vår tomtgräns planeras fastigheter som i värsta fall kan bli tvåvåningshus. Hus i två våningar innebär dessutom insyn på hela vår tomt, trots planteringar.

Vi känner oss otroligt drabbade och önskar ett större avstånd mellan vårt hus och parkering/bebyggelse, samt att vi vidhåller att det endast borde vara enplanshus om det ska byggas på grönområdet.

Vi valde att bygga vårt hus just i detta område eftersom det försäkrades att det endast var planerat för enplansvillor, och inga andra byggnationer skulle kunna uppföras i framtiden. Någonstans borde man hålla sig till det man utlovat, även om man nu vill ändra detaljplan och bygga lägenheter.

Angående värdeminskning tycker vi det säger sig självt att värdet blir påverkat negativt. Lägenheter med infart och parkering och så tätt inpå din tomt, eller ett grönområde - vilket väljer du? Om förslaget med byggnation och parkering så tätt intill vår fastighet trots allt går igenom kommer vi att driva frågan om ersättning.

6.4.1 Kommentarer till yttrandet

Planförslaget innebär ett bebyggelsefritt avstånd om 10 meter mot berörd fastighet, varav 3 meter utgör planteringszon. Tillsammans med en nockhöjd om högst 9 meter bedöms detta ge en rimlig övergång mellan befintlig enplansbebyggelse och ny bostadsbebyggelse.

Skillnader i avstånd beror på platsens förutsättningar, såsom befintlig stenmur, trädallé och gatustruktur. Detaljerad utformning, inklusive placering av byggnader, planteringar, insynsfrågor och utformning av parkering, prövas i bygglovsskede. Planförslaget bedöms inte medföra betydande olägenheter för angränsande fastigheter.

Detaljplaner kan ändras eller ersättas enligt plan- och bygglagen; förslaget överensstämmer med kommunens översiktsplan. Kommunen bedömer att planförslaget inte innebär sådan inskränkning av pågående markanvändning att ersättningsbestämmelserna i 14 kap. PBL aktualiseras. Eventuella ersättningsanspråk prövas i särskild ordning och ligger utanför detaljplaneprövningen.

6.5 M.O och J.B

Hej vill överklaga angående bygget med radhus, som Sölvesborgshem önskar bygga.

Vi har ett lugnt område, lite trafik, barnen kan cykla och leka själva.

Vi gick ihop och fixa namninsamling, där vi alla ville ha tillbaka vår lekplats.

Över 100personer skrev på. Och då fick vi fram, bor över 50 barn runt om. Varför lyssnar ni ej på oss??

Jag har jobbat hemma på min frisörsalong sedan 1989.

Har sett många barn leka, spela fotboll. Lekplatsen har alltid använts flitigt.

Även hela familjer samlats grilla, fikat, umgåtts. Mycket dåligt att ta bort alla lekplatser. Var ska barnen leka??

Dom flesta föräldrar jobbar, kan ej köra barnen till närmaste lekplats som är kvar. Till Ljungavikslekplast får dom ta sig över stora vägar. Ska Barnen behöva det??

Det byggs utegym till vuxna, där finns det pengar till. Varför inte satsa på våra barn?

Vi önskar ha kvar vår sista grönplätt, där barnen kan leka. Och vi alla kan fortsätta träffas och umgås.

Vi har bestämt att vi kan sköta gamla lekplatsen själva. Bara vi får ha denna trivsamma plats kvar.

Så kanske kommun har råd längre fram, att ge oss lekplatsen tillbaka. Detta är ju sista plätt, som ligger lugnt. Och vi vågar låta barnen leka själv, när dom är lite större.

På er planritningen finns ej med ekallen, stengärdet mellan vårt hus och gamla lekplatsen 24:10 med. Varför inte det med??

Tycker att den före detta lekplats, som motsvarar 2 normala villatomter i detta gamla villa område på ca 25 villor, inte lämpar sig för Radhus /kedjehus med 2 våningar

Finns ett hus som stått tomt mycket länge, passar bättre till det. Mellan Mjällbyvägen12 och blågulevägen. Huset förfaller, häcken så hög, bred blir mycket dålig sikt

Kommun äger ju grönområdet där redan

6.5.1 Kommentarer till yttrandet

Den tidigare lekplatsen avvecklades genom politiskt beslut 2023 inom ramen för en kommunövergripande lekplatsplan. Kommunen har efter detta beslut inget uppdrag eller budget att återanlägga lekplats på platsen.

Planförslaget innehåller ingen ny lekplats, men allmän plats – NATUR kvarstår och möjliggör naturvistelse och spontanlek. Allé och stengärde bevaras och skyddas i planen. Se även ovan under *6.1.1 Samlad kommentar*.

Den föreslagna bebyggelsen i högst två våningar med reglerad nockhöjd bedöms vara förenlig med områdets karaktär och ge en rimlig övergång mot angränsande fastigheter. Platsen bedöms lämplig för småskalig förtätning med bevarande av väsentliga delar av grönstrukturen.

Fastigheten på Mjällbyvägen är privatägd och bebyggd med ett bostadshus.

6.6 L.A och N.T

Vi motsätter oss detaljplanen Sölve 24:10 nya bostäder vid Tranvägen Sölve. Natur och miljöpåverkan. Bygget strider mot områdets naturvärden. Det ökar buller/trafik och försämrar utsikt/ljusinsläpp. Tycker att den före detta lekplatsen som motsvarar två normala villatomter i detta gamla villaområde på ca 30 villor, inte lämpar sej för radhus/kedjehus med två våningsplan. Köp tillbaka tomten på mjälbyvägen12 (mellan mjälbyvägen, blågulevägen och charpentiersvägen)

6.6.1 Kommentarer till yttrandet

Planförslaget har utformats med hänsyn till befintliga naturvärden.

Allé och stengärde bevaras och skyddas, och ett cirka 20 meter brett stråk planläggs som allmän plats – NATUR. Detta säkerställer fortsatt grönt samband och rekreativa värden. Kommunens bedömning är att detaljplanen inte står i konflikt med gällande miljölagstiftning, även om naturmiljön delvis förändras när marken får en ny användning.

Trafik-PM visar att den tillkommande trafiken ryms inom gatunätets kapacitet och att ekvivalenta bullernivåer underskrider gällande riktvärden.

Planen medger högst två våningar, en skala som bedöms förenlig med småskalig bostadsbebyggelse och som ger en rimlig komplettering till området.

Fastigheten på Mjällbyvägen 12 är privatägd, bebyggd med bostadshus och utgör inget möjligt alternativ för den aktuella planläggningen.

6.7 C.W och A.C

Vi vidhåller våra tidigare synpunkter från samrådet och vill här utveckla dem.

1. Naturvärden och artskydd

I planhandlingarna anges att kommunekologen gjort en bedömning och att en fullständig naturvärdesinventering inte anses nödvändig.

Samtidigt har rödlistade och skyddade arter noterats i området, bland annat spillkråka och mindre hackspett. Mindre hackspett omfattas av EU:s fågeldirektiv, vilket innebär skydd för både arten och dess livsmiljö. Det har även skickats in bilddokumentation som visar igelkott i området, inklusive parning, vilket indikerar att området används som livsmiljö och reproduktionsplats. Igelkott är fridlyst enligt artskyddsförordningen, och reproduktionsplatser samt viloplatser för skyddade arter får inte skadas eller förstöras.

Enligt MB:s försiktighetsprincip (2 kap. 3 §) ska åtgärder vidtas när det finns risk för skada på naturmiljön. När det finns dokumenterad förekomst av skyddade arter bör underlaget vara tillräckligt och tydligt innan beslut fattas. Ett internt PM ersätter inte en fullständig naturvärdesinventering enligt vedertagen standard.

Vi anser därför att planen bör kompletteras med:

– Naturvärdesinventering enligt gällande standard.

– Bedömning av påverkan på skyddade arter och deras livsmiljöer.

– Tydlig redovisning av hur artskyddsförordningen beaktas, särskilt avseende reproduktions- och viloplatser.

Utan detta är det svårt att bedöma om MB:s krav är uppfyllda.

2. Trafik och trafiksäkerhet

Kommunen hänvisar till låga trafikmängder och bedömer att vägnätet klarar den tillkommande trafiken.

Det saknas dock redovisning av:

– Siktförhållanden i korsningen Doppingvägen/Tranvägen.

– Konsekvenser för gång- och cykeltrafikanter.

– Påverkan på barn som rör sig i området.

– Förekomst av hästtrafik.

Enligt 2 kap. 6 § PBL ska mark vara lämplig för sitt ändamål med hänsyn till trafiksäkerhet och andra allmänna intressen. Enbart hänvisning till trafikmängd ger inte en fullständig bild av säkerheten i området. En mer konkret trafiksäkerhetsbedömning hade därför varit önskvärd.

3. Insyn och påverkan på befintlig bebyggelse

Planen medger bebyggelse upp till två våningar och nockhöjd om 9 meter, med avstånd på cirka 30–35 meter.

Det saknas dock:

– Sektioner som visar siktlinjer.

– Visualiseringar från befintliga bostäder.

– Redovisning av nivåskillnader.

– Sol- och skuggstudier.

Enligt 2 kap. 6 § PBL får planläggning inte medföra betydande olägenhet för omgivningen. För att kunna bedöma detta behövs mer konkret underlag än enbart avståndsangivelser.

4. Barnperspektiv och friytor

Som boende i området vet vi att den grönyta som nu planeras att delvis bebyggas är den plats där barn och unga i Sölve faktiskt leker, spelar boll och möts upp spontant idag. Det är en trygg, nära och välkänd yta som fortfarande används dagligen – trots att kommunen inte har underhållit den på flera år.

Den smalare remsa allmän plats – natur – längs gatorna (cirka 25 meter bred, enligt planhandlingarna) kan inte fullt ut ersätta den större, sammanhängande ytan som ger plats för fri lek, rörelse och social samvaro i grupp. Barn i olika åldrar behöver varierade ytor: yngre barn vill ha öppna områden nära hemmet för säker lek, medan äldre barn behöver utrymme för spontan sport eller att bara hänga utan att störa boende. Att minska denna yta ytterligare förvärrar bristen på tillgänglig och trygg närrekreation för barn och unga här ute, vilket i sin tur gör det svårare för dem att hitta vänner och umgås i närområdet.

Detta utgör enligt vår bedömning ett tydligt exempel på att planförslaget inte tillräckligt tillgodoser barns rätt till en god livsmiljö enligt plan- och bygglagen (PBL), särskilt kravet i 2 kap. 7 § PBL om att vid planläggning hänsyn ska tas till behovet av lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse. I Sölve vill behålla denna plats som den

är – den fyller ett verkligt, dagligt behov som inte kan flyttas eller ersättas med en smalare naturremsa.

5. Alternativ och annan möjlig tomt i närområdet

Det finns en obebyggd tomt cirka 200 meter från det aktuella planområdet som skulle kunna bebyggas med liknande ändamål (småskaliga flerbostadshus). Tomten har enligt uppgift avsetts för villabebyggelse i kommunens planering, men har inte sålts trots att den legat ute till försäljning i flera år. Den är idag försummad och används mycket dåligt.

I planhandlingarna redovisas inte varför ny bebyggelse på naturmark bedöms mer lämplig än att utnyttja redan tillgänglig tomtmark i närområdet. Om kommunens mål är att skapa ett blandat bostadsutbud i området, varför har inte kommunen prioriterat eller avsatt plats för detta i samband med planeringen av de befintliga gatorna och villatomterna? Att istället välja att exploatera en grön yta med naturvärden, när en obebyggd tomt redan finns tillgänglig, innebär större intrång i miljön och påverkar fler boende (genom ökad trafik, insyn, minskad friyta m.m.) än vad en bebyggelse på den befintliga tomten skulle göra.

Enligt 2 kap. 6 § MB (lokaliseringsprincipen) ska för en åtgärd som tar i anspråk mark väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet (här: småskaliga bostäder) ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Även om detta är en detaljplaneprocess enligt PBL, ska miljöbalkens hänsynsregler beaktas vid planläggningen (PBL 2 kap. 2–3 §§). Avsaknaden av motivering varför exploatering av naturområdet föredras framför den obebyggda tomten ca 200 m bort gör det svårt att bedöma om principen är uppfylld. Detta bör kompletteras med en redovisning av:

– Varför exploatering av naturområdet är att föredra framför att bebygga den befintliga tomten.

– Hur den obebyggda tomten har beaktats som alternativ, inklusive skäl till att den inte sålts eller utnyttjats.

– En miljömässig jämförelse mellan alternativen (t.ex. intrång i grönområde vs. utnyttjande av redan planlagd tomtmark).

– En jämförelse av riskerna mellan de båda alternativen.

Med detta sagt vill vi be kommunen – om ni väljer att fortsätta med planen – att kompromissa och begränsa bebyggelsen till högst 8 lägenheter (som Sölvesborgshem verkar planera för). Allra helst färre,

så att mer – eller hela – grönytan kan bevaras för barnens lek, allmänhetens rekreation och områdets naturvärden. Möt oss i mitten och visa hänsyn till de cirka 130 boende som värderar ytan högt. Vi är öppna för dialog och deltar gärna i möten för att diskutera lösningar.

Tack

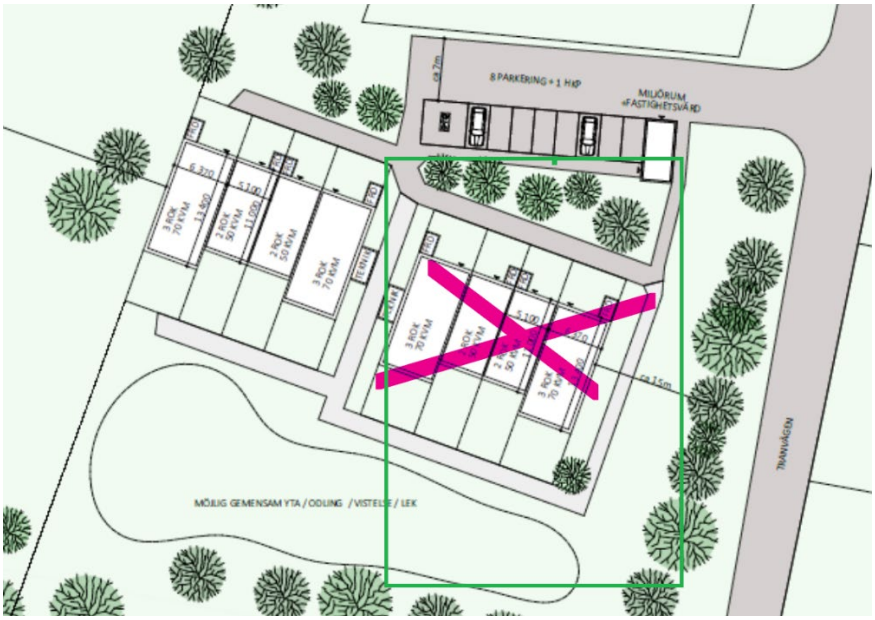

Ovan till yttrandet bifogad bild.

6.7.1 Kommentarer till yttrandet

Naturvärden och artskydd: Det PM angående behovet av naturvärdesinventering, som togs fram inom planarbetet, syftade till att sammanställa befintligt underlag och bedöma om ytterligare inventeringar behövdes, inte att ersätta en naturvärdesinventering enligt standard. Baserat på kommunekologens fältbesök, Artportalen och inkomna uppgifter bedömer kommunen att områdets naturvärden är väl dokumenterade och att en naturvärdesinventering inte är nödvändig för planbeslutet.

Länsstyrelsen, som ansvarar för att bedöma eventuell konflikt med artskyddsförordningen, har i sitt granskningsyttrande inte identifierat brister i underlaget eller motsättningar mot artskyddet.

Spillkråka och mindre hackspett har observerats födosöka i området, vilket är ett motiv till att ekallén ges skyddsbestämmelser. Det finns inga indikationer på häckning i eller intill planområdet. Livsmiljön för igelkott bedöms kvarstå även fortsättningsvis, bland annat genom bevarandet av stenmur. Eventuella åtgärder som senare kan beröra skyddade arter prövas enligt artskyddsförordningen av Länsstyrelsen i särskild ordning.

Trafik, buller och trafiksäkerhet: Trafik-PM visar ekvivalenta bullernivåer under riktvärden samt låg trafiknivå även efter utbyggnad. Siktfrågor hanteras enligt gällande riktlinjer för sikttrianglar. Gång- och cykeltrafik bedöms även fortsättningsvis kunna ske i blandtrafik med låga uppmätta hastigheter. Förutsättningarna för hästtrafik förändras inte.

Insyn och påverkan: Planen medger två våningar (nockhöjd 9 meter). Tillsammans med mellanliggande naturzon, allé och stenmur bedöms detta ge en rimlig övergång utan betydande olägenheter.

Barnperspektiv och friytor: Den tidigare lekplatsen avvecklades genom politiskt beslut 2023. Planen innehåller ingen ny lekplats, men allmän plats – NATUR kvarstår och möjliggör naturvistelse och spontanlek. Frågor om lekplatsstruktur (lokalisering, standard mm) hanteras kommunövergripande och är inte en fråga i planärendet. Se även ovan under *6.1.1 Samlad kommentar*.

Alternativ lokalisering/omfattning: Planprövningen avser markens lämplighet inom planområdet och följer översiktsplanens inriktning på komplettering inom befintlig bebyggelsestruktur. Den nämnda tomten cirka 200 meter bort ligger utanför planområdet och är planlagd för enplansbebyggelse och utgör inget möjligt alternativ för den aktuella planläggningen. Exakt antal bostäder prövas i bygglov inom planens ramar.

Samtliga inkomna synpunkter från samråd och granskning har delgivits byggnadsnämnden inför beslut i planprocessen och kommer att delges kommunfullmäktige inför antagandebeslutet.

7 Revidering av planförslaget

Inkomna synpunkter under granskningen har, förutom vissa redaktionella ändringar, inte medfört några förändringar av planförslaget inför antagandet.

8 Synpunkter som inte blivit tillgodosedda

Följande har kvarstående synpunkter från samrådet och/eller granskningen som helt eller delvis inte har beaktats:

- L.A
- H.L och I.L
- M.O och J.B
- L.A och N.T
- C.W och A.C

- B.S och L.E
- E.L och A.E
- M.E
- M.L
- C.W (protestlista)

Strategiska avdelningen

Magnus Runesson
Teknisk chef

Karoline Lindén Bengtsson
Planarkitekt

Sölvesborgs kommun

Strategiska avdelningen

.

Datum
2024-11-11

Diarienummer
2023/79

Reviderad
2025-03-17

Reviderad
2026-01-08

Undersökning av betydande miljöpåverkan

Detaljplan för (del av) Sölve 24:10, Nya bostäder vid Tranvägen i Sölve, Sölvesborgs kommun

Bild ovan: Kartbild och ortofoto över planområdet med omgivning. Planområdet markerat med orange streckad linje.

Varför görs en undersökning?

En undersökning genomförs för att bedöma om den aktuella planen kan leda till betydande miljöpåverkan och om en strategisk miljöbedömning behövs. Miljöbalken (6 kap. 3-8 §§) och miljöbedömningsförordningen anger regler och kriterier för bedömning av miljöpåverkan. Eftersom undersökningen sker i ett tidigt planeringsskede kan den revideras om ny information eller ändringar i planförslaget uppstår under arbetets gång.

Planuppdraget

Bakgrund

Planarbetet har initierats av Sölvesborgshem AB som 2023-10-04 inkom med ansökan om planbesked för etablering av bostäder inom kommunens fastighet Sölve 24:10. Byggnadsnämnden beslutade 2023-12-07 §96 att pröva ansökan i en detaljplaneprocess.

Bild ovan: Illustration från Sölveborgshem från ansökan om planbeskedet.

Syfte

Detaljplanen syftar till att möjliggöra ny bostadsbebyggelse inom fastigheten. I ansökan framfördes en tanke om 8 radhusliknande marklägenheter. För en lite större flexibilitet kommer ett alternativ med 2 våningar också att studeras under planarbetet.

Läge och avgränsning

Planområdet är beläget utmed Tranvägen i ett befintligt bostadskvarter i Sölve. Planområdet ligger inom kommunens fastighet Sölve 24:10 och avgränsas i norr och söder av befintliga villatomter, i öst av Tranvägen med trädallé och stenmur. I väst passerar Ljungaviksvägen med parallell gång- och cykelväg på västra sidan vägen.

Bilden ovan: Foto från planområdet mot stenmuren utmed Tranvägen.

Nuvarande markanvändning

Planområdet består av en delvis öppen gräsyta med träd och buskar. Fram till för ett år sedan fanns här en lekplats med fotbollsplan och linbana, men denna togs bort vid kommunens översyn av lekplatser.

Gällande planer

Översiktsplan

I kommunen översiktsplan 2050 är området del i befintlig bebyggelse-struktur som lämpligen kompletteras med enstaka bostäder i lucktomter.

Detaljplan

För området gäller två planer en för östra delen utmed Tranvägen och en för västra delen;

- stadsplan nr 77 från 1985 som anger markanvändningen Park eller plantering, befintlig lekplats,
- detaljplan nr 104 från 1993 som anger markanvändningen Natur

Bild ovan till vänster ur stadsplan nr 77 och ovan till höger ur detaljplan nr 104. Planområdets läge markerat med röd streckad linje.

Ställningstagande

Bedömningen är att den befintliga miljön inte har sådana värden eller sårbarhet, samt att planens omfattning och risker för hälsa och miljö är så begränsade, att planen inte förväntas orsaka betydande miljöpåverkan. Detaljplanen ingår heller inte i ett större utbyggnadsprojekt med kumulativa miljöeffekter. Därför behövs ingen miljöbedömning eller miljökonsekvensbeskrivning enligt plan- och bygglagen (4 kap. 34 §) och miljöbalken (6 kap. 11 §).

Tidigt samråd har hållits med länsstyrelsen och de instämmer med kommunens bedömning. Se deras yttrande i slutet av detta dokument.

Även under plansamrådet har Länsstyrelsen yttrat sig och instämmer med kommunens bedömning. Samtidigt gör de en rättelse av sitt tidigare yttrande avseende riksintresse totalförsvaret – området berörs inte av riksintresset.

Checklista

Nedan har bedömningar gjorts av miljöpåverkan vid planens genomförande.

Betydande miljöpåverkan	Ja	Nej	Kommentar
Betydande miljöpåverkan på Natura 2000-område enligt MB 7 kap 28 §		X	
Detaljplan för tillståndspliktig verksamhet eller åtgärd enligt Miljöbedömningsförordningen 6 §		X	
Detaljplan för verksamheter enligt Miljöbedömnings-förordningens bilaga och PBL 4 kap 34 §		X	

Gällande regleringar och skyddsvärden

Riksintressen enligt 3 och 4 kap MB Berör planen:	Ja	Nej	Kommentarer
Område av riksintresse för naturvården?		X	
Område av riksintresse för kulturmiljövården?		X	
Område av riksintresse för det rörliga friluftslivet?		X	
Område av riksintresse för friluftsliv?		X	
Område av riksintresse för högexploaterad kust?		X	
Område av riksintresse för yrkesfiske?		X	
Område av riksintresse för energiproduktion?		X	
Område av riksintresse för försvarsmakten?		X	
Område av riksintresse för infrastruktur?		X	
Naturmiljö Berör planen:	**Ja**	**Nej**	**Kommentarer**
Naturvårdsplan?		X	

Nyckelbiotop- eller sumpskogsinventering?		X	
Biotopskydd, viktiga biotoper?	X		Längs med Tranvägen finns en stenmur och utmed denna finns en enkelsidig trädallé med bland annat ekar som omfattas av generellt biotopskydd. De största ekarna är ca 60 respektive 70 cm i diameter. Även utmed Lomvägens förlängning i söder finns en stenrad och enkelsidig trädallé.
Rödlistade, hotade arter?	(X)		Rödlistade arter har observerats födosöka i ekallén (t ex mindre hackspett, grönfink), men inte häcka i den.
Ekologiskt känsliga områden?		X	
Natura 2000?		X	
Nationalpark?		X	
Naturreservat?		X	
Naturminne?		X	
Djur-/växtskyddsområde?		X	
Strandskyddsområde?		X	
Vattenskyddsområde?		X	
Annan känslig eller värdefull natur?		X	
Kulturmiljö Berör planen:	Ja	Nej	Kommentarer
Fornminne eller plats av kulturhistoriskt intresse?		X	Cirka 75 meter söder om det aktuella området finns en boplats: L1978:2512. Om fynd påträffas vid markarbeten ska arbetet omedelbart avbrytas och Länsstyrelsen kontaktas i enlighet med 2 kap 10 § KLM.
Område som omfattas av kulturmiljöplan?		X	
Kulturhistoriskt eller konstnärligt värdefulla byggnader?		X	
Viktiga kulturvärden?		X	
Kulturreservat?		X	
Miljökvalitetsmål	Ja	Nej	Kommentarer

Berörs något av de 16 nationella miljömål som ska ligga till grund för all planering: 1) Begränsad klimatpåverkan, 2) Frisk luft, 3) Bara naturlig försurning, 4) Giftfri miljö, 5) Skyddande ozonskikt, 6) Säker strålmiljö, 7) Ingen övergödning, 8) Levande sjöar och vattendrag, 9) Grundvatten av god kvalitet, 10) Hav i balans, 11) Myllrande våtmarker, 12) Levande skogar, 13) Ett rikt odlingslandskap, 14) storslagen fjällmiljö, 15) God bebyggd miljö, 16) Ett rikt växt- och djurliv?	X		Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya bostäder som kompletterar och breddar bostadsutbudet i den villabebyggelse som finns i bostadsområdet idag. Planen medverkar till målet om en god bebyggd miljö.
Miljökvalitetsnormer	Ja	Nej	Kommentarer
Överskrids några miljökvalitetsnormer?		X	

Planens påverkan på miljön

Stads- och landskapsbild Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Förändring av utsikt eller landskapsmässigt/stadsmässigt skönhetsvärde?		X	Områdets landskapsbild utgörs av ett naturområde som en del i en befintlig bebyggelsestruktur. Vegetation inom området varierar från halvöppna gräsytor till inslag av tätare buskage och träd. Utmed en stenmur längs Tranvägen växer de mest storvuxna träden vilka skärmar av området mot gatan.
Att en naturskön utsiktsplats blir otillgänglig för allmänheten?		X	
Mark Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer

Förändring av värdefull geologisk formation?		X	
Instabila markförhållanden eller geologiska förändringar, ras och skred?		X	
Förflyttning, sammanpressning eller täckning av jorden?	X		Delar av planområdet kommer att hårdgöras för att möjliggöra bebyggelse samt parkering.
Ändring av topografin?		X	Markytan i området ligger på mellan +4,5 till 5,6 meter.
Ökad erosion?		X	
Avsevärd förändring av markanvändningen i området?	X		Detaljplanen medför en förändrad markanvändning från friyta för lek och rekreation och planlagd som allmän plats natur och park, till kvarter för bostadsbebyggelse.
Vatten Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Förändring av ytvattnets kvalitet, strömmar eller riktning och mängd?	X		Ett tidigare obebyggt grönområde övergår till bostadsområde vilket innebär en ökad andel hårdgjorda ytor.
Förändrad infiltrationsförmåga, dräneringsmönster eller frekvens och mängd av ytvattenavrinning? Behöver åtgärder vidtas för att hantera dagvatten?	X		Exploateringen inom området innebär förändrad markanvändning inom de delar av planområdet som regleras som kvartersmark. Övriga delar av området kommer fortsatt utgöras av naturmark och således påverkas inte dagvattensituationen inom dessa delar av planområdet. Ytflöden från planområdet avrinner mot Sölvesborgsviken. På grund av de genomsläppliga jordarterna i området infiltrerar en stor del av nederbörden som faller inom planområdet. Till planförslaget har en dagvatten- och skyfallsutredning tagits fram för att hantera dagvattnet med lokal infiltration. Utifrån områdets naturliga lutning föreslås en fördröjningsyta

			(torrdamm) i dess nordvästra del och vid skyfall tillåts utflöde västerut mot naturmarken med ett flöde motsvarande det som avrinner från området idag. Från parkeringsytor föreslås avledning till regnbädd för fördröjning och ytterligare rening. Därifrån kan det ledas vidare antingen till fördröjningsytan eller kommunalt dagvattennät i Tranvägen.
Förändring av grundvattnets kvalitet, flödesriktning, mängd eller frekvens?		X	
Väsentlig minskning av vattentillgången i någon yt- eller grundvattentäkt?		X	
Att människor eller egendom utsätts för risker i samband med översvämning?		X	
Att enskilda avlopp krävs i området? Är området särskilt känsligt med tanke på dessa?		X	Området kommer att kopplas på det allmänna avloppsnätet.
Luft Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Väsentliga luftemissioner eller försämring av rådande luftkvalitet?		X	Ökad bebyggelse leder till fler bilar i området. Dock inte av sån omfattning att luftkvaliteten påverkas väsentligt.
Obehaglig lukt?		X	
Förändrad luftrörelse, fuktighet, temperatur eller klimatförändring lokalt eller regionalt?		X	
Växt- och djurliv Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	
Påverkan på ekosystemtjänster?	(X)		Ett naturområde med rester från igenväxande öppna gräsytor samt träd- och buskvegetation ersätts av bostadsbebyggelse med tillhörande ytor för parkering,

			trädgård och utevistelseytor. Beroende på hur trädgårdar och grönytor sköts och anläggs kan de bidra med andra positiva ekosystemtjänster.
Positiva eller negativa förändringar för växt- och djurarter/samhällen?	X		Detaljplanen medför hårdgjorda ytor vilket leder till en negativ påverkan på växt- och djurliv lokalt inom planområdet. En inventering och bedömning av träden utmed Tranvägen har gjorts och hänsyn inarbetas vid utformning av planförslaget och placering av kvartersmark med byggrätter så att trädens livsvillkor inte försämras. Dispensansökan krävs om något träd berörs av t.ex. infart/utfart och då skulle behöva tas ner. Planförslaget har dock anpassat placering av in/utfart med hänsyn till träden för att undvika detta.
Hinder för flyttfågelsträck, viltstråk?		X	
Försämrade fiskevatten eller jaktmarker?		X	
Påverkan på över-gripande miljöeffekter	Ja	Nej	Kommentarer
Har planens genomförande betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför?		X	
Har planen betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt?		X	
Har planen betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen?		X	
Planens påverkan på hälsan			
Rekreation och rörligt friluftsliv	Ja	Nej	Kommentarer

Kan genomförandet medföra:			
Påverkan på barn och ungas lekmöjligheter eller behovet av lekmiljöer?	(X)		Planområdet är beläget i ett villaområde, på en yta som fram tills nyligen innehöll en lekplats och bollplan. Även om lekplatsen inte längre finns så innebär planförslaget att ett grönområde till stor del bebyggs med bostäder. Planområdet behöver inte helt planläggas som kvartersmark. Genom att behålla en del som allmän platsmark för natur säkerställs tillgången till omgivande grönområden från Tranvägen, samtidigt som möjligheten att uppföra lekytor i framtiden kvarstår.
Påverkan på park, rekreations-/friluftsanläggning?		X	
Störningar och risker Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Ökade bullernivåer?		X	Marginell ökning, undantaget byggtiden då viss risk för tillfälligt buller kan finnas. Med hänsyn till närliggande större väg, Ljungaviksvägen, har en trafikbullerutredning tagits fram för att studera riktvärden för buller vid fasad och uteplats för den nya bebyggelsen. Trafikbullerutredningen visar att de nya bostäderna klarar riktvärde för både fasad och uteplats. Inga bulleråtgärder bedöms behövas.
Risk för vibrationer?		X	Det kan finnas viss risk för tillfälliga vibrationer under byggtiden.
Bländande eller störande ljus?		X	Marginellt ökad risk från t ex bilar som kör till och från det nya området.
Risk för radon eller hälsofarliga elektromagnetiska fält?		X	Grundläggning, ventilation etc hanteras i bygglov. Marken utgörs av normalradonmark.

Förutsättningar för tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet?		X	
Risk för olycka eller utsläpp av hälso-/miljöfarliga ämnen eller strålning?		X	
Farliga arbetsmiljöer?		X	
Påverkan på folkhälsoeffekter?		X	
Påverkan på förorenad mark?		X	
Närhet till djurhållning?		X	

Effekter på hushållning med mark, vatten och andra resurser

Mark- och vattenanvändning Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Ändrad täthet för bebyggelse och bostäder?	X		Förtätning på en grönyta i ett befintligt bostadsområde.
Förändring av den nuvarande mark- och vattenanvändningen?	X		
Förändring av den i fysiska planer avsedda användningen?	X		
Påverkan på andra tänkta projekt?		X	
Berörs viktig samhällsservice eller skapas behov av sådan, t.ex. skola?		X	
Finns miljöstörande verksamhet i omgivningen som har negativ inverkan?		X	
Befolkning Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Fler arbetstillfällen?		X	
Högre jämställdhet?	X		Annan typ av boende, hyresrätt i form av radhus eller flerbostadshus i upp till 2 våningar i ett befintligt villaområde med ägarrätt bidrar till ett utökat utbud av bostadsmöjligheter.

Bättre tillgänglighet?		X	
Bättre service?		X	
Ökad trygghet?		X	
Transporter och kommunikationer Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Ett förändrat behov av transporter och transportsätt?		X	
Påverkan på parkeringsmöjligheter?		X	Ny bostadsbebyggelse ska lösa sina parkeringsbehov inom egna fastigheten.
Ökad trafikfara?	(X)		Något fler bilrörelser på lokalgatan på grund av tillkommande bostäder. Placering av utfart mot Tranvägen utformas för god sikt och med hänsyn till allélträden.
Barriäreffekter?		X	
Energi Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Väsentligt ökad efterfrågan på befintliga energikällor eller behov av nya?		X	
Behov av nya system för distribution?		X	
Naturresurser Kan genomförandet medföra:	Ja	Nej	Kommentarer
Ökad användning av någon ej förnyelsebar naturresurs?		X	
Ianspråktagande av jordbruksmark?		X	
Minskad produktionsyta av annat slag?		X	

Strategiska avdelningen

Magnus Runesson
Teknisk chef

Karoline Lindén Bengtsson
Planarkitekt

Strategiska avdelningen
Handläggare
Frida Gustavsson, Trafikingenjör
frida.gustavsson1@solvesborg.se

Trafik-PM för detaljplan Sölve 24:10 (Tranvägen)

Sölvesborgs kommuns strategiska avdelning har arbetat fram ett förslag på ny detaljplan för Sölve 24:10, Tranvägen, i Sölve. Detaljplanen möjliggör för byggnation av bostäder i form av flerfamiljshus. Sölvesborgshem, som är intressent till detaljplanen och som avser bebygga fastigheten, planerar för totalt åtta bostäder i form av marklägenheter. I ett scenario där maximalt antal bostäder byggs beräknas totalt 16 lägenheter som möjligt att bygga. Det senare scenariot bedöms dock inte som ett troligt alternativ för byggnationen i nuläget.

Följande PM avser besvara hur trafiksituationen kan se ut vid byggnation enligt detaljplanen utifrån två scenarion: ett scenario enligt planerad byggnation på åtta lägenheter och ett scenario med maximal byggnation enligt detaljplanen på 16 lägenheter.

Befintlig trafiksituation

Tranvägen trafikeras idag från Siretorpsvägen och Doppingvägen, alternativt Lomvägen. Siretorpsvägen är en matargata mellan Sölves villakvarter, medan Doppingvägen och Lomvägen tjänar som lokalgator i det berörda bostadsområdet – se bild 1.

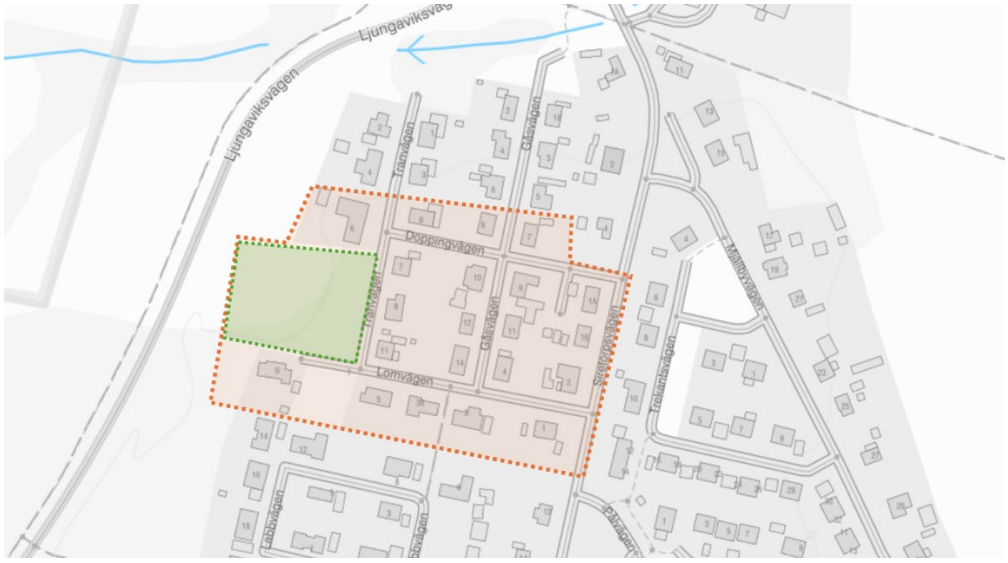

Bild 1: *Berört område. Den nya detaljplanens ungefärliga utbredning i grönt och område med fastigheter som kan beröras av förändrad trafik på lokalgatorna i orange.*

Lokalgatorna i området är utformade med en bredd om sju meter och trafikering sker i blandtrafik – dvs. att oskyddade trafikanter och motorfordon delar på gaturummet utan separation via trottoar, gång-/cykelbana eller liknande. Lokalgatorna har en hastighetsgräns på 40 km/h. Inom området finns inga andra målpunkter än bostäderna och områdets och gatornas utformning bidrar inte till att området nyttjas för genare körvägar, vilket innebär att området inte omfattas av någon genomfartstrafik.

Sölvesborgs kommun har under hösten 2025 genomfört mätningar av trafiken på Tranvägen, Doppingvägen och Lomvägen. Resultatet av mätningarna påvisar följande:

	Tranvägen (2025-09-12 – 2025-09-18)	**Doppingvägen** (2025-08-26 – 2025-09-02)	**Lomvägen** (2025-10-15 – 2025-10-21)
ÅDT (årsdygnstrafik, antal fordonsrörelser per dygn)	24	24	13
Andel tung trafik	2,5 % (0,6 fordon per dygn)	2 % (0,5 fordon per dygn)	2 %
Hastighet hos 85 % av passerande fordon	25 km/h	27 km/h	26 km/h

Inrapporterade trafikolyckor i området

Under de senaste 20 åren har inga trafikolyckor inträffat på lokalgatorna i bostadsområdet. Däremot har tre trafikolyckor (åren 2010, 2019 samt 2023) inträffat längs Siretorpsvägen i anslutning till området enligt rapporter till Strada (*Swedish Traffic Accident Data Acquisition*). Vid dessa tre olyckor har det varit fordonsförares nykterhet och uppmärksamhet som varit grund till olycksfallen. Av de tre olyckorna på Siretorpsvägen har en bedömts som måttlig olycka och två som lindriga olyckor. Med olycksstatistiken som bakgrund, tillsammans med gatornas utformning, hastighetsgräns och låga trafikmängd, bedöms trafiksäkerheten i området vara god.

Trafikmängd och vägtrafikbuller vid utbyggnad enligt detaljplan

Vid byggnation av flerbostadshus enligt detaljplanen tillkommer ett antal fordonsrörelser. Detta PM tar höjd för två utbyggnadsscenarion:

- Scenario 1: utbyggnad enligt Sölvesborgshems plan om åtta marklägenheter.
- Scenario 2: utbyggnad enligt vad detaljplanen maximalt bedöms kunna medföra, totalt 16 bostäder.

För tillkommande fordonsrörelser beräknas detaljplanen medföra fem fordonsrörelser per dygn och bostad. Antalet fordonsrörelser är högt räknat sett till trafiksituationen och antalet fordonsrörelser i området idag, som är låg i förhållande till antalet bostäder i området. De fem fordonsrörelserna inkluderar färd till och från arbete/skola samt till och från aktivitet. Antalet tung trafik beräknas inte öka, varför andelen tung trafik minskar med ökat antal fordonsrörelser per dygn totalt (ÅDT).

Nedan tabell redogör för fordonsrörelser samt bullernivåer för trafiken idag och vid utbyggnad enligt detaljplanen och de två scenarierna som beskrivits ovan. För bullerberäkningen har Trivctors beräkningsverktyg Buller Väg II använts. Tillkommande trafik från utbyggnaden av detaljplanen har fördelats mellan Lomvägen och Doppingvägen enligt nuvarande riktningsfördelning på Tranvägen, vilken visar att lika stor andel trafik kör söderut som norrut. Hälften av tillkommande trafik från detaljplaneområdet fördelas därmed till Lomvägen och hälften till Doppingvägen.

Tranvägen	**Idag**	**Scenario 1**	**Scenario 2**
ÅDT (fordonsrörelser per dygn)	24	64	104
Andel tung trafik	2,5 %	1 %	0,5 %
Bullernivå (ekvivalent/Leq24)	36 dBA	40 dBA	42 dBA
Doppingvägen	**Idag**	**Scenario 1**	**Scenario 2**
ÅDT (fordonsrörelser per dygn)	24	44	64
Andel tung trafik	2,6 %	1 %	1 %
Bullernivå (ekvivalent/Leq24)	36 dBA	38 dBA	40 dBA
Lomvägen	**Idag**	**Scenario 1**	**Scenario 2**
ÅDT (fordonsrörelser per dygn)	13	33	53
Andel tung trafik	2 %	1 %	0,5 %
Bullernivå (ekvivalent/Leq24)	33 dBA	37 dBA	39 dBA

Riktvärden för vägtrafikbuller vid befintlig bebyggelse varierar beroende på respektive bostads byggnadsår. För bostäder som byggts fram till år 1997 ska riktvärdet om maximalt 65 dBA ekvivalent bullernivå (genomsnittlig konstant ljudnivå) vid fasad efterlevas. För bostäder som byggts mellan åren 1997 och 2015 gäller 55 dBA ekvivalent bullernivå vid fasad samt 55 dBA ekvivalent bullernivå och 70 dBA maximal ljudnivå (maximal ljudnivå som uppstår vid max fem tillfällen per dygn) vid uteplats. För bostäder som byggts från år 2015 och framåt har riktvärden för bullernivåer fastställts i planbeskrivning eller bygglov. Vid byggnation av nya bostäder gäller idag 60 dBA ekvivalent bullernivå samt 70 dBA maximal bullernivå vid fasad respektive 50 dBA ekvivalent bullernivå samt 70 dBA maximal bullernivå vid uteplats.

Med ovan angivna riktlinjer kan konstateras att bullernivåerna i det berörda området med god marginal underskrider värdena för den ekvivalenta ljudnivån, oavsett utbyggnadsscenario. Avseende maximal ljudnivå (som uppstår vid max fem tillfällen per dygn) sker ingen förändring mot dagens maximala ljudnivå, oavsett utbyggnadsscenario. Eftersom antalet tunga fordon är mycket få (<1 fordon per dygn) och inte beräknas förändras i området oavsett utbyggnadsscenario, samt att ingen av de tunga fordonsrörelserna beräknas ske under natt, har maximal ljudnivå inte kunnat beräknas och är därmed inte relevant för detaljplanearbetets fortskridande.

Samlad bedömning

Oavsett enligt vilket av PM:ets scenarion som detaljplanen bebyggs med bostäder, bedöms antalet fordonsrörelser per dygn (ÅDT) fortsatt att vara lågt. Den befintliga väginfrastrukturen i området bedöms med god marginal klara den trafikmängd som tillkommer vid byggnation enligt detaljplanen, oavsett utbyggnadsscenario. De lokala gatorna i bostadsområdet har en genomgående bredd om sju meter och trafiken håller en naturligt låg hastighet. Gatustrukturen medför att ingen genomfartstrafik sker. I samband med utbyggnad enligt detaljplaneförslaget sker ingen förändring av gatustrukturen, varför området fortsatt endast kommer trafikeras av trafikanter med ärenden i området och genomfartstrafik undviks. Antalet fordonsrörelser kommer fortsatt vara lågt, vilket tillsammans med den låga hastigheten i området gör att trafiksäkerheten bedöms fortsatt vara god i området vid byggnation enligt detaljplanen, oavsett scenario.

Bullerberäkningarna som genomförts för de olika utbyggnadsscenariona för detaljplaneförslaget visar på en något förhöjd ekvivalent ljudnivå, men som fortsatt underskrider angivna riktvärden för vägtrafikbuller med god marginal. Den maximala bullernivån förblir oförändrad.

Diskussion om alternativa anslutningar

I detaljplanens samrådsskede inkom förslag om att, i stället för att nyttja Tranvägen, leda trafik till och från det nya bostadsområdet via en ny anslutning till Ljungaviksvägen. Ljungaviksvägen har idag en hastighetsbegränsning på 70 km/h i det område som berörs av en möjlig anslutning. Strax norr om en trolig placering av anslutningsväg mellan Ljungaviksvägen och detaljplanens område finns en skarp och skymd kurva längs Ljungaviksvägen, som medför kraftigt försämrad trafiksäkerhet jämfört med en anslutning mellan detaljplaneområdet och Tranvägen. För att en anslutning till Ljungaviksvägen ska vara möjlig krävs åtgärder på Ljungaviksvägen för att sänka hastigheten – både reglering med sänkt hastighetsgräns och fysiska åtgärder för att uppnå efterlevnad av den sänkta hastigheten.

En anslutning mot Ljungaviksvägen skulle medföra betydande markåtgärder då marken mellan detaljplaneområdet och Ljungaviksvägen ligger högre än Ljungaviksvägen. Höjdskillnaden utgörs av bullervallar som skyddar det aktuella bostadsområdet från vägtrafikbuller från Ljungaviksvägen. En åtgärd i dessa vallar riskerar därmed att förändra bullernivåerna i befintligt bostadsområde öster om Ljungaviksvägen. Det finns dessutom en risk att åtgärder i vallen samt anläggande av infartsväg, vilket medför tillskapande av vägbank, förändrar dagvattenavrinningen i området. I dag rinner dagvattnet norrut genom naturområdet. Att genomföra åtgärder i naturområdet hade därför behövt föregås av en utredning som klargör vilken eventuell påverkan som åtgärder i naturområdet skulle ge på dagvattenavrinningen. Det är heller inte önskvärt att bryta naturremsan mellan bostadsområdet och Ljungaviksvägen av ekologiska skäl, då det är ett viktigt naturstråk för bland annat djur och den biologiska mångfalden i området.

För miljön i det aktuella och det planerade bostadsområdet som helhet, skulle förslaget om en anslutning mot Ljungaviksvägen i stället för Tranvägen leda till att den nya detaljplanens område orienteras bort från det befintliga bostadsområdet. Detta är något som inte anses vara önskvärt, utan intentionen är att det nya bostadsområdet knyts samman med det befintliga. Det är heller inte hållbart att bygga ut ny infrastruktur när befintlig väginfrastruktur kan hantera den beräknade trafikmängden oavsett utbyggnadsscenario. Värdet av att bevara grönområdet och dess biologiska mångfald och möjlighet till spontanlek i naturmark bedöms större än en eventuell nytta av ny väginfrastruktur. Att bibehålla områdets struktur bidrar till en god bebyggd miljö och att förtäta området genom att bebygga tomten följer Sölvesborgs kommuns översiktliga mål om förtätning. I gällande översiktsplan för Sölvesborgs kommun anges följande ställningstagande om förtätning, som den aktuella detaljplanen bidrar till:

- Förtätning ska främst ske utmed stråk med förutsättningar för väl utvecklad kollektivtrafik och cykelvägar.
- Förtätning ska främst ske på redan ianspråktagna ytor, exempelvis bostads- och industrimark.

Det är därför den strategiska avdelningens bedömning att de risker och den kostnad som en ny anslutning mot Ljungaviksvägen skulle innebära inte är ekonomiskt, miljömässigt eller socialt försvarbart. Det är den strategiska avdelningens bedömning att det är mer lämpligt att använda befintlig väginfrastruktur till det nya bostadsområdet.

Frida Gustavsson
.....
Frida Gustavsson, Trafikingenjör

Miljöförbundet Blekinge Väst

2025-11-06

Ärende
2025/3829
Fastighet
Sölve 24:10
Handläggare
Ekolog
Jonas Engzell
jonas.engzell@miljovast.se
0456-816796

Sölvesborgs kommun (Karoline Lindén Bengtsson)

294 80 Sölvesborg

Skickat med e-post till:

karoline.lindenbengtsson@solvesborg.se

PM angående behovet av naturvärdesinventering av fastigheten SÖLVE 24:10, Sölvesborgs kommun

Bakgrund

Oftast görs denna bedömning tidigt i planprocessen. Men det händer att man gör den efter samrådet, om det framkommit saker under samrådet som motiverar det.

2025-10-21 framkom ett önskemål från planhandläggaren om att få ett PM kring behovet av en naturvärdesinventering och bedömning utifrån svensk standard (NVI) från kommunekologen.

Detta kortfattade PM har till syfte att redogöra för hur kommunekologen ser på saken.

Kommunekologen har tidigare varit ute och gått över planområdet, både inför planbesked och efter plansamråd. Arter noterade finns inlagda på artportalen.

Kortfattad naturvårdshistorik

På häradskartan från 1900-talets början ser man att området då brukades som åkermark.

Av flygbild från år 1960 framgår att området då fortsatt brukas som åker. På flygbilden från 1975 ser man att villakvarteren, som i dag finns norr, söder och öster om planområdet, har börjat bebyggas.

Den östra delen av planområdet har sedan nyttjats som lekpark fram tills helt nyligen, då lekparken avvecklades. Den före detta åkermarken mellan lekparken och vägen har succesivt växt igen alltmer på senare år.

Artportalen

Länsstyrelsen har vid utsökning i artportalen sett att Knippnejlika (VU) tidigare finns noterad från närområdet. Från själva planområdet finns gråbo, nötväcka, trädkrypare, gröngöling, klofibbla (NT), harklöver, gullris, filtlav och årsunge av igelkott (NT) inrapporterade i Artportalen.

Forn/kulturlämningar

Längs med Tranvägen finns en smal grönyta och några meter in ligger även en stenmur, som gräns mot den före detta lekplatsen. De ekar som släppts upp längs med stenmuren

utgör i dag en allé (som kommunen skött om). De största ekarna är de som står i Lomvägens förlängning och de mäter ca 60 respektive 70 cm i diameter i brösthöjd.

Växt- och djurlivet

Kommunekologens bild av områdets djur- och växtliv stämmer bra med de uppgifter som inkommit från närboende. Att arter som rådjur, grön fasan (utplanterad variant av ”vanlig fasan”), spillkråka, igelkott, vanlig padda och olika fladdermöss nyttjar denna typ av tätortsnära grönområden i Sölvesborgs kommun är inte ovanligt. Dessa arter förekommer även i planområdets omgivning. De rör sig även in i de befintliga bostadskvarteren i närområdet och längs de grönstrukturer som finns i dag. Längre söderut finns Sölve grustag, vars omgivningar, täktsjöar och särskilt anlagda groddammar utgör en särskilt värdefull livsmiljö för många arter och artgrupper. Djur därifrån kan också röra sig i omkringliggande områden. Mindre hackspett har till exempel ofta stora revir, inte minst vintertid och besöker då ibland även fågelbord i villaträdgårdar. Även spillkråka och gröngöling har stora revir.

Inget tyder på att det finns regelbundet utnyttjade boplatser för hackspettarna, igelkott eller fladdermöss i själva planområdet. Alléer och stenmurar fungerar som ledlinjer i landskapet och är gynnsamma för djurlivet. Igelkottar kan till exempel söka skydd och föda längs dessa strukturer, och allén fungerar sannolikt som födosöksstråk för bland annat fåglar och fladdermöss. Även privata trädgårdar i området bidrar till den gröna strukturen och fungerar som viktiga kompletterande miljöer för djurlivet.

Klofibbla och knippnejlika

Vid besök 2025-08-27 noterades ett exemplar av klofibbla på den före detta lekplatsen. Arten är rödlistad i hotkategorin NT (Nära hotad). Av SLU artfakta framgår följande: ”Klofibbla har främst drabbats negativt av det intensifierade jordbruket med tätväxande, hårdgödslade grödor och herbicider, men även av att vårsådda grödor på lågproduktiv åkermark ersätts av vallodling. Dessutom missgynnas klofibbla av upphörande hävd och minskat betestryck i torra gräsmarker och mosaikhällmarker, med påföljande igenväxning. En negativ faktor kan också vara att mängden ”skräpiga” ruderatmarker har minskat genom hårdläggning av urbana miljöer, exempelvis bangårdar, med asfalt och makadam. Klofibbla gynnas av ett mer ekologiskt jordbruk med mindre användning av bekämpningsmedel. Att lämna osådda och obesprutade kanter eller partier av åkrar gynnar arten. Fortsatt odling av ettåriga grödor på mindre produktiva sandjordar, med glesa grödor, är också positivt. Även förekomst av sandiga ruderatmarker är gynnsamt, liksom att beteshävden fortsätter i torra gräsmarker och hällmarker”.

Klofibbla och knippnejlika, liksom många andra hotade växtarter knutna till äldre tiders brukande, är svåra att ta hänsyn till vid planarbeten. Detta då deras förekomst oftast är knuten till en regelbunden markstörning. Det räcker alltså oftast inte med att undanta vissa ytor eller att planlägga ytor som *Natur*. Det krävs sedan även en anpassad årlig eller nästan årlig skötsel. Sedan lekplatsen togs bort har ytan börjat att växa igen och

trädplantor (bland annat ek) börjar sticka upp här och där på den tidigare klippta ytan. Området kan i dagsläget liknas vid en igenväxande torräng.

Kommunekologen har besökt området vid flera tillfällen under planarbetets gång, senast 2025-08-27. Någon knippnejlika har då inte noterats, varken i eller i omedelbar närhet till planområdet. Finns arten kvar i området är den nog fåtalig. Men det kan mycket väl tänkas att det finns en fröbank i området, som gör att arten kan tänkas dyka upp efter att man utfört markarbeten. Så skedde till exempel när förbifartsvägen i Sölve anlades för ett antal år sedan. Då dök både knippnejlika och klubbfibbla upp i bullervallarna som då anlades. Men dessa arter försvann sedan åter när konkurrensen från andra växter blev för stor. Om arten skulle dyka upp i planområdet i framtiden får kommunen ha en dialog med länsstyrelsen.

Buskar och träd mitt i området

Den vegetationsrad av buskar och mindre träd som löper i nord-sydlig riktning genom planområdet är ung och bedöms inte utgöra en allé. Vegetationen har vuxit upp i gränsen mellan dåvarande lekplatsen med klippt gräsyta och före detta ängsmark. Den är inte heller planterad eller skött som en allé.

Sammanfattning av naturvårdsarter och viktiga strukturer

Allén och stenmuren i planområdet utgör viktiga landskapselement.

Kommunekologens synpunkter

Behov av ytterligare inventering

Planområdet är litet och det finns redan en god bild av växt- och djurlivet i planområdet. Både utifrån vad kommunen kände till inför planbeskedet och utifrån de uppgifter som närboende inkommit med i planprocessen. Naturvärdena är alltså redan relativt väl kända/dokumenterade.

Kommunekologen ser därför inget behov i nuläget av att genomföra en naturvärdesinventering och naturvärdesbedömning (NVI) av planområdet (enligt svensk standard). Det finns inte heller några uppenbara miljöer som kan misstänkas vara extra viktiga för fladdermöss i planområdet, med undantag för allén. Det området utgör sannolikt en födosöksplats och spridningskorridor för fladdermöss av arter som inte är så känsliga för påverkan från ljus. Kommunekologen kan därför inte se att det finns något större behov av en riktad fladdermusinventering i området, så länge som man visar hänsyn till allén i planarbetet.

Kommunekologen anser därmed (utan att ta ställning i själva exploateringsfrågan) att det redan finns ett tillräckligt bra underlag för att bedöma konsekvenserna på naturmiljön av föreslagen exploatering. Kommunekologen anser att området har visst naturvärde.

Övriga synpunkter

Allén bör i huvudsak kunna stå kvar i området. Det finns vedertagna riktlinjer för skydd av träd vid arbeten:

- Rötterna skyddas genom att avgränsa ett område runt trädet med staket, betongsuggor eller liknande. Området ska vara minst 2 meter utanför kronans ytterkant, men helst 15 gånger stammens diameter.
- Inom området ska inte grävning, körning med tunga fordon, upplägg av massor, uppställning av bodar eller arbetsmaskiner ske.
- Inom området ska inte heller bensin, diesel, bekämpningsmedel eller lösningsmedel hanteras.
- Om det avgränsade området är mindre än 15 gånger stammens diameter bör extra hänsyn tas till rötterna vid grävning.
- Grövre rötter bör så långt som det är möjligt inte skadas vid grävning, framför allt om de är tjockare än 5 cm. Ett sätt att undvika att skada rötterna är att handgräva runt dem.
- Rötter som måste kapas, ska beskäras med beskärningssåg eller sekatör.
- Schaktens sidor bör vattnas och täckas under det att arbetet pågår och schakten bör fyllas igen så snart som möjligt.
- Begränsa byggtrafiken till några få stråk i området. Om trafik behöver gå i närheten av träd, kan plattor eller annan avlastande markbeläggning placeras ut för att minska risken för kompaktering.

Stenmur

Stenmuren bör sparas så långt som möjligt. Om genomgångar behöver tas upp eller breddas bör stenen som tas bort användas för att bättra på den del av stenmuren som blir kvar.

Referenser

SLU Artdatabanken (2025). *Artfakta: klofibbla (Crepis tectorum)*. https://artfakta.se/taxa/220107 [2025-11-03]

MILJÖFÖRBUNDET BLEKINGE VÄST

Jonas Engzell

Bilagor:

1) Tabell som visar hur sammantagen naturvärdesbedömning görs enligt Svensk standard för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)

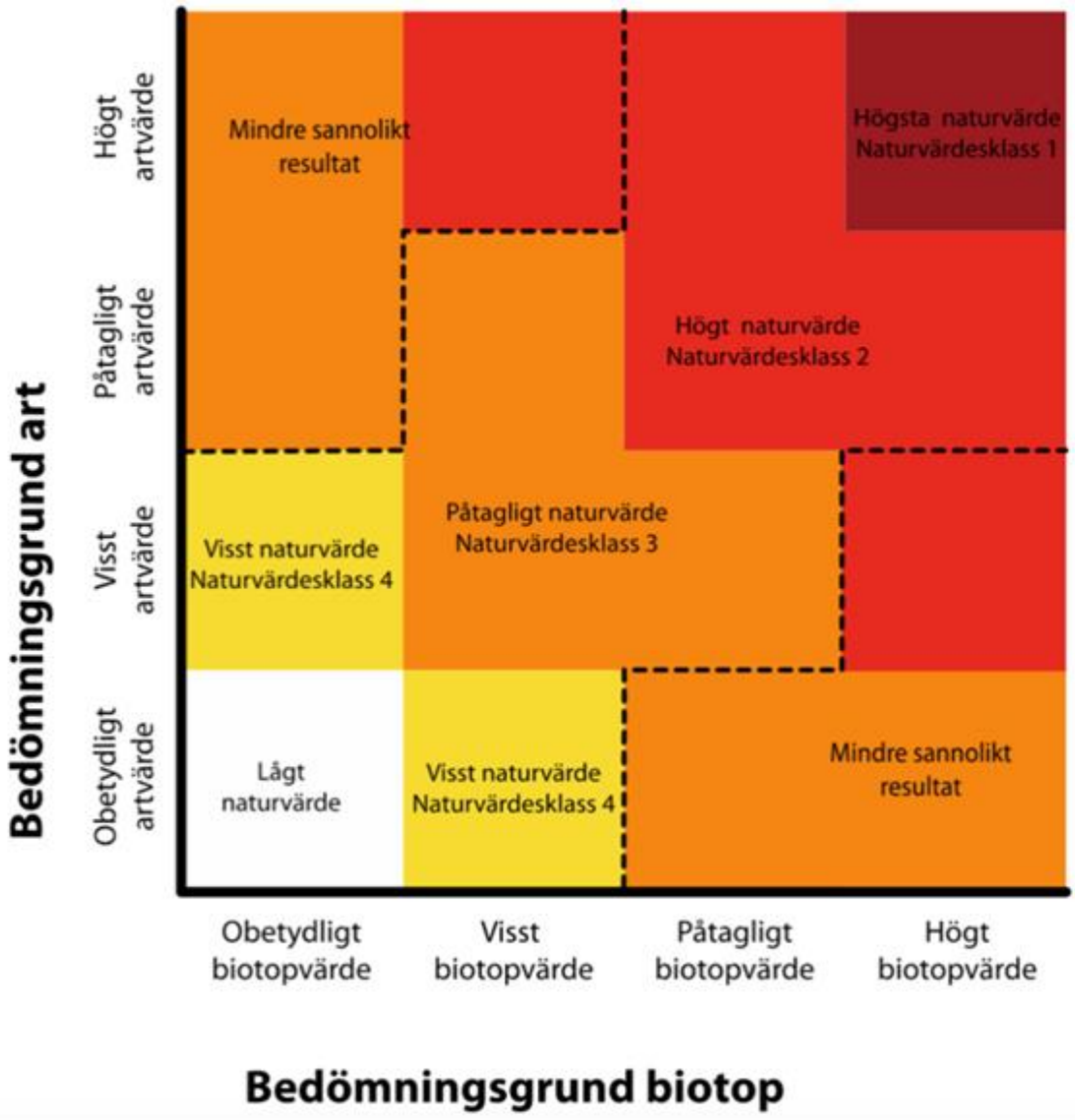

Tabellen ovan visar hur bedömning av ett områdes naturvärde görs utifrån Svensk Standard för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI).

Dagvattenutredning

Detaljplan för del av Sölve 24:10

Sammanfattning

Inför framtagande av ny detaljplan för del av fastighet Sölve 24:10 har dagvatten- och skyfallssituationen undersökts. Planområdet lutar mot nordväst och består före exploatering av naturmark. Inom området planeras det för två radhusbyggnader, en parkering, gångvägar och grönytor. Dagvatten ska enligt Sölvesborgs kommun hanteras inom kvartersmark. Förslagsvis placeras en fördröjningsyta i områdets nordvästra del dit vatten kan avrinna ytledes. Med den planerade exploateringen behöver fördröjningsytan rymma 27 m^3. Från fördröjningsytan tillåts ett utflöde västerut i naturmarken motsvarande det som avrinner från planområdet idag. Dagvatten från parkeringen avleds förslagsvis till en regnbädd för att hantera de föroreningar som kan väntas från en trafikerad yta. Från regnbädden kan vattnet antingen ledas vidare till fördröjningsytan i väst eller kommunalt dagvattennät i öst. Skyfall hanteras inom området genom en säker höjdsättning så att vattenflöden kan rinna längs vägar och diken till naturmarken i väst och vidare norrut så som flödet avleds även i befintlig situation. Längs planområdets södra gräns placeras en avskärande konstruktion, exempelvis ett grunt dike, för att hindra inkommande flöden från att skada den nya bebyggelsen.

Sweco Sverige AB	RegNo 556767-9849
Uppdrag	Planstöd Sölve 24:10
Kund	Sölvesborgshem Aktiebolag
Upprättad av	Tove Wideqvist och Frida Erlöv
Granskad av	Jonas Backö
Godkänd av	Frida Erlöv
Datum	2025-03-10
Dokumentreferens	Dagvattenutredning DP Sölve 24_10

Innehållsförteckning

1 Inledning 4
2 Riktlinjer för hantering av dagvatten 4
2.1 Dagvattenstrategi för Sölvesborgs kommun 4
2.2 Vattendirektivet och MKN 4
2.3 Riktlinjer för hantering av skyfall 5
2.4 Fördröjningskrav 5

3 Förutsättningar 6
3.1 Områdesbeskrivning 6
3.2 Topografi 6
3.3 Flödesvägar och lågpunkter 7
3.4 Flöden från uppströms område 8
3.5 Geologiska och hydrogeologiska förhållanden 9
3.6 Recipienter och MKN 10
3.6.1 Ytvattenrecipient: Sölvesborgsviken (WA82521563) 10
3.6.2 Grundvattenförekomst: Sölveplatån S (WA39015707) 11
3.7 Stigande nivåer i hav och vattendrag 12
3.8 Framtida exploatering 12

4 Dagvattenhantering 14
4.1 Dimensionerande flöden och volymer 15
4.1.1 Delområde A 15
4.1.2 Delområde B (parkeringen) 16
4.2 Möjliga anslutningspunkter/avledningar 16
4.3 Förslag på dagvattenhantering inom området 18
4.3.1 Fördröjningsyta 19
4.3.2 Regnbädd 20
4.3.3 Rännor och diken 21
4.4 Rening av dagvatten 22
4.4.1 StormTac 22
4.4.2 Bedömd påverkan på recipient 24

5 Skyfall 25
5.1 Befintliga flödesvägar och lågpunkter 25
5.2 Skyfallsåtgärder inom planområdet 26
5.3 Påverkan nedströms 27

6 Referenser 28

1 Inledning

Sweco har på uppdrag av Sölvesborgshem AB genomfört en dagvattenutredning i samband med framtagandet av en ny detaljplan för del av fastighet Sölve 24:10. Fastigheten är belägen ca 2 km öster om Sölvesborgs centrum och detaljplanen ska möjliggöra bostadsbebyggelse. Exploateringen kommer innebära att markanvändningen förändras och således också dagvattensituationen inom planområdet. Syftet med föreliggande dagvattenutredning är att beskriva dagvattensituationen före och efter exploatering samt ge förslag på hur dagvatten kan fördröjas och renas inom planområdet. Vidare beskrivs också påverkan vid skyfall och principer för att undvika skador vid stora regnhändelser.

2 Riktlinjer för hantering av dagvatten

2.1 Dagvattenstrategi för Sölvesborgs kommun

Sölvesborgs kommuns dagvattenstrategi togs fram 2020 och syftar till att underlätta kommunens arbete med att skapa en långsiktigt hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering (WSP, 2020). Följande ställningstaganden presenteras i dagvattenstrategin med syfte att skapa en hållbar dagvattenhantering i Sölvesborg:

- Dagvattnet ska vid behov fördröjas och renas, i första hand genom öppna anläggningar.
- Tillfälliga rinnvägar och översvämningsytor ska identifieras och ordnas för att minska översvämningsrisken.
- Dagvatten ska nyttjas för bevattning av gatuträd, fotbollsplaner och växter i gatumiljö.
- Dagvatten ska bidra till en positiv vattenbalans i den bebyggda miljön genom att behålla och återskapa genomsläppliga ytor.
- Dagvatten ska omhändertas så att förorenat vatten inte infiltrerar i känsliga områden.
- Dagvattenhanteringen ska integreras med omgivande gestaltning för att skapa rekreativa och pedagogiska mervärden, samt för att främja ekosystemtjänster.

2.2 Vattendirektivet och MKN

Europaparlamentet införde år 2000 ramdirektivet för vatten (2000/60/EC), även kallat Vattendirektivet, med målsättningen att uppnå vattenkvalitet av god status inom hela EU. För att uppnå god vattenstatus sätts kvalitetsmål i form av s.k. Miljökvalitetsnormer (MKN) för vattenförekomster. MKN uttrycker den ekologiska potential/status och kemiska kvalitet som vattenförekomsten ska ha uppnått vid en viss tidpunkt. I Sverige har Vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna samt Havs- och vattenmyndigheten utarbetat MKN för de vattenförekomster som är definierade inom vattenförvaltningsarbetet. Arbetet med vattenförvaltningen drivs i förvaltningscykler om sex år, vilket bland annat innebär att en ny statusklassning genomförs vart sjätte år. Den första cykeln avslutades år 2009 och den följande år 2016. Aktuell förvaltningscykel för detta uppdrag är nummer tre (2017–2021). Planen får inte påverka MKN negativt.

2.3 Riktlinjer för hantering av skyfall

För ny bebyggelse regleras ansvaret kopplat till översvämning huvudsakligen i plan- och bygglagen (PBL). Där framgår det att ny bebyggelse i detaljplan ska lokaliseras till lämplig mark utifrån risken för översvämning (PBL 2 kap 5§). Som grundregel bör byggnader säkras för ett klimatkompenserat regn med återkomsttid på minst 100 år.

2.4 Fördröjningskrav

Svenskt Vattens publikation P110 ger rekommendationer för hur nya exploateringsområden ska uppnå uppsatta krav för skydd av anläggningar och bebyggelse (Svenskt Vatten, 2019). Huvudbudskapen i P110 är övergripande krav och förutsättningar för samhällets avvattning i form av riktlinjer för dimensionering och utformning av nya dagvattenledningar, dimensioner och utformning av nya spillvattenledningar samt hur vatten från husgrundsdräneringar ska avledas och tas om hand. Nya dagvattensystem ska utformas och höjdsättas så att det vid överbelastning av avloppsystemet inte kan uppstå några skador på fastigheter. Detta innebär också att höjdsättning av byggnader måste anpassas så att ytligt rinnande dagvatten inte orsakar skada vid exempelvis ett skyfall. Ledningar ska dimensioneras för den så kallade ”hjässnivån” (fullt rör) samt för marknivån och vatten som inte får plats i ledningarna kan komma att behöva hanteras ovan mark. I syfte att ta hänsyn till framtida klimatförändringar föreslår Svenskt Vatten att nederbördsintensiteten ska ökas med en klimatfaktor då beräkning av dagvattenflöden görs.

I aktuell utredning används en klimatfaktor på 1,25. Dimensionerande regn för tät bostadsbebyggelse är enligt P110 ett 5-årsregn för fylld ledning och ett 20-årsregn för trycklinje i marknivå. En varaktighet på 10 minuter beaktas vid beräkning av flöden. Varaktigheten är vald efter koncentrationstiden för regn inom planområdet (avledning från den mest avlägsna punkten inom fastigheten till fördröjningsyta eller anslutningspunkt). Sölvesborgs kommun förespråkar fördröjning inom kvartersmark.

3 Förutsättningar

I följande avsnitt presenteras förutsättningarna för dagvattenhantering inom detaljplaneområdet.

3.1 Områdesbeskrivning

Planområdet är ca 0,6 ha stort och beläget i ett villaområde i östra Sölvesborg. Planområdet utgörs i dagsläget av naturmark. Planområdet angränsar till kommunal naturmark i väster och Tranvägen i öster. Norr och söder om planområdet finns villafastigheter. Vid plangränsen längs Tranvägen finns en trädallé som omfattas av generellt biotopskydd. Inom Blekinge län råder förbud mot markavvattning enligt 4 § Förordning (1998:1388) om vattenverksamheter. Området har historiskt använts som åkermark och det finns ingen kännedom om förorenande verksamhet inom planområdet. Inom eller i direkt anslutning till planområdet finns inga registrerade verksamheter i Länsstyrelsernas EBH-karta.

3.2 Topografi

Planområdet sluttar i sydöst-nordvästlig riktning, se Figur 1. Vid trädallén längs Tranvägen är marknivån ca 5,7 m. öh. och längs planområdets västra gräns sluttar marknivån från ca 5 m. öh. i söder till ca 3,8 m. öh. i det nordvästra hörnet.

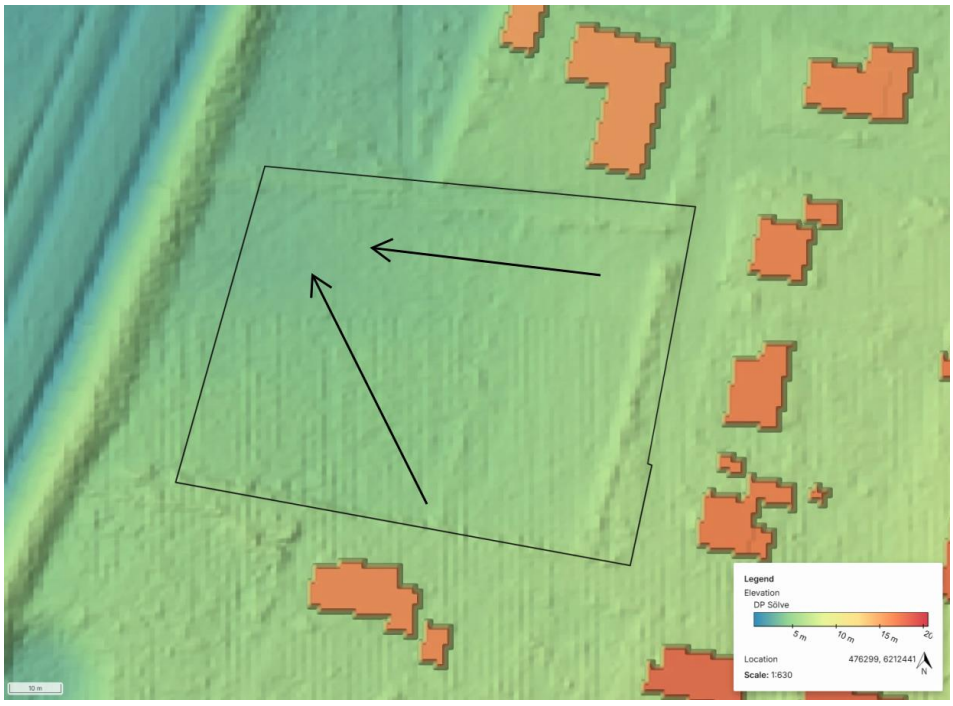

Figur 1. Befintlig topografi i planområdet. Svarta pilar illustrerar generell marklutning.

3.3 Flödesvägar och lågpunkter

Ett 20-årsregn med 10 minuters varaktighet motsvarar en nederbördsbelastning på 17 mm enligt Dahlströms formel (2010). Flödesvägar och lågpunkter vid en sådan nederbördsbelastning har analyserats i modelleringsverktyget Scalgo Live. SCALGO Live är ett statiskt modelleringsverktyg och har i utredningen använts för att analysera lågpunkter, flödesvägar och avrinningsområden. Modellen tar hänsyn till infiltration och ledningsnätets kapacitet genom generella antaganden.

Vid dimensionerande nederbörd (20-årsregn) samlas vatten i en lågpunkt i områdets nordvästra del, se Figur 2. Det maximala djupet i lågpunkten är vid det dimensionerande regnet uppskattningsvis ca 5 cm. Enligt modellen passerar en flödesväg från uppströms villabebyggelse söderifrån genom planområdet, se vidare i avsnitt 3.4.

Figur 2. Flödesvägar och lågpunkter vid 17 mm regnbelastning. Hänsyn har tagits till infiltration och ledningsnätets kapacitet. Analysen är gjord i Scalgo Live 2025-02-21.

3.4 Flöden från uppströms område

Vid ett 20-årsregn passerar en flödesväg genom planområdet enligt blå linjer i Figur 3. Uppskattningsvis är koncentrationstiden 30 minuter vilket motsvarar 26 mm regnbelastning och ett flöde på 145 l/s/ha. Avrinningsområdet vid ett sådant regn är ca 1 ha stort markeras i grönt i Figur 3. Hänsyn har tagits till markens infiltrationsförmåga och ledningsnätets kapacitet genom schablonvärden.

Avrinningsområdet är flackt och bebyggt med villatomter större än 1000 m^2. Den schablonmässiga avrinningskoefficienten för ett sådant område är 0,2 enligt Svenskt Vattens publikation P110. Det här resulterar i att flödet som passerar planområdet vid ett dimensionerande regn uppskattningsvis är på 29 l/s.

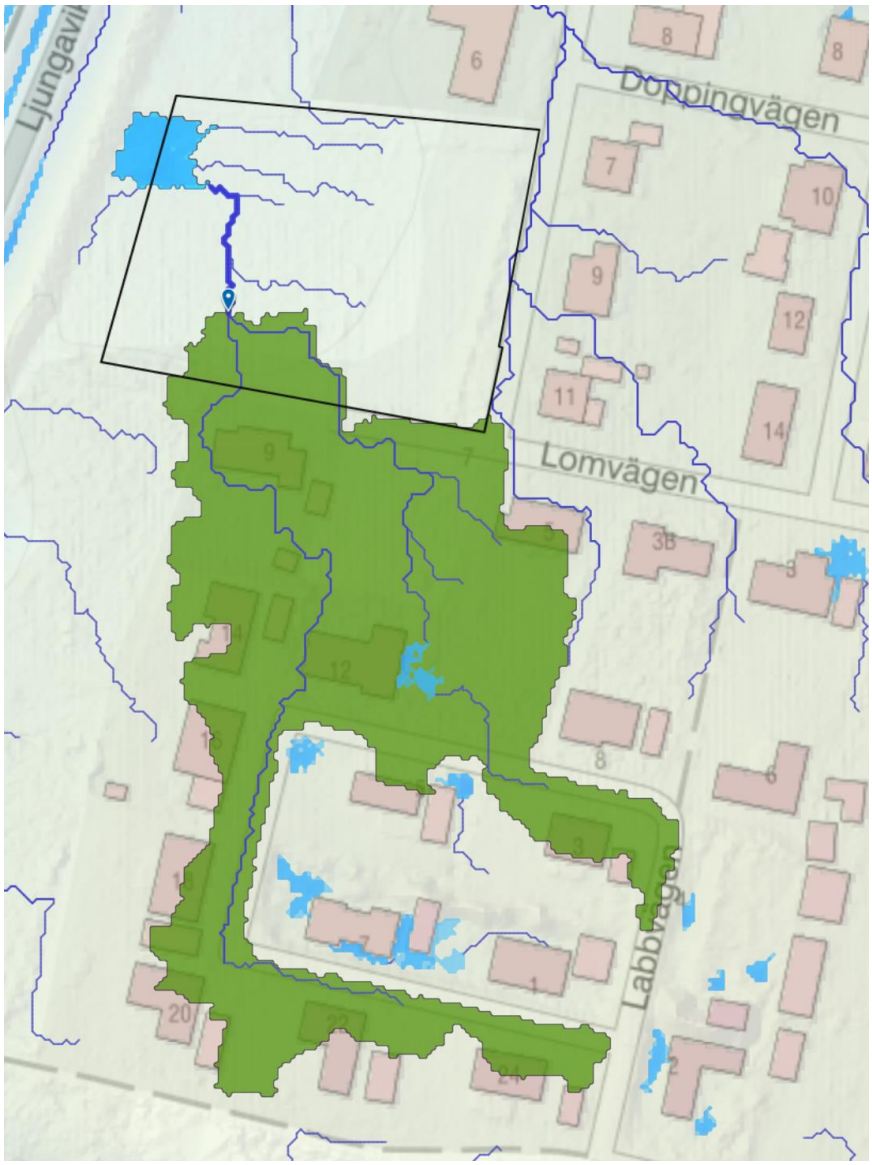

Figur 3. En flödesväg passerar planområdet södra gräns vi ett dimensionerande regn. Uppströms område som avrinner mot plangränsen har markerats i grönt.

3.5 Geologiska och hydrogeologiska förhållanden

Planområdet består av 10–20 m sand (isälvssediment) ovanpå sedimentärt berg. Sanden förväntas ha hög genomsläpplighet. (SGU, 2024)

Figur 4. Jordarter i och i närheten av planområdet enligt Jordartskartan 1:25 000 (SGU, 2024). Planområdets ungefärliga placering har markerats med svart cirkel.

En geoteknisk undersökning utförd 1993 visar slitig lera 0,2–2 m under markytan och sandig silt 2–3 m under markytan inom angränsande fastighet i norr (borrhål 6). (SÄVAB, 1993)

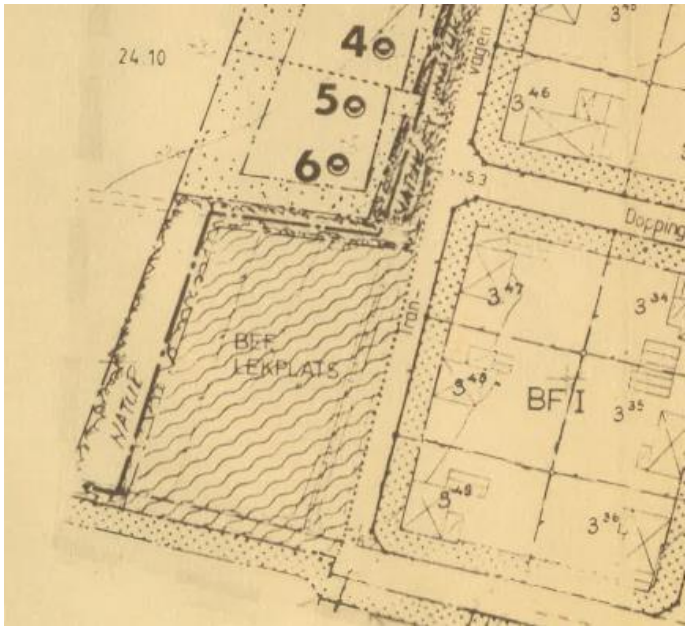

Figur 5. Utdrag från geoteknisk undersökning genomförd norr om planområdet 1993. I borrhål 6 har siltig lera och sandig silt noterats ner till 3 meters djup. (SÄVAB, 1993)

Inga grundvattenmätningar har gjorts inom detaljplaneområdet. I SGU:s brunnsarkiv har grundvattennivån registrerats i samband med borrning av ett antal brunnar i närområdet. Ca 170 m söder om planområdet har grundvattennivån uppmätts ca 7 m under markytan i augusti 2022. I oktober 2010 uppmättes grundvattennivån ca 6-7 m under markytan, även det ca 170 m söder om planområdet. I juni 1989 uppmättes grundvattennivån 7 m under markytan ca 200 m öster om planområdet.

Under genomförandet av den geotekniska undersökningen inom grannfastighet i norr 1993 noterades fritt vatten (2,7 m under markytan) vid Tranvägen 2. Dock står det i utlåtandet från undersökningen att grundvattenytan kan förväntas ligga högre när den stabiliserats. (SÄVAB, 1993)

3.6 Recipienter och MKN

Ytflöden från planområdet avrinner mot Sölvesborgsviken. På grund av de genomsläppliga jordarterna i området infiltrerar en stor del av nederbörden som faller inom planområdet. Aktuell ytvattenrecipient och grundvattenförekomst presenteras nedan.

3.6.1 Ytvattenrecipient: Sölvesborgsviken (WA82521563)

Sölvesborgsviken är en 3 km^2 stor ytvattenförekomst i Blekinge. VISS har klassat förekomstens ekologiska status som otillfredsställande då miljökvalitetstyperna *övergödning*, *morfologiska förändringar och kontinuitet* samt *flödesförändringar* alla har måttlig status. Kemisk status har klassats som uppnår ej god då bromerad difenyleter (PBDE) samt kvicksilver och kvicksilverföreningar inte bedöms uppnå god status. Gränsvärdena för båda dessa ämnen överskrids i alla Sveriges undersökta ytvattenförekomster.

Miljökvalitetsnormer för ytvattenrecipient Sölvesborgsviken är God ekologisk status 2039 och God kemisk ytvattenstatus (med undantag för PBDE samt kvicksilver och kvicksilverföreningar).

Förekomstens huvudsakliga påverkanskällor är utsläpp av miljögifter och näringsämnen från reningsverk, industrier, urban markanvändning, jordbruk, förorenade områden, transport och infrastruktur, omgivande vatten samt atmosfärisk deposition. Därutöver påverkas vattenförekomstens konnektivitet, hydrologiska regim och morfologiska tillstånd på grund av dammar, barriärer och/eller slussar som byggts för turism, rekreation, sjöfart och transport.

Figur 6. Ytvattenrecipient för planområdet är Sölvesborgsviken (WE82521563) markerad med ljusblå linje (VISS, 2024).

3.6.2 Grundvattenförekomst: Sölveplatån S (WA39015707)

Sölveplatån S är en 2 km^2 stor sand- och grusförekomst. Såväl förekomstens kemiska som kvantitativa status har av VISS klassats som god. Gällande miljökvalitetsnormer är således God kemisk grundvattenstatus och God kvantitativ status. Sölveplatån S omfattas av och skyddas enligt Nitratdirektivet och vattendirektivets artikel 7. Sölveplatån S utgör en del av den 102 km^2 stora grundvattenförekomsten Listerlandet-Mjällby (WA68838874).

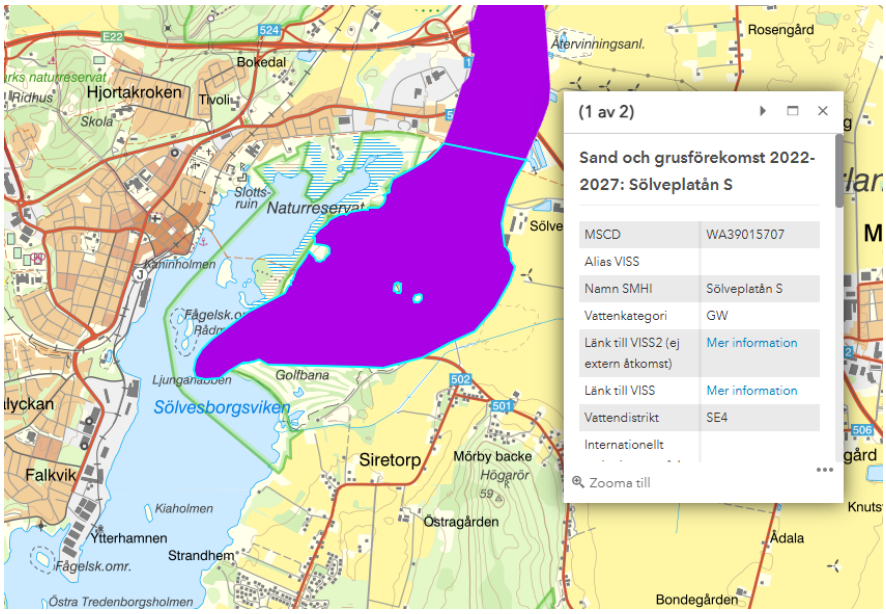

Figur 7. Vatten som infiltrerar inom planområdet når grundvattenförekomsten Sölveplatån S (WA390157707), lila yta avgränsad med ljusblå linje. (VISS, 2024)

3.7 Stigande nivåer i hav och vattendrag

Enligt planbeskedet bedöms planområdet inte ligga inom risk för stigande havsnivåer i ett hundraårsperspektiv. Planområdet ligger ca +4–6 m över nuvarande havsnivå och ca 500 m från kusten. Områdets främsta tillfartsväg från Sölvesborgs tätort och väg E22 är Mjällbyvägen vilken ligger ca +3,5 m över nuvarande havsnivå. (Sölvesborgs kommun, 2023)

Ett mindre vattendrag passerar ca 150 m norr om planområdet. Marknivån kring vattendraget ligger på ca +3,2 m. Under Blågullevägen finns klaffluckor för att undvika att nivån i vattendraget stiger vid höga havsnivåer. Enligt MSB:s översvämningsportal översvämmas Blågullevägen när havsnivån når +2,7 m (RH2000) (MSB, 2025). Vid havsnivå +4,0 m når havsvattnet planområdet (se Figur 8).

Figur 8. Utdrag från Översvämningsportalen visar översvämmade ytor vid havsnivå +4,0 m (RH2000) (MSB, 2025).

3.8 Framtida exploatering

Detaljplanen ska möjliggöra bostadsbebyggelse i form av radhus. I planområdets nordöstra del kommer en parkering anläggas. Runt radhustomterna planeras gångvägar. Övriga delar av planområdet kommer bestå av grönytor. Trädallén längs Tranvägen ska bevaras. Situationsplan tillhandahållen av Sölvesborgshem AB visas i Figur 9. Sölvesborgs kommun har tillhandahållit ett utkast till plankarta (Figur 10). Beräkningar och principlösningar i föreliggande utredning utgår från dessa två underlag.

Figur 9. Utdrag från situationsplan. (PE Teknik & Arkitektur, 2024)

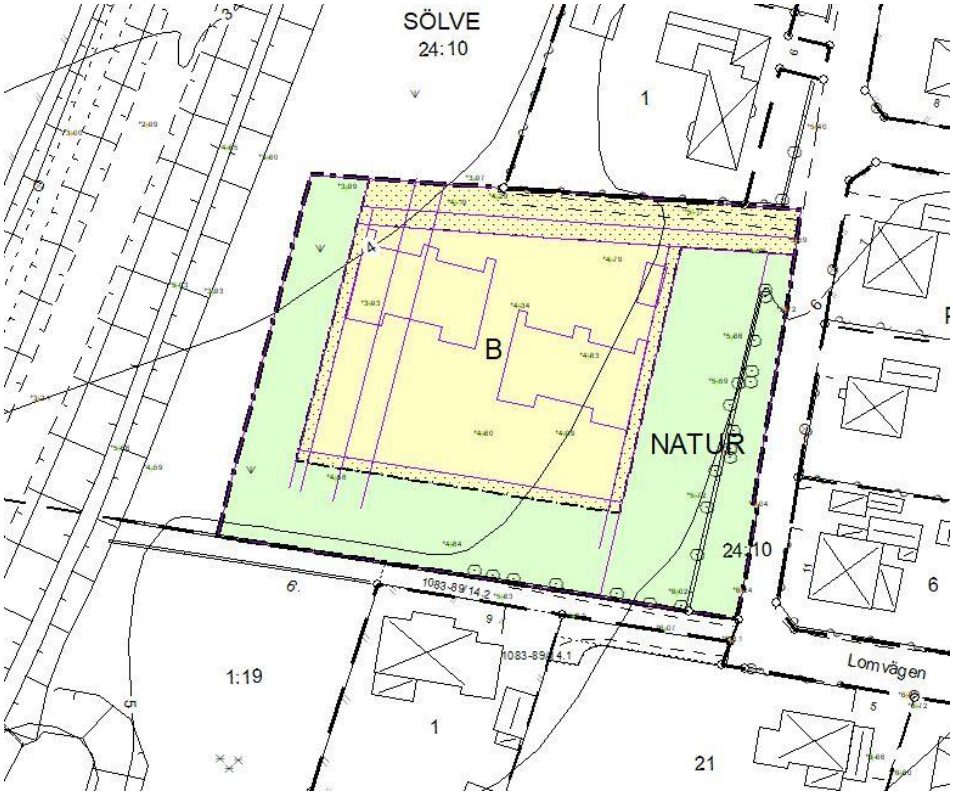

Figur 10. Utkast till plankarta tillhandahållet av Sölvesborgs kommun 2024-12-19.

4 Dagvattenhantering

Exploateringen inom området innebär förändrad markanvändning inom de delar av planområdet som regleras som kvartersmark. Övriga delar av området kommer fortsatt utgöras av naturmark och således påverkas inte dagvattensituationen inom dessa delar av planområdet.

Det här kapitlet fokuserar därför enbart på dagvattensituationen inom kvartersmarken. Eftersom Sölvesborgs kommun önskar att dagvatten hanteras inom kvartersmark har hänsyn tagits till detta vid placering av föreslagna dagvattenanläggningar i principförslaget nedan. I principförslaget avleds parkeringsytan till en regnbädd och övriga ytor avleds direkt till en fördröjningsyta i nordvästra delen av området.

En grov uppdelning av kvartersmarken inom området utifrån planerad avledning visas i Figur 11. Figuren är endast schematisk och i beräkningarna har ytor från tillhandahållet underlag i DWG-format från Sölvesborgs kommun använts.

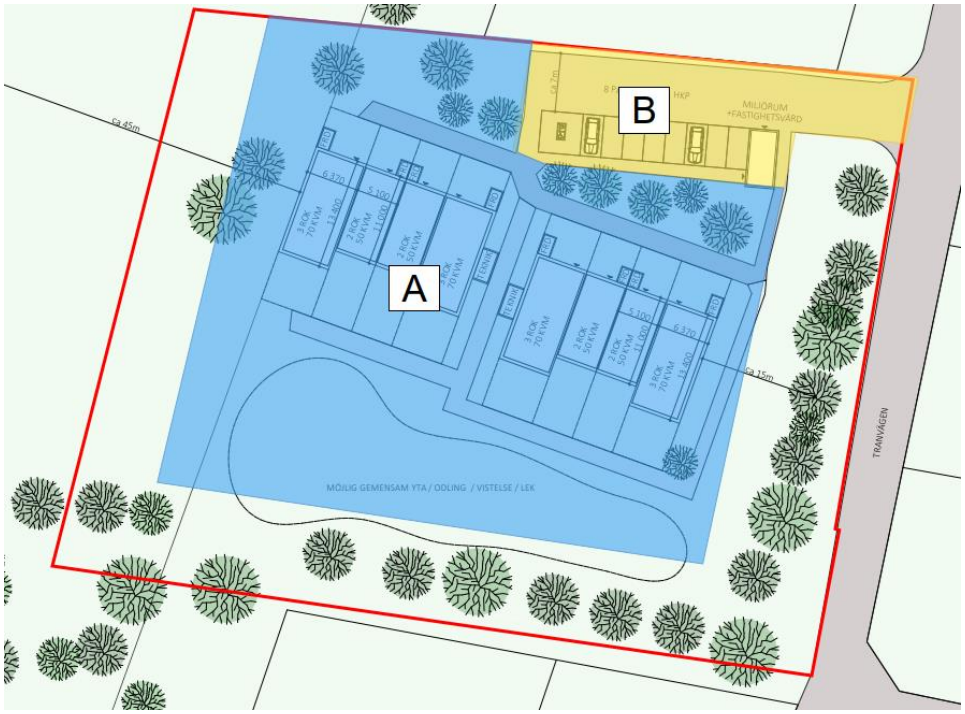

Figur 11. Uppdelning i delområden för beräkning av flöden och fördröjningsbehov inom kvartersmark. Ytorna i bilden är endast schematiskt inritade.

4.1 Dimensionerande flöden och volymer

Dagvattenflödet som genereras från kvartersmark inom planområdet har beräknats med rationella metoden och metodik beskriven i P110 för situationen före och efter exploatering i de två delområdena. Även erforderlig fördröjningsvolym med hänsyn till framtida klimatförändringar har beräknats. Beräkningsgången och resultaten redovisas i avsnitt 4.1.1 och 4.1.2.

Då plankartan och regleringar i denna inte är fastställda när föreliggande dagvattenutredningen tas fram har beräkningarna utgått från markanvändningen i föreslagen situationsplan. Hårdgörningsgraden inom kvartersmark är enligt denna 0,6. Nedan beräkningar och angivna fördröjningsvolymer förutsätter att hårdgörningsgraden regleras till 0,6 för kvartersmarken i plankartan, alternativt 0,3 för hela planområdet. Om större ytor hårdgörs blir fördröjningsbehovet större och beräkningarna behöver i sådant fall uppdateras.

4.1.1 Delområde A

Markanvändningen före och efter exploatering presenteras i Tabell 1 tillsammans med avrinningskoefficienter för respektive markanvändning enligt Svenskt Vattens publikation P110 (Svenskt Vatten, 2019). I Tabell 1 presenteras också sammanvägd avrinningskoefficient för delområdet, vilken förväntas öka i samband med exploateringen.

Tabell 1. Markanvändning inom delområde A före och efter exploatering samt avrinningskoefficienter enligt Svenskt Vattens publikation P110 (Svenskt Vatten, 2019).

Markanvändning	Avrinningskoefficient [-]	Yta före exploatering [m^2]	Yta efter exploatering [m^2]
Naturmark	0,1	2590	1280
Asfalt	0,8	-	700
Tak	0,9	-	610
Total yta		2590	2590
Sammanvägd avrinningskoefficient		0,1	0,48

Efter exploatering tillåts samma flöde från området som det för befintlig situation vid ett 20-årsregn. Det genererade flödet vid ett 20-årsregn med 10 minuters varaktighet före respektive efter exploatering har därför beräknats, se Tabell 2. Flödet efter exploatering har beräknats med klimatfaktor 1,25.

Tabell 2. Beräknade flöden från planområdet före respektive exploatering.

Flöde [l/s]	20-årsregn
Före exploatering (exkl. klimatfaktor)	7
Efter exploatering (inkl. klimatfaktor 1,25)	44

Erforderlig fördröjningsvolym är den volym som uppstår vid den mest kritiska varaktigheten när tillåtet utflöde är 7 l/s (motsvarande flödet från området före exploatering). Erforderlig fördröjningsvolym utifrån planerad exploatering är 27 m^3 och uppstår vid varaktigheten 40 minuter.

4.1.2 Delområde B (parkeringen)

Markanvändningen före och efter exploatering presenteras i Tabell 3 tillsammans med avrinningskoefficienter för respektive markanvändning enligt Svenskt Vattens publikation P110 (Svenskt Vatten, 2019). I Tabell 3 presenteras också sammanvägd avrinningskoefficient för delområdet, vilken förväntas öka i samband med exploateringen.

Tabell 3. Markanvändning inom delområde B före och efter exploatering samt avrinningskoefficienter enligt Svenskt Vattens publikation P110 (Svenskt Vatten, 2019).

Markanvändning	Avrinningskoefficient [-]	Yta före exploatering [m^2]	Yta efter exploatering [m^2]
Naturmark	0,1	555	-
Asfalt	0,8	-	530
Tak	0,9	-	25
Total yta		555	555
Sammanvägd avrinningskoefficient		0,1	0,8

Efter exploatering tillåts samma flöde från området som det för befintlig situation vid ett 20-årsregn. Det genererade flödet vid ett 20-årsregn med 10 minuters varaktighet före respektive efter exploatering har därför beräknats, se Tabell 2. Flödet efter exploatering har beräknats med klimatfaktor 1,25.

Tabell 4. Beräknade flöden från planområdet före respektive exploatering.

Flöde [l/s]	20-årsregn
Före exploatering (exkl. klimatfaktor)	1,6
Efter exploatering (inkl. klimatfaktor 1,25)	16

Erforderlig fördröjningsvolym är den volym som uppstår vid den mest kritiska varaktigheten när tillåtet utflöde är 1,6 l/s. Erforderlig fördröjningsvolym utifrån planerad exploatering är 12 m^3 och uppstår vid varaktigheten 40 minuter. Om parkeringen avleds till kommunalt ledningsnät kan eventuellt ett större utflöde tillåtas och således en mindre fördröjningsvolym. Dagvattenanläggningen inom delområde B ska i sådant fall dimensioneras för renande effekt.

4.2 Möjliga anslutningspunkter/avledningar

I samband med utredningen har olika alternativ för avledning av dagvatten från fastigheten undersökts. Tre av dessa har undersökts mer ingående. De visas i Figur 12 och beskrivs nedan.

Figur 12. Möjliga avledningar som undersökts i samband med dagvattenutredningen.

1. **Anslutning till kommunalt dagvattennät i korsningen Tranvägen/Doppingvägen**
   I korsningen Tranvägen/Doppingvägen finns en möjlig anslutningspunkt till kommunalt dagvattennät. Vattengången ligger på +3,44 m och tillgänglig kapacitet är 20 l/s. Med befintlig höjdsättning av planområdet kan inte allt dagvatten ledas till föreslagen punkt med självfall. Således skulle området behöva höjas upp eller dagvattnet pumpas.

2. **Avledning ut i naturområde nordväst om planområdet**
   Avrinning från området vid dimensionerande regn före exploatering går mot en lågpunkt i områdets nordvästra del där det infiltrerar. Ett alternativ som undersökts är att efterlikna den naturliga avrinningen genom att samla avrinning från området i en fördröjningsyta i områdets nordvästra del och sedan leda ut det på bred front i naturmarken nordväst om området.

3. **Avledning till kommunal infiltrationsdamm söder om området**
   Söder om området finns en kommunal infiltrationsdamm. Avledning av dagvatten till den här dammen har undersökt som ett alternativ. Dammen ligger endast 50 m från planområdet och har god kapacitet. Med hänsyn till höjderna inom planområdet och höjderna kring dammen innebär dessvärre det här alternativet stora utmaningar vid projektering. Vidare skulle en ny ledning alternativt ett dike knyta samman området med dammen vilket skulle innebära ingrepp i naturen, ökade anläggningskostnader och ytterligare behov av drift och underhåll. Vinsten med att leda dagvattnet hit bedöms dessutom som liten då begränsningar i diken/rännor skulle innebära att skyfall ändå kommer avledas norrut. Endast det dimensionerade flödet skulle avledas hit och då detta flöde redan fördröjs inom planområdet på kvartersmark skulle endast utflödet som motsvarar flödet innan exploatering ledas hit. Detta flöde rinner naturligt åt nordväst idag.

I samråd med Sölvesborgs kommun och Sölvesborg energi har det beslutats att dagvatten från planområdet ska fördröjas inom planområdet och ledas ut i naturmarken nordväst om planområdet enligt alternativ 2 ovan. Avrinning från planerad parkeringsyta är utifrån höjddata möjligt att avleda med självfall till kommunalt ledningsnät enligt alternativ 1. För parkeringen ges därför i föreliggande utredning två alternativ för avledning, båda med ett renande steg inom fastigheten. Infiltrationsdammen i alternativ 3 har bedömts som en onödigt komplicerad och kostsam lösning då nyttan kopplad till denna avledning bedömts som mycket liten.

4.3 Förslag på dagvattenhantering inom området

I det här avsnittet ges ett principförslag för dagvattenhantering inom planområdet. Förslaget bygger på lokalt omhändertagande av dagvatten genom fördröjning och infiltration. Nedan beskrivs hur dagvatten från olika delar av planområdet kan hanteras och en principiell illustration av föreslaget visas i Figur 13.

Dagvatten inom kvartersmark avleds ytledes till fördröjande och renande dagvattenanläggningar i diken och rännor. För att kunna utföra detta krävs en noggrann höjdsättning av kvartersmarken med lutning från husliv enligt Svenskt Vattens publikation P105 och Boverkets riktlinjer. Man måste också ta hänsyn till husgrundsdräneringen vilket medför att nivån för färdigt golv bör vara +0,7 m över färdig gata eller högsta vattennivå i avledande dike för dagvatten. Då detta troligtvis medför uppfyllnad inom kvartersmarken är det väsentligt att en geoteknisk undersökning utförs då det i angränsande kvarter påträffats lera i jordprofilen. Undersökningen skall klarlägga till vilken nivå uppfyllnad kan ske utan risk för sättning.

Dagvatten från delområde A föreslås hanteras i en fördröjningsyta. Dagvatten från delområde B, parkeringen, avleds till en regnbädd för att hantera de föroreningarna som uppstår på en trafikerad yta. Dessutom möjliggör avledningen till en separat anläggning att utflödet från parkeringsytan kan stoppas vid en eventuell olycka. Regnbädden kan antingen placeras enligt grön rektangel i Figur 13 och avledas till infiltrationsytan eller enligt blå rektangel i Figur 13 och avledas till kommunalt ledningsnät. Svarta pilar visar generella flödesriktningar. Om dagvatten från parkeringen ska hanteras i regnbädd enligt blå rektangel ska den generella flödesriktningen vid parkeringen följa blå pilar. Den orange remsan i södra delen av området illustrerar en avskärande konstruktion för att skydda bebyggelsen från inkommande flöden från uppströms områden. Vid ett dimensionerande regn är det inkommande flödet uppskattningsvis i storleksordningen 30 l/s och det vatten som samlas upp i diket infiltrerar lokalt eller avleds västerut mot naturmark, likt befintlig flödesväg.

Det regn som faller i naturmark eller på gräsytor kan med fördel tillåtas infiltrera lokalt. Föreslagna dagvattenanläggningar är endast principiellt utritade i Figur 13. Vid projektering av dagvattensystemet behöver hänsyn tas till skyddsvärda träd och områdets höjdsättning.

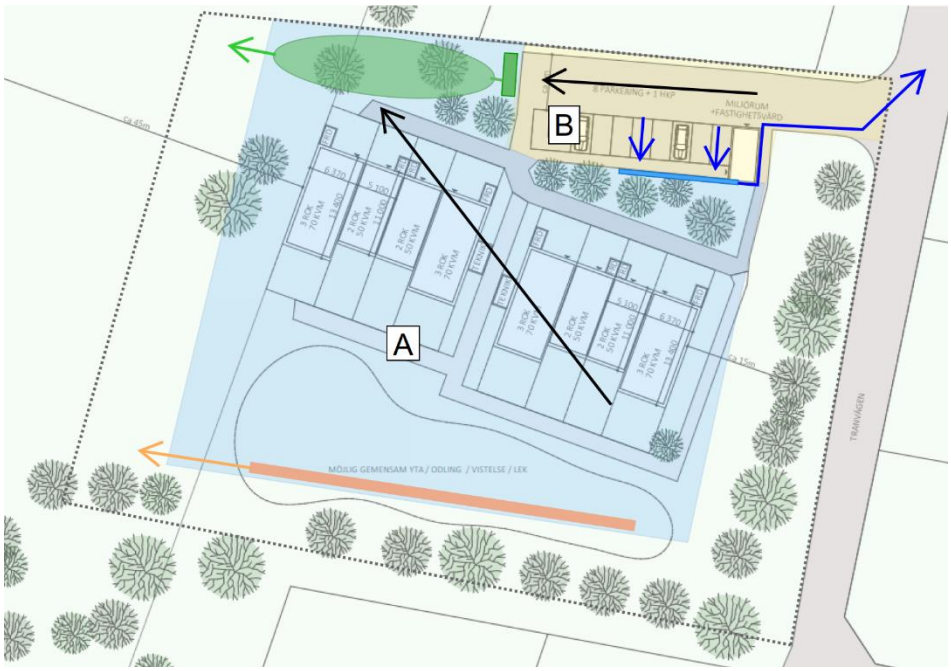

Figur 13. Översiktligt förslag för dagvattenhantering inom planområdet. Den gröna ovalen visar föreslagen fördröjningsyta. Grön och blå rektangel visar möjliga placeringar av regnbädd i anslutning till parkeringen. Orange linje visar avskärande konstruktion för att skydda ny bebyggelse från inkommande flöden.

4.3.1 Fördröjningsyta

Med hänsyn till planområdets naturliga lutning föreslås en grund fördröjningsyta i planområdets nordvästra del (grön oval i Figur 13). Fördröjningsytan ska enligt ovan beräkningar rymma 27 m^3. Om utflödet från regnbädden avleds till fördröjningsytan behöver hänsyn tas till det vid dimensionering.

Fördröjningsytan utformas förslagsvis som en så kallad torr damm. Torra dammar är nedsänkta grönytor som används för att fördröja dagvatten. Vid stora regnhändelser kan en tillfällig vattenspegel uppstå och under torra perioder kan ytan exempelvis fungera som park- eller gårdsyta. Eftersom kännedomen om grundvattennivåerna i området är liten föreslås att fördröjningsytan görs grund och med ett dränerande skikt i botten. Om dammen anläggs med ett medeldjup på 30 cm och ska rymma 27 m^3 innebär det att ytbehovet blir ca 90 m^2 utefter tillgänglig höjddata. Den gröna ovalen i Figur 13 motsvarar ungefär en sådan yta.

Dagvattnet inom området fångas lämpligen upp och avleds mot fördröjningsytan i öppna rännor och mindre diken. Diken och rännor kan bidra med mervärden för de boende i området, inte minst för barnen om de utformas på ett lekfullt och inbjudande sätt. Då fördröjningsytan kommer vara grund kan vatten inte ledas till denna i nedgrävda ledningar utan risk för baktryck. Dessutom innebär ledningsgravar en ökad risk att eventuell lera i marken dräneras ur vilket i sin tur ökar risken för sättningar.

Då ingen geologisk undersökning genomförts i området och vi därmed inte vet hur genomsläpplig marken är där dammen föreslås anläggas så rekommenderas att fördröjningsytan förses med ett dränerande makadamlager i botten. Detta för att förhindra att ett sumphål skapas efter regn. I fördröjningsytans nordvästra kant placeras ett bräddavlopp med ett kontrollerat

utflöde för att uppnå erforderlig fördröjande effekt. Dammens slänter bör göras flacka av säkerhetsskäl (i enlighet med Boverkets riktlinjer) samt för att underlätta skötsel. Den omgivande marken kan med fördel utformas så att något större flöden än det dimensionerande tillfälligt kan tillåtas översvämma närliggande grönytor och på ett kontrollerat sätt lämna området genom dammens strypta utlopp.

Från fördröjningsytans utlopp anläggs att utloppsdike i västlig eller nordlig riktning. Det här bör luta med minst 5 promille och succesivt flackas av tills det möter naturliga marknivåer. Vid dikets utlopp ska diket vara brett för att sprida flödet över en stor yta. Utloppsdiket behöver dimensioneras när fördröjningsytans exakta placering och utformning är bestämd. Vid projektering ska det alltså säkerställas att höjdsättningen i och kring diket inte riskerar orsaka att vatten trycker bakåt in i planområdet. Upp till ett 20-årsregn tillåts ett flöde från fördröjningsytan till utloppsdiket motsvarande det vid naturlig avrinning i dagens situation. Vid större regnhändelser tillåts det överstigande flödet bräddas ut via utloppsdiket mot naturmarken.

Genom att infiltrera dagvatten i fördröjningsytan och intilliggande naturmark bevaras den naturliga vattenbalansen i området.

4.3.2 Regnbädd

Avrinning som uppstår på parkeringsytan förväntas vara i behov av ytterligare rening och avleds därför förslagsvis till en regnbädd med renande effekt.

Regnbäddar är yteffektiva och används därför med fördel för lokalt omhändertagande av dagvatten i områden där utrymmet för dagvattenhantering är begränsat. De kan utformas på olika sätt och därmed anpassas efter platsspecifika förutsättningar. Utöver fördröjning och rening av dagvatten bidrar regnbäddar också bland annat med ökad grönska och förbättrad biodiversitet. Befintliga träd kan inkluderas som en del av en regnbädd.

Regnbäddar är särskilt lämpade för att hantera dagvatten från trafikerade ytor då de har god renande effekt. Därför föreslås en regnbädd i anslutning till områdets parkering. Olika former av rännor (se avsnitt 4.3.3) kan användas för att leda vatten från parkering till regnbädd. I anslutning till parkeringen, förslagsvis vid regnbäddens inlopp, ska möjlighet finnas för räddningstjänsten att stoppa flödet vid ett eventuellt oljeutsläpp eller liknande.

Från regnbädden kan vattnet antingen avledas till fördröjningsytan inom planområdet eller till kommunal anslutningspunkt nordost om planområdet (se avsnitt 4.2). Om regnbädden ska avledas till fördröjningsytan placeras den lämpligen enligt grön rektangel i Figur 13 och ska då rymma 12 m^3 enligt ovan beräkningar. Om den i stället ska avledas till ledningsnätet placeras den lämpligen enligt blå rektangel. Eftersom kapaciteten i det kommunala ledningsnätet är så pass stort blir reningsbehovet dimensionerande vid denna avledning och regnbädden behöver således sannolikt inte rymma 12 m^3.

Figur 14. Exempel på en växtbädd i gatumiljö. (Foto: Sweco)

4.3.3 Rännor och diken

Rännor och små kanaler föreslås för avledning av dagvatten från parkeringen och andra hårdgjorda ytor mot fördröjningsytan och regnbädden. Vid ytlig avledning minskas avrinningskoefficienter och rinntiden ökar, vilket leder till minskade dagvattenflöden och dagvattenvolymer. I Figur 15 ges exempel på utformning av kanaler och rännor.

Figur 15. Exempel på dagvattenrännor. (Foto: Sweco)

I grönområden inom planområdet lämpar sig svackdiken bättre för ytlig avledning av dagvatten. Svackdiken är svagt sluttande stråk med flacka, gräsbeklädda kanter. Diken inom planområdet kan med fördel göras grunda och med en organisk form för att smälta in i miljön och bjuda in till lek. Viktigt att beakta är att skötsel i form av gräsklippning och renhållning ska göras enkel.

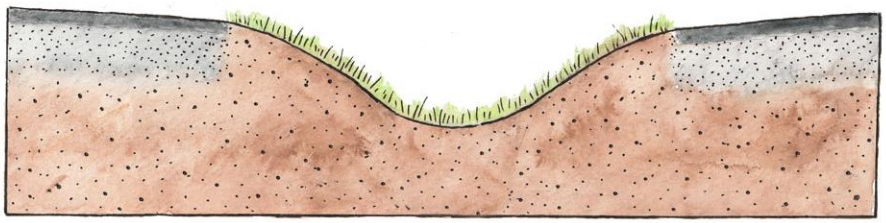

Figur 16. Principiell illustration av ett svackdike.

4.4 Rening av dagvatten

Inom delområde A planeras bostadsbebyggelse och gröna umgängesytor. Dagvattnet från dessa ytor avleds till en fördröjningsyta liknande en torr damm. Dagvattnet förväntas vara av god kvalitet och torrdammen bidrar med viss rening. I delområde B planeras en parkeringsyta. Avrinning från trafikerade ytor är generellt förorenade med bland annat oljor och tungmetaller. För att undvika att föroreningar från parkeringen sprids vidare till recipient föreslås ett särskilt reningssteg i form av en regnbädd i anslutning till parkeringen. Från regnbädden kan vattnet avledas vidare till torrdammen där ytterligare reningseffekt uppnås.

4.4.1 StormTac

Förväntad föroreningsbelastning från området före och efter exploatering har tagits fram med hjälp av StormTac Web (StormTac, 2025). StormTac Web är ett beräkningsverktyg som används för att uppskatta föroreningsbelastning och reningseffekt i dagvattensammanhang. StormTac Web utgår från schablonvärden för olika typer av områden och reningsanläggningar.

Nederbördsdata har hämtats från SMHI:s nederbördsstation i Bromölla (id 64070), belägen ca 9 km väster om planområdet, och normalvärden för perioden 1991-2020 har använts (SMHI, 2025). Mätstationen var aktiv under hela perioden och angiven årsnederbörd är 589 mm. Den uppmätta årsnederbörden korrigeras med faktor 1,1 för att ta hänsyn till eventuella provtagningsfel. Den korrigerade årsnederbörden blir 648 mm.

Beräkningarna har gjorts för delområde A och B separat eftersom dessa primärt avleds till olika anläggningar inom området. Resultatet visas i Tabell 5 och Tabell 6. Före exploatering antas den mest likvärdiga markanvändningen i StormTac Web vara *Ängsmark*. Efter exploatering förväntas delområde A bebyggas med radhus och gångstråk. I StormTac har antagits att planerad exploatering kommer motsvara *Kvarter utan väg.* Delområde B antas helt utgöras av markanvändningen *Parkering* efter exploatering.

Tabell 5. Uppskattad föroreningsbelastning från delområde A före respektive efter exploatering beräknade med verktyget StormTac Web (StormTac, 2025).

Ämne	Före expl. [µg/L]	Efter expl. [µg/L]	Före expl. [kg/år]	Efter expl. [kg/år]	Rening Torr damm [%]	Efter rening [µg/L]	Efter rening [kg/år]
Fosfor (P)	94	180	0,039	0,210	10	162	0,189
Kväve (N)	1559	1472	0,653	1,720	25	1104	1,290
Bly (Pb)	3,5	12,2	0,001	0,014	40	7,3	0,009
Koppar (Cu)	7,1	18,8	0,003	0,022	30	13,2	0,015
Zink (Zn)	24,0	82,2	0,010	0,096	30	57,5	0,067
Kadmium (Kd)	0,2	0,6	0,000	0,001	40	0,3	0,000
Krom (Cr)	1,6	8,8	0,001	0,010	40	5,3	0,006
Nickel (Ni)	1,4	7,3	0,001	0,008	30	5,1	0,006
Kvicksilver (Hg)	0,004	0,013	0,000	0,000	10	0,011	0,000
Suspenderat material (SS)	21230	46200	8,89	53,98	50	23100	26,99
Olja	107,1	309,3	0,045	0,361	75	77,3	0,090
Bens[a]pyren (BaP)	0,005	0,044	0,000	0,000	30	0,031	0,000

Tabell 6. Uppskattad föroreningsbelastning från delområde B före respektive efter exploatering beräknade med verktyget StormTac Web (StormTac, 2025).

Ämne	Före expl. [µg/L]	Efter expl. [µg/L]	Före expl. [kg/år]	Efter expl. [kg/år]	Rening Regnbädd [%]	Efter rening [µg/L]	Efter rening [kg/år]
Fosfor (P)	94	149	0,008	0,047	65	52	0,016
Kväve (N)	1559	1545	0,140	0,486	40	927	0,292
Bly (Pb)	3,5	18,6	0,000	0,006	80	3,7	0,001
Koppar (Cu)	7,1	37,5	0,001	0,012	65	13,1	0,004
Zink (Zn)	24,0	132,1	0,002	0,042	85	19,8	0,006
Kadmium (Kd)	0,2	0,4	0,000	0,000	85	0,06	0,000
Krom (Cr)	1,6	13,9	0,000	0,004	55	6,3	0,002
Nickel (Ni)	1,4	5,7	0,000	0,002	75	1,4	0,000
Kvicksilver (Hg)	0,004	0,1	0,000	0,000	80	0,015	0,000
Suspenderat material (SS)	21230	131027	1,906	41,221	80	26205	8,244
Olja	107,1	807,6	0,010	0,254	70	242,3	0,076
Bens[a]pyren (BaP)	0,005	0,056	0,000	0,000	85	0,008	0,000

4.4.2 Bedömd påverkan på recipient

Beräkningarna i StormTac Web är baserade på schablonvärden och endast gjorda för ett reningssteg. I praktiken kommer dagvatten från planområdet renas i flera steg eftersom det, utöver regnbädden och fördröjningsytan, också avleds i diken och till stor del infiltrerar. Även makadamskiktet i fördröjningsytans botten bidrar med ytterligare rening. Dessutom förväntas föroreningsbelastningen från området vara lägre än schablonvärdena i beräkningsmodellen eftersom trafikbelastningen är låg och andelen grönytor stor.

Dagvatten från förväntat förorenade ytor renas i en regnbädd i anslutning till parkeringsytan i delområde B. Majoriteten av dagvattnet från övriga delar av planområdet förväntas infiltrera och således renas i eller i nära anslutning till planområdet. Eftersom dagvatten renas i särskilda anläggningar inom planområdet och majoriteten av årsnederbörden förväntas infiltrera i eller i anslutning till planområdet bedöms ingen påverkan på ytvattenrecipienten föreligga. Den planerade exploateringen bedöms således inte äventyra möjligheterna att uppnå rådande miljökvalitetsnormer.

5 Skyfall

Enligt Boverket ska ny sammanhållen bebyggelse planläggas så att skada inte riskerar uppstå på byggnader och annan infrastruktur vid ett 100-årsregn (Boverket, 2022). Effekterna av ett 100-årsregn har studerats i Scalgo live. Vidare ges förslag på åtgärder för att undvika skador vid skyfall.

5.1 Befintliga flödesvägar och lågpunkter

Regnbelastningen har bestämts med hjälp av SMHI:s beräkningsverktyg vilket utgår från metodik beskriven i rapporten Klimatologi 47 (SMHI, 2025). Regnets varaktighet påverkar den totala genererade volymen. Generellt har regn med högre intensitet en kortare varaktighet. Små, hårdgjorda områden påverkas generellt mest av kortvariga, intensiva regnhändelser. För det här fallet har ett 100-årsregn med en timmes varaktighet studerats vilket förväntas motsvara en nederbördsvolym på 54 mm (RCP 8,5 2071-2100, motsvarande klimatfaktor 1,4).

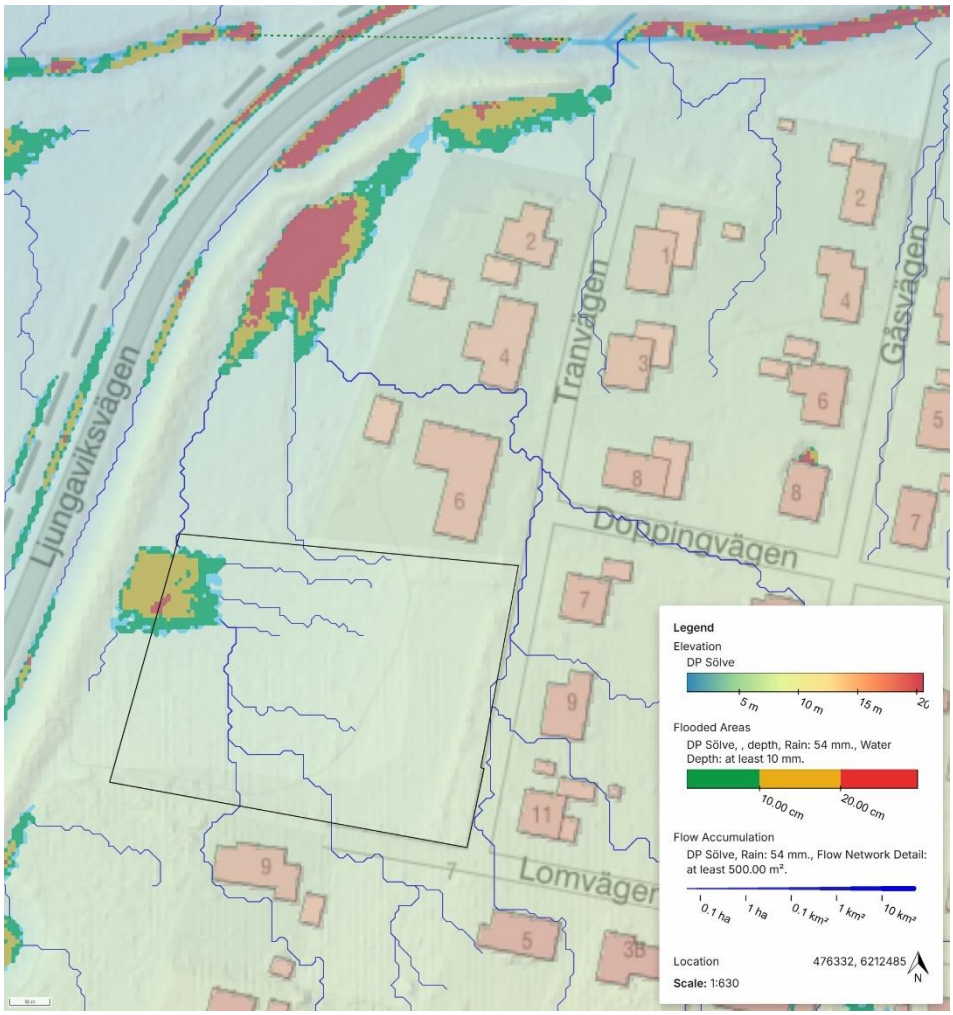

Figur 17. Flödesvägar och lågpunkter vid planområdet vid ett klimatkompenserat 100-årsregn (54 mm).

5.2 Skyfallsåtgärder inom planområdet

För att skydda byggnader och viktig infrastruktur vid skyfall ska dessa placeras på höjdpunkter med tydlig marklutning bort från fasaden i enlighet med Boverkets riktlinjer. Byggnaderna inom planområdet rekommenderas att placeras på ungefär samma nivå som byggnaderna på intilliggande fastigheter. Interna vägar och gångbanor ska placeras lägre än byggnaderna så att vatten kan ledas längs vägarna till gräsytor där tillfällig marköversvämning kan tillåtas utan att riskera skador på bebyggelse och annan infrastruktur.

Enligt det principiella förslaget för dagvattenhantering ska områdets generella lutning vara mot nordväst. Vid skyfall kommer det regn som faller inom området därför naturligt avrinna i nordvästlig riktning mot den föreslagna fördröjningsytan. Från fördröjningsytan föreslås att flöden vid större regnhändelser tillåts brädda via utloppsdiket västerut i naturmarken (röd markering i Figur 18) och följa den naturliga flödesvägen vidare norrut.

Längs planområdets södra gräns föreslås en avskärande funktion för att hindra flöden från uppströms områden att skada framtida bebyggelse inom området. Avskärningen bör utformas som ett grunt dike eller en mindre upphöjning i terrängen för att på ett säkert sätt styra vattnet västerut bort från bebyggelsen. Detta har markerats med en orange remsa i Figur 18.

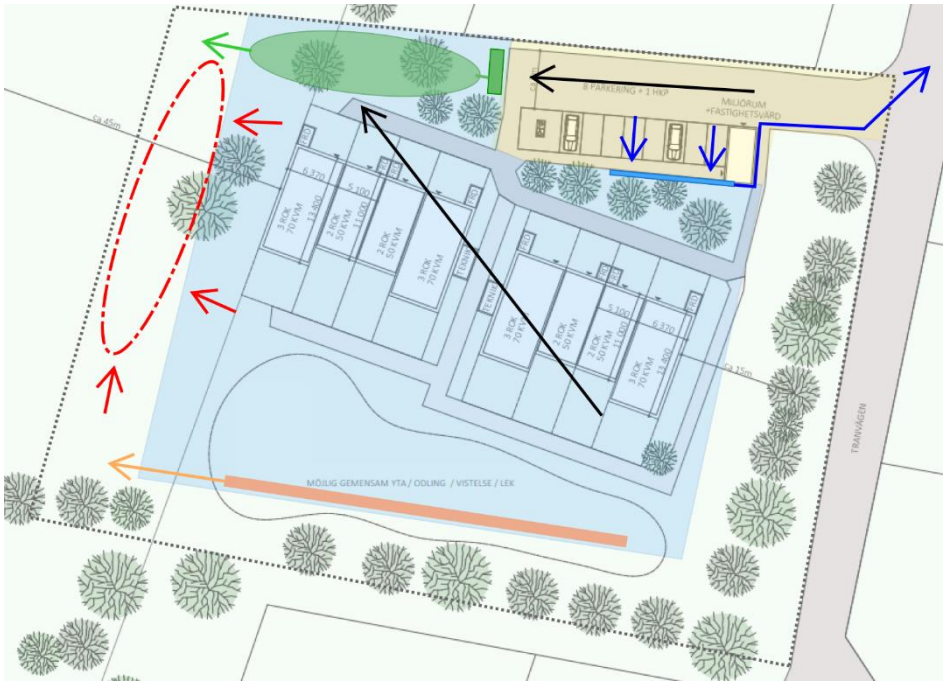

Figur 18. Skiss över föreslagen skyfallshantering inom planområdet. Röda pilar illustrerar att vatten vid större regn än det dimensionerande 20-årsregnet kan ledas mot naturmarken i planområdets västra del.

5.3 Påverkan nedströms

Från lågpunkten i planområdets nordvästra hörn fortsätter den naturliga flödesvägen norrut längs Blågullevägen och ansluter ca 150 m norr om planområdet till markavvattningsföretagen ”*Listerlandets invallningsföretag år 1941*”, ”Vesans invallningsföretag år 2006” och ”Listerlandets dagvatten- och torrläggningsföretag år 1966” (Länsstyrelsen Blekinge, 2025). Markavvattningsföretagens ungefärliga sträckning i närheten av planområdet har markerats med gul streckad linje i Figur 19. Därifrån fortsätter flödesvägen via en kulvert mot Sölvesborgsviken. Vid extrema regnhändelser når avrinning från planområdet markavvattningsföretagen såväl före som efter exploatering.

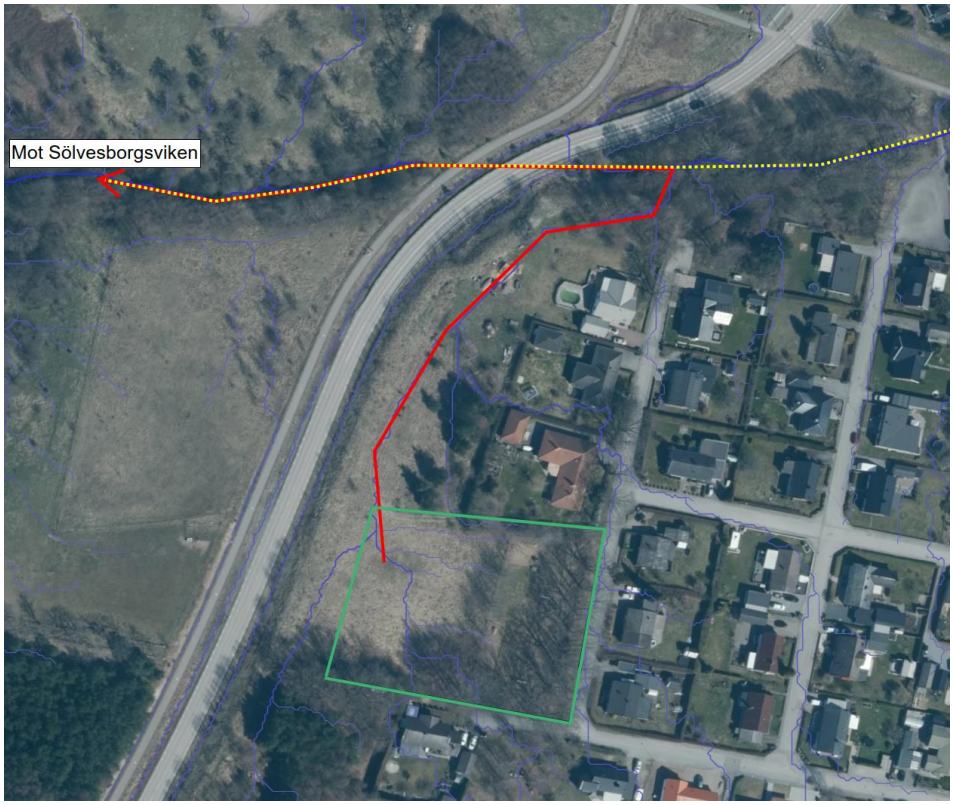

Figur 19. Befintlig avrinning från planområdet. Grön ruta markerar ungefärligt planområde. Röd sträcka visar flödesväg från området vid extrema regnhändelser. Gul streckad linje visar del av markavvattningsföretag dit avvattning från planområdet avleds i befintlig situation.

Exploateringen kommer innebära ökad hårdgöring inom planområdet och således snabbare och ökad avrinning vid skyfall. Naturmarksremsan mellan Blågullevägen och fastigheterna norr om planområdet är ca 30-40 m bred med undantag för en trängre sektion vid fastigheten längst i norr. Där är remsan ca 10 m bred. Fastigheterna norr om planområdet ligger upphöjt relativt naturmarken längs Blågullevägen. Sannolikheten att den ökade avrinningen från planområdet skulle orsaka översvämning vid nedströms fastigheter bedöms därför som liten. Om hårdgörningen i området blir större än enligt nuvarande situationsplan kan naturmarken i planområdets västra del skålas ur för att hantera det ökade flödet redan inom fastigheten. Det här är en åtgärd som inte bedöms nödvändigt med den planerade exploateringen.

6 Referenser

Boverket. (2022). *Utgångspunkter för bedömning av översvämningsrisk*. Hämtat från https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/tillsynsvagledning-oversvamning/riskbedomning/utgangspunkter/

Länsstyrelsen Blekinge. (2025). *Grön infrastruktur i Blekinge län*. Hämtat från https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=f7635ca3e7644b60abdec9ad5c679b49

MSB. (2025). *Översvämningsportalen*. Hämtat från https://gisapp.msb.se/apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/kustoversvamning.html

PE Teknik & Arkitektur. (2024). Sölve 24:10 - Tranvägen Tomtutredning.

SGU. (2024). Kartvisaren Jordarter 1:25 000-1:100 000.

SMHI. (2025). *Dataserier med normalvärden för perioden 1991-202*. Hämtat från https://www.smhi.se/data/meteorologi/dataserier-med-normalvarden-for-perioden-1991-2020-1.167775

SMHI. (2025). *Skyfallsstatistik: Regional statistik för extrema korttidsregn*. Hämtat från https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/skyfallsstatistik-regional-statistik-for-extrema-korttidsregn

StormTac. (2025). StormTac Databas v.2025-01-21.

StormTac. (2025). StormTac Web v25.1.3.

Svenskt Vatten. (2019). *Avledning av dag-, drän- och spillvatten.* Svenskt Vatten AB.

Svenskt Vatten. (2019). *Publikation P110: Avledning av dag-, drän- och spillvatten.*

SÄVAB. (1993). *Sölvesborg, del av Sölve 24:10, Geoteknisk utredning.*

Sölvesborgs kommun. (den 07 12 2023). Detaljplan del av Sölve 24:10 - Ansökan om planbesked (Sammanträdesprotokoll Dnr 2023/79).

VA-guiden. (2025). *Anläggningswiki*. Hämtat från https://vaguiden.se/dagvatten/anlaggningswiki/

VISS. (2024). *Vatteninformationssystem Sverige*. Hämtat från https://viss.lansstyrelsen.se/

WSP. (2020). *Dagvattenstrategi för Sölvesborgs kommun.* Sölvesborgs kommun.

Detaljplan Sölve 24:10

Trafikbullerutredning

SWECO

Sweco Sverige AB	556767-9849
Uppdrag	Trafikbullerutredning DP Sölve 24:10
Uppdragsnummer	30083941
Kund	Sölvesborgs kommun
Upprättad av	Mohamed Barani
Kontrollerad av	Semir Caban
Datum	2025-01-31
Dokumentreferens	Trafikbullerutredning DP Sölve 24-10_SESCEA

Innehållsförteckning

Sammanfattning 4
Uttrycksförklaring 5

1 Inledning 6
2 Underlag 7
2.1 Kartmaterial 7
2.2 Vägtrafikuppgifter 7

3 Bedömningsgrunder 9
3.1 Riktvärde nya bostäder 9

4 Beräkningsmetod 10
5 Resultat 11
5.1 Bostäder 11
5.2 Uteplats 11

6 Slutsats 12

Bilaga 1 – Ljudutbredningskarta för ekvivalent ljudnivå (L_{Aeq}) – vägtrafik prognosår 2040

Bilaga 2 – Ljudutbredningskarta för maximal ljudnivå (LAF_{max}) – vägtrafik prognosår 2040

Sammanfattning

Sweco har fått i uppdrag av Sölvesborgs kommun att genomföra en trafikbullerutredning för en ny detaljplan (DP Sölve 24:10) i Sölvesborgs kommun. Beräkningar görs för prognosåret 2040.

Bedömning av bullersituation för den befintliga och nya byggnaden har gjorts utifrån ”Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader”.

Beräkningar för att bedöma bullersituationen har gjorts enligt nordiska beräkningsmodellen Nord2000 för vägtrafik i beräkningsprogrammet SoundPLAN 9.1.

De nya bostäderna innehåller riktvärde för både fasad och uteplats. Inga bulleråtgärder bedöms behövas.

Uttrycksförklaring

Bostadsrum: rum för daglig samvaro, utom kök, och rum för sömn.

Ekvivalent ljudnivå (L_{EQ}): en medelljudnivå för spårtrafik och vägtrafik.

Frifältsvärde: en ljudnivå som inte påverkas av reflexer från den egna fasaden.

Maximal ljudnivå (L_{MAX}): en ljudnivå för spårtrafik och vägtrafik av den mest bullrande fordonstypen med tidsvägning F.

Uteplats: en iordningställd yta avsedd för vistelse utomhus.

Årsmedeldygnstrafik (*ÅDT*): Mått på trafikflöde som redovisar medeldygnstrafik under ett år.

1 Inledning

Sweco har fått i uppdrag av Sölvesborgs kommun att genomföra en trafikbullerutredning för en ny detaljplan (DP Sölve 24:10) i Sölvesborgs kommun. Syftet med utredningen var att utreda om dem planerade bostäderna innehåller bullerriktvärdena. Utredningen har räknat bullret från den närliggande Ljungaviksvägen. Bedömning av bullersituationen för de nya bostäderna har gjorts utifrån ”Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader” och riktvärdena avser fasad och uteplats. Trafikbullerberäkningar har gjorts för prognosåret 2040. Ett urklipp från översiktskartan visas i Figur 1.

Figur 1 Urklipp från illustrationsplanen. Källa: Sölvesborgs kommun.

2 Underlag

2.1 Kartmaterial

Kartmaterial för befintlig bebyggelse (shape-filer) och höjddata (LAS) har införskaffats från Metria 2024-12-10. Utifrån kartmaterialet har befintliga byggnaders ändamål och höjd inhämtats. Underlag för de planerade bostäderna har tillhandahållits av strategiska avdelningen på Sölvesborgs kommun, via mejl 2024-12-02. Byggnadernas planerade höjd har i samråd med beställare bestämts till 8 m fördelat på 2 våningar.

2.2 Vägtrafikuppgifter

Trafikdata (ÅDT och andel tung trafik) har hämtats från en tidigare Trivector trafikbullerutredning (Ljungaviksv. Sölve 24_10.våning 1–2) daterad 2024-11-28 och gjord av Sölvesborgs kommun. Dessa siffror har sedan räknats upp via en EVA-kalkyl till prognosåret 2040. Hastigheter har hämtats från Trafikverkets databas NVDB. Fördelning mellan medeltung och mycket tung trafik har gjorts enligt vägtyp som finns beskrivet i användarhandledningen för Nord2000[1]. Se Tabell 1 nedan för sammanfattning av vägtrafikdata som har använts.

Tabell 1 Sammanfattning av vägtrafikdata som har använts i beräkningsmodellen.

Väg	Prognos-år	ÅDT	Hastighet	Andel medeltung trafik	Andel mycket tung trafik
Ljungaviksvägen	2040	2300	70 km/h	6,3%	3,2%

Se Figur 2 för att se placering av Ljungaviksvägen. Övriga vägars trafik (Tranvägen och Lomavägen) har uppskattats av trafikingenjörer på Sölvesborgs kommun till 4 fordonsrörelser per adress och dag. Detta antas vara försumbart.

[1] Nord2000 – Användarhandledning för beräkning av buller från väg- och spårtrafik för svenskt bruk. Kunskapscentrum om buller, 2024-05-08

Figur 2 Placering av Ljungaviksvägen i området. Källa: OSM

3 Bedömningsgrunder

Nedan följer de bedömningsgrunder och riktvärden som har använts.

3.1 Riktvärde nya bostäder

Riktvärden för buller från trafik, enligt förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader 2015:216 med ändringarna som trädde i kraft 1:a juli 2017 framgår av Tabell 2.

Tabell 2 Riktvärde för trafikbuller som normalt inte bör överskridas vid nybyggnation av bostäder eller väsentlig om byggnad av trafikleder.

	Ekvivalent ljudnivå [dBA]	**Maximal ljudnivå [dBA]**
Ljudnivå utomhus vid fasad (frifältsvärde)	60[1]	-
Ljudnivå utomhus vid uteplats i anslutning till bostad	50	70[2]

[1] För bostäder om högst 35 m^2 är riktvärdet vid fasad 65 dBA.

[2] Värdet får överskridas fem gånger per timme mellan kl. 06-22, dock aldrig med mer än 10 dBA.

Om värdet 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid fasad ändå överskrids bör minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids. Maximal ljudnivå på ljuddämpad sida bör då på ljuddämpad sida inte överskrida 70 dBA nattetid (kl. 22-06).

4 Beräkningsmetod

Beräkningarna är genomförda enligt den nya Nordiska beräkningsmodellen för vägtrafik, Nord2000, och har utgått ifrån beräkningsmanualer från Kunskapscentrum om buller[2] och Trafikverket[3] med avseende på beräkningsinställningar och metodik. Nord2000 använder sig av en mer avancerad metod för beräkning av ljudspridning, som bättre ska spegla verkligheten än föregående beräkningsmodell, speciellt på längre avstånd. Beräkningsmodellen beräknas ha en osäkerhet på ca 1 dB på upp till 400 meters avstånd, och 2 dB på avstånd upp till 1000 meter. Beräkningar har gjorts i programmet SoundPLAN 9.1, version 2024-11-12, som tillämpar beräkningsmodellen.

I beräkningsprogrammet byggs en tredimensionell modell upp utifrån området topografi och byggnader. Inskannade höjder används för att återspegla verklig ljudspridning så väl som möjligt. Även de byggnader som inte beaktas vid bedömning tas med i modellen med hänsyn till skärmning och eventuell reflektion. Marktyper modelleras i 8 klasser beroende på markens hårdhet, där de mjukaste marktyperna kommer att ge en större dämpning till följd av markabsorption. Klassificeringen har gjorts utifrån markytornas användning enligt lantmäteriets fastighetskarta.

Ljudutbredningskartor presenterade i bilagorna är beräknade på 1,5 meters höjd ovanför mark och inkluderar 1 reflektion. Fasadnivåer är beräknade som frifältsvärden med 3 reflektioner.

Maximala ljudnivåer är beräknade som den sjätte mest bullrande passagen. Detta innebär att om det kör som mest 5 tunga fordon på undersökt väg kommer maximala ljudnivåer i stället beräknas för en personbilspassage.

[2] Nord2000 – Användarhandledning för beräkning av buller från väg- och spårtrafik för svenskt bruk. Kunskapscentrum om buller, 2024-05-08

[3] Beräkningsmanual Nord2000 – för bullerberäkningar i väg- och järnvägsplaner. Trafikverket, 2024-06-24

5 Resultat

Beräkningsresultat analyseras nedan. Ljudutbredningskarta med ljudnivåer vid fasad redovisas i Bilaga 1–2.

5.1 Bostäder

Den högsta beräknade ekvivalenta ljudnivån på de nya bostadsbyggnadernas fasad uppgick till 49 dBA ekvivalent ljudnivå. Detta innebär att riktvärdet från Trafikbullerförordningen på 60 dBA ekvivalent ljudnivå innehålls och att inga ytterligare åtgärder behövs. Den högsta maximala ljudnivån på bostadsfasad uppgick till 66 dBA. Eftersom det i normalfallet inte finns riktvärde för maximal ljudnivå vid fasad så behövs inga åtgärder. Avståndet mellan vägkällan och närmsta bostadsfasad är ca 50 m.

5.2 Uteplats

Riktvärde för uteplats, 50 dBA ekvivalent ljudnivå och 70 dBA maximal ljudnivå, innehålls på hela fastigheten. Det innebär att man utan ytterligare åtgärder kan anlägga en uteplats varsomhelst på fastigheten. Avståndet mellan vägkällan och fastighetsgränsen är ca 50 m.

6 Slutsats

De nya bostäderna innehåller riktvärde för både fasad och uteplats. Inga bulleråtgärder bedöms behövas.

Together with our clients and the collective knowledge of our 18,500 architects, engineers and other specialists, we co-create solutions that address urbanisation, capture the power of digitalisation, and make our societies more sustainable.

Sweco – Transforming society together

Trafikbullerutredning
Bilaga 1

Ekvivalent ljudnivå 2040

Sölvesborg kommun
Sölve 24:10

Ljudnivåer i färgfält redovisas inkl. en reflektion, 1,5 m ö mark (ej frifältsvärde)

Fasadljudnivåer redovisas inkl. tre reflektioner som frifältsvärde och avser högsta ljudnivå på något våningsplan i varje punkt.

Teckenförklaring

- Väg
- Ny Bostadsbyggnad
- Befintlig bostadsbyggnad
- Övrig byggnad
- Beräkningspunkt fasad (frifältsvärde)
- Bullerutredningsområde

Ekvivalent ljudnivå
Vägtrafik
Ljudnivå i dB(A)

>	80
75 -	80
70 -	75
65 -	70
60 -	65
55 -	60
50 -	55
45 -	50
<=	45

SWECO

HANDLÄGGARE Mohamed Barani	PROJEKT NR: 30083941
ORT Malmö	DATUM 2024-12-17
SKALA 1:500	FORMAT A3

0 5 10 15 20 25 30 m

Trafikbullerutredning
Bilaga 2

Maximal ljudnivå 2040

Sölvesborg kommun
Sölve 24:10

Ljudnivåer i färgfält redovisas inkl.
en reflektion, 1,5 m ö mark
(ej frifältsvärde)

Fasadljudnivåer redovisas inkl.
tre reflektioner som frifältsvärde
och avser högsta ljudnivå på något
våningsplan i varje punkt.

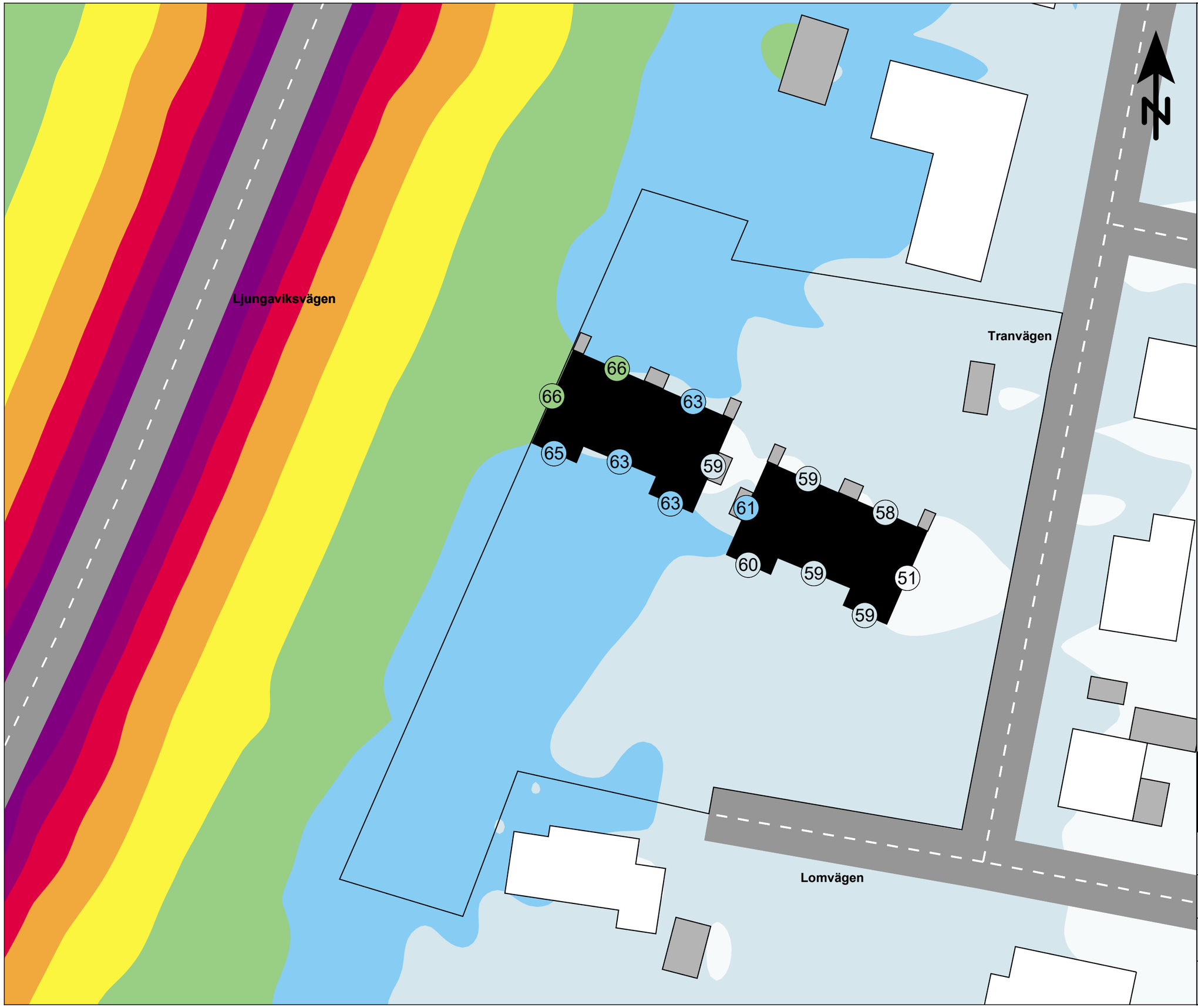

Teckenförklaring

- Väg
- Ny Bostadsbyggnad
- Befintlig bostadsbyggnad
- Övrig byggnad
- Beräkningspunkt fasad (frifältsvärde)
- Bullerutredningsområde

Maximal ljudnivå
Vägtrafik
Ljudnivå i dB(A)

>	90
85 -	90
80 -	85
75 -	80
70 -	75
65 -	70
60 -	65
55 -	60
<=	55

SWECO

HANDLÄGGARE Mohamed Barani	PROJEKT NR: 30083941
ORT Malmö	DATUM 2024-12-17
SKALA 1:500	FORMAT A3

0 5 10 15 20 25 30 m

Protokoll från grundläggande besiktning av träd

Kund	Sölvesborgs kommun
Datum	2024-03-10
Upprättare	Olof Aronsson, ISA Certifierad arborist #SW-0059A
Plats	Tranvägen, Sölvesborg
Uppdrag	Grundläggannde besiktning inför eventuell exploatering av närliggande markområde

Blekinge arboristtjänst AB Telenr: 0702 - 100 789
www.blekingearborist.seOrgnr: 559289-2581
info@blekingearborist.se

Nyplanterat	God	Låg	
Ungt	Måttlig	Måttlig	
Vuxet	Dålig	Hög	
Gammalt	Mycket dålig	Extrem	
	Dött		

Id/Nr	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Stam-dian	Åldersklass	Vitalitet	Bevarande	Riskklass (TRAQ)	Åtgärdsförslag	Kommentarer
1	Skogsek	Quercus robur	48	Vuxet	God		Låg		Stora beskärningssnitt
2	Skogsek	Quercus robur	57	Vuxet	God		Låg		Stora beskärningssnitt, döda grenar
3	Skogsek	Quercus robur	32+41	Vuxet	God		Låg		Två ihopväxta stammar (två ställen). Skavande grenar, stora beskärningssnitt
4	Skogsek	Quercus robur	22	Vuxet	God		Låg		Undertryckt
5	Skogsek	Quercus robur	41+14	Vuxet	God		Låg		Stora beskärningssnitt
6	Skogsek	Quercus robur	26	Vuxet	Måttlig		Låg		Undertryckt
7	Skogsek	Quercus robur	36	Vuxet	God		Låg		-
8	Skogsek	Quercus robur	50	Vuxet	God		Låg		-
9	Skogsek	Quercus robur	25	Vuxet	God		Låg		Undertryckt
10	Skogsek	Quercus robur	47	Vuxet	God		Låg		Stora beskärningssnitt, döda grenar
11	Skogsek	Quercus robur	17	Vuxet	Måttlig		Låg		Undertryckt
12	Skogsek	Quercus robur	74	Vuxet	God		Låg		Dubbelstam, döda grenar, stora beskärningssnitt
13	Skogsek	Quercus robur	50	Vuxet	God		Låg		Döda grenar
14	Skogsek	Quercus robur	29+32	Vuxet	God		Låg		Undertryckt, stora beskärningssnitt
15	Skogsek	Quercus robur	20	Vuxet	Måttlig		Låg		Undertryckt
16	Skogsek	Quercus robur	23	Vuxet	Dött		Låg		Högstubbe
17	Skogsek	Quercus robur	41	Vuxet	Måttlig		Låg		Omfattande sprickbildning (avlastad) med bakterios, Stora beskärningssnitt
18	Skogsek	Quercus robur	19	Vuxet	Dålig		Låg		Stympad
19	Skogsek	Quercus robur	25	Vuxet	Måttlig		Låg		Undertryckt
20	Skogsek	Quercus robur	68	Vuxet	God		Låg		Döda grenar
21	Skogsek	Quercus robur	85	Vuxet	Måttlig		Låg		Stora beskärningssnitt
22	Skogsek	Quercus robur	77	Vuxet	God		Låg		Stora beskärningssnitt, döda grenar
23	Skogsek	Quercus robur	66	Vuxet	Måttlig		Låg		Fjolårslöv kvar, döda grenar, stora beskärningssnitt
24	Björk	Betula pendula	48	Vuxet	Dålig		Låg		Många döda grenar och nödskott
25	Skogsek	Quercus robur	81	Vuxet	God		Låg		Hålighet stambas
26	Skogsek	Quercus robur	49	Vuxet	God		Låg		Enmsidig krona pga avverkning av intilliggande träd, Stora beskärningssnitt
27	Skogsek	Quercus robur	43+69	Vuxet	God		Låg		Stympad, stora döda grenar, långa grenar med svaga punkter, ekticka
28	Skogsek	Quercus robur	55	Vuxet	God		Låg		Stympad

Överlag är vitaliteten god hos träden och inga åtgärder är nödvändiga för tillfället. Inga betydande risker verkar förekomma. Detta kan behöva omvärderas om exploatering blir verkligehet.

Många av trädeb har blivit skadade av maskinist med stor förlust av bladmassa som följd.

Dessa skador är minimerade av arborister som skurit av stumparna men träden påverkas ändå negativt av stora snitt och förlorad bladmassa.

Råd vid eventuell exploatering i närheten av träden: Skapa ett trädskyddsområde. Här är riktlinjer:

1.8.2 Vid upprättandet av trädskyddsområdet ska trädens rotutbredning fastställas. Detta ska göras genom provgrävning. Om provgrävning inte är möjligt kan person med grön kompetens (enligt denna standards definition) och/eller projektledning med ansvar för trädens skydd istället välja att använda följande generella rekommendationer:

- Träd upp till 20 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 5 meters radie mätt från stammens mitt.
- Träd 21–65 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 10 meters radie mätt från stammens mitt.
- Träd 66–100 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 15 meters radie mätt från stammens mitt.
- Träd över 100 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 15 multiplicerat med stamdiametern.

ANMÄRKNING 1. Oavsett metod kommer trädskyddsområdet definiera arbetsområdets begränsningar genom hela skyddsprocessen.

Detta är ett utklipp från "Standard för skyddande av träd
vid byggnation 2.0". Denna text bör efterföljas och kan laddas ner här: https://www.tradforeningen.org/wp-content/uploads/2018/11/Standard-f%C3%B6r-skyddande-av-tr%C3%A4d-2018-02-07.pdf

I detta skyddsområde får ingen förvaring ske, inga upplag uppföras och ingen grävning får ske.

Stammarna skyddas enkelt med några brädor och spännband. Om grenar i kronan behöver avlägsnas eller kortas in bör det göras i samråd med eller av arborist.

De fåtal björkar som står längs Tranvägen har exkluderats från denna besiktning då de inte bedöms påverkas nämnvärt av exploateringen. Vissa slyliknande träd som ek och fågelbär har också exkuderats då de inte bedöms som ersättningsträd under en överskådlig framtid.

Träden utgör tillsammans en allé med flertalet grova stammar och relativt höga naturvärden. Hälighet och ekticka har påträffats t.ex.

Sölvesborgs kommun

Tranvägen

2024-02-26

SKALA 1:600 (A4L)

KS § Dnr 2026/252

Omcertifiering av Vård- och omsorgcollege Blekinge

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner omcertifiering av Vård- och omsorgscollege Blekinge för de kommande fem åren med start 2028.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga Blekinge fem kommuner och Region Blekinge fattar motsvarande beslut.

Ärendet i korthet

Vård- och omsorgsnämnden beslutade § 37/2026 att föreslår kommunfullmäktige besluta om fortsatt vara med i Vård- och omsorgscollege Blekinge och stödja att Vård och omsorgscollege Blekinge omcertifieras för de kommande fem åren med start 2028 och leva upp till kvalitetskraven för handledning och validering.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga Blekinges fem kommuner och Region Blekinge fattar motsvarande beslut.

Bakgrund

Vård- och omsorgscollege Blekinge bildades våren 2024 som ett regionalt samarbete mellan Blekinges fem kommuner, Region Blekinge, fackliga organisationer och utbildningsanordnare. Syftet är att långsiktigt trygga kompetensförsörjningen inom vård och omsorg genom kvalitetssäkrade utbildningar, strukturerad samverkan och ökad attraktivitet för branschen.

Den nuvarande certifieringen gäller till och med 2027. För att Vård- och omsorgscollege Blekinge ska kunna fortsätta sitt arbete krävs att parterna tar ställning till fortsatt deltagande samt genomför en omcertifiering för perioden 2028–2032. Omcertifieringen innebär att samverkan, mål och arbetssätt vidareutvecklas utifrån nationella kvalitetskriterier och regionala behov.

Vård- och omsorgscollege är en nationellt etablerad och certifierad samverkansmodell där arbetsgivare, fackförbund och utbildningsanordnare gemensamt arbetar för att utveckla vård- och omsorgsutbildningar och stärka kompetensförsörjningen. Certifieringen fungerar som en kvalitetsstämpel och bygger på gemensamma nationella kriterier, bland annat avseende samverkan, handledning, validering och uppföljning.

Beslutsunderlag

VON § 37/2026.

KSAU § 116/2026.

_____

KSAU § 116 Dnr 2026/252

Omcertifiering av Vård- och omsorgcollege Blekinge

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner omcertifiering av Vård- och omsorgscollege Blekinge för de kommande fem åren med start 2028.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga Blekinge fem kommuner och Region Blekinge fattar motsvarande beslut.

Ärendet i korthet

Vård- och omsorgsnämnden beslutade § 37/2026 att föreslår kommunfullmäktige besluta om fortsatt vara med i Vård- och omsorgscollege Blekinge och stödja att Vård och omsorgscollege Blekinge omcertifieras för de kommande fem åren med start 2028 och leva upp till kvalitetskraven för handledning och validering.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga Blekinges fem kommuner och Region Blekinge fattar motsvarande beslut.

Bakgrund

Vård- och omsorgscollege Blekinge bildades våren 2024 som ett regionalt samarbete mellan Blekinges fem kommuner, Region Blekinge, fackliga organisationer och utbildningsanordnare. Syftet är att långsiktigt trygga kompetensförsörjningen inom vård och omsorg genom kvalitetssäkrade utbildningar, strukturerad samverkan och ökad attraktivitet för branschen.

Den nuvarande certifieringen gäller till och med 2027. För att Vård- och omsorgscollege Blekinge ska kunna fortsätta sitt arbete krävs att parterna tar ställning till fortsatt deltagande samt genomför en omcertifiering för perioden 2028–2032. Omcertifieringen innebär att samverkan, mål och arbetssätt vidareutvecklas utifrån nationella kvalitetskriterier och regionala behov.

Vård- och omsorgscollege är en nationellt etablerad och certifierad samverkansmodell där arbetsgivare, fackförbund och utbildningsanordnare gemensamt arbetar för att utveckla vård- och omsorgsutbildningar och stärka kompetensförsörjningen. Certifieringen fungerar som en kvalitetsstämpel och bygger på gemensamma nationella kriterier, bland annat avseende samverkan, handledning, validering och uppföljning.

Beslutsunderlag

VON § 37/2026.

_____

VON § 37 Dnr 2026/8

Omcertifiering vård- och omsorgscollege

Förslag till kommunfullmäktige

Vård- och omsorgsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta om att fortsatt vara med i Vård- och omsorgscollege Blekinge och stödja att Vård- och omsorgscollege Blekinge omcertifieras för de kommande fem åren med start 2028 och leva upp till kvalitetskraven för handledning och validering.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga Blekinges fem kommuner och Region Blekinge fattar motsvarande beslut.

_____

Ärendet i korthet

Vård- och omsorgscollege Blekinge bildades våren 2024 som ett regionalt samarbete mellan Blekinges fem kommuner, Region Blekinge, fackliga organisationer och utbildningsanordnare. Syftet är att långsiktigt trygga kompetensförsörjningen inom vård och omsorg genom kvalitetssäkrade utbildningar, strukturerad samverkan och ökad attraktivitet för branschen.

Den nuvarande certifieringen gäller till och med 2027. För att Vård- och omsorgscollege Blekinge ska kunna fortsätta sitt arbete krävs att parterna tar ställning till fortsatt deltagande samt genomför en omcertifiering för perioden 2028–2032. Omcertifieringen innebär att samverkan, mål och arbetssätt vidareutvecklas utifrån nationella kvalitetskriterier och regionala behov.

Bakgrund

Vård- och omsorgscollege är en nationellt etablerad och certifierad samverkansmodell där arbetsgivare, fackförbund och utbildningsanordnare gemensamt arbetar för att utveckla vård- och omsorgsutbildningar och stärka kompetensförsörjningen. Certifieringen fungerar som en kvalitetsstämpel och bygger på gemensamma nationella kriterier, bland annat avseende samverkan, handledning, validering och uppföljning.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef André Jönssons tjänsteskrivelse 2026-04-17.
Barnchecklista – omcertifiering av Vård- och omsorgscollege Blekinge.

_____

Exp.
Kommunfullmäktige

Sölvesborgs kommun

BARNCHECKLISTA

Datum
2026-04-17

Dnr
2026/8

Vård- och omsorgsnämnden

Handläggare
André Jönsson,
andre.jonsson@solvesborg.se

Mottagare

Barnchecklista - omcertifiering av Vård- och omsorgscollege Blekinge.

1. Förklara hur beslutet, direkt eller indirekt, påverkar barn och ungdomar.

Beslutet bedöms ha en indirekt positiv påverkan ur ett barnrättsperspektiv. Genom att stärka kompetensförsörjningen inom vård och omsorg skapas bättre förutsättningar för hög kvalitet och kontinuitet i verksamheter som möter barn, unga och familjer, exempelvis inom hälso- och sjukvård samt funktionsstöd.

2. Har barn/ungdomar som kan komma att beröras av beslutet fått uttrycka sina åsikter?

☐Ja
☒Nej

Förklara oavsett svar.

Beslutet berör en omcertifieringsprocess, enligt Vård- och omsorgscolleges regelverk.

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rum?

☒Ja
☐Nej

Förklara oavsett svar.

Beslutet bidrar till satsningar på utbildning och trygga yrkesvägar för ungas rätt till utbildning, framtidstro och etablering på arbetsmarknaden.

4. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Det bedöms inte föreligga några intressekonflikter

André Jönsson
Förvaltningschef

Sölvesborgs kommun

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2026-04-17

Dnr
2026/8

Vård- och omsorgsnämnden

Handläggare
André Jönsson,
andre.jonsson@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - omcertifiering Vård- och omsorgscollege Blekinge

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta om att fortsatt vara med i Vård- och omsorgscollege Blekinge och stödja att Vård- och omsorgscollege Blekinge omcertifieras för de kommande fem åren med start 2028 och leva upp till kvalitetskraven för handledning och validering.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga Blekinges fem kommuner och Region Blekinge fattar motsvarande beslut.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☒ Ja, se bifogad barnchecklista.

☐ Nej, se förklaring nedan.

Ärendet i korthet

Vård- och omsorgscollege Blekinge bildades våren 2024 som ett regionalt samarbete mellan Blekinges fem kommuner, Region Blekinge, fackliga organisationer och utbildningsanordnare. Syftet är att långsiktigt trygga kompetensförsörjningen inom vård och omsorg genom kvalitetssäkrade utbildningar, strukturerad samverkan och ökad attraktivitet för branschen.

Den nuvarande certifieringen gäller till och med 2027. För att Vård- och omsorgscollege Blekinge ska kunna fortsätta sitt arbete krävs att parterna tar ställning till fortsatt deltagande samt genomför en omcertifiering för perioden 2028–2032. Omcertifieringen innebär att samverkan, mål och arbetssätt vidareutvecklas utifrån nationella kvalitetskriterier och regionala behov.

Förslaget innebär att Blekinges kommuner och Region Blekinge gemensamt fortsätter finansieringen av Vård- och omsorgscollege Blekinge samt står bakom omcertifieringen. Detta bedöms ge betydande nyttor i form av stärkt kompetensförsörjning, högre kvalitet i utbildning och praktik samt ökad attraktivitet för vård- och omsorgsyrken i Blekinge.

Bakgrund

Vård- och omsorgscollege är en nationellt etablerad och certifierad samverkansmodell där arbetsgivare, fackförbund och utbildningsanordnare gemensamt arbetar för att utveckla vård- och omsorgsutbildningar och stärka kompetensförsörjningen. Certifieringen fungerar som en kvalitetsstämpel och bygger på gemensamma nationella kriterier, bland annat avseende samverkan, handledning, validering och uppföljning.

Blekinge står, liksom övriga Sverige, inför stora kompetensförsörjningsutmaningar inom vård och omsorg till följd av demografisk utveckling, ökade vårdbehov och stora pensionsavgångar. Samverkan genom Vård- och omsorgscollege Blekinge skapar förutsättningar för att möta dessa utmaningar på ett mer samordnat, effektivt och långsiktigt sätt.

Finansieringen av vård- och omsorgscollege Blekinge sker enligt fördelningsmodellen:

Region Blekinge 50%.

Karlskrona kommun 20%

Ronneby kommun 10%

Karlshamns kommun 10%

Olofströms kommun 5%

Sölvesborgs kommun 5%

Bedömning

Vård- och omsorgsförvaltningen ser positivt på fortsatt deltagande och en omcertifiering av Vård- och omsorgscollege Blekinge bedöms ge betydande nyttor för både verksamhet och invånare:

- **Kompetensförsörjning:** Genom samverkan mellan arbetsgivare och utbildningsanordnare förbättras matchningen mellan utbildningsutbud och arbetsmarknadens behov. Detta minskar risken för personalbrist och bidrar till att fler utbildade faktiskt arbetar inom vård och omsorg efter avslutad utbildning.
- **Högre kvalitet i utbildning och praktik:** Gemensamma kvalitetskriterier, handledarutbildning och strukturerad uppföljning leder till mer likvärdig och hög kvalitet på utbildningar och praktikplatser i hela Blekinge. Arbetsgivare får bättre förutsättningar att ta emot elever och nyanställda med rätt kunskaper.

- **Ökad attraktivitet för yrken inom vård och omsorg:** Vård- och omsorgscollege bidrar till att synliggöra karriärvägar, utvecklingsmöjligheter och moderna arbetssätt, inklusive välfärdsteknik. Detta stärker bilden av vård och omsorg som en attraktiv och framtidssäker bransch.
- **Effektivare resursanvändning:** Regional samordning av utbildnings- och praktikplatser ger bättre planering och minskar dubbelarbete. Gemensamma arbetssätt och samverkan bidrar till ökad kostnadseffektivitet över tid.
- **Långsiktig samhällsnytta:** En stabil kompetensförsörjning inom vård och omsorg är avgörande för välfärdens kvalitet, invånarnas trygghet och regionens utvecklingskraft. Nyttoeffekterna uppstår successivt men bedöms vara långsiktiga och strukturella.

André Jönsson
Förvaltningschef

Bilagor

Barnchecklista – omcertifiering av Vård- och omsorgscollege Blekinge.

Beslut sänds till:

Kommunfullmäktige

KS § Dnr 2026/191

Äskande av medlemsbidrag 2026 - Räddningstjänsten Blekinge

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2026 med 61 729 kr.

Anslag för medlemsbidraget finns i kommunstyrelsens driftsbudget för år 2026.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås kommunstyrelsen besluta föreslå kommunfullmäktige att godkänna anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänsten Blekinge för år 2026 med 61 729 kr.

Anslag för medlemsbidraget bedöms finnas i kommunstyrelsens driftsbudget för år 2026. (anslaget för kommunalförbundsmedlemskap).

Bakgrund

Direktionen för Räddningstjänstförbundet Blekinge fattade 2026-01-30 beslut om driftsbudget för år 2026 (§ 4), se underbilaga 1. Det har i kontakterna med medlemskommunerna framkommit önskemål om att budgetbeslutet åtföljs av en formell anhållan hos respektive medlemskommun om tilldelning av medlemsbidrag i önskad omfattning, därav detta ärende.

Mot denna bakgrund har Räddningstjänstförbundet Blekinge fattat ett ordförandebeslut i enlighet med Kommunallagens stadganden om ordförandebeslut i brådskande ärenden.

För Sölvesborgs kommuns del innebär anhållan ett bidrag om 61 729 kr.

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-10.

Anhållan 2026-05-11 från Räddningstjänstförbundet Blekinge om medlemsbidrag för år 2026, inklusive underbilagor.

KSAU § 117/2026.

KSAU § 117 Dnr 2026/191

Äskande av medlemsbidrag 2026 - Räddningstjänsten Blekinge

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2026 med 61 729 kr.

Anslag för medlemsbidraget finns i kommunstyrelsens driftsbudget för år 2026.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås kommunstyrelsen besluta föreslå kommunfullmäktige att godkänna anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänsten Blekinge för år 2026 med 61 729 kr.

Anslag för medlemsbidraget bedöms finnas i kommunstyrelsens driftsbudget för år 2026. (anslaget för kommunalförbundsmedlemskap).

Bakgrund

Direktionen för Räddningstjänstförbundet Blekinge fattade 2026-01-30 beslut om driftsbudget för år 2026 (§ 4), se underbilaga 1. Det har i kontakterna med medlemskommunerna framkommit önskemål om att budgetbeslutet åtföljs av en formell anhållan hos respektive medlemskommun om tilldelning av medlemsbidrag i önskad omfattning, därav detta ärende.

Mot denna bakgrund har Räddningstjänstförbundet Blekinge fattat ett ordförandebeslut i enlighet med Kommunallagens stadganden om ordförandebeslut i brådskande ärenden.

För Sölvesborgs kommuns del innebär anhållan ett bidrag om 61 729 kr.

Beslutsunderlag

Anhållan 2026-05-11 från Räddningstjänstförbundet Blekinge om medlemsbidrag för år 2026, inklusive underbilagor.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 61 91
lars.ericsson@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänsten Blekinge för år 2026.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar föreslå Kommunfullmäktige att godkänna anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänsten Blekinge för år 2026 med 61 729 kr.

Anslag för medlemsbidraget finns i Kommunstyrelsens driftsbudget för år 2026 (anslaget för kommunalförbundsmedlemskap).

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut påverkar inte barn och unga annat än marginellt.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta föreslå Kommunfullmäktige att godkänna anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänsten Blekinge för år 2026 med 61 729 kr.

Anslag för medlemsbidraget bedöms finnas i Kommunstyrelsens driftsbudget för år 2026

Bakgrund

Direktionen för Räddningstjänstförbundet Blekinge fattade 2026-01-30 beslut om driftsbudget för år 2026 (§ 4), se underbilaga 1. Det har i kontakterna med medlemskommunerna framkommit önskemål om att budgetbeslutet åtföljs av en formell anhållan hos respektive medlemskommun om tilldelning av medlemsbidrag i önskad omfattning, därav detta ärende.

Mot denna bakgrund har Räddningstjänstförbundet Blekinge fattat ett ordförandebeslut i enlighet med Kommunallagens stadganden om ordförandebeslut i brådskande ärenden.

För Sölvesborgs kommuns del innebär anhållan ett bidrag om 61 729 kr.

Bedömning

Sölvesborgs kommun har att, tillsammans med övriga medlemskommuner, svara för finansieringen av Räddningstjänstförbundet Blekinges verksamhet.

Bidragsbeloppets storlek bedöms rymmas inom anslaget för kommunalförbund i Kommunstyrelsens driftsbudget för år 2026.

Lars Ericsson
Förvaltningschef KLF

Bilagor

Anhållan 2026-05-11 från Räddningstjänstförbundet Blekinge om medlemsbidrag för år 2026, inklusive underbilagor.

Beslut sänds till:

Räddningstjänstförbundet Blekinge
Övriga medlemskommuner i Räddningstjänstförbundet Blekinge
Kommunchefen
Ekonomichefen

RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUNDET BLEKINGE
Tjänsteskrivelse
Lars Ericsson t f förbundschef
lars.ericsson@solvesborg.se

Ordförandebeslut enligt Kommunallagen 6 kap 39 § (brådskande ärende) angående anhållan om medlemsbidrag för år 2026 av respektive medlemskommun.

Förslag till beslut

Räddningstjänsten Blekinge anhåller härmed om medlemsbidrag från respektive medlemskommun för 2026 års verksamhet i enlighet med nedan tabell (öresavrundat):

Karlshamns kommun:	112 336 kr,
Karlskrona kommun:	233 570 kr,
Olofströms kommun:	046 158 kr,
Ronneby kommun:	102 326 kr, samt
Sölvesborgs kommun:	061 729 kr.

Tillhopa: 556 120 kr.

Bakgrund

Direktionen för Räddningstjänstförbundet Blekinge fattade 2026-01-30 beslut om driftsbudget för år 2026 (§ 4), se bilaga 1. Det har i kontakterna med medlemskommunerna framkommit önskemål om att budgetbeslutet åtföljs av en formell anhållan hos respektive medlemskommun om tilldelning av medlemsbidrag i önskad omfattning, därav detta ärende.

Ärendet bedöms ej kunna invänta nästa sammanträde med direktionen i förbundet in plenum (planerat till 2026-10-29) då tiden därefter bedöms vara för kort för att respektive medlemskommun ska kunna bereda och fatta beslut om medlemsbidraget innan innevarande år löpt tillända.

Mot denna bakgrund brådskar ärendet och bör bli föremål för ett ordförandebeslut i enlighet med Kommunallagens stadganden om ordförandebeslut i brådskande ärenden. Detta beslut anmäls på nästkommande direktionssammanträde.

RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUNDET BLEKINGE
Tjänsteskrivelse
Lars Ericsson t f förbundschef
lars.ericsson@solvesborg.se

Bilagor:

1. Direktionens protokoll avseende beslut 2026-01-30 angående driftsbudget för år 2026 och de medlemsbidrag som erfordras för att finansiera verksamheten (se ärende § 4, inklusive underbilagor: tjänsteskrivelse och förslag till budget 2026).

Delges:

Medlemskommunerna

T f förbundschefen

2026-05-11

Kith Mårtensson
Ordförande i direktionen
Räddningstjänstförbundet Blekinge

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2026-01-30

Plats och tid Östra Piren, Pirgatan 2, Karlshamn kl. 09:15 – 10:00

Beslutande

Kith Mårtensson	M	Ordförande
Mats Gunnarsson	SD	Ledamot

Tjänstgörande ersättare

Lars-Olov Larsson	KD	Ersättare
Magnus Sandgren	M	Ersättare
Bengt Jönsson	KD	Ersättare
Bengt Sven Åke Johansson	SD	Ersättare
Bengt-Åke Karlsson	M	Ersättare
Staffan Augustsson	SD	Ersättare

Tjänstepersoner och övriga

Lars Ericsson	Tf. Förbundschef Räddningstjänsten Blekinge
Daniel Wäppling	Kommundirektör Karlshamn

Sekreterare
Sanna Ström

Utses att justera
Mats Gunnarsson (SD)

Justerade paragrafer
§§ 1–10

Justeringens plats och tid
Digital justering enligt överenskommelse

Ordförande	Kith Mårtensson (M)
Justerare	Mats Gunnarsson (SD)

ANSLAG/BEVIS
Protokollet är justerat. Justering har tillkännagivits genom anslag

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

Ärendelista

1. Ordförande öppnar mötet
2. Val av justeringsperson
3. Godkännande av dagordning
4. Budget 2026
5. Plattform och verksamhetsplan 2026
6. Former för diarieföring i Räddningstjänsten Blekinge
7. Firmatecknare för Räddningstjänsten Blekinge
8. Sammanträdesplan för Räddningstjänsten Blekinge direktion 2026
9. Instruktioner för tf. förbundschef
10 Information från tf. förbundschefen

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 1 Ordförande öppnar mötet

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att förklara mötet öppnat.

Sammanfattning

Ordförande Kith Mårtensson (M) förklarar mötet öppnat.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 2 Val av justeringsperson

Räddningstjänsten Blekinge Beslutar

att godkänna Mats Gunnarsson (SD) till justeringsperson.

Sammanfattning

Räddningstjänsten Blekinge utser Mats Gunnarsson (SD) till justeringsperson.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 3 Godkännande av dagordning

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att godkänna dagordningen.

Sammanfattning

Räddningstjänsten Blekinge godkänner dagordningen.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 4 Budget 2026

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att fastställa budget för år 2026 och flerårsplan för åren 2027–2028.

Sammanfattning

Bakgrund

Direktionen har enligt förbundsordningen att fatta beslut om budget för förbundets verksamhet för budgetåret 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028.

På direktionens sammanträde 2025-10-30 beslöts att då liggande förslag till budgetäskande för år 2026 hos medlemskommunerna bordlades.

Föreliggande förslag

Föreligger förslag till budget 2026 och flerårsplan 2027-2028 enligt bilaga 1.

Driftsbudgetförslaget omspänner 556 120 kr, vilka kostnader föreslås fullt ut finansieras via medlemsbidrag (inga externa intäkter upptas).

Inga investeringar föreslås.

Beslutsgång

Direktionen fattar slutligt beslut om budget för år 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028. Enligt kommunallagens stadgande i kapitel 9 paragraf 11 följer att medlemskommunerna, i proportion till sina respektive andelstal, svarar för förbundets finansiering via medlemsbidrag utöver det som finansieras via andra intäkter än medlemsbidrag. Andelstalen framgår av förbundsordningen.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 5 Plattform och verksamhetsplan 2026

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att förbundsdirektionen godkänner plattform för verksamheten i förbundet inklusive verksamhetsplan för år 2026.

Yrkande

Bengt Sven Åke Johansson (SD) yrkar bifall till förslaget.

Proposition och beslut

Ordförande Kith Mårtensson (M) ställer proposition på Bengt Sven Åke Johanssons (SD) yrkande och finner att Direktionen bifaller densamma.

Sammanfattning

Direktionen beslöt på sitt sammanträde 2025-10-30 att rekommendera medlemskommunerna att ta ställning till om respektive medlemskommun önskar lämna förbundet eller inte. I samma ärende beslöts också att rekommendera medlemskommunerna att besluta att inte överföra ansvaret för räddningstjänstverksamheterna till Räddningstjänstförbundet Blekinge då ett sådant överförande inte skulle gå att hinna med innan 2026-01-01.

Medlemskommunerna har därefter fattat beslut i det sålunda tudelade ärendet. De tre västblekingekommunerna har alla beslutat att uttala en vilja att lämna Räddningstjänstförbundet (not [1]). De två östblekingekommunerna har inte fattat beslut om någon sådan vilja (not [2]).

Forts.

[1] Sölvesborgs kommun 2025-11-24 KF § 189, Olofströms kommun 2025-11-24 KF § 135/2025, Karlshamns kommun 2025-12-08 KF § 216
[2] Ronneby kommun 2025-12-18 KF § 277, Karlskrona kommun 2025-12-18 § 215

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

Forts. § 5 Plattform och verksamhetsplan 2026

Samtliga kommuner har beslutat att det tidigare räddningstjänstansvaret som åligger resp. medlemskommun kvarligger i de båda äldre förbunden även efter 2025-12-31.

Ingen medlemskommun har fattat beslut om att begära utträde ur Räddningstjänstförbundet.

Bedömning och förslag

Analys av förutsättningarna för förbundet och dess verksamhet

Respektive medlemskommun har fattat beslut om att den räddningstjänstverksamhet som sedan flera år bedrivits i Räddningstjänstförbundet Västra Blekinge respektive Räddningstjänstförbundet Östra Blekinge kvarstannar där och överförs därmed inte till Räddningstjänstförbundet Blekingens ansvar. Medlemskommunerna har också fattat beslut utifrån förbundsdirektionens rekommendation 2025-10-30 om uttalande av eventuell avsikt att lämna förbundet. Detta med lite olika innebörd och formuleringar. Ingen medlemskommun har i detta skede begärt utträde ur förbundet,

Direktionens presidium konstaterar därför att det nya förbundet fortlever. Det har nödvändiga förbundsorgan (förbundsdirektion, revision) och instrument (förbundsordning) för att leva vidare. Av kommunallagens stadganden följer att medlemskommunerna har ett ekonomiskt ansvar för verksamma kommunalförbund.

Plattform för verksamheten

De fem Blekingekommunernas ambition att skapa ett länsgemensamt räddningstjänstförbund med operativ igångsättning 2026-01-01 gick inte i lås. Förbundet är dock bildat och igångsatts som en politisk och juridisk organisation. Mycket kraft och ekonomiska resurser har lagts på utredningar, lösningar för administration och ekonomihantering, åtgärder för organisatorisk uppbyggnad, emblem, operativa samverkansåtgärder mellan befintliga förbund etc.

Det är angeläget att framöver kunna återväcka frågan om att överföra den räddningstjänstverksamhete de fem blekingekommunerna f n bedriver i två kommunalförbund till den länsgemensamma förbundet och därmed vinna samverkansfördelar, volym- och skalfördelar samt en ökad robusthet och uthållighet. Bedömningen är att de argument som föranledde samverkanssträvandena inom räddningstjänsten kommer att växa än mer i kraft framöver.

Forts.

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

Forts. § 5 Plattform och verksamhetsplan 2026

Räddningstjänstens viktiga roll inom krisberedskapen och i ett läge med höljd beredskap i landet kommer än mer att lyftas fram, vilket också talar i riktning mot utökad och formaliserad samverkan på detta område i länet.

Som en följd av den reviderade förbundsordningen för förbundet (se bilaga 1) så kvarstår interrimsdirektionens ansvar för att leda förbundet intill dess eventuell verksamhetsövergång sker till förbundet av de operativa räddningstjänstverksamheterna från tidigare förbunden. Härigenom ges också en mekanism för att konstituera och bemanna interrimsdirektionen för den period som inleds med den nya mandatperiodens (2027-2030) start 2027-01-01.

Verksamhetsplan 2026 för förbundet

Direktionens presidium föreslår, med grund i ovan föreslagna plattform, följande verksamhetsplan för förbundet under år 2026:

Förbundet kvarlever i ett “vilande läge” i avvaktan på antingen likvidation eller övertagande av räddningstjänstverksamhet från några av medlemskommunerna. Vilken av alternativen för framtiden som blir verklighet avgörs av senare beslut i respektive berörd medlemskommun.

Som en politisk och juridisk organisation hålls verksamheten igång på ett formellt plan och med ett minimum av resursförbrukning och tidsspillan.

Under året planeras tre direktionssammanträden för nödvändiga beslut kring bl.a. årsbudget för 2026, årsredovisning för 2025, äskande av medlemsbidrag för år 2027, delårsrapport per 2026-08-31, årsbudget för år 2027, behövliga tjänsteköpsavtal.

Förbundet ska via tf. förbundschefen följa utvecklingen i de båda befintliga förbunden med operativ räddningstjänstverksamheten i länet och utvecklingen för räddningstjänsten i stort utifrån nationella ställningstaganden.

Beslutsgång

Detta ärende utgår från medlemskommunernas fattade beslut i här aktuella frågeställningar. Direktionens beslut avser förhållanden inom kommunalförbundet och behöver ej underställas medlemskommunerna. Beslutet i ärendet är således slutliga.

———

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 6 Former för diarieföring i Räddningstjänsten Blekinge

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att diarieföring av Räddningstjänsten Blekinges handling ska ske på det sätt som framgår av förslaget i ärende från tf. förbundschefen.

Yrkande

Bengt-Åke Karlsson (M) yrkar bifall.

Proposition och beslut

Ordförande Kith Mårtensson (M) ställer proposition på Bengt-Åke Karlssons (M) yrkande och finner att Direktionen bifaller densamma.

Sammanfattning

Det diarium som skulle användas för Räddningstjänsten Blekinge, skulle enligt de planer Lars Ericsson tog över sommaren 2025 ske i systemet Daedalos. Detta system var inte kontrakterat vid det tillfället. Avtal om Daedalos tecknades sedermera i oktober, men avtalet hann inte genomföras innan det avbröts, som en följd av medlemskommunernas ändrade planer för Räddningstjänsten Blekinge.

(I avvaktan på diarieföringssystem har före t f förbundscheferna hållit sina allmänna handlingar ordnade, och har på begäran också lämnat ut de handlingar som begärts. De har inte haft några handlingar som omfattats av sekretess.)

De handlingar som inkommit eller upprättats för Räddningstjänsten Blekinge behöver alltså hanteras på annat sätt, eftersom diarieföringssystem inte skapats.

Forts.

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

Forts. § 6 Former för diarieföring i Räddningstjänsten Blekinge

Förstahandsalternativet har varit att fråga säteskommunen Karlskrona, som dock inte kunnat ombesörja diarieföringen. Emellertid har Räddningstjänsten Västra Blekinge erbjudit sig att hantera diarieföringen för Räddningstjänsten Blekinge, vilket tf. förbundschef välkomnar och kommuncheferna inte haft något att erinra mot.

Tf. Förbundschefen föreslår därför följande tillvägagångssätt.

Alla handlingar som inkommit till och upprättats för Räddningstjänsten Blekinge, inom någon av medlemskommunerna eller de två befintliga förbunden, ska hanteras enligt respektive organisations regelverk.

Följande handlingar som inkommit och upprättats inom Räddningstjänsten Blekinge ska diarieföras genom Räddningstjänsten Västra Blekinges försorg:

1. Handlingar till direktionen
2. Inkomna och upprättade handlingar av resp tf. förbundschef
3. MBL-förhandlingsprotokoll avseende rekrytering av förbundsdirektör och avseende organisation
4. Svar på remiss om handlingsprogram

Räddningstjänsten Västra Blekinges regelverk ska alltså gälla för dessa nämnda kategorier av handlingar.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 7 Firmatecknare för Räddningstjänsten Blekinge

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

1. **att** ändra firmatecknare och attestanter enligt förslaget med giltighet fr o m 2026-03-01.
2. **att** till firmatecknare utse interrimsdirektionens ordförande och vice ordförande, med rätt att teckna firma var och en för sig
3. **att** förbundschefen äger teckna förbundets firma i löpande förvaltningsärenden
4. **att** ordföranden, med vice ordföranden som ersättare, ska attestera kostnader som gäller förbundschefen
5. **att** till firmatecknare utse interrimsdirektionens ordförande och vice ordförande, med rätt att teckna firma var och en för sig
6. **att** förbundschefen äger teckna förbundets firma i löpande förvaltningsärenden
7. **att** ordföranden, med vice ordföranden som ersättare, ska attestera kostnader som gäller förbundschefen
8. **att** vice ordföranden ska attestera kostnader som gäller ordföranden, samt
9. **att** förbundschefen äger rätt att attestera löpande kostnader i förbundets verksamhet upp till 100 000 SEK.

Yrkande

Bengt-Åke Karlsson (M) yrkar bifall.

Proposition och beslut

Ordförande Kith Mårtensson (M) ställer proposition på Bengt-Åke Karlssons (M) yrkande och finner att Direktionen bifaller densamma.

Forts.

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

Forts. § 7 Firmatecknare för Räddningstjänsten Blekinge

Sammanfattning

Bakgrund

Direktionen beslöt 2025-04-13 enligt följande:

"Förbundet föreslår förbundsdirektionen att besluta

att till firmatecknare utse interrimsdirektionens ordförande och vice ordförande, med rätt att teckna firma var och en för sig.

att ordföranden, med vice ordföranden som ersättare, ska attestera kostnader som gäller förbundsdirektören

att vice ordföranden ska attestera kostnader som gäller ordföranden

att förbundsdirektören har att attestera löpande kostnader i förbundets verksamhet upp till 600 000 SEK vardera"

Föreliggande förslag

Då verksamheten bedöms ha en ringa omfattning med få rättshandlingar och ekonomiska transaktioner föreslås förändring av firmatecknare och attestantskap med giltighet fr o m 2026-03-01.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 8 Sammanträdesplan för Räddningstjänsten Blekinges direktion 2026

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

1. **att** anta sammanträdesplanen för 2026

2. **att** ordförande, eller om denne har förhinder: vice ordförande, kan ställa in sammanträden som inte bedöms behövas

3. **att** extra möten kan sammankallas med en veckas varsel om ordföranden eller om denne har förhinder: vice ordföranden, bedömer det som behövligt.

Yrkande

Bengt-Åke Karlsson (M) yrkar bifall.

Proposition och beslut

Ordförande Kith Mårtensson (M) ställer proposition på Bengt-Åke Karlssons (M) yrkande och finner att Direktionen bifaller densamma.

Sammanfattning

Sammanträdena föreslås hållas digitalt via Teams för att förenkla och underlätta så mångas deltagande som möjligt.

Vid förändringar kommuniceras detta genom kallelsen som skickas ut 7 dagar

innan sammanträdet.

Datumen för sammanträden under 2026 enligt följande (utöver redan planerade sammanträde 2026-01-30 kl. 0900 i Rådhuset Karlshamn):

19 mars kl. 0900

29 oktober kl. 0900

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 9 Instruktioner för tf. förbundschefen

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att fastställa föreslagna ändringar i instruktionen för tf. förbundschefen med giltighet fr o m 2026-02-01.

Yrkande

Bengt-Åke Karlsson (M) yrkar bifall.

Proposition och beslut

Ordförande Kith Mårtensson (M) ställer proposition på Bengt-Åke Karlssons (M) yrkande och finner att Direktionen bifaller densamma.

Sammanfattning

Bakgrund

Direktionen fattade 2025-04-11 beslut om instruktion för dåvarande funktionen som tf. förbundsdirektör.

Föreliggande förslag

Då verksamheten inom Räddningstjänstförbundet Blekinge blir mindre omfattande och ej innefattar någon operativ räddningstjänstverksamhet bör instruktionen för tf. förbundschefen justeras i förhållande till detta.

Förslag till justering föreligger enligt bilaga 1 (inklusive markerade strykningar och tillägg) och i bilaga 2 (instruktion i renskrivet skick).

Beslutsgång

Direktionen fattar slutligt beslut i ärendet.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

§ 10 Information från tf. förbundschefen

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att informationen läggs till handlingarna.

Sammanfattning

- Information om kommande möte med revisorerna
- Information om planerade möten med resp. ledningsgrupp i de befintliga räddningstjänstförbunden
- Information om planerad information till berörda fackliga organisationen i de befintliga räddningstjänstförbunden.

_____

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

E-Signing validated

secured by IN GROUPE

NAME OF SIGNER	IDENTIFIER	TIME	ELECTRONIC ID
KITH MÅRTENSSON	ed6408167817ba1c41cc448fdbbc248b3de0b8d8	02.02.2026 12:05:45 UTC	Mobilt BankID SE

NAME OF SIGNER	IDENTIFIER	TIME	ELECTRONIC ID
Mats Arne Gunnarsson	961eeacbd8ab1986e2bbf7585687d35279931fe0	04.02.2026 10:33:37 UTC	Mobilt BankID SE

Document reference: 98f07530-c2a9-3fb8-9ebf-813ae72e981f

→ This is a PDF document digitally signed by IN Groupe's E-Signing service.

→ The document's integrity is protected by signing and sealing the contents with a certificate issued to IN Groupe by a third party. Validating the signature confirms that the contents have not been modified since the time of signing.

→ For more information about document formats, see https://doc.ingroupe.com/developer

RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUNDET BLEKINGE
Tjänsteskrivelse
Lars Ericsson t f förbundschef
lars.ericsson@solvesborg.se

Förslag till budget för år 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028.

Förslag till beslut

Direktionen beslutar att fastställa föreslagen budget för år 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028.

Sammanfattning

Bakgrund

Direktionen har enligt förbundsordningen att fatta beslut om budget för förbundets verksamhet för budgetåret 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028.

På direktionens sammanträde 2025-10-30 beslöts att då liggande förslag till budgetäskande för år 2026 hos medlemskommunerna bordlades.

Föreliggande förslag

Föreligger förslag till budget 2026 och flerårsplan 2027-2028 enligt bilaga 1.

Driftsbudgetförslaget omspänner 556 120 kr, vilka kostnader föreslås fullt ut finansieras via medlemsbidrag (inga externa intäkter upptas).

Inga investeringar föreslås.

Beslutsgång

Direktionen fattar slutligt beslut om budget för år 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028. Enligt kommunallagens stadgande i kapitel 9 paragraf 11 följer att medlemskommunerna, i proportion till sina respektive andelstal, svarar för förbundets finansiering via medlemsbidrag utöver det som finansieras via andra intäkter än medlemsbidrag. Andelstalen framgår av förbundsordningen

Bilagor

1. Förslag till budget för år 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028.

RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUNDET BLEKINGE
Tjänsteskrivelse
Lars Ericsson t f förbundschef
lars.ericsson@solvesborg.se

Delges:

Medlemskommunerna
T f förbundschefen
Karlskrona kommun, Ekonomikontoret

2026-01-22

Lars Ericsson
T f förbundschef

RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUNDET BLEKINGE
Tjänsteskrivelse
Lars Ericsson t f förbundschef
lars.ericsson@solvesborg.se

Förslag till budget för Räddningstjänstförbundet Blekinge år 2026 och flerårsplan för åren 2027-2028.

Förbundets ändamål, ledning och revisorer

Förbundets ändamål

Förbundet bildas med ändamålet att möjliggöra effektivt resursutnyttjande och en resilient räddningstjänstorganisation.
Förbundet ska

- hålla en för medlemskommunerna gemensam organisation för kommunernas uppgifter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor avseende såväl fredstida förhållanden som vid höjd beredskap, frånsett
  -att samordna olycksförebyggande verksamhet i medlemskommunen (1 kap § 6)
  -att verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder (3 kap §1)
  -när medlemskommun är att betrakta som enskild är att betrakta som enskild (2 kap)

- ansvara för de uppgifter som åligger medlemskommunerna enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor frånsett vad gäller att utfärda tillstånd och genomföra tillsyn över Förbundets egen hantering av brandfarliga och explosiva varor, samt de skyldigheter som åvilar medlemskommun i egenskap av verksamhetsutövare.

- företräda medlemskommunen vad avser samråd med verksamhetsutövare (§12) samt information till allmänheten (§ 14) enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Förbundet ska därtill stödja och medverka i medlemskommunernas arbete enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Förbundet kan efter överenskommelse åta sig uppgifter utöver de lagstadgade, såväl åt medlemskommunerna, åt enskild medlemskommun eller åt andra om dessa ligger inom Förbundets kompetensområde. Förbundets verksamhet styrs vad avser lagen (2003:778) om skydd mot olyckor av ett gemensamt handlingsprogram.

Ledning

Förbundet är ett kommunalförbund med direktion. Direktionen utgör förbundsstyrelse och ska träda i funktion vid samma tidpunkt som ansvaret för Förbundets uppgifter

och ändamål träder i kraft enligt § 3. Förbundet har fram till dess en interrimsdirektion som trädde i funktion från och med den 1 april 2025.

Interrimsdirektion för perioden 1 april 2025-

Interrimsdirektionen ska bestå av medlemskommunernas kommunstyrelsepresidier med tre ledamöter och tre ersättare från respektive medlemskommun och väljs av respektive medlems fullmäktige.
Interrimsdirektionen har till uppgift att förbereda Förbundet för de uppgifter Förbundet får ansvar för.
Interrimsdirektionen har samma behörighet, befogenheter och ansvar som en ordinarie direktion och ska tillämpa samma arbetsformer som en ordinarie direktion.

Revisorer

Medlemskommunerna ska utse en förtroendevald revisor vardera. Revisorerna väljs för samma mandatperiod som direktionens ledamöter. Revision sker i enlighet med bestämmelserna om revision i kommunallagen. Revisorernas berättelse ska tillsammans med årsredovisningen överlämnas till medlemskommunernas fullmäktige som var och en beslutar om ansvarsfrihet för direktionen i dess helhet.

Förbundets organisation och drift

Förbundet saknar egen anställd personal och bedriver ingen egen räddningstjänstverksamhet.

Från Sölvesborgs kommun tjänsteköps funktion som tillförordnad förbundschef.

Från Karlskrona kommun tjänsteköps direktionsadministration, ekonomiadministration och kassahantering.

Förbundet är medlem i Kommunalförbundet Sydarkivera (e-arkiv, dataskyddsombud m m) och arbetsgivarorganisationen Sobona.

Driftbudget 2026 och flerårsplan 2027-2028

Kommunalförbundet Räddningstjänsten Blekinge Driftsbudget 2026 (kr)	Bokslut 2025 (prel)	Prognos 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028
Verksamhetens intäkter, medlemmar	-3 636 481		-556 120	- 600 000	-650 000
Övriga intäkter	0		0	0	0
Nettoomsättning	**-3 636 481**		**-556 120**	**- 600 000**	**-650 000**
Verksamhetens kostnader	3 636 481		556 120	600 000	650 000
Avskrivningar	0		0	0	0
Övriga rörelsekostnader	0		0	0	0
Summa kostnader	**3 636 481**		**556 120**	**600 000**	650 000
Rörelseresultat	**0**		**0**	**0**	**0**
Finansiella intäkter, externt	64		0	0	0
Finansiella intäkter, internt	0		0	0	0
Finansiella kostnader	0		0	0	0
Resultat efter finansiella poster	**64**		**0**	**0**	**0**

Tabell 1. Driftsbudgetförslag för år 2026 och flerårsplan 2027 och 2028 med jämförelse i bokslut 2025 (preliminärt).

Budgetförslaget för år 2026 omspänner 556 120 kr där upptagna kostnader finansieras av medlemsbidragen fullt ut. Inga externa intäkter har tagits upp.

Flerårsplan 2027 och 2028 utgörs av schablonuppräknade belopp för resp år då stor osäkerhet råder om verksamhetens existens och omfattning under de åren.

Specifikation av kostnader 2026	
Belopp i kr.	
Faktor	Belopp
Tjänsteköp t f förbundschef	184 500
Revisorer, årsarvoden	161 620
Sakkunniga till revisorerna	70 000
Tjänsteköp admnistration, ekonomi	40 000
Medlemsbidrag Sydarkivera	50 000
Övrigt och oförutsett	50 000
Summa:	**556 120**

Tabell 2. Specifikation av beaktade kostnadsposter i budget 2026.

För ledamöter och ersättare i förbundsdirektionen utgår endast sammanträdesarvode till de som ej har heltidsuppdrag som förtroendevald i resp hemkommun. Kostnaden härför bärs av resp hemkommun. Inga årsarvoden utgår. Tjänsteköpet avseende t f förbundschef omspänner en omfattning om 10 % av heltid i genomsnitt under året.

	Fördelningstal	Medlemskostnad
Karlshamn	20,2%	112 336,2
Karlskrona	42,0%	233 570,4
Olofström	8,3%	46 158,0
Ronneby	18,4%	102 326,1
Sölvesborg	11,1%	61 729,3
Totalt	**100,0%**	**556 120,0**

Tabell 3. Fördelningen av medlemskostnaden enligt budget 2026.

Tabellen visar resp medlemskommuns andel och del i kronor av det sammanlagda medlemsbidraget.

Investeringsbudget 2026 och flerårsplan 2027-2028

Förbundet föreslås inte genomföra några investeringar under aktuell period.

2026-01-22

Lars Ericsson
T f förbundschef

KS § Dnr 2026/278

Äskande av medlemsbidrag 2027 - Räddningstjänsten Blekinge

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027 med 63 581 kr.

Bidragskostnaden arbetas in i budget 2027.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta att föreslå Kommunfullmäktige att godkänna äskandet från Räddningstjänsten Blekinge som tilldelas ett medlemsbidrag om 63 581 kr från Sölvesborgs kommun för verksamheten under 2027.

Bidragskostnaden arbetas in i budget 2027.

Bakgrund

Direktionen i Räddningstjänsten Blekinge har genom beslut 2026-03-19 (§ 18 2026) äskat medlemsbidrag för 2027 års verksamhet om totalt 572 804 kr varav 63 581 kr avser Sölvesborgs kommun (se bilaga 1).

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-11.

1. Protokollsutdrag 2026-03-19 från direktionen i Räddningstjänstförbundet Blekinge: § 18 *Äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027.*

KSAU § 118/2026.

KSAU § 118 Dnr 2026/278

Äskande av medlemsbidrag 2027 - Räddningstjänsten Blekinge

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner anhållan om medlemsbidrag till Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027 med 63 581 kr.

Bidragskostnaden arbetas in i budget 2027.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta att föreslå Kommunfullmäktige att godkänna äskandet från Räddningstjänsten Blekinge som tilldelas ett medlemsbidrag om 63 581 kr från Sölvesborgs kommun för verksamheten under 2027.

Bidragskostnaden arbetas in i budget 2027.

Bakgrund

Direktionen i Räddningstjänsten Blekinge har genom beslut 2026-03-19 (§ 18 2026) äskat medlemsbidrag för 2027 års verksamhet om totalt 572 804 kr varav 63 581 kr avser Sölvesborgs kommun (se bilaga 1).

Beslutsunderlag

Förvaltningschef KLF Lars Ericssons tjänsteskrivelse 2026-05-11.

1. Protokollsutdrag 2026-03-19 från direktionen i Räddningstjänstförbundet Blekinge: § 18 *Äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027.*

Kommunstyrelsen

Handläggare
Lars Ericsson, 0456-81 61 91
lars.ericsson@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Äskande av medlemsbidrag 2027, Räddningstjänstförbundet Blekinge.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att föreslå Kommunfullmäktige att godkänna äskandet från Räddningstjänstförbundet Blekinge varför denna tilldelas ett medlemsbidrag om 63 581 kr från Sölvesborgs kommun för verksamheten under 2027.

Bidragskostnaden arbetas in i budget2027.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Förslag till beslut påverkar barn och unga specifikt i mycket ringa grad.

Ärendet i korthet

I ärendet föreslås Kommunstyrelsen besluta att föreslå Kommunfullmäktige att godkänna äskandet från Räddningstjänsten Blekinge varför denna tilldelas ett medlemsbidrag om 63 581 kr från Sölvesborgs kommun för verksamheten under 2027.

Bidragskostnaden arbetas in i budget 2027.

Bakgrund

Direktionen i Räddningstjänsten Blekinge har genom beslut 2026-03-19 (§ 18 2026) äskat medlemsbidrag för 2027 års verksamhet om totalt 572 804 kr varav 63 581 kr avser Sölvesborgs kommun (se bilaga 1).

Bedömning

Räddningstjänstförbundet Blekinge har inga andra intäkter än de medlemsbidrag som förbundsmedlemmarna har att svara för.

Sölvesborgs kommun bör sålunda bifalla förbundets äskande om ett bidrag om 63 581 kr för verksamheten under år 2027.

Bidragskostnaden föreslås finansieras inom ramen för Kommunstyrelsens anslag för vissa kommunalförbund i kommande 2027 års driftsbudget.

Lars Ericsson
Förvaltningschef KLF

Bilagor

1. Protokollsutdrag 2026-03-19 från direktionen i Räddningstjänstförbundet Blekinge: § 18 *Äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027.*

Beslut sänds till:

Räddningstjänstförbundet Blekinge
Övriga medlemskommuner i länet
Kommunchefen
Ekonomichefen

Medlemskommunerna
Karlskrona kommuns ekonomienhet
Tf. Förbundschef
Diariet

§ 18 Äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027

Räddningstjänsten Blekinge beslutar

att hos medlemskommunerna anhålla om medlemsbidrag för år 2027 enligt förslaget om totalt 572 804 kr.

Yrkande

Birgit Birgersson Brorsson (S), Magnus Sandgren (M), Nicolas Westrup (SD), Lars-Olof Larsson (KD) och Tommy Holmgren (SD) yrkar bifall till förslaget.

Proposition och beslut

Ordförande ställer proposition på Birgit Birgersson Brorssons (S), Magnus Sandgrens(M), Nicolas Westrups (SD), Lars-Olof Larsson (KD) och Tommy Holmgrens (SD) yrkande och finner att Direktionen bifaller densamma.

Sammanfattning

Bakgrund

Enligt förbundsordningen gäller följande budgetprocess för Räddningstjänstförbundet Blekinge:

"§ 15 Budgetprocess

Förbundsdirektionen ska årligen upprätta en budget för nästkommande år, och plan för de två följande åren. Den medlemskommun som innehar ordförandeskapet sammankallar i början av året medlemskommunerna till budgetöverläggningar. Senast den 30 juni ska medlemskommunerna ha fattat beslut om medlemsavgift för kommande året. Senast den 31 oktober ska, om inte synnerliga skäl föreligger, direktionen fatta beslut om budgeten med hänsyn tagen till den medlemsavgift kommunerna beslutat".

Forts.

Forts. § 18
Äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027

Som en följd av detta måste direktionen fatta beslut om anhållan om medlemsbidragets storlek redan på sammanträdet 2026-03-19.

Beslut om budget planeras fattas av direktionen på sammanträdet 2026-10-29.

Medlemsbidraget ska fördelas mellan medlemskommunerna enligt följande:

"§11 Kostnadsfördelning

Kostnader för Förbundet ska om det inte ersätts på annat sätt, täckas av bidrag från medlemskommunerna. Kostnaderna ska årligen räknas upp enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV) och baserat på invånarantal 1 januari (enligt SCB) året före.

För år 2025 ska kostnaderna fördelas enligt följande:

Karlshamn 20,2%
Karlskrona 42,0%
Olofström 8,3%
Ronneby 18,4%
Sölvesborg 11,1%"

Föreliggande förslag

Med hänsyn till att merparten av förbundets kostnader är relaterade till personal och arvoden (revisorerna) är en skälig justering + 3 % av medlemsbidragen. Visserligen finns få löneavtal på de kommunala avtalsområdena som sträcker sig längre än under år 2026 men med en extrapolering av den nivåhöjning som gällt under senaste avtalsåren framstår en justering om + 3 % som skälig.

I kronor blir justeringen knappt 17 000 kr.

Fördelningen mellan medlemskommunerna framgår av tabell 1 nedan.

Forts.

Forts. § 18

Äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027

Kommun	Fördelningstal	Medlemsbidrag 2026	Justering med + 3%	Medlemsbidrag 2027 förslag
Karlshamn	20,2%	112 336	3 370	115 706
Karlskrona	42,0%	233 570	7 007	240 578
Olofström	8,3%	46 158	1 385	47 543
Ronneby	18,4%	102 326	3 070	105 396
Sölvesborg	11,1%	61 729	1 852	63 581
Totalt	100,0%	556 120	16 684	**572 804**

Tabell 1. Medlemsbidrag 2027, förslag med jämförelser medlemsbidrag 2026. Belopp i kr.

Beslutsgång

Direktionen beslutar om en anhållan vilken medlemskommunerna slutligt tar ställning till. Enligt förbundsordningen ska medlemskommunerna fatta dessa beslut senast 2026-06-30.

_____

RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUNDET BLEKINGE
Tjänsteskrivelse
Lars Ericsson t f förbundschef
lars.ericsson@solvesborg.se

Tjänsteskrivelse - förslag till äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027.

Förslag till beslut

Direktionen beslutar att hos medlemskommunerna anhålla om medlemsbidrag för år 2027 enligt förslaget om totalt 572 804 kr.

Sammanfattning

Bakgrund

Enligt förbundsordningen gäller följande budgetprocess för Räddningstjänstförbundet Blekinge:

“§ 15 Budgetprocess

Förbundsdirektionen ska årligen upprätta en budget för nästkommande år, och plan för de två följande åren. Den medlemskommun som innehar ordförandeskapet sammankallar i början av året medlemskommunerna till budgetöverläggningar. Senast den 30 juni ska medlemskommunerna ha fattat beslut om medlemsavgift för kommande året. Senast den 31 oktober ska, om inte synnerliga skäl föreligger, direktionen fatta beslut om budgeten med hänsyn tagen till den medlemsavgift kommunerna beslutat”.

Som en följd av detta måste direktionen fatta beslut om anhållan om medlemsbidragets storlek redan på sammanträdet 2026-03-19.

Beslut om budget planeras fattas av direktionen på sammanträdet 2026-10-29.

Medlemsbidraget ska fördelas mellan medlemskommunerna enligt följande:

“§11 Kostnadsfördelning

Kostnader för Förbundet ska om det inte ersätts på annat sätt, täckas av bidrag från medlemskommunerna. Kostnaderna ska årligen räknas upp enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV) och baserat på invånarantal 1 januari (enligt SCB) året före.

För år 2025 ska kostnaderna fördelas enligt följande:

Karlshamn 20,2%
Karlskrona 42,0%
Olofström 8,3%
Ronneby 18,4%
Sölvesborg 11,1%”

Föreliggande förslag

Med hänsyn till att merparten av förbundets kostnader är relaterade till personal och arvoden (revisorerna) är en skälig justering + 3 % av medlemsbidragen. Visserligen finns få löneavtal på de kommunala avtalsområdena som sträcker sig längre än under år 2026 men med en extrapolering av den nivåhöjning som gällt under senaste avtalsåren framstår en justering om + 3 % som skälig.

I kronor blir justeringen knappt 17 000 kr.

Fördelningen mellan medlemskommunerna framgår av tabell 1 nedan.

Kommun	Fördelningstal	Medlemsbidrag 2026	Justering med +3%	Medlemsbidrag 2027 förslag
Karlshamn	20,2%	112 336	3 370	115 706
Karlskrona	42,0%	233 570	7 007	240 578
Olofström	8,3%	46 158	1 385	47 543
Ronneby	18,4%	102 326	3 070	105 396
Sölvesborg	11,1%	61 729	1 852	63 581
Totalt	100,0%	556 120	16 684	572 804

Tabell 1. Medlemsbidrag 2027, förslag med jämförelser medlemsbidrag 2026. Belopp i kr.

Beslutsgång

Direktionen beslutar om en anhållan vilken medlemskommunerna slutligt tar ställning till. Enligt förbundsordningen ska medlemskommunerna fatta dessa beslut senast 2026-06-30.

RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUNDET BLEKINGE
Tjänsteskrivelse
Lars Ericsson t f förbundschef
lars.ericsson@solvesborg.se

Delges:

Medlemskommunerna
Karlskrona kommun, Ekonomikontoret
T f förbundschefen
Diariet

2026-03-09

Lars Ericsson
T f förbundschef

KS § Dnr 2026/264

Äskande om uppräkning av verksamhetsbidrag 2027; Techtank AB

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner anhållan om verksamhetsbidrag till Techtank AB för år 2027 med 13 132 kr.

Anslag för verksamhetsbidraget inarbetas i budget 2027.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga ägare fattar likalydande beslut.

_____

Ärendet i korthet

Techtank AB äskar i enlighet med aktieägaravtal utökning av verksamhetsbidrag för 2027.

Bakgrund

Enligt av ägarna beslutat aktieägaravtal avseende Techtank Aktiebolag framgår att:

Ägarna åtar sig att tillskjuta driftbidrag för bolagets löpande finansiering. Årligt driftbidrag av grunduppdrag ska efter Techtank Aktiebolag styrelses äskande genom ägardialog delges respektive ägare för hantering i budgetberedning senast i maj månad året före nästkommande verksamhetsår.

2026-03-26 beslutade Techtank AB:s styrelse att ta fram ett äskande om att höja verksamhetsbidraget så att det följer kostnadsutvecklingen rörande personalkostnader och inflation mm. Vid ägardialogen 2026-03-24 där detta presenterades, ville ägarna se en tydlig motivering till äskandet som ska lämnas in till dem senast under maj månad.

2026-05-04 lämnar VD och ordförande i Techtank AB underlag för äskande om verksamhetsbidrag för 2027.

Beslutsunderlag

Kommunchef Martin Åsmans tjänsteskrivelse 2026-05-12.

Äskande om uppräkning av verksamhetsbidrag 2027.

KSAU § 119/2026.

KSAU § 119 Dnr 2026/264

Äskande om uppräkning av verksamhetsbidrag 2027; Techtank AB

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige godkänner anhållan om verksamhetsbidrag till Techtank AB för år 2027 med 13 132 kr.

Anslag för verksamhetsbidraget inarbetas i budget 2027.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga ägare fattar likalydande beslut.

Ärendet i korthet

Techtank AB äskar i enlighet med aktieägaravtal utökning av verksamhetsbidrag för 2027.

Bakgrund

Enligt av ägarna beslutat aktieägaravtal avseende Techtank Aktiebolag framgår att:

Ägarna åtar sig att tillskjuta driftbidrag för bolagets löpande finansiering. Årligt driftbidrag av grunduppdrag ska efter Techtank Aktiebolag styrelses äskande genom ägardialog delges respektive ägare för hantering i budgetberedning senast i maj månad året före nästkommande verksamhetsår.

2026-03-26 beslutade Techtank AB:s styrelse att ta fram ett äskande om att höja verksamhetsbidraget så att det följer kostnadsutvecklingen rörande personalkostnader och inflation mm. Vid ägardialogen 2026-03-24 där detta presenterades, ville ägarna se en tydlig motivering till äskandet som ska lämnas in till dem senast under maj månad.

2026-05-04 lämnar VD och ordförande i Techtank AB underlag för äskande om verksamhetsbidrag för 2027.

Beslutsunderlag

Kommunchef Martin Åsmans tjänsteskrivelse 2026-05-12.

Äskande om uppräkning av verksamhetsbidrag 2027.

Kommunstyrelsen

Handläggare
Martin Åsman, 0456-81 62 24
martin.asman@solvesborg.se

Mottagare

Tjänsteskrivelse - Äskande av verksamhetsbidrag 2027; Techtank AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna anhållan om utökat verksamhetsbidrag till Techtank AB för år 2027 med 13 132 kr.

Anslag för verksamhetsbidraget inarbetas i budget 2027.

Beslutet gäller under förutsättning att samtliga ägare fattar likalydande beslut.

Påverkar beslutet barn/ungdomar, direkt eller indirekt?

☐ Ja, se bifogad barnchecklista.

☒ Nej, se förklaring nedan.

Förklaring (vid svar Nej ovan)

Ärendet rör äskande om verksamhetsbidrag för Techtank AB, vilket är ett industrikluster och en regional utvecklingsaktör i Blekinge med uppdrag att stärka industrins konkurrenskraft. Förslag till beslut påverkar inte barn och unga direkt eller indirekt.

Ärendet i korthet

Techtank AB äskar i enlighet med aktieägaravtal utökning av verksamhetsbidrag för 2027.

Bakgrund

Enligt av ägarna beslutat aktieägaravtal avseende Techtank Aktiebolag framgår att:

Ägarna åtar sig att tillskjuta driftbidrag för bolagets löpande finansiering. Årligt driftbidrag av grunduppdrag ska efter Techtank Aktiebolag styrelses äskande genom ägardialog delges respektive ägare för hantering i budgetberedning senast i maj månad året före nästkommande verksamhetsår.

2026-03-26 beslutade Techtank AB:s styrelse att ta fram ett äskande om att höja verksamhetsbidraget så att det följer kostnadsutvecklingen

rörande personalkostnader och inflation mm. Vid ägardialogen 2026-03-24 där detta presenterades, ville ägarna se en tydlig motivering till äskandet som ska lämnas in till dem senast under maj månad.

2026-05-04 lämnar VD och ordförande i Techtank AB underlag för äskande om verksamhetsbidrag för 2027.

Bedömning

Underlag för äskat verksamhetsbidrag har kommunicerats mellan ägarna som ställer sig bakom förslaget under förutsättning att respektive ägare fattar likalydande beslut. Utökat verksamhetsbidrag för Techtank AB för 2027 bedöms rymmas i kommunstyrelsens driftbudget för 2027.

Martin Åsman
Kommunchef

Bilagor

Äskande om uppräkning av verksamhetsbidrag 2027

Beslut sänds till:

Techtank Aktiebolag (svb) 559179-5439

Till aktieägarna i Techtank Aktiebolag (svb) 559179-5439

Region Blekinge

Karlskrona kommun

Karlshamns kommun

Olofströms kommun

Ronneby kommun

Sölvesborgs kommun

Ärende inför budgetberedning avseende verksamhetsbidrag 2027

Enligt av ägarna beslutat aktieägaravtal avseende Techtank Aktiebolag (svb) framgår det av punkt 10.2 att: Ägarna åtar sig att tillskjuta driftbidrag för bolagets löpande finansiering. Årligt driftbidrag av grunduppdrag ska efter Techtank Aktiebolag (svb) styrelses äskande genom ägardialog delges respektive ägare för hantering i budgetberedning senast i maj månad året före nästkommande verksamhetsår.

Ägardialog genomförs genom att VD kallar utsedda ägarombud till ägardialog 2 ggr/år, samt protokollför dessa. Protokollet delges alla ägare via officiella postlådor för signering.

På Techtank Aktiebolag (svb) styrelsemöte den 26 mars 2026 §94b) beslutades att ta fram ett äskande om att höja verksamhetsbidraget så att det följer kostnadsutvecklingen rörande personalkostnader och inflation mm. Vid ägardialogen där detta presenterades, ville ägarna se en tydlig motivering till äskandet som ska lämnas in till dem senast under maj månad.

Techtank Aktiebolag (svb) äskar därför att verksamhetsbidraget höjs med **3 %** för 2027, vilket då innebär ett höjt bidrag med **131 320 kr** till totalt **4 508 570 kr**. Från Region Blekinge äskas en höjning med **65 660 kr** och resten fördelas lika mellan kommunerna, det vill säga **13 132 kr** per kommun i höjning.

Mats Lundin, ordförande Techtanks styrelse
Ingela Håkansson, VD Techtank

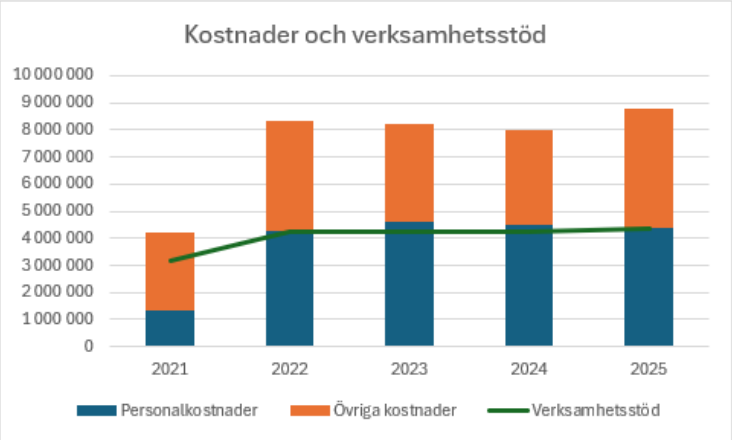

Bild 1

Detta diagram visar kostnadsutvecklingen avseende personalkostnader och övriga kostnader i förhållande till verksamhetsbidraget. Verksamhetsbidraget har varit oförändrat från 2021 till 2024, sedan ökade det med 3 % för 2025 och det blir oförändrat för 2026. Kostnaderna avseende personal ökar med ca 3 % årligen och övriga kostnader har ju en normal ökningstakt med inflationen (1-2 %) de senaste åren. Det är viktigt att ha ett verksamhetsbidrag som ökar varje år, så att grundverksamheten upprättshålls.

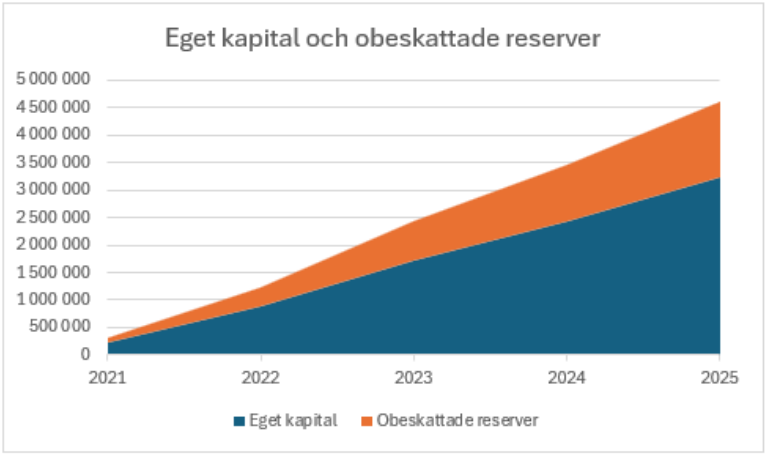

Bild 2

Techtank AB har ett stabilt eget kapital som har byggts upp med positiva resultat under alla år från 2021. De positiva resultaten har byggts upp genom en effektiv organisation med löpande produktivitetsutveckling.

Obeskattade reserver finns i form av resultatutjämningsfonder, dessa har byggts på för varje år i och med positiva resultat. För 2025 uppgår dessa totalt till ca 1,4 mkr, dessa kan användas för att finansiera eventuella underskott. Varje fond måste lösas upp efter 6 år, vilket innebär att den första från 2021 måste lösas upp och återföras till beskattning 2027, men man kan lösa upp flera om det skulle behövas.

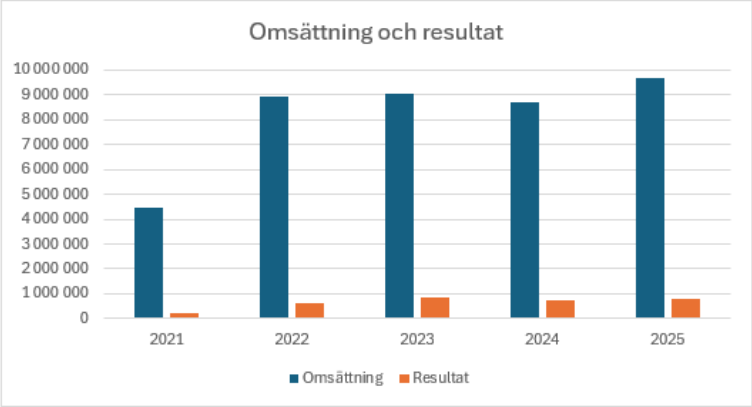

Bild 3

Visar på den totala omsättningen i förhållande till resultatet. De positiva resultaten uppstår genom att en effektiv organisation löpande utvecklats, utifrån den verksamhet som bedrivits. Utbildningsverksamheten varierar mellan åren beroende på efterfrågan på detta från våra medlemmar.

Dessa bilder visar att Techtank AB har bedrivit sin verksamhet med en organisation som väl anpassats efter aktuella uppgifter, samt med god ekonomisk ordning. Trots ett relativt sett minskat verksamhetsbidrag har härigenom verksamheten ändå kunnat expandera. Då personalkostnader och övriga kostnader ökar med ca 3 % varje år, riskerar dock verksamheten att inte fortsatt kunna expandera på ett för Regionen och bolaget positivt sätt. Verksamhetsbidraget har endast höjts en gång under perioden 2021–2026, varför det finns en påtaglig eftersläpning relativt den allmänna kostnadsutvecklingen.

Det är här viktigt att betona att äskandet enbart avser en anpassning till den allmänna kostnadsutvecklingen. Något behov att täcka uppkomna underskott eller dylikt föreligger inte. Genom den goda ordning som råder i verksamheten möjliggör en uppräkning att bolaget fortsatt kan attrahera och omsätta såväl regionala som nationella utvecklingsmedel. Härigenom stärks då ytterligare Techtanks roll och förmåga att bidra till Blekinges innovationssystem, samt att stödja regionens små och stora företag.

Denna bild visar på hur Techtank AB finansieras med och utan projekt under 2026.

Techtank Total ksek	**Helår**	
Intäkter		
Medlems- och Serviceavgifter	1 400 000	
Verksamhetsstöd	4 377 250	Region Blekinge och kommunerna
Projektbidrag och övriga intäkter	3 400 000	620 tkr är utbildningar
Totala intäkter	**9 177 250**	
Kostnader		
Personalkostnader	5 104 371	varav 1,9 mnkr projektfinansierat= 3204371
Övriga kostnader	4 266 000	varav 1,1 mnkr projektkostnader -3,1 mnkr
Totala kostnader	**9 370 371**	
Resultat	**-193 121**	

KS § Dnr 2026/52

Svar på motion om att Införa gratis skollunch på loven

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige avslår motionen.

Ärendet i korthet

Vid kommunfullmäktige 2026-02-02, väckte ledamot Willy Söderdahl V, Rebecca Wald V och Erik Ohliv V, motion om att införa gratis skollunch på loven, bilaga.

I motionen föreslås:
att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens vice ordförande Kith Mårtenssons motionssvar 2026-05-12.
BUN § 27/2026.
KSAU § 120/2026.

KSAU § 120 Dnr 2026/52

Svar på motion om att Införa gratis skollunch på loven

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige avslår motionen

Ärendet i korthet

Vid kommunfullmäktige 2026-02-02, väckte ledamot Willy Söderdahl V, Rebecca Wald V och Erik Ohliv V, motion om att införa gratis skollunch på loven, bilaga.

I motionen föreslås:
att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens vice ordförande Kith Mårtenssons motionssvar 2026-05-12.
BUN § 27/2026.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

KSAU § Dnr 2026/52

Svar på motion om att Införa gratis skollunch på loven

FÖRSLAG till Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige avslår motionen

Ärendet i korthet

Vid kommunfullmäktige 2026-02-02, väckte ledamöterna Willy Söderdahl V, Rebecca Wald V och Erik Ohliv V, motion om att införa gratis skollunch på loven, bilaga.

I motionen föreslås:
att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens vice ordförande Kith Mårtenssons motionssvar 2026-05-12.
BUN § 27/2026.

Svar på motion – Inför gratis skollunch på loven

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås avslå motionen.

Bakgrund

Vänsterpartiet har, genom Willy Söderdahl, Rebecca Wald och Erik Ohliv, väckt en motion med förslag att införa gratis skollunch på loven.

Under kommunfullmäktige 2026-02-02 remitterades motionen till kommunstyrelsen för yttrande. Kommunfullmäktige föreslås besluta:

- Att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Bedömning

Motionens har sänts till barn och utbildningsnämnden för utredning vilken tydligt visar att det föreligger både organisatoriska svårigheter samt kostnader som inte kan anses rimliga för ett eventuellt införande enligt motionärernas önskan. Motionärernas intention är dock god. Likväl anser vi att svårigheterna att genomföra detta på ett rättvist sätt samt kostnaderna det medför inte kan anses tillhöra det som är kommunens kärnverksamhet.

Med anledning av ovanstående föreslås Kommunfullmäktige avslå motionen.

Kith Mårtensson (M)

Kommunstyrelsens vice ordförande

Motion till Sölvesborgs kommunfullmäktige, 2026-01-27.

Inför gratis skollunch på loven.

Sverige är ett av få länder i världen som erbjuder helt kostnadsfria måltider till alla elever i grundskolan. 1946 infördes statliga bidrag till kommuner som erbjöd kostnadsfria skolmåltider och 1997 lagstiftades om alla elevers rätt till kostnadsfria skolmåltider. Den avgiftsfria skollunchen har därmed säkerställt att barn i skolåldern har kunnat äta ett näringsriktigt mål mat per dag, oavsett socioekonomiska omständigheter. Detta var en viktig jämlikhetsreform.

Studier från Karolinska Institutet och Livsmedelsverket visar dessutom att de flesta elever äter sin lunch i skolan och att de dessutom äter bättre i skolan än under resten av dagen. Skolmaten står också för en betydande mängd av barn och ungas intag av grönsaker, fiber, folat och vitamin D.

Rädda Barnen har under hösten och vintern berättat om hur många barnfamiljer har det svårt att få ihop ekonomin. Kommunstyrelsen fick vid senaste mötet redovisat hur det ser ut i Sölvesborg med den relativa barnfattigdomen här.

Det kan bero på det tuffare ekonomiska läget och de högre matkostnaderna som drabbar familjerna. Förutsättningarna kan se väldigt annorlunda ut för barn och ungdomar, beroende på vilka socioekonomiska förhållanden de lever under. I flera fall är skolmaten det enda målet lagad mat de får i sig på hela dagen. För dessa barn kan lov och ledigheter från skolan också innebära att det enda lagade målet mat tas från dem. För att komma till rätta med det här problemet har vissa kommuner i landet, som Östersund och Härjedalen, börjat erbjuda gratis lunch till barn även under lov och ledigheter. Vänsterpartiet anser att Sölvesborgs kommun på samma sätt bör utreda förutsättningarna för att erbjuda avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter. Barns och ungdomars matvanor har stor betydelse för deras framtida hälsa, vilket innebär att skolmaten därmed har en viktig roll att jämna ut förutsättningarna för god hälsa genom hela livet. Det är viktigt inte minst i ekonomiskt svåra tider. Speciellt för ensamstående föräldrar är det en trygghet att veta att barnen får en ordentlig lunch även om de får klara sig själv resten av dagen.

Vänsterpartiet föreslår:

kommunfullmäktige ger i uppdrag till kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever inskrivna i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

För Vänsterpartiet i Sölvesborg

Willy Söderdahl Rebecca Wald Erik Ohliv

BUN § 27 Dnr 2026/81

Remissyttrande – Motion om att införa gratis skollunch på loven

BESLUT

Barn- och utbildningsnämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget att lämna vidare till kommunstyrelsen.

_____

Erik Ohliv (V) lämnar följande protokollsanteckning:

Jag röstar bifall till motionssvaret eftersom utredningen tydligt visar att kostnaderna för extra skolskjuts tyvärr omöjliggör det ursprungliga förslaget fullt ut. Vänsterpartiets ståndpunkt är att det måste göras mer för de barn i vår kommun som lever under den relativa fattigdomsgränsen. Vår ståndpunkt är därför att vi snarast bör genomföra ett begränsat försök under höstterminens lov och studiedagar, där gratis skollunch erbjuds elever i årskurs 4–6 som själva kan ta sig till fritidshemmet eller på annat sätt få skollunchen till sig. Detta kan låta sig göras till en rimlig kostnad för att därefter utvärderas som grund för en eventuell fortsättning.

_____

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen har i remiss till barn- och utbildningsnämnden begärt in yttrande avseende motion om att införa gratis skollunch på loven. Motionen har lämnats in av Vänsterpartiet med beslut i kommunfullmäktige 2026-02-02 om att lämna motionen till kommunstyrelsen för yttrande.

Svar ska lämnas av nämnden och senast 2026-04-30 vara kommunstyrelsen tillhanda.

Vänsterpartiet i Sölvesborg föreslår i motion att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever inskrivna i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Målgruppen för motionen är barn i årskurs 4–6. Motionsställarnas avsikt är att erbjuda barn till vårdnadshavare inom gruppen relativ fattigdom möjligheten till en näringsrik måltid även under lov och studiedagar. Även om förslaget realiseras går det inte säkerställa att det är den målgrupp som motionsställarna vill nå som kommer nyttja erbjudandet om gratis skollunch på lov.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har i remiss till barn- och utbildningsnämnden begärt in ett yttrande avseende motion om att införa gratis skollunch på loven. Motionen från Vänsterpartiet handlar om att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever inskrivna i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Förutsättningar för införande av gratis skollunch på lov:

- Att kapacitet finns för måltidsservice att kunna laga och tillhandahålla extra portioner på lov och studiedagar.
- Att det blir tydligt med vilka gränser/begränsningar som införandet av gratis skollunch på lov ska förhålla sig till.
- Skolskjuts, tillsynspersonal, skolområden inte allmän plats.
- Kostnader.

Inom utredningen har en träff med motionsställarna för kompletterande information skett.

Målgruppen för motionen är barn i årskurs 4-6. Urvalet baseras på att i denna målgrupp finns den största antalet som har rätt till fritidshem men vars vårdnadshavare väljer att inte köpa tjänsten. Orsaken till detta kan vara flera, men motionsställarna har via Rädda barnen fått information om ett antal av dessa beslut kan bero på att familjer lever inom så kallad relativ fattigdom. Relativ fattigdom innebär att hushåll har en inkomst under 60 % av medianinkomsten i samhället, vilket indikerar en risk för fattigdom jämfört med genomsnittet. Det är ett mått på ekonomisk utsatthet, ofta använt inom EU och Sverige (SCB.se). Motionsställarnas avsikt är att erbjuda barn till vårdnadshavare inom relativ fattigdom möjligheten till en näringsrik måltid även under lov och studiedagar.

Motionsställarna uppger också att tidsperioden för att erbjuda gratis skollunch på lov gäller för tiden under pågående terminer, det vill säga sportlov, påsklov, höstlov och studiedagar under terminerna. Den tid under terminerna när grundskolornas ordinarie fritidshem har verksamhet. Utredningen omfattar därmed inte kostnader för gratis skollunch under vinterlov/jullov och sommarlov.

Vad gäller att begränsa tillträde för obehöriga personer under tiden verksamheten pågår så är det upp till varje rektor att besluta om hur hanteringen av gratis skolluncher ska ske utifrån tillträde till området. I utredningen förutsätts att barnen får rätt till tillträde för att äta gratis skollunch, även om de inte går i skolan eller fritidshem under den nämnda perioden.

Om barnen ska erbjudas lunch på plats så blir frågan om tillsyn aktuell. Rektorerna planerar bemanningen utifrån antal barn som vistas på fritidshemmet under loven. Skulle flertal barn välja att äta gratis skollunch på lov kan det finnas behov av att utöka personalmängden för att kunna utöva tillsyn vid lunchen. För att kunna veta hur många som kommer äta lunch under lov behöver ett anmälningssystem införas där man i förväg anmäler sig till gratis lunch på lov. Anmälningssystemet behöver ha en anmälningsperiod med startdag och en sista dag för anmälan för att både hantera eventuell personalsituation och för att beräkna råvaror till lunchen.

Under nämnda lov/ledigheter faktureras extra luncher enbart med livsmedelskostnaden, eftersom fasta kostnader redan är inräknade i de ordinarie skoldagarna. Under 2026 är livsmedelskostnaden beräknad till 16,69 kronor per portion. Utifrån målgruppen så är skolköken för respektive skola bemannat under nämnda period för gratis skolluncher och inga extra kostnader för kökspersonal bör tillkomma vid ett införande av gratis skollunch på lov. Verksamhetschef på Måltidsservice erbjuder, vid ett eventuellt införande av gratis skollunch på lov, att kökspersonalen kan paketera och lämna ut lunchen till de barns som anmälts för lunch. Om lunchen lämnas ut och inte äts på plats så tillkommer ingen extra kostnad för skolpersonal utifrån tillsyn under lunchen. Eleven hämtar då lunchen och intar den utanför skolans område.

Om det beslutas att barn ska erbjudas att äta skollunchen på plats i skolan kan kostnader för skolpersonal tillkomma. Ingen beräkning av dessa kostnader görs då det är omöjligt att förutse behovet när lunchen är spridd över många enheter.

Under lov och studiedagar erbjuds inte skolskjuts. Om skolskjuts ska erbjudas så att alla elever har lika tillgång till att äta gratis skollunch på lov så tillkommer en kostnad om cirka 50 000 kr/dag under 2026 och nuvarande avtal. Utredningen utgår från att det är endast de elever som är beviljade skolskjuts under ordinarie skoldagar som erbjuds skolskjuts under de lovdagar som gratis skollunch skulle erbjudas. Skolskjutskostnad kan variera om anmälningar sker så tidigt att det är möjligt att avboka en tur i god tid före utsatt lov/lovdag. Att ändra tider för skolskjuts så att de passar barnens tider för att åka in till skolan, hämta lunch och sedan åka hem igen är något som undersökningen inte tittat på. Detta utifrån att leverantör av skolskjuts också har andra uppdrag för sin verksamhet och att chaufförer och fordon inte alltid finns tillgängliga, vilket innebär att tider utöver befintliga skolskjutsar och verksamhetsresor inte kan garanteras.

Om tillsynen för barnen sker genom att de åker skolskjuts på morgonen och får tillsyn under dagen och sedan skolskjuts hem för att kunna erbjudas gratis skollunch på lov, innebär det i praktiken att de erbjuds plats på

fritidshem under lov inklusive skolskjuts till och från fritidshemmet. Då behöver även eventuell frukost och mellanmål bli aktuella som gratis måltider dessa dagar. Då handlar det inte längre om gratis skollunch på lov.

Under utredningen har information hämtats in från tre andra huvudmän som infört gratis skollunch under lov. Erfarenheter från dessa huvudmän är att det inte är särskilt stor nyttjandegrad av gratis skollunch. De huvudmän som jag varit i kontakt med har antingen inte startat upp projekt eller avslutat projekt som startats.

Beslutsunderlag

Remissyttrande – Motion om att införa gratis skollunch på loven.

BUNAU § 2026/21.

_____

Exp.

Kommunstyrelsen

Informationsklass: 0 - Öppen

Barn och utbildningsnämnden

Handläggare
Per Theorin, 0456-81 62 25
per.theorin@solvesborg.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Remissyttrande – Motion om att införa gratis skollunch på loven

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har i remiss till barn- och utbildningsnämnden begärt in yttrande avseende motion om att införa gratis skollunch på loven. Motionen har lämnats in av Vänsterpartiet med beslut i kommunfullmäktige 2026-02-02 om att lämna motionen till kommunstyrelsen för yttrande.

Svar ska lämnas av nämnden och senast 2026-04-30 vara kommunstyrelsen tillhanda.

Vänsterpartiet i Sölvesborg föreslår i motion att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever inskrivna i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Målgruppen för motionen är barn i årskurs 4–6. Motionsställarnas avsikt är att erbjuda barn till vårdnadshavare inom gruppen relativ fattigdom möjligheten till en näringsrik måltid även under lov och studiedagar. Även om förslaget realiseras går det inte säkerställa att det är den målgrupp som motionsställarna vill nå som kommer nyttja erbjudandet om gratis skollunch på lov.

Förvaltningens synpunkter

Bakgrund

Kommunstyrelsen har i remiss till barn- och utbildningsnämnden begärt in ett yttrande avseende motion om att införa gratis skollunch på loven. Motionen från Vänsterpartiet handlar om att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever inskrivna i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

Förutsättningar för införande av gratis skollunch på lov:

- Att kapacitet finns för måltidsservice att kunna laga och tillhandahålla extra portioner på lov och studiedagar.
- Att det blir tydligt med vilka gränser/begränsningar som införandet av gratis skollunch på lov ska förhålla sig till.

- Skolskjuts, tillsynspersonal, skolområden inte allmän plats.
- Kostnader.

Inom utredningen har en träff med motionsställarna för kompletterande information skett.

Målgruppen för motionen är barn i årskurs 4-6. Urvalet baseras på att i denna målgrupp finns den största antalet som har rätt till fritidshem men vars vårdnadshavare väljer att inte köpa tjänsten. Orsaken till detta kan vara flera, men motionsställarna har via Rädda barnen fått information om ett antal av dessa beslut kan bero på att familjer lever inom så kallad relativ fattigdom. Relativ fattigdom innebär att hushåll har en inkomst under 60 % av medianinkomsten i samhället, vilket indikerar en risk för fattigdom jämfört med genomsnittet. Det är ett mått på ekonomisk utsatthet, ofta använt inom EU och Sverige (SCB.se). Motionsställarnas avsikt är att erbjuda barn till vårdnadshavare inom relativ fattigdom möjligheten till en näringsrik måltid även under lov och studiedagar.

Motionsställarna uppger också att tidsperioden för att erbjuda gratis skollunch på lov gäller för tiden under pågående terminer, det vill säga sportlov, påsklov, höstlov och studiedagar under terminerna. Den tid under terminerna när grundskolornas ordinarie fritidshem har verksamhet. Utredningen omfattar därmed inte kostnader för gratis skollunch under vinterlov/jullov och sommarlov.

Vad gäller att begränsa tillträde för obehöriga personer under tiden verksamheten pågår så är det upp till varje rektor att besluta om hur hanteringen av gratis skolluncher ska ske utifrån tillträde till området. I utredningen förutsätts att barnen får rätt till tillträde för att äta gratis skollunch, även om de inte går i skolan eller fritidshem under den nämnda perioden.

Om barnen ska erbjudas lunch på plats så blir frågan om tillsyn aktuell. Rektorerna planerar bemanningen utifrån antal barn som vistas på fritidshemmet under loven. Skulle flertal barn välja att äta gratis skollunch på lov kan det finnas behov av att utöka personalmängden för att kunna utöva tillsyn vid lunchen. För att kunna veta hur många som kommer äta lunch under lov behöver ett anmälningssystem införas där man i förväg anmäler sig till gratis lunch på lov. Anmälningssystemet behöver ha en anmälningsperiod med startdag och en sista dag för anmälan för att både hantera eventuell personalsituation och för att beräkna råvaror till lunchen.

Under nämnda lov/lediheter faktureras extra luncher enbart med livsmedelskostnaden, eftersom fasta kostnader redan är inräknade i de ordinarie skoldagarna. Under 2026 är livsmedelskostnaden beräknad till 16,69 kronor per portion. Utifrån målgruppen så är skolköken för respektive skola bemannat under nämnda period för gratis skolluncher och inga extra kostnader för kökspersonal bör tillkomma vid ett införande av gratis

skollunch på lov. Verksamhetschef på Måltidsservice erbjuder, vid ett eventuellt införande av gratis skollunch på lov, att kökspersonalen kan paketera och lämna ut lunchen till de barns som anmälts för lunch. Om lunchen lämnas ut och inte äts på plats så tillkommer ingen extra kostnad för skolpersonal utifrån tillsyn under lunchen. Eleven hämtar då lunchen och intar den utanför skolans område.

Om det beslutas att barn ska erbjudas att äta skollunchen på plats i skolan kan kostnader för skolpersonal tillkomma. Ingen beräkning av dessa kostnader görs då det är omöjligt att förutse behovet när lunchen är spridd över många enheter.

Under lov och studiedagar erbjuds inte skolskjuts. Om skolskjuts ska erbjudas så att alla elever har lika tillgång till att äta gratis skollunch på lov så tillkommer en kostnad om cirka 50 000 kr/dag under 2026 och nuvarande avtal. Utredningen utgår från att det är endast de elever som är beviljade skolskjuts under ordinarie skoldagar som erbjuds skolskjuts under de lovdagar som gratis skollunch skulle erbjudas. Skolskjutskostnad kan variera om anmälningar sker så tidigt att det är möjligt att avboka en tur i god tid före utsatt lov/lovdag. Att ändra tider för skolskjuts så att de passar barnens tider för att åka in till skolan, hämta lunch och sedan åka hem igen är något som undersökningen inte tittat på. Detta utifrån att leverantör av skolskjuts också har andra uppdrag för sin verksamhet och att chaufförer och fordon inte alltid finns tillgängliga, vilket innebär att tider utöver befintliga skolskjutsar och verksamhetsresor inte kan garanteras.

Om tillsynen för barnen sker genom att de åker skolskjuts på morgonen och får tillsyn under dagen och sedan skolskjuts hem för att kunna erbjudas gratis skollunch på lov, innebär det i praktiken att de erbjuds plats på fritidshem under lov inklusive skolskjuts till och från fritidshemmet. Då behöver även eventuell frukost och mellanmål bli aktuella som gratis måltider dessa dagar. Då handlar det inte längre om gratis skollunch på lov.

Under utredningen har information hämtats in från tre andra huvudmän som infört gratis skollunch under lov. Erfarenheter från dessa huvudmän är att det inte är särskilt stor nyttjandegrad av gratis skollunch. De huvudmän som jag varit i kontakt med har antingen inte startat upp projekt eller avslutat projekt som startats.

Slutsats

Motionsställarnas avsikt är att erbjuda barn till vårdnadshavare inom gruppen relativ fattigdom möjligheten till en näringsrik måltid även under lov och studiedagar. Även om förslaget realiseras går det inte säkerställa att det är den målgrupp som motionsställarna vill nå som kommer nyttja erbjudandet om gratis skollunch på lov. Skolskjuts är ett måste om barnen ska kunna ta sig till skolan, men det är också ett stort problem dessa dagar. Det är omöjligt att förlägga skolskjutsar så att barnen kommer till skolan till

lunchen för att sedan direkt åka hem igen. Det kommer finnas ett tidsutrymme i varierande skala för hur länge barn får vänta på sin lunch samt hur länge de får vänta på att åka hem utan att det finns någon tillsyn enligt förslaget.

Om gratis skollunch lämnas ut via köken till barnen och äts hemma/på annan plats så visar utredningen att ingen kostnad för extra personal tillkommer utifrån motionsställarnas förslag. Om måltiden ska erbjudas på plats kan extra kostnader för personal tillkomma.

Kostnader för införande är livsmedelspris på 16,69 gånger antalet barn som anmäls till gratis skollunch.

Kostnad för extra skolskjuts under nämnda period är ca 50 000 kronor per dag.

Barnperspektivet – barnrättsperspektivet – barnets perspektiv

Motionens ansats är att underlätta ekonomiskt för familjer med barn i årskurs 4–6 inom målgruppen för fattigdom. När ett barn i Sverige växer upp i fattigdom, innebär det att familjen har svårt att få pengarna att räcka till för barnets grundläggande behov. Det kan handla om att föräldrar inte har råd med nya kläder, näringsrik mat eller fotbollsskor till sitt barn, enligt Rädda barnen. Att erbjuda gratis skollunch på lov kan vara ett sätt att göra detta. Ansatsen för det är bred då erbjudandet gäller samtliga barn inom årskurs 4–6 som inte går på fritidshem. Det går inte säkerställa att barn inom målgruppen för motionsställarna är de som i första hand kommer ta del av insatsen.

Per Theorin
Förvaltningschef

Motion till Sölvesborgs kommunfullmäktige, 2026-01-27.

Inför gratis skollunch på loven.

Sverige är ett av få länder i världen som erbjuder helt kostnadsfria måltider till alla elever i grundskolan. 1946 infördes statliga bidrag till kommuner som erbjöd kostnadsfria skolmåltider och 1997 lagstiftades om alla elevers rätt till kostnadsfria skolmåltider. Den avgiftsfria skollunchen har därmed säkerställt att barn i skolåldern har kunnat äta ett näringsriktigt mål mat per dag, oavsett socioekonomiska omständigheter. Detta var en viktig jämlikhetsreform.

Studier från Karolinska Institutet och Livsmedelsverket visar dessutom att de flesta elever äter sin lunch i skolan och att de dessutom äter bättre i skolan än under resten av dagen. Skolmaten står också för en betydande mängd av barn och ungas intag av grönsaker, fiber, folat och vitamin D.

Rädda Barnen har under hösten och vintern berättat om hur många barnfamiljer har det svårt att få ihop ekonomin. Kommunstyrelsen fick vid senaste mötet redovisat hur det ser ut i Sölvesborg med den relativa barnfattigdomen här.

Det kan bero på det tuffare ekonomiska läget och de högre matkostnaderna som drabbar familjerna. Förutsättningarna kan se väldigt annorlunda ut för barn och ungdomar, beroende på vilka socioekonomiska förhållanden de lever under. I flera fall är skolmaten det enda målet lagad mat de får i sig på hela dagen. För dessa barn kan lov och ledigheter från skolan också innebära att det enda lagade målet mat tas från dem. För att komma till rätta med det här problemet har vissa kommuner i landet, som Östersund och Härjedalen, börjat erbjuda gratis lunch till barn även under lov och ledigheter. Vänsterpartiet anser att Sölvesborgs kommun på samma sätt bör utreda förutsättningarna för att erbjuda avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter. Barns och ungdomars matvanor har stor betydelse för deras framtida hälsa, vilket innebär att skolmaten därmed har en viktig roll att jämna ut förutsättningarna för god hälsa genom hela livet. Det är viktigt inte minst i ekonomiskt svåra tider. Speciellt för ensamstående föräldrar är det en trygghet att veta att barnen får en ordentlig lunch även om de får klara sig själv resten av dagen.

Vänsterpartiet föreslår:

kommunfullmäktige ger i uppdrag till kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna för ett införande av avgiftsfria skolmåltider under lov och ledigheter för elever inskrivna i grundskolan i Sölvesborgs kommun.

För Vänsterpartiet i Sölvesborg

Willy Söderdahl Rebecca Wald Erik Ohliv

KS § Dnr 2026/1

Anmälan av delegationsbeslut

FÖRSLAG TILL BESLUT

Anmälningarna läggs till handlingarna.

_____

Anmälningar

1.
Delegationsbeslut enligt bilaga.

2.
Delegationsbeslut fattade vid kommunstyrelsens arbetsutskott 2026-05-19:

KSAU § 92/2026, Fast facklig tid - Vision

KSAU § 93/2026, Fast facklig tid – Sveriges Lärare

KSAU § 94/2026, Fast facklig tid – Akademikerförbundet SSR

KSAU § 95/2026, Fast facklig tid - Kommunal

_____

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2026-05-25 **Utskriven av:** Monica Andersson

Diarieenhet:	Kommunstyrelsen
Beslutsfattare:	Alla
Riktning:	Inkomna, Upprättade
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum:	2026-06-02
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	**Avsändare/Mottagare**	**Beslutsfattare**
Ärendenummer	**Ärendemening**	**Kategori**
		Ansvarig
2026.1561	Delegationsbeslut gällande ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten avseende Rock ´n´Camp Bar	DELEGATION
2026-04-28	GFB Group AB	Birgit Birgersson Brorsson
KSKLK 2026/97	Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd under Sweden Rock 2026; GFB Group AB	DELEGATION
		Anna Dahlqvist Staaf
2026.1630	Delegationsbeslut gällande ansökan om stadigvarande ändring av serveringstillstånd avseende Restaurang Skutan	DELEGATION
2026-05-05	Restaurang Skutan	Birgit Birgersson Brorsson
KSKLK 2025/406	Serveringstillstånd - ändring i befintligt tillstånd; Restaurang Skutan	DELEGATION
		Anna Dahlqvist Staaf
2026.1634	Delegationsbeslut avseende ansökan om utökad serveringsyta avseende Under Solen	DELEGATION
2026-05-05	Under Solen	Birgit Birgersson Brorsson
KSKLK 2026/182	Ändring i stadigvarande serveringstillstånd; Under Solen	DELEGATION
		Anna Dahlqvist Staaf
2026.1636	Yttrande avseende spelplats; Sweden rock festival 2026	DELEGATION
2026-05-05	Spelinspektionen	Birgit Birgersson Brorsson
KSKLK 2026/260	Remiss enligt 7 kap. 12 § spelförordningen (2018:1475) avseende anmälan om spelplats för landbaserat kommersiellt kasinospel; Sweden Rock Festival	DELEGATION
		Nadine Lindhe
2026.1735	Delegationsbeslut - Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten avseende Stortorget i Sölvesborg i samband med Killebomfestivalen 2026, Acme bar & kök AB (Peps Sölvesborg)	ALKOHOLTILLSTÅND
2026-05-07	KSO	Birgit Birgersson Brorsson

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
KSKLK 2026/189	Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten i samband med Killebom - Peps	ALKOHOLTILLSTÅND
		Nadine Lindhe
2026.1835	Delegationsbeslut/Rättidsprövning av 6 st inkomna överklaganden för detaljplanen.	DELEGATION
2026-05-15		Dan Janérus
KSKLK 2025/415	Detaljplan Stiby 31:2, Stiby 31:6 och Stiby 9:87	DELEGATION
		Dan Janérus

KS § Dnr 2026/2

Meddelande

FÖRSLAG TILL BESLUT

Meddelandena läggs till handlingarna.

_____

Meddelande

1. 2026/183 2026.921
Byggnadsnämndens beslut § 17/2026, ekonomisk månadsrapport, februari 2026.

2. 2026/183 2026.1514, 2059
Byggnadsnämndens beslut § 26/2026, § 36/2026, ekonomisk månadsrapport, mars, april 2026.

3. 2024/299 2026.1322
Utvärdering Marco polo.

4. 2026
Lantmäteriet, digitala tjänster öppnas tidigast under 2027.

5. 2026/13 2026.1508
Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämndens beslut § 30/2026, uppföljning 1 intern kontroll 2026.

6. 2026/199 2026.2024
Samhällsbyggnads-, fritid och kulturnämndens beslut § 41/2026, bedömda ekonomiska behov 2027 med konsekvensbeskrivning.

7. 2026/111 2026.1513
Olofströms kommun, kommunstyrelsens beslut § 50/2026, samrådsyttrande ny handlingsplan för Sölvesborgs kommuns bostadsförsörjning.

8. 2026/450 2026.1746
Olofströms kommun, kommunfullmäktiges beslut § 41/2026, beviljande av ansvarsfrihet 2025 – Miljöförbundet Blekinge Väst.

9. 2025/424 2026.1749
Olofströms kommun, kommunfullmäktiges beslut § 42/2026, beviljande av ansvarsfrihet 2025 – Kommunsamverkan Cura Individutveckling.

10. 2026/47 2026.1750
Olofströms kommun, kommunfullmäktiges beslut § 43/2026, beviljande av ansvarsfrihet 2025 – Räddningstjänstförbundet Blekinge.

11. 2025/455 2026.1751
Olofströms kommun, kommunfullmäktiges beslut § 44/2026, beviljande av ansvarsfrihet 2025 – Räddningstjänsten Västra Blekinge.

12. 2025/393 2026.1753
Olofströms kommun, kommunfullmäktiges beslut § 51/2026, arvodesreglemente för Räddningstjänsten Blekinge.

13. 2025/541 2026.1754
Olofströms kommun, kommunfullmäktiges beslut § 52/2026, samverkansavtal Blekinge Väst.

14. 2026/15 2026.1531
Västblekinge Miljö AB:s konstituerande styrelsemötes protokoll 2026-04-22.

15. 2026/15 2026.1727
Västblekinge Miljö AB:s styrelsemötes protokoll 2026-04-22.

16. 2026/15 2026.1532
Sölvesborgshem AB:s protokoll 2026-04-23.

17. 2026/183
Vård- och omsorgsnämndens beslut § 35/2026, ekonomisk månadsrapport mars 2026.

18. 2026/183 2026.1591
Barn- och utbildningsnämndens beslut § 28/2026, ekonomisk månadsrapport mars 2026.

19. 2026/199 2026.2025
Barn- och utbildningsnämndens beslut § 29/2026, bedömda ekonomiska behov 2027 med konsekvensbeskrivning.

20. 2026/13 2026.1590
Barn- och utbildningsnämndens beslut § 25/2026, uppföljning 1 av intern kontrollplan 2026.

21. 2026/183 2026.2026
Barn- och utbildningsnämndens beslut §31/2026, ekonomisk månadsrapport april 2026.

22. 2026/183 2026.1594
Arbete- och välfärdsnämndens beslut § 28/2026, ekonomisk månadsrapport mars 2026.

23. 2026/13 2026.1595
Arbete- och välfärdsnämndens beslut § 29/2026, uppföljning 1 av intern kontroll 2026.

24. 2026/183 2026.2027
Arbete- och välfärdsnämndens beslut § 36/2026, ekonomisk månadsrapport april 2026.

25.
Politiskt koncernsamråd, minnesanteckningar 2026-04-27.

26. 2026/191 2026.1729
Karlshamns kommun, kommunstyrelsens beslut § 141/2026, äskande av medlemsbidrag för Räddningstjänstförbundet Blekinge för år 2027.

27. 2026/101 2026.1748
Techtanks protokoll från bolagsstämman 2026-04-24 samt fastställda dokument som bolagsordning och aktieägaravtal.

28. 2026/14 2026.1752
Karlskrona kommun, kommunfullmäktiges beslut § 89/2026, medlemskap i ideell förening Blekinge Scinece Park.

29. 2025/20 2026.1760, 1761,1759,1758
Sölvesborgs Energi och Vatten AB, Sölvesborgs Energi AB, Sölvesborgs Fjärrvärme AB och Sölvesborgs Elnät AB:s protokoll från bolagsstämman den 7 maj 2026.

30. 2025/20 2026.1789
Sölvesborgshem AB:s protokoll från bolagsstämman den 7 maj 2026.

31. 2026/14 2026.1786
Överförmyndarnämndens beslut § 9/2026, uppföljning av inspektionsprotokoll från Länsstyrelsen. (2026-01-22)

32. 2026/15 2026.2044,2045, 2031, 2032
Sölvesborgs Energi och Vatten AB, Sölvesborgs Energi AB och Sölvesborgs Fjärrvärme AB och Sölvesborgs Elnät:s styrelsemötesprotokoll den 13 maj 2026.

33. 2025/541 2026.2038
Karlshamns kommun, kommunfullmäktiges beslut § 64/2026, revidering av samverkansavtal Blekinge Väst.

34. 2025/424 2026.2037
Karlshamns kommun, kommunfullmäktiges beslut § 73/2026, ansvarsfrihet för direktionen vid kommunsamverkan Cura individutveckling år 2025.

35. 2026/47 2026.2036
Karlshamns kommun, kommunfullmäktiges beslut § 74/2026, ansvarsfrihet för direktionen vid Räddningstjänsten Blekinge.

36. 2025/455 2026.2034
Karlshamns kommun, kommunfullmäktiges beslut § 75/2026, ansvarsfrihet för direktionen vid Räddningstjänsten Västra Blekinge.

37. 2025/450 2026.2033
Karlshamns kommun, kommunfullmäktiges beslut § 75/2026, ansvarsfrihet för direktionen vid Miljöförbundet Blekinge Väst.

_____